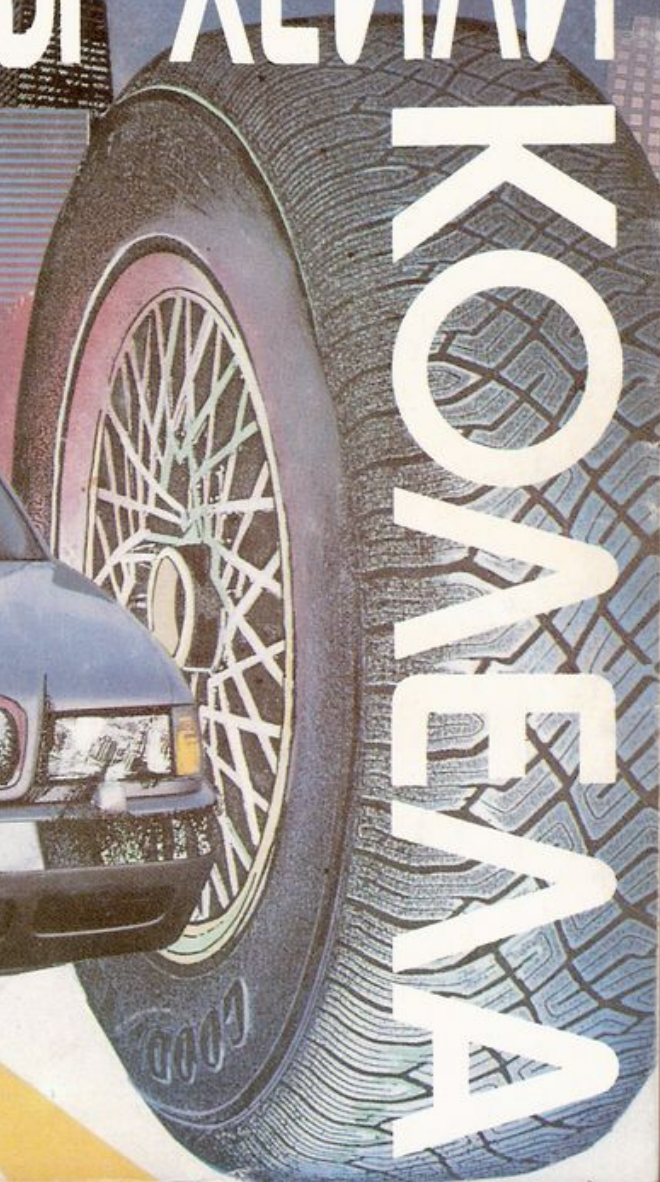
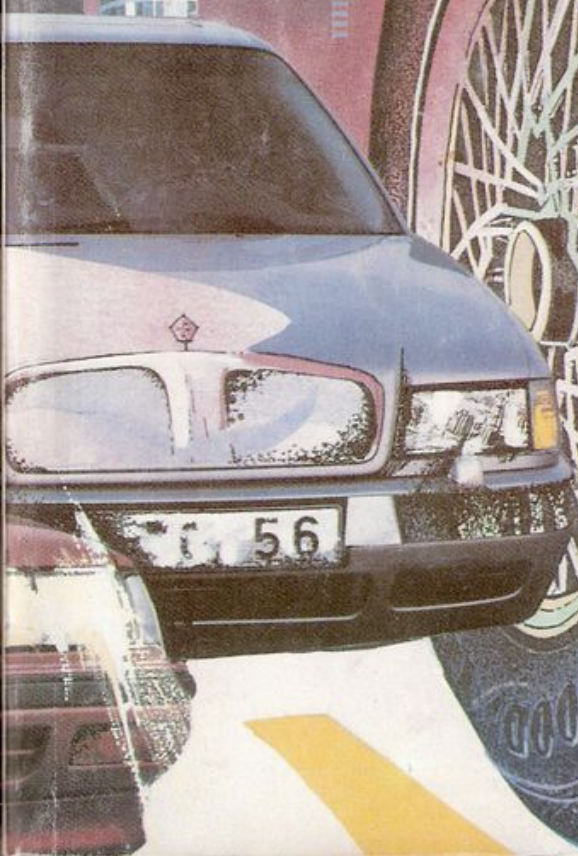

АРТЪР ХЕЙЛИ

КОМПА

GOODYEAR

Артър Хейли

Колела

От днес се забранява достъпът на всякакви колесни возила до територията на града от изгрев до залез слънце. Онези, които влезнат през нощта и не са напуснали до разсъмване, трябва да останат празни и неподвижни до посочения час.

Решение на Римския сенат при управлението на Юлий Цезар – 44 г. пр. н.е.

В този град е абсолютно невъзможно да се спи... Непрестанният грохот на колите по тесните улички може да събуди и мъртвец...

Из „Сатири“ на Ювенал, 117 г.

ГЛАВА ПЪРВА

Президентът на „Дженеръл Мотърс“ се събуди в лошо настроение. Не можа да се наспи, тъй като на няколко пъти през нощта електрическото му одеяло се беше изключвало и той се събуждаше от студ. Наметнал халат върху пижамата, разпръсна инструментите върху своята половина на широкото брачно легло и се зае да разглобява контактния ключ, който задействуваше втъканите в одеялото тънки реотани. След секунди откри причината за нестабилното действие на механизма – един лошо запоен кабел. Мърморейки обидни слова по адрес на производителя, президентът слезе в отлично оборудваната си работилница на приземния етаж и се зае с поправката.

Съпругата му Корали се раздвижи в леглото. Будилникът на нощното шкафче до главата ѝ щеше да звънне след няколко минути и тя сънливо щеше да се отправи към кухнята, за да приготви закуската.

Навън Блумфийлд Хилс – предградиято, разположено на двацет километра северно от Детройт, все още тънеше в мрак.

Президентът на „Дженеръл Мотърс“ – запазел и пъргав мъж с, общо взето, спокоен характер, имаше и друг повод за лошото си настроение. Името му беше Емерсън Вейл. Преди няколко минути шефът на компанията тихичко пусна радиото, за да чуе сутрешните новини. В края на емисията прозвуча противно строгият и до болка познат глас на най-непримиримия противник на автомобилната промишленост.

На вчерашната си пресконференция във Вашингтон Емерсън Вейл отново бе отправил нападки срещу любимите си жертви – „Дженеръл Мотърс“, „Форд“ и „Крайслър“. Вероятно поради липса на по-интересни новини информационните агенции му бяха определили предостатъчно място в емисиите си.

Вейл обвиняваше Голямата тройка на автомобилната промишленост в „алчност, престъпни машинации и злоупотреба с общественото доверие“. Според него престъпна машинация беше нежеланието да се произвеждат масово електрически и парни двигатели, които уж вече били създадени и спокойно можели да изместят традиционния бензинов двигател.

Това обвинение съвсем не беше ново, но опитният журналист и обществен деятел го беше подплатил с достатъчно нови факти, за да събуди интереса на информационните агенции.

Президентът на най-голямата корпорация в света, който притежаваше титлата доктор на инженерните науки, сглоби контролния механизъм на одеялото с онова удоволствие, с което извършваше всяка домашна работа в редките си свободни минути. После взе душ, избърсна се, облече костюма, с който ходеше на работа, и седна да закусва с Корали.

На масата лежеше последният брой на „Детройт Фрий Прес“ със снимката на Емерсън Вейл на първа страница и изписаното му с тлъсти букви име. Президентът ядосано бутна вестника на пода.

– Дано ти стана по-леко – отбеляза Корали и постави пред него диетичната закуска – белтък от яйце върху препечена филийка, нарязан на тънки парченца домати и обезмаслено сирене.

Спругата на президента винаги сама приготвяше и поднасяше закуската на мъжа си, колкото и рано да излизаше той. Седна срещу него, наведе се за вестника и го разгърна.

– Емерсън Вейл твърди, че след като притежаваме техническата възможност да изпратим човек на Луната или Марс, нашата автомобилна промишленост отдавна би трябвало да бъде в състояние да произвежда сигурни и здрави коли, които да не замърсяват околната среда – обяви тя.

Мъжът ѝ остави ножа и вилицата.

– Защо трябва да ми разваляш и без това оскъдната закуска?

– Имам чувството, че нещо друго вече е свършило тая работа – усмихна се Корали, след което невъзмутимо продължи: – Във връзка със замърсяването мистър Вейл цитира и Библията...

– Господи! И това ли го пише в Библията? – възкликна президентът. После любопитството му надделя и той добави: – Хайде чети! И без това няма да ме оставиш на мира, докато не ми прочетеш всичко!

– По-скоро в Стария завет... Ето какво е казал пророк Йеремия: „... доведох ви в богата и плодородна земя... да ядете плодовете ѝ, да ползвате благата ѝ... Но вие нахлухте и я опустошихте... превърнахте я в противно място за живеене...“ – Тя доля кафе в чашите и добави: – Според мен цитатът е подбран умно.

– Никога не съм казвал, че този мръсник е глупав!

Корали отново зачете:

– „Автомобилната и петролната промишленост умишлено възпират техническия прогрес, който отдавна би довел до създаването на пълноценен автомобил с електрическа или парна тяга. Сметката им е ясна – подобен автомобил би ликвидирал с един замах огромните им капиталовложения в двигателя с вътрешно горене.“ – Остави вестника

настрана и попита: – Има ли нещо вярно в това?

– Очевидно Вейл е на мнение, че всичко е вярно.

– А ти си на друго мнение, така ли?

– Естествено.

– И смяташ, че това е лъжа?

– И в най-абсурдните твърдения може да има зрънце истина! – раздразнено отвърна президентът. – Хора като Емерсън Вейл използват именно този факт, за да правят капитал!

– Значи ще отречеш всичко казано от него?

– Може би не всичко.

– И по каква причина?

– Ами защото, ако „Дженеръл Мотърс“ отвърне на предизвикателствата на Вейл, веднага ще ни обвинят, че използваме мощта на корпорацията си, за да смажем отделния индивид. Ако не отговорим на обвиненията му, ние пак ще си навлечем критиката на определени среди, без обаче да им даваме възможност да преиначават думите ни.

– Значи никой няма да отговори?

– Е, ако някой ловък репортер успее да се промъкне до Хенри Форд, отговор ще има, и то какъв! – усмихна се президентът на „Дженеръл Мотърс“. – Но Хенри ще използва такъв език, че едва ли някой вестник ще посмее да го напечата!

– На твоё място аз бих отвърнала на нападките – каза Корали. – Естествено, ако съм убедена в правотата си.

– Благодаря за съвета.

Президентът довърши закуската си, решен да избегне по-нататъшните уловки на съпругата си. Въпреки хапливите забележки на Корали разговорът му подействува добре и лошото настроение незабелязано отлетя.

През отворената кухненска врата долови стъпките на току-що влязлата прислужница. Това означаваше, че навън вече го чака колата, която всяка сутрин докарваше момичето на идване към дома му. Стана от масата и целуна жена си за довиждане.

Няколко минути по-късно неговият кадилак-брофъм плавно се плъзна по Телеграф Роуд и се насочи към магистралата Лодж, водеща до новия градски център. Беше малко след шест сутринта. Октомврийското утро беше хладно, а в поривистия северозападен вятър се долавяше първият полъх на приближаващата се зима.

Детройт, щат Мичиган – „градът на моторите“, столицата на световната автомобилна промишленост, – бавно се пробуждаше.

Също в Блумфийлд Хилс, на десет минути път от дома на президента на „Дженеръл Мотърс“, един линкълн-континентал плавно потегли. В него седеше първият вицепрезидент на „Форд“, който пътуваше за летището Метрополитън. Той бе закусил сам. Домашната прислужница му занесе подноса направо в полуосветения кабинет, където от пет сутринта той преглеждаше записките си (повечето от тях на специална синя хартия, използвана от вицепрезидентите на компанията за работни бележки) и диктуваше кратки нареждания пред диктофона. При пристигането на закуската само кимна с глава, а докато се хранеше, очите му продължаваха да бягат по записките. По този начин за един час свърши работа, за която на някои други ръководители би бил необходим цял работен ден.

Повечето от взетите решения се отнасяха до строителството на един нов завод и общото увеличение на производството. Разходите по тези проекти възлизаха на няколко милиарда долара. Едно от задълженията на първия вицепрезидент беше приемането или отхвърлянето на различни проекти, осигуряването на предимство на едни за сметка на други. Веднъж го бяха запитали дали не се смущава от факта, че само една негова дума решава движението и инвестирането на огромни средства. „Никога – беше отвърнал той, – просто защото съм свикнал да не обръщам внимание на последните три нули. Така имам чувството, че купувам нов дом и нищо повече.“

Прагматичен и бърз отговор точно в стила на този човек, издигнал се с космическа скорост от дребен търговец на коли до един от десетината най-отговорни ръководители в бранша. Този процес го беше направил и милионер, но много хора на негово място биха се запитали дали успехът и богатството си заслужават цената, с която той ги заплащаше.

Обикновено първият вицепрезидент работеше по дванайсет часа на ден, а често и по четиринайсет. Работеше с невероятно напрежение, седем дни в седмицата. Днес например, докато повечето от неговите съграждани бяха още в леглото, самолетът на компанията щеше да го отведе в Ню Йорк, а времетраенето на полета щеше да бъде използвано за съвещание по пазарната политика с няколко от сътрудниците на компанията. Веднага след приземяването го очакваше съвещание на същата тема с областните директори на „Форд“, след което му предстоеше трудна среща с двайсетте главни представители в Ню Джързи, които

имаха сериозни оплаквания във връзка с гаранционното обслужване. По обяд щеше да произнесе слово на официалната среща с няколко банкери в Манхатън, а после го очакваше пресконференция с представителите на местния печат.

В ранните следобедни часове самолетът на компанията щеше да го върне в Детройт, където имаше насрочени делови срещи и го чакаше ежедневната работа. Всичко това нямаше да приключи преди вечеря. По някое време в кабинета му щеше да се появи бръснарят, за да подстриже косата му, без да го откъсва от работата, а вечерята щяха да му поднесат в мансардния апартамент, намиращ се непосредствено над официалния кабинет. На нея щяха да присъствуват шефовете на различни отдели, с които предстоеше обсъждането на въпроси, свързани с новите модели на компанията.

По-късно той щеше да се отбие в параклиса „Уилям Р. Хамилтън“, за да отдаде последна почит на свой колега, който не беше издържал на бясното темпо и беше починал предния ден от инфаркт. (Погребалното бюро „Хамилтън“ вече години наред обслужваше висшите ръководители на автомобилната промишленост, които, спазвайки служебната йерархия дори и след смъртта си, чинно тръгваха оттук към изисканото гробище Удлоун, наричано от народа „гробището на шефовете“.)

И най-накрая първият вицепрезидент щеше да се отправи за дома си. С препълнено куфарче с документи, разбира се, които трябваше да бъдат прегледани до следващата сутрин.

Той бутна настрана подноса със закуската, посъбра книгата и се изправи. Стените на кабинета му бяха изпълнени с книги до самия таван. От време на време (но не и тази сутрин) той им хвърляше по някой изпълнен с копнеж поглед. Преди години притежаваше всеобхватна страст към четенето и ако случайността не беше насочила живота му в съвсем друга посока, от него вероятно щеше да излезе превъзходен учен. Днес вече нямаше време за книги. Дори вестникът трябваше да чаква подходящ момент за бърз преглед на заглавията. Той взе неразгърнатия днешен брой и го пхна в чантата си. Доста по-късно щеше да научи за новите нападки на Емерсън Вейл и подобно на много други от бранша щеше да го проклена.

Хората от екипа му го очакваха пред специалния хангар на „Въздушни линии Форд“.

– Да тръгваме – кратко нареди той.

Двигателите на реактивния джетстар заработиха в момента, в който осемте души на екипа заизкачваха стълбичката, а още докато

последните от тях затягаха коланите си, самолетът вече рулираше по пистата. Единствено хората, които пътуват с частни самолети, си дават сметка колко много време спестява този начин на придвижване в сравнение с обикновените маршрутни линии.

Всички разтвориха куфарчетата върху коленете си още преди самолетът да стигне до главната писта за излитане и въпреки рязко нарастващата скорост.

Заседанието откри първият вицепрезидент.

– Месечните резултати от североизточната област са незадоволителни – обяви той. – Знаете цифрите не по-зле от меч. Искам да ми се обясни защо е така и какво се прави за излизане от създаденото положение.

В момента, в който свърши, самолетът вече беше във въздуха. Иззад хоризонта надничаше слънцето – тъмночервен и все по-ослепителен диск сред стремително бягащите сиви облаци.

В дрезгавината на настъпващия ден долу, под крилата на набиращия височина джетстар, започнаха да се очертават безразборно пръснатите квартали на града и предградията: центърът на Детройт – миниатюрен Манхатън, вместили се в една квадратна миля, а около него – километри мръсносиви улици, застроени с жилищни сгради, фабрики и складове, прорязани от покритите с прах магистрали. Градът приличаше на авгиеви обори, които нямаше кой да почисти. На запад се виждаше Дийърборн с огромния заводски комплекс „Руж“, а на изток Грос Пойнт – раят на богатите – рязко контрастираше на останалата част от града със своите зелени дървета и добре поддържани морави. На юг хоризонтът се изпълваше от задимената панорама на Уайъндот, а островът Бел Ил се издигаше сред реката Детройт подобно на огромна зелена баржа. Отвъд реката, на канадска територия, се виждаше мрачният Уиндзор, който не отстъпваше по грозота на своя по-голям американски брат.

Беше вече достатъчно светло, за да се забележи оживеното движение по магистралите и улиците на града. Подобно на армия мравки десетки хиляди работници, чиновници и ръководители тръгнаха към работните си места, пръснати из безчет малки и големи заводи.

Производството на автомобили в страната вече беше започнало. То се контролираше и ръководеше от Детройт, а точното му цифрово изражение можеше да се види на огромен екран на фирмата „Гудиър“, разположен над задръстената от коли пресечка на магистралите Ед-зъл

Форд и Уолтър Крайслър. С високи метър и половина цифри, които се сменяха като цифрите на гигантски автомобилен километраж, на него ежеминутно се регистрираше автомобилното производство на Съединените щати от началото на годината до момента. Благодарение на широката информационна мрежа тези цифри бяха изключително точни. Със задвижването на поточните линии из цялата страна общият сбор непрекъснато нарастваше.

В този момент работеха двайсет и девет завода, разположени в източната часова зона. Данните от тях постъпваха към екрана в неспирен поток. Малко по-късно огромните цифри щяха да се завъртят по-бързо, тъй като в компютъра щяха да заприичдат данните от тринайсетте завода на Средния запад, а след това и на още шест в Калифорния. Местните водачи проверяваха таблото на „Гудийр“ така, както лекарите проверяват кръвното налягане на пациентите си, а борсовите агенти – индекса „Доу Джоунс“¹. Всяка сутрин пътуващите в автобусите работници се обзлагаха на дневните или вечерните цифри.

Най-близо до таблото – в Хамтрамк, се намираха два от заводите на компанията „Крайслър“, които произвеждаха моделите „Додж“ и „Плимът“. Те бяха разположени на около километър от него и точно в шест сутринта от поточните им линии започваха да слизат по шестстотин автомобили на час.

Някога президентът на „Крайслър“ лично инспектираше началото на производството и първите слезли от конвейера коли. Днес той вече рядко правеше Това. Тази сутрин още си беше у дома и преглеждаше „Уолстрийт Джърнъл“, отпивайки от кафето, което жена му беше приготвила, преди да излезе за някакво ранно събрание на своето Дружество за подкрепа на изкуството.

В онези отдавна отминали години шефът на „Крайслър“, току-що приел президентския пост, кипеше от енергия и имаше куп амбициозни планове по отношение на производството. Това се дължеше отчасти на факта, че обезкуражената и хлъзгаща се надолу корпорация имаше нужда именно от такъв ръководител, и отчасти на решимостта му да опровергае прозвището „книжен плъх“, което лепваха на всеки издигнал се чрез финансовите си способности, а не по пътя на продажбите или прякото производство. По време на неговото ръководство „Крайслър“ позна и върхове, и спадове. За да спечели доверието на инвеститорите, му

1. Финансова корпорация, изготвяща специфични борсови индекси, които отразяват ценовото ниво на различни групи стоки. – Б. пр.

бяха необходими цели шест години. После дойде периодът, в който финансистите затръбиха тревога; после, с цената на драстични икономии, тревогата намаля и се чуха гласове, че компанията функционира най-добре при тежки обстоятелства и пестеливост. Така или иначе, днес вече никой не хранеше сериозни опасения, че малката петолъчна звезда (недотам оригиналната емблема на компанията) ще излезе от орбитата си, и по тази причина президентът си позволяваше да намали темпото, да мисли повече, да чете каквото пожелае.

В момента четеше последните излияния на Емерсън Вейл, които „Уолстрийт Джърнъл“ беше отпечатал в доста по-сдържан тон от „Детройт Фрий Прес“. Но президентът на „Крайслър“ бързо се отегчи от Вейл и след няколко секунди разгърна вестника на страницата със съобщения за покупко-продажби на недвижими имоти, която го интересуваше далеч по-силно. Според него нападите на журналиста бяха лишени от оригиналност и се повтаряха до втръсване. Виж, при недвижимите имоти нещата бяха съвсем различни. Не всеки знаеше, че в последно време „Крайслър“ се беше заела с изграждането на истинска империя в сферата на недвижимите имоти, която, наред с разнообразяването на основните производства, след няколко десетилетия (така поне мечтаеха ръководителите ѝ) може би ще превърне сегашната „номер три“ в по-голяма дори от самата „Дженеръл Мотърс“.

Междувременно, и президентът отлично знаеше това, потокът от коли от заводите на „Крайслър“ в Хамтрамк и на други места не секваше нито за миг.

Както всяка друга сутрин, така и днес Голямата тройка започваше деня с най-главната цел на своето съществуване – запазване на статуквото непроменено. Своя принос в този процес даваше и по-малката „Америкън Мотърс“ – от поточната линия на завода ѝ в северната част на щата Уисконсин слизаха готови за пазара нейните икономични модели „Амбасдър“, „Хорнет“, „Джейвълин“ и „Гремлин“.

ГЛАВА ВТОРА

В един от заводите северно от магистралата Фишър побелелият из производствените цехове заместник-директор Мат Залески изпитваше удовлетворение от факта, че днешният ден от седмицата е сряда.

Това беше така не защото в сряда спешните и жизненоважни проблеми са по-малко – такива дни отдавна вече нямаше. И днес като всяка вечер той щеше да се прибере от работа изцеден, с чувството, че е много по-стар от своите петдесет и три години, че още един ден от живота му е преминал като че ли в парен котел. От време на време Мат Залески с тъга си спомняше за младостта, за онези изпълнени с кипяща енергия дни, в които правеше първите си стъпки в областта на автомобилостроенето, за военната си служба като стрелец на бомбардировач в годините на Втората световна война. Понякога, връщайки се в миналото, той изпитваше усещането, че и най-тежките, изпълнени с опасни бойни полети дни на военната му служба в Европа бяха по-малко напрегнати от сегашната му работа.

Още докато си сваляше палтото в разположената едно ниво над главния монтажен цех канцелария с остъклени стени, погледът му бе привлечен от написания с червено мастило документ, който лежеше върху бюрото. Беше някакво оплакване от профсъюза и той още от първото изречение разбра, че трябва да действа бързо и енергично, за да избегне назряващата в завода масова стачка. Без съмнение в купчината книга до оплакването се криеха още много причини за главоболия – неизбежните критични ситуации поради недостиг на материали, неспазване на качествените показатели, повреди на машините или някое друго от онези непредвидими обстоятелства, които носеха заплахата от спиране на поточната линия и прекъсване на производството.

Залески разположи масивното си тяло зад сивото метално бюро. Чу как столът изскърца под тежестта му и това му напомни колко много бе напълнял напоследък. С чувство на срам си помисли, че едва ли би могъл да натика корема си в тясната носова кабинка на бомбардировача „Б-17“. В началото се надяваше, че тревогите ще намалят теглото му, но на практика се получи точно обратното – безсънието и потискащата самота, появили се след смъртта на Фрида, го караха да посяга към вратичката на хладилника все по-често и по-често.

Добре поне, че днес е сряда.

Време е за работа, помисли си той и натисна бутона на вътрешната линия, която свързваше канцеларията му със сградата на главното управление. Отговори му дежурната телефонистка, което означаваше, че секретарката му още не, беше дошла.

– Трябват ми Паркланд и представителят на профкомитета – нареди заместник-директорът. – Веднага да дойдат при мен!

Паркланд беше един от майсторите, а от другата страна на линията отлично знаеха кой точно представител на профкомитета да му изпратят. Както отдавна знаеха и за написаното с червено мастило оплакване, което лежеше на бюрото му. В завода лошите новини се разпространяваха с бързината на възпламенен бензин.

Все още недокоснатата купчина книжа върху бюрото му напомни за много причини, поради които може да спре една поточна линия.

Най-големите врагове на Мат Залески бяха спирането на конвейера и прекъсването на производството. Основната му задача беше да поддържа линията в движение и всяка минута от нея да слиза по една готова кола. Никой не се интересуваше от възникналите усложнения. Понякога имаше чувството, че е жонгльор, изхвърлил над главата си петнайсет топки едновременно. Но главното управление никак не се интересуваше от жонгльорството, а още по-малко от извинителните причини. Важен беше единствено крайният резултат – квоти, дневна продукция, производствени разходи. Залески беше първият, на когото се докладваше за всяко спиране на конвейера. Всяка изгубена минута на практика означаваше, че не е произведена една цяла кола – загуба, която нищо не може да компенсира. По тази причина дори и най-краткото прекъсване на производството означаваше загуба на няколко хиляди долара, още повече, че докато линията стои неподвижна, заплатите и останалите разходи продължават да текат.

Добре поне, че днес е сряда.

Репродукторът на пряката линия върху бюрото му изпраща:

– Идват, мистър Залески.

Той благодари кратко.

Причината, поради която Мат Залески се радваше на сряда, беше проста – този ден е еднакво отдалечен както от понеделник, така и от петък.

Понеделниците и петъците са най-кошмарните дни за ръководството на автомобилните заводи, защото именно тогава процентът на неявилите се работници е най-висок. В понеделник най-много самоотлъчки правят работниците на часова норма; в петък техният брой е почти

същият. Това е така, защото след получаването на чековете със седмичната заплата (обикновено в четвъртък) много работници се запиват или започват да се тъпчат с наркотици, като махмурлукът им продължава не само през почивните дни в края на седмицата, а и в понеделник.

Именно това е причината, поради която в понеделник и петък всички други проблеми остават на заден план и ръководството често е изправено пред непосилната задача да поддържа в нормален ритъм производствения процес въпреки острия недостиг на хора. В такива дни работниците биват размествани като пионки по шахматно поле. Много от тях получават работа, която никога не са вършили. Например човекът, който при нормални условия затяга гайките на колелата, бива изпращан да монтира предни калници. Понякога получава нещо като инструктаж, но по-често започва работа без никакви указания. Други пък ги събират набързо от центровете за безработни или от местата, за които не се изисква квалификация – обикновено това са общи работници и чистачи, – и ги разпръскват по най-невралгичните пунктове. Понякога тези хора успяват да усвоят непознатата им работа сравнително бързо, но по-често се случва да пропилят цял работен ден, за да монтират наопаки някой уплътнител за отоплението или друго нещо от тоя сорт.

Крайният резултат, разбира се, е плачевен. Повечето от монтираните в тези дни коли са сглобени зле, а скритите им дефекти са толкова много, че нищо неподозиращите им нови собственици твърде скоро се хващат за главата. Ориентираните по този въпрос купувачи бягат като от чума от колите, произведени в понеделник и петък. Най-големите посреднически фирми за пласмент на готова продукция отдавна са запознати с този въпрос и използват цялото си влияние и връзки, за да получават за редовните си клиенти коли, произведени във вторник, сряда или четвъртък. А и самите клиенти, на които са известни тънкостите на производството, често поставят на търговците същото условие. Предназначените за разни шефове и техните приятели коли по правило се произвеждат само в средата на седмицата.

Вратата на канцеларията на заместник-директора рязко се отвори и на прага се изправи майсторът Франк Паркланд. Както обикновено той не си правеше труда да почука.

Паркланд беше едър широкоплещест мъж на около трийсет и пет години, петнайсетина години по-млад от самия Залески. Ако навремето беше постъпил в колеж, от него би излязъл чудесен защитник на футболния отбор. От фигурата му се излъчваше авторитет – нещо, което трудно можеше да се открие у повечето днешни майстори. Подобно на

Залески, той също знаеше, че го очакват неприятности, и се беше стегнал да ги посрещне. Лицето му беше сърдито, а под дясната му скула Залески забеляза потъмняващ оток.

Без да обръща внимание на начина, по който майсторът нахлу в канцеларията, Залески му посочи един стол.

– Сядай да си починеш и да се успокоиш.

Погледите им се кръстосаха над бюрото.

– Искам да чуя твоята версия за инцидента – проговори заместник-директорът. – Само не ми губи времето, защото от това тук разбирам, че си забъркал сериозна каша! – Ръката му махна към написаната с червено докладна.

– Забъркал съм, как ли пък не! – викна Паркланд и втренчи поглед в началника си, а лицето му над отока изведнъж се наля с кръв. – Изгоних тоя тип, защото ме удари! Няма да отстъпя и ти ще ме подкрепиш, ако ти е останала капка смелост и чувство за справедливост!

– Я си избий от главата тая глупост! – изрева Залески, повишавайки глас до онзи едва ли не животински рев, който беше необходим за контактуване в изключително шумния монтажен цех. Но в следващия миг осъзна, че в никакъв случай не трябва да изпуска нещата от контрол, и примирително добави: – Нали ти казах да се успокоиш? Ще реша кого да подкрепя, когато му дойде времето! И не искам да чувам повече приказки за смелост и справедливост, ясно?

Погледите им отново се кръстосаха. Пръв сведе очи Паркланд.

– Така вече е по-добре, Франк – въздъхна Мат. – Дай да започваме. Разказвай от самото начало.

С Франк Паркланд се познаваше от дълги години. Беше от добрите майстори и в повечето случаи се отнасяше с подчинените си напълно справедливо. Сигурно здравата са го предизвикали, за да се стигне до този скандал.

– Една от операциите се забави – започна Паркланд. – Закрепване на кормилните щанги... там работеше хлапето. Сигурно е новак. Започна да пречи на следващия работник, затова реших да му помогна.

Залески кимна. Подобни неща ставаха всеки ден – работник, натоварен с точно определена операция, се справя с няколко секунди по-бавно от необходимото. Така напираният поток коли го избутва и не след дълго той се оказва в работната зона на следващия монтажник. При подобни случаи всеки майстор е длъжен да се намеси и да помогне за завръщането на работника на първоначалното му място.

– Ясно – нетърпеливо каза Залески. – Карай нататък.

В този момент вратата се отвори и в канцеларията влезе представителят на профсъюза – дребно наперено човече с розови бузи и многодиоптрови очила. Името му беше Илъс и допреди няколко месеца той също беше работник на конвейера.

– Добро утро – отправи поздрав към Залески той, а на Паркланд само кимна с глава.

Мат Залески му посочи стол и каза:

– Тъкмо бяхме стигнали до същността на въпроса.

– Ще си спестите много време, ако прочетете нашето оплакване – отвърна Илъс.

– Прочетох го – каза Залески. – Но понякога ми се иска да чуя и другата страна. – После кимна на Паркланд да продължи.

– Тогава извиках един работник – продължи майсторът – и му рекох: „Помогни да върнем този човек на мястото му.“

– Лъжец! – подскочи представителят на профсъюза и рязко се извърна към Залески. – Казал е „дай да върнем това момче на мястото му“! За нещастие човекът, наречен „момче“, е един от нашите черни братя, за които тази дума е особено обидна!

– О, по дяволите! – В гласа на Паркланд се промъкна отвращение и гняв. – Откъде мога да зная това? Мислиш ли, че съм тук от вчера, та да си позволявам умишлено такива думи?

– Но все пак си я употребил, нали?

– Допускам – забележете, – само допускам, че съм я употребил... Не мога да си спомня, и това си е! Но ако наистина съм я казал, не е било умишлено... Просто съм се изпуснал!

Представителят на профсъюза сви рамене:

– Сега запя друга песен!

– Никаква песен не пея, кучи сине! Илъс рязко се изправи.

– Мистър Залески! Намирам се тук като официален представител на Обединения профсъюз на работниците от автомобилната промишленост и ако срещу мен се използва подобен език...

– Добре, добре – прекъсна го заместник-директорът. – Бъди спокоен! Моля те да седнеш и понеже стана въпрос за езика, искам да ти напомня да не прекаляваш с употребата на думи като „лъжец“ например...

Паркланд разгневено стовари огромния си юмрук върху бюрото.

– Нищо не си измислям! Онзи изобщо не обърна внимание на думите ми, докато другите не започнаха да вдигат пара!

– Той обаче казва друго! – вметна Илъс.

– Сега вече може и да казва друго! – Паркланд се извърна към

Залески и разпалено продължи: – Слушай, Маг, изостаналият работник е просто едно дете! Черно момче на не повече от седемнайсет години! Нямам абсолютно нищо против него! Наистина с малко бавно, но иначе си гледа работата. Аз самият имам брат на тая възраст... Като се прибере у дома, питам: „Къде е момчето“ – и никой не се замисля върху думите ми. Така беше и тук, преди да се намеси оня тип Нюкърк!

– Значи признаваш, че си употребил думата „момче“? – притисна го Илъс.

– Добре де! – уморено се намеси Залески. – Употребил я, и толкоз! Нека приемем, че е така.

Заместник-директорът внимаваше за поведението си. Така постъпваше винаги когато в завода избухваха расови конфликти. Но в този момент, след забележката на Илъс, изведнъж му се прииска да изкрещи: „И какво, като го е нарекъл «момче»? Какво толкова е казал, по дяволите? Щом майсторът нарежда, проклетото копеле е длъжно да изпълнява, и толкоз!“

Прекрасно знаеше обаче, че изречени от неговата уста, подобни думи моментално ще станат достойние на целия завод и само ще увеличат неприятностите му. Ето защо той ги преглътна и недоволно изръмжа:

– Важното е какво се е случило след това.

– Слава богу! – въздъхна Паркланд. – Вече си мислех, че никога няма да стигнем дотам! Почти бяхме върнали работната операция в първоначалната ѝ позиция, когато се появи тоя бабайт Нюкърк.

– Той е също един от черните братя – поясни Илъс.

– Неговото работно място е доста далеч, така че положително нищо не е чул със собствените си уши. Някой му е докладвал. Дойде, нарече ме „расистка свиня“ и ме удари! – Майсторът попипа нараненото си лице, което продължаваше да се подува.

– Ти отвърна ли му? – остро попита Залески.

– Не.

– Добре, че си проявил поне малко разум! – облекчено въздъхна заместник-директорът.

– Проявих, разбира се! – отвърна Паркланд. – Но незабавно изхвърлих от работа тоя тип! Никой няма право да удря безнаказано един майстор!

Мат Залески несъзнателно прокара ръка по косата си. Имаше дни, в които направо се чудеше, че върху главата му все още се крепи някаква растителност. Цялата тая смрадлива история би трябвало да се тръсне на директора Маккърнън, но него както винаги го нямаше. Намираше се

на десет мили отгук, в главната дирекция, и обсъждаше предстоящото производство на свръхсекретния нов модел кола на компанията, носещ наименованието „Орион“. Мат Залески често имаше чувството, че Макърнън отдавна е излязъл в пенсия, въпреки че от нея го деляха още цели шест месеца.

Ясно беше, че и този път кестените от огъня ще вади не директорът, а самият Мат Залески. При това, макар че изпълняваше всички функции на своя шеф, той не можеше и да помисли за скоро освобождаващото се директорско кресло. Вече го бяха викали да се запознае с официалната си атестация – лист хартия сред цяла купчина подобни документи от кожената папка върху бюрото на вицепрезидента по административните въпроси. Папката винаги стоеше най-отгоре, за да бъде подръка, когато се разглеждат предложенията за повишения и нови назначения. Върху картоната на Залески, редом със снимката му и обичайните бюрократични данни, се мъдреше следното заключение: „Индивидът заема подходящо ръководно място.“

Всеки що-годе издигнат човек в компанията знаеше прекрасно, че това формално и бездушното заключение е всъщност „целувка за сбогом“. Преведено на нормален език, то означаваше: „Този човек е стигнал тавана на своите възможности и вероятно ще остане на заеманата в момента длъжност до пенсия. На повишение не може да разчита.“

Според утвърдилите се в компанията неписани закони получателят на тази убийствена оценка трябва да бъде официално уведомен. Ето защо вече от няколко месеца насам Мат Залески знаеше, че никога няма да се издигне по-високо от длъжността заместник-директор. В началото беше много разочарован, но след като свикна с тази мисъл, бавно започна да проумява защо се е случило така. Той беше човек от старата гвардия, беше от онзи тип бързо изчезващи ръководители, които управителните съвети на големите корпорации отдавна избягваха да назначават на ключовите постове. Просто защото се бе издигнал по начин, напълно непознат за повечето днешни ръководители – започнал като обикновен работник, той бе извървял последователно дългия път до заместник-директорското място, преминавайки през длъжностите инспектор, майстор и контрольор. В началото на кариерата си не притежаваше дори диплома на инженер, тъй като Втората световна война го принуди да напусне университета. След войната все пак успя да се дипломира, използвайки фронтоташките си привилегии, за да следва вечерно. Едва след това започна да се издига – един бавен и труден процес, който се превърна в реалност единствено благодарение на онази амбиция, с която се

отличаваха мнозина младежи от неговото поколение, преживели ужаса на Festung Europa². Но по-късно беше принуден да признае пред себе си, че е загубил твърде много време и кариерата му закъсня. Силното ръководно ядро на автомобилостроителните компании вече се беше оформило от онези умни и не по-малко амбициозни младежи, които имаха предимството да дойдат в бранша направо от студентската скамейка.

Въпреки това Маккърнън, който все още беше директор на завода, нямаше право да се измъква, макар и неволно, от цялата тази бъркотия. Заместник-директорът се поколеба. Спокойно би могъл да изпрати някого за Маккърнън, а и сам можеше да го повика по телефона.

Спряха го две неща. Първо – гордостта, призна пред себе си той. Можеше да се справи не по-зле от Маккърнън и прекрасно знаеше това. Второ – инстинктът го предупреждаваше, че не разполага с никакво време.

– Какви са исканията на профсъюза? – попита той и рязко се извърна към Илъс.

– Хм... разговарях с председателя на местния...

– Дай да си спестим подробностите! – прекъсна го Залески. – И двамата знаем, че все отнякъде трябва да започнем... Тъй че направо казвай какво искате!

– Много добре! – кимна профсъюзният функционер. – Настояваме за три неща. Първо – незабавно да се възстанови на работа брат Нюкърк със съответната парична компенсация за изгубеното време. Второ – двамата засегнати да получат официално извинение, и трето – Паркланд да бъде свален от длъжността майстор!

Майсторът, който за миг се беше отпуснал на стола си, рязко подскочи.

– Боже мой! Съвсем скромни искания! – извика той, след което саркастично добави: – Само не разбрах кога трябва да поднеса извиненията си – преди да ме уволнят или след това?

– Извинението трябва да бъде официално, от името на компанията – невъзмутимо обясни Илъс. – А ти сам ще решиш дали да прибавиш към него и личните си извинения.

– И аз тъй мисля – сам ще реша! Само не стойте прекалено дълго със затаен дъх, щото много има да чакате!

– А ако ти беше позадържал собствения си дъх, сега нямаше да се

2. Festung Europa „Укрепена Европа“ – основният план на хитлеристка Германия за спирание на западните съюзници (нем.) – Б. пр.

пържим на тоя огън! – незабавно го срязва Залески.

– Искаш да кажеш, че ще приемеш всичко това, така ли?! – с негодувание запита майсторът и махна с ръка по посока на Илъс.

– Нищо не казвам! Просто търся изход, но май ще трябва малко повече информация от тази, която вие двамата ми давате.

При тези думи Залески се пресегна към телефона зад гърба си и се изви така, че другите да не могат да видят кой номер набира. Когато от отсрещната страна вдигнаха слушалката, той кратко попита:

– Как са нещата долу?

– Ти ли си, Мат? – запита в отговор гласът насреща.

– Аз съм.

Заедно с предпазливия глас на събеседника му в ушите на Залески нахлу и приглушеният грохот на монтажния цех. Мат все още продължаваше да се пита как издържат хората години наред на този адски грохот. Той самият не можа да свикне с него по времето, когато беше обикновен работник на конвейера и слухът му не беше предпазен от стъклата на самостоятелния кабинет.

– Положението е доста сериозно, Мат – каза човекът отсреща.

– Колко сериозно?

– Ами смъркачите³ вече почнаха да се тъпчат... Моля да не споменаваш името ми... ако обичаш!

– Знаеш, че никога не съм го правил – отвърна заместник-директорът.

Извърна, се и видя, че двамата му посетители го наблюдават с интерес. Те можеха да предполагат, но нямаше начин да бъдат сигурни, че в момента разговаря с един от чернокожите майстори на име Стен Лейтруп. Той беше сред онези шест души, които Мат Залески наистина уважаваше в този завод. Някога войнствен последовател на Малкълм Икс⁴, днес Лейтруп беше един от най-съвестните работници, който живееше с искреното убеждение, че в света на автомобилите неговата раса може с разумни действия да постигне много повече, отколкото по пътя на анархията и стихийното недоволство. Именно това негово убеждение му спечели уважението на Залески, който в началото се държеше враждебно към него.

За нещастие тъкмо сега, когато расовите конфликти бяха изострени до крайност, компанията разполагаше със съвсем малко чернокожи

3. Популярно наименование на наркоманите. – Б. пр.

4. Малкълм Икс (1925–1965) – религиозен и политически деятел в САЩ В последните години от живота си е ръководител на организацията „Черните мюсюлмани“. – Б. пр.

майстори и администратори. Всички прекрасно знаеха, че са нужни много повече такива хора, но в момента малък брой чернокожи работници изявяваха желание да приемат отговорни длъжности, тъй като или се страхуваха от неприятности с войнствено настроените младежи измежду собствените си редове, или просто нямаха необходимата професионална подготовка. Мат Залески отдавна беше стигнал до убеждението, че ако онези по върховете бяха проявили елементарната далновидност и още през 40-те и 50-те години се бяха погрижили за създаването на сериозна подготвителна схема за чернокожи работници, днес щеше да има доста повече хора като Стен Лейтруп. От факта, че ги нямаше, губеха всички.

– Какво се готви? – попита в слушалката Залески.

– Според мен стачка.

– Кога?

– Най-вероятно след обедната почивка. Може да стане и по-рано, но не ми се вярва.

Гласът на чернокожия майстор беше толкова тих, че Залески долавяше думите му с цената на върховно напъгане. Но той знаеше, че телефонът на Лейтруп е на самата поточна линия, пред очите на всички. Работниците, които лесно започваха да ненавиждат дори и своите, които са някакви началници, вече му бяха лепнали прякора „Бял негр“, а за тях нямаше никакво значение дали обвиненията им са безпочвени, или не. Залески нямаше намерение да създава допълнителни затруднения на Стен Лейтруп с излишни въпроси и се стремеше да се ограничи само с най-съществените.

– Причини за забавянето?

– Смъркачите са си наумили да изкарат навън целия завод.

– Тръгнаха ли вече слуховете?

– И то как! Човек може да си помисли, че още използваме тамтамите...

– Някой да се е сетил, че цялата тая работа е незаконна?

– Ти шегуваш ли се? – искрено се учуди Лейтруп.

– Никак не ми е до шегите – въздъхна Залески. – Благодаря ти.

Постави слушалката и се замисли. Първоначалното му предчувствие се оказа съвсем точно и явно нямаше никакво време за губене. Тия расови конфликти винаги са били бомба с къс фитил. Ако сега хората напуснат работните си места, ще минат дни, докато всички въпроси се уредят и се възстанови нормалният работен процес. А производството би спряло дори ако стачкуват само чернокожите. Едно от задълженията

на Залески беше да попречи на подобен ход на събитията.

Паркланд, който сякаш прочете мислите му, настойчиво продума:

– Не позволявай да те притискат, Мат! Ако няколко души напуснат работните си места, действително ще имаме главоболия, но понякога си струва да отстояваме и принципите си, нали?

– Понякога – да – отвърна Залески. – Номерът е да знаеш точно кога и точно кои принципи!

– Като начало е достатъчно просто да бъдеш справедлив – каза Паркланд. – А справедливостта действа в две посоки – и нагоре, и надолу! – Майсторът се наведе и поглеждайки от време на време към Илъс, настойчиво продължи: – Добре, признавам, че понякога съм груб с хората на конвейера. Принуден съм да бъда такъв. Майсторът винаги е на течение. Тук горе ти и твоите хора ежедневно ни притискат и искате повече готова продукция. Искате количество и нищо друго не ви интересува. Ако забравите обаче да ни го напомните, на преден план излиза качественият контрол и вика: „Ще правите не само повече, но и по-качествени коли!“ А от другата страна са работниците, които трябва на практика да реализират всички тези изисквания. Майсторът трябва да се оправя и с тях, и с техния профсъюз... ако сгреша, а понякога и когато е прав. Това не е лека работа и човек трябва да е Твърд, а често и груб, за да издържи. Няма друг начин. Но аз не забравям и справедливостта. Никога не делея работниците на симпатични и несимпатични според цвета на кожата им. Не съм надзирател в плантация за роби, които се разхождат с камшик в ръка... Но нека се върнем на конкретния случай – според вас прегрешението ми се състои в това, че съм казал „момче“ на един чернокож работник. Но нима го карам да бере памук, нима го гоня от превозните средства за бели, нима го карам да ми лъска обувките... изобщо всички онези неща, които някои хора свързват с този епитет... Ще ви кажа и друго – ако наистина съм се изпуснал да го нарека „момче“, аз съжалявам за това и действително ще му се извиня! Но всичко това не важи за Нюкърк. Братът Нюкърк трябва да бъде уволнен. Защото ако сега, когато е посегнал без всякаква причина да удари майстора си, не получи съответното сурово наказание, всички ние можем спокойно да си забием по едно бяло знаме в задника и да кажем сбогом на дисциплината в този завод! Ето това имах предвид, когато настоявах за справедливост.

– Има логика в думите ти – призна Залески. Каква ирония на съдбата, помисли си той. Франк Паркланд действително се отнася справедливо с чернокожите работници... може би по-справедливо от всеки Друг

майстор в тоя завод...

Обърна се към Илъс и попита:

– Какво ще кажеш?

Представителят на профсъюза го стрелна неприязнено иззад дебелите лупи на очилата си.

– Вече изложих становището на профсъюза, мистър Залески!

– А какво ще направите в случай, че отхвърля исканията ви и претъпя така, както иска Франк?

– Ще бъдем принудени да преминем към предвидените за подобни ситуации процедури – надутото отвърна Илъс.

– Това е ваше право – кимна заместник-директорът. – Но тези процедури могат да се проточат месец, пък и повече. Ще се работи ли през това време?

– Естествено. Според колективния трудов договор...

– Няма нужда да ми казваш какво пише в договора! – избухна Залески. – Там черно на бяло пише, че докато траят преговорите, работата трябва да продължава! А в този момент доста от вашите членове се канят да напуснат работните си места, което е грубо нарушение на същия този договор!

За пръв път от началото на разговора Илъс загуби своята самоувереност.

– Обединеният профсъюз на автомобилните работници е против незаконните стачки... – започна той, но Залески отново го прекъсна:

– Щом е против – намесете се и спрете тази, по дяволите!

– Ще трябва да поговоря с някои от нашите хора, в случай че това, което казвате, е истина...

– От приказки полза няма и ти знаеш това не по-зле от мен! – Залески впи поглед в розовото лице на профсъюзния деятел, което бавно започна да пребледнява. Беше повече от ясно, че Илъс никак не държи да разговаря с най-радикално настроените чернокожи активисти, особено при създаването се положение.

В случаи като днешния профсъюзът изпада в изключително деликатно положение и Мат Залески прекрасно знаеше това. Ако откажат подкрепата си на черните екстремисти, неговите ръководители веднага ще бъдат обвинени в расови предрасъдъци и ще им лепнат прозвището „лакеи на управата“. И обратно – ако отидат твърде далеч в подкрепа на техните искания, могат да се окажат в твърде сериозното от правна гледна точка положение, че подкрепят незаконна стачка.

Големите босове на Обединения профсъюз на автомобилните

работници – Удкок, Фрейзър, Грейтхаус, Банън – ненавиждаха незаконните стачки, тъй като репутацията им се крепеше не само върху крайна неотстъпчивост при преговорите, но и върху неспазването на колективните трудови договори и законността. Незаконните стачки обезценяваха поетите от тях задължения и намаляваха силата им при преговорите с работодателите.

– В Солидарити Хаус⁵ никой няма да ти каже „мерси“, ако изпуснем нещата от контрол – продължи да го обработва Залески. – Има само един начин да предотвратим стачката – да постигнем незабавно споразумение, а после да слезем в цеха и да го съобщим на хората.

– Зависи от споразумението – отвърна Илъс, но умът му явно преценяваше казаното от заместник-директора.

Мат Залески вече беше решил какво ще е то и предварително знаеше, че никоя от страните няма да бъде задоволена изцяло, включително и самият той. Какви времена настанаха, господи! Човек трябва да се прости с убежденията си, с гордостта си, само и само производството на автомобили да не секва нито за миг!

– Никой няма да бъде уволнен – рязко започна той. – Нюкърк ще се върне на работа, но от днес нататък ще използва ръцете си за работа и за нищо друго! – Очите на заместник-директора се заковаха върху лицето на Илъс. – Искам да си наясно, че при второ провинение от подобен характер Нюкърк моментално изхвърква! Нека се отбие да разменим една-две думи, преди да се върне на работа.

Лицето на профсъюзния деятел разцъфна в тържествуваща усмивка.

– А изгубеното време ще му бъде ли заплатено?

– Той още ли е в завода?

– Да.

Залески за миг се поколеба, след което неохотно кимна с глава:

– Добре, но само ако си изкара смяната до края. И никакви приказки да не чувам повече за махането на Франк! – Извърна се към Паркланд и добави: – А ти ще направиш това, което обеща. Поговори с оня младеж, обясни му, че си се изпуснал...

Франк Паркланд бавно го Изгледа и след миг стъклените стени на канцеларията се разтърсиха от яростния му глас:

– Значи контрактата остава у мене, а?

– Кротко! – предупреди го Залески.

5. Централното управление на профсъюза в Детройт. – Б. пр.

– Кротко, как ли не! – Едрият мъжага скочи на крака и заплашително се надвеси над Залески. Думите му заплъсоха като камшик над бюрото, което ги разделяше: – Ти си тоя, дето я кара кротката! И знаеш ли защо? Защото си един проклет страхливец, който не смее да застане на страната на истината!

Лицето на Залески потъмня от притока на кръв и той на свой ред прогърмя:

– Стига! Няма да търпя подобни приказки, ясно ли ти е?

– Ясно ми е! – язвително отвърна Паркланд. – Само че това, дето ми е ясно, хич не ми харесва!

– А може би предпочиташ да те уволня?

– Май това ще е най-доброто! – отвърна майсторът. – Може пък на друго място да се намери по-чист въздух!

За миг настъпи тишина, после Залески примирително изръмжа.

– Едва ли. Има дни, в които навсякъде смърди.

С цената на големи усилия Мат Залески успя да се овладее. Прекрасно знаеше, че няма да уволни Паркланд, защото това би означавало да извърши още една несправедливост, а и добрите майстори не се срещат на всяка крачка. Въпреки заканите си Паркланд също не би напуснал по собствено желание. Залески беше сигурен в това, тъй като преди известно време случайно подочу, че майсторът изплаща къща и не може да си позволи прекъсване на вноските. Пък и едва ли с един замах би зачеркнал всичко, което е постигнал в тази компания с цената на дългогодишен упорит труд.

Но в първия миг обвинението на Паркланд го жегна. В продължение на цяла секунда заместник-директорът се бореше с желанието да му кресне, че когато той, Франк Паркланд, е бил сополив хлапак на десетина години, Мат Залески е извършвал рисковани бойни полети над Европа, без да знае кога, в кой миг някое остро парче германски снаряд ще се вреже в корпуса на самолета и ще превърне лицето, гърлото и вътрешностите му в кървава каша, а неговият „Б-17Ф“ стремително ще се насочи към земята от двайсет и пет хиляди фута височина подобно на много английски бомбардировачи, намерили гибелта си пред очите на безпомощните техни другари... *Помисли още веднъж, преди да ме обвиняваш в страхливост синко! И никога не забравяй, че не ти, а аз съм човекът, който с цената на всичко трябва да се бори срещу спирането на производствения процес, без да държи сметка за нещата, които трябва да преглъща!*

Разбира се, Мат Залески не каза нищо подобно. Прекрасно

разбираше, че това, което току-що му мина през ума, се е случило много отдавна и днес вече не означава нищо; че по един объркващ начин хората са променили своите идеи и ценности. А знаеше и друго – страхът има много лица, ето защо в думите на Франк Паркланд може би имаше известна доза истина. Отвратен от себе си, заместник-директорът рязко се изправи и каза:

– Да вървим долу и да се оправяме!

Той пръв напусна канцеларията, следван но петите от представителите на профсъюза и начумерения Паркланд. Тропотът на обувките им по металната стълба, свързваща мецанина с главния производствен цех, постепенно заглъхна в равномерния и всепоглъщащ тътен на завода.

Краят на стълбата опираше до онази част на конвейера, върху която ставаше заварката на рамите и шаситата на бъдещите коли. Тук шумът беше толкова силен, че макар и работещи на сантиметри един от друг, хората трябваше да крещат в ушите си, за да се чуват. Около тях във всички посоки пръскаха искри – истинска пиротехническа завеса от бели и сини цветя. Пукотът на електрожените и апаратите за занитване се допълваше от равномерното съскане на съгъстения въздух – кръвоносните системи на мощните машини. А в центъра на тази оживена човешка дейност, подобно на божествен идол, комуто всички се кланят, конвейерът бавно и неотстъпно се движеше напред.

Тримата тръгнаха по посока на неговото движение и профсъюзният деец побърза да изравни крачката си със Залески. Вървяха значително по-бързо от поточната линия и колите край тях придобиваха все по-завършен вид. На тези, които в момента подминаваха, вече бяха поставени двигателите, а малко по-надолу се осъществяваше монтажът на купетата върху рамата – процес, който работниците наричаха „женитбата“. По силата на навика Мат Залески хвърляше внимателен поглед върху всяка ключова операция.

Работниците вдигаха глави и ги проследяваха с очи. Малцина си направиха труда да ги поздравят и Мат Залески съвсем ясно долавяше неприязнените погледи, които им хвърляха не само чернокожи, но и бели работници. Усещаше с всичките си сетива тяхната омраза и желание за бунт. От време на време, често без никаква видима причина или пък по най-незначителен повод, заводът изведнъж се превръщаше в бомба, готова да експлодира всеки миг. Социолозите наричаха това състояние „естествена реакция срещу монотонността“.

Лицето на профсъюзния функционер беше застинало в напрегната гримаса – вероятно искаше да покаже на работниците, че никак не му е

приятно да се движи заедно с шефовете, но няма как, такава му е службата.

– Как се чувствуваш, откакто не си на конвейера? – попита го Мат Залески.

– Добре – кратко отвърна Илъс.

Залески знаеше, че това е истина. Попаднали в някой автомобилен завод, страничните хора си представят, че с течение на времето хората тук постепенно свикват с грохота, вонята, жегата, напрежението и безрайното повторение. Мат Залески беше чувал как външни посетители обясняват на децата си: „Всички са свикнали, доволни са от своята работа и не биха я сменили за нищо на света.“ Сякаш говореха за обитателите на някоя зоологическа градина. А пък на него му се искаше да извика. „Не вярвайте, деца! Това е лъжа!“

Залески и хората като него, които познаваха истинското положение в автомобилните заводи, бяха наясно, че съвсем нищожен процент от работниците на конвейера имат искреното желание да прекарат край него целия си трудов живот. Огромното мнозинство от тях считаха работата си за временна – просто докато намерят нещо по-добро. За много от тях обаче, особено за онези, които нямаха образование, това по-добро се оказваше една недостижима и вечно изплъзваща се илюзия. Капанът е двоен – от едната му страна са семейството, децата, наемът, изплащането на безброй вноски, а от другата – протичкият факт, че в автомобилните заводи заплащането все пак е по-високо, отколкото на други места.

Но нито заплатата, нито съблазнителните добавки към нея бяха в състояние да променят мрачното и обезкуражаващо естество на самата работа. Тя до голяма степен беше свързана със значителни физически натоварвания, но главната ѝ тежест беше чисто психическа – час след час, ден след ден, изпълнени с убийствена монотонност. А и естеството ѝ беше такова, че хората губеха и последната си капчица гордост. Работникът от конвейера няма чувството, че твори, че нещо създава. Той никога не може да сглоби един автомобил от начало до край. Той просто изработва или монтира отделни негови детайли – завива гайки, прикрепва метални части или затяга болтове. А това неизменно са едни и същи гайки, части и болтове, които текат през ръцете му в безкраен поток. Едновременно с това, главно поради изключително високото ниво на шума, работните условия правят общуването почти невъзможно, отделният работник е лишен и от най-елементарните човешки контакти. С течение на годините у онези, които издържат, се трупа омраза. Другите пък получават нервни кризи и напускат. Но и едните, и другите не

обичат работата си.

Ето я и причината, поради която всеки работник, по подобие на затворника, е обладан от една-единствена мисъл – да се махне, да избяга! Периодичното невявяване на работа е частичен израз на това желание. Стачките – също. И двете предлагат вълнение, промяна, внасяне на нещо ново в монотонния цикъл на работата. А това е най-силното-желание на всички.

Може би в този момент нищо не е в състояние да попречи на това всепогълщащо желание, помисли си заместник-директорът.

– Не забравяй, че имаме споразумение – напомни той на Илърс. – Искам всичко да приключи по най-бързия начин!

Профсъюзният функционер не отвърна и Залески добави:

– Днешният ден е добър за теб – получи онова, за което настояваше...

– Не всичко.

– Всичко съществено.

И двамата знаеха какво се крие зад думите им – доста работници съзнаваха, че единственият начин да се измъкнат от поточната линия е да хвърлят всичките си усилия в профсъюзната дейност, да се доберат до някоя от платените длъжности в нея и да направят кариера. Веднъж избран, профсъюзният функционер автоматически се превръща в политическа фигура – главна цел на живота му става преизбирането и по време на мандата си той лавира така, както лавират политиците пред своите избиратели. А негови избиратели са работниците в цеха, ето защо той прави всичко възможно да спечели одобрението им. Точно това беше проблемът, който занимаваше Илърс в този момент.

– Къде е тоя тип Нюкърк? – попита Залески.

Бяха стигнали до мястото на сутрешния инцидент. Илърс кимна по посока на отделеното от цеха пространство, върху което бяха разположени няколко маси и столове от пластмаса, където закусваха работниците. До стената беше строена цяла батарея от автомати за кафе, безалкохолни напитки и бонбони. Цялата тази площ беше отделена от цеха с дебела черта от боя, която заместваше стената. В момента там имаше само един човек – як негър с грубо изсечено лице. Той седеше извърнат към новопристигналите, а от цигарата в ръката му се виеше тънка струйка дим.

– Иди и му кажи да се връща на работа – каза заместник-директорът. – Не забравяй онова, за което се разбрахме, а като свършиш, го пради при мен.

– Добре – отвърна Илс и прекрачи чертата. Докато се настаняваше на масата до едрия мъж, лицето му разцъфна в широка усмивка.

Франк Паркланд вече беше отишъл при един чернокож младеж, който продължаваше да работи на конвейера, и настоятелно му говореше. В началото онзи изглеждаше притеснен, но скоро на лицето му се появи глуповата усмивка и той закима с глава. Майсторът го докосна по рамото и му посочи масата, на която Илс и Нюкърк си говореха с доближени глави. Младият работник отново се ухили, а майсторът протегна ръка. След кратко колебание младежът я прие. Мат Залески се запита дали сам би могъл да изпълни по толкова непринуден начин нелеката задача на Паркланд.

– Здравсти, шефе!

Гласът долетя от другата страна на конвейера и Залески се обърна.

Беше един от контролорите по вътрешното оборудване на колите – дребно човече, което поразително приличаше на Хитлер. Естествено, всички го наричаха Адолф, а работникът, чието име Залески така и не успя да запомни, явно одобряваше прякора, тъй като дори и косата си беше сресал така, че да пада върху едното му око.

– Здравсти, Адолф – отвърна заместник-директорът и внимателно тръгна към него, пресичайки поточната линия между някакво боядисано в яркожълто купе и лимузина в убитозелен цвят. – Как е качеството днес?

– Виждал съм и по-лоши дни, шефе. Например Световните финали⁶...

– Не ми напомняй, моля те!

Световните финали и началото на ловния сезон в Мичиган бяха истински кошмар за шефовете на автомобилната промишленост. Тогава на работа не се явяваха дори майстори и контролори и качеството рязко спадаше. По време на Световните финали положението ставаше направо безнадеждно, тъй като и онези, които все пак отиваха на работа, обръщаха повече внимание на транзисторите си, отколкото на онова, което вършеха ръцете им. Мат Залески си спомни, че в разгара на състезанията през 1968 година, спечелени от „Детройтските тигри“, не бе издържал и бе признал мрачно пред Фрида:

– И на най-заклетия си враг не пожелавам да си купи кола, произведена днес!

Това беше една година преди нейната смърт.

6. Откритото първенство на САЩ по бейсбол. – Б. пр.

– Тая е горе-долу добре. – Адолф, или както се казваше там, скочи от зелената лимузина и се насочи към следващата кола – яркооранжево спортно купе с бели анатомични седалки. – Бас държа, че в тая ще се вози някоя русокоса хубавица! – изкрещя отвътре той – Ех, да можех аз да съм тоя, дето ще се повъргаля с нея на тая мекичка седалчица!

– Нали вече си имаш мекичка работа? – изкрещя в отговор Залески.

– Ще ми се стори още по-мекичка, ако мога да оправя едно такова маце! – Контрольорът вече се беше измъкнал от колата и с похотлива усмивка попипваше слабините си. Заводският хумор никога не се беше отличавал с особена изтънченост.

Заместник-директорът отвърна на усмивката му, давайки си ясна сметка, че това е един от малкото човешки контакти, които работникът ще има през цялата си осемчасова смяна.

Адолф хлътна в следващата кола.

Думите на Залески бяха съвсем точни – работата на контрольора наистина е „по-мека“ от тази на останалите работници по конвейера и на нея може да се надява само човек, който е натрупал доста години в цеха. Тя не беше по-високо платена, а имаше и лошите си страни – ако контрольорът си гледа съвестно работата и обръща внимание на всички пропуски, той бързо си спечелва омразата на останалите работници, които имат достатъчно начини да му направят живота тежък. Майсторите също не обичат прекалено усърдните контрольори – така както не обичат всичко, което забавя темповете на производството в поверените им участъци. Те бяха под постоянния натиск на преките си началници (Залески включително) за изпълнение на плана, но същевременно си бяха извоювали правото да отменят нарежданията на контрольорите, и често се възползуваха от него.

„Става“ беше думата, получила широка известност сред майсторите в онези случаи, в които контрольорите сигнализираха за некачествено свършена работа или за дефектна част, вложена в някоя кола. В резултат на което конвейерът продължаваше своя път, а дефектът се оставяше на бдителността на хората от качествения контрол, които можеха да го открият, но можеха и да го пропуснат.

В зоната за почивка профсъюзният деец и чернокожият работник Нюкърк отместиха назад столовете си, а Мат Залески продължаваше да гледа тъмнозелената лимузина, която бавно се отдалечаваше по конвейера. В тази кола имаше нещо необичайно и той реши, че трябва да я огледа по-подробно, преди да си тръгне.

Видя, че Франк Паркланд се беше върнал към обичайните си

задължения, явно решил, че е изпълнил ролята си в току-що приключилия спор. Всъщност така си и беше, помисли Залески. Само дето отсега нататък ще поддържа дисциплината сред подчинените си с цената на доста повече усилия. По дяволите! Всеки си има проблеми и Франк Паркланд ще трябва да решава своите сам!

Мат Залески прекоси конвейера в обратна посока и зачака профсъюзния функционер и Нюкърк, които бавно се приближаваха. Негърът се движеше с подчертано нехайна походка. Изправен, той изглеждаше още по-огромен. Чертите на лицето му бяха широки и отговаряха на едрата фигура. Устата му беше изкривена в предизвикателна усмивка.

– Съобщих на брат Нюкърк решението, което извоювах за него – обяви Илъс. – Той е готов да се върне на работа при условие, че получи обезщетение за изгубеното време.

Заместник-директорът кимна с глава. Нямаше никакво желание да оспорва заслугите, които си приписваше профсъюзният функционер. Нека трупа капитал, сигурно ще има нужда от него. Но към работника пристъпи с цялата строгост на служебното си положение:

– Престани да се хилиш, защото в цялата тая история няма нищо смешно! – После се извърна към Илъс и попита: – Ти обясни ли му, че при повторно провинение никак няма да му е весело?

– Квото трябва – обяснил ми го е! – продума Нюкърк. – Ако не ме предизвикат, няма да има повторно провинение!

– Държиш се доста нагло! – остро реагира Залески. – Май забравяш, че допреди малко беше уволнен от работа!

– Това не е наглост, мистър, това е гняв! – Широкият жест на негъра обхвана и Илъс. – Но вие двамата никога не можете да го проумеете!

– Аз също съм в състояние да изпитам дяволски гняв, особено когато разни типове рушат дисциплината в завода! – сопна се Залески.

– Но никога в дъното на душата си! Ти никога не можеш да изпиташ истинска *ярост*!

– Не ме предизвиквай, защото лесно мога да ти докажа обратното!

Негърът бавно поклати глава. Гласът и жестовете му бяха изненадващо меки за човек с неговия ръст. Само очите му пламтяха с мрачен, стоманен блясък.

– Ти не си черен, човече... Затова не можеш да знаеш нито какво е гняв, нито какво е ярост! Това са един милион шибани игли, които стоят забити в тялото ти още от самото ти рождение! И когато някой бял дръвник вземе, че те нарече „момче“, проклетите игли стават с една повече от милион и нервите ти не издържат!

– Хайде, хайде! – намеси се профсъюзният функционер. – Нали вече се разбрахме по този въпрос! Хайде да не почваме отново!

– Ти трай! – сряза го Нюкърк, а очите му останаха предизвикателно випити в лицето на заместник-директора.

Залески изпита за кой ли път чувството, че целият свят е полудял. Милиони хора като този Нюкърк, включително и собствената му дъщеря Барбара, вече не даваха пет пари за такива основни човешки добродетели като смиреност, уважение, етика, ред... Тяхна норма на поведение беше единствено арогантността. Онази арогантност, с която в този миг бяха пропити всяка дума и жест на Нюкърк. Към нея прибавяха и разни познати до втръсване лафове от сорта на „ярост“, „неописуем гняв“, които явно бяха взаимозаменяеми със стотици други – „пропаст между поколенията“, „оковани в окови“, „висящи в пространството“, „поемане по своя път“, „преобразяване“... Лафове, които Залески нито разбираше, нито желаше да разбере. Промените в света, към които не можеше да се нагоди, го накараха да се чувства уморен и унил.

Странно, но в този, миг се улови, че сравнява огромния груб негър Нюкърк с Барбара – красива бяла жена на двайсет и девет години, с висше образование. Ако Барбара Залески беше тук в този момент, тя без съмнение щеше да застане на страната на Нюкърк, а не на собствения си баща. Господи! Колко много му се искаше да притежава поне половина от тяхната самоувереност!

Въпреки ранното утро Мат Залески изпита умора. Към нея се прибавяше и чувството, че едва ли се е справил с положението по най-добрия начин.

– Отивай да работиш! – кратко нареди той и обърна гръб на Нюкърк.

Илъс изчака отдалечаването на негъра и каза:

– Стачка няма да има. Хората са предупредени.

– И сега чакаш да ти кажа „мерси“? – язвително попита Залески. – Да ти благодаря най-сърдечно, че ме спаси от изнасилване?

Профсъюзният функционер сви рамене и се отдалечи.

Тъмнозелената лимузина, която преди малко беше събудила любопитството на Залески, вече едва се различаваше в далечния край на конвейера. Заместник-директорът я настигна с бързи крачки.

Прегледа внимателно прикрепените към предната решетка документи на колата, между които бяха поръчката и спецификациите. Както се очакваше, тази кола се оказа наистина „специална“ – едно от онези изпълнения, които в завода наричаха „гаджето на майстора“ поради

особеното отношение към тях.

„Гаджето на майстора“ е наистина специална кола. Макар че във всички заводи са строго забранени допълнителните грижи към отделни коли, тази практика продължава да съществува. В случая налице беше явна измама, която едва ли щеше да струва на компанията по-малко от стотина долара. Мат Залески притежаваше дарбата да запомня откъслечни факти и да ги свързва по логичен път, ето защо моментално прозира какво се крие зад специалните грижи към тъмнозелената лимузина.

Тази кола беше предназначена за един от служителите на компанията, който работеше в отдела за обществени контакти. Ако човек вярва на спецификациите, оборудването ѝ би трябвало да бъде стандартно, без почти никакви луксозни добавки. Но въпреки това лимузината беше „яко натоварена“ (според жаргона на работниците) със специално оборудване. Дори и без да я разглежда отблизо, Мат Залески можеше да види луксозния волан, специалните гуми с бял кант, никелираните джанти и цветните стъкла – неща, за които в спецификациите не се споменаваха нищо. Освен това ясно си личеше, че колата е боядисвана поне два пъти за по-голяма дълготрайност. Именно боята беше привлякла вниманието му.

Обяснението, което щеше да получи, сигурно щеше да съвпадне изцяло с фактите, които заместник-директорът вече знаеше. Преди две седмици един от старшите майстори в завода беше оженил дъщеря си, а човекът от рекламата, за когото бе предназначена тази кола, беше изпратил на сватбата журналисти от местния печат, които поместиха снимки и кратки съобщения за щастливото събитие. Естествено, новината се разнесе из целия завод и бащата на булката беше на седмото небе от радост.

Останалото не беше трудно за отгатване.

Служителят от рекламния отдел без никаква трудност е разбрал точно в кой ден ще бъде произведена неговата кола. После просто е телефонирал на своя приятел майстора, а той пък веднага е наредил лимузината в тъмнозелен цвят да бъде обект на специално внимание по протежение на целия конвейер.

Мат Залески прекрасно знаеше как трябва да постъпи. Просто ще извика въпросния майстор, за да докаже правотата на подозренията си, след което ще направи писмен доклад до директора на завода Маккърнън. Той няма да има друг избор и ще трябва да го придвижи. Това пък ще отприщи всички врати на ада и скандалът сигурно ще стигне чак до главната дирекция, тъй като в него е замесен служител от рекламния

отдел.

Но Мат Залески също така прекрасно знаеше, че няма да направи нищо подобно. И без това си имаше достатъчно главоболия. Конфликтът между Паркланд, Нюкърк и Илъс беше само едно от тях. В кабинета зад стъклените стени го чакаха нов куп неотложни задачи, а преписките от сутринта, които все още не беше погледнал, положително изискваха бързи решения.

Преди около час и нещо, когато тръгна от предградието Ройъл Оук към завода, Залески чу по радиото нападките на Емерсън Вейл срещу автомобилната промишленост. Според него този човек беше кръгъл идиот и много му се искаше да има начин да го сложи на конвейера само за няколко дни, след което мръсникът сигурно щеше да разбере колко усилия и мъки, колко компромиси и човешки нерви струва производството на една кола.

Мат Залески обърна гръб на тъмнозелената лимузина и се отдалечи. Ръководиш ли завод като този, бързо разбираш, че на някои неща просто не трябва да се обръща внимание. Този случай е едно от тях, и толкоз.

Добре поне, че днес е сряда.

ГЛАВА ТРЕТА

В седем и трийсет сутринта десетки хиляди обитатели на Детройт и предградията му отдавна са будни и вече работят, докато други още са в леглото поради характера на работата си или пък просто защото така искат.

Ерика Трентън беше от вторите.

Лежеше полубудна в широкото френско легло, а копринените чаршафи гальовно се докосваха до стегнатото ѝ младо тяло. Сънят я унасяше и тя едва ли щеше да се надигне през следващите два часа.

Полусънното състояние ѝ пречеше да осъзнае собствените си мисли, но въпреки това тя мечтаеше... Мечтаеше за един мъж... мъж без самоличност, просто някаква неясна фигура, която възбужда сетивата ѝ, след което я обладава здраво и силно... Ето пак!... Обладва я така, както съпругът ѝ не го беше правил вече три седмици, а може би и месец!

Полюшвана от меките вълни на бавно отлитания сън, Ерика лениво си помисли, че преди години нямаше навика да се излежава. Тогава, на родните Бахамски острови, тя често ставаше преди изгрев слънце и помагаше на баща си да изкара лодката в морето. После управляваше извънбордовия мотор, докато той хвърляше мрежите, а слънцето бавно се издигаше от вълните... Баща ѝ обичаше на закуска да има прясна риба, а Ерика беше тази, която му я приготвяше. Но това беше преди пет години, преди брака ѝ с Адам...

В първите месеци след сватбата, вече в Детройт, тя поддържаше този свой навик и винаги ставаше рано, за да приготви закуската на Адам. Той с апетит унищожаваше всичко и възторжено хвалеше вродената ѝ дарба да приготвя изключително вкусно и най-обикновените блюда. Тя сама пожела да нямат постоянна домашна помощница и по тази причина времето ѝ беше изцяло запълнено от домакинските задължения, особено когато Грег и Кърк – близнаците на Адам от първия му брак, които учеха в един пансион недалеч от Детройт, идваха да прекарат у дома почивните дни и ваканциите.

По онова време тя беше сериозно загрижена за отношението на момчетата към нея. Адам се беше развел с майка им през същата година, само няколко месеца преди срещата си с Ерика и началото на техния кратък, но бурен роман. Грег и Кърк обаче я приеха напълно безрезервно, дори, според нея и с благодарност, тъй като години наред рядко бяха

получавали възможността да бъдат с някой от родителите си Адам винаги беше претрупан с работа, докато Франсин – майка им – пътуваше постоянно в чужбина. Впрочем тя продължаваше да си живее така и до днес. Пък и Ерика не беше кой знае колко по-възрастна от момчетата – тогава беше едва на двайсет и една, с цели осемнайсет години по-млада от Адам. Разбира се, изобщо не обръщаше внимание на голямата им разлика. Тази разлика беше същата и днес, но след изтичането на тези пет години тя вече започваше да ѝ прави впечатление.

Очевидно една от причините за сегашното състояние на нещата беше фактът, че в началото на съвместния си живот двамата просто се разкъсваха от любов. Първият им бурен интимен контакт беше на Бахамите, на един залят от лунната светлина тих плаж. Ерика все още ясно си спомняте топлата, наситена с ухание на жасмин пролетна нощ, белия пясък и тихия шепот на вълните, палмите, потрепващи от лекия бриз, музиката, която долиташе от една грейнала със светлините си яхта в пристанището на Насо. Познаваха се едва от няколко дни. Адам беше дошъл на почивка в Лайфърд Кей с приятели, съвсем наскоро след развода си. Именно тези приятели го запознаха с Ерика в нощния клуб „Чарли-Чарли“ в Насо. На другия ден бяха непрекъснато заедно, продължиха да се виждат и през следващите.

Онази нощ не им беше първата на плажа, При предишните тя все някак си съумяваше да устои, но в края на краищата не издържа и безпомощно прошепна:

– Може да забременея...

– Ти ще се омъжиш за мен, така че това няма значение – беше ѝ прошепнал в отговор Адам.

Тогава не забременя, но доста често през последвалите години ѝ се искаше това да беше станало.

Така започна бурната им любов и сключеният месец по-късно брак не промени нищо. Любеха се страстно почти всяка нощ, често продължаваха и сутрин. Дори и след идването си в Детройт и въпреки ранното излизане на Адам, което, както Ерика бързо разбра, бе неразделна част от живота на високопоставените служители в автомобилостроенето, те запазиха този ритъм.

Но постепенно с течение на времето страстта на Адам започна да намалява. Ерика не беше изненадана, защото знаеше, че нито единият, нито другият би бил в състояние да поддържа до безкрайност това бясно темпо. Но беше изненадана от факта, че това се случи толкова скоро и толкова изведнъж. Разочарованието ѝ се подсилваше от липсата на

каквито и да било странични ангажименти. Грег и Кърк вече рядко си идваха у дома, тъй като бяха напуснали Мичиган – Грег записа медицина в Колумбийския университет, а Кърк – журналистика в университета на Оклахома.

Продължаваше да се люшка върху лепкавите вълни на дрямката... Цялата къща, намираща се в северната част на Бърмингам⁷, близо до Курортън Лейк, гънеше в сънна тишина... Адам отдавна го нямаше. Както всички отговорни служители в бранша, в седем и половина той вече седеше зад бюрото си, отхвърляйки доста задачи още преди сътрудниците му да са приспи нали. Както винаги бе станал навреме, за да направи утринната си гимнастика, да потича десетина минути, а след душа да си приготви и закуската. Ерика престана да се грижи за това, след като един ден Адам откровено ѝ каза, че се бави прекалено много. Той вече отдавна не се радваше на краткия четвърт час, който прекарваха заедно около масата. Вместо това нетърпеливо сумтеше и бързаше да излезе. Една сутрин не издържа и направо ѝ каза:

– Няма нужда да ставаш, скъпа... Сам ще си приготвя закуската.

Същото се повтори и на следващата сутрин, и на по-следващата. Постепенно свикнаха с това, макар че Ерика се почувствува потисната и още съжаляваше, че денят му започва без нея, че фантастичните ѝ измишльотини за закуска, добре подредената маса и собственото ѝ присъствие вече не радват съпруга ѝ, а по-скоро го дразнят.

Сега ѝ се струваше, че съчетанието между нарастващото безразличие на Адам у дома и пълното му отдаване на служебните ангажименти става все по-обезпокоително. Започна да се дразни от грижите, които той проявяваше за нея – например от факта, че скача още при първия звук на будилника, за да не я събуди, макар че не много отдавна при същия този звук двамата инстинктивно посягаха един към друг и се любеха с непозната през нощта сладост. След това, останала без дъх и с разтуптяно сърце, Ерика безсилно се отпуснаше в леглото, а Адам прошепваше:

– Нима има по-добър начин да се започне денят?

Отдавна вече не беше така. Изобщо забравиха за утринната любов, а и вечер тя ги спохождаше все по-рядко. Сутрин приличаха на двама непознати – толкова малко контактуваха помежду си. Веднага щом се събудеше, Адам скачаше от леглото и след забързано изпълнение на обичайните си упражнения излизаше.

7. Един от богатите квартали на Детройт. – Б. пр.

Тази сутрин го чу да се движи долу в банята и се запита дали пък да не наруши установения порядък и да стане с него. После си спомни, че сутрин той има едно-единствено желание – всичко да става бързо и стегнато, както се действа в неговия отдел за планиране, занимаващ се със създаването на нови прототипи коли. (Последният носеше названието „Орион“ и съвсем наскоро щеше да бъде внедрен в серийно производство.) А с тази негова проклетата ефикасност, която се проявяваше във всичко, Адам беше в състояние да приготви закуската не по-бавно от нея независимо дали щеше да е за един човек или за половин дузина гости. Вече го беше правил. Въпреки това тя продължи да се пита дали не трябва да стане. Разбра, че е късно, когато отвън долетя шумът от двигателя на колата му.

„Къде изчезнаха всички цветя...“

Къде изчезна любовта, къде изчезна щастието на Адам и Ерика Трентън – толкова млади и доскоро толкова силно влюбени? Къде, къде?

Ерика отново потъна в дебрите на съня.

Събуди се късно. Лъчите на бледото есенно слънце все пак успяваха да проникнат през прорезите на спуснатите щори. От долния етаж долиташе свистенето на включена прахосмукачка и Ерика с облекчение разбра, че мисис Гуч – жената, която идваше да им чисти два пъти седмично – си е отворила сама и вече работи. Това означаваше, че днес Ерика няма да има никакви грижи за, къщата, макар че напоследък тя изобщо не ѝ отделяше необходимото внимание.

До леглото лежеше сутрешният вестник. Понякога Адам го оставяше у дома. С разпиляна по раменете руса коса, Ерика се намести върху възглавниците и го разгърна.

Значителна част от първата страница беше отделена на нападите на Емерсън Вейл срещу автомобилната промишленост. Тя хвърли бегъл поглед върху репортажа и макар че някога сама бе изпитвала желание да напада света на автомобилите, не усети никакво любопитство. Никога не беше хранила особена симпатия към този свят, въпреки че през първите години от живота си в Детройт се опита да прояви някакъв интерес от уважение към Адам. Скоро обаче я отблъснаха характерните за хората от този бранш тотално отдаване на работата и липсата на интерес към другите неща от живота. Бащата на Ерика – командир на самолет от гражданската авиация, беше отличен пилот, но слезеше ли от кабината

на реактивния лайнер на „Айланд Еървейс“, той веднага преставаше да мисли за служебните си задължения. Беше човек, отдаден на семейството си, обичаше да лови риба, да се занимава с дърводелство, да чете, да подръпва струните на китарата или пък просто да си поседи на слънце. Ерика беше сигурна, че дори след толкова години брак нейните родители прекарват заедно доста повече време, отколкото тя и Адам.

Съвсем ясно помнеше думите на баща си, когато му съобщи, че се омъжва за Адам.

– Винаги си била самостоятелно момиче – каза ѝ той. – Не възразявам срещу решението ти, тъй като зная, че това няма да промени нищо, а пък аз предпочитам да си заминеш с благословията ми вместо без нея. С течение на времето може би ще свикна с мисълта, че имам зет, с когото сме почти връстници. Той е достоен човек и ми Харесва. Но искам да те предупредя: Адам е зареден с амбиция, а ти все още не знаеш какво означава това, особено там, в Детройт. Ако някога имате неприятности, причина за тях ще бъде именно амбицията.

От време на време Ерика си спомняше тези думи и не преставаше да се Удивлява на бащината проницателност.

Мислите ѝ се върнаха към вестника, откъдето я гледаше самодоволната физиономия на Емерсън Вейл. Дали този младолик критикар на всичко, свързано с автомобилите, е и добър любовник? Сигурно не е. Беше слушала някъде, че в живота му няма жени, но няма и мъже, въпреки многократните опити да го изкарат педераст. По всичко изглежда, че тоя град е пълен със скапани импотентни мъже! Тя апатично прелисти страниците.

Новините от чужбина бяха скучни. И днес светът изглеждаше объркан точно толкова, колкото и вчера. Клюкарската хроника както обикновено предъвкваше най-високопоставените личности в света на автомобилите – семейство Форд дали прием в чест на някаква италианска принцеса, семейство Рош заминали за Ню Йорк, Таунсендови посетили концерт на филхармонията, а Шапенови отишли на лов за диви патици в Северна Дакота. На другата страница беше рубриката за жени на Ан Ландърс и Ерика се зае да съчинява писмо до нея:

„Моят проблем, Ан; е проблемът на хиляди омъжени жени. За него разказват вицове, измисляни от хора, на които това никога не се е случвало. Истината е проста – казвам ти го като жена на жена, – не ми достига секс. Напоследък не съм имала...“

Ерика смачка вестника с гневни и нетърпеливи движения, после отметна завивките. Стана и отиде до прозореца. Задържа нервно шнура на

щорите и стаята бавно се изпълни с ярката слънчева светлина. Потърси с поглед кафявата чанта от крокодилска кожа, с която беше излизала предния ден. Откри я на тоалетната масичка и я разтвори. Нервно разрови намиращите се вътре обичайни женски принадлежности и накрая откри това, което търсеше – малък бележник с кожени корици. Прелиствайки страниците му, тя се насочи към телефона, поставен до леглото, от страната на Адам.

С бързи движения набра номера, сякаш за да избегне обземашото я колебание. Забеляза, че ръката ѝ трепери, и се облегна на леглото. В слушалката прозвуча ясен женски глас:

– Резервни части и лагери – Детройт.

Ерика назова името, което беше записала в тефтерчето си толкова нечетливо, че едва ли някой друг би могъл да го прочете.

– В кой отдел работи?

– Мисля, че в търговския.

– Момент, моля.

Отдолу продължаваше да долита свистенето на прахосмукачката – значи мисис Гуч едва ли ще чуе нещо от разговора ѝ.

В слушалката нещо прещрака. Гласът насреща беше мъжки, но не този, който и трябваше. Отново повтори нечетливо записаното име.

– Тук е, разбира се – отвърна мъжът и извика малко встрани от мембраната: – Оли, търсят те на телефона!

Отвърна му някакъв глас, който миг по-късно се разнесе вече по-ясно в слушалката:

– Да, моля.

– Обажда се Ерика – проговори тя, след което малко несигурно добави: – Скоро се виждахме...

– Да, да, разбира се. Къде си?

– У дома.

– Дай си номера!

Тя му го продиктува.

– Сега затвори. След малко аз ще ти се обадя.

Ерика постави слушалката и нервно зачака. Не знаеше дали трябва да отговори, когато се позвъни. Но отговори още при първото позвъняване.

– Здравсти, маце!

– Здравей.

– Специалните разговори ги провеждам по специални телефони, нали разбираш?

- Разбирам.
- Отдавна не сме се виждали.
- Наистина.

Пауза.

- И как така се сети за мен, маце?
- Ами... помислих си, че можем да се видим...
- За какво?
- Да прием по нещо, може би...
- Последния път пихме, не помниш ли? Цял следобед киснахме в онзи скапан бар „Куинсуей Ин“!

- Зная, но...
- И предишния път пак правихме същото...
- Но нали тогава се запознахме!

– Истина е! Няма нужда да, ми напомняш... Спазвам правилата и зная, че първия път си е изцяло за мадамата... Не възразявам. Но при втората среща един мъж очаква нещо повече от това да виси цял следобед из кръчмите и да си запълва времето с празни лафове. Ето защо те питам, какво имаш предвид сега?

- Мислех си... ако можем да поговорим, ще ти обясня...
- Няма да стане!

Ръката ѝ със слушалката отмяля. Какво прави тя, господи! Защо изобщо разговаря с този тип? Няма ли други мъже?... А къде са те?

Мембраната в ръката ѝ затрептя.

- Там ли си още, маце?

Тя долепи слушалката до ухото си.

- Да, тук съм.
- Слушай, ще те питам нещо... Май искаш да си легнем, а?

В очите ѝ бликнаха сълзи на унижение и отвращение от самата себе си.

- Да – отвърна тя. – Точно това искам!
- Сигурна ли си?

Велики боже! Клетвена декларация ли иска тоя?! Дали и други жени се отчайват дотолкова, че да преглъщат подобни унижения?... Вероятно има и такива...

- Сигурна съм – едва чуто проговори тя.
- Чудесно, бебчо! Какво ще кажеш, ако се мушнем в легълцето идущата сряда?

- Мислех си, че може по-скоро...

Идущата сряда беше след цяла седмица.

– Съжалявам, маце, но няма начин. След един час тръгвам за Кливланд... В командировка за пет дни. – Гласът отсреща се изкикоти: – Трябва да зарадвам и кукличките на Охайо, нали?

Ерика се насили да отвърне на смеха:

– Ти май доста си похойкваш!

– Направо ще се сбъркаш, ако взема да ти разправам!

„Положително – помисли си тя. – Едва ли вече нещо ще може да му учуди.“

– Ще ти се обадя веднага след като се върна. – Нова пауза, после: – Ще бъдеш ли в ред идущата сряда? Знаеш какво имам предвид...

Търпението на Ерика се изчерпа и тя рязко отвърна:

– Разбира се, че зная! Нима ме мислиш за толкова тъпа?

– Ще се изненадаш, ако ти кажа колко много мацета изобщо не мислят по този въпрос!

Наблюдаваше цялата сцена отстрани с една далечна част на съзнанието си. Дали този тип някога се е опитвал да достави удоволствие на жената до себе си, вместо да я прави на парцал?...

– Трябва да бягам, бебчо! Обратно в солните рудници! Нали знаеш – нов ден, нов долар!

– Довиждане – каза Ерика.

– Чао.

Тя остави слушалката и скри лице в ръцете си. Плака, докато дългите ѝ чувствителни пръсти подгизнаха от горчивите сълзи.

По-късно, вече в банята, където се опита да прикрие с помощта на водата и грима пораженията от дългия плач, тя изведнъж си помисли: „Трябва да има изход от това положение! Просто трябва!“ Не е необходимо да чака цяла седмица. Изходът е в ръцете на Адам, макар че той никога няма да го узнае. Ако в една от следващите седем нощи той я пожелае така, както може и трябва всеки съпруг, тя ще се успокои, ще забрави унизителната одевешна уговорка и ще съумее някак си да постави под контрол желанията на своето тяло. Винаги е искала да обича и да бъде обичана, да бъде нужна някому. А тя все още обичаше Адам. Затвори очи и си припомни началото – тогава, когато той също я обичаше и имаше нужда от нея...

Ще му помогне, реши Ерика. Довечера, а ако трябва и всички останали вечери, тя ще бъде неудържимо привлекателна, с измити ухайни коси, с дискретния мирис на мускусов парфюм, който, казват, събуждал

мъжките страсти, ще облече най-съблазнителната си нощница... Стоп!
Трябва да си купи нова нощница! Още днес, още тази сутрин, сега! Ще
я купи в Бърмингам!

Тя припряно започна да се облича.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

В ранния утринен час елегантната постройка от сив гранит, в която се помещаваше главното управление на компанията и която спокойно би могла да бъде взета за сграда на щатското правителство, все още беше тиха. С остър завой, от който гумите изсвистяха, Адам Трентън вкара кремавата си спортна кола в подземния паркинг и я закова на мястото, запазено за висшите служители. Измъкна източената си фигура иззад кормилото, без да прибира ключовете. Върху блестящата повърхност на колата личаха следите от снощния проливен дъжд, но както всеки ден, така и днес тя щеше да бъде измита, заредена с бензин и основно прегледана.

Всеки високопоставен ръководител в автомобилната промишленост получава като добавка към заплатата си правото на личен автомобил, който се сменя на всеки шест месеца и в него се поставят всички допълнителни удобства, плюс безплатно гориво и постоянно сервизно обслужване. В зависимост от името на своята компания шефовете си избират коли от най-люксовата категория – „Крайслър-Импириъл“, „Линкълн“, „Кадилак“. Малцина бяха хората като Адам, които предпочитаха леки и спортни модели, с мощен и пъргав двигател.

Стъпките му проехтяха по блестящо черния и безупречно излъскан под на гаража.

Адам Трентън беше жилив мъж с атлетическа фигура, малко над четирийсетте, с широки рамене и квадратна, леко наведена напред глава, която сякаш водеше след себе си останалата част от тялото. Макар че напоследък се обличаше по-консервативно, той все още изглеждаше блестящо, в крак с последните изисквания на модата. Чертите на лицето му бяха правилни и леко напрегнати. От сините очи и твърдо очертаната уста, издаваща едновременно решителност и чувство за хумор, лъхаше откровеност и прямота. Това впечатление се засилваше още повече от начина, по който говореше – точно, кратко и ясно, – начин, който често изваждаше събеседниците му от равновесие. С течение на времето той се научи умишлено да прибягва до него. Походката му беше като на човек, който знае къде отива.

В ръката на Адам Трентън се полюшваше неизбежното за всеки високопоставен служител в бранша черно дипломатическо куфарче. То беше натъпкано с документите, които беше обработвал снощи, преди да

си легне.

Сред няколкото вече паркирани коли Адам забелязва две лимузини на вицепрезиденти. Бяха на местата, разположени непосредствено до специалния асансьор, който се движеше между гаража и петнайсетия етаж на сградата – етажа на висшите ръководители. Най-близкото до асансьора място беше запазено за председателя на директорския съвет, а до него – за президента на компанията. Нататък следваха местата за вицепрезидентите, подредени по старшинство. В този бранш мястото за паркиране е точен индикатор за положението на отделния служител. Колкото по-висок е заеманият от него пост, толкова по-кратко е разстоянието от колата до бюрото, което трябва да се извърви пеша. Една от двете паркирани лимузини принадлежеше на прекия началник на Адам – вицепрезидента по производствените въпроси, а другата – на вицепрезидента, който отговаряше за контактите с обществеността.

Адам изтича по малката стълба, която водеше към фойето, и влезе в асансьора за обикновените чиновници. Натисна бутона за десетия етаж и нетърпеливо зачака действието на контролираната от компютър автоматика. Докато асансьорът се изкачваше, той усети как, подобно на всяка друга утрин, у него се надига желанието за работа. Мислите му, разбира се, се въртяха около новия орион. Физически Адам се чувствуваше добре. Напоследък го тревожеше само едно необяснимо и упорито чувство на напрежение, от което можеше да се освободи само с цената на върховно усилие. Извади малка черно-зеле-на капсула от вътрешния джоб на самото си и я глътна.

От асансьора до кабинета му водеше дълъг коридор, който поне още един час щеше да остане тих и безлюден. Работните му помещения бяха разположени в ъгъла на сградата – още един признак за високопоставеното му положение, идващ непосредствено след мястото за паркиране в редицата на вицепрезидентите.

Върху бюрото на секретарката му лежеше купчина новопристигнала кореспонденция. В началото на кариерата си Адам винаги се спираше да я прегледа, но вече отдавна беше престанал да го прави, тъй като времето му беше скъпо. Според президента на компанията най-главното задължение на добрата секретарка е да „прецеди боклуците“ сред планираната от хартия, предназначена за шефа ѝ. Тя първа трябва да прегледа пристигналите книжа и да насочи повечето от тях към по-нискостоящи служители, спестявайки по този начин нервите и времето на шефа си за решаването на наистина важните въпроси.

Именно по тази причина много малко от хилядите писма, които

собствениците на коли пишат до президентите на автомобилните компании, стигат до своето предназначение. Всички те попадат при секретарките, а оттам поемат към специалния отдел, който се занимава с отговорите.

В края на годината всички оплаквания и предложения се подлагат на задълбочен анализ, но с тях не се занимава никой от големите шефове. В тази практика, разбира се, има и изключения – например когато подателят на писмото е достатъчно съобразителен да го изпрати на домашния адрес на съответния шеф, а това съвсем не е трудно, тъй като повечето от тези адреси фигурират в справочника „Кой какъв е“, оставен на разположение на всеки желаещ в обществените библиотеки. При тези случаи подателят има известен шанс да получи разрешение на своя проблем от наистина високо място, ако, разбира се, шефът (или съпругата му) бъдат заинтригувани от него.

Още при влизането в кабинета си Адам Трентън видя, че един от бутоните на апарата за вътрешна връзка върху бюрото свети с ярка оранжева светлина. Значи вицепрезидентът по производствените въпроси вече ме е търсил, помисли си той, след което натисна копчето под него и зачака.

След малко мембраната затрееща с металически тембър:

– Какво ще бъде днешното оправдание? Катастрофа на магистралата или просто си се уснал?

Адам се усмихна, а погледът му за миг спря върху стенния часовник, който показваше седем часа и двацет и три минути. Натисна копчето за връзка с кабинета на шефа му пет етажа над него и каза:

– Знаеш мъката ми, Илрой. Просто не мога да се вдигна от леглото!

Шефът на производството рядко успяваше да дойде на работа преди Адам, но когато това все пак се случеше, той не пропускаше да го подкачи.

– Адам – вече сериозно започна той, – как ти е времето през следващия час?

– Трябва да прегледам някои неща, които наистина са спешни.

От прозореца на кабинета си Адам добре виждаше утринното движение по магистралата. В момента то беше доста оживено, но не толкова интензивно, колкото преди час, когато работниците се насочваха към заводите за началото на дневната смяна. Скоро движението отново щеше да се усили – хилядите чиновници, които в момента още закусуваха в домовете си, щяха да вляят своите коли в неспирния поток. Засилването и отслабването на движението, наподобяващо поривите на вятър,

неизменно привличаше Адам и в това нямаше нищо чудно, тъй като основната съставна част на това движение – автомобилите – беше идея-фикс на цялата му същност. Подобно на скалата Бофор, той си беше създал своя скала за измерване на интензивността на автомобилното движение, в която имаше десет степени. Според нея в момента движението не надвишаваше пета степен на интензивност.

– Иска ми се да дойдеш за малко горе – върна го в действителността гласът на вицепрезидента Илрой Брейтуейт. – Сигурно вече знаеш, че нашето приятелче Емерсън Вейл отново е разперило платната!

– Зная – потвърди Адам, който беше хвърлил поглед върху репортажа на „Фрий Прес“, преди да остави вестника до леглото на Ерика.

– Вестникарите настояват за отговор. А този път Джейк е на мнение, че наистина трябва да отговорим.

Джейк Ърлъм беше вицепрезидент по обществените контакти, именно неговата кола беше на паркинга, когато дойде Адам.

– Поддържам мнението му – отвърна Адам.

– Изявлението вероятно ще направя аз, но искам и ги да присъствуваш на срещата. Ще бъде неофициална пресконференция – ще дойде представител на АП⁸, кореспондентът на „Нюзуик“, един репортер от „Уолстрийт Джърнъл“ и Боб Ървин от „Детройт Нюз“. Ще ги посрещнем заедно.

– Някакви предварителни уговорки?

Пресконференциите, свиквани от големите автомобилни компании, обикновено се предшествуват от задълбочена подготовка. Отделите за обществени контакти съставят списък на най-вероятните въпроси и този списък внимателно се изучава от всички шефове. Понякога правеха дори и репетиции, на които служителите от тези отдели играеха ролята на журналисти. Важните пресконференции се подготвяха цели седмици и говорителите на автомобилните компании излизаха пред представителите на печата не по-зле подготвени от президента на САЩ, дал съгласието си за официално интервю.

– Никакви уговорки – отвърна Илрой Брейтуейт. – С Джейк решихме да отговаряме свободно – просто да казваме това, което мислим. За теб важи същото.

– Добре – съгласи се Адам. – Веднага ли да дойда?

– След десетина минути. Аз ще ти позвъня.

Докато чакаше, Адам извади от куфарчето си документите, върху

8. Информационната агенция „Асошиейтед Прес“. – Б. пр.

който беше работил през нощта, а след това продиктува пред диктофона няколко нареждания до секретарката си Урсула Кокс, която щеше да ги изпълни веднага след като пристигне. По-голямата част от домашната му работа и от нарежданията бяха свързани с проекта „Орион“. Като директор на Групата за предварително планиране и дизайн на автомобилите, той беше тясно свързан с новата кола, която още беше тайна. Днес го очакваха серия важни изпитания на полигона на компанията, намиращ се на трийсет мили от Детройт. Конструкторите имаха проблеми с някакъв упорит вибрационен шум в новия модел. Адам беше дал съгласието си да отиде на полигона заедно с един колега от дизайнерското бюро, а след това щеше да каже мнението си. Нареди на Урсула да отложи изпитанията за по-късен час, тъй като току-що насрочената пресконференция щеше да го забави.

После реши да прочете още веднъж статията на Емерсън Вейл. Сред купищата кореспонденция в стаята на секретарката му имаше и няколко сутрешни вестника. Взе „Фрий Прес“ и „Ню Йорк Таймс“, след което се върна в кабинета си и ги разгърна върху бюрото. Зачете с най-голямо внимание вчерашните изявления на Вейл във Вашингтон, старайки се да ги запамети дословно.

С Емерсън Вейл се беше срещнал по време на една от неговите пропагандни кампании в Детройт. Подобно на неколцина свои колеги Адам Трентън беше отишъл там от чисто любопитство и остана много изненадан, когато го запознаха с един приятен млад човек, твърде различен от безочливата личност, която бе очаквал да срещне. Изправен пред слушателите си, той не изгуби нищо от своята привлекателност, говори леко и увлекателно, ловко манипулирайки с фактите. Адам беше принуден да признае пред себе си, че този човек действително прави силно впечатление, а аплодисментите след беседата показаха, че и повечето от платилите скъпи входни билети слушатели споделят неговото мнение.

В позицията на този човек имаше едно-единствено слабо място – всеки специалист веднага откриваше, че аргументите на Емерсън Вейл са просто лодка без дъно.

В нападките си срещу една промишленост с изключително високо ниво на техническо развитие Вейл показваше пълно техническо невежество, описвайки но съвсем погрешен начин отделните операции. Инженерните му формулировки бяха толкова неясни, че можеха да се тълкуват по сто различни начина. А самият той ги тълкуваше както му изнася, след което започваше да обобщава. Въпреки юридическото си

образование този човек пренебрегваше елементарните изисквания за доказване на своите твърдения. Често представяше непроверени слухове като твърдо установени факти и Адам скоро стигна до убеждението, че младият противник на автомобилната промишленост го прави напълно съзнателно. Споменаваше отдавна признати и забравени пропуски на автомобилните производители от миналото. Пропуски, отстранени преди години. Базираше обвиненията си изцяло върху писмата, които му изпращаха недоволните купувачи. Критикуваше безпощадно производителите за несъвършения дизайн, лошото изпълнение и липсата на безопасност на автомобилите, а в същото време не желаше да признае нито един от проблемите на тази промишленост, нито усилията ѝ за промяна на съществуващото положение. Не виждаше никаква положителна черта у хората, които произвеждат коли – виждаше единствено тяхното безразличие, небрежност и низост.

Емерсън Вейл беше публикувал една книга, която носеше заглавието „Американската кола – една несигурна във всяко отношение вещ“. Книгата беше майсторски написана и в нея личаха всички онези качества, които носеха популярност на автора ѝ. Тя незабавно стана бестселър и месеци наред Вейл беше в центъра на вниманието на обществеността.

Но поради факта, че явно нямаше какво повече да каже, Емерсън Вейл беше постепенно забравен. Името му се появяваше в печата все по-рядко, а накрая и съвсем изчезна. Тази липса на внимание явно отново разпали амбициите му (славата често действа като наркотик) и той беше готов да прави изявления по всякакви въпроси само и само да бъде споменавано името му. Окичил се с прозвището „защитник на потребителските интереси“, той поде нова кампания срещу автомобилната промишленост, избирайки за своя жертва конструктивните недостатъци на отделни марки коли. Пресата помести атаките му, но твърде скоро се оказа, че голяма част от тях не отговарят на истината. После успя да измъкне от един сенатор информация за разходите на автомобилните компании, направи я обществено достояние, след което се оказа, че данните му са абсурдни, а сенаторът стана за смях. Най-редовно – често и посред нощ – звънеше в редакциите на централните ежедневници и им предлагаше какви ли не информации. Естествено, с единствената цел да види името си напечатано с тлъсти букви под някое сензационно заглавие. Но в повечето случаи те не издържаха дори и най-повърхностната проверка, ето защо изданията, които разчитаха на сензационния елемент в неговите материали, твърде скоро станаха предпазливи, а много от техните репортери изобщо престанаха да му вярват.

Подобно на своя предшественик Ралф Нейдър – също непримирим противник на автомобилната промишленост, Емерсън Вейл никога не признаваше грешките си и никога не се извиняваше за тях. В същото време „Дженеръл Мотърс“ се извини публично на Нейдър за някаква непреднамерена намеса в личния му живот. Затова пък Вейл продължаваше да сипе хули и обвинения срещу производителите на коли и от време на време (както предния ден във Вашингтон) успяваше да привлече вниманието на цялата страна.

Адам сгъна вестника и хвърли поглед към магистралата отвъд прозореца. Установи, че движението е достигнало шеста степен на интензивност.

В следващата секунда зумерът върху бюрото му забръмча.

– Четвъртият член на компанията вече е тук – обяви в репродуктора вицепрезидентът по производствените въпроси. – Няма ли да дойдеш насам?

Изкачвайки се нагоре, Адам си напомни да позвъни по някое време на жена си. Усещаше, че в последно време Ерика не се чувства щастлива и на моменти с нея се живееше далеч по-трудно, отколкото в първите години на толкова обещаващо започналия съвместен живот. Съзнаваше, че това отчасти се дължи на собствената му умора в края на напрегнатия работен ден – умора, която въздействуваше физически и върху двамата. Много му се искаше Ерика да намери начин да запълва времето си в негово отсъствие. Поощряваше я по всички начини, предоставяше й достатъчно средства за това. За щастие благодарение на стабилното му служебно издигане двамата нямаха финансови проблеми. Тук перспективите пред него бяха отлични и всяка друга съпруга би се радвала на подобно развитие на нещата.

Адам отлично знаеше, че Ерика мрази, просто ненавижда работата, която поглъща всичките му сили и време. Но вече пет години тя бе съпруга на човек от автомобилния бранш и би трябвало да е свикнала. Така както свикваха всички жени в нейното положение.

Понякога се питаше дали не направи грешка, като се ожени за толкова млада жена, макар че в интелектуално отношение между тях нямаше проблеми. Ерика притежаваше несвойствен за възрастта си интелект и Адам отдавна беше забелязал, че тя по-трудно намира общ език с младите хора.

Колкото повече мислеше по този въпрос, толкова повече се засилваше убеждението му, че те двамата съвсем скоро ще трябва да намерят изход от създалото се положение.

Но когато стигна до петнайсетия етаж – територията на върховното командване, – той вече беше изхвърлил от съзнанието си всички лични проблеми.

В кабинета на вицепрезидента по производствените въпроси един друг вицепрезидент – Джейк Ърлъм, ръководител на Отдела за обществени контакти – запознаваше присъстващите помежду им. Набитият и плешив Ърлъм, който дълги години беше работил във вестникарския бранш, днес приличаше удивително на един сух и педантичен мистър Пикуик. Никога не се разделяше с лулата си, която или димеше в ъгъла на устните му, или пък подскачаше в ръката му, докато собственикът ѝ оживено жестикулираше. При влизането на Адам Трентън лулата ментално се насочи към него:

– Мисля, че познаваш Моника от редакцията на „Нюзуик“?

– Срещали сме се – отвърна Адам и отправи любезен поздрав към слабичката брюнетка, разположила се на един от диваните. Преметнала крак върху крак, със запалена цигара в ръка, тя хладно се усмихна, като явно му даваше да разбере, че никакви изблици на детройтска сърдечност не могат да минат пред една изпечена нюйоркчанка.

До нея беше седнал журналистът от „Уолстрийт Джърнъл“ – червендалест човек на средна възраст, който се казваше Харис. Адам стисна ръката му и се насочи към кореспондента на АП – стегнат младеж с бележник в ръка, който със зле прикривано нетърпение очакваше началото на пресконференцията. Последният човек в кабинета беше Боб Ървин, плешивият веселяк от „Детройт Нюз“.

– Здравсти, Боб! – поздрави го Адам. Познаваше го отлично, тъй като той водеше ежедневната рубрика за света на автомобилите. Беше добре информиран журналист и се радваше на искреното уважение на автомобилните компании, макар и да не пропускаше да ги жилне при подходящ случай. В миналото Ървин беше отделял не малко място в своите материали за нападките на Ралф Нейдър и Емерсън Вейл.

Илрой Брейтуейт се отпусна в едно от свободните кресла на уютно подредения кабинет и приятелски попита:

– Е, кой ще започне?

Брейтуейт, когото подчинените му тайно наричаха Сребърната лишица заради безупречно подстриганата му гъста коса със стоманено-сив цвят, беше облечен в стегнат костюм с консервативна кройка и също имаше свой собствен отличителен белег – огромни копчета за ръкавели. Цялата му фигура излъчваше онзи стил, който абсолютно точно отговаряше на заобикалящата го обстановка. Подобно на всички обитавани от

важни клечки в компанията помещения, и този кабинет беше обзаведен изключително луксозно – с ламперия от светло африканско дърво, дантелени пердета и дебел ръчно тъкан килим. За да стигне дотук, човекът от света на автомобилите трябва да работи упорито и всеотдайно в продължение на много, много години. Но веднъж издигнал се до това положение, той получава изключителни условия за работа – кабинет като този, свързаната с него стая за преобличане и почивка, персонална трапезария, помещение за сауна и масаж – всичко на негово разположение двайсет и четири часа в денонощието.

– Може би ще започне дамата – обади се Джейк Ърлъм, заел една от креслата близо до прозореца.

– Нямам нищо против – кимна брюнетката от „Нюзуик“. – Бих искала да зная какво оправдание ще скъльпите по повод нежеланието си да дадете ход на някаква що-годе смислена програма за развитие и внедряване на екологически чист парен двигател за автомобилите?

– Нямаме никакво оправдание – отвърна Сребърната лисица. Лицето му запази спокойното си изражение, но гласът му прозвуча малко по-рязко отпреди. – Още повече, че тази работа отдавна е свършена, още преди години. Свършил я е един човек на име Джордж Стивънсън⁹ и аз мисля, че оттогава насам не е направено кой знае какво друго по този въпрос.

– Добре, добре – нетърпеливо се обади кореспондентът на АП и постави на носа си очила с тънки метални рамки. – Хайде да считаме, че с това свършиха шегите. Време е да получим конкретни отговори на конкретно поставени въпроси!

– И аз мисля така – съгласи се Джейк Ърлъм, после извинително добави: – Забравих, че телеграфните агенции трябва да предадат материалите си рано, за да хванат следобедните издания по Източното крайбрежие.

– Благодаря ви – кимна представителят на АП и се извърна към Илрой Брейтуейт: – Снощи мистър Вейл заяви, че между автомобилните компании съществува тайно споразумение да не се работи върху двигател, който би изместил класическия мотор с вътрешно горене. Той твърди, че парните и електрическите двигатели отдавна са в състояние да направят това. Бихте ли коментирали думите му?

Сребърната лисица кимна.

– Мистър Вейл е прав в твърдението си, че тези двигатели

9. Изобретателят на парния двигател. – Б. пр.

съществуват. Има ги в няколко разновидности и повечето от тях действително работят. Ние самите използваме няколко от тях в развойната си база. Но това, което поради нежелание или незнание мистър Вейл не споменава, е фактът, че все още няма надежда да създадем в близко време кола с парен или електрически двигател, който да бъде и евтин, и лек, и надежден.

– Какво имате предвид, като казвате в „близко време“?

– Имам предвид седемдесетте години на нашия век. През осемдесетте в автомобилите ще има много нововъведения, но според мен двигателят с вътрешно горене, усъвършенствуван и напълно безопасен за околната среда, все още ще бъде основният автомобилен двигател.

– Но ние непрекъснато четем за най-различни видове други двигатели, които съществуват днес, сега. – намеси се журналистът от „Уолстрийт Джърнъл“.

– Тук сте напълно прав – съгласи се Илрой Брейтуейт. – Само че мястото на подобни съобщения е на забавната страница. Ако ми позволите израза, вие вестникарите сте най-лековерните хора на света. Предполагам, че умишлено сте такива, защото само по този начин написаните от вас истории могат да звучат интересно. Но какво става, когато някой изобретател – независимо дали е гений или обикновен побъркан – ви запознае със своето изобретение? Още на другия ден вестниците са пълни с предположенията, че това „може би“ е велико откритие, че „може би“ на него принадлежи бъдещето. Повтаряте го няколко пъти и хората започват да си мислят, че наистина е така... Предполагам, че и самите журналисти, след като пишат известно време на подобна тема, започват да си вярват. Именно този вид заблуди карат хората в тази страна да си мислят, че едва ли не утре в гаражите им ще се появи автомобил с парен двигател, с електрически двигател или пък някакъв хибрид...

Сребърната лисица се усмихна, видял как колегата му от обществените контакти притеснено се размърда на мястото си и лулата заподскача в ръцете му.

– Спокойно, Джейк. Нямам намерение да нападам печата. Просто се опитвам да изясня състоянието на нещата.

– Добре, че ми го казваш! – язвително промърмори Джейк Ърлъм. – Защото вече започвах да се питам накъде ли биеш...

– А не пропускате ли някои факти, мистър Брейтуейт? – продължаваше да настоява кореспондентът на АП. – Доста авторитетни личности продължават твърдо да вярват в бъдещето на парния Двигател, а някои

солидни компании извън автомобилния бизнес работят върху него от години. Правителството на щата Калифорния финансира изследвания от подобен характер и се надява, че скоро по пътищата ще започнат да се движат доста парни автомобили. Там съществува и законопроект, според който всички двигатели с вътрешно горене трябва да бъдат забранени в срок от пет години.

Вицепрезидентът по производствените въпроси решително тръсна глава и сребърната му грива затрептя.

– Според мен единственият наистина авторитетен човек, вярвал някога в парния двигател, беше Бил Лиър. Но впоследствие той публично се отрече от тази идея и я нарече „направо смешна“.

– Но той пак е променил мнението си – напомни му кореспондентът на АП.

– О, да, разбира се. И в момента разнася една кутия за шапки, в която бил скрит парният му двигател! Ние обаче прекрасно знаем-какво има в тази кутия – там е само сърцевината, основата на този двигател. Все едно да твърдим, че обикновената запалителна свещ е същността на сегашния ни двигател! Това, за което мистър Лиър и последователите му избягват да говорят, е, че към неговия двигател трябва да се прибавят горивна камера, бойлер и кондензатори на парата, вентилатори за охлаждане – цял куп тежки, скъпи и обемисти съоръжения със съмнителен икономически ефект.

– Но парните коли на калифорнийското правителство... – започна Джейк Ърлъм.

– Не отричам, че Калифорния влага доста средства в това начинание – кимна Сребърната лисица. – Нима може да направи нещо друго? Ако вие и заедно с вас още половин милион потребители искрено желаете да дадете хиляда долара повече за своята нова кола, може би – подчертавам може би – ние ще бъдем в състояние да създадем парен автомобил заедно с всичките му проблеми и недостатъци. Но огромното мнозинство от нашите клиенти, а и клиентите на конкуренцията, за които също трябва да държим сметка, съвсем не е в подобно разположение на духа!

– Все още не сте казали нито дума за електрическия автомобил – вметна представителят на „Уолстрийт Джърнъл“.

Брейтуейт кимна на Адам:

– Ти ще говориш по този въпрос.

– Електрически коли съществуват и в момента – започна Адам и се обърна към репортерите. – Вие всички сте виждали количките за голф и

знаете, че съвсем скоро на пазара може да се появи двуместно превозно средство с електрическа тяга, което ще бъде удобно за пазаруване и други подобни цели в ограничени райони. Но на този етап то няма да бъде нищо повече от една скъпо струваща играчка. Ние самите сме създали експериментални товарни и леки автомобили с електрическа тяга, но когато решим да ги използваме рационално, веднага се сблъскваме с една непреодолима трудност – по-голямата част от използваемото им пространство трябва да бъде изпълнена с тежки акумулатори. И това веднага прави ползата от тях твърде съмнителна.

– А кога ще бъде създаден лекият и компактен цинков акумулатор? – попита кореспондентът на АП.

– Пропуснахте да добавите и нещо за онзи, който работи със сяра и натрий – отговори Адам. – За него също много се шуми напоследък. Но за съжаление все още само се шуми.

– Ние сме убедени, че някога мощен и компактен акумулатор ще бъде създаден – намеси се Илрой Брейтуейт. – Убедени сме и в друго – рано или късно електрическият автомобил ще намери своето място в оживеното градско движение. Но след като вземаме под внимание цялата налична информация по този въпрос, без колебание можем да заявим, че това няма да стане по-рано от осемдесетте години на нашия век.

– А замислим ли се за замърсяването на околната среда във връзка с електромобила, ще открием, че много хора пренебрегват един твърде важен факт – продължи Адам. – Каквито и да са нашите акумулатори, те ще трябва да се зареждат. Представете си колко нови електростанции ще започнат да бълват вредните си газове в атмосферата, за да бъдем в състояние да зареждаме акумулаторите на стотици хиляди коли. И понеже електростанциите по правило се строят в предградията на големите градове, ние просто ще преместим смога от центъра в покрайнините.

– Не са ли твърде слабички всичките ви оправдания? – Сдържаната брюнетка от „Нюзуик“ смени позата на краката си и придърпа без никакъв видим ефект късата си поличка, която прикриваше твърде малко от добре оформените бедра. Един по един всички мъже в стаята спряха поглед върху мястото, където свършваше поличката и започваше дългото бедро. – Оправдания за липсата на точна и ясна перспектива за производството на един наистина сигурен и евтин двигател – поясни мисълта си тя. – Независимо дали той ще бъде парен, електрически или комбиниран. Нали точно по този начин изпатихме човек на Луната? Това беше първият ми въпрос, ако си спомняте...

– Не съм забравил – отвърна Илрой Брейтуейт, който за разлика от

останалите упорито продължаваше да фиксира разкрилата се пред очите му съблазнителна гледка. В последвалите няколко дълги секунди мълчание всяка друга жена би проявила някакви признаци на смущение, но брюнетката се владееше превъзходно и ни най-малко не се раздели със своята самоувереност.

Без да отмества поглед от невралгичната точка, Сребърната лисица умишлено бавно проточи:

– Та какъв беше вашият въпрос, Моника?

– Чухте го много добре!

Победен в играта на нерви, Брейтуейт вдигна глава:

– О, да... Луната – въздъхна той. – Знаете ли, понякога направо съжалявам, че стигнахме там! Това събитие създаде нови клишета във всяка област, която има някаква връзка с техническия прогрес. Всеки идва и ни казва: „Отидохме чак на Луната, а вие все още не можете да решите този въпрос!“

– Добре... – намеси се журналистът от „Уолстрийт Джърнъл“. – Колежката ви го спести, но аз ще ви задам точно този въпрос.

– Ще ви отговоря! – остро отвърна вицепрезидентът. – За разлика от хората, които работят за овладяването на Космоса и които се радват на неограничени финансови ресурси, ние нямаме тяхната ясно поставена цел – да отидат на Луната, и толкоз! Вие искате от нас на всяка цена да създадем електрически или парен автомобил само защото сте попочели оттук-оттам по нещо и сте сигурни, че то някъде съществува. Но на практика нещата изглеждат съвсем другояче. Част от най-блестящите капацитети в тази област са твърдо убедени, че поставянето на такава цел е непрактично и не си струва да се експериментира в тази насока. Ние имаме по-добри идеи и далеч по-практични цели!

Брейтуейт прекара ръка по сребърната си грива и кимна на Адам. Имаше вид на човек, комуто всичко е дошло до гуша.

– Според нас чист въздух или поне въздух, който не е замърсен от моторните превозни средства – поде Адам, – можем да създадем най-бързо и с най-малко капиталовложения, като внесем редица подобрения в сегашния бензинов двигател с вътрешно горене и същевременно рязко повишим качеството на горивото и контрола над изгорелите газове.

Замълча и после умишлено тихо продължи:

– Тук му е мястото да споменем за роторния двигател тип „Ванкел“, който също е с вътрешно горене. Може би тази идея не е толкова блестяща, колкото идеята за използване на парна или електрическа тяга, но именно зад нея стои солидната наука.

За пръв път от началото на пресконференцията думата взе Боб Ървин от „Детройт Нюз“:

– Нека за момент оставим настрана въпроса за парните и електрическите автомобили... Вие едва ли ще отречете, че преди появата на хора като Нейдър и Емерсън Вейл автомобилната промишленост не беше бог знае колко загрижена за опазването на околната среда... Така ли е?

Въпросът беше зададен преднамерено небрежно и видът на Ървин беше съвсем добродушен зад дебелия рамки на очилата. Въпреки това обаче Адам ясно долови вътрешния му заряд. Поколеба се за миг, после отвърна:

– Не го отричам.

Останалите трима репортери изненадано вдигнаха глави от бележниците си.

– Доколкото си спомням, нашата среща се дължи на Емерсън Вейл... на един критик и противник на автомобилната промишленост, нали? – все така небрежно продължи Ървин.

– Събрали сме се тук, защото главните ви редактори ни помолиха да отговорим на някои въпроси! – намеси се от мястото си до прозореца Джейк Ърлъм. – Между тях фигурира и твоята лична молба, Боб... Допускахме, че част от вашите въпроси ще бъдат свързани с изявленията на Вейл, но това съвсем не означава, че сме организирали пресконференция специално заради него!

– Не е нужно да ми обясняваш толкова подробно, Джейк – усмихна се Ървин.

Адам хвърли поглед към угрижената физиономия на Джейк Ърлъм и заключи, че той силно се съмнява в ползата от тази уж неофициална пресконференция.

– Мисля, че въпросът ми едва ли е неуместен, Адам – продължи Ървин. Думите с мъка намираха пътя си от устата му навън – сякаш този човек ги търсеше и подбираще с цената на върховни усилия. Но хората, които го познаваха, добре знаеха, че всичко това е само привидно. – Как мислиш, дали критиците на автомобилната промишленост – да вземем например Нейдър и борбата му за по-голяма сигурност на автомобилите – са изиграли някаква положителна роля?

Въпросът беше прост, но формулировката му беше такава, че напълно изключваше уклончивия отговор. Адам усети как у него се надига раздразнението и понечи да извика: „Защо избра точно мен, Боб?“ После си спомни инструкциите на Илрой Брейтуейт – „ще наричаме нещата с истинските им имена“.

– Да, те действително изиграха такава роля – тихо отвърна той. – По отношение на сигурността Нейдър принуди автомобилната промишленост да направи онази решителна стъпка, която я разделяше от втората половина на двайсетия век. И тя я направи, макар и с цената на огромни трудности.

Докато четиримата репортери усърдно записваха думите му, той светкавично премисли следващия си ход. Прекрасно знаеше, че много хора от бранша споделят това негово мнение. Основната маса млади хора на ръководни длъжности, а и изненадващо много от утвърдените и опитни ръководители признаваха, че в общи линии въпреки преувеличенията и неточностите борбата на Вейл и Нейдър през последните години имаше някакъв смисъл. Автомобилната промишленост действително пренебрегваше проблемите на безопасността при проектирането на своите модели, действително насочваше цялото си внимание към продажбите, действително се противопоставяше на всякакви промени, докато не я заставеха да ги приеме чрез специални правителствени разпоредби или заплахата от такива. Хвърляйки поглед назад, човек оставаше с убеждението, че производителите на коли са били опиянени от собствената си мощ и са се държали като Голиат, който в крайна сметка е паднал на колена пред малкия Давид – в случая с Ралф Нейдър, а по-късно и с Емерсън Вейл.

Точно така – Давид и Голиат, помисли си Адам. Това особено се отнасяше за Нейдър, който сам, без подкрепа отникъде, се изправи със забележителна морална сила и дух срещу цялата американска автомобилна индустрия, която притежаваше неограничена финансова мощ и се радваше на силна подкрепа от страна на Вашингтон. Той сам я принуди да обърне по-голямо внимание на сигурността, а след това и Конгресът се видя принуден да ратифицира нов законопроект в защита на потребителските права. Фактът, че подобно на всички любители на полемиката Нейдър често прекаляваше с нападките си и прибегваше до изопачаване на истината, никак не намаляваше значението, на постигнатото от него. Само един тесногръд човек би отрекъл заслугите му пред обществеността. Ето защо онзи, който е успял да се пребори с такъв могъщ противник, не може да не носи някаква полза на обществото.

– Доколкото ми е известно, мистър Трентън, до този момент нито един човек с отговорен пост в автомобилния бранш не е правил подобно изявление – отбеляза представителят на „Уолстрийт Джърнъл“.

– Значи е дошло времето някой да го направи – отвърна Адам.

Не беше съвсем сигурен, но му се стори, че приведенният над лулата

си Джейк Ърлъм побледня. Забеляза, че и Сребърната лисица леко се намръщи. По дяволите! Ако се наложи, ще поспори и с Илрой! Адам никога не беше се числил към покорните. Малцина от хората, стигнали до върховете в този бранш, имат покорен характер, а онези, които си спестяват честното мнение, защото се страхуват от неодобрението на началниците си или пък просто защото си пазят хляба, рядко стигат до нещо повече от средата. Адам никога не премълчаваше убежденията си, защото беше сигурен, че именно със своята прямота и откровеност е най-полезен за своите работодатели. Беше разбрал, че най-важното нещо на този свят е човек да запази своята индивидуалност. Страничните хора съвсем неправилно смятаха, че всички шефове в автомобилния бранш са направени по един и същ калъп и си приличат като две капки вода. Напълно погрешна представа! Вярно е, че по много неща те си приличат. Приличат си по своята амбициозност, по големите си организационни способности, по огромната си работоспособност. Но с това се изчерпва и общото помежду им. Във всичко останало те са безкрайно индивидуални, а в поведението им често се долавят немалко ексцентричност и граничеща с гениалността независимост.

Но... казана дума – хвърлен камък. Ще трябва да се доизясни.

– Виждам, че възнамерявате да ме цитирате, затова не е зле да чуете и още някои неща – подхвана Адам и хвърли бърз поглед към групичката репортери.

– Например? – любопитно попита момичето от „Нюзуик“, което вече не изглеждаше Толкова враждебно настроено. Адам крадешком я погледна. Тя беше загасила цигарата и усилено записваше. Полата ѝ беше все така високо над коленете, а бедрата под прозрачния сив найлон на чорапите изглеждаха дяволски привлекателни. Почувствува, че интересът му към тази жена започва да расте, но с усилие на волята изхвърли мъжките помисли от съзнанието си.

– Първо – започна той, – критиците свършиха своята работа. Автомобилната индустрия се занимава с въпросите на сигурността така, както никога досега. Още повече, че натискът върху нея не отслабва нито за миг. Вече мислим и за потребителите, като веднага признавам, че за известен период от време това не беше така. Но в този Момент нещата са поставени върху съвсем друга основа и поради тази причина хора като Емерсън Вейл рискуват да се превърнат в плиткоумни дърдорковци. Ако всичко онова, което те приказват, е истина, това би означавало, че производителите на коли грешат абсолютно във всичко. Вероятно това е причината, поради която Вейл и последователите му още не са

проумели една проста истина – автомобилната промишленост отдавна е навлязла в нова ера. Именно по този въпрос ми се ще да поговорим.

– Но не смятате ли, че именно критиците ви принудиха да навлезете в тази ера? – вметна кореспондентът на АП.

Адам с мъка потисна раздражението си. От време на време критикарството срещу света на автомобилите се превръща в нещо като епидемия, която засяга не само професионалистите като Вейл.

– В известна степен, особено по отношение на насоките и задачите, свързани със сигурността и замърсяването на околната среда – съгласи се той. – Но те нямат нищо общо с революционно новите технологически промени, които чукат на вратата. А именно те през следващите десет години ще ни донесат толкова изненади и вълнения, колкото не са ни донесли всичките петдесет отминали години на нашия век!

– И как ще стане това? – попита кореспондентът на АП, хвърляйки бегъл поглед към часовника си.

– Някой тук спомена за открития – поде Адам. – Най-непосредствено предстоящите са свързани с материалите, които използваме в нашето производство. Те ще ни позволят да създадем гама от напълно нови превозни средства, което ще стане към средата и края на седемдесетте години. Да вземем например металите, Вместо използваната досега тежка стомана ние ще преминем към употребата на пореста стомана – тя е по-здрава, по-еластична и значително по-лека. Значи – икономия на гориво. Освен това тя поема евентуалните удари далеч по-добре от обикновената стомана – това пък е точка в полза на сигурността. Предстои ни да въведем и съвсем нови метални сплави в двигателите и техните компоненти. Една такава сплав ще позволи температурни разлики от сто до две хиляди градуса по Фаренхайт, които ще настъпят за броени секунди и без почти никакви загуби. След като я въведем в масово производство, ние ще бъдем в състояние да постигнем пълно изгаряне на горивната смес, като по този начин сведем до минимум замърсяването на въздуха. В момента се разработва метал, който има способността да „помни“ първоначалната си форма. Когато смачкате вратата или калника на своята кола, те ще възвърнат първоначалната си форма след кратко нагряване или натиск. Друга сплав ще ни позволи да започнем производството на евтини и здрави зъбни колела за газотурбинни двигатели.

– Това заслужава да се запомни – намеси се Илрой Брейтуейт. – Ако някога двигателят с вътрешно горене отпадне от производство, неговото място ще се заеме именно от газовата турбина. Засега на внедряването ѝ пречат още много неща, тъй като тя действа ефикасно само

при пълно натоварване и трябва да се създаде сложен апарат за преработка на изгорелите газове, ако не искаме да подпалим пешеходците. Но това са разрешими проблеми и върху тях се работи.

– Добре – каза представителят на „Уолстрийт Джърнъл“. – За металите всичко е ясно. Какви други новости да очакваме?

Адам погледна към кореспондента на АП и отговори:

– Най-голямата новост е бордовият компютър, който ще бъде поставен във всяка кола. Размерите му са такива, че спокойно може да се вмести в жабката на арматурното табло.

– И какви ще са неговите функции?

– Ще прави всичко, за което се сетите. Ще контролира най-важните елементи на двигателя – свещи, впръскване на горивото и всичко останало. Ще проверява състоянието на отработените газове и ще ни предупреждава, ако те замърсяват околната среда. А в някои отношения ще бъде направо революционен.

– Назовете ги – поиска представителката на „Нюзуик“.

– Компютърът ще мисли вместо водача и ще поправя грешките му още преди той да е разбрал за тях. На първо място ще регулира по сензорен път спирачния натиск върху всяко колело. Това означава, че всяко колело ще получава толкова спирачен натиск, колкото е необходим за предотвратяване на поднасянето. Външен радар ще предупреждава за забавянето на автомобила пред нас или за опасно малката дистанция, на която се движим. При нужда автомобилът ще бъде автоматически забавян и спиран пак от компютъра. И тъй ката реакцията му е далеч по-бърза от човешката, ние скоро ще забравим за ударите отзад. Ще се създадат магистрали с автоматично регулиране на платната от радар (някъде това вече е направено), а в недалечно бъдеще интензивността на движението ще се регулира от спътник.

Адам долови одобрителния поглед, който му хвърли Джейк Ърлъм. Беше успял да се измъкне от положението на обвиняем и вече изтъкваше положителните страни от дейността на автомобилната индустрия. Отделът за обществени контакти винаги беше настоявал за подобна тактика от страна на говорителите на компанията.

– Прекият резултат от всички тези промени ще се изрази най-вече във вътрешното оборудване на автомобила – продължи той. – Монтирането на бордов компютър ще наложи тотална промяна на цялото арматурно табло и това ще стане още в близките няколко години. Датчикът за горивото например първи ще бъде забравен. На негово място ще дойде индикатор, който ще ни информира колко километра може да

изменим с наличното в резервоара гориво при скоростта в момента. На телевизионен екран пред водача ще се появява подробна пътна информация, там ще бъде мястото и на предупредителните знаци на магистралите, които ще се задействуват от вградени в пътното платно магнитни датчици. Оглеждането за пътни знаци по време на движение ще стане не само старомодно, но и опасно. Досега водачите нерядко ги пропускаха, но когато ги вкараме вътре в колата, това няма да става. И още нещо – в случай че се движите по непознат път, ще можете да включите специална касета в озвучителната система на колата си и с помощта на няколко прости бутона ще получите вместо музика подробна звукова и визуална информация за пътната обстановка. Обикновеното автомобилно радио ще бъде заменено от приемник-предавател, който ще действа в ултракъсо-вълновия обхват. Той ще покрива цялата страна, така че всеки водач ще може да потърси помощ в случай на нужда.

Кореспондентът на АП стана и се обърна към Джейк Ърлъм:

– Може ли да използвам някой телефон?

– Ще ви намеря място, където няма да ви безпокоят – изправи се Ърлъм и двамата излязоха.

Останалите също се надигнаха.

Боб Ървин изчака вратата да се затвори зад човека на АП и едва тогава попита:

– Ще поставите ли такъв компютър на новия орион?

Дяволите да го вземат той Ървин! Притисна го здравата, и то съвсем изневиделица! Отговорът беше „да“, но това беше тайна. Кажете ли обаче „не“, след време същият този Боб ще го обвини в даване на неверни данни.

– Знаеш много добре, че нямам право да говоря за ориона, Боб! – изрази гласно протеста си Адам.

Журналистът се ухили. Липсата на категоричен отрицателен отговор му даде всичко, което му трябваше.

– Все пак майсторски ни отдалечихте от темата, за която се бяхме събрали – продума брюнетката от „Нюзуик“. Станала на крака, тя изглеждаше по-висока и по-гъвкава.

– Няма такова нещо – отвърна Адам и погледна право в хладните сини очи, които го гледаха с одобрение и лека насмешка. Испита желание да се срещне с тази жена при по-други обстоятелства, някак си не му се искаше да бъдат противници. Усмихна се и добави: – Аз съм само един прост производител на коли, който се опитва да види нещата от всеки възможен ъгъл.

– Нима? – Очите ѝ продължаваха да го фиксират с предишната насмешливост. – Тогава ще ми отговорите ли честно на един такъв въпрос: променя ли се наистина автомобилната индустрия, гледана отвътре? – Тя хвърли бегъл поглед в бележника си и продължи: – Наистина ли крупните автомобилостроители отговарят на повика на времето, наистина ли приемат новите идеи за отговорност пред обществеността, развиват у себе си социално съзнание, гледат реалистично на промяната на ценностите, включително на онези, които пряко засягат автомобила? Искрено ли вярвате, че у нас ще се наложи потребителското мислене? Наистина ли идва новата ера, за която говорихте? Или всичко това беше една подготвена от вашите рекламни специалисти инсценировка, а вие продължавате да се надявате, че ще успеете да заблудите обществеността и ще правите каквото си искате... както досега? Вие действително ли сте готови да слушате всичко онова, което се говори за опазването на природната среда, за сигурността и всичко останало? Или просто се заблуждавате, а заблуждавате и нас? Quo vadis, ако си спомняте часовете по латински, мистър Трентън?

– Спомням си ги – отвърна Адам. – Quo vadis? Къде отиваш? Вечният въпрос, който звучи през цялата история на човешката цивилизация... Въпрос, задаван на цели нации, на отделни хора, а сега и на една индустрия...

– Това въпрос ли беше, Моника? – полюбопитствува Илрой Брейтуейт. – Или нещо като реч?

– Комбиниран въпрос – хладно му се усмихна момичето от „Нюзуик“. – Ако е прекалено сложен за вас, бих могла да го разбия на части и да използвам по-прости думи...

В кабинета влезе шефът на Отдела за обществени контакти.

– Тези срещи с представителите на печата май вече не са онова, което бяха, а, Джейк? – обърна се към него вицепрезидентът по производствените въпроси.

– Ако искате да кажете, че сме станали по-агресивни и по-целенасочени, аз бих ви обяснил, че така се обучават всички репортери – намерих се представителят на „Уолстрийт Джърнъл“. – Нашите редактори искат пълно разнищване на проблемите. Предполагам, че както всичко в живота, така и журналистиката се намира в процес на промяна... – Помълча, после замислено добави: – Понякога всичко това ме кара да се чувствавам неудобно...

– Но не и мен! – вметна представителката на „Нюзуик“. – Все още никой не е отговорил на въпроса ми... На вас го зададох – обърна се тя

към Адам.

Той се поколеба. Quo vadis? Понякога, макар и по друг начин, той също си беше задавал този въпрос. Но доколко можеше да бъде откровен в миг като този?

Спаси го Илрой Брейтуейт.

– Ако Адам не възразява, ще ви отговоря аз – каза Сребърната ли-
сица. – Без да приемам инсинуациите ви, Моника, аз смея да заявя, че
като представител на бранша нашата компания винаги е била изпълнена
с чувство на отговорност пред обществото, има ярко изявено и демонст-
рирано години наред обществено съзнание. Колкото до потребителското
мислене, мога да заявя, че винаги сме вярвали в него, още далеч преди
това словосъчетание да си пробие път сред...

Добре оформените фрази се затъркаляха като воденични камъни.
Адам изпита облекчение, че вместо него отговори друг. Въпреки цялата
си отдаденост на професията той би изразил известни резерви, ако, раз-
бира се, искаше да бъде честен.

Изпита чувство на облекчение от приближавания край на срещата.
Защото изгаряше от нетърпение да се втурне към своите „ловни полета“
– там, където като любима и властна жена го зовеше новият орион.

ГЛАВА ПЕТА

В Центъра за проектиране и промишлен дизайн на компанията, отдалечен на около километър от административната сграда, в която пресконференцията вече приключваше, както винаги острата миризма на глина доминираше над всичко. Работниците с течение на времето свикваха с тази миризма и твърдяха, че изобщо не усещат специфичния мирис на сярата и глицерин, който изпълваше и най-отдалечените кътчета на строго охраняваните ателиета, разположени в кръг около главната зала. В тези ателиета се изработваха скулптурните модели на бъдещите автомобили.

Външните посетители обаче бърчеха носове, Но тяхното число беше съвсем ограничено, тъй като повечето имаха достъп само до входното фоайе или най-много до няколкото канцеларии зад него. Дори и там те бяха обект на внимателна проверка от страна на охраната и нито за миг не оставаха без придружител. На реверите им бяха окачени специални значки, които определяха достъпните за тях зони.

Публична тайна е, че проектите за нови модели коли се охраняват по-строго дори от ядрените тайни на правителството и стратегическите обекти с национално значение.

Дори конструкторите на самата компания не можеха да се движат безпрепятствено из Центъра. По-младшите имаха достъп само до едно-две ателиета и това правило важеше в продължение на доста години. Суровите предохранителни мерки бяха напълно оправдани, тъй като се случваше някои проектантите да не издържат пред съблазнителните предложения на конкуренцията и да й разкрият тайните на позволените за тях ателиета. А всяко ателие имаше своя собствена тайна, ето защо колкото по-малко хора влизаха в него, толкова по-малка беше вероятността тези тайни да станат чуждо достояние. Общо взето, всеки конструктор знаеше само това, което по необходимост трябваше да знае за работата по новите модели. Тук с пълна сила важеше принципът при опазване на военната тайна – всеки да знае само толкова, колкото е необходимо за пряката му работа. Едва след доста солиден трудов стаж в компанията и след желязно финансово обвързване – покупка на акции и изгодни условия за пенсиониране – мерките за сигурност постепенно се либерализираха и накрая конструкторът получаваше специална значка, която му даваше достъп до повечето от строго охраняваните

помещения. Обикновено той се гордееше с нея и я носеше като медал за бойни заслуги. Но имаше случаи, при които дори и тази солидна система се пропукваше и някой измежду най-талантливите конструктори внезапно преминаваше на страната на конкуренцията, явно предложила му такива финансови условия, на които никой не би могъл да устои. С неговото бягство компанията автоматически губеше години на упорит изследователски труд. Някога най-известните автомобилни конструктори са работили едновременно за всички големи компании, макар че още тогава „Форд“ и „Дженеръл Мотърс“ стриктно спазвали неписаното правило никога да не правят съблазнителни предложения на своите най-добри стилисти и дизайнери. За „Крайслър“ обаче това правило никога не е важало.

Единици бяха онези, които имаха неограничен достъп до всички помещения на Центъра. Обикновено това бяха директори на конструкторски бюра и ръководители на творчески колективи. Брет Делъсантоу беше един от тях. Тази сутрин той бавно вървеше през приятното вътрешно дворче, оградено отвсякъде със стъклени стени. Отиваше към Ателие Х – помещението, което в момента беше толкова важно за корпорацията, колкото е Сикстинската капела за храма „Свети Петър“.

Пазачът го видя, че се приближава, остави вестника си и стана на крака.

– Добро утро, мистър Делъсантоу – поздрави го той, след което плъзна поглед по облеклото му и тихо подсвирна: – Май трябваше да си взема слънчевите очила!

Брет се засмя. Към винаги впечатляващата си фигура с дълга, но внимателно подстригана коса, големи бакенбарди и прецизно оформена вандайковска брадичка. Днес беше добавил розова риза и бледоморава връзка, на която хармонираха панталонът и обувките, а на раменете си беше наметнал бяло сако от кашмир.

– Не ме ли одобряваш? – попита той.

Пазачът се замисли. Беше поне два пъти по-възрастен от Брет, сержант от запаса с прошарени коси.

– Бих казал, че по мое време нещата бяха по-различни, сър...

– Между теб и мен, Ал, има една-единствена разлика – отново се усмихна Брет. – А тя е, че аз самичък си кроя униформата. – После кимна към вратата на ателието и попита: – Как е днес?

– Всички са вътре, мистър Делъсантоу. Нямам представа какво правят, защото ми казаха да стоя с гръб към вратата и да гледам само напред!

– Но ти знаеш много добре, че вътре е и новият орион, нали? Няма начин да не си го виждал!

– Виждал съм го, сър. Когато го местеха в изложбената зала да го показват на големите шефове.

– И как го намираш?

– Ще ви кажа, сър – усмихна се на свой ред пазачът. – Според мен той твърде много прилича на вас!

Май сравнението на Ал е съвсем точно, помисли си Брет, докато вратата на ателието щракна зад него.

Беше посветил една доста значителна част от своя живот и творчески сили на новия орион. Понякога в моменти на самодоволство си поставяше въпроса дали пък не е прекалено отдаден на своята работа. Понестото пъти беше минавал през тази врата, зад която работеше до пълно изтощение. Имаше моменти, когато нещата не вървяха, имаше и други – на луд възторг от постигнатото. Но през цялото време орионът вървеше напред, оставяше зад себе си тежкия и изпълнен с най-разнообразни препятствия път, който изминаваше всяка ембрионална идея, преди да се превърне в напълно завършен автомобил.

Участвуваше от самото начало. Далеч преди започването на пряката конструкторска работа той, заедно с няколко души от творческия си екип, затъна до гуша в проучвания от най-различен характер. Занимаваше се с пазарната конюнктура, с демографските фактори, с икономиката, със социалните придобивки, с изискванията на различните възрастови групи, с модните тенденции. Едва след като определиха разходните норми, у тях започна да се оформя концепцията за новата кола. Месеци наред конструкторските идеи се избистряха и видоизменяха а този процес беше свързан с безкрайни заседания на производственици, дизайнери и инженери. Техническият отдел създаде прототип на новия двигател, а дизайнерската група на Брет бавно и постепенно започна да нанася шрих след шрих върху своите работни чертежи. И контурите на колата взеха да се очертават. По време на този процес у тях непрекъснато се сменяха надежда и отчаяние – одобряваха чертежите си, после ги отхвърляха и отново ги одобряваха; съумяваха да потиснат обзелите ги съмнения, но в следващия миг те отново изплуваха на повърхността. Под прекия контрол на най-малко половин дузина отговорни служители в проектирането на новата кола вземаха участие стотици работници и техници. Промените нямаха край. Някои бяха продиктувани от логиката, а други – от голата интуиция. Най-сетне стигнаха до изпитанията. Някак неочаквано за Брет ръководството на корпорацията даде зелена

улица на новия модел и нещата бяха поети от хората, които щяха да го произвеждат. Планирането на серийното производство вече беше почти завършено и след по-малко от година орионът щеше да се изправи пред най-сериозното си изпитание – вкуса и предпочитанията на негово величество Купувача. А през цялото това време Брет Делъсантоу съумяваше да реализира собствените си идеи, артистични виждания и творчески търсения, въпреки че никой отделен човек не е в състояние да създаде сам един нов автомобил.

С помощта на Адам Трентън, разбира се.

Брет пристигна в Центъра далеч преди обичайното за него време именно заради Адам Трентън. Бяха се уговорили да отидат рано сутринта на изпитателния полигон, но точно в този момент му донесоха бележката, с която Адам му съобщаваше, че ще се забави. Сънливец по рождение и далеч по-недисциплиниран от Адам, Брет истински се ядоса от напразното си ставане, но после реши, че точно сега е моментът да остане насаме с ориона.

Отвори вътрешната врата и влезе в ателието.

Над няколко работни места светеше ярка светлина – там действаха по изготвянето на различни варианти на новия модел (естествено, от миризливата глина) Сред тях беше едно спортно купе, което се предвиждаше за серийно производство след три години, имаше едно комби и още няколко варианта на оригиналния орион. Всички те щяха да се реализират на практика само в случай, че основният модел бъде приет добре от купувачите.

Макетът, който купувачите щяха да видят след по-малко от година, беше поставен върху облечен със сив мокет постамент в дъното на ателието, а над него ярко грееха прожектори. Беше яркосин, боядисан с метализирана боя. Брет се упъти към него с разтуптяно сърце.

Новият орион беше малка компактна кола с елегантно удължени линии, която, според специалистите по пласмента, наподобява твърде много на „малка ракета“. В нейната конструкция действително можеха да бъдат открити елементи на ракетостроенето, но в допълнение към тях имаше висока доза функционалност и елегантен стил. Няколко от стилистичните ѝ елементи бяха направо революционни – например за пръв път в историята на автомобилостроенето конструкторите бяха постигнали стопроцентова видимост в купето. Десетилетия наред производителите на коли мечтаеха за създаването на капковидно купе с тотална видимост и правеха най-различни опити за практическото му внедряване. Орионът беше успял да vyplъти в себе си тази мечта, и то без да изгуби

нищо от здравината на каросерията си. В прозрачния покрив на колата бяха вградени почти невидими вертикални рамки от високоеластична стомана, които дискретно се съединяваха над главата на водача. Конструкторите ги бяха нарекли „колониите А и В“. В резултат „парникът“ (друг специфичен конструкторски термин, обозначаващ горната част на автомобила) далеч превишаваше по якост купетата на досегашните модели. Този факт беше недвусмислено потвърден от серията жестоки изпитания, между които поредица от силни фронтални удари и преобръщания. Покривът на купето плавно се снижаваше, оставяйки предостатъчно място за пътниците в задната част на колата. Изненадващо просторното за един толкова малък автомобил купе имаше напълно завършен вид и в долната си част, чийто дизайн, без да бъде екстравагантен, беше модерен и спретнат. Откъдето и да бъдеше погледнат, новият орион галеше окоото със своята съвършена хармоничност.

Брет много добре знаеше, че под блестящата повърхност се крият не по-малко блестящи технически нововъведения. Най-значителното от тях беше електронното впръскване на горивото, заменило архаичния и изживял своето време карбуратор – мил спомен от пионерите в автомобилостроенето. Системата за впръскване на горивото, се намиреше под контрола на компютър с разностранни функции, който имаше размер на кутия за обувки и беше вграден в арматурното табло.

Но моделът, изложен в Ателие Х, беше напълно лишен от механични части. Това беше просто едно излято от фибростъкло копие на изготвения от глина конструкторски макет, макар че дори и след най-внимателен оглед неосведоменият зрител оставаше с впечатление за пълна автентичност на ярко осветената върху постаментта кола. Това копие стоеше тук както за сравнение с по-сетнешните модели, така и за успокоение на висшите ръководители на компанията, които непрекъснато идваха да го оглеждат и да разсеят съмненията си. Имаха нужда от това, тъй като в начинание от подобен характер се влагат огромни ресурси, а кариерата и репутацията на всички – от председателя на управителния съвет до последния технически изпълнител – е поставена на карта. Съветът на директорите вече беше одобрил сумата от сто милиона долара за развойна и производствена дейност, но тази сума щеше да набъбва непрекъснато – чак до началото на серийното производство.

Някой беше оприличил Детройт на Лас Вегас, помисли си Брет. Но тук ставките са значително по-високи от онези, които се разиграват в столицата на хазарта. Тази земна мисъл го насочи към по-практични неща, а първото от тях беше фактът, че още не бе закусил.

В определената за старшите конструктори столова имаше няколко души, които вече се хранеха. Вместо да даде поръчката си на сервитьорката, Брет се вмъкна направо в кухнята и след няколко закачки с готвачите, които добре го познаваха, успя да си издействува едни яйца по бенедиктински – любимата му закуска, която за негово съжаление днес липсваше в обявеното меню. След това отиде и седна при колегите си, настанили се около голяма кръгла маса в средата на помещението.

Тази сутрин имаха гости – двама студенти от Колежа по дизайн към лосанжелеския Център на изкуствата – същия, който Брет беше завършил преди пет години. Младежът имаше замислен вид и чертаеше с нока̀т по покривката, а момичето беше със сияещи очи, не повече от деветнайсетгодишно.

Брет първо се огледа, за да бъде сигурен, че е в центъра на вниманието, и едва тогава подхвана прекъснатия предния ден разговор:

– Ако дойдете да работите тук, ще трябва да си монтирате филтри на мозъка – иначе няма спасение от допотопните идеи, с които ще ви засипят ветераните.

– Брет счита за ветеран всеки, който е имал право да гласува, когато избирахме Никсън – обади се през масата един около трийсет-годишен конструктор.

– Току-що изказалият се старец е нашият мистър Робъртсън – поясни Брет. – Той конструира онези чудни семейни лимузини, които биха изглеждали още по-добре, ако постави отпреде им кон с ритли! Между другото той се разписва за заплатата си с гъше перо и виси тук само защото още му е рано да се пенсионира!

– А ние пък най-много ценим уважението, с което младият Делъсантоу се отнася към по-възрастните! – обади се Дейв Хибърстайн, посивелият вече началник на ателието за боядисване и вътрешно оформление. Той спря поглед върху блестящите одежди на Брет и невинно добави: – Между другото, къде ще бъде маскеният бал тази вечер?

– Ако си беше направил труда да проучиш малко по-внимателно моя екстериор и да го приложиш в работата си по интериорите, сигурно щеше да шашнеш всичките ни клиенти! – незабавно му го върна Брет.

– В резултат на което те ще побягнат към конкуренцията! – обади се някой.

– Само заедно с мен – усмихна се Брет.

Беше възприел този начин на разговор с колегите си още от своя

първи работен ден в Центъра и повечето от тях с удоволствие се включваха в размяната на остроумни реплики. Но това не попречи на шеметната му кариера в средите на автомобилните конструктори. На двайсет и шест годишна възраст той вече беше равен по звание с почти всички ръководители на ателиета.

Едва допреди няколко години човек с външността на Брет Делъсантоу не само нямаше да бъде допуснат на работа в конструкторското бюро на корпорацията, но нямаше да му позволят дори да припари край портала. Но оттогава насам се промениха много неща и управата разбра, че един истински съвременен автомобил може да бъде създаден единствено от дизайнери и стилисти със съвременни виждания, от хора, които влагат въображение не само при работата си, но и в начина, по който се обличат. Ето защо, макар че от всеки се изискваше да работи всеотдайно и упорито, с цялата си енергия, високопоставените дизайнери като Брет Делъсантоу се радваха на привилегиите да определят сами работното си време. Брет често се появяваше в Центъра към обяд, мотаеше се с часове, без да похване нищо, или пък изчезваше за цял ден. В замяна на това вършеше работата си в късните часове на нощта, често до изгрев слънце. Никой не му правеше забележки, тъй като отдавна беше доказал своите качества, а и винаги присъствуваше на заседанията, на които го канеха.

Той отново се обърна към студентите:

– Едно от нещата, които ще ви обяснят тези изкопаеми... искам да ви обърна внимание върху факта, че някои от тях са тук, на тази маса, и в момента кротко се тъпчат... О, благодаря много! – Брет замълча, изчакайки сервитьорката да постави пред него чинията с яйцата по бенедиктински, после продължи: – Та те ще се захванат да ви обясняват, че всички революционни промени в автомобилната стилистика принадлежат на миналото, че от днес нататък ще имаме само редовни поръчки за предварително планирано и унифицирано производство. Точно по същия начин са разсъждавали и производителите на газени лампи, когато Едисън взел, че открил електричеството. Аз пък ще ви кажа, че в дизайна предстоят фантастични промени! В най-скоро време ще заработим с напълно нови и непознати досега материали, а това е област, която много хора игнорират, защото няма кой да ги просветли.

– Но ти си в течение, нали, Брет? – попита някой. – Ще внимаваш и заради нас!

– Точно така. – Брет Делъсантоу нарязва яйцата си и ги разбърка с вилицата. – Бъдете спокойни, приятели. Аз съм този, който ще ви

помогне да запазите топлите си местенца!

След тези думи започна да се храни с апетит.

Студентката със сияещите очи попита:

– Вярно ли е, че отсега нататък автомобилната стилистика ще бъде преди всичко функционална?

– Тя преспокойно може да бъде функционална и въпреки това красива – увери я с пълна уста Брет.

– А ти ще заприличаш на една напълно функционална балонна гума, ако продължаваш да се тъпчеш по този начин! – Хибърстайн с отвращение гледаше пълната му чиния. След известно време измести погледа си от нея и се обърна към студентите: – Почти всеки сполучлив дизайн е функционален. Винаги е било така. Изключенията клонят към чистото изкуство и нямат друга цел, освен да бъдат красиви. Стилът става лош само когато е нефункционален. Точно такъв е бил тежкият и натруфен стил от времето на кралица Виктория, но искам да ви припомня, че и ние сме допускали подобни грешки – не е далеч времето, в което кичехме колите с огромни „перки“ и затваряхме очи, заслепени от блясъка на никела и хрома по тях. За щастие днес вече сме на път да забравим тези крайности.

Замисленият младеж престана да чертае с нокът по покривката и каза:

– Фолксвагенът е функционален, напълно функционален... Но трудно бихте го нарекли красив, нали?

Брет Делъсантоу размахна вилицата си и яростно преглътна:

– Точно тук ви е грешката, млади приятелю! На вас и на цялата световна общественост! Фолксвагенът е измама, едно колосално баламосване!

– Колата е добра – обади се момичето. – Аз самата карам такава.

– Разбира се, че е добра! – Брет погълна част от закуската си под любопитните погледи на бъдещите конструктори. – Когато някога създадат музей на най-забележителните коли на нашия век, „Фолксваген“ ще заеме по достойнство мястото си сред коли като „Пиърс Ароу“, „Форд-Т“, „Шевролет-б“ от двайсет и девета година, „Пакард“ от четирийсетте, „Ролс-ройс“ преди шейсетте, „Линкълн“, „Крайслър Еърфлуо“, „Кадилак“ на трийсетте години, „Мустанг“, „Понтиак ГТО“, двуместните „Тъндърбърд“ и редица други. Но фолксвагенът е измама, защото рекламата отдавна е убедила хората, че това е една грозна кола – а тя не е – или пък че ще трае два пъти по-малко, отколкото трае на практика. В действителност фолксвагенът притежава отлична форма,

изключителен баланс и симетричност, в него ясно си личи ръката на гения. Ако не беше кола, а бронзова скулптура, той спокойно можеше да бъде поставен на пиедестал редом със скулптурите на Хенри Мур. Но тъй като години наред на хората им се внушава, че това е една грозна кола, те в края на краищата са налапали въдица-та... също като вас. Между другото всички притежатели на коли просто умират да се самозаблуждават...

– „И точно тук се намесих аз“ – обади се някой.

Тази реплика беше последвана от отместване на столове и хората тръгнаха за работните си места. Началникът на ателието за боядисване и вътрешно оформление спря до студентите.

– Ако съумеете да филтрирате лавината, с която ви засипва този младеж... точно по начина, по който той сам ви посъветва в началото, може би ще откриете един-два бисера...

– В края на разговора ни те ще бъдат в състояние да си направят цяла огърлица! – увери го Брет и избърса със салфетката капка кафе от покривката.

– Жалко, че не мога да остана! – Хибърстайн приятелски му кимна и вече от прага добави: – Отбий се при мен, Брет. Изготвили сме едно заключение относно тъканите за тапицерии, което искам да видиш.

Младежът, който отново беше започнал да чертае своите параболи по покривката, вдигна глава към Брет и попита:

– Тук винаги ли е така?

– Обикновено да. Но нека шегите не те заблуждават. Едновременно с тях се раждат и куп добри идеи.

Това беше истина. В автомобилните компании се гледаше с добро око на колективното хранене на хората с творчески професии – конструктори, стилисти, дизайнери. Привилегиите от такъв характер за всеки отделен служител бяха толкова тю-приятни, колкото по-отговорен беше постът му. Независимо от нивото обаче разговорите около масата неизбежно опираха до работата. Често се случваше събраните на едно място умни глави да родят поредната блестяща идея, която придобиваше окончателен вид над чиниите с ордьоври или десерти. Столовите за ръководни кадри работеха на загуба, но управата с готовност покриваше дефицита, считайки го за една добра инвестиция.

– Защо казвате, че притежателите на коли се самозаблуждават? – попита момичето.

– Наистина е така. Просто това е в природата на човека и всички сме се примирили с този факт. – Брет дръпна стола си назад и стана. –

Голяма част от средностатистическите американци предпочитат колите със стремителни линии. Но в същото време се мислят за благоразумни същества. И какво се получава в крайна сметка? Една чиста заблуда. Повечето от същите тези средностатистически американци не могат да обяснят дори на самите себе си мотивите, които ги движат при покупката на поредната им кола.

– Как можете да бъдете сигурен в това?

– Много просто. Ако нашият човек, нека го наречем Джо, има нужда просто от едно сигурно транспортно средство (а това твърдят почти всички), той ще бъде напълно доволен от най-простите, евтини и икономични модели, които предлагат „Шевролет“, „Форд“ или „Плимът“. Но болшинството иска нещо повече, защото както хубавото маце, което ти виси на ръката, както красивата къща, която притежаваш, така и колата поражда у теб едно хубаво, топло чувство... В това няма нищо лошо. Но Джо и приятелите му мислят, че има, ето защо предпочитат да се самозаблуждават!

– Значи проучването на потребителското търсене...

– То е за гаргите! Нека си представим, че сме изпратили на улицата някоя мадама от тези с бележниците и тя запита първия срещнат тип какво би искал да има в новата си кола. Той веднага решава да ѝ направи добро впечатление и започва да бръщолеви за надеждност, икономия на гориво, безопасност, приемлива цена. Ако допитването се провежда в писмена форма, той пак пише същите глупости, но вече за да впечатли себе си. И в двата случая едва ли ще се сети да каже нещо за външния вид. Но когато същият този тип тръгне да си купува кола и влезе в магазина, той автоматически поставя на първо място външния вид, независимо дали си го признава, или не.

Брет се изправи и се протегна.

– Някой може би ще ви каже, че любовният роман на човека с автомобила вече принадлежи на миналото. Не му вярвайте. Хора като нас още доста време ще си вадят хляба по тези места, деца, тъй като добрият стар Джо си остава най-верният приятел на дизайнера!

Той погледна часовника си. До срещата му с Адам Трентън остава още половин час – значи има достатъчно време да се отбие в ателието за боядисване и вътрешно оформление.

Преди да излезе, той с неподправено любопитство запита:

– Е, какви са ви впечатленията?

Само преди няколко години проблемите на тези младежи бяха и негови. Автомобилните компании редовно канеха студентите на бъдещите

им работни места, обграждаха ги с внимание и им даваха пълна възможност да се потопят в деловата атмосфера. Освен това внимателно следяха развитието им в самите колежи. Екипи на Голямата тройка посещаваха университетите няколко пъти в годината и открито се конкурираха за привличането на най-талантливите абсолвенти не само в областта на дизайна, но и във всяка друга специалност – инженерни науки, научноизследователска дейност, финанси, търговия, право. По този начин със своите високи заплати, премии и гарантираната възможност за издигане автомобилните компании обираха кай-мака на висшите учебни заведения. Някои хора, между които и немалко служители в самия отрасъл, считаха тази практика за недостойна, не можеха да се примирят с факта, че производителите на автомобили привличат цвета на нацията и така лишават не само нея, но и цялото човечество от онези умове, които вероятно биха намерили разрешение на най-неотложните му проблеми. Въпреки всичко нямаше друг промишлен отрасъл, който да е в състояние да си осигурява толкова пълноводен поток от високоинтелигентни специалисти. Един от тях беше Брет Делъсантоу.

– На мен ми е страшно интересно! – възкликна момичето със сияещите очи, отговаряйки на неговия въпрос. – Имам чувството, че съм свидетел на истинското творчество. Е, малко страшничко е, разбира се... Трябва да се състезаваш с толкова много отлично подготвени специалисти! Обаче успееш ли тук, значи наистина представляваш нещо!

Това момиче вече има необходимата психологическа нагласа, помисли си Брет. Сега й трябват само талант и малко усилия, за да преодолее инстинктивното недоверие на хората от този бранш към жените, които искат да бъдат нещо повече от секретарки.

– А ти? – обърна се той към младежа.

Замисленият студент нерешително поклати глава и се намръщи.

– Не зная – бавно промълви той. – Наистина, тук всичко е с големи мащаби, много хора си вадят хляба с цената на усилен труд... Без съмнение е и много интересно. – Той кимна с глава по посока на момичето. – Но аз продължавам да се питам едно: струва ли си всичко това? Може да съм луд, за да си задавам подобен въпрос сега – когато почти съм завършил. Но в качеството си на творец не мога да не си го задам... Струва ли си? Това ли е онази работа, на която съм готов да отдам всичките си сили, целия си живот?

– За да работиш тук, трябва да си влюбен в колите – каза Брет. – Трябва да ги обичаш така, сякаш те са най-важното нещо на този свят. Трябва да дишаш с тях, да ядеш с тях, да спиш с тях, да си спомняш за

тях дори когато се любиш... Нощем, когато те мъчи безсънието, пак да мислиш за тях... за онези, които създаваш в момента, за онези, които би искал да създадеш... Това е нещо като религия... – Помълча, после рязко добави: – Не изпитваш ли такива чувства, значи не си за тук!

– Обичам колите – отвърна младежът. – Винаги съм ги обичал, и то точно по начина, за който говорехте. Но напоследък... – Замълча, сякаш се засрама от еретичните си мисли.

Брет също не каза нищо повече. Подобни мнения винаги са строго индивидуални и всеки решава сам за себе си. Никой не може да ти помогне, защото в крайна сметка всичко зависи от собствените ти идеи, от собствените ти ценности, а нерядко и от собственото ти съзнание. Освен това имаше и нещо друго, което Брет съвсем не възнамеряваше да споделя с тези двамата – напоследък и той самият беше обхванат от подобни съмнения.

В кабинета на началник-ателието за боядисване и вътрешно оформление висеше един скелет, който използванаха за анатомически проучвания при проектирането на седалките. Висеше на монтирана в черепа желязна верига малко над нивото на пода. Брет Делъсантоу се здрависа с него.

– Добро утро, Ралф.

Дейв Хибърстайн се изправи иззад бюрото си и кимна към главната зала:

– Да минем оттатък.

После потупа любовно скелета.

– Това е най-добрият ми служител! Никога не критикува и изобщо не се интересува от увеличение на заплатата!

Центърът по боядисването на колите представляваше широко куполообразно помещение с остъклени стени. Сводът в средата на прозрачния таван му придаваше вид на катедрала, а малките кабинки за анализ на цветовете и тъканите приличаха на миниатюрни параклиси. Подът беше застлан с дебел килим, който поглъщаше всеки звук. В помещението имаше няколко електронноизчислителни машини с големи екрани за изследване на пробите, имаше и цвятова картотека, в която основните цветове на спектъра се съхраняваха хиляди цвятови съчетания.

Хибърстайн спря пред един от екраните.

– Искам да видиш, това тук.

Под стъклото бяха подредени половин дузина мостри на платове за

тапицерия. Към всяка от тях беше закачено етикетче с името на производителя и номера на поръчката. Други мостри бяха разпръснати по масата. Макар и в различни окраски, всички бяха обозначени с името „метален маган“¹⁰. Дейв Хибърстайн вдигна една и попита:

– Спомняш ли си ги?

– Разбира се – кимна Брет. – Харесват ми.

– На мен също, фактически аз настоях да ги внедрим. – Хибърстайн разтърка мострата между пръстите си. Платът беше мек и приятен на пипане, с втъкани в него красиви сребърни нишки. – Пресукана вълнена прежда с металическа нишка.

И двамата знаеха, че тази тъкан беше предложена като допълнителен лукс за тапицирането на най-скъпите тазгодишни модели. Купувачите я приеха много добре, поради което компанията възнамеряваше да поръча големи количества в най-различни разцветки за новия орион.

– Смущава ли те нещо? – попита Брет.

– Смущават ме писмата – отвърна Хибърстайн. – Писмата на наши клиенти, които започнаха да пристигат преди около две седмици. – Той избра един клон от връзката си и отвори чекмеджето на масата. Оттам извади папка с фотокопията на около две дузини писма и му я подаде. – Запознай се.

Писани главно от жени, от съпрузите им и от няколко семейни адвокати, те повдигаха един и същи въпрос – защо космите на скъпите им кожени палта остават по тапицерията и дрехите им безвъзвратно се унищожават? Брет тихо подсвирна.

– Търговският отдел направи спешно проучване чрез компютър – продължи Хибърстайн. – Във всички тези случаи колите са тапицирани с „метален маган“. А чух, че в компанията пристигат все нови и нови писма...

– Вие несъмнено сте направили необходимите изследвания – каза Брет и му подаде папката. – Какво показват те?

– Показват, че цялата работа е много проста и вероятно именно затова никой не е помислил за нея. При сядане върху седалката тапицерията се притиска и нишките на плата се обтягат. Това, разбира се, е напълно нормално, но в случая се обтягат и металните нишки. Ако не носиш кожено палто, нищо няма да ти се случи, но в обратния случай фините косъмчета на козината попадат между металните нишки, които се свиват при ставане и заципват тези косъмчета... Те пък се откъсват от

10. Специално обработен плътен плат, дамаска. – Б. пр.

палтото... Стига ти да се повозиш само една пряка, за да съсипеш палто за три хиляди долара!

Брет се усмихна.

– Ако това се разчуе, всяка собственица на проскубано кожено палто в Съединените щати ще хукне да се вози на нашите коли, а после ще ни даде под съд, за да ѝ купим ново!

– Никак не е смешно! Горے шефовете бият тревога!

– Вероятно сте снели от производство този плат?

– От днес сутринта – кимна Хибърстайн. – Освен това въвеждаме допълнителна проба на всички нови тъкани. Както се досещаш, името ѝ е „кожена“ проба.

– А какво ще стане с вече продадените тапицерии?

– Един господ знае! Аз лично съм щастлив, че не отговарям за тая работа. Чух, че въпросът е стигнал чак до председателя на дирекционния съвет! Доколкото ми е известно, правната служба изплаща без излишен шум всички постъпили искове за обезщетения, макар да е сигурна, че част от тези искове са фалшиви. Предпочитат да плащат, за да потулят инцидента.

– Покриват го с кожи от норка, а?

– Моля те да ми спестиш тъпите си остроумия! – раздражено отвърна началникът на ателието. – За всичко това ще бъдеш официално уведомен, но аз си помислих, че ти и твоите колеги трябва да го знаете заради ориона.

– Благодаря ти – вече сериозно отвърна Брет. Явно тапицерията на новата кола трябва да бъде променена, макар че други ще имат грижата за това. Беше благодарен на колегата си и по друга, съвсем лична причина – в близките няколко дни явно ще трябва да смени или цялата си собствена кола или поне тапицерията ѝ, тъй като тя също беше изпълнена в метален маган. Нямаше никакво намерение да съсипе палтото от норка, което беше избрал за един специален подарък през следващия месец. Тази норка, която положително щеше да се вози в колата му, беше определена за рождения ден на Барбара. Барбара Залески.

ГЛАВА ШЕСТА

– Татко – каза Барбара, – налага се да остана още ден-два в Ню Йорк и ти се обаждам да те предупредя.

В слушалката долиташе приглушеният тътен на завода. Беше чакала доста минути, докато телефонистката се опитваше да открие Мат Залески. Явно го бяха намерили в близост до конвейера.

– Защо? – попита баща ѝ.

– Какво защо?

– Защо трябва да стоиш там?

– Обичайните причини – меко проговори тя. – Проблеми с клиенти на агенцията. Освен това имам и едно-две заседания относно рекламната ни политика през идущата година, на които не мога да не присъствам. – Обясняваше търпеливо, макар и да нямаше нужда да навлиза в толкова подробности. Сякаш е дете, което иска разрешение да закъснее. Стига да пожелае да остане в Ню Йорк седмица, месец, завинаги. Толкоз!

– А не можеш ли да се връщаш за ношуване у дома?

– Не, татко, не мога.

Барбара искрено се надяваше да избегне поредната караница. Не ѝ се искаше отново да му напомня, че вече е на двайсет и девет години, пълноправен гражданин – два пъти гласувал в президентски избори, с отговорна работа и определени успехи в нея. Между другото, благодарение на работата си тя бе напълно независима от финансова гледна точка и можеше да се изнесе от дома си когато пожелае. Продължаваше обаче да живее с баща си, защото знаеше колко е самотен след смъртта на майка ѝ. Не искаше да му прави живота още по-тежък.

– И кога ще се прибереш?

– В края на седмицата при всички случаи. Ще изкараш някак и без мен. Внимавай с язвата. Как е тя впрочем?

– Забравих я. Имам си други грижи. Тая сутрин имах големи неприятности в завода.

Напрегнат е, помисли си тя. Автомобилната промишленост се отразява така на всеки, който е свързан с нея. Включително и на нея самата. Напрежението те сграбчва независимо дали работиш в завод, в рекламна агенция или пък в конструкторско бюро като Брет. Ето, и в този момент то започваше да обвива пипалата си около Барбара Залески,

караше я да приключи набързо разговора и да се връща на срещата с клиентите. Измъкна се преди няколко минути, оставяйки мъжете в залата с впечатлението, че има нужда от обичайното за всяка жена отбиване до тоалетната. Инстинктивно поглади разкошната тъмнокафява коса, която беше наследила от майка си – полякинята, и която растеше толкова бързо, че въпреки волята си Барбара се превърна в редовен посетител на фризьорските салони. Заоправя прическата си и пръстите ѝ докоснаха тъмните очила, които още преди няколко часа беше вдигнала високо над челото си и беше забравила там. Някой бе казал, че тъмните очила са започнали да се превръщат в отличителен белег на деловите жени, особено когато са затъкнати в косите им. И защо пък не? Тя остави очилата там, където си бяха, и проговори в слушалката:

– Татко, нямам никакво време. Ще ми направиш ли една услуга?

– Казвай.

– Искам да се обадиш на Брет и да му кажеш, че довечера няма да можем да се видим. Ако иска, нека ми позвъни. Аз ще бъда в хотел „Дрейк“.

– Не съм сигурен, че ще мога...

– Ще можеш, разбира се! Много добре знаеш, че Брет работи в Центъра по дизайн. Достатъчно е да вдигнеш вътрешния телефон, за да се свържеш с него. Не те карам да го харесваш – вече ясно си ми показал противното. Моля те само да му предадеш това, което ти казах! Ако не искаш да говориш с него, помоли някой друг да свърши тая работа.

Не можа да прикрие нетърпението си, а това със сигурност означаваше началото на поредната кавга.

– Добре – изръмжа Мат. – Ще му се обадя. А ти си налягай парцалите!

– Ти също! Довиждане засега, ще се видим в края на седмицата.

Барбара благодари на секретарката за телефона и смъкна едрото си тяло с дълги бедра от ръба на бюрото. Фигурата, която мъжете проследяваха с одобрителни погледи, също беше наследена от майката, която до последните месеци на живота си излъчваше ярка, типично славянска женственост.

В момента Барбара се намираще на 21-вия етаж на сградата, в която се помещаваше управлението на една от най-големите рекламни агенции в света – Осбърн Дж. Люис Къмпани, позната сред клиентите си със съкращението ОДЛ. В компанията работеха над две хиляди души, които заемаха три етажа от небостъргача на Трето Авеню. Ако искаше, тя можеше да се обади в Детройт от специалните, лишени от прозорци

кабинки за външни сътрудници на фирмата, които се намираха на претъркания с чиновници по-долен етаж. Но тя предпочете да остане горе, тъй като тук се провеждаше заседанието ѝ. Този етаж беше определен за клиентите на агенцията. Тук бяха луксозните директорски кабинети, по чиито стени висяха оригинали от Сезан, Уайт и Пикасо, а скритите им барчета предлагаха щедро разнообразие в съответствие с вкусовете и навиците на отделните клиенти, за които се водеше подробна картотека. Дори секретарките на този етаж се радваха на по-добри работни условия и от най-кадърните рекламни агенти долу. Понякога Барбара си мислеше, че агенцията прилича удивително на древноримска галера, с тази разлика може би, че робите долу имаха правото да изпиват по някое картини, а вечер ги пускаха да си ходят у дома. Горе можеха да отидат само ако имаха доказани делови качества.

Барбара тръгна с бързи крачки по коридора. Ако се намираше в занемареното представителство на ОДЛ в Детройт, токетата ѝ щяха да почукват по пода, но дебелият килим тук поглъщаше всякакъв звук. Мина покрай една открената врата, откъдето долиташе женски глас, който пееше под акомпанимент на пиано:

Още един щастливец се присъедини към
милионите и казва „Бриск“!
Моля, бързо ми дайте „Бриск“!
Страшно ми харесва! „Бриск“, „Бриск“, „Бриск“!

Вътре положително седеше някой от клиентите на агенцията, който щеше да хареса или отхвърли рекламната песничка, зад която се криеха солидни финансови разходи. Неговото „да“ или „не“ зависеше както от предчувствия и пристрастия, така и от физическото му състояние в момента, от простия факт дали закуската е предизвикала киселини в стомаха му, или не. Стихотворната форма беше ужасна, разбира се, но това вероятно се дължеше на предпочитанията на клиента към баналното – повечето от тях обикновено не рискуват с необичайни текстове. Но музиката си я биваше – записана в изпълнение на хор и голям оркестър, тя вероятно щеше да бъде затананикана от милиони американци след около месец-два. Барбара се запита какво ли беше това „Бриск“, което толкова много искаха. Напитка, нов перилен препарат? Можеше да бъде както едното, така и другото, а можеше да бъде и нещо съвсем различно. Агенцията ОДЛ обслужва стотици промишлени производители, сред които, естествено, най-важни бяха автомобилните компании. Хората от

автомобилния бизнес не пропускаха да напомнят на колегите си от агенцията, че само за рекламата на нови модели коли всяка година се отпускат по над сто милиона долара.

Над вратата на Заседателна зала номер 1 все още светеше червената табела с надпис „Заседание“. Клиентите харесват ярките надписи, защото те повдигат самочувствието им.

Барбара влезе и безшумно се отпусна в креслото си зад дългата маса. Във величествената зала с ламперия от палисандрово дърво и тежки мебели в грегориански стил имаше седем души. На председателското място седеше Кийт Йейтс-Браун – посивял и общителен човек, който имаше длъжността наблюдател и се занимаваше с поддържането на добри отношения между автомобилната компания и „Осбърн Люис“. Вдясно от него се беше разположил директорът по рекламата на компанията Дж. П. Ъндъруд („наричайте ме просто Джей Пи“¹¹) – младолик и енергичен човек, наскоро назначен на тази длъжност и все още притеснен от присъствието на големите агенционни шефове. Срещу Ъндъруд беше седнал плешивият Теди Ош – изключително способният творчески директор на ОДЛ, от когото идеите бликаха просто като фонтан. Въпреки консервативния си външен вид на провинциален даскал Ош имаше най-продължителен стаж в агенцията и беше автор на най-успешните рекламни кампании за автомобилната промишленост.

Останалите хора около масата бяха помощникът на Дж. П. Ъндъруд – също от Детройт, двама от служителите на агенцията, които бяха представители съответно на творческия и административния отдел, и Барбара – единствената жена в залата, като се изключи секретарката, която в момента поднасяше кафе.

Предмет на обсъждането беше орионът. Бяха започнали обсъждането на различните рекламни идеи на агенцията още предния ден. Представителите на ОДЛ един по един запознаваха клиентите със своите идеи.

– Засега сме се спрели на една поредица, която вероятно ще ви заинтригува, Джей Пи – проговори Йейтс-Браун. В тона му както винаги се преплитаха авторитетът и почтителното отношение, макар всички присъстващи отлично да знаеха, че Ъндъруд не може да вземе самостоятелно нито едно наистина важно решение и изобщо не фигурира сред действително влиятелните хора в автомобилната компания.

– Дайте да я видим! – малко по-рязко от необходимото отвърна

11. От английското произношение на инициалите J. P. – Б. пр.

Ъндъруд.

Единият от служителите на агенцията нареди няколко картона върху специален триножник. На всеки от тях имаше по няколко грубо нахвърляни скици, зад които, както беше много добре известно на Барбара, се криеха часове, а понякога и цели дни упорит труд. На жаргона на агенцията тези листове се наричаха „лелящото купче“ и обикновено ги представяха за разглеждане в началото на бъдещата рекламна кампания.

– Би ли се заела с обясненията на тази серия, Барбара? – любезно попита Йейтс-Браун.

Младата жена кимна и се обърна към Ъндъруд и помощника му:

– Смятаме да покажем ориона така, както ще изглежда при ежедневна употреба. Ето, на първата скица колата излиза от измиване...

Очите на всички се спряха върху скицата. Беше направена отлично, с въображение – от тунела на автоматичната мивка се показва предната част на колата, приличаща на пеперуда, която се освобождава от какавидата си. Встрани чака млада жена, очевидно собственицата. Сценката щеше да изглежда великолепно на цветна снимка или кинолента.

Дж. П. Ъндъруд не реагира и Барбара кимна за следващата скица.

– Някои от нас считат, че рекламата отдавна подценява жената шофьор. Всички знаем, че голяма част от нашите реклами са насочени към мъжа потребител.

Можеше да добави, че от две години насам главната ѝ задача беше да се бори за налагането на женския вкус и предпочитания. Не го направи, тъй като си спомни дните, в които имаше усещането за пълен провал, защото на всяка крачка продължаваше да се сблъсква с реклами, насочени към мъжкия пол (в нейните среди ги наричаха „мускулни копия“).

– Убедени сме, че много жени ще се ориентират към новия орион.

Скицата върху триножника изобразяваше паркинга пред голям супермаркет. Художествената композиция беше на ниво – в дъното се виждаше сградата на магазина, а на преден план бе орионът, ненадващо заобиколен от други марки автомобили. Млада жена полагаше покупките си върху задната седалка.

– Околните коли наши ли са или на конкуренцията? – попита рекламният директор.

– Бих казал, наши, Джей Пи – отвърна Йейтс-Браун.

– Трябва да има коли и на конкуренцията – намеси се Барбара. – Иначе всичко ще изглежда прекалено нагласено.

– Не ми харесват продуктите – обади се помощникът на Ъндъруд. –

Прекалено се набиват в очи и изместват центъра на вниманието от колата. Ако искаме да ни свърши работа, тоя фон трябва да бъде замъглен и неясен. Старият номер с вазелина ще свърши работа.

Барбара с мъка потисна една въздишка на досада. Мазането на обектива с вазелин беше стар фотографски трик, превърнал се отдавна в банално клише. С негова помощ се постигаше размазване на декора и на снимката се виждаше ясно само рекламираната кола. Повечето от специалистите по рекламата считаха този номер за отживелица от времето на туриста, но въпреки това автомобилните компании продължаваха да го използват.

– Целта ни е да покажем действителната полза от тази кола – меко проговори Барбара.

– Въпреки това забележката е съвсем уместна – побърза да се намеси Йейтс-Браун. – Ще я имаме предвид.

– На следващата рисунка е показан един орион под дъжда – продължи своя коментар Барбара. – Това е по-скоро истински порой. Зад волана отново е жена, която се прибира от работа. Ще направим снимките на тъмно, за да хванем блясъка на мокрите улици.

– Внимавайте да не изцапате колата – обади се Дж. П. Ъндъруд.

– Идеята ни е именно да я поизцапаме – обясни му Барбара. – Така ще постигнем по-голяма автентичност. На цветно ще изглежда великолепно.

– Не виждам как ще прекараме подобна идея пред шефовете – обади се помощникът, а Дж. П. Ъндъруд остана безмълвен.

После продължиха с разглеждането на останалите скици – около дузина. Барбара ги разясняваше кратко, но съвестно, тъй като знаеше колко труд и желание са вложили в тях младите художници на агенцията. Нещата винаги вървяха по този начин. Старите дизайнери като Теди Ош си траеха и чакаха „дечурлигата да се наиграят“ (по собствените им думи), защото знаеха от опит, че всяка ранна идея, колкото и сполучлива да е тя, неминуемо ще бъде отхвърлена.

Така стана и сега. Ъндъруд ясно даде да се разбере; че няма да одобрят нито една от предложените скици. Всъщност това се знаеше от всички още вчера, преди заседанието изобщо да беше започнало. В началото на своята работа в агенцията Барбара беше достатъчно наивна, за да пита защо все пак се получава така. Защо толкова много труд, а нерядко и наистина отлични идеи отиваха на боклука?

Постепенно с течение на времето започна да разбира как стоят нещата около рекламата на коли. Обясниха ѝ съвсем кротичко, че ако

програмата на дадена рекламна кампания се одобри бързо и наведнъж – без протаканията, които я правеха една от най-бавните процедури в дейността на агенцията, – всички онези хора от Детройт, които си вадят хляба от нея, няма да могат да оправдаят заплатите си и онези безкрайни, точещи се по цели месеци заседания, тлъстите си разходи и командировки. А имаше и нещо друго – след като самата фирма производител доброволно се товари с тези разходи, агенцията няма никакъв интерес да предлага нововъведения и да върви по този начин срещу собствените си интереси. От възприетия начин на работа тя излиза с огромна печалба, а в крайна сметка компанията неизбежно приема някоя от предложените идеи. Работата по рекламата на всеки нов модел започва някъде през октомври или ноември, а през май, най-късно юни следващата година трябва да получат окончателната благословия на производителя и да започнат пряката подготовка на кампанията. Специалистите от фирмата производител също гледат календара и си правят съответните сметки. На този етап се включват големите детройтски шефове, които имат крайната дума по рекламата, независимо дали са способни да подберат най-доброто от предложеното.

Барбара, а и доста от колегите ѝ се измъчваха най-много от факта, че при тази наложена от годините процедура се разхищават огромно количество време, талант, хора и средства, а се работи направо за нищо! От разговорите, които беше водила с колеги от сродни агенции, ѝ стана ясно, че при всички компании от Голямата тройка положението е същото. Изглежда, автомобилната промишленост – сама изключително чувствителна, когато става въпрос за бюрокрация и пилеене на време от страна на другите – си беше създала своя собствена бюрокрация, процъфтяваща безпрепятствено вътре в самата ѝ структура.

Веднъж беше запитала дали някоя от действително добрите предварителни идеи се подлага на повторно обсъждане. „Не – беше отговорът, – защото никой не би одобрил през юни нещо, което е било отхвърлено миналия ноември. Би се получило конфузно положение за хората от компанията и нейните рекламни специалисти лесно биха могли да изгубят мястото си, а те обикновено са добри приятели с някои от влиятелните хора на агенцията.“

– Благодаря ти, Барбара. – Кийт Йейтс-Браун с лекота пое нещата в свои ръце и се обърна към своя клиент през масата: – Е, Джей Пи, чака ни още много работа! – усмивката му беше сърдечна, а тонът – извинителен точно колкото трябва.

– Наистина е така – отвърна Дж. П. Ъндъруд и дръпна стола си

назад.

– И тъй, нищо ли не харесахте? – внезапно попита Барбара – Съвсем, съвсем нищичко?

По острия поглед, който ѝ отправи Йейтс-Браун, веднага разбра, че е сбъркала. Никой няма право да предизвиква по този начин клиентите, но тя се ядоса на ярко демонстрираната надменност на Ъндъруд. Дори в този момент не можеше да се примири с факта, че трудът на най-талантливите младежи в агенцията, а и нейният личен труд, е безжалостно изхвърлен на боклука. Вероятно създаденото на този етап наистина не дава окончателен отговор на изискванията, които поставя новият орион, но то в никакъв случай не заслужаваше едно толкова безмилостно зачеркване.

– Хайде, хайде, Барбара – обади се Йейтс-Браун. – Никой не е казал нищо за харесване и нехаресване. – Шефът ѝ беше все така чаровен и приветлив, но тя ясно почувствува твърдостта, криеща се зад любезните думи. Ако пожелае, този човек, който никога не е бил нещо повече от обикновен търговец без собствени идеи, само с едно помръдване на своите елегантни обувки от крокодилска кожа би могъл да смаже и най-големия талант в агенцията. – Не бихме били истински професионалисти, ако не си признаем, че все още не сме успели да уловим истинския дух на ориона – продължи той. – А това е един наистина чудесен дух, Джей Пи! Вие сте ни предоставили възможността да работим върху една от най-забележителните коли в историята на автомобилостроенето!

Каза го така, сякаш директорът по рекламата собственооръчно, без никаква чужда помощ, беше конструирал ориона.

Барбара се почувствува зле. Долови върху себе си погледа на Теди Ош, който с разбиране поклащаше глава.

– Ще ви кажа само едно – неочаквано проговори Дж. П. Ъндъруд, вече със значително по-приятелски тон. Беше прекарал доста години на тази маса в качеството си на младши асистент и може би именно собствената му неувереност преди малко го беше накарала да бъде по-рязък от необходимото. – По мое мнение днес разгледахме едно от най-добрите „детящи купчета“, които някога сме имали!

Около масата се възцари болезнено мълчание. Дори Кийт Йейтс-Браун за секунда остана шокиран. Тромаво и без никаква логика рекламният директор на компанията беше нарушил мълчаливото им споразумение, беше разкрил цялата му безсмисленост. От една страна, отхвърля автоматично всички предложения, а от друга – само минути покъсно започва да ги хвали! Но нещата няма да бъдат променени и

Барбара беше вече достатъчно мъдра, за да съзнава това.

Съзнаваше го и Кийт Йейтс-Браун, който светкавично се съвзе:

– Много мило от твоя страна, Джей Пи! Наистина много мило! Благодаря ти от името на цялата агенция за добрите думи и искам да те уверя, че при следващата ни среща ние ще бъдем още по-ефективни!

С тези думи агенционният наблюдател стана от мястото си и останалите го последваха.

– Нали така, Теди? – извърна се той към Ош.

Шефът на творческия отдел кимна с крива усмивка на уста:

– Правим всичко, което е по силите ни.

Заседанието беше закрито и Йейтс-Браун се отправи към вратата заедно с Ъндъруд.

– Някой задвижи ли въпроса с билетите? – попита рекламният директор.

Барбара, която вървеше непосредствено след тях, вече знаеше, че Джей Пи беше поискал да му намерят шест билета за една нашумяла комедия на Нийл Саймън. Интересът към нея беше толкова голям, че дори нелегалните търговци на билети трудно можеха да ги осигурят.

Агенционният наблюдател самодоволно се засмя.

– Нима си се съмнявал в мен? – попита той и приятелски прегърна през рамото другия. – Билетите са налице, Джей Пи. Никак не беше лесно, но за теб специално се постарахме. Ще ги получиш по време на обяда ни в „Уолдорф“. Така добре ли е?

– Много добре.

– И още нещо – сниши глас Йейтс-Браун. – Трябва да ми кажеш къде предпочиташ да вечеряме, за да уредим резервацията.

„А освен нея да уредим и сметката, и бакшиша към нея“ – добави наум Барбара. Беше сигурна, че Йейтс-Браун е платил най-малко по петдесет долара за всеки билет, но тази сума, както и хилядите долари за разходи от подобен характер, щеше да бъде покрита от агенцията, която очакваше огроми печалби от рекламната кампания на новия орион.

Понякога на обедите, които ръководството на агенцията даваше в чест на своите клиенти, канеха и по някой човекът творческите екипи. Но днес, по известни само нему причини, Кийт Йейтс-Браун не направи това и Барбара с облекчение въздъхна.

Групичката официални лица се насочи към „Уолдорф“, а Барбара, Теди Ош и Найджъл Нокс, вторият представител на творческите екипи в

току-що приключилото заседание, се отправиха пеша към кръчмичката „Джо и Роуз“ на Трето Авеню – едно малко забутано, но добро заведение, любимо място за обяд на служителите от околните рекламни агенции. Барбара не харесваше Найджъл Нокс, защото беше мекушав човек без собствено мнение, но сега ѝ стана малко по-симпатичен, тъй като и неговият труд беше отишъл на вятъра.

Теди Ош мина пръв под избелялата някога червена тента над входа, а другите го последваха в непретенциозното ресторантче. По пътя си дотук бяха разменили само по някоя откъслечна реплика. Настаниха ги в малката задна стаичка, която се пазеше за редовни клиенти. Ош мълчаливо вдигна три пръста по посока на бара и само след секунди пред тях се появиха три изстудени чаши с мартини.

– Нямам никакво намерение да плача или да върша глупост и – заяви Барбара. – Няма и да се напия, защото после се чувствавам ужасно. Но възнамерявам да стигна до определен градус, ако вие двамата нямате нищо против. – С тези думи тя пресуши чашата си и добави: – Ще помоля за още едно.

Ош направи знак на келнера:

– Още три.

– Теди – започна Барбара, – кажи ми как, по дяволите, издържаш на всичко това?

Ош замислено поглади плешивата си глава.

– Най-трудни са първите двамадесет години. А след като вече си видял как поне дузина Дж. П. Ъндърудовци идват и си отиват...

– Ама тоя е наистина звяр! – избухна Найджъл Нокс, който явно не можеше да се сдържа повече. – Опитях се да го харесам, но се оказа невъзможно!

– О, Найджъл, я по-добре млъкни! – сръза го Барбара.

– Номерът е да си напомняш постоянно, че ти дават добра заплата – продължи Ош. – Освен това аз си харесвам работата, изключвайки дни като днешния, разбира се. Няма по-интересен бизнес от нашия. А ще ви кажа и нещо друго – в случая реалните качества на ориона нямат абсолютно никакво значение! Ако продажбите му потръгнат, това ще е изцяло заслуга на рекламата, т.е. на нас. Те го знаят, знаем го и ние. Какво значение има всичко останало?

– Значение има Кийт Йейтс-Браун – отвърна Барбара. – А от него ми призлява.

Найджъл Нокс направи гримаса и започна да реди на висок глас:

– „Много мило от твоя страна, Джей Пи!“ Наистина много мило!

Ето сега, Джей Пи, аз ще се просна тук пред тебе и се надявам, Джей Пи, искрено се надявам да се изпикаеш отгоре ми!

За пръв път след края на заседанието Барбара истински се разсмя, присъединявайки се към хихикането на Нокс.

Теди Ош мълчаливо ги наблюдаваше. Накрая промълви:

– И за мен, и за вас Кийт Йейтс-Браун представлява нещо като купон за хранене и ви съветвам да не забравяте това нито за миг! Разбира се, аз не мога да правя това, което прави той – да ближа задниците на хора като Ъндъруд и да се правя, че ми харесва. Но все някой трябва да върши това. Защо да го хулим само заедно си гледа работата както трябва? В онези мигове, в които ние се мъчим да сътворим нещо наистина добро, Йейтс-Браун си е легнал с клиента, гушнал го е, гали си го и прави всичко възможно да му бъде топличко и хубавичко. И през цялото това време му говори за нас, обяснява му колко велики сме ние! А ако ви се беше случвало да работите за агенция, която е изпуснала поръчка от автомобилна компания, веднага щяхте да разберете защо се радвам на хора като Кийт Йейтс-Браун!

До масата им се изправи един келнер.

– Днес имаме хубаво телешко „а ла пармиджана“¹² – съобщи той. В „Джо и Роуз“ никой не си затрудняваше живота с подробности от сорта на предварително написано меню.

Барбара и Найджъл Нокс кимнаха, а Ош направо поръча:

– Добре, гарнитурата да бъде макарони. И още по едно мартини.

Барбара почувствува как всички се отпускат под влиянието на алкохола и нещата постепенно навлизат в познатото русло. В началото настроението им винаги е мрачно, после започват да се самосъжеляват, а след още едно мартини вероятно ще превключат на философска вълна. За няколко години работа в ОДЛ беше успяла да присъствува поне на три-четири панихиди от този сорт – в Ню Йорк мястото за тях неизменно беше „Джо и Роуз“, а в Детройт ходеха в „Кавказкия клуб“ или „Гаража на Джим“. Веднъж в „Кавказкия клуб“ видя един възрастен рекламен агент да плаче със сълзи, след като само час по-рано бяха отхвърлени плодовете на многомесечния му упорит труд.

– Преди години работех в една агенция, която изпусна поръчка от автомобилна компания – продължи Ош. – Беше петък и никой не го очакваше... с изключение може би на конкурентите ни, които получиха поръчката... Нарекохме го „черния петък“... – Ош попипа столчето на

12. Специален сос, поръсен с пармско сирене. – Б. пр.

чашата си и бавно продължи: – Тогава уволниха сто души. Много други не чакаха да ги уволнят, а тръгнаха да обикалят Медисън и Трето Авеню, та дано намерят нещо до края на работното време... Хората бяха здравата изплашени. Повечето от тях изплащаха хубави къщи, а децата им учеха из разни колежи. Но бедата е там, че сродните агенции хич не обичат падналите и някои от по-възрастните колеги бяха направо свършени... Помня, че двама от тях направиха такъв запой, сякаш изобщо не възнамеряваха да изтрезняват, а по-късно единият се самоуби...

– Но ти оцеля – възрази му Барбара.

– Бях млад. Ако това се случи сега, краят ми няма да е по-различен... – Ош вдигна чашата си: – Ето защо сега ще пия за здравето на Кийт Йейтс-Браун!

Найджъл Нокс остави преполовеното си мартини на масата.

– О, не! Не мога да пия за него!

Барбара също поклати глава.

– Съжалявам, Теди.

– Тогава сам ще си вдигна тоста – каза Ош и пресуши на една глътка съдържанието на чашата си.

– Най-голямата грешка на нашия тип реклама е, че предлагаме една нереална кола на един купувач призрак – замислено промълви Барбара. Езикът ѝ беше вече леко надобелял, тъй като и тримата довършваха поредната порция мартини. – Всички знаем, че човек, дори и да иска, не може да си купи онази кола, която е показана на цветната реклама, тъй като фотографиите са една измама. Когато започнем да снимаме истинската кола, веднага вземаме да хитруваме с помощта на широкоъгълни обективи, за да издзем предната ѝ част, а след това се заемаме да удължим линиите ѝ – но вече с телеобектив. Дори боята ѝ изглежда много по-ярка от нормалната, тъй като я подсилваме и ретушираме с най-различни филтри.

– Това са триковете на бизнеса – махна с ръка Ош.

Един от келнерите разбра погрешно махането на ръката му и незабавно се приближи:

– Още по едно, мистър Ош? Храната ви ще бъде готова след малко.

Шефът на творческия отдел кимна в знак на съгласие, а Барбара продължи да настоява:

– Но колата въпреки това е нереална.

– Браво! – плесна с ръце Найджъл Нокс и събори празната чаша пред себе си, с което привлече вниманието на хората от съседните маси. – Сега остава да ни обясниш кой точно е и купувачът призрак!

Барбара бавно заговори, усещайки, че мислите ѝ се подреждат по-трудно от обикновено:

– Детройтските шефове, които имат окончателната дума по въпросите на рекламата, нямат никаква представа от човешката психология. Работят толкова много, че не им остава време за такива неща. От което следва, че същността на цялата автомобилна реклама е насочена от един шеф към друг шеф, и толкоз!

– Разбрах! – подскочи Найджъл Нокс. – На всички е известно, че детройтската важна клечка е един призрак и нищо повече! Много умно!

– И ти си същият! – срязва го Барбара. – В момента дори не мога да изговоря тая дума... „важна клеч...“, а камо ли да мисля за нея! – После подпря с ръка внезапно натезалата си глава и съжали, задето се бе наливала толкова.

– Не докосвайте чиниите, защото са горещи! – предупреди ги келнерът и след миг на масата се появиха три порции телешко „а ла пармиджана“ с димящи и вкусно миришещи макарони, придружени от нови три мартинита. – Питиетата са от съседната маса – добави той.

Ош благодари с разсеян вид и започна да ръси макароните си с червен пипер.

– Много е лютив! – предупреди го Найджъл Нокс.

– Имам нужда от вътрешен плам – обясни му шефът на творческия отдел и започна да се храни.

Известно време ядоха в мълчание, след което Ош хвърли кос поглед към Барбара и каза:

– Като вземам предвид сегашното ти настроение, стигам до извода, че с удоволствие ще зарежеш кампанията по ориона.

Барбара стреснато изпусна вилицата и ножа.

– Какво?!

– Трябваше по-рано да ти го съобщя, но не стана въпрос...

– Искаш да кажеш, че съм уволнена?

Той поклати глава.

– Не. Получаваш нова задача. Утре ще ти обяснят.

– Теди! – умолително проточи тя. – Кажи ми сега!

– Не! – твърдо отказа той. – Ще те запознае лично Кийт Йейтс-Браун, който те препоръча. Помниш ли кой беше той? Човекът, за чието здраве отказа да пиеш!

Барбара усети някаква празнота в тялото си.

– Мога да ти кажа само едно – заключи Ош. – Бих искал да съм на твоё място. – После отпи глътка от новата чаша пред себе си. От

тримата само той продължаваше да пие. – Сигурно щяха да изберат мен, ако бях мъничко по-млад. Но на тези години ми остава да правя това, което винаги съм правил – да рекламирам нереални коли пред купувачи призраци!

– Съжалявам, Теди – промълви Барбара.

– Излишно е да съжаляваш. Най-тъжното в случая е, че си абсолютно права! – Шефът на творческия отдел присви очи и изстена: – Господи, тоя пипер наистина ужасно люти! – После извади носна кърпа и изтри насълзените си очи.

ГЛАВА СЕДМА

На около четирийсет километра от Детройт върху площ от петстотин акра плодородна мичиганска земя беше разположен изпитателният полигон на компанията. Със своя единствен, препречен от двойна полицейска бариера вход и строго охранявани граници той наподобяваше средновековна твърдина. На бариерата се проверяваха най-внимателно документите на всички посетители и никой не можеше да влезе без предварително издаден пропуск.

Цялата площ на полигона беше заобиколена с висока ограда от бодлива тел, зад която патрулираха пазачи. От вътрешната страна на оградата растеше буен храсталак – надеждна преграда срещу любопитни очи.

Компанията пазеше толкова ревниво своите най-важни тайни, разбира се. А това бяха експериментите с нови модели леки и товарни автомобили, с отделни техни компоненти, както и изпитанията за здравина на вече произведените модели.

Опитите се провеждаха върху пътища с обща дължина от двеста километра; пътища, които не водеха доникъде. Настилката им се колебаеше от най-лошата до най-добрата в света. Сред пътните, образци фигурираше едно точно копие на страховито стръмната Филбърт Стрийт в Сан Франциско, по която, както твърдят самите кореняци, може да се спусне само някой безумец. Имаше и белгийски паваж – толкова неравен, че подлагаше на невероятно усукване всеки болт, заварка и нит на изпробвания автомобил, а човекът, който го управлява, трябва да внимава да не прехапе езика си от друсането. Още по-груба бе настилката, която имитираше африкански ловни пътеки – цялата изпъстрена с коренища, големи камъни и дълбоки кални дупки. Върху нея най-често се изпробваха качествата на камиони и автомобили с повишена проходимост.

Една част от пътя, изградена върху равен терен, беше известна под името Алея на серпентините – дълга поредица от остри завой без никакъв помощен наклон. Изпробваната там кола се напруга до краен предел, защото на този участък се кара с изключително високи скорости.

В момента Адам Трентън пришпорваше със сто километра в час един експериментален орион по Алеята на серпентините. При резките завой гумите на колата пронизително пищяха и от тях излизаше дим. При всеки пореден завой под натиска на центробежните сили купето

правеше отчаяни опити да се освободи от ръката на водача и тримата мъже вътре имаха чувството, че всеки момент ще се преобърнат. Адам хвърли бегъл поглед назад. Седнал в средата на задната седалка. Брет Делъсантоу се беше превързал с предпазен колан, а с двете си ръце беше сграбчил страничните опорни колони.

– Току-що черният дроб и далакът ми си размениха местата! – изкрещя той. – Чакам следващия завой, за да ги наместя!

До Адам с невъзмутимо изражение на лицето седеше Йън Джеймсън – русоляв шотландец от отдела по механика. Адам се досещаше какви са мислите му в този момент – той си мислеше, че лашкане-то по завоите днес е напълно излишна работа, тъй като професионалните изпитатели отдавна бяха подложили ориона на всички видове най-жестоки тестове и колата ги беше издържала успешно. Днес тримата си бяха поставили за цел да открият причините на едно ШВД (професионално съкращение, което механиците използват, за да обозначат шум, вибрации и друсане), което се появяваше в ориона само при много високи скорости. На път за скоростната писта те се отбиха на Алеята на серпентините и Адам тайно се надяваше, че лашкането по острите завойи ще го освободи поне частично от напрежението, което натрупа на сутрешната пресконференция.

Напоследък това напрежение, появяващо се обикновено още в ранните часове на деня, беше все по-чест негов гост. Преди няколко седмици отиде да се прегледа. Лекарят го подложи на най-разнообразни тестове и накрая изрази мнение, че организъмът му е напълно здрав, ако не се смята леко повишената киселинност на кръвта. После спомена нещо от сорта на „предразположение към язва“ и му препоръча по-малко тревоги. „Планината е точно толкова стръмна, колкото изглежда в очите на човека, заел се да я изкачи“ – каза му той.

Докато Адам го слушаше и едва сдържаше нетърпението си, през главата му мина мисълта, че медиците би трябвало да имат по-задълбочени познания относно психическото състояние на своите пациенти. А през това време докторът му обясняваше, че човешкият организъм притежава вродени предупредителни системи, ето защо ще е най-добре, ако вземе отпуск и отиде на почивка. Адам обаче отдавна се беше примирил с мисълта, че през тази година отпуск няма да има. Най-накрая докторът стигна до същността на онова, за което го беше посетил пациентът му, и предписа либриум в ограничени дози. Адам бързо ги увеличи, а освен това започна да взема и валиум, за който изобщо не спомена пред лекаря. Днес вече беше глътнал няколко хапчета, последното от които

непосредствено преди да напусне административната сграда. Ефект обаче нямаше. Уверил се, че острите завои и бързото каране не намаляват напрежението му, той измъкна ново хапче от джоба си и скришом го налага.

После си спомни, че все още не беше казал на Ерика нито за посещенията си при лекаря, нито за хапчетата, които се криеха на дъното на куфарчето.

Малко преди края на Алеята на серпентините той леко намали скоростта и се насочи към пистата за високи скорости. Скоростомерът бързо се върна на цифрата сто, после бавно стигна до сто и дваисет. Дърветата, полянките и кръстосващите се пътища отстрани се сляха в една плътна стена.

Адам провери здравината на предпазните колани и каза:

– Сега ще пораздрусаме това бебче!

Колата стъпи на правата и скоростомерът продължи да се покачва. За част от секундата очите му срещнаха погледа на шофьора, чиято кола задминаха. Йън Джеймисън се наведе да види показанията на скоростомера, който приближаваше сто и трийсет. Русолявият инженер беше най-големият специалист по проучването на нежелани шумове и вибрации.

– Всеки момент ще го чуем – каза той.

Скоростта беше 135 километра в час. Въздушното течение се засили и грохотът му заглуши всичко останало. Адам натисна до дъно педала на газта, след което включи автоматичния контрол на скоростта и предаде мощността на двигателя в разпореждане на компютъра. Скоростта продължаваше да се увеличава и приближи 140.

– Ей сега – каза Джеймисън и в същия момент колата рязко се разтресе. Вибрацията беше толкова силна, че всичко в купето затрептя и запя със свой собствен глас. Адам усети, че от високата скорост погледът му леко се замъглява. В следващия миг колата се изпълни от остър метален бръм, който бързо утихна. – Точно навреме – доволно продума инженерът. Сякаш щеше да остане разочарован, ако дефектът случайно не беше се проявил, помисли си Адам.

– По панаирите... – Брет Делъсантоу беше принуден да крещи, за да го чуят останалите, а думите му излизаха на пресекулки от силното друсане: – По панаирите... хората пари дават... да ги возят така...

– Едва ли много хора ще разберат, ако го оставим така – каза Адам.

– Малцина шофьори карат със сто и четирийсет...

– Но някои все пак карат – припомни му Йън Джеймисън.

За съжаление това е истина, помисли си Адам. Шепата шураци ще

натиснат педала до 140, а между тях положително ще се случат един-двама, които ще се стреснат от внезапната вибрация, ще изгубят управлението и ще убият или наранят не само себе си, но и други участници в движението. Дори и без катастрофа това ШВД рано или късно ще стане публично достояние, а хора като Емерсън Вейл само това и чакат. Точно няколко отделни катастрофи при висока скорост, придружена от неправилна шофьорска реакция, ликвидираха преди няколко години модела „Корвейр“ на „Дженеръл Мотърс“. И това стана, въпреки че по времето, когато Ралф Нейдър произнесе своята публична присъда над тази кола, недостатъците по корвейера отдавна бяха отстранени. Обществеността вече се беше настроила против нея и тя трябваше да бъде спряна от производство.

Адам и шепата специалисти, които знаеха за вибрациите на ориона при високи скорости, нямаха никакво намерение да позволят подобно развитие на нещата. Именно такива инциденти са причина за пословичната неразговорливост на високопоставените хора от света на автомобилите и благодарение па нея слуховете за евентуални несполуки съвсем рядко проникват навън. В момента пред тях стоеше един основен въпрос как може да се отстрани вибрацията и колко ще струва това? Именно този въпрос обясняваше присъствието на Адам на изпитателния полигон. Сроковете бяха такива, че ръководството на компанията го беше упълномощило да вземе самостоятелно решение.

Изключи компютъра и намали скоростта до трийсет километра в час. После още два пъти я ускори до 140. Ив двата случая вибрацията и моментът на нейното появяване бяха идентични.

– Листовите ламарини на това купе са други – сети се изведнъж той. Намираше се зад волана на ръчно направен прототип, каквито между другото бяха всички изпитателни модели, тъй като серийното производство още не беше започнало.

– Това няма никакво значение за вибрацията – охлади надеждите му Йън Джеймисън. – Изпробвахме и едно точно копие на бъдещия серийен модел, а друго поставихме на динамометъра. Всички вибрират при една и съща скорост.

– Човек има чувството, че присъствува на женски оргазъм – обади се Брет. – И звуците са същите... – Обърна се към инженера и попита: – Има ли някакви отрицателни последици?

– Мисля, че не.

– Тогава ще е жалко да го премахнем!

– Престани с твоите глупости, за бога! – сонна му се Адам. –

Разбира се, че трябва да го премахнем! Ако вместо това имаме проблеми с външния вид на колата, сигурно нямаше да си в такова добро настроение!

– Добре де! – отстъпи Брет. – Сигурно вибрира нещо друго.

Напуснаха скоростната отсечка и Адам натисна спирачките толкова рязко, че колата поднесе и тримата ѝ пасажери увиснаха на предпазните си колани. Спря на затревената площ отстрани, разкопча колана и излезе навън да запали цигара. Другите бавно го последваха.

Адам потръпна от хладния въздух. Напорист вятър гонеше есенните листа, а слънцето беше изчезнало зад ниско надвисналите дъждовни облаци. През дърветата се виждаше леко набраздената повърхност на близкото езеро.

Мислеше върху решението, което трябваше да вземе. Отлично знаеше, че ако това решение се окаже погрешно, цялата вина ще бъде негова и на никой друг.

Неловкото мълчание беше нарушено от Йън Джеймисън:

– Ние сме сигурни, че вибрационният ефект се предизвиква от гумите и повърхността на пътя в онзи момент, в който едно от двете влезе в унисон с нормалните вибрации на каросерията.

С други думи, колата няма конструктивни дефекти, помисли си Адам, а на глас запита:

– Можем ли да премахнем тази вибрация?

– Положително – отвърна Джеймисън. – Съществуват два начина за това: да се промени конструкцията на страничната обшивка, а заедно с нея и мястото на торсионите – тук той изреди цял куп технически подробности – или да се добавят усилващи планки към пружините.

– Хей! – подскочи Брет. – Това не означава ли, че ще се наложат външни промени, ако се спрете на първия начин?

– Точно така – отвърна инженерът. – Ще трябва да се измени цялата долна част на купето непосредствено до предната врата, а освен това ще трябва да се намалят размерите на балансърите.

Лицето на Брет видимо помръкна. Адам прекрасно разбираше чувствата му в този момент, тъй като предложената възможност би наложила основно реконструиране и нови изпитания в момент, в който всички вече бяха приели ориона за окончателно оформен автомобил.

– А какво ще трябва да се добави? – попита той.

– Според извършените експерименти ще трябва да се усилят предната част на пода и да се сложи една балансираща планка непосредствено под командното табло. – Инженерът се зае да обяснява как точно трябва

да се свърже планката с торсионите, как да мине под кормилната колона, без да се набива в очи.

Адам търпеливо го изслуша, а после зададе най-важния въпрос:

– Разходите?

– Сигурно няма да ти харесат. – Предвиждайки реакцията му, инженерът за миг се поколеба, после тихо добави: – Около пет долара.

– Всемогъщи боже! – изстена Адам.

Трябваше да вземе изключително трудно решение. И двете възможности водеха до тежки последици. Първата от тях – реконструкцията – щеше да бъде по-евтина (разходите за преустройство на машини и инструменти ще бъдат някъде между петстотин хиляди и един милион долара), но тя би довела до закъснение на пусковия срок от три до шест месеца – един почти сигурен провал.

От друга страна, укрепването на пода и поставянето на допълнителна балансираща планка на един милион коли ще струва цели пет милиона, а според прогнозите на специалистите компанията ще произведе и пусне на пазара далеч повече от един милион ориона. Ето как се натрупват допълнителни разходи за милиони долари, без да се брои изгубената печалба! За създателите на един нов автомобил пет долара е огромна сума. Обикновено при тях се пресмята всяка стотна и поевтиняването на производството с два-три цента се счита за сериозен успех.

– По дяволите! – не можа да сдържи огорчението си Адам и хвърли въпросителен поглед към Брет.

– Според мен положението съвсем не е розово – призна с неохота дизайнерът.

Гневното избухване на Адам преди малко съвсем не беше първото им спречкване, откакто двамата работеха съвместно по проекта „Орион“. Нерядко и Брет не можеше да сдържи нервите си. Но все пак успяваха да запазят приятелските отношения помежду си, а именно това беше главното, защото не след дълго започваха работа по най-новия проект на компанията, получил кодовото название „Фарстар“¹³.

– Да отидем в лабораторията – предложи Йън Джеймисън – Там сме подготвили една кола с допълненията, за които говорихме.

– Добре, да вървим да я видим – кисело се съгласи Адам.

Брет Делъсантоу вдигна глава и недоверчиво попита:

– И според теб тия две парчета старо желязо ще ни струват цели

13. От англ. FARSTAR – далечна звезда. – Б. пр.

пет долара? – След което очите му отново се върнаха върху прикрепената с болтове стоманена лента, която преминаваше под пода на ориона.

Адам Трентън, Брет и Йън Джеймисън се намираха на специалната площадка под динамометъра и внимателно разглеждаха предложеното укрепване. Със своите метални плочки и ролки, между които бяха поставени най-различни контролни уреди, динамометърът приличаше на огромен сервизен крик, върху който може да бъде изследвана всяка кола, и то при условия, максимално близки до пътните.

Тримата вече бяха успели да разгледат балансиращата планка, поставена непосредствено под кормилната кутия.

– След като изчислим точно стойността на материалите и труда по закрепването, може би ще можем да смъкнем няколко цента от общите разходи, – обади се Джеймисън. – Но при всички случаи това ще бъдат само центове.

Педантичността на инженера, зад която се долавяше слаб интерес към всичко, свързано с общата стойност и икономията, продължаваше да дразни Адам.

– Питам се дали в този случай конструкторският отдел не прекалява с презастраховането! – сонна му се той. – Наистина ли имаме нужда от всичко това?

Ето го вечния въпрос, който производителите задават на конструкторите. Хората от производството непрекъснато обвиняват конструкторите за включването на ненужни според тях допълнения, които не само увеличават теглото и стойността на автомобила, но и значително влошават динамичните му показатели. Ако оставим „ковачите“ да правят каквото си искат, нашите коли ще станат здрави колкото Бруклинския мост, ще возят като бронетранспортъри и ще траят колкото Стоунхендж¹⁴, твърдяха те. Естествено, мнението на конструкторите беше диаметрално противоположно: „Ние наистина залагаме на сигурността, защото, ако нещо не е монтирано както трябва, цялата отговорност пада върху нас. Оставим ли производствениците да правят колите така, както им харесва, те наистина ще създадат свръх-лек автомобил – вероятно шасито му ще бъде от балсамово дърво, а двигателят – от ламарина!“

– В случая от наша страна няма никакво презастраховане! – сонна се на свой ред Джеймисън. – Успяхме да намалим вибрациите до съвсем приемливо ниво! Вероятно ще можем и изцяло да ги отстраним, но това би струвало прекалено скъпо.

14. Местност в Англия, известна с праисторическите си паметници – Б. пр.

– Дай да видим какво сте направили – въздъхна Адам.

Водени от Джеймисън, тримата се насочиха към железната стълба, водеща до лабораторията по шум и вибрации.

Отвън сградата на лабораторията приличаше на самолетен хангар, а отвътре беше разделена на многобройни малки и големи помещения, в които се решаваха загадките на вибрациите при всички модели коли, които компанията произвеждаше. И не само на колите – в момента например спешно се работеше върху причините, които караха новата спирачна система на един модел дизелови локомотиви да пищи като хваната натясно мома. Изискванията на пласментния отдел бяха категорични – спирачната сила не бива да намалява, но локомотивите трябва да спират, а не да пищят, сякаш някой ги изнасилва. Друг проблем пред лабораторията постави Отделът за производство на електродомакински уреди – макар и по-ефикасен, часовниковият механизъм на тяхната електрическа фурна се оказал доста по-шумен от този на конкуренцията. Служителите на отдела знаеха много добре с какво недоверие посреща купувачът всеки непознат шум и бяха сигурни, че силното цъкане на часовника ще се отрази неблагоприятно върху продажбите. Ето защо се бяха обърнали към лабораторията за вибрации и шум. Настояваха за туширане на цъкането, без да се прибегва до смяна на самия часовников механизъм.

Естествено, най-много грижи на лабораторията създаваха автомобилите. Наскоро имаха сериозни проблеми с новия вариант на един отдавна наложен модел – в осъвременената му каросерия се получаваше един твърде неприятен дрънчаш звук, който след дълги тестове разкри своя първоизточник – променената форма на челното стъкло След седмици на изтощителни експерименти инженерите от лабораторията най-накрая успяха да отстранят този неприятен дефект. Дрънченето внезапно изчезна, когато върху пода на автомобила беше прикрепена малка метална планка. Никой, включително и самите откриватели на тази „рационализация“, не можа да разбере защо точно такава планка и точно на това място премахна шума Но това не беше от значение. Важното беше, че го премахна.

В момента върху динамометъра се провеждаха серия от изпитания на модела „Орион“. Тази машина имитираше най-различни пътни условия при всички скорости на движение, а с помощта на автоматиката и дистанционното управление колата можеше да бъде изпитвана в течение на часове, дни и седмици, без да помръдва от ролковите носачи.

Орионът, който допреди малко разглеждаха изотдолу, вече беше

готов за старт. Адам Трентън и Йън Джеймисън прекрачиха стоманените носачи и влязоха в купето. Зад волана се настани Адам.

Брет Делъсантоу, уверил се, че допълненията няма да наложат промени по външния вид на колата, реши да остане на открито и да огледа още веднъж декоративната предна решетка след извършените неотдавна малки корекции. Дизайнерите предпочитат да оглеждат своите творби на открито, „на тревата“, според собствения им жаргон. Откритото пространство и естественото осветление нерядко създават такива визуални ефекти, които не могат да се видят дори и в най-добре оборудваното ателие. Така, поставен за пръв път под ярка слънчева светлина, орионът изведнъж се оказа с черна като катран предна декоративна решетка вместо с предварително замислената сребърносива. Наложил се спешно да бъде променен наклонът ѝ, за да се постигне търсеният ефект.

От остъклената кабинка над контролния пункт надникна младо момиче в бяла престилка.

– Каква настилка ще желаете, мистър Трентън? – попита то.

– Я дай някой по-разбит път – каза инженерът. – Най-добре някой от Калифорния.

– Добре, сър. – Момичето се върна в кабинката и след малко отново се показа на вратата. В ръцете си държеше магнитен диск. – Това е Шо-се номер седемнайсет между Оукланд и Сан Хосе – съобщи то, след което нагласи диска върху конзолата и свърза края на лентата с една празна касета.

Адам завъртя стартерния ключ и двигателят на ориона равномерно забоботи. Знаеше, че лентата, която вече се въртеше в кабинката, ще предаде по електронен път точната характеристика на споменатото шосе върху ролките на динамометъра под колата. В лабораторията разполагаха с хиляди подобни ленти, върху които с помощта на свръхчувствителна апаратура бяха запечатани безчет пропътувани километри по пътищата на Европа и Северна Америка. Добри или лоши, реалните пътни условия можеха да бъдат пресъздавани по всяко време както за изпитания, така и за проучвания.

Адам включи на скорост и даде газ.

Бързо вдигна осемдесет километра в час и орионът не помръдваше, макар че колелата му се въртяха върху ролките с бясна скорост. Друсането се усещаше доста осезателно.

– Много хора си мислят, че калифорнийските магистрала са едва ли не чудо – каза Йън Джеймисън. – И остават шокирани, когато им покажем колко неравни са всъщност.

Километражът показваше сто и пет километра в час.

Адам кимна. Знаеше, че производителите на автомобили съвсем не одобряват начина, по който се изграждат пътищата в Калифорния – с тънка настилка, тъй като климатът на този щат изключва замръзването. Но липсата на достатъчна дебелина водеше до хлътва-не и напукване на бетонните блокове, особено по онези магистрала, по които често пътуват тежки камиони. Колите скачат от блок на блок и тези скокове са причина за значителни вибрации и друсане.

Скоростта на ориона приближаваше сто и трийсет.

– Сега трябва да се появи – отбеляза Джеймисън.

В същата секунда колата се изпълни с непознат досега шум, придружен от леки вибрации, които почти се сливаха с неравностите на калифорнийския път. Но общият ефект беше такъв, че едва ли би стреснал пътуващите в колата хора.

– И това е всичко, така ли? – попита Адам.

– Това остана – увери го Йън Джеймисън. – Другото поежа планките. Вече ти споменах, че търсим приемливо ниво на вибрациите, а не пълното им отстраняване.

Адам намали скоростта, а инженерът добави:

– Нека опитаме и на гладка настилка.

На конзолата беше поставена друга лента (част от междушатско Шосе номер 80 в Илинойс). Неравностите изчезнаха, а шумът и вибрациите си останаха на сравнително ниско ниво.

– Сега ще опитаме най-лошата възможна настилка – обяви инженерът. Махна с ръка на момичето, което се усмихна и кимна с глава.

Адам отново натисна педала, но още при сто километра в час колата започна опасно да подскача.

– Това е Шосе номер деветдесет в Мисисипи, близо до Билокси – обяви Джеймисън. – То беше поначало разбито, а след урагана „Камил“ стана почти неизползваемо. В момента се намираме върху един участък, който все още не е ремонтиран. Разбира се, никой разумен човек няма да развива подобна скорост върху него, освен ако не е решил да сложи край на живота си.

При 125 километра в час пътните условия станаха толкова лоши, че обичайните за всяка кола вибрации изчезнаха напълно, удавени в общия грохот. Йън Джеймисън изглеждаше доволен. Изчака скоростта да намалее и каза:

– Хората не могат да проумеят колко здрава трябва да бъде нашата конструкция, за да издържи на всички видове пътни настилки, между

които подобните на тази тук съвсем не са рядкост.

„Тоя отново изключи и се пресели в абстрактния свят на технократа конструктор“ – помисли си Адам. Но това нямаше значение. Важното беше, че вибрационните проблеми на ориона могат да бъдат преодолени. Вече беше решил, че въпреки огромните разходи ще се наложи да прибегнат до варианта с добавките, за да избягнат отлагането на дълго подготвяния дебют. Без съмнение вицепрезидентът по административните въпроси Хюб Хюйтсън, който считаше ориона за своя свидна рожба, ще вдигне шум до бога, когато чуе за петте милиона долара допълнителни разходи, но ще трябва някак си да го преглътне. Така как го и Адам вече (почти) го беше преглътнал.

Слезе от колата, следван от Йън Джеймисън. Остави мотора да работи, а момичето от кабината пое управлението. Двамата останаха отсрани и не след дълго се увериха, че при 120 километра в час външните вибрации на купето не бяха по-значими от вътрешните.

– Сигурен ли си, че допълнителното укрепване ще издържи на продължителна употреба? – попита Адам.

– Абсолютно – отвърна инженерът. – Подложихме го на всички видове изпитания и останахме доволни.

„Това си е Джеймисън – помисли Адам. – Доволен до пръсване!“
Продължаваше да се дразни от спокойствието и увереността, които излъчваше русолявият шотландец.

– Никога ли не ти е минавало през ума, че цялата ви работа тук е ялова? – попита го той. – Че нищо не произвеждате, а само смъквате това-онова от предварително създадени продукти?

– Е, все пак произвеждаме нещичко – невъзмутимо отвърна Джеймисън и махна с ръка към бясно въртящите се ролки на динамо-метъра. – Виждаш ли ги? Всички динамометри на лабораторията са свързани с един генератор и при всяко изпитание, което провеждаме, ролките произвеждат електричество. Имаме договор с „Детройт Едисън“¹⁵ и им продаваме получената електроенергия. – Той хвърли предизвикателен поглед към Адам и добави: – Понякога си мисля, че нашият принос е не по-малък, отколкото на Отдела за планиране на производството!

Адам примирително се усмихна.

– Дано не мислиш така, когато става въпрос за ориона – отвърна му той.

15. Една от трите най-големи компании – производителки на електроенергия в Детройт. – Б. пр.

– Дано! – съгласи се Джеймисън.

ГЛАВА ОСМА

Ерика Трентън успя да намери нощницата, която ѝ трябваше, чак в „Лейдлоу-Белдън“ – един добре подреден магазин в квартала Трой. Преди това обиколи магазините в Бърмингам, но не видя нищо подходящо. А после просто се разходи из квартала с откритата си спортна кола, наслаждавайки се на факта, че има определена цел.

Съмърсет Мол – широк и модерен площад източно от булевард Биг Бийвър – беше изпълнен със скъпи магазини, които съществуваха главно благодарение на живеещите в Бърмингам и Блумфийлд Хилс заможни семейства на високопоставени служители в автомобилния бранш. Ерика често пазаруваше тук и отлично познаваше всички магазини, включително „Лейдлоу-Белдън“.

Още в мига, в който я съзря, разбра, че точно това ѝ трябва. Нощницата беше от тънък бледобежев найлон и се продаваше в комплект с пеньоар. Цветът отлично хармонираше с цвета на косата ѝ, а тя дълго беше мислила какъв ефект трябва да постигне – да бъде просто една сладка малка блондинка. Реши, че чувствеността ѝ ще бъде най-добре подчертана от умело положено блестящо червило в оранжев цвят.

Плати нощницата с чек, тъй като нямаше открита сметка в този магазин, а после се упъти към щанда за козметика. Искаше да си купи и червилото, защото не помнеше дали у дома има точно същия цвят.

Пред щанда имаше хора и докато чакаше реда си, Ерика се зае да разглежда изложените разноцветни червила. Без да иска, се заслуша в разговора на продавачката от щанда за парфюмерия с една около шейсетгодишна клиентка.

– Искам го за подарък на снаха си. Просто не мога да реша... Дайте да помириша онзи „Норел“.

Отегчената брюнетка зад щанда постави съответната мостра върху стъклото.

– О, да – възкликна жената. – Точно това ми трябва! Ще взема от него, в опаковка от трийсет грама.

Продавачката свали от лавицата зад гърба си една бяла кутийка с черни надписи и я постави пред клиентката.

– Петдесет долара, включен е и данъкът върху продажбата¹⁶. В

16. Всички вносни луксозни стоки в САЩ се облагат с допълнителен данък върху продажбата. – Б пр.

брой ли ще платите или с чек?

Възрастната дама се поколеба:

– О, не предполагам, че е толкова скъп...

– Имаме и по-малки опаковки, мадам...

– Не, не... Това, знаете, е за подарък. Трябва... Не... По-добре да си помисля...

Жената се отдръпна и продавачката почти моментално изчезна зад завесата, която водеше към задните помещения на магазина. Кутийката с парфюма остана върху-щанда.

Внезапно в главата на Ерика се появи една абсурдна и напълно лишена от логика мисъл: „«Норел» е моята марка парфюм. Защо да не си го взема?“

Парализирана от този толкова странен импулс, тя се поколеба, но точно в този миг дойде и следващото послание: „Хайде! Губиш време! Действуй!“

По-късно си спомни, че изчака достатъчно дълго, питайки се дали това наистина е нейното съзнание.

Но в онзи миг, привлечена сякаш от силен магнит, тя бавно тръгна към пустеещия шанд за парфюми и без каквото и да било колебание или излишни движения пусна кутийката в ръчната си чанта. Тази чанта се закопчаваше с пружина, която при затварянето остро изщрака. Стори й се, че в помещението прогърмя пушечен изстрел и всички втрещават погледи в нея.

„Какво направих, божичко!“

Разтреперана, тя се страхуваше да помръдне. Всеки миг очакваше върху рамото й да се стовари нечия тежка ръка, нечий разобличителен и обвиняващ глас да изкрещи: „Крадла!“

Не стана нищо подобно, но тя знаеше, че трябва да стане.

И какви обяснения можеше да даде? Абсолютно никакви! Доказателството за кражбата се намираще в собствената й чанта. Изведнъж умът й започна трескаво да работи. Дали да не извади кутийката и да я постави обратно там, където си стоеше, преди да я обземе този нелеп и невероятно глупав импулс? Никога през живота си не беше правила подобно нещо, никога не беше дори помисляла за него!

Чувайки ясно ударите на сърцето си и все така трепереща, Ерика се запита: „Защо? Каква е причината за това, което току-що извърших, ако изобщо има причина?“ Нямаше абсолютно никаква нужда да краде и в това именно се криеше абсурдът. Можеше да си купи не само парфюм като този, но и всичко, което пожелае. В портмонето й имаше

предостатъчно пари, имаше и чекова книжка.

Още не е късно да извика продавачката, да извади пари и да плати бялата кутийка. При условие че действа незабавно, разбира се. Веднага, още в този момент!

Не го направи.

Очевидно нищо не се случи, защото никой не беше видял. Иначе отдавна вече да са я разпитали и прибрали, съобрази тя. Извърна се и огледа магазина с преднамерено небрежен поглед. Всичко си беше както обикновено. Никой не се интересуваше от нея, хората дори не я поглеждаха. Продавачката на парфюмерийния щанд не се виждаше никъде. Без да бърза, Ерика се върна пред щанда с козметиката.

Сети се, че наистина има нужда от парфюм, но начинът, по който се сдоби с него, изведнъж ѝ се стори безразсъдно глупав и опасен. Вече никога няма да прави подобни неща! Но сега, когато парфюмът вече беше в чантата ѝ, пътят за отстъпление бе отрязан. Всеки опит да поправи грешката си би довел единствено до неприятности – ще се наложи да дава обяснения и сигурно ще я обвинят в кражба. По-добре да си спести това.

Една от продавачките на щанда за козметика се освободи и Ерика с очарователна усмивка на уста я помоли да разгледа червилата в оранжев цвят. Тя съвсем ясно съзнаваше, че опасността все още не е отминала. Беше твърде вероятно продавачката от парфюмерията да открие липсата и да си спомни, че Ерика е била наблизко. Инстинктът я подтикваше незабавно да изчезне, но разумът я възпираше – знаеше, че ще бъде далеч по-малко подозрителна, ако си остане на мястото. И тя остана, като продължаваше да рови безцелно червилата пред себе си.

Пред парфюмерията застана клиентка и след миг иззад завесата излезе чернокосата продавачка. Тя поздрави своята клиентка, после изведнъж си спомни и хвърли бърз поглед към мястото, където Беше поставила кутийката с „Норел“. На лицето ѝ се изписа учудване и тя се обърна да огледа лавицата. Но там имаше доста кутийки от същата марка, много от които бяха с тегло от трийсет грама. Ерика съвсем ясно долови колебанието на момичето: дали е поставило кутийката обратно на мястото ѝ, или не?

Скришом я наблюдаваше. Новата клиентка зададе някакъв въпрос и момичето ѝ отговори, като продължаваше притеснено да се оглежда. В един миг погледът ѝ се спря върху Ерика, която се усмихна на продавачката пред себе си и каза:

– Ще взема ето това.

Просто с гърба си усети как очите на другата щандистка бавно се отместват от нея.

Нищо повече не се случи. Продавачката сигурно беше разтревожена от небрежността си и неизбежните в подобни случаи санкции. Отваряйки чантата си само колкото да измъкне някаква банкнота, Ерика плати червилото и изведнъж усети как се успокоява. Обзета от непонятна палавост, на излизане тя най-спокойно се отби на парфюмерията и поиска да види парфюм марка „Норел“.

Безпокойството я сграбчи отново, когато наближи изхода. То бързо прерасна в ужас, като си помисли, че отдавна са я видели, но чакат да се насочи към вратата, за да бъдат сигурни в обвинението си. Спомни си, че някъде беше чела за прилагането на такива трикове. Паркингът отвъд стъклото изведнъж ѝ се стори едно райско кътче със сигурността на своята анонимност – близко и в същото време безкрайно далечно.

– Добър ден, госпожо. – До нея внезапно изникна някакъв мъж на средна възраст с посивели коси. Устните му бяха разтеглени в любезна усмивка, разкриваща два реда безупречни зъби.

Ерика замръзна на мястото си. Почувствува как сърцето ѝ ледене от ужас.

– Надявам се, че-всичко е било както трябва, госпожо...

Тя с мъка успя да раздвижи внезапно пресъхналите си устни:

– Да... Благодаря...

Мъжът любезно разтвори вратата пред нея:

– Приятен ден, госпожо.

Облекчението я обля като пълноводна, живителна струя. Беше навън, свободна!

Обзета от невероятно чувство за лекота, тя бавно потегли от паркинга. Сега, когато всичко вече беше зад гърба ѝ, страховете, които бра в магазина, ѝ се струваха глупаво преувеличени. Въпреки това не преставаше да се пита какво я беше накарало да постъпи така.

Настроението ѝ отново рязко се промени – обхвана я чувство на необуздан възторг. Толкова добре не беше се чувствувала от седмици!

Доброто ѝ настроение се задържа през целия следобед и тя с желане се зае да приготви вечерята. Напомни си, че днес в домакинството не трябва да има никакви пропуски.

Спря се на бургундско задушено не само защото Адам го обичаше, а и защото сервирането в общо блюдо сигурно щеше да роди онази

интимност, на която тя толкова много разчиташе. Масата в трапезарията беше подредена с изключителна грижливост. Дългите жълти свещи в сребърни поставки хвърляха красиви златисти отблясъци върху разкошния букет свежи хризантеми, които Ерика купи на път за къщи. Реши да разположи цветята така, че те да бъдат първото нещо, което Адам ще види, когато се прибере. Както винаги след посещението на мисис Гуч къщата блестеше от чистота. Около час преди завръщането на Адам тя запали дебелите цепеници в камината.

За нещастие обаче Адам се забави. В това нямаше нищо необичайно, но този път той пропусна да й телефонира. Стана седем и половина, осем без четвърт, накрая осем... Ерика започна да се притеснява. Час по час надничаше през прозореца, след което хвърляше бърз поглед на трапезарията и отваряше вратата на хладилника, за да се увери, че приготвената преди цял час зелена салата е запазила своята свежест. Телешкото филе беше нарязано на малки парченца, готови бяха и съответните подправки и сосове. Минута след пристигането на Адам вечерята можеше да бъде поднесена.

Сложи нови цепеници в буйно разгорялата се камина и усети как в трапезарията и всекидневната става все по-топло. Реши, че не е зле да проветри, но в момента, в който отвори прозореца, камината започна да пуши. Тя бързо го затвори и се загледа в бутилката „Шато Латур“, реколта 1961 година, от специалните им запаси. Беше я отворила още в шест часа, защото си мислеше, че ще я наченат към седем и половина. След кратък размисъл занесе виното в кухнята и го запуши с тапата.

Върна се обратно във всекидневната и включи стереосистемата. От касетката прозвучаха последните акорди на някаква мелодия, а след кратката пауза започна „Бахамските острови“ – една песен, която познаваше и обичаше, а преди години и пееше с пълен глас, докато баща й подръпваше струните на китарата. Но тази вечер нежното калипсо само увеличи тъгата ѝ и тя с носталгия си спомни за родния дом.

Бриз полъхва над стръмния бряг,
гален от сини води
Това са Бахамите, моите Бахами,
остров прекрасен сред бурно море.

Слънце и пясък, приказни плажове,
странни цветя край пътеката –
място за весел, безгрижен живот.

Лагуни, корали, бисерен блясък,
мои Бахами – място за сладки мечти

Скочи и изключи магнетофона по средата на песента, после бързо попи с кърпичката си внезапно бликналите сълзи, които за малко да размажат старателно положения грим.

В осем и пет телефонът извъня и Ерика се втурна към него. За съжаление не беше Адам, а някакъв междуградски разговор „за мистър Трентън“. От кратките реплики на телефонистката Ерика разбра, че го търси сестра му Тереза от Пасадина, Калифорния. На въпроса дали иска да разговаря с някой друг от семейството Тереза, която прекрасно знаеше кой може да бъде този друг, след кратко колебание отвърна:

– Не. Трябва ми лично мистър Трентън. Предайте му, моля, да ме потърси.

Стиснатостта ѝ ядоса Ерика. Тя с удоволствие би побъбрила дори и с нея. Макар и да знаеше какво е финансовото ѝ положение – овдовяла преди година, Тереза беше принудена да се грижи сама за четирите си деца, – Ерика не разбираше какво пък толкоз може да се-икономиса от един междуградски разговор.

Записа номера на централата в Пасадина и остави слушалката.

Адам се обади чак в осем и двайсет. Не по телефона, а по монтирания в колата му късовълнов радиопредавател. Обясни ѝ, че в момента се движи към къщи по магистралата Саутфийлд. Значи след четвърт час е тук. Имаха уговорката вечер приемникът на Ерика, монтиран в кухнята, да бъде постоянно включен и от време на време Адам ѝ нареждаше „да задействува маслинката“ – израз, който разбираха само двамата и който означаваше, че в дадения момент той просто умира за едно ледено сухо мартини. Мислено Ерика се поздрави за избора на вечерята – подготовката на някои по-трудни за изпълнение блюда положително би развалила цялата им вечер. Взе две високи чаши за мартини и ги сложи в камерата, а после се зае да смесва напитките.

Остана ѝ време точно колкото да прескочи до спалнята, за да пооправи прическата си, да си сложи нов слой червило и да се пръсне с още няколко капки парфюм... От онзи същия. От огледалото, което отразяваше фигурата ѝ в цял ръст, се увери, че домашната роба „Пейсли“, подобрена с толкова внимание, с колкото бе подбирала всички останали елементи на тоалета си, стои безупречно върху тялото ѝ. Доловила стърженето на ключа в ключалката, тя се втурна по стълбите, нервна като

млада булка.

– Извинявай за закъснението – бяха първите му думи.

Както винаги Адам изглеждаше свеж и сякаш недокоснат от умората, с бистри очи Сякаш за него дългият работен ден сега започваше. С течение на времето Ерика се научи да разпознава признаците на напрежение, които се криеха зад безупречния му външен вид, но сега не беше сигурна дали са налице.

– Няма значение – усмихна се тя и го целуна. Добре съзнаваше, че ще допусне непростима грешка, ако започне да му се цупи за изстиналата вечеря като някоя немска домакиня. Адам разсеяно отвърна на целувката ѝ и докато тя наливаше мартинито във високите запотени чаши, започна да обяснява какво го е задържало.

– Дватама с Илрой бяхме при Хюб. Така ни беше навил, че и през ум не ми мина да се измъкна, за да ти телефонирам.

– Насви тебе? – Като всяка съпруга на отговорен служител в компанията, Ерика прекрасно знаеше кой е Хюб – Хюбърт Дж. Хюйтсън, – вицепрезидентът, под чието ръководство се осъществяваха автомобилните операции в цяла Северна Америка, могъща фигура с почти неограничена власт в компанията. Той имаше право да назначава и уволнява всички, с изключение на председателя на дирекционния съвет и президента – единствените по-старши от него служители. Всички познаваха високите му изисквания и той не се колебаеше да действува безмилостно срещу онези, които не ги спазваха.

– И мен покрай другите – отвърна Адам. – Но накрая вече си личеше, че бурята отминава. Утре ще е преглътнал всичко.

После разказа на Ерика за добавките по ориона и свързаните с тях допълнителни разходи – основната причина за гнева на вицепрезидента. Веднага след завръщането си от изпитателния полигон той се яви на доклад при Илрой Брейтуейт. Вицепрезидентът по производствените въпроси реши, че ще е най-добре незабавно да запознаят Хюб със състоянието на нещата и още днес да си получат заслуженото. Така и стана.

Но независимо от своята граничеща с грубост прямота Хюб Хюйтсън беше здравомислещ човек и вероятно вече се бе примирил с добавките и неизбежните допълнителни разходи, Адам беше уверен, че взетото на полигона решение е правилно, но въпреки това продължаваше да бъде напрегнат. Едва след изтичането на доста минути започна да усеща влиянието на чашата мартини, която държеше в ръката си.

Подаде тази чаша за второ питие и се тръшна в едно кресло.

– Тук е ужасно горещо тази вечер – продума той. – Защо гори

камината?

Беше седнал до подредените с толкова внимание цветя. Бутна вазата настрана, за да направи място за чашата си.

– Помислих си, че ще е по-уютно – отвърна Ерика.

Той впи поглед в нея.

– Което идва да ми каже, че в повечето случаи този дом е лишен от уют, така ли?

– Не съм казала такова нещо.

– А може би трябваше да го кажеш. – Той се изправи и започна да се разхожда из стаята, докосвайки с ръце познатите вещи. Стар навик, който безпогрешно издаваше безпокойството му. „Защо не се опиташ да докоснеш мен? – мислено го попита Ерика. – Ще получиш повече отзивчивост.“ А на глас каза:

– О, щях да забравя – получи се писмо от Кърк. До нас двамата. Направили са го редактор в университетския вестник.

– Аха – незаинтересовано промърмори Адам.

– За него това е важно – продължи тя, после не можа да се сдържи и добави: – Не по-малко, отколкото е служебното издигане за теб.

Адам рязко обърна гръб на излъчващата зной камина и раздражено отвърна:

– Вече свикнах с мисълта, че Грег ще стане лекар, и неведнъж съм ти казвал, че в крайна сметка това ми харесва. Ще му бъде трудно, докато се дипломира, но поне ще върши нещо полезно. Не очаквай обаче от мен – нито сега, нито по-късно – да изпитвам радост от факта, че Кърк ще стане журналист или каквото и да е там, свързано с вестниците!

Ерика вече съжаляваше за насоката, която беше взел разговорът им. Дълго преди тя да се появи в живота им, синовете на Адам бяха решили своето бъдеще. Въпреки това в многобройните им разговори по-късно тя неизменно подкрепяше техния избор и ясно даваше да се разбере, че се радва на нежеланието на момчетата да следват стъпките на баща си в автомобилния бизнес.

Доста по-късно разбра, че е постъпвала неразумно. Момчетата щяха да тръгнат по пътя си и без нейната помощ, но у Адам се наслои трайната горчилка, че никой в семейството не харесва неговата работа.

Реши на всяка цена да изглади зараждащия се конфликт:

– Писането на статии в печата също е полезна работа.

Той раздражено тръсна глава. Споменът за тазсутрешната пресконференция все още бе твърде пресен и колкото повече мислеше за нея, толкова по-малко му харесваше тя.

– Ако познаваше толкова журналисти, колкото познавам аз, сега щеше да си на друго мнение. Голяма част от техните писания са повърхностни, Липсва им елементарна умереност, бъркат от предразсъдъци, неточности и грешки, въпреки че всеки драскач предварително бърза да се обяви за безпристрастен. А посочиш ли им грешките, веднага започват да се оправдават с липсата на време... Прибягват до това оправдание така, както инвалидът се ползува от патерицата си. Изглежда, на вестникарските шефове и на цялата останала пасмина никога не им е хрумвало, че ако работят малко по-бавно и внимателно проверяват фактите около отпечатваните събития, биха носили доста по-голяма полза на обществото. Най-много ме дразни обаче, че те не забелязват собствените си несполуки, а критикуват и самоволно издават присъди над чуждите!

– Има истина в това, което казваш – замислено продума Ерика. – Но то не може да се отнася до всички вестници и до всички хора, които работят в тях.

Адам беше готов да спори и тя усети, че този спор лесно ще прерасне в кавга. Решена на всяка цена да не се стига дотам, тя прекоси стаята и нежно взе ръката му.

– Да се надяваме, че Кърк ще бъде по-добър от тези, за които говориш, и ще ни изненада приятно – мило се усмихна тя.

Физическият контакт, толкова рядък гост между двамата напоследък, ѝ достави неподправено удоволствие. Душата ѝ се изпълни с предчувствия за нарастване на това удоволствие още преди вечерта да е отминала.

– Хайде да оставим този разговор. Любимата ти вечеря чака.

– Съгласен съм – отвърна Адам. – Дай да хапнем набързо, защото трябва да прегледам някои документи.

Ерика пусна ръката му и се отправи към кухнята. Питаше се дали мъжът ѝ съзнава колко често е започнал да използва тези думи напоследък. Бяха се превърнали в нещо като вечерната молитва за вярващите.

Адам я последва.

– Искаш ли да ти помогна с нещо?

– Сложи подправките на салатата и я разбъркай.

Справил се както винаги бързо и сръчно с поставената задача, той видя бележката за телефонния разговор на Тереза от Пасадина.

– Ти почвай, а аз ще видя какво иска Тереза – каза ѝ той.

Веднъж хванала слушалката, сестрата на Адам рядко се задоволяваше с две-три изречения, независимо дали разговорът е междуградски,

или не.

– Толкова дълго те чаках! – изрази протеста си Ерика. – Не искам сега да вечерям сама. Ще ѝ се обадиш после – сега там е едва шест часът!

– Е, добре... Ако наистина всичко е готово...

Ерика се разбърза. Сместа от олио и масло беше готова, предварително затоплена в чинията за фондютото. Тя я пренесе в трапезарията и я положи върху специалната поставка. После запали сухия спирт, под нея. Всичко останало вече беше сервирано и масата изглеждаше много изискана.

Когато поднесе огън към върха на първата свещ, Адам не издържа и се обади:

– Има ли смисъл да ги палим?

– Разбира се.

В светлината на свещите той видя виното и се намръщи.

– Мислех, че това вино го пазим за някой по-специален случай!

– Колко специален?

– Идущия месец сме поканили Хюйтсън и Брейтуейт със съпругите им – напомни ѝ той.

– Хюб Хюйтсън едва ли би направил разлика между „Шато Латур“ и „Колд Дък“¹⁷, така че му е все едно! Не можем ли ние да бъдем специалният случай, просто ние двамата?

Адам набоде парченце телешко филе и го постави в металната чиния, в която сиренето вече беше започнало да се топи. После мълчаливо се зае със салатата си. След известно време внезапно попита:

– Защо никога не пропускаш да ухапеш хората, с които работя, или пък самата ми работа?

– Така ли?

– Много добре знаеш, че е така! И то още от първия ден на нашия брак!

– Може би го правя, защото чувствавам, че трябва да се боря за всяка минута интимност!

Вътре в себе си обаче призна, че наистина често и в повечето случаи – както преди малко с Хюб Хюйтсън – напълно безпричинно пуска стрелите си.

Напълни чашата на Адам и тихо промълви:

– Извинявай. Подмятането ми беше снобско и напълно излишно.

17. Марка евтино вино с нисък алкохолтен градус – Б. пр.

Ако наистина искаш да поднесеш на Хюб Хюйтсън „Шато Латур“, още утре ще отида да купя нова бутилка.

„А може и да я взема по начина, по който се слобих с новия си парфюм“ – помисли си тя.

– Това няма значение – отвърна Адам. – Забрави какво съм казал.

– Здравей, голямо началство! Къде ходиш? Да не би да си броил акциите си? – Контраалтът на каката, който Адам помнеше от детинство, жизнерадостно бръмна в слушалката през трите хиляди километра разстояние, които ги деляха. Тереза беше седем години по-възрастна от Адам, но въпреки немалката им разлика те се разбираха отлично, а когато синът ѝ стана юноша, Тереза често започна да търси и да се вслушва в съветите на брат си.

– Знаеш как е при мен, сестричке. Нямам способността да се развоявам и това ми пречи да си бъда по-често у дома. Понякога започвам да се питам как е било възможно да се положат основите на тази промишленост без мен!

– Ние всички се гордеем с теб – отвърна Тереза. – Децата често говорят за вуйчо си Адам. Според тях един ден той ще стане президент на компанията!

Тереза открито се радваше на успехите на брат си, а той с неудоволствие призна пред себе си, че неговото служебно издигане радва много повече сестрата, отколкото съпругата му.

– Как се чувствуваш, сестричке? – попита Адам.

– Самотна съм – отвърна тя и след кратка пауза добави: – Да не би да си очаквал нещо друго?

– Не, не съм... Но се питах дали вече...

– Не се е появил някой ли?

– Нещо такова...

– Имаше един-двама... Аз не изглеждам съвсем зле и като вдовица, знаеш...

– Знам.

Това беше истина. Макар че след около година навършваше петдесет, Тереза имаше великолепна фигура, излъчваше класическата хубост на чувствена жена.

– Лошото е, че когато в продължение на цели двайсет и две години съм имала до себе си истински мъж, неволно започвам да сравнявам с него всички останали... А това, разбира се, не е в тяхна полза.

Клайд – съпругът на Тереза, имаше изключително разностранни интереси въпреки прозаичната професия на счетоводител. Преди година беше загинал при самолетна катастрофа и Тереза остана сама с четирите деца, които бяха осиновили след доста години брак. А това наложи коренна промяна в начина ѝ на живот – както психологическа, така и финансова. Второто беше област, от която никога не си беше правила труда да се интересува.

– Как си с парите? – попита я Адам.

– Мисля, че всичко е наред. Но всъщност обадих ти се точно по този повод. Понякога ми се иска да си някъде по-наблизо...

Макар че покойният му зет беше оставил достатъчно средства за издръжка на семейството, смъртта го завари с не особено стабилни финанси. Адам помагаше на Тереза да се оправя, доколкото това беше възможно от разстояние, разбира се.

– Бих могъл да прескоча за ден-два, ако имаш остра нужда от мен – предложи той.

– Не. Имам нужда от теб точно там, където си – в Детройт. Тревожат ме инвестициите на Клайд в „Стивънсън Мотърс“. Носят ми добри пари наистина, но там е вложен почти целият ми капитал и все се питам дали да не продам своята част и да вложа парите си в нещо поигурно...

Тази история беше известна на Адам. Съпругът на Тереза беше луд по автомобилния спорт и непрекъснато обикаляше пистите на Южна Калифорния. Познаваше куп състезатели, между които и, Смоуки Стивънсън. Необичайно за хора като него, Смоуки заделяше, голяма част от спечелените от ралита пари – в течение на няколко години той беше един от асовете – и по-късно, използвайки името си и създадените връзки, успя да открие собствена фирма за продажба на коли в Детройт. Фирмата му беше официален представител на компанията на Адам. Съпругът на Тереза стана анонимен съдружник на бившия състезател, отпусайки почти половината от необходимия капитал. Съгласно завещанието му акциите от неговата част преминаха в разпореждане на Тереза.

– Сестричке, нали каза, че получаваш пари от Стивънсън?

– Да. В момента не разполагам с точните цифри, но ако е необходимо, мога да ти ги изпратя. Според експертите, които поеха бизнеса на Клайд, постъпленията съвсем не са лоши. Тревожи ме това, което пишат вестниците – че фирма за продажба на коли е рискована инвестиция, тъй като много от тях фалират. Ако това се случи със Стивънсън, ние с

децата ще се окажем в сериозно затруднение.

– Напълно е възможно – призна Адам. – Но ако имаш късмет да притежаваш акции от здрава и преуспяваща фирма, продажбата им би била голяма грешка.

– Зная. И точно по тази причина имам нужда от съвета на близък човек. Никак не ми е приятно да те моля за подобно нещо, Адам. Зная колко си претрупан с работа. Но не би ли могъл все пак да отделиш малко време за Смоуки Стивънсън, да разбереш как върви бизнесът, да си съставиш някакво мнение? А след това да ме посъветваш как да постъпя. Вече говорихме за това, ако си спомняш.

– Спомням си. И мисля, че още тогава ти обясних какви трудности мога да срещна. Автомобилните компании забраняват на своите служители да имат нещо общо с търговията на готовата продукция. Не мога да направя нищо, преди да съм разговарял с хората от Комисията, защитаваща интересите на компанията.

– А това удобно ли е? Няма ли да ти донесе неприятности?

Адам се поколеба. Неприятности действително щеше да има. За да изпълни желанието на Тереза, трябваше да изиска основно проучване на фирмата „Стивънсън“, което включва ревизия на счетоводните операции, методите на работа и всичко останало. Тереза, разбира се, ще му даде всички официални пълномощия. Но те ще бъдат в защита на нейните интереси, докато интересите на компанията – негов работодател, са съвсем друго нещо. Той е длъжен да съобщи за намеренията си на ръководството на компанията още преди да осъществи каквото и да било контакт с който и да било търговец независимо от мотивите си. Илрой Брейтуейт и Хюб Хюйтсън съвсем няма да изпаднат във възторг от подобно негово желание, като мислите им ще бъдат съвсем лесни за отгатване – един ръководител от ранга на Адам е в състояние да прави сериозни финансови услуги на всеки търговец на автомобили. Това именно е причината, поради която всички автомобилни компании са въвели строги ограничения за участие на своите служители в близки до производството дейности. Постоянната Комисия за защита интересите на компанията се занимава точно с неща от този род – най-вече с личните инвестиции на служителите и членовете на техните семейства. В края на всяка календарна година данните за тези инвестиции се публикуват върху специални формуляри, които удивително приличат на формулярите за данъците върху доходите. Разбира се, има хора, които заобикалят Комисията и влагат парите си на името на свои роднини при пълна секретност, разбира се. Но наложените от Комисията ограничения бяха в общи

линии разумни и висшите служители стриктно се придържаха към тях.

Значи ще трябва да се яви пред Комисията и да я запознае с аргументите си, помисли си Адам. В края на краищата той самият няма да спечели нищо – просто ще защитава интересите на една вдовица и нейните деца, а това не може да не придаде допълнителна емоционална сила на молбата му. Всъщност колкото повече мислеше по този въпрос, толкова по-малко причини за безпокойство откриваше.

– Ще видя какво мога да направя, сестричке – проговори в слушалката той. – Още утре ще задвижа нещата в службата, но вероятно ще минат една-две седмици, преди да получа официално разрешение. Нали разбираш, че не мога да постъпя по друг начин?

– Разбирам. Освен тона не е толкова важно кога ще започнеш. Важното е аз да зная, че си поел грижата за нас. – В гласа на Тереза се долови облекчение и той съвсем ясно си я представи в този момент – загриженото изражение, което се появяваше на лицето ѝ винаги когато трябваше да се концентрира върху нещо трудно, сигурно бе изчезнало, сменено от онази топла усмивка, която караше всеки мъж да се чувствава добре. Сестра му винаги беше предпочитала важните решения да се вземат от мъж, но през последната година доста често ѝ се беше налагало да ги взема сама.

– Каква част от акциите на „Стивънсън Мотърс“ притежаваше Клайд? – попита Адам.

– Четирийсет и девет процента. В момента положението не се е променило. Вложил е около двеста и четирийсет хиляди долара... Затова се притеснявам.

– Той фигурира ли като официален съдружник?

– Не. Фирмата е на името само на Смоуки Стивънсън.

– Най-добре ми изпрати всички документи, включително извлечение от изплатените дивиденди – нареди ѝ той. – Напиши едно писмо и на Стивънсън. Кажу му, че имам необходимите пълномощия и ще се свържа с него, за да надникна в бизнеса му. Разбра ли?

– Разбрах. Благодаря ти, скъпи. Много ти благодаря. Предай поздравите ми на Ерика. Тя как е?

– О, добре е.

Когато Адам се върна, Ерика вече беше прибрала чиниите и седеше с подвити крака на дивана в дневната. Видяла то да влиза, тя махна с ръка към масата и каза:

– Направих ти кафе.

– Благодаря. – Той си наля чаша и отиде до антрето да вземе куфарчето си. После се отпусна в едно кресло до полуизгасналия огън и започна да вади книжата.

– Какво искаше Тереза? – попита Ерика.

Той ѝ обясни с няколко думи молбата на сестра си.

– И кога ще свършиш всичко това? – недоверчиво го изгледа тя.

– Още не зная. Ще трябва да намеря време.

– Но кога? Искам да зная.

– Когато човек е решил да свърши някаква работа, той намира време – леко раздражен отвърна Адам.

– Ти не си от хората, които намират време! – За пръв път от начало на вечерта в гласа ѝ се долови раздражение: – Ти отнемаш времето на някой друг или на нещо друго! Не означава ли всичко това, че ще трябва да посещаваш този търговец безброй пъти? Да разпитваш хората, да научиш всичко за неговия бизнес? Аз зная как ще го направиш – задълбочено и подробно като всичко, за което се залавяш. А това изисква много време, нали?

– Предполагам – съгласи се той.

– Но няма да използваш работното си време, през деня, през седмицата...

– Вероятно не.

– Значи остават вечерните часове и почивните дни. Търговците на коли работят и тогава, нали?

– В неделя не работят! – рязко отвърна Адам.

– Ура!

Поне тази вечер Ерика не бе имала намерение да се държи така. Искаше ѝ се да бъде търпелива, сговорчива и нежна, но внезапно я обхвана чувство на горчивина. Съзнаваше, че е по-добре да мълчи, ала не издържа:

– Може би точно този търговец ще отвори дюкяна си и в неделя, ако го помолиш както трябва! Ако му обясниш, че са ти останали няколко часа за дом и съпруга и трябва да ги запълниш с нещо!

– Слушай – опита се да ѝ обясни Адам. – Това не е работа в истинския смисъл на думата. Не бих се заел с нея, ако зависеше от мен. Правя го заради Тереза.

– А да направиш нещо заради Ерика? Или ще ѝ дойде прекалено много, а? Я почакай, защо не Използуваш и годишната си отпусका – тогава би могъл...

– Ставаш глупава! – отсеке той.

Извадените от куфарчето книжа бяха наредени в полукръг около него. Като тотемите на магьосник върху тревата, помисли си тя. А до тях имат достъп само изпадналите под влиянието на тази ужасна магия, специално удостоените... В този омагьосан кръг гласовете долитаха някак изкривени, а думите губеха своя смисъл.

Но Адам беше прав. Тя наистина се държи капризно и глупаво.

Застана зад него. Имаше чувството, че се е оградил с документите си така, както децата се ограждат с линиите между каменните плочки на тротоара.

Положи ръце върху раменете му и доближи лице до неговото.

– Не мога да откажа на сестра си – примирително промълви той и погали ръката ѝ. – Как да го направя? На мое място Клайд положително би направил за теб много повече!

Тя усети как настроението им най-неочаквано се променя. Значи все пак има начин да се проникне в омагьосания кръг! Сигурно трябва най-напред да си помислиш, че това е невъзможно, и тогава изведнъж номерът става.

– Зная – отвърна Ерика. – Но все пак съм благодарна, че той не е на твоето място. – С облекчение почувствува как проявената преди малко нервност я напуска. Сякаш сепната в миг на интимна нежност, тя тихо прошепна:

– Понякога страшно ми се иска всичко между нас двамата да бъде както в началото! Но аз наистина много рядко те виждам! – После го почеса лекичко зад ушите както правеше някога и добави: – А все още те обичам! – С усилие на волята съдържа напирания в нея вик: „Искам тази вечер да ме любиш! Много искам!“

– Аз не съм се променил – отвърна Адам. – Нямам причини да се променям. Зная какво имаш предвид, когато споменавах миналото. Може би след пускането на ориона ще имаме повече време да си го припомним.

Но тези думи прозвучаха някак необедително. И двамата знаеха, че след ориона идва ред на фарстар – кола, която вероятно ще изисква още по-големи усилия. Очите на Адам неволно се върнаха върху разпръснатите пред него документи.

„Не бързай – каза си Ерика. – Не настоявай прекалено!“

– Докато ти работиш, аз ще изляза да се поразходя – проговори тя. – Нещо ми се ще да се пораздвижа...

– Искаш ли да дойда с теб?

Тя поклати глава:

– По-добре си свърши работата.

Знаеше, че ако сега го накара да тръгне с нея, ще се захване с бумагите си или късно през нощта, или в малките часове на новия ден.

Върху лицето на Адам се изписа неприкрито облекчение.

Пред къщата Ерика плътно се загърна в коженото яке, което бе наметнала, и енергично закричи. Косата си беше увила в някакъв шал. Острият вятър, който през целия ден шибаше „автомобилния град“, вече стихваше, но въздухът си оставаше все така студен. Ерика обичаше да се разхожда вечер – навик, който ѝ беше останал от Бахамски-те острови. Не се отказа от него и тук, въпреки че приятели и съседи я предупреждаваха да престане. През последните години престъпността в Детройт нарасна заплашително и дори в предградия като Бърмингам и Блумфийлд Хилс – някога считани за напълно безопасни – зачестиха кражбите и въоръжените нападения.

Но Ерика предпочиташе да рискува, вместо да се откаже от любимата си разходка.

Макар нощта да беше тъмна, луната и звездите бяха скрити зад плътната пелена на облаците, – Ерика ясно виждаше пътя си на светлината, която идеше от къщите на Куортън Лейк. Зад прозорците се мяркаха фигури и тя неволно се замисли за тези непознати семейства, за техните спречквания и неразбирателства, за техните конфликти и проблеми. Без съмнение всички ги имаха, а разликата помежду им се определяше единствено от степента на тези проблеми. Запита се по какво ли се различават от нейния браковете зад тези непознати стени?

Повечето от съседите им бяха хора от автомобилния свят и в последно време разводите тук се превърнаха в съвсем обичайно явление. Решилият да се разведе високоплатен специалист с удивление и благодарност откриваше наличието на такива данъчни закони, които му позволяваха да си възвърне свободата с цената на щедра издръжка, която почти не накърняваше личните му доходи. Издръжката се начисляваше върху премиите към заплатата му и бившата съпруга получаваше онова, което иначе би отишло в държавната хазна под формата на подоходен данък. Благодарение на този факт някои хора от бранша вече бяха успели да се разведат и по два пъти.

Естествено, новините в печата бяха най-вече за здравите и щастливи бракове, каквито имаше много. Те – изпълнените с обич и уважение

семейства – правеха доброто впечатление. Ерика извика в съзнанието си имената на онези, които запамети веднага след пристигането си в Детройт: Рикардо, Гърстънбърг, Кнудсен, Якока, Рош, Брамблет... Спомни си и за някои блестящи втори бракове – на Хенри Форд, Ед Коул, Рой Шапен, Бил Мичъл, Пийт и Кони Ист, Джон Делорийн. Както винаги всичко зависеше от отделния човек.

Разходката ѝ продължи около половин час, а на връщане заръмя ситен дъждец. Тя подложи лицето си на капките и го държа така, докато хубавичко се намокри. Изпитваше истинско удоволствие.

Прибра се тъй тихо, че Адам – все така заровен сред бумагите си – изобщо не я усети. Горе се избърса и среса косата си, а после се съблече и се мушна в новата нощница. След кратък, но критичен поглед в огледалото стигна до заключението, че тънкият бежов найлон ѝ отива дори повече, отколкото бе очаквала в магазина. На-черви се с оранжевото червило и щедро се напръска с „Норел“. След това се изправи на вратата на всекидневната и попита:

– Още дълго ли ще работиш?

Адам я погледна за миг, после отново сведе очи към разтворената пред него синя папка.

– Може би още половин час.

По всяка вероятност изобщо не забеляза прозрачната нощница, тъй като тя едва ли би могла да се конкурира с папката, върху чиято корица беше написано: „Статистически справочник за регистрацията на леки и товарни автомобили по щати“. Ерика застана зад стола му с надеждата, че уханието на парфюма ще окаже своето въздействие. Но получи само една разсеяна целувка и още по-разсеяното:

– Лека нощ, не ме чакай...

Със същия успех би могла да се полее и с камфоров спирт, помисли си тя, докато изкачваше стъпалата към спалнята.

Легна си и зачака, без да се покрива със завивките. По тялото ѝ бавно плъзнаха тръпките на желанието. Сега ще стисне клепачи, а когато ги отвори, Адам ще бъде надвесен над нея...

Сепна се и отвори очи. Часовникът до леглото показваше един след полунощ. Бяха минали не трийсет минути, а цели два часа! След малко долови стъпките му по стълбата.

– Господи, колко съм уморен! – прозя се той, вече в стаята, след което сънливо се съблече, отпусна се в постелята и още в следващата секунда потъна в непробуден сън.

До него, напълно разсъннена, Ерика лежеше, без да шава. После

изведнъж изпита усещането, че отново е навън и меките дъждовни капки се стичат по лицето ѝ.

ГЛАВА ДЕВЕТА

И тъй, отмина денят, в който Адам и Ерика Трентън не успяха да хвърлят мост над все по-дълбоко разтварящата се пропаст помежду им; денят, в който Брет Делъсантоу отново повярва в ориона, но продължаваше да се безпокои за бъдещето си като творец; денят, в който Барбара Залески удави безсилието си в няколко чаши мартини, а баща и изкара поредната смяна в „парния котел“. Този ден отмина и дойде следващият. Точно тогава в централната част на Детройт стана едно дребно на пръв поглед събитие, което нямаше нищо общо с тези петима души, но след няколко месеца последиците му щяха да окажат пряко въздействие върху техния живот.

Време: осем и трийсет вечерта. *Място:* центърът на Детройт, Трето Авеню, близо до Брейнар. На ъгъла е спряла полицейска кола, в която няма никой.

– Залепи си черния задник за стената! – изкомандува белият полицай. С фенерче в едната ръка и револвер в другата, той насочи яркия лъч към Роли Найт, който премигна заслепен.

– Ръцете зад главата и се обърни! По-живо, мръсен пандизчия!

Роли Найт се обърна, а белият полицай нареди на цветнокожия си колега:

– Обискирай това копеле!

Младият негър с дрипави дрехи се шляеше без посока по Трето Авеню, когато до него внезапно закова патрулната кола и насреща му с пистолети в ръце изскочиха двамата полицаи.

– Кво съм ви направил? – най-накрая се сети да попита той, после изведнъж се разкикоти: – Ох, човече, гъделичкаш ме!

Ръцете на втория полицай шареха по вътрешната страна на бедрата му.

– Млък! – срязва го белият блюстител на реда – ветеран в службата, с жестоки очи и отпуснато шкембе, получено от дълги години возене в патрулните коли. Беше успял да преживее хиляди нощни дежурства, но винаги си оставаше напрегнат.

Черният полицай, с няколко години по-млад от колех ата си и със значително по-малък стаж, отдръпна ръцете си и каза:

– Чист е. – После се дръпна няколко крачки встрани и тихо попита: – Какво значение има цветът на неговия задник?

Белият се стресна. В бързината съвсем беше забравил, че тази вечер обичайният му партньор е в отпуск по болест и беше заменен от чернокож полицай.

– По дяволите! – раздражено изръмжа той. – Не ми обръщай внимание. Ти не можеш да се сравняваш с този измет, въпреки че цветът на кожата ти е същият!

– Много ти благодаря! – жлъчно отвърна черният полицай. Понечи да добави още нещо, но вместо това каза на човека до стената: – Можеш да свалиш ръцете си и да се обърнеш.

Нареждането беше изпълнено и белият полицай остро запита:

– Къде беше през последния половин час, Найт?

Познаваше Роли Найт по име не само защото често го срещаше из района си, а и защото беше чел полицейското му досие, в което бяха вписани две присъди за различни срокове затвор. При едното от обвиненията сам беше сложил белезниците на ръцете му.

– Къде съм бил ли? – Чернокожият младеж започна да се съвзема от шока на изненадата. Въпреки че бузите му бяха хлътнали, а тялото – мършаво от хроническо недохранване, в очите му нямаше никакъв страх. С блеснал от омраза поглед той добави: – Ходих да оправя една бяла повлекана с голям задник! Не й знам името... Казва, че нейният човек бил дърт и тлъст шопар и не може да го дигне... Когато й се прииска истински мъж, винаги идва насам!

Белият полицай направи крачка напред и очите му се наляха с кръв. Само след миг дулото на пистолета му щеше да потъне в насмешливо предизвикателната черна мутра. После щеше да каже, че Найт го е ударил пръв, а той е действувал в законна самоотбрана. Партньорът му ще потвърди – неведнъж го беше правил. Но в миг се сети, че тазвечерният му партньор е един от тях и лесно може да му създаде главоболия. Ето защо успя да се овладее, успокоявайки се с мисълта, че тоя мръсен негър, който се прави на умник, няма къде да му избяга. При подходящ случай ще си по получи, и то с лихвите!

– Не си играй с огъня, ами казвай къде си бил! – сопна се черният полицай.

Младият негър се изплю на тротоара Независимо от цвета на кожата си, ченгето винаги е враг. А черното ченге е още по-противно, тъй като е лакей на белите. Все пак се овладя и махна по посока на приземната кръчма от другата страна на улицата.

– Ей там.

– Откога?

– Час... А може би два... или три... – сви рамене Роли Найт. – Кой ще ти ги брои...

– Да проверя ли? – обърна се към колегата си чернокожият полицай.

– Ами! Само ще си загубиш времето... Ще кажат, че е бил там. Всички са мръсни лъжци!

– Във всеки случай трябва да има криле, за да стигне толкова бързо дотук от пресечката на Западния булевард и Второ Авеню – отбеляза черният полицай.

Преди броени минути им бяха съобщили за въоръжен грабеж близо до Фишър Бидинг, който се намираше на осемнайсет пресечки оттук. Двата престъпници бяха изчезнали с кола последен модел.

Секунди по-късно патрулната двойка забеляза Роли Найт, който вървеше по Трето Авеню абсолютно сам. И макар че беше почти невъзможно един пешеходец в тази част на града да има нещо общо с грабежа в другия му край, белият полицай, разпознал Найт, нареди да спрат и в следващия миг излетя навън с пистолет в ръка. Ще не ще, чернокожият трябваше да го последва. Знаеше много добре защо вършеха всичко това – съобщението за въоръжен грабеж автоматично им даваше право да спират и обискират всеки подозрителен тип, а другият явно обичаше да се гаври с хората. Разбира се, фактът, че винаги спираха чернокожи, беше чиста случайност.

Чернокожият полицай беше уверен, че между злобата и бруталността на колегата му (добре известни на всички в участъка) и страха, който го обземаше при всяко дежурство в гетото, съществува пряка зависимост. Страхът има своя специфична миризма и черният полицай съвсем ясно я долови у другия още в мига, в който получиха съобщението за грабежа, след това отново – когато изскочиха от колата с оръжие в ръка, а дори и сега – в този момент. Под влияние на страха долният човек става още по-долен. А когато този човек е облечен и в официална власт, той твърде скоро се превръща в истински дивак.

Разбира се, в тези среди страхът е нещо обикновено. Всъщност ако някой детройтски полицай заяви, че не познава подобно чувство, той положително ще се окаже лишен от въображение новак. В гетото, където нивото на престъпността е сред най-високите в страната, представителят на властта неизменно играе ролята на мишена – мишена на омраза, на тухли и ножове, нерядко и на куршуми. А там, където оцеляването е въпрос на предпазливост, присъствието на страха е нещо съвсем нормално. Такова е и състоянието на подозрителност и бърза реакция

пред лицето на опасността. Това беше една истинска война, в която полицията неизменно бе на фронтовата линия. И както във всяка война, така и тук хората бързо забравяха онези добродетели, които са ги направили цивилизовани същества – например такт, любезност, учтивост и търпение, – а тяхното място се заемаше от крайните им противоположности, многократно подсилени както у едната, така и у другата воюваща страна.

Черният полицай знаеше, че живеейки в постоянен страх, малцина от колегите му успяваха да съхранят у себе си някаква човечност. И ако все още се намираха такива, те бяха хора, които добре разбираха повелята на времето, настроенията на черните, тяхното безсилие, дългия низ от несправедливости в историята на тяхната раса. Този тип полицаи, независимо от цвета на кожата си, искрено се стремяха към, по-малко бруталност в тази война, но те бяха единици и трудно можеха да променят общото състояние на нещата.

Наскоро назначеният директор на полицията си беше поставил задачата да издигне нивото на детройтската полиция именно като увеличи броя на служителите с умерено поведение. Но между него и добрите му намерения се изпречваше внушителният контингент на действащите полицаи, които, подобно на тоя тук, си бяха чиста проба расисти, ръководени единствено от своя страх и вкоренени предразсъдъци.

– Къде работиш, леке? – заповеднически попита белият полицай.

– Ами... и аз като тебе – гледам да ми минава времето, без да бачкам!

Лицето на полицая отново се наля с кръв. Чернокожият му колега ясно съзнаваше, че ако той самият не беше тук, юмрукът на дебелия отдавна вече да беше размазал изпитото лице на младежа, което нагло му се хилеше насреща. Реши да се намеси.

– Хайде, изчезвай! – заповяда той на Роли Найт. – Дрънкаш прекалено много!

Влязоха в колата и другият яростно просъска:

– Ще го спипам аз това копеленце! Бог ми е свидетел, ще го спипам!

Сигурно, помисли си чернокожият полицай. И това ще стане може би още утре или вдругиден. Тогава, когато до теб ще е редовният ти партньор, който ще гледа на другата страна, докато пребиеш момчето или го арестуващ по изфабрикувано обвинение. Подобни отмъщения бяха ежедневие.

Изведнъж чернокожият полицай се измъкна от мястото си зад

волана и каза:

– Почакай ме малко. Връщам се веднага.

Роли Найт беше изминал около трийсет метра от мястото на инцидента.

– Ей, ти! Я почакай! – извика чернокожият полицай и тръгна към него. Когато го настигна, той заплашително се наведе напред, но гласът му прозвуча приятелски: – Партньорът ми е бесен и се закле, че ще те пипне! Ти си един глупак с голяма уста и не ти дължа никакви услуги, но все пак ще ти кажа: скрий се някъде, докато му мине. Най-добре да изчезнеш от града!

– Ха! Черното ченге било Юда! Защо пък трябва да ти вярвам?

– Както искаш – сви рамене другият. – Искях просто да те предупредя... После да не съжаляваш!

– И как предлагаш да изчезна? Отде да взема бричка, кльопачка? – Макар и зададен с презрителен тон, въпросът прозвуча далеч по-малко враждебно.

– Тогава не заминавай, а просто се покрий.

– Това Не е лесна работа, човече.

Чернокожият полицай знаеше, че е така. Никак не е лесно да останеш незабелязан по цели дни и нощи, особено ако някой те търси, а другите знаят къде се намираш. Всеки, който познава каналите на гетото, може на безценица да получи информацията, която го интересува – достатъчно беше да обещае дребна услуга, а често и заплахите вършеха същата работа. Тук лоялността не се котира. Виж, ако хлапакът успее да изчезне нанякъде, отсъствието би му било от полза.

– Защо не работиш? – попита полицаят.

– Нали чу кво му казах на онзи шопар... – ухили се Роли Найт.

– Престани да се правиш на умен! Искаш ли да работиш?

– Отде да знам – неохотно отвърна Роли. Знаеше, че регистрираните в полицията трудно намират работа.

– Автомобилните заводи набират работна ръка – поясни полицаят.

– Скапана работа!

– Много от нашите работят там.

– Веднъж опитах – изръмжа Роли Найт. – Но някаква бяла свиня, рече „не“.

– Опитай пак. Ето. – От джоба на униформената си риза полицаят измъкна картичка, която беше получил от свой приятел в „Работна сила“. На нея беше напечатан адресът на агенцията с работното ѝ време и някакво име.

Роли Найт сгъна картичката и я пхна в джоба си.

– Кат ми дойде напън, ще има върху какво да се изпия, приятелче...

– Твоя работа – отвърна чернокожият полицаи и тръгна към колата.

– Какво означава всичко това? – подозрително го изгледа белият.

– Поуспокоих го малко – отвърна другият и замълча.

Нямаше намерение да прави скандали, а в момента съвсем не му беше до спорове. Макар че четирийсет процента от жителите на Детройт бяха чернокожи, едва през последните години полицията престана да бъде стопроцентова бяла. Предразсъдъците обаче си останаха и те особено ясно се чувствуваха в полицейските участъци. След бунтовете през 1967 година чернокожите полицаи станаха значително повече, но техните чинове, брой и влияние не внасяха баланс в мощната Асоциация на детройтските полицаи, чиито членове бяха почти без изключение бели. Чернокожите дори не можеха да разчитат на честно споразумение, ако се стигнеше до открита конфронтация.

И тъй, патрулната двойка продължи своето дежурство във враждебна несигурност – състояние, което съвсем точно отговаряше на расовото напрежение в целия град Детройт.

У всеки човек, независимо дали е бял или черен, перченето е само фасада. Вътре в себе си Роли Найт беше доста уплашен.

Страхуваше се от белия полицаи, когото неразумно беше предизвикал. Вече съжаляваше, че позволи на неукротимата яростна омраза да надделее над предпазливостта. Изпитваше ужас от затвора, където щеше да остане дълго време, ако отново го осъдят. Зад гърба си Роли имаше три присъди, две от които на различни срокове затвор. Каквото и да се случеше оттук нататък, той не можеше да се надява на условна присъда.

Само чернокожият в тази страна действително познава бездната на животинско отчаяние и пълна деградация, до която стига американският затворник. Разбира се, белите затворници също страдат, с тях също се отнасят зле, но те никога не могат да изпитат това, което са принудени да понасят чернокожите. Наистина някои затвори са подобри от други, но разликата между тях е такава, че човек се сееща за твърдението, според което някои части на ада били с десетина градуса по-хладни от останалите. Чернокожият обаче знае, че независимо от затвора, в който е попаднал, той ще си получи пълната порция малтретиране и унижения, че ден и нощ е заплашен от грубо физическо насилие, включително опасни наранявания. А в случай че този затворник е физически слаб като Роли –

нещо, което по принцип се дължи на дълги години недохранване и крехко по рождение здраве, – тогава мъките му стават просто непосилни.

Страховете на младия негър се подсилваха и от опасението, че при евентуален обиск в стаята му ще бъде открито известно количество марихуана. Той самият пушеше по малко, но по-голямата част от това количество беше за продажба. Печалбата му беше нищожна, но това бе единственият начин за преживяване през няколкото месеца след освобождането му от затвора. За полицията обаче марихуаната би била съвсем достатъчен повод да го предаде отново на прокурора. След което го чакаше пак затвор.

Ето защо още същата нощ, изнервен от предположението, че може би вече е следен, Роли Найт закопа марихуаната в едно запустяло място с ясното съзнание, че и последният му източник на препитание изчезва.

Тази мисъл се въртеше в главата му и на следващата сутрин и именно тя го накара да извади смачканата картичка, която бе получил от чернокожия полицай. В резултат не след дълго се озова пред Центъра за набиране на работна ръка за автомобилните компании. Влезе вътре без особени надежди – толкова дълго време не беше очаквал нищо хубаво от живота, че надеждата беше напълно непозната за него чувство. Ето в какво се състои огромната невидима пропаст, която разделя имащите от нямащите като Роли Найт; включително и онези от имащите, които се опитват да разберат по-малко щастливите си братя, но за съжаление рядко успяват.

Отиде в Центъра и поради простия факт, че нямаше какво да прави.

Сградата беше близо до Дванайсета улица и подобно на повечето постройки в „черното дъно“ на гетото, представляваше паянтова съборетина без стъкла на прозорците, само някои от които бяха предпазени от капризите на времето с прегради от набързо сковани дъски. Допреди няколко месеца постройката стоеше празна и бързо се рушеше. Дори и сега след грубото боядисване и повърхностно потягане разрухата продължаваше да личи. Хората, които работеха там, често се питаха дали някоя сутрин няма да я намерят срутена.

Все пак старата постройка и двете съседни къщички изпълняваха една важна функция – те бяха предният пост на програмата за набиране на неквалифицирани работници за автомобилните компании.

Тази програма наричаха „помощна“. Създадена след големите расови вълнения в града, тя представляваше опит да се осигури работа на забравените от всички обитатели на черното гето, които години наред се водеха безработни в различни статистически справочници. Въведоха я

автомобилните компании, а след това към нея се присъединиха и други. Естествено, общественото мнение беше обработено по подобаващ начин и всички научиха за хуманните подбуди на автомобилните магнати. По-цинично настроените наблюдатели обаче твърдяха, че същите тези магнати просто се страхуват от една неизменно войнствено настроена общност, с която, волно-неволю, трябва да съжителствуват. Не бяха малко тези, които съвсем иначе обясняваха „хуманните“ подбуди на автомобилостроителите. Те припомняха, че програмата се е родила едва след като пламъците на горящия град през онази 67-а година буквално облизали главната квартира на „Дженеръл Мотърс“. Бяха прави във всичко с изключение на факта, че първата стъпка направиха не „Дженеръл Мотърс“, а „Форд“.

Но независимо от подбудите всички бяха единодушни по три съществени пункта: „помощната“ програма бе крачка напред. Тя трябваше да бъде направена поне двацет години по-рано. Никога нямаше да бъде направена обаче, ако не бяха бунтовете през 67-а година.

Общо взето, въпреки многобройните грешки и недомислия програмата действуваше успешно. Автомобилните компании снижиха изискванията си и много от отхвърлените преди хора получиха работа. Както се очакваше, един немалък процент от тях отпаднаха, но в същото време удивително голям брой доказаха, че всичко, от което се нуждае неудачникът, е просто малко шанс. В деня, в който там се появи Роли Найт, служителите й вече бяха натрупали значителен опит.

Той седна в чакалнята, където върху наредените в редици столове седяха четирийсетина мъже и жени. Подобно на търсещите работа хора, и столовете бяха с най-различни форми и модели. Все пак хората имаха нещо общо помежду си – всички до един бяха чернокожи. Разговори почти не се водеха. Роли Найт трябваше да чака почти час, преди да го повикат. През цялото време дремеше – именно този навик му помагаше да не забелязва дългите празни дни, които съвсем не бяха малко в живота му.

Беше все още сънен, когато го повикаха в една от шестте кабинки. Спря поглед на човека зад бюрото и се прозя.

Служителят – бузест негър на средна възраст, беше облечен в спортно сако и тъмна риза с отворена яка. На носа му бяха закрепени солидни очила с рогови рамки.

– Чакането винаги уморява – усмихна се приятелски той. – Баща ми казваше, че когато човек седи на задника си, се уморява повече, отколкото когато цепи дърва. И по този случай аз самият съм нацепил доста

дърва!

Роли Найт погледна ръцете му и каза:

– Ама май отдавна не си пипал брадва...

– Тук сте прав – отвърна служителят. – И това ми помага да установя нещо друго – вие сте човек, който вижда нещата и мисли. Въпросът ми е дали се интересувате от цепенето на дърва или от някоя друга, не по-малко трудна работа?

– Де да знам – отвърна Роли и започна да се чуди защо изобщо беше дошъл тук. Скоро щяха да стигнат до затворническото му минало и да сложат точка.

– Но вие сте тук, защото се нуждаете от работа, нали? – Служителят хвърли поглед към жълтата бланка, която една от секретарките навън беше попълнила. – Така ли е, мистър Найт?

Изненадан от това „мистър“, Роли само кимна с глава. Не можеше да си спомни кога за последен път го бяха наричали така.

– Да започнем с данните ви – каза служителят и притегли към себе си кошчето с печатни формуляри. Кандидатите за работа отдавна вече не попълваха въпросниците сами, тъй като в миналото доста хора отпадаха по простата причина, че едва четяха и пишяха и не бяха в състояние да отговорят на едно от най-важните изисквания на съвременното бюрократично общество – да попълнят формуляр. Сега това вършеха служителите и то беше важна част от нововъведенията в програмата.

Повечето въпроси отхвърлиха бързо.

Име: Найт, Роланд Джоузеф Луис. *Възраст:* двацет и девет години. *Адрес:* той го продиктува, без да споменава, че тясната стаичка в дъното на коридора принадлежи на друг човек, който само временно го беше приютил. Не спомена също, че още следващата седмица този адрес може да се окаже невалиден, ако на собственика му хрумне да го изхвърли. Но по-голямата част от живота си Роли беше прекарал именно в подобни стаички, в разни приюти или просто на улицата.

Родители: той продиктува имената. Фамилиите им се различаваха, тъй като родителите му не бяха женени, нещо повече – дори не бяха живели заедно. Служителят го прие като нещо напълно нормално. Роли отново не добави онова, което си спомни: *знаеше кой е неговият баща само защото майка му често споменаваше името му. Смътното си спомняше, че веднъж: дори го беше видял: начумерен плещест мъжага с белег на лицето, който не прояви никакъв интерес към сина си. Преди време някой му каза, че баща му е в затвора с доживотна присъда. Нямаше никаква представа дали е още там, или вече е умрял. За майка си, с*

която малко или повече беше живял, преди улицата да го погълне (приблизително до петнайсетгодишната си възраст), знаеше само, че в момента се намира в Кливланд или Чикаго. Няколко години не беше чувал нищо за нея.

Образование: осми клас. В училище се проявяваше като умно и паметливо момче. И сега си беше такъв, когато се сблъскваше с нещо непознато. Но отдавна вече знаеше колко много трябва да се учи един чернокож, ако иска да се измъкне от тинята. И знаеше, че никога няма да го направи.

Последна месторабота: Напъна се да си спомни имена и адреси. След училище се беше захващал с цял куп неквалифицирани дейности – почистваше автобуси, ринеше сняг, миеше коли. После дойде голямата криза от 1957 година и в Детройт вече не се намираше никаква работа. Затъна в безделие, което се нарушаваше единствено от периодичното ровене из боклуците, дребните кражби и първата присъда за задигане-то на някаква кола.

– Имате ли досие в полицията, мистър Найт? – попита служителят.

– Имам.

– Страхувам се, че ще ми бъдат необходими известни подробности. Трябва да ви предупредя, че всичко се проверява, затова е по-добре сам да ми кажете истината.

Роли сви рамене. Разбира се, че проверяват мръсниците. Излишно е да му го казват.

Започна с присъдата, която получи-за кражбата на колата. Тогава беше на деветнайсет години и го осъдиха на една година условно.

Има ли значение как беше станало! Интересувахте ли се някой, че колата бяха откраднали други, а той се качи на задната седалка само за да е повесело? После ги спря полицията и всичките шестима младежи вътре бяха обвинени в кражба. На следния ден, малко преди да бъде изправен пред съдията, Роли получи предложение признава се за виновен и в замяна получава само условна присъда. Слисан и уплашен, той прие. Обещанието беше спазено и всичко приключи за броени секунди. Доста по-късно разбра, че ако се беше посъветвал с адвокат (както би постъпил на негово място всеки бял младеж), вероятно изобщо нямаше да бъде осъден и всичко щеше да мине с официално предупреждение от съда. Никой не му каза, че признавайки се за виновен, той си осигурява криминално досие, което като зъл дух ще виси над главата, му цял живот. Именно това досие направи значително по-тежка следващата му присъда.

– И какво стана после? – попита служителят.

– Бях в пандиза.

Това се случи година по-късно. Отново кражба на кола, този път истинска. И още две други, за които не го хванаха. Присъдата – две години затвор.

– Друго?

Ето го възловия момент. Когато стигнеха дотук, те неизменно затваряха книгите си. Съжаляваме, но работа за вас няма. Дано се задавят със скапаната си работа! Роли отново се запита за какво ли всъщност дойде.

– Въръжен грабеж. От пет до петнайсет. Излежах четири в джексънския пандиз.

Бижутерски магазин. Двама се вмъкнаха късно през нощта. Цялата им плячка беше шепа евтини часовници. На излизане ги спитаха. Роли беше имал неблагоприятното да носи и един револвер двайсет и втори калибър. Това беше достатъчно за тежка присъда и никой не обърна внимание на факта, че той не беше го вадил от джоба си.

– Освободили са ви предсрочно за добро поведение, така ли?

– Ами! Просто надзирателят почна да ми завижда за готината килия!

Негърът на средна възраст срещу него вдигна глава:

– Шегите са хубаво нещо – винаги помагат. Но трябва да ми кажете дали наистина сте освободен за добро поведение.

– Може и тъй да се каже...

– Добре, значи примерно поведение. – Служителят нанесе сведението в картоната, после попита: – А какво е поведението ви сега, мистър Найт? Имате ли някакви неприятности с полицията?

Роли поклати глава. Нямаше никакво намерение да разказва на тоя чичо Том за снощните си неприятности, нямаше намерение да му признае, че ще бъде в беда, ако не успее да се държи далеч от бялата свиня, която беше раздразнил и която щеше да го спипа при първа възможност благодарение на скапаните им закони. Тази мисъл върна предишните му страхове и му напомни причината, поради която беше тук: ужасът, който изпитваше от затвора. Служителят продължи да му задава въпроси и прилежно записваше отговорите. Роли беше изненадан от факта, че все още го разпитват, вместо да му посочат вратата, веднъж вече чули думичките „въръжен грабеж“.

Онова, което не знаеше (нямаше кой да му го каже, а той не четеше вестници), беше фактът, че едно от нововъведенията на помощната

програма предвиждаше доста по-меко отношение към бившите затворници.

Изпратиха го в друга стая, където се съблече за медицински преглед. Лекарят – бял младеж, който работеше равнодушно, но със смайваща бързина – спря за миг да огледа кльощавото тяло и хлътналите бузи на Роли.

– Каквато и работа да получиш, ще трябва да използваш част от заплатата си, за да се поохраниш. Иначе няма да издържиш. Повечето от тукашните кандидати изпращаме в леярната, но там не е за теб. Ще препоръчам да те изпратят на конвейера.

Роли го слушаше с нескрито презрение. Вече мразеше и хората, и цялата им система. За какво се мисли това мазно бяло копеле? За дядо господ? С удоволствие би му теглил една и би си тръгнал, ако не беше толкова натясно. В едно обаче беше абсолютно сигурен – каквато и работа да му дадат тия тук, няма да стои на нея и ден повече от необходимото.

Прекоси чакалнята и отново влезе в стаичката на човека с формулярите.

– Лекарят твърди, че все още дишате и не вижда дупки, през които да прониква дневна светлина, когато отворите уста. Ето защо ще ви предложи работа на последния конвейер. Работата е трудна, но заплатата е добра – профсъюзът има грижата за това. Ще приемете ли?

– Нали затуй съм дошъл?

Какво още иска тоя мръсник? Да му целуне краката ли?

– Приемам отговора ви за положителен. Ще минете неколкоседмичен курс на обучение, който също ще ви се заплаща. Оттатък ще ви запознаят с подробностите – къде да отидете, кога ще започнете. А, и още нещо...

Роли безпогрешно отгатна, че сега идва ред на проповедите. Май тоя бял негър ще се окаже някой смахнат холиролър¹⁸!

Служителят свали роговите си очила, облегна се на бюрото и преплете пръсти.

– Вие сте умен, умеете да пресмятате. Разбирате, че в момента получавате отсрочка, коя го се дължи на благоприятно за вас стечение на обстоятелствата. Днес хората във фирми като нашата проявяват съзнание, което невинаги са имали. Независимо че идва късно, то вече е факт,

18. Член на религиозната секта „Петдесетници“, която е характерна с фанатичните си проповеди – Б. пр.

а и много други неща се променят. Няма значение дали го. Вярвате, или не. – Топчестият служител със спортното сако взе един молив, повъртя го из ръцете си, после го остави обратно на масата и продължи: – Може би никога досега не сте получавали отсрочка и тази ви е първата. Аз поне съм склонен да мисля така. Но не бих си свършил работата както трябва, ако не ви предупредя, че за човек с вашето досие друг шанс няма да има... поне при нас. Много хора минават оттук. Някои от тях успяват да се закрепят, други – не. Успяват онези, които искат. – Служителят впи настойчив поглед в Роли. – Стига сте били глупак. Найт, възползвайте се от шанса си! Друг съвет не мога да ви дам. – После протегна ръка и добави: – Желая ви успех!

С чувството, че е бил изигран, без да знае точно как, Роли неохотно пое протегнатата ръка.

Отвън му обясниха как и къде да отиде на работа.

Курсът на обучение, финансиран от компанията и от правителствени субсидии, продължаваше два месеца. Роли Найт издържа десет дни.

В края на първата седмица получи чек за сума, каквата отдавна не беше виждал в ръцете си. Двамата почивни дни преминаха в непрекъснат запой, но в понеделник все пак успя да стане навреме за автобуса, който го отведе в учебния център на другия край на града.

Във вторник обаче умората го надви. Събуди се едва когато слънцето огря лицето му през отдавна немитите стъкла на прозореца. Съливо се надигна, премигна няколко пъти и погледна навън. Уличният часовник сочеше почти пладне.

Знаеше, че се е провалил и пак е без работа. Реагира с пълно безразличие. Не изпита нищо подобно на разочарование, защото още от самото начало знаеше как ще завърши всичко това. Кога и по какъв начин ще настъпи краят, беше просто подробност.

Роли Найт и десетки хиляди като него никога не използваха житейския си опит за придобиване на известна далновидност. Когато си се родил без нищо, когато не получаваш нищо и си се научил да живееш без нищо, далновидност просто не съществува. Съществува само днешният ден, сегашният миг. Голяма част от невежите и плиткоумни мислители от света на белите наричат това състояние „некадърност“ и безпощадно го заклемяват. Социолозите, които притежават по-голяма доза съчувствие и отзивчивост, нарекоха този синдром „ориентация към настоящето“ и „недоверие в бъдещето“. Роли никога не беше чувал

подобни фрази, но те съвсем точно се покриваха с инстинктите му. В този миг инстинктът му прошепваше, че все още е уморен, и той отново си легна.

През следващите дни не направи никакъв опит да се върне в учебния център или в кантората за наемане на работна сила. Отново започна да се шляе и да виси по ъглите. Понякога успяваше да изкара някой долар, понякога – не. Но най-странното беше, че ченгето, с което се беше съдърпал, го бе оставило на мира.

Цялата му трудова дейност беше свързана с една-единствена последица – или поне в онзи момент изглеждаше така.

Около месец по-късно в стаята, която все още обитаваше по милост, се яви един посетител. Той се оказа инструкторът от учебния център, когото Роли Найт добре помнеше – едър и червендалест бивш заводски майстор с изтъняла коса и голямо шкембе. Беше се задъхал от изкачването на стълбите до третия етаж.

– Ти защо напусна? – рязко запита той.

– Спечелих Ирландската регата¹⁹, човече. Вече нямам нужда от работа.

– Какви хора! – Посетителят с отвращение оглеждаше мизерната стаичка. – Само като си помисля, че нашите данъци отиват за такива като тебе, и направо ми призлява! Ако зависеше от мен... – Той остави изречението си недовършено и извади някаква хартия. – Я се подпиши тук. Вътре пише, че не искаш вече да посещаваш курса.

Роли равнодушно подписа. Единственото му желание беше всичко да се свърши по-бързо.

– А ето и няколко чека за разноските на компанията, които трябва да бъдат възстановени. – Човекът разрови бумагите си и добави – Тях също трябва да подпишеш.

Роли подписа и чековете, четири на брой.

– А следващия път се постарай да не създаваш толкова главоболия на хората! – неприязнено приключи разговора инспекторът.

– Върви по дяволите, дебелак! – отвърна Роли и се прозина.

Нито Роли, нито неговият посетител подозираха, че през цялото време на разговора им една скъпа кола последен модел търпеливо чакаше на улицата срещу порутения пансион. В нея седеше висок и представителен негър с посивели коси, който с интерес проследи влизането на

19. Ежегодно гребно състезание в щата Мичман с големи награди за победителите – Б. пр.

инструктора от подготовителния курс в къщата. Когато едрият червендалест мъжага излезе и подкара колата си, скъпата лимузина го последва на дискретно разстояние – така както го беше следвала през по-голямата част от следобеда.

ГЛАВА ДЕСЕТА

– Хайде, маце! Зарежи това скапано питие! – проговори нетърпеливо търговецът на резервни части Оли и хвърли поглед към Ерика Трентън, която седеше от другата страна на масичката в полутъмното заведение. – В стаята има цяла бутилка!

В ранния следобеден час двамата се бяха отбили в бара на хотел „Куинсуей Ин“, разположен недалеч от Блумфийлд Хилс. Ерика си играеше с второто питие, поръчано, за да печели време, но прекрасно разбираше, че забавянето е безсмислено – или ще свършат това, за което бяха дошли, или няма да го свършат.

– Нека го изпия – отвърна тя и докосна чашата си. – Имам нужда от него.

Макар и вулгарен, този човек съвсем не изглежда зле, помисли си тя. Висок и строен, с тяло, което положително е по-добро от маниерите му. Спомни си, че беше ѝ споменал за редовните си занимания с гимнастика. Можеше да попадне на някой далеч по-малко привлекателен.

Беше ѝ разказал за своите гимнастически увлечения по време на първата им среща, състояла се в същия този бар. Ерика беше влязла за едно питие с надеждата, че може да се случи нещо интересно, и Оли я беше заговорил. Опитен и циничен, той прекрасно знаеше защо това заведение се посещава предимно от омъжени жени. Уговориха си среща, за която той ангажира стая в хотела. Но разкъсвана между физическата нужда и чувството за вина, Ерика настоя да останат целия следобед в бара, след което си тръгна. Побеснял от яд, той я отписа от сметките си, но преди няколко седмици тя неочаквано му се обади отново и поиска да се видят.

Наложи се да отлагат срещаш си на няколко пъти, тъй като Оли не се върна от Кливланд, а посети още няколко града, на които Ерика вече забрави имената. Но сега бяха тук и Оли ставаше нетърпелив.

– Е, маце?

Внезапно, с чувство на тъжна ирония, тя си спомни един плакат, който висеше в кабинета на Адам. На него пишеше: „Направи го днес!“

– Добре – въздъхна тя и стана от стола си.

Тръгнаха по окичените с картини хотелски коридори, по които без съмнение бяха вървели много жени в нейното положение. Усети как сърцето ѝ учестява ритъма си и направи последен опит да запази

спокойствие.

Връщайки се върху случилото се няколко часа по-късно, Ерика стигна до заключението, че крайният резултат не е ни го толкова добър, колкото беше очаквала, нито толкова лош, колкото се бе опасявала. Откровено казано, беше получила онова чувствено удовлетворение, от което се нуждаеше, но то бе някак си непълно. В две неща обаче беше напълно уверена. Първо – това удовлетворение нямаше нищо общо с чувството на пълнота и задоволеност, което я изпълваше след пламенната любов на Адам в миналото. Чувство, което траеше с дни, И второ – никога нямаше да го направи отново... поне не с Оли.

В такава настроение Ерика напусна „Куинсуей Ин“ и се отправи към Бърмингам. Купи някои неща, от които се нуждаеше, купи и разни безполезни дреболии, но удовлетворението я изпълни пак едва когато отново се включи в онази опасна и вълнуваща игра – задигането на разни вещи от магазините. С все по-нарастващо самообладание тя се сдоби с орнаментирана закачалка за дрехи, шише шампоан и – о, какъв успех! – със скъпа автоматична писалка.

Първата сполучлива кражба на парфюма „Норел“ я накара да си мисли, че задигането на разни неща от магазините е съвсем лесна работа. Разбра какво е необходимо за Това – ум, бързина и здрави нерви. Изпитваше гордост, че притежава и трите.

ГЛАВА ЕДИНАЙСЕТА

В мрачен и дъждовен ноемврийски ден, приблизително шест седмици след срещата си с Адам Трентън на изпитателния полигон, Брет Делъсантоу се озова в Центъра на Детройт, обзет от настроение, което напълно отговаряше на метеорологичната обстановка.

Независимо от напрежението, тревогите и съмненията си младият автомобилен дизайнер рядко биваше мрачен и почти винаги успяваше да запази ведрото си настроение. Но ден като този идва твърде много за всеки истински калифорниец, помисли си той. През зимата Детройт е направо ужасен!

Преди няколко минути успя да стигне до колата си, паркирана между сградите на Конгреса и Шелби. Пронизващият вятър носеше ледените дъждовни капки с невероятна скорост, а движението беше толкова оживено, че Брет едва успяваше да пресече улиците на пешеходните пътеки. Принуден да виси безпомощно по пресечките, той, естествено, се измокри до кости.

А и този град... Пфу! Винаги мръсен и потискащо грозен, днес бе направо нетърпим с това оловно небе и студен дъжд! Сякаш някой ръси сажди върху мрачна гробница! По-лошо ставаше само през март и април, когато замръзналият и почернял сняг започваше да се топи. Сигурно и тогава има хора, които не обръщат внимание на градската грозота. За съжаление той не беше от тях.

Най-накрая се добра до колата си и първата му работа беше да включи отоплението и чистачките. Въздъхна с облекчение, забелязвайки, че навън дъждът продължава да се усилва. Паркингът беше задръстен и трябваше да изчака преместването на колите. На идване се обади на служителя при входа, но той все още беше през няколко коли.

Докато чакаше, Брет си спомни, че пристигна да работи и живее в Детройт точно в ден като този. Автомобилните компании бяха пълни с калифорнийци като него, които, завършили Колежа по дизайн към лосанжелеския Център на изкуствата, поемаха към Детройт в началото на зимата, веднага след получаване на дипломите си. За някои от тях градът се оказваше толкова шокиращо мрачен, че не издържаха и почти веднага се връщаха на запад да си търсят друга работа. Но макар и здравата разтърсени, повечето оставаха. Трябваше да мине известно време, за да открият и добрите страни на този град – Детройт е културен

център с традиции, особено по отношение на изобразителното изкуство, музиката и театъра, а щатът Мичиган със своите уникални девствени езера предлага чудесни възможности за спорт и туризъм през цялата година.

„Но къде, по дяволите, изчезна тоя паркингджия – раздразнено се запита Брет – Няма ли най-сетне да премести тези коли отпред?“

Лошото му настроение се дължеше до голяма степен на поредицата дребни неблагоприятия, които го преследваха през целия ден. Беше се уговорил да обядва в хотел „Поншартрен“ с приятеля си Ханк Крейсъл, който притежаваше предприятие за производство на резервни части. Но когато се добря до хотела, откри, че гаражът е препълнен, и се наложи да паркира няколко пресечки по-нататък. Естествено, изминавайки обратния път пеш, той стана вир-вода В хотела пък завари бележка, с която Крейсъл се извиняваше, че няма да може да дойде. Наложил му се да обядва сам, след като беше изминал цели двайсет километра в дъжда. Имаше и някои други неща за уреждане в центъра, които му отнеха останалата част от следобед. Докато се придвижваше пеш, откри, че сякаш всички грубияни на света се бяха наговорили да му свирят с класоните си и въпреки усилващия се дъжд да пренебрегват предимството му на пешеходните пътеки.

Именно тези невъзпитани шофьори го дразнеха най-много. В нито един от познатите му градове (включително Ню Йорк) водачите не бяха толкова груби и безпардонни като тези, които кръжат с возилата си из улиците и магистралите на Детройт. Вероятно това явление се дължеше на факта, че целият град си изкарва хляба от автомобилите, превърнали се в символ на мощ. Но тъй или иначе, зад волана на колата си жителят на Детройт се превръщаше в истински Франкенщайн. Голяма част от пришълците, първоначално потресени от безцеремонното и грубо отношение на шофьорите, скоро започваха да се държат по същия начин просто защото друг не беше възможен. Брет беше от малцината, които така и не успяваха да се приспособят. Привикнал на пословичното калифорнийско кавалерство, той продължаваше да се дразни от кошмарния начин, по който се караше тук.

Явно служителят от паркинга беше забравил, че трябва да премести колите отпред. Брет проумя, че ако иска скоро да се измъкне, ще трябва да излезе и да го потърси независимо от дъжда. Изруга и отвори вратата. Но когато откри служителя; той преглътна протестите си, тъй като човечецът беше измокрен до кости и едва се държеше на краката си. Дадде му почерпка и посочи колите, които му пречеха да излезе. В края на

краищата има поне своя уютен и топъл апартамент, където не след дълго ще се приюти, помисли си той по обратния път. А онзи човечец положително е лишен от подобна перспектива. Апартаментът на Брет се намираше в сградата Кънтри К्लъб Менър в квартала Бърмингам. Сети се, че тази вечер ще му гостува Барбара, обещала да приготви нещо вкусно за вечери.

Петдесетте хиляди годишно плюс различните добавки позволяваха на Брет да води живот, който компенсирал изцяло всички отблъскващи качества на град Детройт, и той не криеше удоволствието си от този факт.

Най-накрая колите пред него се раздвижиха и той се приготви да потегли. Изходът беше на трийсетина метра по-нататък. Подаде газ, за да скъси разстоянието до колата отпред, и бръкна в джоба си за дребни пари. В този миг един тъмнозелен седан изскочи изневиделица пред него, зави остро надясно и се закова на свободното място в опашката С цялата тежест на тялото си Брет стъпи върху спирачката. Колата поднесе, но все пак спря.

– Проклет идиот! – изрева той.

В следващите пет секунди действията му компенсирал всички дребни неблагоприятия през деня, капак на които беше поведението на детройтските водачи. Изскочи от колата и тичешком се отправи към тъмнозеления седан отпреде си. С рязко движение отвори шофьорската врата и изрева:

– Мръсен кучи... – Думите заседнаха в гърлото му.

Зад волана седеше висок и добре облечен негър с посивели коси, някъде около петдесетте, който учтиво попита:

– Моля? Искяхте нещо да ми кажете?

– Нищо, нищо – изръмжа Брет и понечи да затвори вратата.

– Един момент, ако обичате! Съвсем не е нищо! Бих могъл да се оплача пред Комисията по правата на човека! Ще им кажа, че един бял младеж е отворил вратата на колата ми с явното намерение да ми друсне един по носа, но се е отказал, понеже цветът на кожата ми е различен от неговия! Това, знаете, си е чиста проба расова дискриминация и хората от Комисията няма да, бъдат очаровани!

Брет се разсмя:

– Това наистина ще бъде нещо ново за тях! Но трябва ли да считам, че предпочитате да извърша онова, което бях намислил?

– Ако наистина се налага, извършете го – въздъхна сивокосият негър. – Аз лично бих ви почерпил една чашка, след което вероятно и ще

ви се извиня... Ще ви обясня, че ви засякох по този начин, подчинявайки се на някакъв непонятен и глупав импулс, появил се съвсем неочаквано в края на един изпълнен с неприятности ден.

– И вашият ли?

– Май ще се окажем колеги по съдба...

Брет кимна и каза:

– Приемам предложението ви за чашката.

– Да вървим тогава в „Гаража на Джим“... Само на три преки оттук е и портиерът положително ще се погрижи за колата ви. Между другото, казвам се Ленард Уингейт.

Зеленият седан тръгна напред да показва пътя.

След като си поръчаха по едно уиски с лед, откриха, че работят в една и съща компания. Ленард Уингейт заемаше ръководен пост в отдел „Кадри“, а в хода на разговора Брет откри, че рангът му е приблизително с две нива под този на вицепрезидента. Още по-късно щеше да открие, че събеседникът му е най-високопоставеният негър в цялата компания.

– Името ви ми е познато – каза Уингейт. – Вие сте онзи Микеланджело, който създаде ориона, нали?

– Да се надяваме, че е така – кимна Брет. – Виджали ли сте прототипа?

Другият поклати глава.

– Ако имате желание, мога да го уредя.

– С удоволствие. Още по едно?

– Сега е мой ред – отвърна Брет и направи знак на бармана.

„Гаражът на Джим“, едно от известните заведения в центъра на Детройт, беше живописно украсен с различни автомобилни принадлежности. Въпреки ранния вечерен час барът вече беше почти пълен и заетостта на персонала се увеличаваше едновременно с глъчката.

– Доста народ си вади хляба покрай ориончето – отбеляза Уингейт.

– Така е.

– И това е особено вярно за моите хора.

– Вашите хора?

– Работниците на надница... черни и бели. Както потръгне на ориона, така ще върви и на сума ти хора в този град. Колкото повече часове направят, толкова повече пари ще занесат у дома. А знаете какво означава това за техния начин на живот, за храната им, за изплащането на жилищата, за новите дрехи, за почивката, за децата...

– Когато нахвърлям формите на нова кола или пък я моделирам от

глина, и през ум не ми минава за подобни неща! – учудено призна Брет и поклати глава:

– Напълно логичо. Едва ли някой от нас има представа и за половината от това, което се случва на другото. Зад всичките тези стени, които ни разделят... тухлени и други. А когато все пак успеем да надникнем зад някоя от тях и направим опит да помогнем, се оказва, че изобщо не сме помогнали, а напротив! Защото вонящите паразити от един по-друг вид... – Ленард Уингейт сви юмрук и безшумно го стовари върху покритата с блестящ метал повърхност на бара. После хвърли поглед към Брет и криво се усмихна: – Извинете!

– Ето и второто ви питие, приятелю. Мисля, че имате нужда от него. – Дизайнерът отпи от своята чаша и попита: – Предполагам, че това, което казвате, има пряка връзка с фокусите ви на паркинга преди малко?

Уингейт кимна:

– И за това трябва да ме извините. Но просто щях да се пръсна! – После добави, вече с по-спокоен тон: – Предполагам, че вече съм изпуснал парата.

– Парата е просто едно бяло облаче – вметна Брет. – Наясно ли сте за източника ѝ?

– Не съвсем. Чували ли сте нещо за програмата, която носи името „Работа за безнадеждните“?

– Името ми е познато, но без подробности. – Брет си спомни, че от известно време насам Барбара Залески се интересуваше от този проблем, който имал някаква връзка с новата ѝ задача в агенцията.

Сивокосият кадровик му разясни накратко същността на програмата – нейната насоченост към жителите на гетото и постоянните безработни, описа му канторите за наемане на работна ръка, които са открили в тези райони компаниите от Голямата тройка. Обясни му, че за успеха на програмата се разчита на качествата на отделния индивид.

– Въпреки някои разочарования програмата е полезна – обобщи Уингейт. – Над петдесет процента от хората, на които сме предложили работа, се задържат на нея. А това надхвърля и най-оптимистичните ни прогнози. Имаме сътрудничеството на профсъюзите, получаваме подкрепа и от други места, а средствата за информация също помагат, като рекламират нашата дейност. Ето защо много боли, когато ножа ти забиват хора от собствената ти компания!

– Кой ви е забил нож? – попита Брет.

– Ще трябва да започна по-отдалеч, за да ви стане ясно – отвърна Уингейт и с крайчеца на дългия си тънък пръст разбърка леда в чашата.

– Повечето от хората, които наехме, никога в живота си не са имали постоянна работа. Главно защото никой не им я е предлагал. Да работиш постоянно като повечето от нас, означава да придобиеш определени навици – да ставаш рано за първия автобус, да свикнеш да ходиш на работа пет дни в седмицата. Но ако никога не си правил подобно нещо, ако тези навици ти липсват, ти твърде много заприличваш на човек, който се е захванал да учи чужд език. Трябва ти време. Наречете го време за преустройство, време за превключване, ако щете. Откакто се заехме с тази програма, доста неща ни се изясниха. Разбрахме, че някои хора (далеч не всички, разбира се) не могат да придобият сами подобни навици. Трябва им малко външна помощ.

– Май и аз съм от тях – намеси се Брет. – Изобщо не мога да свикна с ранното ставане.

– Мога да ви пратя някой от Отдела за служебни контакти. Ще ви държи сметка, ако престанете да ходите на работа. Но има и нещо друго – част от новоназначените работници пропускат по някой работен ден или просто закъсняват с час-два. И се отказват. Вероятно не са го направили нарочно, а просто така са се стекли обстоятелствата. Те обаче остават с убеждението, че ние сме лишени от всякаква гъвкавост и че след подобно провинение губят мястото си автоматически.

– А в действителност не го губят, така ли?

– Разбира се, че не! Правим най-различни отстъпки просто защото *искаме* нещо да се получи. На сънливците раздаваме безплатно евтини будилници. Едва ли ще ми повярвате, ако ви кажа, че много от тях виждат подобна вещ за пръв път в живота си! Имам разрешение от ръководството да купувам будилници на едро и в кабинета ми те са повече, отколкото кламерите в някоя обикновена канцелария!

– Да не мръдна оттук, ако някога дори за миг съм подозирал всичко това! – възкликна Брет. Трудно му беше да повярва, че една гигантска автомобилна компания, изплащаща на своите служители милиарди долари годишно за заплати, ще вземе да се занимава със събуждането на шепа сънливци!

– Разказвам ви всичко това, за да ви насоча към един конкретен факт – продължи Ленард Уингейт. – Когато някой от наетите чрез нашата програма работници не се появи на работното си място или в Центъра за квалификация, съответният ръководител е длъжен да се свърже с моите хора, които пък са преминали специална подготовка. И нещата обикновено се оправят, ако, разбира се, случаят не е от най-безнадеждните.

– Но това невинаги става, така ли? И то е причината за одевешното ви състояние?

– Отчасти. Има още куп проблеми. – Човекът от „Кадри“ глътна останалото в чашата му уиски и продължи: – Например квалификационните курсове, които траят два месеца. Във всеки от тях се обучават по около двеста човека.

Брет направи знак на бармана да напълни чашите им и каза:

– Разбирам, по двеста човека в курс...

– Точно така. За тях отговарят двама души – инструктор и секретарка. Те водят на отчет всички документи, включително и присъствените дневници. Един път седмично изпращат в счетоводството чековете за заплатите, които, естествено, се попълват въз основа на присъствието на всеки курсист. Точно една такава двойка е причина за всичките ми ядове – въздъхна Уингейт. – Един инструктор и една секретарка...

– Защо?

– Ами защото лъжат, мамят и крадат хората, на които са задължени да помагат!

– Струва Ми се, че останалото не е трудно за отгатване – каза Брет. – Но все пак е по-добре, ако ми го разкажете вие.

– Докато трае курсът, някои хора отпадат по най-различни причини. Вече ви обясних, че това е неизбежно и ние сме подготвени за него. Ако бъдем своевременно уведомени, правим опит да върнем тези хора. Но моите скъпи приятели не ни съобщават за отпадналите, а продължават да ги водят като присъстващи. Съответно продължават да постъпват и чековете с възнаграждението им. След което скъпата двойка си ги присвоява.

– Но чековете са поименни и не могат да бъдат осребрени!

– Могат и те го Правят – поклати глава Уингейт. – За целта от време на време докладват, че някои хора са престанали да посещават курсовете и компанията спира изплащането на заплатите. После инструкторът издирва тези хора, на чието име вече са се посъбрали доста предварително издадени чекове. Не му е трудно, тъй като всички адреси са при него. Когато ги намери, той започва да пее предварително скалъпената си история за недоволната компания, която си иска парите. Ония подписват и той вече може да осребри чековете където пожелае. Сигурен съм, че се действа точно по този начин. Един цял следобед следих тоя инструктор, затова съм сигурен!

– А какво става после, когато вашите хора за служебни контакти тръгнат да търсят напусналите? Казвате, че на даден етап те научават за

тях. Не е ли твърде лесно да разберат за чековете?

– Не. Забравяте, че хората, с които си имаме работа, рядко проявяват охота за общуване. Те са отпадъци в пълния смисъл на думата и никога няма да предложат доброволно информацията, с която разполагат. Трудно е дори да ги накараш да отговорят и на най-елементарни въпроси. Освен това съм убеден, че тук-там се подхвърля и по някой подкуп. Не мога да го докажа, но ми мирише на, нещо такова.

– Мръсна история. – Брет честно си призна, че неговите неприятности са нищо в сравнение с това, което му разказа Ленард Уингейт. – И сам ли разкрихте всичко това? – попита той.

– В основни линии – да, макар че идеята хрумна първо на един от помощниците ми. Направило му впечатление, че присъствието в един от курсовете е прекалено добро. После двамата започнахме проверки, съпоставихме новите и старите данни, сверихме ги с данните на други компании. Накрая добихме съвсем ясна представа за цялата работа. Трябваше само да продължим наблюдението, за да открием преките виновници. И ги открихме.

– Какво ще стане сега?

Уингейт сви рамене и се облегна на тезгяха.

– Нещата вече не са от моята компетентност. Предадох всичко в ръцете на хората от сигурността. Днес следобед в Центъра докараха инструктора и секретарката. Поотделно. Бях там и видях с очите си как бързо рухнаха. Признаха всичко. Онзи тип даже се разплака, представете си!

– Представям си – отвърна Брет. – И на мен ми се плаче, но по друга причина. Ще ги съди ли компанията?

– Онзи тип и приятелката му са убедени в това, но на мен лично не ми се вярва. – Негърът се изправи в цял ръст. Беше с почти една глава по-висок от Брет Делъсантоу. – Лоша реклама, нали знаете? – шеговито допълни той. – Тая история хич не е за вестниците, защото ще пострада доброто име на компанията. Освен това за шефовете е най-важно да си приберат обратно парите. Става въпрос за няколко хилядарки...

– А какво ще стане с онези хора? Онези, които биха могли да се върнат на работа?

– Хайде, хайде, приятелю... Ставате сантиментален!

– Я оставете този тон! Не аз съм откраднал проклетите ви чекове!

– Вярно. Не сте вие. А за онези хора ще ви кажа. Ако разполагаме с шест пъти повече служители и ако можехме да прегледаме отново всички досиета, за да сме сигурни кого търсим... Ако можехме да

открием хората след толкова време...

Барманът се приближи и видял празната чаша на Уингейт, въпросително го погледна. Негърът поклати глава и довърши мисълта си.

– ...бихме направили нещо, но то няма да е кой знае какво.

– Съжалявам – каза Брет. – Ужасно съжалявам! – Помълча, после попита: – Женен ли сте?

– Да, но какво значение има това?

– Вижте, у дома е приятелката ми, която приготвя нещо за хапване. Защо не дойдете на гости?

Уингейт се поколеба от учтивост, но Брет настоя.

Пет минути по-късно двамата пътуваха към Кънтри К्लъб Менър.

Когато пристигнаха, Барбара отдавна шеташе из кухнята, тъй като притежаваше свой ключ от апартамента. Във въздуха се носеше съблазнителният аромат на печено агнешко.

– Хей, готвачко! – провикна се от антрето Брет. – Излез да посрещнеш един гост!

– Ако е жена, сам ще си довършиш вечерята – долетя отвътре гласът на Барбара, а след миг се появи и самата тя: – А, не е жена... Здравейте.

Върху строгото костюмче от трико, с което ходеше на работа в детройтското бюро на агенцията, беше завързала тънка престилчица. Това съвсем не разваля общото впечатление от безупречната ѝ фигура, с одобрение отбеляза Брет. Усети, че и Ленард Уингейт е стигнал до подобно заключение. Както обикновено тъмните очила стояха забравени високо в гъстите и кестеняви коси. Брет се пресегна да ги снее, после леко я целуна. Представи ги един на друг и важно заяви на Уингейт:

– Това е любовницата ми.

– Просто много му се иска да е така – поясни Барбара. – Но не е. А за да си го върне, той на всички разправя обратното!

Както беше очаквал Брет, Барбара и Ленард Уингейт бързо намериха общ език. Докато двамата разговаряха, Брет отвори бутилка „Дом Периньон“ и напълни чашите. Барбара час по час се извиняваше и отскачаше до кухнята.

По време на едно от отсъствията ѝ Уингейт обходи с поглед просторния хол и каза:

– Хубава ви е къщичката.

– Благодаря – усмихна се Брет.

Беше наел този апартамент преди около година и половина и сам се зае с вътрешното му обзавеждане. То напълно отговаряше на предпочитанията му към модерния дизайн и ярките тонове. Преобладаваха яркожълтото, бледоморавото, червеното и кобалтовозеленото. Нанесени с фантазия, те образуваха привлекателно и хармонично цяло. На места ярко, а на други умело туширано, осветлението подчертаваше и допълваше цветовете. Общият ефект беше изключително оригинален – създаваше се впечатление за наличието на различни настроения в едно-единствено помещение.

Полуотворена врата в единия край на хола водеше към друга стая.

– Тук ли работите? – попита Уингейт.

– Обикновено да – кимна Брет и махна по посока на открената-та врата. – Ей там ми е мислителницата. Особено когато съм на творческа вълна и имам нужда от тишина и спокойствие. В онзи Тадж Махал²⁰ с неговите звукови ефекти, това е невъзможно – говореше за Центъра за проектиране и промишлен дизайн.

– И други неща прави тук – намеси се току-що влязлата Барбара. – Елате, Ленард, ще ви покажа.

Уингейт се подчини на поканата, а Брет ги последва.

Колоритно и не по-малко приятно от хола, другото помещение беше обзаведено като ателие, с всичко необходимо за един дизайнер творец. Купчината смачкана копирна хартия на пода до чертожната маса свидетелствуваше за последната серия скици на Брет, който, подобно на повечето свои събратя, късаше и хвърляше, докато не останеше доволен. Върху корковия плот над масата беше забодена последната скица, изобразяваща задна автомобилна броня.

Уингейт я посочи и попита:

– Това ще бъде ли произведено в действителност?

Брет поклати глава:

– Едва ли... Човек си играе с идеите, просто ги изпуска като... като въздишка. Понякога по този начин стигаш до нещо, което може да се окаже полезно. Тази скица не е такава. – Той откъсна листа и го смачка в юмрук, после добави: – Ако някой вземе да събере всички боклуци, предшествувачи създаването на една нова кола, сигурно ще напълни с тях целия Кобо Хол!

Барбара включи страничната лампа, която освети един статив,

20. Мавзолей от бял мрамор, който могоулският император Шах Джахан построил за любимата си съпруга на мястото, където днес се намира индийският град Агра. Синоним на великолепие. – Б. пр.

разположен в дъното на помещението и покрит с парче плат.

– Но това тук няма да бъде унищожено – каза тя и свали покривалото.

На статива беше окачена почти готова рисунка с маслени бои. – Не мислете, че ще видите кой знае какво – намеси се Брет. – Барбара е твърде пристрастна, защото ми е приятелка, и едва ли преценките ѝ са точни.

Високият посивял негър поклати глава.

– В случая не е така!

После с неприкрито възхищение се зае да съзерцава рисунката. На нея беше изобразена свързана в органично цяло колекция от автомобилни части. Осветени от ярката крушка, до статива бяха струпани модели-те. В купчината имаше всичко, което авторемонтните работилници изхвърлят – прегорели до шоколадово автомобилни свещи, ступен диференциал, празна кутия от моторно масло, разглобен карбуратор, фар без стъкло, разяден от киселината 12-волтов акумулатор, изкривен гаечен ключ, ръчка за прозорец, множество ръждясали болтове и гайки. Над всичко това, окачен на пирон, висеше волан с повреден клаксон.

Едва ли някоя друга купчина би била по-малко оригинална и по-малко предразполагаща към творческо вдъхновение. Но по един наистина забележителен начин Брет бе успял да вдъхне живот на своята картина, да накара платното да излъчва странна красота, примесена с тъга и носталгия. То сякаш казваше: ето, това са повредени и никому ненужни реликви, изхабени и безполезни, годни единствено за боклука. Но някога, макар и за кратко, те са имали свой живот, действували са, били са обект на нечии мечти и амбиции, били са някакво постижение на човешкия гений. Всички ние добре знаем, че съдбата на всяко човешко творение – и минало, и сегашно, и бъдещо – е една. Независимо от получената оценка то все някога ще се превърне в отпадък. Но нима не е достатъчна самата мечта, превърнала се в действителност, макар и за кратко?

Ленард Уингейт стоеше пред статива, без да помръдва. След няколко мига мълчание тихо промълви:

– Аз разбирам що-годе От изкуство... Затова ще си позволя да кажа, че вие действително сте талант и бихте могли да станете голям художник!

– И аз му казвам същото! – вметна Барбара, после покри статива с парчето плат и загаси осветлението.

В хола Брет отново напълни чашите и поясни:

– Барбара иска да каже, че съм продал душата си за петак... –

Огледа жилището си и добави: – ...или може би за тази пълна с удобства къщичка...

– Той би могъл да се занимава както с дизайн, така и с живопис – обърна се Барбара към Уингейт. – Пречи му единствено прекалено големият успех, който има като дизайнер. Ето защо се задоволява да драсне някой щрих в момент на настроение, и толкоз. При неговия талант това е наистина трагедия!

– А Барбара никога не успя да разбере най-главното – усмихна се Брет. – Че моделирането на коли е процес, не по-малко творчески от рисуването на картини. – В съзнанието му изплуваха думите, които преди няколко седмици каза на двамата студенти: „...дишаш, ядеш, спиш... а в главата ти са все колите... Събуждаш се посред нощ и пак мислиш за коли... Това е нещо като религия...“ Но нима той самият не продължаваше да се чувства така? И все пак това чувство вече не бе тъй силно, както в началото, непосредствено след Пристигането му в Детройт. Впрочем кой ли е в състояние да запази силата на чувствата си непроменена? Имаше дни, в които направо се чудеше на работещите около него хора. Но ако иска да бъде честен, ще трябва да признае, че още редица други неща превръщаха колите в цел номер едно на живота му. И не на последно място сред тях беше високата заплата, която, предвид младостта му, щеше да нарасне значително с течение на времето.

Усмихна се закачливо на Барбара:

– А ти щеше ли да летиш като вятър да ми приготвиш вечерята, ако живееш в някое таванче и вонях на терпентин?

– Знаеш, че и тогава бих го правила – погледна го в очите тя.

После разговорът се завъртя към други теми, а Брет някак си изведнъж стигна до решението, че непременно трябва да завърши платното, което не беше поглеждал вече седмици наред. Причината да се държи настрана от него беше съвсем проста – веднъж започнал, той толкова се вживяваше в рисуването, че нищо на света не беше в състояние да го откъсне от него.

По време на вечерята, която на вкус се оказа не по-лоша от изпълнилия кухничката аромат, Брет насочи разговора към онова, което научи от Ленард Уингейт в бара. Чула за измамите, на които ставаха жертва „безнадеждните“, Барбара се шокира и разгневи дори повече от него. В резултат именно тя зададе въпроса, който Брет Делъсантоу тактично бе преглътнал:

– Какъв цвят на кожата имат онези двамата... инструкторът и секретарката с чековете?

– Нима това има някакво значение? – вдигна вежди Уингейт.

– Прекрасно знаете, че има! – остро се намеси Брет.

– Бели са – малко сковано от върна Уингейт. – И какво от това? – Те, разбира се, биха могли да бъдат и черни – замислено промълви Барбара.

– Сигурно – кимна Уингейт. – Но при по-друго стечение на обстоятелствата... – Поколеба се, после добави: – Вижте, аз съм ваш гост...

– Това е без значение! – прекъсна го Брет.

Сивокосият негър кимна и след кратко мълчание продължи:

– Искам нещата да са пределно ясни дори и когато се намирам между приятели. Не оставяйте с погрешни впечатления от външно видимите неща – този оксфордски костюм, колежанската диплома, длъжността, която заемам... Разбира се, аз съм един издигнал се нигър²¹ – онзи, когото сочат с пръст и казват: „Виждате, че и един чернокож може да успее в живота.“ И това си е чистата истина, Що се отнася до мен. Защото бях един от малцината късметлии, чийто баща е бил в състояние да плати за едно наистина добро образование – а това е единственият начин, по който чернокожият може да стане човек. Е, аз станах човек. Нещо повече – пред мен се откриват перспективите да стигна до самия връх, да бъда дори директор на компания! Още не съм стар и не скривам, че това би ми доставило огромно удоволствие. А и компанията би била доволна. На същевременно знам и друго – ако случайно се наложи да избирам между мен и някой бял кандидат, те сигурно ще предпочетат мен! Заровете ще се завъртят така, че ще спечеля аз, защото на Отдела за обществени контакти и на някои други хора много им се иска да викнат: „Вижте ни! Имаме черен в управата си!“

Ленард Уингейт отпи от кафето, което му поднесе Барбара, и продължи:

– Но както вече ви казах, фасадата не трябва да ви заблуждава! Аз си оставам член на своята раса! – Постави рязко чашата върху масата и ги изгледа с блеснали очи. – И когато се случи нещо като днешното, аз не само се ядосвам... аз изгарям от ненавист и отвращение към всичко, което е бяло!

Блясъкът в очите му постепенно помръкна и Уингейт отново посегна към кафето, без да забелязва, че ръката му трепери. След няколко секунди проговори отново:

– Джеймс Болдуин беше писал: „Тук третираш негрите така, както

21. Презрително прозвище на чернокожите в САЩ. – Б. пр.

никой от вас не би третирал дори и кучето си.“ Вярно го е написал. Така е в Детройт, така е и на много други места. Въпреки всичко, което се случи през последните няколко години, отношението на белите не е променено. Промяна има може би само във фасадата. А малкото, което се прави за пробуждане на гражданската им съвест – като например програмата „Работа за безнадеждните“, успешно провалена от хора като онези двамата, – представлява само докосване до повърхността на проблемите. Училища, жилища, медицина, болници – на чернокожите всичко това се предлага в най-лошия му вид. И те не се учудват, тъй като целият им живот е изпълнен с трудности. Но един ден, ако автомобилната промишленост иска да оцелее (а именно тя е Детройт), ще трябва да направи нещо за по-добрия живот на черните. Тя и никой друг. Защото никой друг не притежава средства и мозък за това, никой друг не е толкова силно заинтересован. – Уингейт млъкна, после горчиво добави – Аз обаче съм скептик в това отношение.

– Но това означава, че не ни остава нищо, в което да вярваме! – промълви Барбара с леко потрепващ глас.

– Вратата е нещо чудесно – отвърна Ленард Уингейт и шеговито добави: – Най-вече защото не струва нищо на никого. Но когато човек се самозаблуждава, става лошо.

– Благодаря ви, че ни казахте честно какво мислите – промълви Барбара. – Не всеки го нрави.

– Разкажи ми за новата си работа – помоли я Брет.

– Рекламната агенция, в която работя, ми възложи изготвянето на един филм от името на компанията – обърна се тя към Уингейт. – Един честен филм за Детройт и неговото гето.

Усети повишения интерес на събеседника си и продължи.

– За пръв път чух за тази идея преди шест седмици...

После подробно разказа за разговора си с Кит Йейтс-Браун в Ню Йорк.

Този разговор се проведе в деня след безплодното заседание, на което първите рекламни идеи на агенция ОДЛ за ориона бяха формално представени и също така формално отхвърлени.

Кит Йейтс-Браун повика Барбара още на другия ден – точно според предвиждането на творческия директор Теди Ош по време на обилно напояния с мартини обяд.

В разкошно обзаведения си кабинет на последния етаж Йейтс-

Браун се държеше навъсено и мрачно – поведение, което ярко контрастираше с демонстрираната само двацет и четири часа по-рано бликаща сърдечност на човек от шоубизнеса. Видът му беше посърнал и състарен, а на няколко пъти по време на разговора той се извърщаше към прозореца и безцелно зарейваше поглед над панорамата на Манхатън и Лонг Айланд. Вероятно напрежението от неизменната му приветливост към клиентите се нуждае от известно противодействие, помисли си Барбара.

Но тъй или иначе, в първите му думи след разменените поздрави нямаше и следа от дружелюбие:

– Вчерашното ти поведение пред клиентите беше абсолютно неподходящо – направо ѝ заяви той. – Никак не ми хареса. Би трябвало да знаеш каква линия на поведение да следваме.

Тя замълча. Досещащи се, че Йейтс-Браун има предвид онзи въпрос, който тя съвсем умишлено зададе на рекламния директор на компанията. „И тъй, нищо ли не харесахте? Съвсем нищичко?“ Продължаваше да бъде убедена, че този въпрос бе зададен съвсем основателно, но сега не беше моментът да го показва. Нямаше никакво намерение да влиза в спор с Йейтс-Браун, преди да е чула за новото ей назначение.

Но финансовият контролор²² не беше свършил:

– Мисля, че първото, което всеки от нас трябва да научи тук, е да се въздържа и да преглъща много неща!

– Така, е, Кийт – отвърна Барбара. – В момента правя точно това.

Той си позволи нещо като подобие на усмивка, след което отново се върна към хладния служебен тон:

– Твоята работа изисква въздържане, точна преценка и, разбира се, въображение. Предложих да възложим на теб новата задача, защото съм убеден, че притежаваш всички тези качества. И все още съм на това мнение, приемайки, че вчерашният инцидент е резултат от моментен импулс.

„Господи боже! Престани да се правиш на проповедник и изплюй камъчето!“ – поиска да възкликне тя, но беше достатъчно благоразумна да се съдържи.

– От новото начинание се интересува лично председателят на управителния съвет на нашите клиенти!

„Председател на управителния съвет“ беше изговорено с почит и

22. Особена длъжност в рекламните институции на САЩ Финансовият контролор следи за правилното изразходване на средствата, които агенцията получава от своя клиент за съответната рекламна кампания. – Б. пр.

страхопочитание. Барбара остана учудена, че човекът насреща ѝ не скочи да застане мирно.

– В резултат – продължи контролърът – на теб се пада и отговорността да му докладваш лично. А това е отговорност, която е от жизнено значение за всички ни в ОДЛ.

Е, добре. Това Барбара разбираше. Защото да докладваш директно на председателя каквото и да било, беше наистина голяма отговорност, макар че тя лично не се плашеше от нея. Председателят или упълномощеното от него лице имаха неограничена власт над дейността на наетата от компанията рекламна агенция и Барбара ясно си представяше как Кийт Йейтс-Браун и другите като него треперят само при мисълта, че той може да се възползува от тази власт.

– Задачата ти е да направиш един филм – изплю най-сетне камъчето Йейтс-Браун.

След което се зае да излага подробностите, доколкото имаше такива. Филмът трябваше да бъде за Детройт, за стария град и неговите обитатели, за начина им на живот, за техните възгледи и нужди. Трябваше да бъде честен и точен документален, филм без никакъв намек за реклама на компанията или пропаганда на автомобилната индустрия. Името на компанията щеше да се появи само веднъж – в началните надписи като спонсор на продукцията. Целта е да се изтъкнат урбанистичните проблеми и необходимостта да се засили ролята на града в живота на ораната. Трябва да се покаже примерът на Детройт в това отношение, а филмът да се направи така, че да отговаря на нуждите на образователната система, различните обществени организации и училищата. Вероятно ще бъде показан по телевизията, а ако стане достатъчно добър – и по екраните на кинотеатрите.

Щедрият бюджет ще позволи наемането на професионална киностудия, като нейният избор и контрол ще се осъществят от ОДЛ. Предвиждаха да сключат договор с някой известен режисьор, а ако е необходимо – и с професионален сценарист. Вземайки под внимание значителния авторски опит на Барбара, ръководителите на агенцията ѝ предлагаша със сценария да се заеме тя.

Барбара щеше да бъде главен отговорник и официален представител на агенцията.

Слушайки Йейтс-Браун, тя започна да се задъхва от вълнение. Изведнъж в съзнанието ѝ изплуваха думите на Теди Ош по време на вечерния обяд „Едно ще ти кажа – бих желал аз да съм на твоето място!“ Вече знаеше защо творческият директор беше казал това. Новата задача

беше не само признание за професионалните ѝ качества, но и истинско творческо предизвикателство. Именно това я привличаше най-силно. Изведнъж се хвана, че гледа на Кийт Йейтс-Браун с много повече толерантност и симпатия.

Това чувство не я напусна дори и след последната хаплива реплика на финансовия контрольор:

– Ще работиш в детройтското бюро както досега. Но ние тук трябва да сме в течение на всичко. На абсолютно всичко! И запомни – непрекъснато мисли за въздържането. Филмът трябва да бъде правдив, но не се увличай в другата крайност. Според мен нито ние, нито председателят на управителния съвет бихме желали изразяването на... хм... прекалено социалистическа гледна точка...

Тя преглътна и това, защото ясно съзнаваше, че скоро ще ѝ се наложи да се бори за много по-конкретни идеи и гледни точки и няма никакъв смисъл да навлиза в абстрактни спорове още сега.

Седмица по-късно, прехвърлила текущите си задачи на други колеги, Барбара започна работа по темата с работно заглавие „Автомобилният град“.

– Някои неща от предварителния етап вече са направени – каза тя на Ленард Уингейт. – Спряхме се на филмова студия и избрахме режисьор. Разбира се, до снимките трябва да свършим още куп неща но се надяваме, че някъде през февруари ще можем да започнем.

Високият сивокос негър се замисли за момент, после каза:

– Бих могъл да се направя на циничен умник и да ви кажа, че филм за проблемите вместо решаване на проблемите е празна работа. Но длъжността, която заемам, ме научи да приемам, че животът невинаги е толкова прост. А, и общуването има своето значение. – Той отново замълча, после добави: – Намеренията ви са добри и биха могли да бъдат много полезни. Ако има начин, бих искал да ви помогна.

– Може би има – кимна Барбара. – Дватамата с режисьора Уес Гропети стигнахме до заключението, че каквото и да покажем за гето-то, то трябва да бъде показано чрез живота на отделния му обитател. Няма да е зле, ако можем да открием някой от „безнадеждните“, преминал през програмата за набиране на работна ръка.

– Тази програма невинаги дава резултат – предупреди я Уингейт. – Може да изхабите сума лента за някой, който в края на крайщата се е провалил.

– Ако така е станало, така и ще го покажем – настоя Барбара. – Далеч сме от мисълта да създаваме нова Полиана²³.

– В такъв случай би могло да се намери някой – замисли се Уингейт. – Помните ли, че ви разказах как един следобед проследих инструктора с крадените чекове?

Барбара кимна.

– На следващия ден разговарях с някои от тези хора. – Уингейт извади малко тейфтерче от Джоба си и го запрелиства. – Един от тях ми направи впечатление... Не зная точно с какво, освен може би с факта, че го убедих да се върне на работа... Ето го – спря се той на една от страниците. – Името му е Роли Найт.

Барбара беше дошла с такси до апартамента на Брет. В края на вечерта, след като се разделиха с Ленард Уингейт с уговорката да се видят отново. Брет я откара със своята кола.

Семейство Залески живееха в квартала Ройъл Оук – предградиято на хората от средна ръка, разположено югоизточно от Бърмингам. Излязоха на магистралата Мейпъл, когато Брет изведнъж спря колата.

– Каква глупост, божичко! – каза той и обвини ръце около сгушилата се до него Барбара. Целувката им беше продължителна и пламенна.

Той зарови лице в мека та коприна на косата ѝ и затегна прегръдката си.

– Къде, по дяволите, сме тръгнали? Върни се и остани при мен тази нощ. И двамата го искаме! Просто не разбирам какво ти пречи!

Непосредствено след като Уингейт си отиде, той вече ѝ беше отпразил подобно предложение. А по принцип на тази тема бяха говорили хиляди пъти.

– Много те разочаровам, нали? – въздъхна Барбара.

– Откъде да *знам* дали ме разочароваш, след като не ми даваш възможност да проверя?!

Тя се засмя. Винаги, дори и в най-неочаквани мигове, той беше в състояние да я разсмее. Отгатвайки безпогрешно появата на дълбоките недоумяващи бръчки, тя се пресегна и прокара пръсти по челото му.

– Не е честно! – продължаваше да протестира Брет. – Всички наши познати просто приемат, че спим заедно, а само ние двамата си знаем, че това не е така! Дори и твоят старец е убеден, че го правим! Не е ли

23. Популярна героиня на американската писателка Елинор Портър (1868–1920) превърнала се в нарицателно име за прекален оптимист. – Б. пр.

така?

– Така е – призна тя: – Татко наистина е убеден в това.

– Ето, виждаш ли? Още повече, че при всяка наша среща старият мишелов съвсем ясно ми дава да разбере, че цялата работа съвсем не му харесва. Така загубата ми е двойна – губя и когато те посрещам, и когато те изпращам!

– Зная, скъпи, зная! – въздъхна Барбара.

– Тогава защо не променим нещата? Веднага, още тази нощ? Барб, миличка, ти си на двайсет и девет години, не е възможно да не си опитвала. За какво се противиш? В мен ли е пречката? На глина ли ти мириша, или пък те отблъсквам с нещо друго?

Тя енергично поклати глава:

– Напротив, всичко у теб ме привлича! Казвала съм ти го много пъти...

– Колко пъти сме си казвали всичко! – възкликна той, после мрачно добави: – И ефектът винаги е бил равен на нула, точно като днес!

– Да си вървим у дома, моля те! – настоя Барбара.

– В *моя* дом ли?

– Не – засмя се тя. – В *моя*.

Колата отново потегли.

– Аз също не съм сигурна – докосна ръката му тя. – Не съм сигурна дали има някакъв смисъл във всичко това. Явно просто не мисля по начина, по който днес мислят повечето хора... Поне досега е било така. Вероятно съм старомодна...

– Това значи, че ако искам да стигна до кацата с мед, първо трябва да се ожена за теб, така ли?

– Не! – рязко отвърна тя. – Не съм сигурна дали изобщо искам да се омъжа. Забрави ли, че съм жена с професия? Освен това прекрасно зная, че и ти не си настроен на семейна вълна...

– Тук си права – усмихна се Брет. – Но какво ни пречи просто да живеем заедно?

– Може би и това ще стане – замислено промълви тя.

– Сериозно ли говориш?

– Не зная. Мисля си, че може да стане, но ми трябва време. – Поколеба се, после продължи: – Брет, скъпи, ако искаш известно време да не се виждаме... За да си спестиш нервите от всяка среща...

– Това вече го пробвахме, забрави ли? И не се получи просто защото усещах липсата ти. Не, ще продължаваме но този начин! – твърдо добави той. – Дори и от време на време да се държа като вързан в обора

жребец! – После закачливо се усмихна: – Още повече, че ти не можеш цял живот да се дърпаш, нали?

Известно време пътуваха в мълчание. Стигнаха Удуърт Авеню и Брет зави в южна посока.

– Ще направиш ли нещо за мен? – внезапно попита Барбара.

– Какво?

– Да завършиш картината. Онази, която тази вечер разглеждахме.

Той се изненада:

– Нима това има нещо общо с отношенията между нас?

– Не зная, може би. Зная само, че дълбоко в себе си ти носиш нещо, което е много важна част от твоята същност. И това нещо трябва да избие навън.

– Сигурно е нещо като тения...

Тя поклати глава:

– По-скоро яркият талант, за който спомена и Ленард: Талантът, който няма никакъв шанс срещу професията на автомобилен дизайнер, с която явно възнамеряваш да остарееш.

– Ще завърши картината! Реших го още преди да заговорим за това. Но нали и ти си в автомобилния бизнес? Къде остава личното ти професионално чувство?

– В службата – отвърна Барбара. – Нося си го като работно облекло, само до пет часа. В момента съм такава, каквата съм. А страшно ми се иска и ти да си такъв, какъвто си – най-добрият, най-истинският Брет Делъсантоу.

– Дали ще го позная, ако се срещнем някъде? – шеговито попита Брет, после вече сериозно добави: – Добре, съгласен съм, че рисуването ми се удава. Но знаеш какво трябва да преодолее всеки творец, за да стигне до истинско признание и известност... а и до добро заплащане между другото.

Свиха по алеята, на която се намираше къщата на Барбара и Мат Залески. В гаража беше паркиран сив автомобил с гюрук.

– Твоят старец си е у дома – отбеляза Брет. – Още оттук усещам как ме полъхва хлад.

Мат Залески беше в преддверието до кухнята, отдавна превърнато в зимна градина. Дочу стъпките на Брет и Барбара и вдигна глава.

Градината бе създаден преди осемнайсет години, малко след като купи къщата и се премести от Уайъндот. По онова време преместването на север, в Ройъл Оук, се считаше за признак на финансово благополучие и Мат се гордееше, че е успял да се измъкне от мизерната къщичка на

своите родители, в която беше преминало детството му. Създаде тази градинка, мечтаейки за едно отморяващо хоби за разтоварване от напрегнатата работа в завода. Но тя рядко изпълняваше предназначението си. Мат все още харесваше екзотичния вид и аромат на редките цветя, но напрежението, от което все по-рядко съумяваше да се отърве дори у дома, постепенно превърна грижата му за тях от удоволствие в едва поносимо бреме.

Днес се беше прибрал едва преди час. Остана до късно в завода, тъй като внезапно възникна кризисна ситуация поради недостиг на важни суровини. Хапна надве-натри, след което изведнъж се сети, че някои корени в градината се нуждаят от незабавно преместване и пресаждане. В момента, в който чу бръмченето на колата на Брет, той беше успял да пресади няколко растения, последното от които – една разкошна жълто-червена *Masdevallia Triangularis*. Двамата го завариха нежно да намества цветето в новото му гнездо.

– Здравсти, мистър З. – поздрави го от прага Брет.

Мат Залески не понасяше да го наричат „мистър З.“ – обръщение, използвано от немалко хора в завода. В отговор изръмжа нещо, което можеше да мине за поздрав. Барбара леко го целуна и отиде в кухнята да приготви по една оранжада.

Решил да бъде любезен, Брет подсвирна и с престорено възхищение се зае да изследва редицата от цветя във висящи саксии.

– Сигурно е чудесно да имаш време за подобни занимания – каза той. После, без да забележи как Мат сви устни, той посочи една *Catasetum Saccatum* на чамовата полица и въодушевено възкликна: – Това тук е истинска красота! Прилича на птица в полет!

Мат за миг се отпусна, споделяйки удоволствието от разкошното пурпурночервено цвете с извити нагоре нежни листенца.

– Наистина прилича на птица – добродушно се съгласи той. – Не бях го забелязвал досега.

Ала още със следващата си реплика Брет неблагоприятно разруши създаването се настроение.

– Добре ли прекарахте в завода, мистър З.? – шеговито попита той. – Още ли не се е разпаднал вашият тронав звяр?

– Още се държи, но това съвсем не е заслуга на глупавите модели, които сме принудени да сглобяваме! – остро отвърна Мат.

– Е, нали знаете как стоят нещата? Обичаме да ви отправяме по някое и друго предизвикателство, иначе вие – „железните гащи“ – ще вземете да задремете от скука! – Беззлюбните закачки бяха просто в

характера на Брет, бяха естествени за него като дишането. Но за свое нещастие той така и не бе успял да проумее, че бащата на Барбара е по-друг човек. От своя страна Мат считаше приятеля на дъщеря си за вятърничав хлапак.

Лицето на по-възрастния мъж се смръщи още повече, когато Брет все така шеговито добави:

– Няма страшно, скоро ще получите ориона, а това е една детска играчка, която се сглобява просто сама!

– Нищо не се сглобява само! – избухна Мат. – Но самоуверените хлапаци никога няма да проумеят това! Ти и другите като теб си въобразявате, че знаете всичко само защото притежавате въшливите си колежански дипломи. – Убедени сте, че всичко, което сте надраскали върху хартията, непременно ще се получи и на практика! А това съвсем не е така. Хората като мен, „железните гащи“, както ни наричат, или още по-добре – работните добичета, които на практика трябва да монтират... – Думите се изсипаха като яростен водопад.

Избухването на Мат се дължеше както на прекомерната му умора, така и на мисълта; че скоро наистина ще трябва да се занимава с новия орион. А това означаваше, че заводът ще бъде буквално разглобен на съставните си части и после отново сглобен за монтажа на новия модел, че достатъчно тежките обичайни производствени проблеми ще прераснат в критични ситуации за цели месеци напред по двайсет и четири часа в денонощието; че няма да има никаква почивка и ако успява да поспи по два-три часа на нощ, ще бъде късметлия. А като капак на всичко цялата отговорност за евентуалните неблагоприятния щеше да се стовари върху неговата глава. Вече не помнеше колко пъти в живота му е имало подобни ситуации, но предстоящата. Още отсега му се струваше непоносима!

Млъкна, защото осъзна, че всъщност говори не на това нагло хлапе Брет Делъсантоу, колкото и малко да го харесваше. Без да иска, беше дал израз на емоциите, които дълго се бяха трупали в душата му. Понечи да каже всичко това на глас и да се извини, когато на вратата на зимната градина се изправи Барбара.

– Татко! – извика тя с побеляло лице. – Веднага да се извиниш за думите си!

Инат – това бе непосредствената му реакция:

– Какво да направя?

Брет, който никога не приемаше пешата прекалено дълбоко, примирително се намеси:

– Няма нужда, всичко е наред. Имахме малко недоразумение, и толкова, нали, миегър З.?

– Не! – Барбара обикновено проявяваше търпение към баща си, но този път реши да не отстъпва. – Веднага ще се извиниш! Ако не го направиш, аз си тръгвам още сега с Брет!

Мат разбра, че дъщеря му говори сериозно. Не можеше да разбере какво всъщност е станало, не можеше да проумее защо децата престават да уважават родителите си, когато пораснат. Остро усети отсъствието на Фрида – починалата преди година негова съпруга, която никога не би позволила нещата да стигнат дотук. Изправи се, измърмори някакво извинение с нещастен вид, после заключи вратата на зимната си градинка и отиде да спи.

Малко по-късно Брет се сбогува и също си тръгна.

ГЛАВА ДВАНАЙСЕТА

Зимата влезе в правата си над автомобилния град Отмина ноември, дойде Колела, а в началото на януари падна обилен сняг. Скиорите се отправиха към северната част на Мичиган, а крайбрежните води на езерата Сейнт Клеър и Ири се покриха с дебел пласт лед.

С новата година рязко се засили подготовката за официалния дебют на ориона, определен за средата на септември. Занимавал се месеци наред с общо планиране, производатвеният отдел вече стигна до фазата на непосредственото преустройство на завода. То трябваше да завърши през юни, за да може през август от конвейера да слезе първият серийно произведен орион, или „номер едно“, както беше прието да наричат тази кола. После, в условията на пълна секретност, моделът щеше да се произвежда усилено в продължение на шест Седмици и едва след това щеше да бъде предложен на купувачите. Междувременно отдел „Снабдяване“ трескаво координираше доставки ге на огромно количество предварително поръчани материали, които трябваше да бъдат в завода на точно определени дати, а отделите „Търговия“ и „Маркетинг“ най-накрая започнаха да сближават позициите си относно плановете за представянето на новия модел на пазара. Отдел „Обществени контакти“ започна да реализира на практика огромното количество рекламни материали, които щяха да достигнат до средствата за масова информация едновременно с дебюта на ориона. Останалите отдели също се включиха в подготовката – всеки според спецификата на своята дейност.

А докато програмата „Орион“ все повече се приближаваше към своята практическа реализация, някои хора в компанията вече отправяха поглед към бъдещия проект „Фарстар“, въпреки че неговата форма, съдържание и точно време за реализация все още не бяха известни. Адам Трентън и Брет-Делъсантоу бяха от тях.

През януари Адам си имаше и друга грижа – да провери инвестициите на сестра си Тереза, които според завещанието на покойния ѝ съпруг бяха вложени във фирмата за продажба на автомобили, собственост на Смоуки Стивънсън.

Макар и на пръв поглед лесно, разрешението на компанията за намеса в бизнеса на едно от собствените и представителства доста се забави. Адам се яви със своето искане пред Комисията за защита на интересите и въпреки привидната убедителност на мотивите си получи

неохотното разрешение на ръководството едва след като разговаря лично с вицепрезидента по производствените въпроси Хюб Хюйтсън. Едва когато преодоля всички препятствия и вече нищо не му пречеше да изпълни поетото пред Тереза обещание, той усети как никак не му се иска да се товарят с нови задължения. Пряката му работа се беше увеличила значително, а все така не можеше да се освободи от онова странно вътрешно напрежение. У дома отношенията му с Ерика си бяха все същите. Беше достатъчно честен да приеме многократно повтаряните й твърдения, че отделя твърде малко време да бъдат заедно. Обеща си да оправи нещата веднага след като приключи с поетото пред сестра си задължение.

И тъй, една съботна сутрин, след съответните телефонни разговори, той се отправи към Смоуки Стивънсън.

Фирмата за продажба на автомобили „Стивънсън Мотърс“ се намираще в северните предградия, на границата между Трой и Бърмингам. Местоположението й беше добро – на оживена, пресичаща целия град улица, само на няколко преки от главната детройтска артерия в северо-западна посока – Дудърт Авеню.

Смоуки, който явно беше наблюдавал улицата, излезе от изложбената зала в мига, в който Адам затръшна вратата на колата си.

– Добре дошъл, добре дошъл! – сърдечно възкликна бившият автомобилен Състезател, вече понатежал и с гъста брада. Беше облечен в тъмносино копринено сако и безупречно изгладени черни панталони, а под яката си беше завързал широка връзка в ярки цветове.

– Добро утро – каза Адам. – Аз съм...

– Не е нужно да се представяте, виждал съм снимката ви в „Автомобилни новини“. Заповядайте, моля!

Търговецът широко разтвори вратата на изложбената зала.

– Винаги сме казвали, че човек минава през тази врата по две причини – или иска да се спаси от дъжда, или е решил да си купи превоз. Вие май сте единственото изключение...

Вече вътре, той направо заяви:

– И тъй и тъй, след половин час ще минем на малки имена, защо не го направим още сега?

После протегна мечешката си лапа.

– Аз съм Смоуки.

– Адам – отвърна Адам и едва успя да съдържи гримасата си след якото ръкостискане.

– Дайте ми ключовете от колата си.

Смоуки направи знак на един млад продавач, който забързано се отпрати към тях.

– Паркирай внимателно колата на мистър Трентън и гледай да не я продадеш! – нареди му той. – Освен това се отнасяй е подобаващо уважение към него, защото сестра му притежава четрийсет и девет процента от това магазинче и ако до обяд бизнесът не живне, може би ще ѝ изпратя по пощата останалите петдесет и един! – Той смигна на Адам и широко се усмихна.

– Всички преживяваме трудности по това време на годината – каза Адам. От анализите на търговския отдел знаеше, че след новогодишните празници има временен спад както в производството, така и в продажбата на автомобили. Малцина от купувачите обаче знаеха, че именно този период е най-благоприятен за изгодна покупка. Представителствата на автомобилните компании са задръстени от непрекъснато прииждащите от заводите коли и често се чудят къде да ги слагат. Един хитър купувач би могъл да спести неколкостотин долара за кола от средна класа, ако я купи именно през януари, а не месец по-рано или по-късно.

– Май трябваше да се захвана с цветни телевизори – изръмжа Смоуки. – Около Колела и Нова година всеки смотльо си харчи парите за подобни боклуци!

– Но когато пуснем нов модел, е друго, нали?

– Разбира се. – Лицето на търговеца се проясни. – Вие сте се запознали с цифрите, нали, Адам?

– Сестра ми ги изпрати.

– Никога не сме се проваляли! Човек започва да си мисли, че хората все някога ще поумнеят, но за наше щастие това не става! – Смоуки го стрелна с поглед, докато пресичаха изложбената зала, и добави: – Разбирате, че аз говоря открито, нали?

– Според мен и двамата трябва да говорим именно така – кимна Адам.

Знаеше, разбира се, какво иска да каже Смоуки Стивънсън. В периода на представяне на новия модел пред купувачите – а именно от септември до ноември – търговците могат да продадат толкова коли, колкото им доставят заводите. През тези месеци те не протестират, че ги затрупват, а напротив – искат още. И въпреки цялата пропаганда срещу автомобилната промишленост хората продължават да се трупат пред новите или основно модифицирани модели. Този тип купувачи не знаят или изобщо не се интересуват от факта, че именно с новите модели през есенните месеци търговците са най-неотстъпчиви в сделките; нехаят и

срещу предупрежденията, че първите коли от всяка нова серия неизбежно са монтирани по-зле от онези, които ги следват няколко месеца по-късно. При всеки нов модел възникват производствени проблеми и тези проблеми се решават едва след като инженери, техници и работници се научат да правят колата. Също толкова лесно предвидим е недостигът на резервни части и отделни компоненти, в резултат на което се стига до най-различни производствени импровизации, нямащи нищо общо с качествените стандарти. В крайна сметка покупката на кола от първите серии почти винаги се оказва лоша сделка от гледна точка на качеството.

Преди да пристъпят към покупка на нов модел кола, осведомените купувачи изчакват четири-пет месеца. След изтичането на този период те имат далеч по-голям шанс да се сдобият с наистина добър автомобил, тъй като повечето от неуредиците вече са отстранени и производството е навлязло в нормалния си ритъм, естествено, с изключение на понеделнишките и петъчните проблеми с монтажа, които не секват никога.

– Всичко тук е изцяло на ваше разположение, Адам! – изпъчи се Смоуки Стивънсън. – Както публичният дом е на разположение на уважаван клиент. Можете да проучите всичко, за което се сетите – документация, архив, поръчки... Това е законно право на вашата сестра, следователно и ваше. Не се стеснявайте да питате – на всеки въпрос ще получите съвсем конкретен отговор.

– Без въпроси няма да мине – усмихна се Адам. – А по-късно ще хвърля поглед и на всичко, което споменахте. Искам обаче нещо, което сигурно ще ви отнеме повече време – искам да добия впечатление от начина, по който работите.

– Разбира се, разбира се, няма проблеми.

Търговецът го поведе по Стълбите към мецанина, разположен над изложбената зала. По-голямата част от него беше заета от канцеларии. На горния край на стълбището двамата се спряха да хвърлят поглед към различните марки коли, блестящи и безукорно чисти, изпълнили изложбената зала под тях. В единия си край залата завършваше с редица остъклени кабинки, които се използваха от продавачите. Открехнатата врата в съседство водеше към отделите за резервни части и сервизно обслужване, разположени в задната част на сградата.

Въпреки сезона на затишие около изложените долу коли обикаляха няколко души. Наблизо се навъртаха продавачите, готови да ги обслужат.

– Сестра ви е вложила умно парите си в моя бизнес – стрелна го с

поглед Смоуки. – От какво се притеснява Тереза? Получава си чековете редовно, вложенията на горкия Клайд работят добре за нея и за дечицата!... А скоро ще публикуваме и годишния си баланс...

– Тя мисли главно за перспективите – обясни Адам. – И ме помоли да я посъветвам дали да продаде своята част от акциите, или не.

– Ясно. – Смоуки доби замислен вид. – Няма да скрия от вас, Адам, че ако я посъветвате да продава, нещата ще станат неприятни за мен.

– Защо?

– Защото в момента не бих могъл да събера достатъчно средства, за да ги изкупя. Особено сега, при тази стагнация на кредитите.

– Доколкото ми е известно, ако Тереза реши да продава, вие ще имате шейсет дневен срок да откупите акциите с предимство – каза Адам. – След което тя ще бъде свободна да ги продаде на когото пожелае.

– Така е – с мрачен глас призна Смоуки.

Очевидно никак не беше възхитен от перспективата да се сдобие с нов съдружник, явно опасявайки се, че той би могъл да поиска по-активно участие в бизнеса и при всички случаи би му създавал далеч повече грижи от една вдовица, която живее на три хиляди километра от Детройт. Какво ли точно се крие зад притеснението на Смоуки Стивънсън, запита се Адам. Дали естественото желание да ръководи фирмата си без чужда намеса, или пък имаше неща, които не са за пред външни хора? Реши на всяка цена да разбере това.

– Да отидем в кабинета ми, Адам.

От откритото пространство на мецанина се насочиха към малко, но удобно помещение, обзаведено с диван и фотьойли от зелена кожа. Плотът на писалището и тапицерията на въртящия се стол до него бяха от същата материя. Видял, че Адам оглежда обстановката, Смоуки подхвърли:

– Човекът, когото наех за обзавеждането, искаше всичко това да е в червено, ама аз му рекох: „Няма да стане! В този бизнес до червено можем да стигнем само случайно.“

Едната стена беше почти изцяло остъклена и леко издадена над изложбената зала. Двамата се изправиха до нея и Адам изведнъж изпита чувството, че се намира на мостика на презокеански параход. Махна с ръка към стъклените кабинки долу и попита:

– Имате монтирани микрофони, нали?

За пръв път от началото на разговора им Смоуки показа признаци на колебание. После неохотно кимна с глава:

– Имам.

– Бих искал да чуя какво става ей там. – Адам посочи една от кабинките, в която продавач с момчешко лице и дълга руса коса беше седнал срещу двойка клиенти. Помежду им бяха разпръснати различни рекламни материали.

– Разбира се – каза Смоуки, но тонът му съвсем не беше ентузиазизиран. После дръпна хлъзгащия се капак на един панел до бюрото си и под него се разкри редица от бутони и ключове. Натисна един от тях и от репродуктора на стената се разнесоха гласове:

– ... естествено. Можем да поръчаме искания от вас модел и в тревистозелено. – Гласът беше на младия продавач. – Жалко, че го нямаме на склад.

В отговор се разнесе друг мъжки глас, носов и агресивен: – Можем да почакаме. Ако, разбира се, решим да купуваме оттук. Може би ще отидем другаде.

– Разбирам, сър Бих искал да ви попитам нещо... просто така, от любопитство. Колко, мислите, струва онзи гелъхед в тревистозелено, който разглеждахте преди малко?

– Вече ви казах, че моделът гелъхед е извън финансовите ни възможности – отвърна носовият глас.

– Все пак! – настоя младежът. – Колко над възможностите ви? Кажете някаква цифра!

– Страшен е този Пиер! – изкиска се доволно Смоуки, явно вече забравил за нежеланието си да включи скритите микрофони пред Адам. – Ей сега ще го преметне!

От репродуктора отново се разнесе носовият глас.

– Е, добре може би с около двеста долара – с нежелание изръмжа той.

Адам успя да долови усмивката, появила се за миг върху лицето на продавача.

– А всъщност само със седемдесет и пет – тихо промълви той.

Тук се намеси жената:

– Но, мили! Ако наистина е само толкова...

– Това е начинът да накараш жената да налага въдицата – изкикоти се Смоуки. – Тази дама веднага пресметна, че спестява цели сто двайсет и пет долара. Пиер обаче не е споменал за няколкото допълнения, които има моделът гелъхед... Нищо, ще стигнем и до тях...

– Защо не погледнем колата още веднъж – предложи гласът на продавача. – Ще ви покажа...

Тримата се надигнаха от местата си и Смоуки изключи микрофона.

– Виждал съм някъде лицето на този продавач – каза Адам.

– Естествено. Това е Пиер Флодънейл.

Чул фамилията, Адам веднага си спомни. Пиер Флодънейл беше един от най-популярните състезатели по автомобилизъм през последните години. Миналия сезон беше постигнал серия от блестящи победи.

– Може би той ще прояви желание да ви стане съдружник, ако Тереза реши да продава.

– Никога – поклати глава Смоуки. – Това момче е вечно без пукната пара и може би затова е тук. Всички състезатели са един дол дренки – издихват парите си много по-бързо, отколкото ги печелят. И най-добрите не правят изключение. Главите им преливат като повредени карбуратори и те си въобразяват, че мангизите вечно ще текат.

– Но вие не мислехте така.

– Аз бях мъдро копеле. И все още съм.

Разговорът им се завъртя около философията на търговеца.

– Този бизнес никога не е бил от леките, а напоследък е още по-труден – каза Смоуки. – Клиентите стават все по-умни, а търговецът трябва да е поне мъничко по-хитър от тях. Иначе бизнесът не е лош и човек може да си докарва добри пари.

По въпроса за потребителите Смоуки беше по-сдържан:

– „Бедният потребител“ се грижи дяволски ефикасно за себе си! И преди хората са били алчни, но след тези кампании в защита на потребителя положението стана направо нетърпимо. Всеки търси най-изгодната сделка и иска безплатно сервизно обслужване, докато е жив! Как ли ще се почувствуват, ако изведнъж вземе, че настъпи времето на кампании в полза на търговците? Ако иска да оцелее, днешният търговец трябва да се бори за кожата си със зъби и нокти!

Адам продължаваше да наблюдава какво става долу и по време на разговора. В един момент отново посочи към стъклените кабинки на продавачите и каза:

– Включете първата Искам да чуя разговора.

Преградата на пулта за управление беше останала отворена. Смоуки се пресегна и щракна един от ключовете.

– ...сделка. Уверявам ви, че никъде другаде няма да получите по-изгодно предложение. – Гласът беше на друг, по-възрастен от Пиер продавач, с посивели коси и резки маниери. Клиентката – жена на около трийсет години, беше сама. За миг Адам изпита чувство на вина заради подслушването, но после си спомни, че почти всички търговци

прибягват до подобна апаратура, за да могат да контролират продавачите си. А в случая тя щеше да му помогне да си създаде вярна представа за отношенията между фирмата на Смоуки Стивънсън и нейните клиенти.

– Аз не съм толкова сигурна – отвърна жената. – Според мен цената ви е завишена със стотина долара. – Изправи се и подхвърли: – По-добре да опитам другаде...

Горе ясно се чу въздишката на продавача, който каза:

– Почакайте, нека още веднъж прегледам цифрите.

Жената седна обратно на мястото си. Няколко мига по-късно продавачът отново проговори:

– Вие искате да купите кола на кредит, нали?

– Да.

– И вероятно очаквате ние да го уредим с банката?

– Ами... – Жената се поколеба, после кимна: – Да, разбира се.

От това, което Адам беше чувал, той лесно можеше да отгатне какви мисли се въртят в главата на продавача. При всяка продажба на кредит банките и останалите кредитни институти правят известна отстъпка в полза на търговеца. Обикновено размерът ѝ е в рамките на сто долара, а в редки случаи и повече. Банките бързат да реализират плащането, за да изпреварят конкуренцията. При някоя по-затегната сделка търговецът прибягва до последна отстъпка, тъй като има предвид именно отпуснатия кредит. Мотивите му са ясни – дори и с по-малка печалба, сделката си е сделка и не трябва да се изпуска.

Сякаш прочел мислите му, Смоуки промърмори:

– Чък знае какво трябва да направи. Никак не ни е приятно да си губим отстъпките, но понякога се налага.

В кабинката продавачът отново заговори:

– Може би ще можем да направим нещо... Предлагам...

Смоуки щракна ключа и гласовете заглъхнаха.

В залата се бяха появили нови посетители и някои от тях се насочиха към една от кабинките. Смоуки обаче не изглеждаше доволен.

– Трябва да продавам по две хиляди и петстотин коли годишно, за да бъде фирмата рентабилна – изръмжа той. – А търговията не върви и не върви!

На вратата се почука и в кабинета се появи продавачът, който обслужваше самотната клиентка. Подаде на шефа си куп документи за продажба. Смоуки им хвърли един поглед и заядливо каза:

– Тая те надхитри! Можеше да не ѝ сваляш цяла стотачка! Щеше да

е доволна и на петдесет!

– Друга – да, но не и тая! – За миг продавачът спря поглед върху Адам, после продължи: – Тая е хитра! Оттук не можеш да видиш всичко, шефе... Очите на хората например. Тая долу има твърд поглед, можеш да ми вярваш!

– Ти пък как го забеляза? Докато паричките ми изтичаха, ти не си я гледал в очите, а в полата! И, разбира се, беше надхитрен!

Продавачът обидено замълча, а Смоуки драсна подписа си върху документите.

– Колата да се подготви за експедиция!

Двамата проследиха пътя на продавача от мезанина до остъклената кабинка, където чакаше жената.

– По отношение на продавачите си човек никога не трябва да забравя едно основно правило – продума Смоуки. – Да им плаща добре, но постоянно да ги държи в напрежение и да не им се доверява! Повечето от тях са готови за един петдесетак под масата да осигурят на клиента каквото си поиска – я изгодна сделчица, я още по-изгоден кредит... И то с такава лекота, с каквато издихват носа си!

Адам посочи таблото с бутоните и след миг отново слушаха разговора между излезлия преди малко продавач и неговата клиентка:

– ... вашият екземпляр. Този остава за нас.

– Подписано ли е всичко?

– Разбира се! – Явно облекчен от приключването на сделката, продавачът се наведе през бюрото и посочи: – Ето, това тук е подписът на шефа.

– Добре. – Жената сгъна договора за продажба и обяви: – Докато ви нямаше, размислих и реших да не вземам колата на кредит. Ще платя в брой. Сега ви оставям чек за депозит, а разликата ще платя в понеделник, като дойда за колата.

В кабинката настъпи тишина.

Смоуки Стивънсън удари, с юмрук по месестата си длан.

– Хитра кучка!

Адам въпросително го погледна.

– Тая мръсница е планирала всичко предварително! – поясни търговецът. – През цялото време е знаела, че няма да купува на кредит!

От кабинката долетя колебливият глас на продавача:

– Така ли? Това би могло да промени нещата...

– Да промени какво? Цената на колата ли? – запита жената, после хладно добави: – Не виждам по какъв начин, освен ако сте скрили от

мен някоя допълнителна такса. Но Законът за почтена търговска дейност...

Смоуки се втурна към бюрото, грабна един телефон и трескаво навъртя няколко цифри. Адам видя как долу продавачът се пресегна за слушалката.

– Нека тая крава се маха по дяволите с проклетата си кола! – разярено нареди шефът. – Ще изпълним договорните си задължения!

После тресна слушалката и изръмжа:

– Но само да има късмет да ми дойде за сервиз след изтичане на гаранцията! Тогава ще съжалява истински!

– Вероятно и за това е помислила – меко продума Адам.

Сякаш чула думите му, жената вдигна поглед към мецанина и се усмихна.

– Много умници се навъдиха напоследък! – въздъхна Смоуки и се върна при изправения до стъклото Адам. – Вестниците пишат какви ли не дивотии, драскачите им си завират носовете къде ли не, а хората после четат боклуците им! – Търговецът се наведе, огледа изложбената зала и продължи: – И какво остава в крайна сметка? Някои, като оная долу, първо отиват в банката и си уреждат кредит. После идват при нас, ама не казват нищо. Карат ни да мислим, че ние ще осигурим и кредита, за което получават съответната отстъпка. Накрая свалят картите си и ние няма къде да мърдаме. Търговец, който откаже да изпълни задълженията си по редовно подписан договор, може да си навлече големи неприятности. Същото е и при застраховките – ние имаме интерес да застраховаме колите, които продаваме, защото ни отпускат добра комисиона. А при продажбата на кредит правим и застраховка „Живот“, която е още по-изгодна. – Той млъкна за момент, после с усмивка добави: – Добре, че тая долу не ни сви някой номер и със застраховката!

Всяка една от случките, на които стана свидетел, разкриваше Смоуки в нова светлина, помисли си Адам.

– Предполагам, че бихте могли да видите всичко това и от гледната точка на клиента – вметна той. – Клиентът търси най-изгодното кредитиране, най-икономичната застраховка... Бързо разбира, че от търговеца няма да ги получи, и решава сам да си ги уреди. Знае, че в края на краищата именно той плаща отстъпката, която търговецът получава от банката или застрахователното дружество. И това става, като му начисляват най-различни добавъчни такси и разноски.

– Но и търговецът трябва да живее, нали? – мрачно отвърна Смоуки. – Освен това хората не се тревожат от неща, които не знаят.

В една от кабинките влезе възрастна двойка клиенти. Секунди по-рано, придружени от продавача, те бяха приключили с огледа на една от изложените коли. Адам кимна и Смоуки включи микрофоните.

– ... наистина се радвам, че се спряхте на нас, тъй като фирмата на мистър Стивънсън е почтена фирма и ние особено се радваме да обслужваме почтени клиенти.

– Много мило от ваша страна – отвърна жената.

– Мистър Стивънсън винаги ни е казвал: „Не искам да мислите за продаваната от вас кола. Искам да мислите как по най-добър начин да обслужите хората... Така че след две години отново да дойдат при нас, а след още две пак ...“

– *Наистина* ли сте казвали това? – учудено попита Адам.

– Ако не съм – би трябвало да го кажа! – ухили се търговецът.

През следващите няколко минути слушаха условията на сделката. Възрастната двойка се колебаеше относно крайната сума, която представляваше разликата между оценката на старата им кола и цената на новата. Съпругът обясни, че живеят само от неговата пенсия.

Продавачът словоохотливо обясняваше:

– Вижте какво, хора, изготвил съм ви най-добрия възможен договор. Но тъй като сте почтени, реших да опитам още нещо за вас. Не е разрешено, но ще го направя. Ще направя нов, още по-изгоден договор и ще се опитам да го пробутам на шефа.

– Не зная дали е редно – колебливо се обади жената.

– Оставете това на мен – успокои я продавачът. – Има дни в които шефът е в добро разположение на духа. Да се надяваме, че днешният ден е такъв. Ето какво мисля да му предложа...

Сборът от отстъпките възлизаше на около сто долара от първоначалната цена и Смоуки с доволен вид изключи уредбата.

След минута на вратата се почука и в кабинета влезе продавачът с комплект документи в ръка.

– Здравсти, Алекс – поздрави го Смоуки. После представи Адам и добави: – Не се притеснявай, Алекс, наш човек е.

– Приятно ми е да се запозная с вас, мистър Трентън – стисна ръката му продавачът, след което кимна към кабинката долу и попита: – Бяхте ли се включили, шефе?

– Разбира се. За съжаление днес съм в лошо настроение, нали? – усмихна се търговецът.

– Да – отвърна на усмивката му продавачът. – Много жалко!

Докато разговаряше, Смоуки нанасяше поправките си върху

документите за продажба. После хвърли поглед върху часовника си и въздъхна:

– Според мен мина достатъчно време.

– Предполагам – кимна продавачът. – Беше ми много приятно, мистър Трентън.

Двамата със Смоуки излязоха от кабинета и се спряха на външната площадка. След миг целият магазин се разтресе от крясъците на Стивънсън:

– Какви ги вършиш? Искаш да фалирам, така ли?

– Нека ви обясня, шефе...

– Ще ми обяснява! Кой ти иска проклетите обяснения? Нали виждам цифрите! За мен това си е чиста загуба!

Хората в изложбената зала вдигнаха глави и с интерес отправиха погледи към мецанина. Не направи изключение и възрастната двойка в първата кабинка.

– Тези хора са добри клиенти, шефе! – Продавачът крещеше не по-малко от Смоуки. – Нали все пак искаме да правим бизнес?

– Именно бизнес, а не благотворителност!

– Аз само се опитам...

– А защо не се опиташ да си потърсиш друга работа, а?

– Шефе! Ще уредя всичко както трябва... Хората са разумни.

– Разумни! Искат да ми одерат кожата!

– Вината е моя, шефе. Те нямат нищо общо. Просто си помислих, че ще може...

– Нашата фирма винаги предлага най-изгодните за клиента договори! Печалбата ни е колкото да си покрием разноските. Това ясно ли ти е?

– Да, шефе.

Спорът продължаваше да се води на висок глас. Адам забеляза, че двама от продавачите с мъка прикриват усмивките си. Но възрастната двойка изглеждаше сериозно загрижена.

– Я дай тия документи! – извика търговецът на тръгналия да си върви продавач През отворената врата Адам видя как Смоуки сграбчи договора за продажба и се направи, че пише нещо върху него. Естествено, върхът на писалката му изобщо не докосваше хартията. След миг тръсна цялата купчина в ръцете на продавача и прогърмя:

– Това е най-доброто, което мога да предложа. Правя го само защото си ме притиснал до стената! – Думите му бяха придружени от весело намигване, което можеше да бъде видяно само от мецанина.

Продавачът също намигна и тръгна надолу по стълбите. Смоуки се върна в кабинета и затръшна вратата така, че цялата сграда прокъркна.

– Какъв театър! – язвително сви устни Адам.

– Най-старият номер в наръчника, но все още върши работа – засмя се Смоуки.

Микрофонът в кабинката беше останал включен. Смоуки изчака завръщането на продавача и усили звука. Възрастната двойка беше станала на крака.

– Ужасно съжяляваме! – притеснено започна жената. – Създадохте си неприятности заради нас! Това не трябваше да...

Лицето на продавача беше помръкнало до необходимата степен.

– Сигурно чухте...

– Как да не чухме! – отвърна мъжът. – Според мен се чуваше поне на пет преки оттук! Вашият шеф не би трябвало да си позволява подобен тон!

– Ще изгубите ли службата си? – попита жената.

– Не се тревожете. Всичко ще бъде наред, стига да извърша някаква продажба... още днес. Всъщност шефът не е лош човек. Клиентите бързо разбират това. Но нека видим какво е написал... – Продавачът разгъна документите за продажба върху масата и след кратка пауза поклати глава: – Страхувам се, че отново сме на първоначалния вариант. Той между другото съвсем не е лош. Е – въздъхна той, – опитах се да направя нещо за вас, но за съжаление...

– Ние приемаме! – заяви мъжът, забравил предишните си опасения. – И без това си навлякохте достатъчно неприятности...

– В торбата! – тържествуващо възкликна Смоуки и изключи уредбата. После се отпусна в едно от зелените кожени кресла и с жест покани Адам да заеме другото. Измъкна от джоба си две пури и предложи едната на своя гост. Адам отказа и запали цигара. Смоуки му хвърли пронизателен поглед и каза: – Предполагам, че тази игра е по-различна от вашата.

– Така е – съгласи се Адам.

– Не е на нивото на вашия мозъчен тръст, а?

Адам не отговори. Смоуки спря замислен поглед върху горящия връх на пурата си и продължи:

– Запомнете, че тая игра не е измислена от хората, захванали се да продават коли. Не те са определили правилата ѝ. Те просто се включват и я играят като другите... Малко прилича на покер на събличане. Нали знаете какво става, когато загубите в подобна игра?

– Досещам се.

– Няма какво да се досещате – просто свършвате с гол задник, и толкоз! Така ще свърши и аз, ако не играя грубо – по начина, на който бяхте свидетел. А така ще свърши и вашата сестра, макар да е сигурно, че ще изглежда далеч по-добре от мен, ако се стигне до гол задник! – Смоуки отново се ухили и добави: – Моля ви добре да помните това, Адам.

После се изправи и предложи:

– Да поиграем още малко, а?

Адам си даваше сметка, че в момента се запознава в подробности с дейността на една фирма за продажба на автомобили. Беше съгласен, че търговията с коли – нови или употребявани – е труден бизнес и всеки милосърден търговец, който си позволи дори и временно отпускане, може твърде лесно да изчезне от сцената и никой да не си спомни за него. Фирмата представителство за продажба на коли е фронтовата линия на автомобилния бизнес. И като всяка фронтва линия тя съвсем не е място за прекалено чувствителни и обременени с етични скрупули хора. От друга страна, един проницателен и ловък търговец, какъвто без съмнение беше Смоуки, можеше лесно да си докарва значителни печалби. А това беше втората важна причина за проучването на Адам.

Първата беше да добие представа как Смоуки би се адаптирал към евентуални промени в бъдеще.

Адам знаеше отлично, че през следващите десет години сегашната система за търговия с автомобили (система, която много хора от автомобилния бизнес и извън него считаха за остаряла) ще претърпи коренни промени. За момента могъщият и сплотен блок на търговията успяваше да се противопоставя на всичко ново, но ако в най-скоро време производители и пласъори не поемеха инициативата за основна реорганизация на системата, това положително щеше да направи правителството. Така както вече го беше направило в други области на стопанския живот.

От дълги години фирмите за продажби на автомобили бяха онези брънки от веригата на автомобилния бизнес, които се славеха с най-печална репутация. И макар че в последно време грубите измами и фалшификации рязко намаляха, много наблюдатели продължаваха да поддържат становището, че обществото ще има много по-голяма полза, ако контактите между производители и купувачи станат по-директни, с по-малко посредници. В бъдеще вероятно ще се стигне до централизирани търговски комплекси в самите заводи, които без съмнение ще

обслужват клиентите далеч по-ефикасно и с по-малко допълнителни разходи. Вече години наред подобен комплекс действуваше успешно в търговията с товарни коли, а напоследък редица фирми, които дават коли под наем и които също купуват направо от производителя, отбелязаха рекордни икономии. Към комплексите за директна продажба вероятно ще бъдат създадени и центрове за гаранционно и извънгаранционно обслужване, чиито услуги положително биха били на по-високо ниво от тези, които повечето търговци предлагат в момента.

За практическото създаване на такава система бе нужен силен натиск от страна на обществеността. Натиск, който всички автомобилни компании тайно биха приветствували.

Много фирми за търговия с автомобили ще бъдат принудени да се приспособяват към новите условия и в този процес немалко ще изчезнат от сцената. Ще оцелеят само най-ефикасните и най-добре организирани, за които шансовете съвсем няма да бъдат лоши, тъй като, каквито и промени да настъпват, все някой трябва да се занимава с покупко-продажбата на употребявани коли.

Адам трябваше да прецени дали фирмата на Смоуки Стивънсън (и на сестра му Тереза, разбира се) ще процъфтява, или ще западне в условията на предстоящите промени. Докато слизаше след Смоуки по стълбището към изложбената зала, умът му беше зает с този въпрос.

През следващия час не се отдели от Смоуки нито за миг и внимателно наблюдаваше действията му. Стана му ясно, че макар и да оставяше хората да си гледат работата, той непрекъснато държи пръста си върху пулса на цялата дейност в магазина. Много малко неща убягваха от вниманието му. Безпогрешно знаеше кога да се намеси, за да разреши благоприятно някоя затегнала се продажба.

Един кокалест мъж с хлътнали бузи, който беше влязъл, без дори да погледне към изложените коли, започна спор за цените с един от продавачите. Беше се спрял на определена марка и явно беше обикалял из другите фирми.

В ръката си държеше картонче, което непрекъснато навираше под носа на продавача, а онзи клатеше глава. Смоуки бавно се насочи към тях, а Адам побърза да заеме удобна за наблюдение позиция.

– Я да видя – пресегна се Смоуки и безцеремонно издърпа картончето от ръката на онзи с хлътналите бузи. Оказа се, че това е визитна картичка на някакъв търговец на коли. На гърба ѝ с молив бяха надраскани някакви цифри. С приятелско кимване Смоуки смекчи без-церемонната си намеса и хвърли бърз поглед върху написаното. Не си

направи труда да се представи – брадата, синьото копринено сако и особено увереното му поведение ясно издаваха собственика. Погледна картичката от обратната страна и веждите му учудено се повдигнаха: – Търговец от Ипсъланти! Там ли живеете, приятелю?

– Не – отвърна човекът с хлътналите бузи, – но имам навик да прочвам нещата.

– И от всички искате възможно най-изгодната разлика между оценката на старата ви кола и тази, която сте решили да купите, така ли?

Онзи кимна с глава.

– Бъдете така добър и ми покажете останалите си картички – каза Смоуки.

Човекът с хлътналите бузи за миг се поколеба, после сви рамене.

– Защо не.

Извади от джоба си снопче картички и му ги подаде. Смоуки се усмихна и започна да ги брои. Бяха осем заедно с тази, която вече държеше в ръката си. Смоуки ги разпръсна върху близкото бюро и се наведе над тях, последван от продавача.

– Дай ми данните за старата му кола! – нареди му Смоуки.

Продавачът му подаде някакъв лист. Смоуки му хвърли бегъл поглед и го върна обратно, после се извърна към човека с хлътналите бузи:

– Сигурно ще искате картичка и от мен, нали?

– Разбира се.

Търговецът извади една от своите визитни картички и надраска няколко цифри върху обратната ѝ страна.

Изпитият човек я пое и стреснато вдигна глава:

– Но тук пише хиляда и петстотин!

– Една чудесно закръглена сумичка – безстрастно отвърна търговецът.

– Но вие не можете да ми продадете нова кола за толкова!

– Ето тук сте дяволски прав, приятелю! Ще ви кажа и нещо друго – всички тези, които са писали върху картичките си, също няма да ви продадат кола за цифрата, която са посочили! – Смоуки събра картичките в дланта си и започна да ги отмята: – Ако се върнете при тези тук, ще ви кажат, че не са включили данъка за продажба. Тези пък не са вписали стойността на допълнителното оборудване, а вероятно и данъка... Тук не е включена стойността на подготовката за експедиция, регистрацията и бог знае още какво...

Накрая в ръката му остана една последна картичка – неговата.

– Аз пък не съм включил в своята оферта колелата и двигателя! –

напълно сериозно обяви той. – Ще мисля за тях, когато дойдете да говорим сериозно!

Човекът с хлътналите бузи изглеждаше сразен.

– Стар трик на търговците, приятелю – поясни Смоуки. – Измислен е специално за купувачи като вас и се нарича „Елате утре“! – После остро запита: – Вярвате ли ми?

– Вярвам ви – смутолеви човечецът.

Тогава Смоуки нанесе главния си удар:

– И какво излиза? Получавате вярна и точна информация чак в деветата фирма от началото на обиколката си! Така ли е?

– Така излиза – неохотно се съгласи другият.

– Чудесно! Значи вече знаете как се работи тук. – Смоуки го прегърна дружески през рамото. – И тъй, приятелю, вече имате отправната си точка. Сега остава да се върнете отново при всички тези търговци и да им поискате реални оферти. – Човекът се намръщи, но Смоуки се направи, че не го забелязва. – Едва след като получите всичко и бъдете готов за още откровена информация – като например информация за крайната цена, в която са включени всички разходи, – тогава можете да се върнете при мен! – Търговецът протегна месестата си ръка и приключи: – Желая ви успех!

– Почакайте – каза човекът с хлътналите бузи. – Защо не ми я кажете още сега?

– Защото все още не сте сериозен. Защото ще продължавате да губите и своето, и моето време.

Човекът не се колеба дълго:

– Сериозен съм. Кажете честната си цена!

– Тя е по-висока от фалшификатите, които сте насъбрали – предупреди го Смоуки. – Но в нея са включени всички искани от вас допълнения, данъкът за продажбата, регистрацията, пълен резервоар а бензин... Няма нищо скрито!

След няколко минути си стиснаха ръцете, споразумели се за цена две хиляди четиристотин и петдесет долара. Продавачът се зае да оформя документите, а Смоуки продължи обиколката си.

Почти веднага го спря един току-що влязъл самоуверен клиент с лула в устата, облечен в сако от туид на модната къща „Харис“, безупречно изгладени панталони и обувки от крокодилска кожа. Известно време оживено разговаряха. Накрая човекът си тръгна, а Смоуки се върна при Адам и поклати глава.

– Доктор! С такива бизнес не става. Най-трудните ни клиенти са

лекарите. Искат едва ли не да им подаряваме колите, а после пискат и за предимство в сервизното обслужване... На всичко отгоре настоява да му дадем друга кола, докато неговата е на ремонт... сякаш при мен колите са наредени по рафтовете като неговите кутийки с лейкопласт! Питайте който и да е търговец за лекарите и ще видите какво ще ви каже!

Към следващия си клиент обаче Смоуки беше далеч по-малко критичен. Масивният полуплешив мъж с гробовен глас, който търсеше кола за жена си, се оказа шеф на местния полицейски участък. Смоуки официално ги представи един на друг. Шефът се казваше Уилбър Аренсън – име, познато на Адам от вестниците. Студените сини очи на полицаия внимателно опипаха тялото му, запечатвайки всички особени белези. После двамата със Смоуки се затвориха в кабинета на мецанина и Адам беше убеден, че този клиент ще получи една наистина изгодна оферта.

След известно време Смоуки изпрати полицаия и се върна при него. – С ченгетата трябва да съм добре. Иначе доста скъпо ще ми излязат паркираните пред сервиза коли, които често задръстват улицата.

В залата влезе мургав бърбивец, който се насочи към рецепцията и прибра един адресиран за него плик. Смоуки го пресрещна и сърдечно раздруса ръката му. По-късно обясни:

– Бръснар, един от скритите ми агенти. Докато подстригва хората, непрекъснато им разправя колко изгодна оферта е получил от нас и колко страшен е сервизът ни. Понякога клиентите му наистина идват при нас и той получава известно възнаграждение, ако, разбира се, реализираме продажба.

Смоуки обясни, че разполага с двайсетина агенти от подобен род – телефонистки от централата за сервизно обслужване, един аптекар, една козметичка, а дори и собственик на погребално бюро. За него даде следното обяснение:

– Когато някой умре, съпругата му обикновено иска да продаде или да смени колата. Повече или по-малко тя е впечатлена от погребалните обреди и често отива именно там, където я насочи погребалният агент. Дойде ли при нас, ние имаме грижата и той да остане доволен.

Върнаха се в кабинета и им поднесоха кафе. От едно чекмедже на писалището Смоуки измъкна бутилка коняк и допълни чашите.

Отпиха и Смоуки заговори на темата, която явно занимаваше съзнанието му от доста време насам. За новия орион.

– Това ще бъде страшен удар, Адам. Сега му е времето да продадем толкова ориони, колкото можем да докопаме. Знаете как стават тези неща. – Смоуки разклати сместа в чашата си и продължи: – Питам се дали

не бихте използвали влиянието си, за да ми бъде отпуснат допълнителен контингент. Ще бъде добре за Тереза и дечицата...

– А и за Смоуки Стивънсън, който хубаво ще си напълни гушка-та!
– остро отвърна Адам.

Търговецът сви рамене:

– Това е начин да си помагаме.

– Няма да стане! И ще ви моля никога в бъдеще да не повдигате подобни въпроси!

Първата му реакция на безочливото предложение, което съдържаше в себе си всичко онова, срещу което се бореше Комисията за защита на интересите на компанията, беше сляп гняв. Но после, приемайки нещата от по-леката им страна, той се задоволи с изказания на глас умерен отговор. Беше му ясно, че когато става въпрос за бизнес и търговия, Смоуки е напълно лишен от морални скрупули и не вижда нищо нередно в предложението, което беше направил. Може би търговецът на коли наистина трябва да бъде такъв, ако иска да се задържи на повърхността. Адам не беше сигурен. Не беше сигурен и какво да посъветва Тереза.

Но поне получи първоначалните впечатления, за които беше дошъл. Те бяха доста противоречиви и той искаше да ги анализира на спокойствие.

ГЛАВА ТРИНАЙСЕТА

Ханк Крайсъл, с когото в момента Брет Делъсантоу обядваше в Диърборн, беше типичен представител на онова, което в Детройт наричат невидимата част на айсберга.

Слаб и жилив, около петдесет и пет годишен мъж, стърчащ над околните като коли в компанията на териери, Крайсъл беше собственик на фирма за производство на автомобилни части.

Когато мислят за Детройт, хората, обикновено си представят известните в цял свят автомобилни компании, най-вече Голямата тройка. Това впечатление в общи линии е вярно, но има и една подробност – големите автомобилостроителни фирми са само върхът, видимата част на един огромен айсберг. Невидими остават хиляди предприятия със спомагателни функции, повечето от тях дребни и средни, въпреки че има и няколко действително големи. За сметка на това те развиват изненадващо активна дейност и успешно запълват празнините, оставени от големите производители. Обикновено финансирането им се извършва на базата на краткосрочни банкови заеми, но много често при тях се работи с пари в брой. В Детройт такива фирми има на всяка крачка – в центъра, в предградията, покрай второстепенните пътища и големите заводи. Те се занимават абсолютно с всичко и се помещават както в блестящи модерни сгради, така и в паянтови складове, преустроени църкви, и мизерни таванчета. Много малко от работещите в тях хора са членове на профсъюзите, макар че общата сума на изплащаните заплати възлиза на няколко милиарда долара годишно. Всички те, големи и малки, в повечето случаи известни само на най-тесен кръг специалисти, си приличат в едно – подобно на безбройните поточета и ручей, устремени към Ниагара, постепенно се превръщат в пълноводна река и произвеждат хилядите дребни детайли, които в крайна сметка създават готовия автомобил. Без дребните производители на различни части и детайли, Голямата тройка би приличала на събирач на мед без пчели.

В този смисъл Ханк Крайсъл беше обикновена пчеличка. Погледнато иначе, той беше един уволнил се от морската пехота старши сержант с късо подстригана коса и започнали да сивеят добре поддържани мустаци. Когато стоеше неподвижен – нещо, което се случваше рядко, – стойката му беше безупречна. Но обикновено непрекъснато се намираще в движение – раз-два, раз-два – отривисто, рязко, неуморно. Така и

говореше. Не спираше нито за миг през целия ден – от ранното ставане в удобния си дом в Грос Пойнт до самия край на дългия и напрегнат работен ден. Тези и други подобни навици му бяха докарали два инфаркта заедно с предупреждението на лекаря, че третият ще бъде фатален. Но Ханк прие предупреждението така, както някога приемаше съобщенията за засада на неприятеля в джунглата. Продължаваше да се товари както винаги и безгранично вярваше в своята неразрушимост и в щастливата си звезда, която между другото рядко му изневеряваше.

Именно благодарение на щастливата си звезда Ханк беше в състояние да води начина на живот, който харесваше повече от всичко на света. А той се състоеше само от две неща – работа и жени. Е, понякога късметът отлиташе от рамото му. За пръв път това се случи в разгара на пламенната му любов с жената на някакъв полковник по време на един от летните лагери. Старши сержант Крайсъл беше разжалвал в редник лично от разгневения съпруг. По-късно, вече по време на детройтската му промишлена дейност, също имаше провали, но успехите му бяха значително повече.

Брет Делъсантоу се запозна с него в Центъра за проектиране и промишлен дизайн, където Крайсъл беше дошъл да демонстрира качествата на някаква своя резервна част. Харесаха се веднага, а станаха приятели главно поради неутолимото и вродено любопитство на младия дизайнер към живота и работата на хората от другите клонове на бранша. В онзи нещастен ден, в който се запозна с Ленард Уингейт, Брет имаше среща именно с Ханк Крайсъл. Тогава Крайсъл не успя да спази уговорката им и едва сега, два месеца по-късно, срещата им се осъществи.

– Ханк – проговори Брет, – винаги съм си задавал въпроса как се е получило така, че си се захванал с производството на автомобилни части...

– Дълга история – отвърна Крайсъл и отпи солидна глътка от любимото си питие – неразреден бърбън²⁴. В този момент си беше позволил да се поотпусне и под разкопчаната жилетка на отлично скроения делови костюм можеше да се види, че носи едновременно тиранти и колан. – Мога да ти я разкажа, ако искаш.

– Почвай. – Няколко нощи подред Брет беше работил усилено в Центъра. Едва тази сутрин успя да се наспи както трябва и сега с неподправена наслада се радваше на няколкото си свободни часа, след които, в късния следобед, отново щеше да застане пред чертожната маса.

24. Вид американско уиски. – Б. пр.

Намираха се в малък апартамент на около два километра от музея „Хенри Форд“ и Грийнфийлд Вилидж. В счетоводните книги на Крайсъл този апартамент се водеше като „Бюро за контакти с «Форд»“ вероятно поради близостта си до централното управление на Форд Мотър Къмпани. В действителност контактите на собственика бяха не с „Форд“, а с една гъвкава дългокрака brunетка на име Елзи, която живееше тук безплатно и се водеше на ведомост в компанията на Крайсъл, макар кракът ѝ никога да не беше стъпвал там. Срещу всичко това тя беше на разположение на Ханк Крайсъл един-два пъти седмично, понякога и по-често – според желанията му. Това състояние на нещата беше удобно както за нея, така и за него. Тактичен и деликатен, Крайсъл винаги телефонираше, преди да се появи, а Елзи от своя страна имаше грижата да му осигурява предимство.

Елзи, естествено, не можеше да знае, че Ханк Крайсъл притежава „бюра за контакти“ и с другите две големи корпорации – „Дженеръл Мотърс“ и „Крайслър“, които действуваха на абсолютно същия принцип.

В момента тя беше в кухнята, приключила с поднасянето на обяда. – Чакай! – възкликна Крайсъл. – Сетих се нещо. Ти познаваш ли Адам Трентън?

– Познавам го много добре.

– Искам да ме представиш. Говори се, че му предстои блестяща кариера, а в този бизнес никога не е излишно да имаш приятели по върховете.

Крайсъл говореше по своя характерен начин – с някаква странна смесица от прямота и незлобив цинизъм. Всичките му приятели – и мъже, и жени – го намираха за много приятен.

Елзи се върна при тях. От всяко нейно движение се излъчваше магнетична чувственост, подчертавана още повече от плътно прилепналата към тялото ѝ проста черна рокличка. Бившият сержант от морската пехота нежно я плесна по задника.

– Ще ти уредя среща с него – обеща Брет, после се ухили. – Тук ли? Ханк Крайсъл поклати глава.

– Не. Някъде през май ще направим едно събиране на езерото Хигинс. Ти ще определиш само датата, останалото е моя работа.

– Добре – кимна Брет. – Ще говоря с Адам и ще ти кажа. – Беше забелязал, че когато е в компания на Ханк, той неволно прибъгва до характерните за приятеля му лаконични фрази. Знаеше какво ще бъде това Събиране, тъй като вече беше присъствувал на няколко подобни сбирки

в потайната „колибка“ на Ханк Крайсъл. Бяха му харесали, тъй като у гостите липсваха всякакви задръжки.

Елзи седна зад масата и се залови с недовършения си обяд, а очите ѝ непрестанно се местеха от единия към другия. От своите предишни посещения Брет вече знаеше, че тя обича да слуша, но рядко взема участие в разговорите.

– Какво те накара да се сетиш за Адам? – попита той Ханк.

– Орионът. Разбрах, че е одобрил предложените допълнения. Онези, дето трябваше да се направят в последния момент. Аз произвеждам едно от тях.

– Ти ли? И кое по-точно – ремъка или подовото усилване?

– Ремъка.

– Знаеш ли, че аз присъствувах на изпитанията? Това ще бъде огромна поръчка!

Крайсъл криво се усмихна:

– Именно. Тя или ще ме оправи, или ще ме довърши. Спешно ми искат пет хиляди бройки. Веднага. После – по десет хиляди на месец. Колебаех се дали да приема. Много са им къси сроковете. Много главоболия. Но те считат, че ще се справя.

Брет беше чувал, че Ханк Крайсъл се слави с твърдото спазване на договорните срокове – качество, което отделите за снабдяване на автомобилостроителните компании ценят особено високо. Ханк притежаваше рядката дарба да преустройва производството си така, че да спестява максимум средства и време. Макар и да не беше дипломиран инженер, той слагаше в джоба си мнозина, които бяха такива.

– Да пукна, ако някога съм допуснал, че ти ще имаш нещо общо с ориона! – възкликна Брет.

– Какво толкова чудно има в това? В нашия бранш интересите непрекъснато се преплитат. Хората често контактуват помежду си, без изобщо да подозират за това. Всеки продава всекому. „Дженеръл Мотърс“ продава кормилни кутии на „Крайслър“, „Крайслър“ пък – лепило на „Дженеръл Мотърс“ и „Форд“. От своя страна „Форд“ доставя челните стъкла на „Плимът“. Познавам един човек, инженер, който работи в търговията. Живее във Флинт и получава заплата от „Дженеръл Мотърс“. Флинт е град на „Дженеръл Мотърс“. Негов главен клиент е „Форд“ в Диърборн – отделът, който се занимава с промишлен дизайн и производство на компоненти за двигатели. Той взема поверителни документи от „Форд“ и ги носи във Флинт. А там „Дженеръл Мотърс“ му осигурява специална охрана срещу собствените си хора, които биха

позволили да им отрежат ушите, за да се докопат до тези документи! За да не дразни клиента си, тоя тип кара кола от гамата на „Форд“. Същата тази кола е купена с парите на „Дженеръл Мотърс“ по нареждане на преките му шефове!

Елзи наля нова порция бърбън в чашата на Ханк Крайсъл, без да предлага на Брет, който вече беше отказал.

– Тоя човек постоянно ми разказва неща, които чувам за пръв Път в живота си! – обърна се Брет към момичето.

– Той много знае. – Елзи измести поглед към Крайсъл и очите ѝ весело проблеснаха. Брет почувствува, че двамата си разменят някакво тайно послание, и извика:

– Хей! Май стана време да си тръгвам, а?

– Не бързай! – Бившият морски пехотинец извади лула и запали. – Нали искаш да чуеш още нещо за частите? – Хвърли поглед към Елзи и добави: – Не за твоите, скъпа! – Изражението му ясно говореше, че те са запазени изключително за него.

– Говорим за автомобилни части – счете за нужно да поясни и Брет.

– Точно така – възнагради го Крайсъл с кривата си усмивка. – Преди да постъпя във войската, се бях хванал на работа в един автомобилен завод. След войната пак се върнах там. Бачках на преса, после станах майстор.

– Доста бързо си се издигнал.

– Може би прекалено бързо. Но както и да е. Там наблюдавах производството. Метални нитове. „Големите три“ са си все същите – винаги трябва да имат най-страхотните машини, скъпи сгради, кафетерии с големи режийни и още куп такива неща... А всичко това означава само едно – нит за два цента им излиза десетак.

Ханк Крайсъл дръпна от лулата си и се забули в дим.

– И тъй, веднъж отивам в снабдяването. Срещам един познат и му казвам, че мога да произвеждам същата продукция, ама по-евтино. Сам.

– Те ли те финансираха?

– По-късно, не веднага. Договор обаче подписахме. За един милион шайби, от малките. Напуснах работа с двеста долара в джоба.

Нямах помещение, нямах машини... – Ханк Крайсъл се усмихна. – Изобщо не мигнах оная нощ. Бях уплашен до смърт. На другия ден се размърдах. Наех една стара билярдна. После отидох в банката и им показах договора и квитанцията от наема. Отпуснаха ми мангизи, колкото да купя една-две бракувани машини. Наех още двама души и ги монтирахме. Ония започнаха да бачкат, а аз хукнах да събирам нови

поръчки... – Крайсъл млъкна за момент, после замислено добави: – И оттогава насам не съм се спрjal!

– Това твоето е цяла сага – промълви Брет. Беше виждал внушителната къща на Крайсъл в Грос Пойнт, а също и шестте му работещи с Пълно натоварване фабрики, сред които все още фигурираше преустроената билиардна. И по най-повърхностна преценка в момента Ханк Крайсъл „струваше“ най-малко два-три милиона долара.

– А какво стана с твоя приятел от снабдяването? – попита Брет. – Онзи, дето ти възложил първата поръчка. Виждаш ли го?

– Разбира се. Стои си на същото място. Твърда заплата. Скоро ще се пенсионира. От време на време го каня на вечеря.

– Какво е сага? – намеси се Елзи.

– Когато човек издържи до самия край – рече Крайсъл.

– Легенда – поясни Брет.

Крайсъл поклати глава.

– Това обаче не важи за мен. Все още не. – Замълча и потъна в размисъл. Брет никога не беше го виждал такъв. Когато проговори след известно време, гласът му беше тих, а думите му – по-малко отривисти: – Има едно нещо, дето ми се ще да направя... Може би точно то ще стане венец на всичките ми усилия, ако успея да го наложа, разбира се... – Почувствувал любопитството на Брет, бившият морски пехотинец поклати глава. – Не сега. Някой ден може би ще ти разкажа и за него...

После рязко се върна към предишното си ведро настроение:

– И тъй, правех части, правех и грешки. Бързо научих куп нови неща. Най-главното – да търся слабите места на пазара, онези с най-малко конкуренция. По тази причина заряхах новите части – около тях се водят твърде горещи битки. Захванах се с резервните. Онези, които наричаме „части за повторна употреба“. Придържах се към едно-единствено условие – да правя части, които, монтирани на колата, да бъдат максимум на петдесет сантиметра от земята – най-вече в предната и задната част. И друго – да не струват повече от десет долара парчето.

– Защо, са всички тези ограничения?

Крайсъл пусна обичайната си мъдра усмивка.

– Колите най-често търпят дребни повреди отпред и отзад. Същото важи и за частите, разположени в долната част на купето, обикновено на височина до петдесет сантиметра. Такива части се търсят много повече, което означава по-големи поръчки. Ето откъде идва печалбата за занаятчий като мен. Естествено, при по-дълъг период от време.

– А ограничението до десет долара на парче?

– Да речем, че имаш нужда от някаква поправка, строшил си нещо по колата си. Ако то струва повече от десет долара, ти ще се опиташ да го ремонтираш. Но ако струва по-малко, просто ще-изхвърлиш старата част и ще монтираш нова. Следователно ще опреш до мен. Отново добър бизнес.

Беше толкова гениално просто, че Брет се размя от възхита.

– Доста по-късно започнах да произвеждам различни принадлежности...

– Беше ли наложително?

– Понаучих това-онова. Повечето хора от бранша бягат от това производство. То е трудно, с къси срокове и ниска печалба. Но чрез него се стига до по-едрите неща. При това производство можеш да скриеш някоя и друга сумичка от данъчните... Колегите бягат от него, но аз – не. – Той огледа своето „Бюро за контакти с «Форд»“ и хитро се усмихна. – Защото знам повече от тях за тия неща!

– Елзи е права. Наистина знаеш куп неща! – Брет хвърли поглед към часовника си и се изправи: – Време е да се връщам в работилницата за колесници! Благодаря за обяда, Елзи.

Момичето се приближи плътно до него. Хвана го под ръка и през тънкия плат на роклята той усети топлината на тялото ѝ – стройно и стегнато, което за миг се отдели от него, после отново се притисна. Случайно ли беше това? Едва ли. Ноздрите му се изпълниха с мекия аромат на косата ѝ и той за миг завидя на Ханк Крайсъл за онова, което сигурно щеше да стане, след като затвори вратата след себе си.

– Идвай когато поискаш – меко продума Елзи.

– Хей, Ханк, чу ли? – шеговито попита Брет.

По-възрастният мъж за миг извърна поглед, после кисело каза:

– Ако смяташ да приемеш поканата, направи така, че аз нищо да не разбера.

След това го изпрати до входната врата, а Елзи се прибра в стаята.

– Ще ти уредя среща с Адам – увери го Брет. – Утре ще ти се обадя.

– Добре.

Двамата стиснаха ръцете си.

– А за другото наистина направи така, както ти казах – добави Ханк Крайсъл. – Да не разбера, ясно ли ти е?

– Ясно – кимна Брет. Вече беше запомнил телефонния номер на апартамента, който в указателя липсваше. Беше твърдо решен още утре да звънне на Елзи.

Асансьорът понесе Брет към улицата, – а Ханк Крайсъл заключи

вратата след него.

Елзи го очакваше в спалнята. Вместо черната рокля беше облякла късо полупрозрачно кимоно, превързано с копринен колан. Тъмната коса се спускаше на свободни вълни върху раменете, а широката ѝ уста беше полуразтворена от възбудата на предвкушаното удоволствие. Целунаха се леко и непринудено. Без да бърза, той развърза копринения колан, разтвори кимоното и я взе в прегръдките си.

ГЛАВА ЧЕТИРИНАЙСЕТА

– Ей, маце, знаеш ли от какво е направен този смърдящ свят?

Това беше въпросът, с който предния ден Роли Найт се беше обърнал към Мей-Лу. И понеже тя не отговори, той си отговори сам.

– От фъшкии! В целия този широк свят няма нищо друго освен фъшкии!

Поредица от събития в автомобилния завод бяха причина за това заключение. Макар че сам не беше броил дните от началото на работната си кариера, днешният отбеляза началото на седмата му работна седмица.

Мей-Лу беше другата новост в живота му. С това „пиленце“ (както я наричаше) се бяха запознали в един от първите му почивни дни, когато беше зает да пилее спечелените пари. Преди известно време се събраха да живеят заедно в двустайна квартира на Блейн Авеню, близо до Дванайсета улица, разположена в голям блок с апартаменти под наем. Мей-Лу не мърдаше навън, затънала сред кухненска посуда, мебели и парчета плат за завеси, и приличаше (пак по думите на Роли) на куче в саксия.

Роли не приемаше сериозно опитите на Мей-Лу да си играе на къща. Но въпреки това ѝ даваше необходимите за поддържане на домакинството пари и (което беше още по-странно) продължаваше да ходи на работа почти, редовно.

Без съмнение причината за това състояние на нещата беше същата, която го накара да се върне в курсовете за квалификация – високият нигър с фантастичен костюм, който един ден се появи като истински Чичо Том, за да му съобщи, че се казва Ленард Уингейт. Това стана в оная стаичка в гетото и двамата вдигнаха голяма патърдия. Роли му рече да върви по дяволите и да го остави на мира. Но Чичо Том се оказа упорит човек. Започна да му разказва как са успели да пипнат онова дебело бяло копеле – инспектора с чековете, а Роли го слушаше с все по-нарастващо удивление. Когато обаче го запита дали шкембелията ще отиде в пандиза, където биха пратили всеки негър на негово място, Уингейт откровено отвърна отрицателно. Което още веднъж доказваше, че всички брътвежи за справедливост на белите бяха и си остават една огромна фъшкия! Това призна дори и черният Чичо Том – Уингейт. Роли остана учуден от мъката, която се долавяше в това признание, и изведнъж

омекна. Малко по-късно прие да се върне на работа.

Именно Ленард Уингейт му каза, че може да не завършва квалификационните курсове. Вероятно беше надникнал в досието му и беше разбрал, че Роли е умен и схватлив младеж и нищо не му пречи да започне работа направо на конвейера. Редовна работа, още от следващия понеделник.

Оказа се обаче, че и това, като всичко останало, е фъшкия.

Вместо да му дадат постоянна работа, която би могъл да усвои, те му казаха, че го правят помощна бройка за целия конвейер. А това означаваше, че непрекъснато трябва да хвърчи напред-назад като муха без глава; че тъкмо когато започне да схваща определена операция, ще го преместят на друга, после на трета, четвърта... и така, докато му се завие свят.

Тази лудница продължи цели две седмици и тъй като никой не си правеше труда да го инструктира, той тъй и не можа да разбере какво трябва да прави в следващата минута. Наистина, този факт не го тревожеше кой знае колко. Каквото и да говореше онзи Ленард Уингейт, Роли Найд не очакваше нищо особено от цялата история. А нещата се сложиха така, че първоначалното му мнение изцяло се потвърди – на практика не получи нищо от това, което му бяха обещали. Цялата работа беше една фъшкия и нищо повече!

Разбира се, никой, абсолютно никой не му каза дори и дума за скоростта на движение на конвейера. Откри особеностите ѝ сам, с цената на доста усилия.

За пръв път в живота си виждаше конвейер. Първото му впечатление беше, че линията едва-едва помръдва подобно на погребална процесия. Беше пристигнал рано, за първата смяна. Остана зашеметен от огромната площ на завода, от хилядите хора, които прииждаха с коли, автобуси и всякакъв друг вид превоз. Притесни се от факта, че всеки, с изключение на него, знае закъде и защо се е разбързал толкова. Все пак успя да открие място го, Където трябваше да се яви, а оттам незабавно го препратиха в огромен цех с метален покрив, който беше по-чист от очакванията му, но затова пък ужасно шумен. Какъв шум, божичко! Сякаш стотина бездарни рок-групи бяха пуснали апаратурата си докрай. Роли усети как се разтапя и потъва в адския грохот.

През средата на халето се беше проснала монтажната линия, чиито краища се губеха в далечината. На пръв поглед изглеждаше, че всеки от работещите около нея мъже и жени (на конвейера имаше и няколко жени) има предостатъчно време да обработи отделната кола, да си почине

за миг, а после да се залови за следващата. Няма страшно, помисли си Роли. Всеки, който има поне малко мозък в главата, трябва с лекота да се справи.

Но след по-малко от час подобно на хилядите преди него той разбра колко погрешно е било първоначалното му впечатление.

Майсторът, към когото го бяха насочили, кратко запита:

– Номерът?

Видял колебанието на Роли, този още млад човек с оредяваща коса и състарено лице нетърпеливо размаха молива в ръката си:

– Номерът на социалната ги осигуровка!

Роли се сети за картончето, което получи в отдел „Кадри“, и го извади. На него действително бяха написани някакви цифри. Майсторът, когото очакваха още поне двайсетина неотложни задачи, припряно го преписа и посочвайки последните четири цифри – 6469, – поясни:

– Това е номерът, под който ще се водиш тук! Запомни го добре!

Роли се ухили и понечи да каже, че и в пандиза го бяха зачислили по този начин, но премълча. Майсторът му направи знак да го последва. След няколко крачки спряха пред едно от работните места по линията. Край тях бавно се плъзна една почти завършена кола с блестящо лакирана каросерия. „Готина каручка“ – помисли си Роли и въпреки вроденото си равнодушие усети как го обзема нещо като любопитство.

Майсторът се наведе над ухото му.

– Трябва да завиеш три болта между шасито и багажника... Тук, тук и тук. Болтовете са в ей онова сандъче. Ще работиш с тоя пневматичен ключ. – Бутна тежкия инструмент в ръцете му и приключи с инструктажа: – Ясно?

Роли кимна, макар и да не беше убеден, че му е ясно. Майсторът побутна застаналия наблизко работник и изкрещя:

– Покажи на новия какво трябва да прави. Той ще те замести тук, а ти идваш на монтажа на предното окачване. Хайде, бързо! – С тези думи човекът със състареното лице забързано се отдалечи.

– Гледай какво правя, приятелче! – Работникът грабна шепя болтове и се гмурна в току-що пристигналото купе, а шнурът на пневматичния ключ се проточи след него. Докато Роли се опитваше да надникне зад гърба му, онзи изскочи обратно и изкрещя: – Внимавай добре! – После заобиколи колата и се вмъкна в багажника. В ръката му имаше още един-два болта, а в другата продължаваше да стиска пневматичния ключ. – Разбра ли? – изкрещя той няколко секунди по-късно. После обработи следващата кола и забелязал сигналите на майстора от дъното на

халето, тикна ключа в ръцете на Роли. – Това е твое, приятелче!

В следващата секунда вече беше изчезнал.

Въпреки непрестанния грохот и намиращите се наблизко поне десетина човека Роли беше обхванат от непознато досега чувство на самота.

– Ей, ти! Давай, давай!

Това беше майсторът, който му крещеше от другата страна на конвейера.

Обработеният от другия работник автомобил отдавна беше изчезнал, а на негово място, просто след секунди, се появи следващият въпреки привидно бавната скорост на конвейера. Роли беше единственият човек, който се занимаваше със затягането на тези болтове. Грабна една шепа от сандъчето и скочи в купето. Започна да тършува по дъното му, опитвайки се да открие съответните дупки. Когато напипа първата, установи, че е забравил да вземе ключа. Върна се, но когато скочи обратно в купето, изпусна тежкия инструмент и болезнено ожули кокалчетата си в металния под. Все пак успя да натика първия болт в леглото му. Но още преди да го притегне, конвейерът тръгна и внезапно изпълналият се кабел изтръгна ключа от ръцете му. Роли остави втория болт на пода на купето и изскочи навън.

В следващото купе успя да сложи два болта и дори леко да ги притегне. В идващата по реда си кола се справи малко по-добре, същото беше и в колата след нея. Започна да борави малко по-сръчно с пневматичния ключ, макар че го намираще прекалено тежък. Потъна в пот и обели ръцете си на още няколко места.

Чак на шестата кола се сети, че трябва да завива и трети болт вътре в багажника. Огледа се разтревожено, но никой не му обръщаше внимание.

На съседното работно място, застанали от двете страни на конвейера, двама души монтираха колела. Потънали в работата си, те изобщо не поглеждаха към Роли. Той се приближи до единия от тях и изкрещя в ухото му:

– Хей! Пропуснах да сложа няколко болта!

– Няма значение! – изкрещя в отговор работникът, без да вдига глава. – Гледай следващите! Надолу по линията онези ще ги оправят хората от контрола... – Вдигна за миг глава и се изсмя. – Ако ги видят!

Роли се залови да завива и третия болт, който свързваше купето с багажника. Наложил му се обаче доста да увеличи темпото, за да успява. За тази операция трябваше да се пъха целият в багажника и още на втората кола главата му влезе в болезнено съприкосновение с горния капак.

Ударът го зашемети и изведнъж му се прииска да поседне някъде. Но следващата кола вече навлизаше в зоната му и той продължи да работи като в мъгла.

Бързо научи най-основните неща: първо, скоростта на конвейера е доста по-висока, отколкото изглежда. Второ, още по-страшно е настъпването на конвейера с неговата нечовешка неумолимост. Линията вървеше и вървеше. Без да спира, без да променя монотонното си движение, безчувствена към човешките желания и слабости. Приличаше на приливна вълна, която не може да бъде спряна от нищо, с изключение на половинчасовата обедна почивка или някакъв саботаж.

Роли стана саботьор на втория си работен ден.

Вече беше обиколил няколко работни места – след болтовете между шасито и багажника го прехвърлиха да свързва електрическите инсталации. После да монтира кормилни кутии, а накрая – да прикрепва брони. Предния ден беше чул някой да казва, че не достигат работници и управата е в паника – нещо обикновено за понеделник. Във вторник усети, че повечето хора са по местата си, но майсторите продължаваха да го пращат да запълва дупките. Беше съвсем ясно, че няма достатъчно време да овладее която и да било от посочените операции и на всяко ново място пропускаше по няколко напълно необработени коли. Ако някой от майсторите се случеше наблизко, пропуските му се отстраняваха. Но когато наоколо нямаше никой, колите просто продължаваха пътя си по конвейера. А в няколко случая майсторите виждаха какво става, но си затваряха очите.

С течение на времето Роли взе да усеща все по-голяма умора. В края на първия работен ден цялото му слабичко тяло гореше. Към ожулените ръце се прибавиха натъртвания и драскотини на още много места. През нощта спа като мъртвец и се събуди само защото оставеният от Ленард Уингейт евтин будилник яростно дрънчеше.

Роли изпъзля изпод завивките и няколко минути по-късно напуканото огледало над умивалника с олющен емайл стана свидетел на следния унил монолог:

– Ах, ти, нещастнико! Ах, ти, тъпа главо! Я си легни в топлото легълце и се наспи на воля! Или си решил да ставаш подлога на белите, а?

Въпреки че гледаше образа си в огледалото с открито отвращение, Роли все пак не легна, а тръгна за завода.

В ранните следобедни часове умората му стана непосилна. Прозевките му зачестиха. Видял това, млад негър с африканска прическа се приближи и му каза:

– Жив заспал си бе, братче!

Двамата монтираха двигатели и работата им се състоеше да свалят моторите от лентата над конвейера и да ги настаняват в съответното легло.

Лицето на Роли се изкриви в гримаса:

– Тия каруци край нямат! Никога не съм виждал толкова много накуп!

– Имаш нужда от, почивка, братче. Но ще я получиш само ако тая шибана линия вземе да спре!

– Да, ама никога няма да спре!

Насочиха един тежък двигател към предната част на поредното купе и краят на скоростната кутия застана срещу удължението на трансмисията. След това откачиха двигателя от куките, на които висеше. Цялата операция наподобяваше скачването на вагоните от влакова композиция. Други работници надолу по конвейера щяха да имат грижа за притягането.

Онзи с африканската прическа се наведе към Роли:

– Искаш ли тази линия да спре? Сериозно те питам, човече!

– Как не, разбира се. – Очите на Роли се затваряха въпреки волята му, и в момента съвсем не му беше до празни приказки.

– Не се майтапя! Гледай! – Работникът се изви така, че да не го виждат другите, и разтвори стиснатия си юмрук. Върху дланта му лежеше черен десетсантиметров стоманен болт. – Дръж!

– Защо?

– Прави каквото ти казвам! Пусни го ей тук! – Работникът посочи една дупка в циментовия под близо до краката им. Дупката водеше към тунела, в който се движеше зъбчатата верига на конвейера – един безкраен ремък, наподобяващ веригата на гигантски велосипед. Тя се въртеше под поточната линия и осигуряваше равномерното ѝ движение. В различни точки потъваше в пода, издигаше се на по-високо ниво, преминаваше край кабинките за боядисване, през контролните камери или пък просто сменяше посоката си. Когато това ставаше, зъбците ѝ остро изтракваха върху носачите.

„Какво пък толкова, по дяволите – помисли си Роли. – Време да минава, само и само да дойде краят на този безконечен ден! Дори и с цена на глупости.“ И пусна болта в дупката.

Нищо не се случи. Болтът бавно се понесе заедно с веригата и след по-малко от минута изчезна. Едва тогава усети, че около него се занадигаха глави и лицата на хората (повечето черни) започнаха да му се

усмихват приятелски. Той учудено разбра, че всички очакват нещо да стане. Но какво!?

Конвейърът спря. Без предупреждение, без остри и необичайни звуци, без блъскане. Промяната беше толкова незабележима, че трябваше да изтекат няколко дълги секунди, преди потъналите в работа хора да проумяят, че линията е неподвижна.

Нови десетина секунди пълно затишие. Само усмивките на хората около Роли станаха по-широки.

И изведнъж – лудница. Прозвучаха алармени сирени, а заедно с тях от далечния край на конвейера долетяха възбудени викове. Малко по-късно някъде из заводските лабиринти зави друга сирена и звукът ѝ бързо се приближаваше.

По-старите работници, които изпод вежди бяха наблюдавали действията на Роли, и онзи с африканската прическа отлично знаеха какво се е случило.

Най-близкият до работното място на Роли носач на веригата се намираше на стотина метра надолу по линията. Дотам болтът, легнал удобно между две звена на веригата, се беше движил напълно безпрепятствено. Но стигнал до носача, той се беше вклинил между палеца и самата верига толкова здраво, че все нещо е трябвало да поддаде. Поддала беше гъсеничната връзка и веригата се беше скъсала. В същия този миг наредените около конвейера седемстотин души престанаха да работят, но съгласно с колективния трудов договор надниците им продължиха да текат.

Секундите продължаваха да се изнизват. Сирената вече беше съвсем близо и звукът ѝ погълна всички останали шумове. Широката пътека край конвейера, па която допреди миг се трупаха надзиратели, техници и разни зяпачи, бързо се опразни. Всички помощни механизми – тelfери, генератори и електрокари за придвижване на началници – бяха отдръпнати встрани. Зад един завой на огромното помещение изскочи жълта камионетка с въртяща се върху покрива червена лампа. В нея седяха трима мъже от екипа за спешни поправки, въоръжени с апарати за заваряване и най-различни инструменти. Човекът зад волана беше натиснал газта до дъно, а другите двама здраво се държаха за кислородната бутилка отзад. Застанал на мястото на аварията, един от майсторите размахна ръце. Камионетката профуча с пълна скорост край работното място на Роли – един вихър в червено и жълто с истерично виеща сирена. Стотина метра по-надолу камионетката спря и хората от аварийната група скочиха на земята.

Във всеки завод за сглобяване на коли непредвиденото спиране на конвейера е бедствие, което може да се сравни само с избухването на пожар. Всяка минута престой означава загуба на цели състояния – заплати, управленчески и производствени разходи, които нищо не може да възстанови. Казано другояче – когато поточната линия се движи, от нея всеки петдесетина секунди слиза по една напълно готова кола. Следователно, когато тя спре, с всеки петдесет секунди компанията губи стойността на една нова кола.

Ето защо първата задача на аварийната група е да пусне линията в движение. Въпросите оставаха за после.

Врял и кипял в подобни ситуации, екипът знаеше какво да прави. Откриха мястото на скъсването и приближиха откачените части. Отрязаха пречупеното звено и моментално завариха на негово място ново. Едва камионетката беше спряла и пламнаха ярките слънца на оксигените. Работеше се с бясно темпо. Обикновено хората от аварийната група осъществяваха най-грубо прикрепяне, колкото да тръгне конвейерът. А основната си работа вършеха, когато производството спираше за смяна на работниците или за обедна почивка. Тогава проверяваха качеството на заварката и ако имаше нужда, я усилваха.

Един от работниците махна с ръка на майстора Франк Паркланд, който стоеше до телефона за връзка с най-близкия контролен пункт.

– Пускай!

Паркланд предаде нареждането в слушалката и след миг захранването, изключено автоматично в момента на аварията, отново беше включено. Зъбчатата верига равномерно затропа по носачите и конвейерът са раздвижи. Седемстотин работници, повечето доволни от прекъсването, отново започнаха работа.

От спирането до пускането на линията бяха изминали четири минути и петдесет и четири секунди. Което означаваше, че не са произведени около пет коли и половина и компанията е понесла загуби в размер на малко повече от шест хиляди долара.

Макар и вече доста поизплашен, Роли все още не можеше да разбере какво е направил.

Но твърде бързо откри това.

Майсторът Паркланд – едър мъжага с широки рамене – тръгна покрай конвейера с намръщено лице. В ръката си държеше изкривеният десетсантиметров болт, който му беше предала аварийната група.

От време на време се спираше, вдигаше смачкания болт и казваше:

– Това нещо е било пуснато тук, в сектора между двата носача.

Някой видял ли е кой го направи?

В отговор хората клатеха глави и Франк Паркланд продължаваше да се приближава, повтаряйки отново и отново въпроса си.

Когато стигна до групата за монтаж на двигатели, младият работник с африканската прическа се превиваше от смях. Той махна с ръка към Роли Найт и зададено продума:

– Ей тоя беше, шефе! Видях го с очите си!

Работниците наоколо се присъединиха към смеха му. Въпреки че явно се присмиваха на него, Роли не се засегна. Това беше просто една шега, разнообразие, грубовата лудория. Какво толкова беше станало в края на краищата? Та нали линията беше спряла само за няколко минути? Роли също се засмя, но срещнал погледа на Паркланд, усмивката замръзна на лицето му.

– Ти ли го направи? – втренчи се в него майсторът. – Ти ли пусна тоя болт във веригата?

Лицето на Роли го издаде. Очите му направо побеляха от внезапно обзелия го страх, примесен със смъртна умора. От обичайната му наглост нямаше и следа.

– Вън! – остро нареди Паркланд.

Роли се отстри от конвейера. Майсторът направи знак на един от резервните работници, който незабавно зае мястото му.

– Номер?

Роли каза номера на социалната си осигуровка, който беше запомнил още първия ден. Паркланд си записа и името, а лицето му продължаваше да бъде смръщено.

– Ти си нов, нали?

– Аха.

Велики боже! Все едно и също! Питат, разпитват, край няма! Дори когато белият се готви да те ритне в задника, той пак го прави по шибания си начин!

– Това, което си направил, се нарича саботаж! Знаеш ли какви са последствията?

Роли сви рамене. Не знаеше какво е това „саботаж“, но не му харесваше начинът, по който звучи. Вероятно ще загуби работата си, помисли той със същото чувство на обреченост, с което преди няколко седмици прие мисълта, че е отпаднал от курсовете за квалификация. В момента беше любопитен да види какво ли още ще му лепнат. Тоя тип насреща му явно изгаря от желание да му създаде неприятности.

Някой зад гърба на Паркланд извика:

– Франк, мистър Залески идва!

Майсторът се извърна и изчака масивният заместник-директор да се приближи.

– Какво стана. Франк?

– Ей това, Мат. – Паркланд му подаде изкривения болт.

– Нарочно?

– Точно това установявам в момента – отвърна Паркланд и отначина, по който го каза, пролича, че не желае да му се бъркат.

– Хубаво. – Залески хвърли хладен поглед към Роли Найт и добави: – Няма да се церемоним с никого, ако се окаже саботаж! Знаеш, че и профсъюзът ще ни подкрепи. Чакам писмения ти доклад за случая, Франк!

После кимна и се отдалечи.

Франк Паркланд не можеше да си обясни защо се въздържа и не обвини открито в саботаж човека пред себе си. Имаше всички основания да го направи и да го уволни още на момента. Никоой не би се заел да оспорва решението му. Но в едни мит всичко му се стори прекалено лесно. Дребният недохранен младеж насреща му приличаше не на престъпник, а на жертва. Едва ли би се държал по този начин, ако предварително е знаел какво го очаква.

Той вдигна виновния за аварията болт пред очите на Роли и рязко запита:

– Съзнаваше ли до какво ще доведе това?

Роли вдигна очи към стърчащия доста сантиметри над него Паркланд. При други обстоятелства в този поглед би вложил всичката си омраза и злоба, но сега беше твърде уморен. Едва успя да поклати глава.

– Вече знаеш!

В главата му отново изплуваха виковете, хаосът, сирената, червената мигаща светлина.

– Така е, човече, зная... – неволно се усмихна той.

– Кой те накара да го направиш?

Роли отново усети погледите на другите около себе си. Вече никоой не се усмихваше.

– Кой беше? – настоятелно повтори майсторът.

Роли мълчеше.

– Не беше ли онзи, който те издаде?

Работникът с африканската прическа се наведе ниско над двигателя, който в момента поставяше.

Роли поклати глава. Не по този начин. При подходящ случай ще си

оправи сметките с него.

– Е, добре – въздъхна Паркланд. – Не зная защо имам чувството, че са те преметнали. Макар че е много вероятно преметнатият да се окажа аз! – Майсторът впи остър поглед в него и явно проклинайки собствената си мекушавост, добави: – Ще приемем, че всичко е станало случайно! Но ти помни, че отсега нататък си поставен под постоянно наблюдение! – После остро нареди: – Връщай се на работа!

И за свое голямо изумление Роли довърши смяната си, монтирайки тампони на арматурни табла.

Естествено, той знаеше, че положението ще претърпи някаква промяна. На следващия ден беше обект на одобрителни погледи и добродушни закачки от страна на останалите работници. Той обаче добре съзнаваше, че тези закачки лесно ще се превърнат в грубости, ако другите решат, че е някой загубеняк, над когото могат да издевателствуват безнаказано. Животът на всеки човек с подобна репутация, създадена било поради нещастно стечение на обстоятелствата, било поради мекушавост, лесно се превръща в мъчение, а може да бъде и пряко застрашен, защото монотонната работа на конвейера възбужда желанието на хората за разнообразие дори когато то е жестока шега.

По време на обедната почивка на четвъртия му работен ден в кафетерията цареше обичайната блъсканица. Неколкостотин души напуснаха работните си места и едновременно се втурнаха към гишетата, за да намерят по-предно място в бързо натрупалата се опашка, да получат и погълнат храната си, а след това да отскочат до тоалетната и евентуално да измият маслото и мръсотията от ръцете си (миенето на ръцете преди ядене се считаше за непрактично). И всичко това – в рамките на трийсетте определени за почивка минути. Роли забеляза сред тълпата работника с африканската прическа, който беше заобиколен от група приятели. Всички се хилеха и гледаха към него. Няколко минути по-късно, току-що получил храната си, той беше силно блъснат изотзад – всичко купено падна на пода и бе незабавно отъпкано от тълпата. На пръв поглед това приличаше на нелепа случайност, но Роли прекрасно разбра как стоят нещата. През този ден остана гладен, тъй като нямаше време да се реди отново на опашката.

В момента, в който го блъснаха, тренираното му ухо безпогрешно долови едно характерно изщракване и без да се обръща, той знаеше, че в нечия ръка зад него проблясва острието на нож. Следващия път ще го блъснат малко по-силно и сгъваемото острие ще подраска тялото му – може би леко и на шега, а може й по-сериозно, помисли си той. И през

ум не му мина, че всичко това е ирационална и лишена от всякаква логика диващина. Заводът, в който хиляди най-различни хора намират препитанието си, е истинска джунгла и в него действа един-единствен закон – законът на джунглата. Ето защо трябваше да се въоръжи с търпение и да чака удобен случай за нанасяне на ответен удар.

Макар и да знаеше, че времето работи срещу него, Роли чакаше. Знаеше, че рано или късно благоприятната възможност ще се появи. Кое то се оказа вярно.

В петък, последния работен ден на седмицата, той отново беше изпратен да намества двигатели върху шаситата. Беше в екип заедно с възрастен работник, който управляваше малкия кран за спускане на моторите, а на съседното работно място стоеше онзи с африканската прическа.

– Човече, ей, човече! – повика го младият негър в една от почивките за закуска. – Усещам как нещо ме сърби! Няма ли да ни уредиш още някоя почивка?

Той шляпна Роли по рамото, а останалите избухнаха в смях. Някой го блъсна и от другата страна. Може би това беше проява на приятелски чувства, но Роли едва не падна от силата на ударите.

Един час по-късно се появи дългоочакваният шанс. Продължавайки да си върши работата, Роли Найт внимателно наблюдаваше действията на своите съседи, които, макар и с някои отклонения, бяха, общо взето, схематични.

Всеки двигател се насочваше към леглото си чрез система от вериги и и макари, които се управляваха от малко табло с три бутона, окачено на подвижен панел. На всеки от тях, според предназначението му, беше написано „горе“, „стоп“, „долу“. Панелът беше свързан с висящ над конвейера дебел кабел. Обикновено бутоните натискаше възрастният му колега, но и Роли знаеше да работи с тях.

Третият член на екипа – в случая работникът с африканската прическа – постоянно се местеше между двамата и оказваше помощ на онзи от тях, който се нуждаеше от нея.

Макар че екипът работеше с голяма бързина, двигателите се спускаха в леглата бавно и внимателно, а преди окончателното им освобождаване от куките всеки гледаше ръцете му да са по-далеч.

При насочването на поредния двигател се случи малка неприятност – стърчащите от него гумирани проводи за бензин и въздух се заплетоха в предната част на шасито. Подобни неща се случваха често и тогава работникът с африканската прическа се мушкаше под колата да оправи

заплетените проводни. Така направи и сега, а Роли и възрастният работник го изчакваха отстраня.

Роли, който внимателно следеше развоя на събитията, направи малка крачка встрани и с небрежен жест натисна бутона с надпис „долу“. В следващата секунда се разнесе тежък тътен, който оповести на всички, че половинтонният двигател в комплект със скоростна кутия е легнал на мястото си. Роли пусна бутона и все така небрежно се отстраня.

За някаква хилядна част от секундата работникът с африканската прическа замря, а очите му с недоверие и ужас гледаха ръката, чиито пръсти останаха под двигателя. След това изкрещя – и пак, и пак, – един разкъсващ душата вопъл на болка и ужас, който погълна всички останали шумове. Хората, работещи в радиус от петдесет метра наоколо, прекъснаха работата си и запротяха ши. Воплите продължиха да изпълват халето. Някой се сети да натисне алармения бутон за спиране на конвейера, а друг – бутона с надпис „горе“, в резултат на което двигателят отново увисна във въздуха. С отлепянето на масивното желязо от шасито виковете на пострадалия се усилиха, а околните с ужас гледаха пихтиестата маса от кости и кръв, която само преди секунди беше здрава и нормална човешка ръка. Коленете на пострадалия се подгънаха и двама работници подхванаха политналото му тяло. Лицето на нещастника беше сгърчено от болка, а напуканите му устни, от които продължаваха да се изтръгват диви, животински стенания, бяха облени от горещи сълзи. Трети работник с посивяло лице се пресегна и внимателно издърпа смазаната ръка. Част от плътта остана по леглото на двигателя. Почистиха остатъците и конвейерът отново тръгна.

Пострадалия отнесоха на носилка. Виковете му постепенно заглъгнаха под въздействието на морфина, който незабавно му инжектира извиканата по спешност сестра от медицинската служба. Тя обвини пострадалата ръка с временна превръзка и докато се движеше край носилката към чакащата навън линейка, цялата стана в кръв.

Никой от работниците не гледаше към Роли.

Няколко минути по-късно, по време на една от почивките, на местопроизшествието се появи Франк Паркланд, придружен от човека, който отговаряше за охраната на труда в завода. Двамата започнаха да разпитват очевидците, а малко по-късно към тях се присъедини и един представител на профсъюза.

– Какво точно се случи? – искаха да знаят те.

Оказа се, че никой нищо не е видял. Всички твърдяха, че в момента на нещастieto са гледали в друга посока.

– Тук нещо не е в ред! – промълви Паркланд и очите му с подозрение се спряха върху Роли Найт. – Не може никой нищо да не е видял!

– А кой натисна бутона? – попита човекът от охраната на труда.

Никой не отговори. Работниците смутено пристъпваха от крак на крак и криеха погледите си.

– Някой е натиснал този бутон! – настоя Паркланд. – Кой беше?

Ново мълчание.

После се обади работникът, който управляваше апарата за спускане. Беше някак си изведнъж остарял и посивял. Късата му коса беше влажна и залепнала за челото от непрекъснато бликащата пот.

– Вероятно аз... Сигурно съм натиснал бутона, като съм мислил, че оня вече се е дръпнал...

– Сигурен ли си? – попита Паркланд. – Или правиш опит да прикриеш някого? – Очите му отново се впериха в Роли Найт.

– Сигурен съм – с вече поукрепнал глас потвърди въззрастният работник, после вдигна глава и погледна майстора право в лицето: – Това беше нещастен случай... съжалявам.

– Наистина има за какво да съжаляваш – каза човекът от охраната на труда. – Заради теб един работник изгуби ръката си! Ами това? – Той посочи към едно табло, върху което с едри букви беше написано:

ТОЗИ ЗАВОД РАБОТИ 1 897 560 ЧОВЕКОЧАСА БЕЗ ТРУДОВИ ЗЛОПОЛУКИ

– И сега ще трябва да започнем от нулата – горчиво добави той. Околните останаха с впечатлението, че за него няма нищо по-важно от това.

След твърдото изявление на оператора напрежението изведнъж спадна.

– Какво ще стане сега? – попита някой.

– Щом е нещастен случай, наказания няма да има – отвърна представителят на профсъюза, после се обърна към Паркланд и човека от охраната на труда: – Но това работно място е опасно и ако вие не подобрите условията, ще бъдем принудени да забраним на хората да работят тук!

– Я по-ролека! – предупреди го Паркланд. – Още нищо не е доказано!

– Опасно е и когато ставаш сутрин от леглото – възрази човекът от охраната на труда. – Особено ако си със затворени очи! – Той хвърли

строг поглед към възрастния работник, след което, продължавайки да спорят, тримата си тръгнаха.

Хората, които бяха разпитвани, също се върнаха на работните си места. Мястото на пострадалия беше заето от един нов работник, който нервничеше и непрекъснато гледаше в ръцете си.

От този момент нататък, въпреки че никой нищо не каза, Роли Найт нямаше никакви проблеми с колегите си. И той прекрасно знаеше защо. Макар и да не го признаваха, всички работници наоколо знаеха какво бе станало. Роли изведнъж се сдоби с репутацията на опасен човек.

В първия миг, при гледката на смазаната и окървавена ръка на своя мъчител, Роли също беше шокиран и едва не му прилоша. Но заедно с носилката си отиде и първоначалният шок. И понеже съвсем не беше свикнал да се замисля, още на следващия работен ден, в понеделник, той считаше инцидента за приключен. Оказа се, че това е така и за всички останали. Роли не се страхуваше от никакви последствия, тъй като инстинктивно усещаше, че от гледна точка на елементарната справедливост той е прав, каквито и да са законите на джунглата. Това добре разбираха и останалите, включително и работникът, който го беше прикрил.

Но инцидентът имаше последици от по-друг характер.

Когато някой се окаже в центъра на вниманието, за него неизбежно започва да се говори. Скоро в завода се разбра, че Роли е лежал в затвора – мълва, която не само не му вредеше, а напротив – превърна го в нещо като герой, особено в очите на младежите.

– Хората разправят, че си излежал тежка присъда – каза му един дваайсетинагодишен хлапак от гетото. – Сигурно си накарал доста вели свини да си плюят на петите, преди да те спипат, а?

– Носиш ли желязо? – Попита го друг.

Макар и да знаеше, че много работници не се разделят от револверите си, опасявайки се от нападения в тоалетните или паркингите, Роли никога не носеше оръжие, защото това плюс полицейското му досие би му осигурило нова тежка присъда. Но на хлапака отвърна:

– Я не се занасяй с мене, момче!

Скоро след това към слуховете се прибави още един: онзи малкият, Найт, винаги е въоръжен. Нова причина за растящото уважение на младите.

Веднъж един от тях го попита: – Хей, искаш ли малко стъф^{25?}

25. Наркотик (англ). – Б. пр.

Той прие и скоро, макар и по-рядко от някои други, Роли започна да употребява марихуана по време на работа. Веднага откри, че с нейна помощ денят минава по-неусетно, а монотонността се понася по-леко. Някъде по същото време започна да играе и на нелегалното тото.

Доста по-късно, когато вече наистина имаше причини да се замисли, той разбра, че именно наркотиците и тотото са му открили пътя към сложния и опасен свят на заводската престъпност.

Отначало тотото му се струваше съвсем невинно забавление.

Роли знаеше добре, че за жителите на Детройт, особено за работниците от автомобилните заводи, тази игра е естествена като дишането. Макар да се контролираше от мафията и да беше явно мошеничество – шансовете за печалба бяха едно на хиляда, – това тото привличаше всеки ден безброй играчи. Залозите варираха между десет цента и сто долара, понякога и повече. В заводите обикновено залагаха по един долар, толкова залагаше и Роли.

Независимо от залога всеки участник си избира три числа и се навява, че именно те ще се окажат печелившата комбинация за деня. Максималната печалба връщаше вложената сума петстотин пъти, когато, разбира се, се залага на три числа. Но много играчи залагат само на едно или две и в тези случаи печалбата е далеч по-малка.

Никой от детройтските играчи на нелегално тото не се тревожеше от факта, че организаторите на този хазарт обикновено обявяват за печеливши онези числа, за които има най-малко направени залози. Само в съседния „Понтиак“, където печелившите числа бяха свързани с резултатите от конните надбягвания и редовно се публикуваха сумите на печалбите, тази игра можеше да се счита за относително честна.

Федералното бюро за разследване и полицията периодически приемаша наказателни експедиции срещу т.нар. „Детройтска игрална мрежа“ и тогава „Детройт Нюз“ и „Фрий Прес“ излизаха с тлъсти заглавия РЕКОРДНА ПО МАЩАБИ АКЦИЯ СРЕЩУ ХАЗАРТА, НАЙ-ГОЛЯМАТА АКЦИЯ В ИСТОРИЯТА НА САЩ, и други подобни. Но още на следващия ден, сякаш нищо не бе станало, залаганията продължаваха.

Постепенно Роли разбра как е организирана играта на територията на завода. Залозите се приемаха главно от чистачите, които криеха жълтите картонени фишове и събраните пари под парцалите в кофите си. Попълнените фишове и парите се изнасяха тайно и в точно определено време, малко преди крайния срок за залагане.

Отговорник за заводските постъпления беше един от

представителите на профсъюза. Естеството на работата му беше такава, че той можеше да се движи безпрепятствено из всички цехове, без това да прави впечатление на някого. Очевидно в играта ежедневно участваха хиляди работници, а и не само те. Роли беше осведомен, че, в нея най-редовно се включват надзиратели, чиновници от управата, а дори и някои от старшите ръководители. Това беше напълно вероятно, тъй като на територията на завода нелегалното това беше напълно безопасно.

След инцидента с премазаните пръсти на Роли нееднократно подхвърляха, че може да се включи в тази игра, а и не само в нея. Той знаеше, че на територията на завода процъфтяват лихварството, разпространението на наркотици и изплащането на нередовни чекове. А над сравнително безобидни закононарушения властваха организирани банди, осъществяващи дръзки грабежи и въоръжени нападения.

Отдавна превърнало се в обществено достояние, престъпното минало на Роли го постави в особено благоприятна светлина в очите на подземните елементи, свързани директно с престъпността в завода, а и на тези, които бяха, така да се каже, „престъпници в извънработно време“. Веднъж в тоалетната един едър мълчаливец, когото наричаха Големия Руф, се озова редом с него пред окачените на стената писоари и приятелски го заговори:

– Хората разправят, че си момче на място. Аз ще ти кажа и друго – всеки, който има акъл в главата, може да си докара доста повече от смрадливите надници, които плащат на глупаците.

С въздишка на задоволство той изпразни мехура си и добави:

– Понякога имаме нужда от умни копелета, които не пълнят лесно гащите!

До тях застана друг работник и Големия Руф млъкна. После вдигна ципа на панталоните си, приятелски му кимна с глава и се отдалечи. Кимането беше знак, че скоро разговорът им ще продължи.

Това обаче не стана, защото Роли съзнателно избягваше местата, където биха могли да разговарят. Постъпи по същия начин, когато и друг работник го заговори на същата тема. Имаше няколко причини за това. Все още изпитваше ужас от връщането си в затвора с някоя тежка присъда, а освен това съзнаваше, че никога досега не беше живял толкова добре. Чувството за осигурено препитание беше нещо голямо. Смрадливи или не, заводските надници бяха пари. И то добри пари. Стигаха му за пиене, храна и нещо за смъркане, ако пожелае. А у дома го чакаха ласките на малката Мей-Лу, която сигурно щеше да му писне в един момент, но засега беше доволен от нея. Поради тази причина я

остави да наеме двустайната квартира и не възрази на желанието ѝ да я обзаведе. Мей-Лу осъществи това обзавеждане, без да иска много пари – само от време на време го караше да подпише някоя и друга хартийка. Той подписваше безгрижно, без да чете написаното. Така в дома им се появиха мебели и цветен телевизор, който не отстъпваше на телевизорите във всеки бар.

От друга страна, цената на всичко това не беше никак малка – пет дълги и уморителни работни дни в завода! Е, понякога ставаха четири, а веднъж дори и три. Подобно на много други работници. Роли също не отиваше на работа в понеделник, ако беше препил през уикенда. Също и в петък – когато страшно му се приискваше да започне по-отрано. Но дори и в тези случаи заплатата му стигаше да върже двата края.

Работата на конвейера беше не само тежка, но и толкова монотонна, че в съзнанието му често изплуваше съветът, който му даде някакъв работник още в първите работни дни „Тръгнеш ли насам, остави мозъка си у дома.“

Имаше обаче и друго.

Въпреки волята си, въпреки дълбоко закостенелия си начин на мислене, който го предупреждаваше да бъде нащрек и да не се превръща в подлога на белите, Роли Найт започна да се увлича от своята работа. Основна причина за това беше бързата му схватливост, която, прибавена към интуитивната му жажда за знания, за пръв път в живота му получи поле за изява. Имаше и още една причина. Нея обаче Роли категорично би отхвърлил, ако се намереше някой да му я посочи – между него и майстора Франк Паркланд бяха започнали да се зараждат отношения на взаимно уважение.

В началото след двата инцидента, които го принудиха да запомни Роли Найт, Паркланд се държеше враждебно. Но след известен период на скрито и неотстъпно наблюдение тази враждебност беше заместена от одобрението. „Виждаш ли го онзи малкия? – запита той веднъж Мат Залески по време на обичайните им инспекции по конвейера. – През първата му седмица в завода бях убеден, че ще ни създава само неприятности, но сега е между най-добрите работници.“ Залески само изсумтя, слушайки го с половин ухо. В последно време неговите неприятности бяха нараснали и една от тях беше искането за увеличаване на производството, повишаване на качеството и намаляване на разходите. Ръководството на компанията го притискаше жестоко в това отношение, въпреки че трите задачи явно се изключваха взаимно. А това пък съвсем не му помагаше да се бори със своя стар вътрешен враг – язвата на

дванайсетопръстника. Притихнала за известно време, напоследък тя непрекъснато го измъчваше. Ето защо Мат Залески едва ли можеше да прояви интерес към отделната личност – той се вълнуваше единствено от статистическите данни, в които влизаше и многохилядната, но безлика за него армия на работниците.

Именно това – макар че Мат Залески не притежаваше философската прозорливост да го проумее, а дори и да я притежаваше, нямаше власт да го промени – беше основната причина, поради която произведените в Северна Америка автомобили, общо взето, отстъпваха по качество на западногерманските коли. Във ФРГ системата на производство не е толкова безкомпромисна, работниците не са лишени от усещането за индивидуалност, а това им позволява да изпитват гордост от майсторлъка на работата си.

При това състояние на нещата Франк Паркланд правеше всичко, което зависеше от него.

Именно той постави Роли на редовно работно място на поточната линия и прекрати неустановеното му положение на резерва. Наистина и по-късно се налагаше да го мести, но това вече не беше онова лудешко препускане, от което на Роли му се завиваше свят. Майсторът му обясни, че го мести, защото постепенно е овладял най-трудните операции и той вече разчита на него.

На този етап от трудовата си дейност Роли изведнъж откри, че не всички работни места по поточната линия са тежки и изнурителни. Една от леките и приятни работи например беше монтирането на предни стъкла и именно поради този факт всеки попаднал на този пост работник моментално започваше да се прави на много натоварен с цяла серия от напълно излишни движения, когато усетеше, че го наблюдават, Роли също успя да поработи на това място, но само след няколко дни Паркланд отново го прати на една от наистина тежките операции – свързването на електроинсталациите в най-трудностъпните точки на купетата. След още няколко дни Роли овладя и най-трудната дейност на конвейера – „сляпото“ прикрепване и затягане на болтове и гайки, при което се работеше само с върховете на пръстите.

Същия ден Паркланд откровено сподели с него:

– Тази система не е справедлива. Най-мръсната и неприятна работа получават точно най-добрите работници – онези, на които майсторът действително може да разчита. Бедата е там, че на мен ми е много необходим човек за прикрепянето на тези болтове – и то човек, на когото имам вяра.

Едва ли Франк Паркланд вложи някакъв особен смисъл в думите си. Но Роли Найт ги възприе по съвсем друг начин – за пръв път в живота му един далеч по-високопоставен човек му беше говорил като равен, беше подложил на критика съществуващата система, беше споделил с него откровеното си мнение.

В резултат се случиха две неща. Първо, благодарение на порасналото си умение и рязко подобреното си от редовното хранене физическо състояние Роли започна да затыга по най-добрия възможен начин и най-трудните болтове. И второ – той започна внимателно да наблюдава Паркланд.

След известно време, макар и да не стигна до открито възхищение, взе да гледа на майстора като на човек, който третира еднакво справедливо бели и черни, държи на дадената дума и стои настрана от заобикалящата го корупция и низост. В своя живот Роли почти не беше срещал хора, за които би могъл да каже, пък дори и да помисли подобно нещо.

Но както обикновено се случва, когато хората превъзнасят ближните си и забравят, че те също имат своите слабости, скоро дойде и разочарованието.

Роли отново получи предложение да се включи в нелегалното тото. То дойде от един слабават млад негър с прорязано от белези лице, когото всички наричаха Лестър Татето. Той беше разносвач в склада и всички знаеха, че наред с основната си работа е момче за поръчки на лихварите и комарджийските босове. Според мълвата Татето се сдобил с белезите по лицето си в резултат на неиздължен заем и оттогава се прехвърлил от другата страна на бизнеса.

Облегнал се на конвейера до работното място на Роли, Татето настоятелно му говореше:

– Хората те харесват, но вече започват да си мислят, че имаш нещо против тях. Сигурно ще станат груби!

– Няма да ме уплашиш с голямата си уста – отвърна му Роли. – Хайде, изчезвай!

Още преди няколко седмици Роли беше решил да се включи в играта, но нищо повече.

– Човек трябва да докаже, че е истински мъж – продължи да настоява, Татето. – А ти не правиш нищо! – Помисли за момент, после добави – Поне напоследък...

Без всякаква задна мисъл, просто за да се отърве, Роли отвърна:

– Как си представяш, че мога да играя тук, пред очите на майстора?

Сякаш за потвърждение на думите му, недалеч от тях се появи

фигурата на Франк Паркланд.

– Хич да не ти пука! – презрително процеди Татето. – Тоя ще си трае... нали затова му плащат!

– Лъжеш!

– А ако ти докажа обратното, ще се съ согласиш ли?

Роли слезе от обработената вече кола, изплю се на пътеката и се покати в следващата. Не знаеше защо, но изведнъж го обхванаха съмнения.

– Само дрънкаш! – настоя на своето той. – Докажи, пък ще видим!

Още на другия ден Татето му доказа правотата на думите си.

Под претекста, че кара нови материали, той се приближи до работното място на Роли и измъкна от джоба си мазен незапечатан плик. Разтвори го колкото да се види съдържанието му – няколко жълти фиша и две двайсетдоларови банкноти, после каза:

– Ясно ти е, нали? Сега гледай внимателно!

След това се насочи към малката стаичка на майстора, която в момента беше празна, и пхна плика под едно преспание. Оттам отиде при Паркланд, който беше надолу по конвейера, и му каза няколко думи. Майсторът кимна и без да бърза, тръгна към канцеларийката си. Там взе плика, прегледа съдържанието му и го прибра във вътрешния си джоб.

Роли, който внимателно следеше развоя на събитията, не се нуждаеше от повече обяснения. Беше съвсем ясно, че парите са подкуп.

До края на смяната си Роли работеше разсеяно. Пропусна да постави няколко болта, а доста други заминаха незатегнати. *На кого му пука от това, по дяволите?! И защо ли пък чак толкова се учудва? Нима всичко наоколо не вони? Винаги е воняло! Нима всички не гледат да лапат? И тия тук, и другите навън... Всички! Спомни си за инструктора от курсовете за квалификация, който го накара да подпише чековете и после открадна парите му. Първо инструкторът, сега и Паркланд... Защо пък Роли Найт трябва да бъде различен?*

Същата вечер каза на Мей-Лу:

– Ей, маце, знаеш ли от какво е направен тоя смърдящ свят? От фъшкии! В целия тоя широк свят няма нищо друго освен фъшкии!

В края на седмицата започна да работи за шайката, която разпространяваше фишовете на нелегалното тото в завода.

ГЛАВА ПЕТНАЙСЕТА

Онази част от Северен Мичиган, в която е разположено езерото Хигинс, фигурира в справочника на щатската търговска палата под името „зона за развлечения“.

Адам Трентън, Брет Делъсантоу и останалите гости, пристигнали през уикенда в „колибката“ на Ханк Крайсъл, бързо се убедиха, че това наименование е точно.

„Колибката“ на Крайсъл се оказа просторна и луксозно обзаведена вила с няколко спални, кацнала на западния бряг на езерото. По формата си езерото Хигинс прилича на гигантски фъстък или пък на свит в утробата на майката ембрион, а според начина на прекарването си тук всеки посетител е свободен да избере едното от двете сравнения.

Адам откри езерото и „колибката“ без никаква трудност. Тръгнал сам в ранното съботно утро, той мина последователно през Понтиак, Саджино, Бей Сити, Мидланд и Харисън – с други думи, пропътува по-голямата част от пресичащото щата Федерално шосе 75, което беше дълго около триста километра. Извън населените места Мичиган гънеше в свежа зеленина. Сред избуялата трева нежно проблясваха трепетлики, а много храсти бяха натезжали от цвят. Свежият въздух приятно ухаеше. Слънцето ярко светеше от почти безоблачното небе. На излизане Адам беше доста потиснат, но постепенно, докато колата гълташе километри-те в северна посока, настроението му започна да се оправя.

Причина за лошото му настроение беше поредният скандал с Ерика.

Когато преди няколко седмици ѝ спомена за поканата на Брет Делъсантоу да прекарат една седмична почивка по мъжки, тя заядливо отвърна:

– Добре! След като не приемат съпруги, и аз ще трябва да измисля нещо за себе си.

В онзи миг Адам се беше разколебал и вероятно щеше да отклони поканата, от която и без това не беше кой знае колко възхитен, а просто отстъпи пред увещанията на Брет, който много държеше да го запознае със своя приятел Ханк Крайсъл.

Но тази сутрин Ерика, която явно нищо не беше измислила, отново го заяде.

– Наистина ли трябва да отидеш? – попита го тя.

Той спря да нарежда вещите си в малкото куфарче и се опита да ѝ обясни, че вече е късно да се откаже.

– А това „по мъжки“ какво означава? – хапливо настоя тя. – Без жени изобщо или само без съпруги?

– Без жени – отвърна той, без да знае дали това отговаря на истината. Подозираше, че едва ли ще е така, защото и друг път беше присъствувал на подобни уикенди.

– Бас държа, че е точно така! – язвително продължи Ерика, ядно тракайки с приборите за кафе в кухнята. – И сигурно няма да пиете нищо по-силно от мляко и лимонада!

– Това не знам! – остро отвърна той. – Но във всички случаи обстановката ще бъде доста по-приятна от тази тук!

– А кой според теб е виновен за тази обстановка?

– Проклет да съм, ако знам! – избухна Адам. – Но ако съм аз, значи само на теб действувам по този начин!

– Тогава върви при тия, дето са ти приятни! – Ерика запрати по него чашата за кафе, която за щастие се оказа празна. Той ловко я улови и я постави цяла-целеничка на масата. После започна да се ки-ска и това окончателно вбеси жена му, която се втурна навън, затръшвайки вратата след себе си. Сам порядъчно ядосан, Адам нахвърля вещите си в колата и рязко потегли.

Едва след като пропътува двайсетина километра, започна да му се струва, че всичко е нелепо и смешно. Всеки семеен човек е изпитвал подобно чувство, когато се заеме да обмисли на спокойствие брачните си неудачи. Адам беше убеден, че всичко щеше да бъде забравено още до обяд, ако, разбира се, беше останал у дома. Обхвана го чувство на разкаяние и малко преди Саджино спря да телефонира на Ерика. Никой не вдигна слушалката и той реши да я потърси по-късно.

Пред „колибката“ на брега на Хигинс беше посрещнат лично от Ханк Крайсъл. Дори в спортните си дрехи, облечени специално за пикника, домакинят изглеждаше изискан и елегантен. Беше си сложил идеално изгладени бермуди и пъстра хавайска риза, които още повече подчертаваха безупречността на тънката му фигура с отлична военна стойка. Стиснаха ръцете си, после Адам паркира редом с още седем-осем коли – всички без изключение последни модели от най-скъпи марки.

Крайсъл кимна към тях и каза:

– Някои пристигнаха още снощи. Сега спят. Други и ще дойдат по-късно.

После взе чантата от ръцете на Адам и го поведе по павираната с

дървени трупчета и покрита с навес пътечка, водеща към къщата. Вилата беше построена солидно. Външните ѝ стени бяха от неодялани греди, а фронтонът се крепеше на огромни дялани стволоче. На малкия пристан под нея бяха вързани няколко лодки.

– Тук е прекрасно, Ханк – отбеляза Адам.

– Благодаря. Предполагам, че наистина е така, макар че нищо не съм направил със собствените си ръце. Така купих всичко. Предишният собственик беше попрекалил и му се наложи да продаде целия имот. Пари му трябвали! – Крайсъл се усмихна с кривата си усмивка, – Че на кога не трябват?

Спряха пред една врата, която излизаше направо на пътеката. Производителят на резервни части влезе пръв, следван от Адам. Озоваха се в широка спалня, облицована с блестящо полирана ламперия. Срещу двойното легло имаше голямо огнище, в което чакаше сух пън.

– Добре е, че има гориво – каза Крайсъл. – Нощем тук става хладно. – Отиде към прозореца и добави: – Давам ви стая с изглед.

– И то какъв! – Застанал до домакина, Адам гледаше прозрачните и кристално чисти води на езерото, чиято ярка синева преминаваше в изумруденозелено край покритата с пясък брегова линия. Езерото Хигинс беше разположено в хълмиста местност, до която се стигаше след доста продължително изкачване. Около „колибката“ и околните брегове се извисяваха разкошни линии, ели, балсамови дървета, дъбове, сребърни борове, брези. Съдейки по великолепната панорама, Адам разбра, че на него е предоставена без съмнение най-хубавата стая. Интересно защо? Беше му любопитно да види и кои са останалите гости.

– Като се оправите, заповядайте в бара – каза Крайсъл. – Бюфетът също е на ваше разположение. Нямаме точно определен час за хранене – просто пийваме и хапваме, когато ни се прииска. Двайсет и четири часа в денонощието. – Той отново пусна кривата си усмивка и се насочи към вратата в дъното на спалнята. – Тук се влиза от две места. И двете се заключват. Така никой няма да знае кога влизате и кога излизате.

– Благодаря. Ако се наложи, ще се възползувам.

Крайсъл напусна стаята, а Адам разопакова вещите си и не след дълго го последва през вътрешната врата. Оказа се, че тя води към тясно балконче, което опасваше горната част на обширно помещение, обзаведено като ловджийски салон. Балкончето свършваше при стълба от гранитни блокове, до която, също от камък, беше изградено огромно огнище. Адам слезе по стъпалата. Общото помещение беше празно и той се насочи към долитащите отвън гласове.

Излезе на широка, обляна от слънцето тераса, надвесена високо над водите на езерото. Събрани на група, няколко души оживено разговаряха. Над всички се извисяваше един възбуден глас:

– Бога ми! Вие, хората от тоя бранш, все повече започвате да приличате на разглезени госпожички! Дяволски се засягате от всяка критична бележка и незабавно преминавате в отбрана! А по този начин поощрявате всички онези екхибиционисти, които се мислят за някакви мъдrecи, а не за това, което всъщност представляват – жалки любители на рекламата, които умират да видят името си във вестниците или мутрите си на телевизионния екран! Погледнете само на какво сте превърнали общите си годишни събрания! На цирк! Всеки глупак с една акция в джоба прави на пух и прах председателя на директорския съвет, а онзи мига насреща му и всичко преглъща! Ще бъде същото, ако изпратим във Вашингтон един-единствен избирател и му позволим да наговори в Сената всичко, което му дойде наум!

– Не, не е така! – обади се Адам. Макар че го каза тихо, гласът му достигна до всички участници в разговора. – Избирателят няма право да се изказва в Сената, докато нашият акционер, дори и когато притежава една-единствена акция, има законно право да се изкаже на годишното ни събрание. Това е принцип, който е залегнал дълбоко в същността на нашата система. И далеч не всички критици са смахнати. Ако започнем да ги считаме за такива, ако престанем да се вслушваме в думите им, твърде скоро ще се окажем там, където бяхме преди пет години!

– Хей! – провикна се Брет Делъсантоу. – Препоръчвам на всички да запомнят тези встъпителни слова и да обърнат внимание на новодошлия!

Брет се беше наконтил в някаква фантастична одежда в жълто и яркочервено, която наподобяваше римска тога и очевидно беше плод на собствената му фантазия. Странното беше, че въпреки своята необичайност дрехата явно беше много удобна. В панталон и поло, Адам изпита нещо като съжаление за прекалено консервативното си облекло.

Неколцина от хората на терасата го познаваха и се приближиха да се здрависат. Между тях беше и Пит О'Хейгън – човекът, който говореше преди малко. Той беше кореспондент на едно от големите американски списания в Детройт и основната му дейност се състоеше в поддържане на светски контакти с големите босове в бранша – един малко завоалиран, но доста ефикасен начин да си осигурява поръчки за реклами от големите автомобилни компании. Повечето утвърдени списания имаха такива кореспонденти в Детройт и нерядко тези хора бяха на „ти“ с

президенти и други високопоставени личности от света на автомобилите. Рекламните агенции знаеха за тези приятелства, но рядко изразяваха някакво недоволство, макар че, когато се стигаше до съкращение на средствата за реклама, страдаха именно те, а не влиятелните списания. Именно поради този факт О'Хейгън съвсем не се показва обиден от резките думи на Адам, а само се усмихна.

– Елате да ви представя – каза Ханк Крайсъл и го поведе към останалите гости, сред които имаше един конгресмен, един съдия, някаква знаменитост от телевизията, двама колеги на Крайсъл от бизнеса с автомобилни части, както и групичка хора от компанията на Адам, сред които трима души от търговския отде. Сред тях стоеше един млад човек, който приятелски му се усмихна и протегна ръка.

– Смоуки ми говори за вас, сър. Казвам се Пиер Флодънейл.

– Да, да, спомням си – отвърна Адам и пое ръката на младия автомобилен състезател, който работеше като продавач във фирмата на Смоуки Стивънсън. – Как вървят продажбите?

– Добре, сър. Особено когато имаме достатъчно време да обработим купувачите.

– Престанете с това „сър“ – намръщи се Адам – Тук всички сме на малки имена... А вие нямахте късмет на „Дейтона-500“²⁶.

– Наистина. – Пиер направи гримаса и отметна назад дългата си руса коса.

Преди два месеца беше оставил зад себе си цели 180 изтощителни обиколки на пистата в Дейтона и водеше уверено, когато, само 20 обиколки преди финала, изведнъж експлодира главата на двигателя му и той напусна състезанието.

– Имах желание да нарежа на парчета старата бричка! – откровено призна той.

– На ваше място бих я бутнал от някоя скала.

– Надявам се скоро да се представя по-угодно. – На лицето на пилота цъфна момчешка усмивка, а Адам с удоволствие прие непринуденото му държане, което вече познаваше. – Имам предчувствието, че тая година ще бъда пръв на „Таладега-800“!

– Аз ще бъда там – каза му Адам. – По същото време ще представяме най-новата модификация от серията „Орион“. Ще викам за вас!

Някъде отзад долетя гласът на Ханк Крайсъл:

26. Известно пистово състезание в САЩ – Б. пр.

– Адам, запознайте се със Стела. Готова е да изпълни всяко ваше желание.

– Като например да му поднеса едно питие – добави приятен женски глас и в следващия миг до него застана хубаво дребничко момиче с ръждивочервена коса. Цялото ѝ облекло се изчерпваше с невероятно миниатюрни бикини. – Здравейте, мистър Трентън.

– Здравейте – отвърна Адам и забеляза, че на терасата има още две момичета. В съзнанието му изведнъж изплува въпросът, който му зададе Ерика: „Това «по мъжки» какво означава: изобщо без жени или само без съпруги?“

– Радвам се, че харесвате банския ми костюм – усмихна се Стела на Пиер, който я гледаше опулено.

– Изобщо не го забелязах – отвърна той.

Момичето се извърна към Адам ѝ попита:

– И тъй, какво ще пиете?

Той си поръча блъди мери²⁷.

– Да не изчезнете! – предупреди го момичето. – След секунда съм тук.

Пиер попита:

– Какво означава „концептивен модел“, Адам? Нали нещо такова ще покажете в Таладега?

– Това е една специално подготвена кола, която се показва на специалистите, преди да е започнало серийното производство. В нашия бранш я наричаме „пробна бройка 01“.

– Значи в Таладега няма да видим истинския орион?

– Не. Истинският орион ще слезе от конвейера най-малко месец по-късно. „Концепцията“ ще прилича на ориона, и толкоз. Ние не уточняваме точно колко ще прилича – ще оставим хората да се чудят как ли ще изглежда серийната кола... Крайната ни цел е да възбудим любопитството на публиката, да я накараме да заговори за нашия орион. – Помълча, после добави: – В този смисъл „концепцията“ ще бъде нещо като дразнител...

– Аз също мога да изпълнявам тази роля! – намеси се Стела, само преди миг донесла чашите на двамата мъже.

Към тях се приближи конгресменът. Беше човек със свободно падаща върху раменете бяла коса и добродушна усмивка. Когато говореше, в гласа му се долавяше характерната за политиците леко проповедническа

27. Коктейл от водка, джин и доматен сок. – Б. пр.

нотка.

– Беше ми интересно да чуя за умението на автомобилната промишленост да се вслушва в чуждото мнение, мистър Трентън – обърна се към Адам той. – Иска ми се да вярвам, че използвате това умение и когато говорят законодателите.

Адам за миг се поколеба. Прииска му се да отговори на това предизвикателство рязко и откровено, но успя да се въздържа. Все пак беше дошъл на гости, всички се бяха събрали да си починат. Срещна погледа на Ханк Крайсъл, който явно притежаваше чудотворната способност да бъде едновременно навсякъде и да чува всичко интересно.

– Не се стеснявайте! – подхвърли му той. – Няколко малки схватки няма да ни навредят. Освен това тук след малко ще пристигне и лекар!

– В днешно време законодателите ни заливат с истински поток от глупости! – обърна се към конгресмена Адам. – Глупости, които се изричат от хора, жадни да видят името си във вестникарските заглавия; от хора, които прекрасно знаят, че най-лесният начин да постигнат целта си е да се нахвърлят върху автомобилната промишленост, независимо дали нападките им имат някакъв смисъл, или не!

Лицето на конгресмена бавно започна да порозовява, но въпреки това Адам продължи:

– Един сенатор настоява в срок от пет години да се забранят всички автомобили, които имат двигатели с вътрешно горене, макар и да няма никаква представа какво трябва да ги замени! Е, ако това наистина се случи, ще има и известна полза – той няма да има възможност да обикаля насам-натам и да държи глупави речи! В някои щати бяха заведени съдебни процеси срещу нас с цел да ни накарат да изтеглим от употреба всички произведени след хиляда деветстотин петдесет и трета година коли и да ги оборудваме в съответствие с днешните стандарти за опазване на околната среда. Стандарти, които в Калифорния бяха утвърдени през шейсет и шеста година, а в останалите щати – едва през шейсет и осма!

– Това са крайности! – възрази конгресменът. Явно чашата в ръката му не беше първата, тъй като говореше леко завалено.

– Съгласен съм. Но те доста добре илюстрират онова, което почти всеки божи ден слушаме от законодателите, а доколкото си спомням, въпросът ви беше точно в тази насока!

– Вярно, въпросът беше точно такъв! – жизнерадостно потвърди отново изскочилият отнякъде Крайсъл. – Внимавай, Уди! Тези детройтски момчета имат глави на раменете си и ги използват доста по-добре от

някои хора във Вашингтон! – Той приятелски шляпна конгресмена по рамото.

– Няма да повярвате – обърна се конгресменът към околните, – че някога с този тип Крайсъл служихме заедно в морската пехота и той ми козируваше!

– Е, щом само това ти липсва, генерале... – Все още в елегантните си бермуди, Ханк Крайсъл застана мирно и по безупречен начин отдаде чест. След което остро нареди: – Стела! Едно питие на сенатора!

– Съвсем не бях генерал – с шеговито разочарование призна конгресменът. – Просто един страхлив полковник и нищо повече! А и сенатор не съм!

– Ти никога не си бил страхливец, Уди! – успокои го Крайсъл. – А сенатор скоро ще станеш! Вероятно през трупа на автомобилната промишленост!

– Ако съдя по теб и тази къщичка, този труп изглежда дяволски привлекателен! – Конгресменът спря поглед на Адам и добави: – Имате ли желание да сразите окончателно бедните политици?

– Само още мъничко – усмихна се Адам. – Някои от нас са на мнение, че законодателите трябва да предприемат някакви практически стъпки в положителна посока, вместо да повтарят като папагали обвиненията на нашите противници.

– И какви по-точно?

– Ами да речем, закони, които биха донесли полза на цялото общество. Например закон за опазване на чистия въздух... Да, да, зная, че вече наистина има разпоредби срещу замърсяването на въздуха от автомобилите. И повечето от нас ги намират за добри и съвсем навремени... даже и за малко закъснели.

Адам почувствува, че групата около тях се е увеличила, а страничните разговори са намалели. Пое дъх и продължи:

– Но хората като вас искат от хората като нас да създадем такова приспособление, което би задържало вредните газове през целия експлоатационен живот на колата без никакъв контрол или ремонт. Това е чиста безсмислица – все едно да искате създаването на вечен двигател. Но от какво имаме нужда в действителност тогава? Имаме нужда от един строг закон, който да предвижда периодична проверка на приспособленията за задържане на вредните газове, за тяхната поправка и подмяна, когато е наложително. Но това би бил един крайно непопулярен закон, защото хората пет пари не дават за замърсяването на въздуха и мислят единствено за собственото си удобство. Ето защо политиците се

опасяват от приемането на подобен закон.

– Не е вярно, че хората не дават пет пари за замърсяването! – разгорещено отвърна конгресменът. – Разполагам с доста писма от своите избиратели, които ще ви убедят в обратното!

– Отделни индивиди действително проявяват загриженост по този въпрос. Но обществото като цяло е напълно безразлично. От две години насам произвеждаме приспособления за пречистване на вредните газове. Специално предназначени за стари модели коли – подчерта Адам. – Струват само двайсет долара заедно с монтирането и ние *знаем*, че работят много добре. Намаляват значително количеството на вредните газове в атмосферата и действително правят въздуха по-чист. При всякакви условия. Рекламирахме ги по телевизията, радиото, печата. Никой обаче не ги купува. Всякакви други допълнителни аксесоари като разните му там гуми с бели кантове и стереокасетофони се продават като топъл хляб дори и когато става въпрос за стари коли! Но никой не проявява интерес към прибора за ограничаване на вредните газове. Той е най-непродаваемата стока, която сме произвеждали! А онези, за които ме питате – законодателите, готови да ни четат нотации веднага след като изписка някой от техните избиратели, – те именно проявяват най-малък интерес от всички!

– Свинските ребърца пристигат! Свинските ребърца пристигат! – развика се изведнъж Стела и останалите подхванаха в хор:

– Свински ребърца, свински ребърца!

Групата около Адам и конгресмена бързо се разпръсна.

– Точно навреме! – обади се някой. – Вече цял час не сме слагали зальк в устата си!

Видял отрупания със закуски бюфет в дъното на терасата, зад който се разпореждаше готвач с бяло боне, Адам усети дяволски глад – сутринта не хапна нищичко поради скандала с Ерика. Напомни си да й телефонира.

Един от търговския отдел на неговата компания, отрупал чинията си с храна, извика:

– Ханк, кльопачката тук е страшна!

– Радвам се, че ви харесва – отвърна домакинът. – Яжте колкото искате. Аз няма да се мина – щом вие сте тук, всичко, което съм похарчил, ще бъде покрито от данъчните отчисления!

Адам се усмихна заедно с останалите, тъй като знаеше, че думите на Крайсъл са абсолютно верни. Присъствието на търговците от отдела за поръчки автоматически превръщаше сбирката в делова среща, а

според финансовите закони такива разходи не се облагат с данъци. Причината – закупчиците на автомобилните компании, чиито поръчки възлизат на десетки милиони долари годишно, имат огромно влияние върху бизнеса на хора като Крайсъл, които се занимават с производство на автомобилни части. Преди години закупчиците редовно получаваха щедри подаръци от тези производители – нерядко яхти или пък цялостно домашно обзавеждане. Днес автомобилните компании строго забраняват приемането на подобни подаръци и незабавно уволняват всеки нарушител, в случай че подкупът бъде доказан, разбира се. Все пак възможности за „намазване лапите“ на закупчиците продължаваха да съществуват – една от тях бяха приемите като този тук, а друга – поемането на хотелските им разходи от доставчиците. Това се считаше за напълно безопасно, тъй като не се предлагаша нито стоки, нито пари, а при необходимост закупчикът лесно можеше да се оправдае, като каже, че управата на съответния хотел просто не му е изпратила сметката. Но въпреки забраната коледни подаръци продължаваха да се правят.

Всяка година, през месеците ноември и декември, автомобилните компании издаваха циркулярни заповеди за забрана на коледните подаръци. Но със същото постоянство секретарките на отделите по изкупуването изготвяха списъци с домашните адреси на персонала, които при поискване предаваха на доставчиците. Тези искания бяха толкова рутинни, колкото и традиционният поздрав „Честита Коледа“. А в списъците неизменно фигурираха и домашните адреси на секретарките и другия технически персонал на съответния отдел, макар че никой не би могъл да обясни защо и как са попаднали там. Наистина подаръците, които никога не се показваха в службата, не бяха така щедри, както в миналото, но въпреки това малко доставчици рискуваха да ги пренебрегват.

Адам все още гледаше закупчика с препълнената чиния, когато до него се разнесе тих женски глас:

– Винаги ли казвате това, което мислите, Адам Трентън?

Той се обърна.

До него се беше изправила жена на около двацет и осем – трийсет години, която усмихнато го наблюдаваше. Лицето ѝ с високи скули беше леко повдигнато към него, а усмивката продължаваше да играе върху влажните сочни устни. Умните блестящи очи спокойно отвърнаха на погледа му. Носът му долови тънкия мускусен аромат на непознат парфюм, а под синкавозеленикавата рокля очите му доловиха изящните очертания на гъвкаво тяло с малки, но твърди гърди. „Изключително привлекателна жена“, помисли неволно Адам. При това – черна. Не

шоколадовокафява, а Именно черна, с безупречно гладка кожа, която наподобяваше лъскав абанос. Адам с мъка потисна внезапно обзелото го желание да я докосне с ръка.

– Казвам се Роуина – представи се жената. – А вашето име вече знам. Когато ми го съобщавах, ме помолиха да не ви оставя гладен.

– Роуина коя? – запитва Адам и веднага долови колебанието ѝ.

– Нима има някакво значение? – усмихна се тя, а той отново се наслади не сочните ѝ влажни устни. – Освен това аз първа попитах нещо...

Адам се насили да си спомни какъв беше въпросът ѝ... А, да... дали винаги казва това, което мисли.

– Невинаги – отговори той. – Според мен никой не го прави винаги. – А наум добави: *Още повече в момент като този*. После продължи: – Но когато казвам нещо, винаги правя опит да бъда честен... както спрямо другите, така и спрямо себе си.

– Зная. Слушах ви как говорите. Малцина постъпват така.

Очите на момичето се вдигнаха към неговите и останаха заковани там. Интересно, дали съзнаваше, че му е направила впечатление? Сигурно.

Под нейно ръководство готвачът напълни две чинии и двамата се насочиха към близките масички. Там вече се беше разположил съдията (младолик негър от Федералния съд на Мичиган) и един от колегите на Адам – инженер-конструктор на средна възраст, който се казваше Фрейзън. Няколко секунди по-късно към тях се присъедини и Брет Делъсантоу, придружен от красива и спокойна брюнетка, която, им представи с името Елзи.

– Решихме, че тук ще е най-интересно – каза Брет. – Много моля да не ни разочаровате!

– Какво имате предвид? – попита Роуина.

– Нали знаете какви сме ние, хората от автомобилния бизнес. Само две неща на този свят ни интересуват – работата и сексът.

– За второто е още рано – усмихна се съдията. – Нека се захванем с работата. – След което се обърна към Адам и добави: – Преди малко говорехте за годишните събрания във вашите компании. Хареса ми онова, което казахте – че хората трябва да се изслушват дори и ако притежават една-единствена акция.

Сякаш едва дочакал да налага въдицата, инженер Фрейзън остави вилицата и ножа настрана.

– Аз пък съвсем не споделям мнението на Адам и мога да ви уверя, че много хора в бранша мислят като мен!

– Зная – отвърна съдията. – Забелязах реакцията ви преди малко. А ще ни кажете ли защо?

Фрейзън свъси вежди и за момент се замисли.

– Ще ви кажа. Онези устати притежатели на по една акция, както и разните му там комисии за защита на потребителските интереси и тъй нареченият Комитет за контрол на отговорностите на компаниите имат една-единствена цел – да създават смут, като изопачават фактите, лъжат и клеветят! Спомнете си годишното събрание на „Дженеръл Мотърс“, на което бандата на Нейдър нарече всички служители на компанията „наемни престъпници“ на корпоративните интереси, а после обяви, че всички ние „пренебрегваме законите и справедливостта“ и сме съучастници в „престъпленията на едрия капитал, пред които уличната престъпност прилича на невинна детска игра“! Е, как според вас трябва да реагираме на подобни обвинения? С благодарност ли? Нима трябва да приемаме сериозно дрънканиците на тези клоуни?

– Я виж ти! – възкликна Брет Делъсантоу. – Оказва се, че и нашите братя инженерите умеели да слушат! А ние си мислехме, че имат ухо единствено за работата на двигателя!

– Слушат и още как! – каза Адам. – Всички ние слушаме добре – и в „Дженеръл Мотърс“, и в останалите компании. Но много хора не разбират, че току-що цитираните думи – той махна по посока на Фрейзън – преследват точно определена цел: да предизвикат гнева на нашите хора и да им попречат да дадат разумен отпор на всички обвинения от подобен характер. Протестиращата тълпа не желае разумни предложения от страна на автомобилната промишленост, защото те биха подкопали собствените ѝ позиции. И капанът действа отлично – в него са попаднали сума хора!

– Значи считате, че нападките срещу вас са една добре обмислена тактика? – отбеляза съдията.

– Разбира се. Това е езикът, на който се говори днес, а повечето от момчетата, които прибягват до него – млади и умни адвокати, – знаят много добре какво е въздействието му върху старците от директорските съвети. Кара косите им да настръхват, повишава кръвното им, предизвиква проявата на вродения им инат. Президентите и директорите в нашия бранш са свикнали да бъдат учтиви – по тяхно време дори ножът в гърба на конкуренцията се е забивал с любезни извинения. Но днес вече не е така. Днес се общува рязко и грубо, всяка изпусната дума се запомня. Затова, ако си наистина умен, трябва да умееш да се въздържаш и да изслушваш хладнокръвно всичко, което ти се казва. А нашите най-

високоиосгавени ръководители все още не са овладели това изкуство.

– Аз също не съм и нямам никакво намерение да го овладявам! – остро реагира Фрейзън. – Предпочитам да си остана привърженик на изисканите маниери.

– Ясно! – въздъхна Брет. – Слушаме един инженер, а както е известно, инженерите са привърженици на крайния консерватизъм!

– Но и Адам е инженер! – възрази Фрейзън. – При него обаче бедата е там, че прекарва голяма част от времето си в компанията на разни дизайнери!

Групата около масичката се разсмя.

Фрейзън се извърна към Адам и попита:

– Нима ще ни посъветвате да приемем всичко, което искат на годишните събрания разни войнстващи елементи? Като например включване на техни представители в директорските съвети и още куп подобни глупости?

– А защо не? – спокойно отвърна Адам. – Това би било проява на гъвкавост от наша страна и може би си струва да опитаме. Сложим ли един човек в съвета или в състава на някоя подкомисия, той неизбежно ще започне да гледа на нещата по малко по-друг начин. Едва ли тогава ще вдига толкова патърдия, а ние ще понаучим нещичко. Още повече, че вероятността това предложение да се превърне в действителност съвсем не е минимална... Ето защо е по-добре сами да поемем инициативата, вместо да чакаме да ни принудят.

– Е, господин съдия – намеси се Брет. – Каква ще бъде присъдата ви, след като изслушахте и двете страни?

– Моля за извинение – каза съдията и прикри с ръка една широка прозявка. – За миг ми се стори, че съм в заседание. – После поклати глава и с комична тържественост добави: – Много съжалявам, но присъди в почивни дни не издаваме!

– Правилно – одобри Роуина. – Това се отнася до всички тук. – После докосна ръката на Адам с галъвно движение на пръстите и меко попита: – Няма ли да отидем да поплуваме?

Отвързаха от пристана една от лодките на Ханк Крайсъл и Адам включи извънбордовия двигател. Спокойно и без да бързат, изминаха около пет километра в източна посока, след което Адам изключи мотора и двамата се плъзнаха в прозрачно синята вода на езерото. Далеч зад тях се очертаваше бреговата линия с надвисналите над водата разлистени дървета. В далечината се появиха една-две самотни лодки и бързо изчезнаха. Беше ранен следобед. Слънцето все още беше високо над

хоризонта, а въздухът бе застинал в сънлива неподвижност. Преди да седне в лодката, Роуина беше облякла цял бански костюм на леопардови шарки, който още по-добре подчертаваше стройната ѝ фигура и копринената мекота на кожата ѝ. Адам беше само по бански гащета. Когато спряха, той запали две цигари и ѝ подаде едната. Седнаха да ги изпушат върху възглавниците, които някой предвидливо беше оставил на дъното на лодката.

– Мм... хубаво – измърка Роуина, отметнала назад глава, разтворила Леко устни. Клепачите ѝ бяха спуснати, за да предпазят очите ѝ от блясъка на слънцето и водата.

Адам лениво изпусна кръгче дим.

– Ей на това му викат „да се спасиш от всичко“. – Кой знае защо, в гласа му се промъкна лека неувереност.

– Зная – с неочаквано сериозен тон отвърна тя. – Рядко се случва и никога не трае дълго.

Адам се извърна към нея. Инстинктивно усещаше, че тя ще приеме прегръдката му. Все пак не беше сигурен и се поколеба.

Сякаш прочела мислите му, Роуина тихо се разсмя. После, пусна цигарата във водата и каза:

– Дойдохме да поплуваме, забравихте ли?

После с едно-единствено движение се изправи и ловко се гмурна зад борда. За миг пред очите на Адам се мярна грациозното тъмно тяло с прилепени един към друг дълги крака, устремило се към водата като изящна стрела. Рязък плясък и тя изчезна под повърхността.

Лодката леко се разклати.

Адам отново се поколеба, сетне я последва. След знойните лъчи на слънцето водата му се стори ледена. Изскочи разтреперан от студ на повърхността, пое дъх и се огледа.

– Ехо, тук съм! – Лицето на Роуина продължаваше да бъде усмихнато, когато след ново гмуркане тя се озова редом с него. От косите ѝ се стичаха бистри струйки вода. – Не е ли чудесно?

– Ще ви кажа, като се раздвижи кръвообращението ми!

– Вашата кръв има нужда от загряване, Адам! Аз отивам към брега. Ще дойдете ли?

– Може. Но какво ще правим с лодката на Ханк? Така ли ще я изоставим?

– Ами вземете я! – Със силни загребвания Роуина вече беше се насочила към брега. Спря за миг и извика през рамо: – Ако не ви е страх да останете насаме с мен, разбира се!

Теглейки лодката за въжето, Адам бавно я последва. Стигнаха до брега и той издърпа лодката на пясъка, усещайки с благодарност топлинните лъчи на слънцето. После се насочи към Роуина, която се беше изтегнала на пясъка с подложени под главата ръце. В сянката на дърветата в края на пясъчната ивица се виждаше малка къщичка. На прозорците ѝ имаше дървени капаци – явно беше необитаема.

– Що се отнася до това, което подхвърлихте преди малко, мога да ви кажа, че ме е страх единствено някой да не ни попречи – каза той и се отпусна на пясъка до нея. Изпитваше отдавна забравено чувство на лекота.

– Но вие не ме познавате!

– А вие пък пробудихте някои инстинкти у мен. – Той се надигна на лакът, сякаш да се увери, че момичето до него е същата умопомрачителна красавица, с която се беше запознал преди няколко часа, след което добави: – Един от тях е любопитството.

– аз съм просто едно от момичетата, които Ханк Крайсъл кани за развлечение на гостите си. И ако това ви интересува – той ни кани *единствено* за това. Да не би да сте си мислили нещо *друго*?

– Да. Тя се разсмя с познатия му вече нежен смях.

– Така си и знаех. Разликата между вас и останалите мъже е, че повечето биха отговорили отрицателно на въпроса ми.

– А какво правите през останалите дни от седмицата, когато няма такива събирания?

– Преподавам в една гимназия... О, по дяволите! – прекъсна се насред думата тя. – Нямах намерение да ви го казвам!

– Тогава нека бъдем квит – разсмя се Адам. – И аз мислех да премълча това, което ще ви кажа...

– Какво е то?

– За пръв път в живота си разбрах какво означава надписът, който се среща на всяка крачка: „Черното е красиво!“ – тихо отвърна той.

Настъпи мълчание и той се запита дали не я обиди. До слуха му долиташе тихият плясък на вълните, жуженето на насекомите и далечното пърпорене на извънбордов мотор. Роуина продължаваше да мълчи. После, без никакво предупреждение, тя се извърна и го целуна по устните.

Преди той да успее да се осъзнае, тя вече беше на крака и тичаше към водата. На брега за миг се спря и извика.

– Когато ми поръчваше да ви обърна специално внимание, Ханк каза, че сте мил човек. Хайде сега да се връщаме!

– И какво още ви каза Ханк? – интересува се вече в лодката Адам,

докато се насочваха към западния бряг на езерото.

Роуина сбърчи чело.

– Ами... каза, че сте най-важният гост и че един ден ще станете най-главният във вашата компания...

Адам се разсмя.

Едновременно с това обаче усети как любопитството му относно намеренията на Крайсъл още повече се засилва.

Със залеза на слънцето нарасна и оживлението на гостите в „колибата“. Миг преди слънцето да потъне зад стройните стволове на брежите, изправени като стражи около вилата, езерото засия с всички цветове на дъгата. Повърхността му леко се бърчеше от подухналия ветрец, който ухаеше свежо на бор. Здрачът незабелязано отстъпи пред тъмнината. С появата на първите звезди въздухът рязко захладя и компанията напусна терасата, за да се приюти във всекидневната, озарена от весело пламтящите в огромното огнище пънове.

Любезен и внимателен домакин, Ханк Крайсъл продължаваше да бъде навсякъде. Двата бара и кухнята работеха с пълна пара и това потвърждаваше думите на Крайсъл в началото – храна и пиетета наистина се предлагаха двайсет и четири часа в денонощието. В просторното, окичено с ловни трофеи помещение гостите ту се събираха на малки групи, ту, отново се разпръскваха. Около Пиер Флудънел имаше пътен кръг от слушатели, засипващи го с въпроси за автомобилните състезания:

– Казват, че едно състезание може да се спечели или да се загуби още в бокса на механиците. Вярно ли е?

– Да. Но има и куп други неща – например предварително избраната от пилота тактика... Преди състезанието той внимателно планира всяка отделна обиколка. А по време на надбягването главата му е заета само с едно – как да премине непосредствената обиколка, и това често води до генерална промяна на първоначалната тактика...

Хладен и сдържан в началото, известният телевизионен коментатор вече се беше разгорещил и в момента сполучливо имитираше президента на САЩ във въображаем разговор пред камерата. Негови събеседници бяха един производител на коли и един представител на Движението за опазване на околната среда и той си беше поставил трудната задача да се хареса и на двамата.

– Замърсяването, въпреки цялата си вреда, е неразделна част от

нашия уникален американски технически гений... Моите научни съветници ме уверяват, че днес колите замърсяват околната среда в много по-малка степен отпреди... или поне ще започнат да правят това, когато престанат да се множат... кхъ-кхъ-кхъ... Смяя да твърдя, че чистият въздух отново ще се завърне в страната ни... Моята администрация възнамерява да го напомпва във всеки американски дом...

Двама-трима от събралите се наоколо слушатели направиха кисели гримаси, но останалите весело се смееха.

Няколко момичета, между които се виждаха Стела и Елзи, се местеха от група на група, но Роуина не се отделяше от Адам.

С напредването на нощта групичките започваха да оредяват. С прозевки и уморени протягания гостите поемаха по каменните стъпала край огнището и от балкончето пожелаваха лека нощ на оставащите долу. Един-двама се насочиха към терасата, очевидно избирайки пътя, който Крайсъл беше показал на Адам. В един момент и самият домакин тръгна нагоре, понесъл със себе си чаша неразреден бърбън. Малко по-късно Адам забеляза, че и Елзи изчезна, последвана почти незабавно от Брет Делъсантоу и червенокосата Стела, които през последния един час не се отделяха един от друг.

В голямото огнище огънят бавно догаряше. Освен Адам и Роуина, които седяха на един диван близо до камината, в помещението останаха още няколко човека, които шумно продължаваха разпивката си в другия край на всекидневната и очевидно нямаха намерение скоро да си лягат.

– Една последна глътка за лека нощ? – попита Адам.

Роуина поклати глава. Последната доза скоч с вода, която ѝ бяха налели преди повече от час, все още си стоеше почти недокосната в чашата. През цялата вечер разговаряха главно за него, тъй като Роуина ловко избягваше всички въпроси за себе си. Все пак той успя да разбере, че е преподавателка по английска литература. Отказвайки да навлиза в подробности, тя шеговито цитира Сервантес:

– „Паметта ми е толкова слаба, че често забравям дори собственото си име!“

Пръв се изправи Адам.

– Да излезем на въздух, искате ли? – предложи той.

– Добре.

Насочиха се към изхода, без да предизвикат дори и поглед от страна на останалите.

Имаше луна, а нощта беше ясна и студена. Гладката повърхност на езерото блестеше. Той усети как Роуина потръпна и я прегърна през

раменете.

– Май вече всички са си легнали – промълви Адам.

Роуина отново се разсмя с почти беззвучния си смях.

– Добре, че го забелязахте.

Той я извърна към себе си, повдигна брадичката ѝ и я целуна.

– Да вървим и ние.

Устните им отново се срещнаха, а ръцете ѝ здраво се обвиха около него.

– Всичко, което ви казах, е истина – прошепна тя. – Това го няма в договора.

– Знам.

– Всяко момиче тук може свободно да избира, но Ханк държи всичко да става доброволно – Тя се притисна до него и продължи: – Ханк вероятно би искал да знаете това. Той държи на вашето мнение.

– В този момент Ханк изобщо не ме интересува! – прошепна в отговор той.

В спалнята на Адам влязоха през външния коридор – същия по който беше дошъл сутринта. Някой предвидливо беше запалил огъня и помещението беше приятно затоплено. Езиците на пламъка хвърляха отблясъци по тавана. Кувертюрата на двойното легло беше свалена и то беше готово за спане.

Освободиха се от дрехите си пред камината и Адам я поведе към леглото.

Очакваше, че ще е нежна, но тя го зашемети с буйната си страст, която отначало го учуди и възхити, а по-късно възпламени и него. Никога не беше се докосвал до подобен див и необуздан плам. Двамата потънаха в могъщите му вълни и така, с изключение на кратките задъхани почивки, неусетно изтече остатъкът от нощта.

Малко преди разсъмване, с тон, в който се долавяше приятелска насмешка, тя попита:

– Още ли си на мнение, че черното е красиво?

– Сега повече от всякога! – искрено отвърна той.

Лежаха кротко един до друг. Роуина се надигна да види лицето му. Усмиваше се.

– Макар и бледолик, ти също не изглеждаш зле! – призна тя.

Както през вчерашния следобед той запали две цигари и ѝ подаде едната.

– Предполагам, че черното наистина е красиво – както твърдят някои хора – проговори след известно време тя. – Но, според мен всяко

нещо може да стане красиво, ако го гледаш през призмата на един приятен ден!

– А днешният такъв ли е?

– Днешният ли? Знаеш ли какво бих казала в ден като днешния? „Дори и грозното е красиво!“

Навън се развиделяваше.

– Искам да те видя пак – каза Адам. – Как може да стане това?

– Никак! И ти прекрасно го знаеш! – За пръв път в гласа и се промъкнаха метални нотки.

Той понечи да възрази, но тя сложи пръст върху устните му.

– Досега не се лъгахме. Нека не започваме накрая!

Той съзна, че Роуина е права. Онова, което започна тук, ще трябва и да свърши тук. Детройт съвсем не е Париж или Лондон, нито дори Ню Йорк. В някои отношения той продължаваше да бъде един малък провинциален град, който едва напоследък започва да търпи по-свободни нрави. Адам ясно осъзна, че не може да има него и Роуина едновременно. Тази мисъл го натъжи. Продължаваше да е под влиянието на това чувство и по-късно, когато напусна езерото Хигинс и пое по обратния път на юг.

На тръгване благодари на домакина за гостоприемството, а Ханк Крайсъл отвърна:

– Почти не успяхме да си поговорим, Адам. Нека се видим още веднъж. Какво ще кажете, ако ви звънна през седмицата?

Адам каза, че ще се радва да го чуе.

Роуина, с която се беше сбегувал насаме, зад две заключени врати, не се виждаше никъде.

ГЛАВА ШЕСТНАЙСЕТА

– Господи! – изстена Адам. – Съвсем забравих, че трябваше да позвъня на жена си!

Виновно си припомни, че бе решил да позвъни на Ерика още в събота сутринта. Сега вече беше неделя вечер, а той още не бе го направил. Разбира се, този промеждутък от време запълни Роуина, но в момента Адам се питаше как ще погледне жена си в очите след всичко *това*, което се случи.

– Можем да се върнем и да потърсим автомат – предложи Пиер Флодънейл.

Движеха се на юг по Федерално шосе 75 и току-що бяха напуснали предградията на Флинт. Още от самото начало на пътуването зад волана седна Пиер. Младият автомобилен състезател беше стигнал до „колибата“ на Крайсъл с един от другите гости, който отдавна си беше отишъл. Адам с охота му предложи превоз до Детройт, защото с компания се пътуваше по-приятно. Пиер пък предложи да седне зад волана и Адам с благодарност прие, тъй като ужасно му се спеше.

През по-голямата част от пътуването той дълбоко спа, но сега вече се събуждаше и Пиер включи фаровете, които, подобно на фаровете на много други прибиращи се у дома коли, прорязваха все по-сгъстяващия се мрак.

– Не – отказа Адам. – Ще загубим много време. По-добре да продължаваме.

С ръка върху радиотелефона под таблото, той нетърпеливо зачака да навлязат в района на Голям Детройт. Може би Ерика беше оставила включен своя приемник в кухнята, както правеше през работните дни. Не след дълго отдръпна ръката си. Усещаше, че само при мисълта за предстоящия разговор започва да нервничи. Половин час по-късно пресякоха Блумфийлд Хилс, напуснаха магистралата и завиха на запад, по посока на Куортън Лейк. Адам стана още по-нервен.

Мислеше да остави колата на Пиер, който живееше чак в Диърборн и нямаше с какво да се прибере. Но вместо това внезапно и за самия себе си го покани да влезе и с облекчение прие съгласието му. Така поне ще се изправи срещу Ерика в присъствието на чужд човек и ще избегне най-трудните първи мигове.

Но се оказа, че всичките му тревоги са били напразни.

Когато гумите на колата изхрущяха върху ситния чакъл на площадката пред дома на семейство Трентън, външната лампа се запали и на вратата застана Ерика в отлично настроение.

– Добре дошъл, мили! Беше ми скучно без теб! – Тя го целуна и той разбра, че съботният скандал отдавна е забравен и дори не трябва да го споменава.

Адам не можеше да знае, че причината за доброто настроение на жена му е малкото часовниче, което висеше на тънка верижка от врата ѝ. То беше плячката от поредното ѝ приключение из магазините, осъществено в негово отсъствие.

Пиер Флодънел се измъкна иззад волана и Адам го представи.

Ерика го възнагради с най-очарователната си усмивка.

– Гледала съм ви по време на състезания! – После кокетно добави: – Ако знаех, че точно вие карате Адам у дома, сигурно щях да умра от страх!

– Той кара много по-бавно от мен – успокои я Адам. – Нито веднъж не превиши позволената скорост.

– Колко скучно! Надявам се поне, че събирането ви е било интересно!

– Нищо особено, мисис Трентън. Беше доста по-спокойно от някои други подобни събирания. Предполагам, че винаги е така, когато компанията е мъжка.

„Само не прекалявай, приятелче“ – с тревога си помисли Адам, добре забелязал изпитателния поглед, който му хвърли Ерика. Допускаше, че младият пилот едва ли е свикнал с компанията на високоинтелигентни и проникателни жени. Ерика явно го беше впечатлила – в копринената си роба „Пучи“ и разпуснати пясъчноруси коси, тя действително изглеждаше млада и красива.

Влязоха в къщата. Направиха си по един коктейл и се пренесоха в кухнята заедно с чашите си. Там Ерика набързо изпържи яйца и зареди кафеварката. Адам се извини и тръгна да търси някакви документирал които трябваше да поработи въпреки умората. Когато се върна в кухнята, Ерика прехласнато слушаше за разни Случки от живота на автомобилните състезатели, които Пиер разказваше доста по-подробно, отколкото пред гостите в „колибката“. Върху лист хартия беше очертал контурите на състезателна писта и обясняваше:

– ... и когато излизаш на главната отсечка срещу трибуните, трябва да си избрал най-прекия път. При триста километра в час всяко лъкатушене на колата означава безвъзвратна загуба на време. Обикновено

вятърът духа направо на трасето, затова трябва да се придържаш колкото може по-близо до стената... просто да „галиш“ добрата стара стеничка, да се докосваш до нея...

– Виждала съм как го правят пилотите – каза Ерика. – И винаги съм умиралила от страх! Представям си какво би станало, ако се ударят в стената при тази скорост...

– Ако това се случи, по-добре е ударът да бъде страничен, мисис Трентън. Аз самият съм се удрял на няколко пъти...

– Наричайте ме просто Ерика – прекъсна го тя. – Наистина ли сте се удряли?

Адам не вярваше на ушите си. Няколко пъти беше водил жена си на автомобилни състезания, но никога не беше забелязвал у нея такова оживление. Вероятно сегашният ѝ интерес се дължеше на инстинктивното чувство на симпатия, породило се между нея и младия пилот. То си личеше от пръв поглед – Пиер сияеше и по момчешки се палеше от интереса на Ерика. Адам изпита облекчение от факта, че може да възвърне самоувереността си, без да бъде непрекъснато в полезрението на съпругата си. Макар и вече у дома, съзнанието му не можеше да се освободи от мисълта за Роуина.

– Пилотът, Ерика, трябва да познава отлично пистата, на която му предстои състезание – продължаваше Пиер. – Трябва да умее да борави с нея като с... – Той се поколеба, търсейки подходящото сравнение, после с усмивка добави: – Така както музикантът борави с цигулката си...

– Или както мъжът с жената – добави Ерика.

И двамата се разсмяха.

– Трябва да знаеш мястото на всяка издупина и снижение, да знаеш каква става настилката под лъчите на горещото слънце или след лек дъждец... Затова тренираш и тренираш, караш колата дотогава, докато откриеш най-бързия начин за преодоляване на разстоянието.

Седнал в другия край на стаята с куп папки пред себе си, Адам подхвърли:

– Всичко това твърде много прилича на живота...

Никой от тях двамата не показа, че е чул думите му. Това му даде основание да заключи, че не биха имали нищо против, ако той мъничко поработи.

– А когато участвувате в продължително състезание, да кажем на осемстотин километра, случва ли се понякога да отклоните вниманието си? Мислите ли си за нещо друго?

Пиер отново пусна момчешката си усмивка.

– Опазил ме бог! Ако искаш да спечелиш или поне да слезеш читав от колата, а не да те изнасят, това е изключено! – После се зае да ѝ обяснява: – Има твърде много неща, които трябва да контролираш и помниш. Как напредват другите, как да задминеш човека пред себе си, как да не позволиш да задминат теб. Освен това почти винаги имаш неприятности с техниката – едно леко омекване на гумата например води до незабележимо намаляване на скоростта и започваш да губиш десети от секундата. Смяташ и изчисляваш, за да решиш дали да спреш в бокса за смяна на тази гума, или да продължаваш така. Често от подобни решения зависи спечелването на едно състезание. На петдесет метра преди да влезеш в завоя, задължително трябва да погледнеш манометъра за налягане на маслото, а на правата след него – и всички останали прибори. Ушите ти непрекъснато се вслушват в песента на мотора... Освен това трябва да внимаваш за знаците, които ти дават механиците от бокса... Нямаш секретарка, трябва сам да се справяш с всичко...

Задълбочил се в документите пред себе си, Адам престана да чува разговора.

– Никога не съм предполагала всичко това – каза Ерика. – Сега вече ще гледам по съвсем друг начин, като „вътрешен“ човек!

– Ще се радвам, ако дойдете да ме видите на състезание, Ерика – промълви Пиер и хвърли бегъл поглед към другия край на помещението. После снижи глас и добави: – Адам каза, че ще бъдете на „Таладега-800“, но преди него има много други...

– Къде?

– Например в Северна Каролина. Може би ще дойдете?

Той я погледна в очите и тя за пръв път долови у него самочувствието на звездата, увереността на любимеца на тълпата. Сигурно доста жени умират за него!

– Северна Каролина не е чак толкова далеч – усмихна се в отговор тя. – Заслужава да си помисля.

След известно време Адам усети някаква промяна. Вдигна глава от книгата си и видя, че Пиер Флодънел е станал и се готви да си тръгва.

– Мисля, че е време за спане, Адам – каза той. – Благодаря много за превоза и гостуването.

Адам постави в куфарчето си папката, която съдържаеше прогноза за миграцията на американското население през следващите десет години и нейната връзка с търсенето на леки коли, след което извинително продума:

– Не се показвах като гостоприемен домакин, но се надявам, че жена

ми успешно ме е заместила.

– Разбира се.

– Вземете колата – бръкна в джоба си за ключовете той, – Утре сутринта позвънете на секретарката ми и тя ще поеме грижата някой да я прибере.

– Благодаря ви – поколеба се Пиер. – Но Ерика каза...

В същия момент Ерика се върна в стаята, наметнала леко палто върху домашната роба.

– Ще откарам Пиер – заяви тя. Адам се опита да възрази:

– Не е наложително...

– Навън е чудесна вечер! – настоя тя. – Иска ми се малко да се проветря.

Няколко секунди по-късно отвън долетя ръмженето на стартера, последвано от бързо затихващото равномерно боботене на двигателя. Къщата потъна в тишина.

Адам поработи още половин час, след което се качи в спалнята. В момента, в който си лягаше, отвън долетя шумът на колата и стъпките на Ерика. Но когато тя се качи в спалнята, той вече дълбоко спеше.

Сънува Роуина.

А Ерика сънува Пиер.

ГЛАВА СЕДЕМНАЙСЕТА

Създателите на автомобили фанатично вярват, че гениалните идеи се раждат съвсем неочаквано, блясват внезапно като необясним фойерверк по време на спокойни приятелски разговори – обикновено късно през нощта, когато всички са качили краката си върху масата.

Историята на автомобилната промишленост е пълна с подобни примери. Един от тях е свързан с раждането на модела „Мустанг“ на „Форд“ – най-блестящата кола, създадена върху детройтските чертожни маси след Втората световна война; колата, която очерта пътя на цяла генерация автомобили, десетилетия след нея слизали от поточните линии на „Форд“, „Дженеръл Мотърс“, „Крайслър“ и „Америкън Мотърс“. Маркар и без същия блясък, по този начин бяха създадени и ред други успешни модели. По тази причина хората от творческите екипи често висят с часове в кабинетите си и докато повечето жители на Детройт отдавна са в леглата, те пушат, разменят мисли и като древните мъдрещи чакат внезапното просветление.

Една нощ в началото на юни, две седмици след събирането в „колибката“ на Ханк Крайслър, от подобно очакване бяха обхванати Адам Трентън и Брет Делъсантоу.

Идеята за ориона ги беше споходила именно в такава нощ, ето защо те и хората около тях очакваха това да стане и сега, когато трябваше да се мисли за новия фарстар – поредната им голяма задача. През последните месеци бяха проведени безброй заседания на „мозъчния тръст“ – някои с много участници, други – в ограничен състав, а най-често – само между Адам и Брет. Нито едно от тях не успя да очертае насоките за бъдещата им работа. По думите на Брет Делъсантоу те все още разполагаха само с „основите“ – цялата насъбрана документация, която малко или повече можеше да отговори на цял куп неизбежни за този етап въпроси: *Къде се намираме в момента? Кой на кого продава? Какво правим добре и какво – зле? Какво искат да получат хората от своята кола? Какво искат в действителност? Къде ще бъдат те след пет години, къде ще бъдем ние? В политически, социален, интелектуален и сексуален аспект? Какъв ще бъде броят на населението? Вкусове? Мода? Какви нови проблеми и противоречия ще възбудят хората? Каква ще бъде възрастовата структура на населението? Кои ще бъдат богати и кои – бедни? Кои ще са по средата? Къде? Защо?*

Както тези, така и още хиляди други въпроси, факти и статистически данни бяха вкарани в електронните мозъци на компютрите. Но вече имаха нужда от нещо, което не беше по силите на никакъв компютър – вътрешното чувство, порива, прозрението, гениалността.

Съществуваше и друг проблем – за да определят формата на бъдещия фарстар, трябваше да знаят как ще бъде приет орионът. Но той щеше да бъде показан на широката публика чак след четири месеца, а дори и тогава те нямаше да бъдат в състояние да направят съответните изводи. Трябваша им поне още шест. Ето защо конструкторите бяха принудени да правят онова, което цялата автомобилна промишленост прави поради дългия срок за внедряване на новите модели – да гадаят.

Нощното заседание на Адам и Брет се проведе в „дисекционната“ зала на компанията.

Всъщност това не беше една зала, а цял отдел, настанен в строго охранявана сграда – истински склад на тайни, където външни хора рядко проникваха. И пред онези, които по една или друга причина успяваха да се озоват вътре, се разкриваше приказният свят на точната и вярна информация. Защото тук разглобяваха и разхвърляха колите – както собственото производство, така и това на конкуренцията – до най-малките възможни детайли, а после ги подлагаха на внимателно сравнение и анализ. Всеки от трите гиганта на американското автомобилостроене разполагаше със собствена „дисекционна“ зала или подобни лаборатории за сравнение.

Атмосферата тук беше такава, че специалистите бяха длъжни да дават безусловно честното си мнение и когато колата на конкуренцията се оказеше по-здрава, по-лека, по-икономична, по-добре сглобена – изобщо по-добра от собствената, – те открито го казваха. В тези случаи не трябваше да им влияят никакви пристрастия и лични предпочитания.

Заклученията на специалистите от „дисекционния“ отдел често поставяха в неудобно положение дизайнерите и конструкторите на компанията и те бяха щастливи, че тези заключения почти никога не стигаха до печата и широката публика. Другите компании също забраняваха публикуването на информацията относно дефектите на конкурентната продукция, защото знаеха отлично, че веднага биха последвали ответни действия. Но тъй или иначе, „дисекционните“ лаборатории носеха всеобщо определена полза – подлагаха на строг и безкомпромисен контрол собствената продукция и същевременно се поучаваха от опита на другите.

Целта на Адам и Брет беше да разгледат три разглобени на

съставните им части малолитражни коли – минимодела на собствената им компания, един фолксваген и една японска малолитражка.

Вратата им отвори един от механиците, останал до късно по молба на Адам. Озоваха се в силно осветено помещение, откъдето, минавайки през още няколко врати, стигнаха до зала с висок таван, до чиито стени бяха наредени стелажи.

– Съжалявам, че ти развалих вечерта, Нийл – извини се на работника Адам. – Но не успяхме да намерим друго време.

– Не се притеснявайте, мистър Трентън. Нали ще ми платят извънредни. – Този немлад вече човек беше опитен механик, някога работил на конвейера, след което се беше преквалифицирал в демонтажа на готови коли.

Заведе ги при един от стелажите с издърпани навън плотове и каза:

– Тук е всичко, което поискахте.

Брет Делъсантоу се огледа. Процесът на „дисекцията“ продължаваше да го привлича, макар че неведнъж беше идвал тук.

Отделът се снабдяваше с необходимите му коли по обикновения път – купуваше ги от магазините на автомобилните представителства. Покупката се извършваше от името на частно лице и търговецът не можеше да знае, че вместо за нормална употреба колата ще бъде подложена на изключително детайлно изследване. По правило се изследваха само най-обикновени серийни модели.

След пристигането на колата я закарваха в приземието на сградата и там я разглобяваха на съставните ѝ части. Но работата съвсем не се изчерпваше с това – самите части се разглобяваха на всичките им възможни елементи, всеки от тях се номерираше, вписваха го в специален каталог с кратко описание на функциите му, измерваха и отбелязваха теглото му с Точност до милиграм.

За десетина дни четирима механици разглобяваха напълно една серийно произведена кола и подреждаха частите ѝ в стелажите.

В компанията се носеше слухът за номера, който екип „дисекционни“ техници решили да погодя на един от своите колеги, заминал на почивка в Европа. В извънработно време те разглобили личната му кола на съставните ѝ части. Когато щастливият отпускар се завърнал, открил, че колата му си стои в гаража без никакви повреди, но представлявала сбор от няколко хиляди акуратно подредени части. Човекът бил опитен механик с дългогодишен стаж в „дисекционната“. Без да губи самообладание, той се заел да сглоби своята кола. Почти цяла година се занимавал с това. Никой не знаеше дали тази история е истинска, но тя добре

илюстрираше работата в „дисекционния“ отдел.

Техниката на тоталния демонтаж е толкова сложна, че е наложила създаването на редица специални инструменти, голяма част от които биха били кошмар за всеки уважаващ себе си водопроводчик.

Частите на разглобените автомобили се нареждаха на специални стелажи с плъзгащи, се плотове и това позволяваше анализ и сравнение на всяка от тях така, както правят в патологичните отделения на болниците.

Тук биха могли да извикат някой от инженерите на компанията и да му кажат: „Я виж фаровете на конкуренцията! Премахнали са отделните им легла и са ги монтирали направо в декоративната решетка, прикриваща радиатора. Техният метод е по-практичен и по-евтин. Ще го внедрим и при нас!“

Този процес наричаха „икономия на инженерна мисъл“ и той действително носеше икономии, тъй като всеки спестен цент от дадена нова конструкция се превръщаше в печалба от хиляди долари при внедряването ѝ в серийно производство. Така в началото на 60-те години „Форд“ постигна рекордната икономия от 25 цента на кола, променяйки формата на главния си спирачен цилиндър – резултат от задълбоченото изследване на спирачния цилиндър, употребяван от „Дженеръл Мотърс“.

Други специалисти, подобно на Адам и Брет в момента, изучаваха колите на конкуренцията просто за да бъдат в крак с конструктивните новости, пък и за да черпят вдъхновение в бъдещата си работа.

На издърпаните от механика подвижни плотове бяха наредени частите на новичък фолксваген.

– Години наред разглобявам фолксвагени – въздъхна тъжно механикът. – И дявол да ги вземе, качеството им винаги е на висота!

Брет кимна в знак на съгласие.

– Бих искал да кажем същото и за нашите коли.

– И аз, мистър Делъсантоу. Но не се получава... поне при нас. – Пред стелажите, върху които бяха подредени частите на собствената им миникола, механикът продължи: – Този път и нашата не е зле. Ако не беше този немски бръмбар, бих казал дори, че е отлична!

– Това е така, защото монтажът на американските малолитражни коли става все по-автоматизиран – намеси се Адам. – Моделът „Вега“ на новия завод в Лордстаун постави началото на големите промени. Колкото повече автоматизация използваме, колкото по-малко хора работят на поточните линии, толкова по-високо качество ще постигаме!

– Някъде това може да стане, но не и в Япония – отбеляза

механикът. – Поне не в завода, който е произвел тоя боклук! Бога ми, мистър Трентън, погледнете това!

И тримата се надвесиха над частите на японската кола, наредени в третия стелаж.

– Канап и тел! – обяви Брет.

– Само едно ще ви кажа, сър. Не бих искал никои от близките ми да се качи някога на такава кола. Това си е просто един мотоциклет на четири колела, и то сглобен зле!

Още дълго стояха пред стелажите и внимателно изучаваха частите на интересуващите ги коли. После възрастният механик ги изпрати до вратата.

– Какво ново да очакваме, господо? – запита ги той, преди да се сбогуват. – Имам предвид – в нашата лаборатория.

– Добре, че ме подсети – отвърна Брет. – Точно по този повод бяхме тук... искахме *теб* да питаме за новото!

Знаеха само едно – колата трябва да бъде малка. Но трябваше да решат главното – *точно от какъв тип* да бъде тя.

Върнаха се в административната сграда и Адам отбеляза:

– Дълго време, чак до началото на седемдесетте години, повечето хора от бранша бяха на мнение, че малката кола е временно явление и модата ѝ скоро ще отmine.

– И аз бях от тях – призна откровено Илрой Брейтуейт – вицепрезидентът по производствените въпроси. Сребърната лисица се беше присъединил към тях малко след завръщането им от „дисекционната“ лаборатория. В момента, станали вече петима, тъй като дойдоха и двама служители от Отдела за планиране, те се разположиха удобно в кабинета на Адам и започнаха да разговарят, сякаш само за да мине времето, но в действителност очакваха да стигнат до съвсем конкретни идеи. По масите и прозоречните первази бяха разхвърляни употребявани чаши от кафе и препълнени с угарки пепелници. Минаваше полунощ.

– Бях убеден, че модата на малките коли ще отmine – продължи Брейтуейт, прокарвайки пръсти по необичайно разрошената си тази вечер сребристосива грива. – Тогава също работех в една от водещите компании, но това съвсем не ни пречеше да бъдем на погрешен път. Доколкото мога да преценя в момента, автомобилната Промисленост още дълго ще бъде ориентирана към производството на малки коли, а тежки-те и мощни машини ще стоят в забвение.

– Вероятно завинаги – подхвърли един от плановиците, интелигентен млад негър с големи очила, на име Касталди, дошъл преди година в компанията направо от Йейлския университет.

– Нищо не е вечно – възрази Брет Делъсантоу. – Модата при автомобилите се мени не по-рядко от женските прически и хлапашкия жаргон. Но за момента приемам мнението на Илрой – малката кола се е превърнала в символ на Днешното общество и вероятно още дълго време ще бъде така.

– Много хора считат, че колата вече не е никакъв символ – намеси се Адам. – Казват, че хората просто са престанали да обръщат внимание на неща от сорта на обществен престиж.

– Мисля, че лично ти не споделяш подобно мнение – каза Брет. – Аз също.

– И аз – вметна Сребърната лисица. – В последно време наистина се промениха куп неща, но между тях съвсем не фигурира човешката природа. Вярно е, че в момента имаме работа с един синдром на „преобърнатите ценности“, който е много популярен, но в крайна сметка той само потвърждава онова, към което човекът винаги се е стремил: да бъде различен от останалите, по възможност малко над тях, разбира се. Дори и престаналият да се къпе отшелник търси в крайна сметка едно по-особено, по-различно положение в обществото.

– В такъв случай се нуждаем от кола, която да задоволи най-вече търсачите на антиценностите – отбеляза Адам.

– Не съвсем – поклати глава Сребърната лисица. – Ние трябва да продължим да се съобразяваме с вкуса на сивите и безлични хорица, които са основната маса купувачи.

– Но повечето от тях съвсем не се мислят за такива – изтъкна Касталди. – Точно затова срещаме все повече банкови директори с дълги бакенбарди!

– И ние не правим изключение – отвърна Брейтуейт и поглади своите с доволен вид.

Останалите се разсмяха.

– Може би това съвсем не е толкова смешно – отбеляза Адам. – Може би точно то ни сочи пътя към онзи вид кола, която всъщност *не искаме!* А това е кола, която прилича на всичките си предшественици.

– Мнението ти е доста крайно – възрази Сребърната лисица.

– Но не е невъзможно – замислено промълви Брет.

– Околната среда също спомага за засилване на стремежа към това, което нарекохме антиценности – отново взе думата Касталди. – Имам

предвид настроенията сред обществеността, недоволството от положението на малцинствата, икономическите трудности и всичко останало.

– Това е вярно – съгласи се Адам и след кратък размисъл добави: – Зная, че много пъти сме обсъждали този въпрос, но нека все пак изброим всички онези фактори, които съставляват околната среда.

Касталди хвърли поглед в бележника си.

– На първо място – замърсяването на въздуха. Хората искат да се направи нещо по този въпрос.

– Поправка – прекъсна го Брет. – Те искат другите да направят нещо. Никой не желае да се раздели с личното си возило, всеки иска да кара собствена кола! Този факт недвусмислено се потвърждава от всички наши допитвания до общественото мнение!

– Така или иначе, производителите на коли все пак вземат някакви мерки по отношение на замърсяването – каза Адам. – Докато отделният гражданин не може да направи нищо, дори и да има желание.

– Все пак хората вярват, че малката кола не замърсява въздуха колкото голямата – държеше на своето Касталди. – И мислят, че дават своя принос за опазване на въздуха, като купуват именно малка кола. Между другото в това има нещо вярно – нашите изследвания го потвърждават. – Той хвърли поглед към бележките си и попита – Да карам ли нататък?

– Ще се постарая да не те прекъсвам – извинително каза Брет. – Макар и да не гарантирам за това.

– В икономически аспект главният проблем не е толкова в разхода на гориво, както беше преди години, а в непрекъснатото растящите такси за паркиране – започна отново Касталди.

– По това спор няма – кимна Адам – Все по-трудно е да си намериш място за паркиране на улицата, а обществените и частните паркинги непрекъснато вдигат цените.

– Да, но в доста градове на страната е възприета практиката малките коли да се таксуват по по-ниски тарифи. И тази практика се възприема повсеместно.

– Всичко това ни е известно! – нервно го прекъсна Сребърната лишица. – И отдавна сме постигнали единодушие по въпроса, че трябва да произвеждаме компактни коли!

Младият Касталди млъкна и го погледна обидено иззад стъклата на очилата си.

– Илрой! – укорително каза Брет Делъсантоу. – Момчето ни помага да мислим! А ако действително искаш да мислим, трябва да престанеш да се правиш на началник!

– О, господи! – въздъхна Сребърната лисица. – Много чувствителни станахме! Просто казах какво мисля!

– А сега се опитай да си представиш, че не си никакъв вицепрезидент, а просто едно добро момче!

– Копеле такова! – усмихна се Брейтуейт, после се обърна към Касталди – Извинявай! Карай нататък!

– Искях да кажа, мистър Брейтуейт.

– Илрой!

– Да, сър... Та исках да кажа, че това е само част от общата картина...

Разговорът им за проблемите на околната среда и трудностите да цялото човечество в това отношение продължи още дълго. Говориха за пренаселеността, за недостига на жизнено пространство, за замърсяването във всичките му форми, за противоречия и бунтарство, за новите ценностни идеи на младите, които не след дълго ще поемат управлението на този свят...

И стигнаха до един извод, който за тях беше от съществено значение – въпреки бурните промени във всички области на живота колите в него ще продължават да имат своето място... поне в близкото бъдеще. Опитът недвусмислено го потвърждаваше. Но какви коли? Някои от тях без Съмнение ще приличат на сегашните. Но трябва да бъдат създадени и съвсем други типове автомобили – такива, които още по-пълно биха задоволявали нуждите на обществото.

– Можем ли да обобщим тези нужди, тъй и тъй говорим за тях? – попита Адам.

– Ако се задоволите с една дума, аз ще ви я кажа – вметна Касталди. – Това е думата *целесъобразност*.

– Векът на целесъобразността – произнесе Брет, сякаш искаше да опита словосъчетанието с върха на езика си.

– Ще се съглася с това, но само отчасти – каза Сребърната лисица и махна с ръка на останалите да не прекъсват хода на мислите му: – Това е най-новият символ за обществено положение и именно той отговаря на всеобщия стремеж към обърнатите наопаки ценности. Няма значение как ще ги наричаме – единодушни сме и знаем за какво говорим. Смя да твърдя, че за известно време всичко ще се подчинява на този символ. Но освен към целесъобразност хората се стремят и към много други неща – още от самото си раждане ние се стремим към движението, а по-късно към него прибавяме жаждата за власт, скорост и силни усещания, която не ни напуска до последния ни час. Вътре в себе си всеки от нас е един

мъничък Уолтър Мити²⁸ и търсейки целесъобразност или не, ние винаги ще бъдем „за“ онези малки шуротии, които ни отличават от другите. От това няма спасение и никога няма да има!

– Приемам това, което каза – промълви Брет. – Ярکو доказателство за него са ония типове, дето майсторят автомобилчетата за придвижване по пясък. Те са хора, които подкрепят идеята за малките коли, но същевременно намират начин да демонстрират своята екстравагантност.

– А пясъчните бръмбари са хиляди – замислено добави Касталди. – И броят им непрекъснато расте. Започнаха да се срещат дори из градовете!

Сребърната лисица сви рамене.

– Всичко е много просто – вземат един напълно „целесъобразен“ фолксваген, без никакви шуротии по него, после го оголват до самото шаси, слагат си шуротиите и отново го сглобяват!

В главата на Адам се появи някаква неясна мисъл. Беше свързана с чути някъде думи... Имаше връзка с разглеждания тази вечер разглобен на части фолксваген, но имаше и нещо друго – смътно и едва доловимо... някаква фраза, която му се изплъзваше... Докато останалите продължаваха да говорят, той напрягаше паметта си.

Не сполучи, но в замяна на това се сети за една илюстрация, видяна наскоро в някакво списание. То трябваше да бъде някъде тук, из кабинета му. Стана да го потърси сред купищата печатни издания, струпани в другия край на помещението. След малко го измъкна под любопитните погледи на останалите.

Илюстрацията беше цветна и показваше един пясъчен бръмбар в действие край брега на морето. Той бясно се бореше да изкачи склона на стръмна дюна и колелата му изхвърляха облаци пясък. Фотографът умно беше снимал на забавена скорост и колата беше излязла само като размазан силует, устремен към върха. Текстът под снимката твърдеше, че броят на пясъчните бръмбари „бясно расте“, а почти сто различни компании се занимават с производството на шасита. Само в Калифорния били регистрирани почти осем хиляди пясъчни бръмбара.

Брет надникна през рамото на Адам и закачливо подхвърли:

– Надявам се, че нямаш намерение да произвеждаш коли с повишена проходимост!

Адам поклати глава. Независимо от увеличаващия се брой

28. Известен с изключително екстравагантното си облекло вариететен актьор, особено популярен в САЩ през 60-те години – Б. пр.

притежатели на пясъчни брѳмбари, тези коли си оставаха само една модна приумица, екстравагантна конструкторска измислица, която нямаше нищо общо с целите и задачите на Голямата тройка. Адам отлично знаеше всичко това, но фразата, която продължаваше да му убягва, имаше нещо общо именно с тях... Той пак не успя да си я припомни и хвърли разтвореното списание върху масата.

И точно в този миг, както често се случва в живота, на помощ му се притече случайността.

Над масата, върху която хвърли списанието, висеше в рамка една снимка на лунния модул на „Аполо-2“, с чиято помощ беше осъществено мекото кацане върху повърхността на Луната. Някой му беше показал снимката, а той си я хареса и нареди да я сложат в тази рамка. На преден план в нея беше модулет, а някъде зад него личеше фигура на облечен в скафандър астронавт.

Брет взе списанието с пясъчния брѳмбар и го показа на останалите.

– Тези машинки вървят като бесни! – възхитено рече той. – Карал съм една такава... – Хвърли нов поглед върху снимката и тихо добави: – Но са грозни като смъртта!

Такъв е и лунният модул, помисли си Адам.

Грозни са, разбира се – целите са само ръбове и ъгли, с причудливи форми, без никаква симетрия и баланс, без нито една плавна линия... Но лунният модул беше изпълнил отлично своето предназначение и по тази причина никой не обръщаше внимание на грозотата му. В крайна сметка той започваше да излъчва своя, особена красота.

Именно в този миг в съзнанието му изплува забравената фраза.

Тя принадлежеше на Роуина, която я изрече на заранта след съвместно прекараната незабравима нощ: „*Знаеш ли какво бих казала днес? Бих казала, че дори и грозното е красиво!*“

Лунният модул е грозен. Грозен е и пясъчният брѳмбар. Но и двете машини са функционални, целесъобразни. Създадени за изпълнението на точно определена задача, те отлично се бяха справили с нея. *Защо и колата да не бъде такава?* Защо не опитат напълно съзнателно да създадат един несъмнено грозен според сегашните стандарти автомобил, който обаче ще отговаря на най-съвременните изисквания за опазване на околната среда, ще бъде ярък носител на духа на времето – т.е. ще бъде функционален, ще бъде целесъобразен. И то до такава степен, че неизбежно ще стане красив!

– Може би у мен се оформя някаква идея за фарстара – продума той. – Само не ме притеснявайте, искам да я изложа бавно и

внимателно.

В стаята настъпи гробно мълчание. Подредил мислите си, Адам започна да говори, като внимателно подбираше думите.

Присъстващите бяха достатъчно опитни, за да не подскочат от възторг при появата на първата блестяща идея. Но той ясно долови липсващото до този момент напрежение, рязко повишения интерес на околните. Продължи да излага мислите си. Сребърната лисица внимателно слушаше с притворени очи. Младият Касталди почесваше несъзнателно ухото си – явен признак за максимална концентрация у него, а другият плановик, който през цялото време не беше проронил нито дума, не изпускаше Адам от погледа си. Брет Делъсантоу не можеше да намери място за ръцете си. Накрая инстинктивно придърпа лежащия на масата скицирник.

Когато Адам свърши, Брет скочи и развълнувано закричи из кабинета. От устата му, подобно на късчета мозайка, се сипеха откъслечни мисли и недовършени изречения:

– Векове наред художниците са откривали красотата на грозното... Да си спомним всички онези изкривени и измъчени фигури на скулпторите от Микеланджело до Хенри Мур... А в наше време – заварените едно за друго парчета метал, които съвсем не за всички са безформена маса желязо... Или да вземем живописца, формите на авангардизма – всичките онези картонени кутийки за яйца и колажи от консервени кутии... Ами животът? Кое е по-красиво – миловидното младо момиче или бременната кикимора?... Всичко зависи от гледната точка. Формата, симетрията, стилът, красотата – това винаги са били относителни понятия.

Брет удари юмрук в дланта си.

– Имаме пред себе си Пикасо, а продължаваме да правим коли, които сякаш слизат от платната на Гейнсбъро!

– Някъде в Гenezиса пишеше: „И ще се отворят очите ви“ – каза Сребърната лисица, после предпазливо добави: – Но нека не се увличаме. В това има нещо. Но дори и да напипваме решението, чака ни още дълъг път.

Брет вече усилено скицираше. Моливът му бясно препускаше, по хартията, а откъснатите листове покриваха пода в краката му. Това е начинът, по който дизайнерът мисли. Той скицира онова, което другите изразяват с думи. Адам си каза, че трябва да прибере и запази тези листове, защото съзнаваше, че роденото през тази нощ може да има историческо значение.

Същевременно признаваше и правотата на думите на Илрой Брей-тусейт. Благодарение на дългата си практика и огромен опит, Сребърната лисица знаеше много повече от тях, беше виждал възникването на нови идеи, беше проследявал дългия път до практическата им реализация. Но и се беше натъквал на немалко случаи, при които по непредвидими причини, а понякога и съвсем без причини са отпадали редица многообещаващи проекти.

Всяка концепция за нов автомобил трябва да преодолее безброй препятствия в рамките на компанията, да обори хиляди критични мнения, да оцелее през безкрайните заседания, на които безпощадните нападки се сипят от всички страни. И когато идеята издържи на всичко това, пред нея все още се издига най-сериозното препятствие – ветото на първия вицепрезидент, на президента или на председателя на директорския съвет, което може да бъде наложено по всяко време...

Все пак *някои* идеи успяват да си пробият път и да се превърнат в действителност.

Така беше с ориона... може би така ще стане и с родилата се токущо в главите на конструкторите концепция. Може би посетите през тази нощ нежни семенца също ще прераснат в конкретен проект – проекта „Фарстар“.

Някой донесе кафе и разговорите продължиха още дълго в нощта.

ГЛАВА ОСЕМНАЙСЕТА

Ако се съдеше по състоянието на Кийт Йейтс-Браун, рекламната агенция ОДЛ беше нервна и неспокойна. Това се дължеше на факта, че бяха започнали да снимат документалния филм „Автомобилният град“ без предварително написан сценарий.

– Но сценарий трябва да има! – държеше на своето Йейтс-Браун и нервно стискаше слушалката в нюйоркския си кабинет. – Как иначе ще защитаваме интересите на нашия клиент, как ще правим предложения?

От другата страна на линията беше Барбара Залески от Детройт, която напразно се опитваше да обясни на своя шеф, че в работата си най-малко от всичко се нуждае от вмешателството на Медисън Авеню. Такова вмешателство би превърнало очертавания се вече честен и откровен филм в блудкав сироп, искаше да му каже тя. Но вместо това се зае отново да му обяснява виждането на режисьора Уес Гропети – талантлив и авторитетен творец, чието мнение уважаваха всички.

– На книга можем да напишем каквото ни хрумне – беше казал Гропети. – Но това съвсем няма да означава, че сме уловили характера на детройтското гето. Донесли сме тук цялата тая сложна снимачна и звукозаписна техника именно затова – да направим опит да уловим атмосферата.

Със своята гъста брада и дребничък ръст режисьорът приличаше на настръхнал врабец. С вечното черно таке на глава, той се славеше като човек, който пренебрегва словото и обръща внимание предимно на визуалния образ.

– Искам обитателите на гетото – всички тези безделници, жени със съмнителна репутация и гамени – да ни кажат сами какво мислят за себе си, защо считат всички нас за проклети глупаци! – продължи той. – А това означава да ни разкажат всичко – за своята омраза, надежди, радости и разочарования; за начина, по който се хранят, дишат, спят, развратничат и се потят; за онова, което виждат и подушват... Всичко това ще заснемем без никакви репетиции. Няма да пипаме и езика им. Най-много да боцна тоз-онзи по задника, за да го ядосам, и толкоз. Но тъй или иначе, те трябва да говорят, а ние ще получим възможност да видим Детройт с техните очи, с очите на гетото.

Барбара уверяваше Йейтс-Браун, че този подход дава отлични резултати.

Прибъгвайки до техниката на *cinema verite*²⁹, с ръчни камери и минимум снимачни приспособления, Гропети кръстосваше надлъж и нашир из гетото, убеждаваше хората да разказват свободно и непринудено за своя живот. Барбара, която вземаше участие в повечето от тези експедиции, бързо се убеди, че с гениалния си усет към най-същественото Гропети смайващо добре съумяваше да накара хората да забравят за окоето на камерата и светлината на прожекторите. Никои не разбра какво точно им шепне в ушите, преди те да проговорят. А от време на време, в продължение на дълги минути, той просто скланяше глава към рамото си и ги гледаше. Това неизбежно водеше до желаната реакция – смях, неприязън, враждебност, безочливост, гняв, а понякога, както в случая с един особено красноречив чернокож младеж, и до откровена омраза.

Когато беше уверен в необходимия отклик, Гропети внезапно отскачаше настрана и задействуваната по скрит негов сигнал камера запечатваше оживения израз на лицата и спонтанно изречените слова. Повтаряше този трик с безгранично търпение, докато получи истинския образ на личността пред камерата – добра или лоша, приятелски или враждебно настроена, но винаги жизнена и реална, освободена от тромавата намеса на сценарий и режисура.

Барбара остана възхитена от отделните кадри и епизоди, които видя. От операторска гледна точка те се доближаваха до дълбочината и качеството на най-добрите образци, оживени от магическото чувство за реалност на Гропети.

Принуден да изслуша всичко това, Йейтс-Браун отбеляза:

– Но след като заглавието е „Автомобилният град“, може би трябва да напомниш на Гропети да заснеме и някакви коли все пак... А не само хора. Естествено, ние предпочитаме коли, които произвежда нашият клиент.

Барбара усети, че финансовият контролър вече съжالياва за пълната свобода на действие, която й бяха дали. Същевременно той много добре знаеше, че всеки филм трябва да бъде ръководен от някого. А този човек е тя – поне докато ръководството на ОДЛ не вземе официално решение за нейното отстраняване или уволнение.

– Ще има и коли – увери тя Йейтс-Браун. – На клиента ни, разбира се. Няма да ги подчертаваме, но няма и да ги прикриваме. Хората спокойно ще могат да различават Марките им.

29. Снимачна техника, при която почти не се използва монтаж. Особено популярна във Франция в средата на века – Б. пр.

После му разказа за вече завършените снимки в завода за монтаж, за акцента върху кампанията за набиране на неквалифицирани кадри, за Роли Найт.

По време на снимките в завода малцина от работниците разбраха, че всъщност Роли е в центъра на вниманието на камерата. Постъпиха тъй както поради нежеланието на Роли за подобна реклама, така и за да запазят реалистичната атмосфера.

Цялата работа беше уредена без излишен шум от Ленард Уингейт – кадровика, който прояви интерес към задачата на Барбара още по време на срещата им в апартамента на Брет Делъсантоу. В завода се знаеше само, че по неизвестни причини част от поточната линия трябва да бъде заснета без прекъсване на производството. Единствено Уес Гропети, Барбара и операторите знаеха, че през по-голямата част от времето камерите само се насочваха към конвейера, а истинските снимки са концентрирани изцяло върху Роли Найт.

За звуков ефект използваха обичайния за цеха грохот. По-късно, при прослушването, Барбара откри, че тази адска какофония е изключително подходяща за заснетите кадри.

Гласът на Роли Найт трябваше да бъде записан по-късно – вече в квартирата на Роли и Мей-Лу. Там щеше да дойде и Ленард Уингейт, а Барбара умишлено пропусна да информира Йейтс-Браун, че и Брет Делъсантоу ще присъствува.

– Само не забравяйте, че харчим един куп чужди пари, които после ще трябва да отчитаме! – предупреди я Йейтс-Браун.

– Засега не надвишаваме рамките на бюджета – отвърна Барбара. – А по всичко личи, че клиентът е доволен от нашата работа. Поне такава е мнението на председателя на директорския съвет...

В слушалката нещо прогърмя – по всяка вероятност Кийт Йейтс-Браун беше подскочил от стола си.

– Влязла си във връзка с председателя на директорския съвет на нашия клиент?!

Едва ли щеше да предизвика по-силно впечатление, ако му беше казала, че се е срещала с папата или с президента на Съединените щати.

– Той просто се отби да види как работим. А на другия ден Уес Гропети прожектира в кабинета му част от готовите кадри.

– И ти допусна този бърборко до петнайсетия етаж?!

– Уес е на мнение, че е намерил общ език с председателя.

– Той си мисли така! А ти даже не беше с тях, така ли?

– Бях заета.

– О, велики боже! – Барбара съвсем ясно си представи как финансовият контролор преbledнява и се хваща за главата.

– Нали ти сам ми каза, че председателят проявява интерес към нашата работа и аз мога да му докладвам от време на време? – припомни му тя.

– Но не и по този начин! Без дори да ни уведомиш предварително, за да знаем точно какво ще му докладваш! А колкото за това, че си пунала Гропети при него сам...

– Тъкмо щях да ти кажа – прекъсна го Барбара. – На следващия ден председателят ми позвъни и каза, че нашата агенция проявява похвално широки възгледи (това са точните му думи), ангажирайки за своя филм режисьор като Уес Гропети. Препоръча ни да му предоставим пълна свобода на действие, тъй като филмът трябва да стане максимално добър. Всичко това ще го пише в официалното писмо, което изпраща до агенцията.

От другата страна на линията долиташе учестено дишане.

– Още не сме получили никакво писмо... А когато пристигне... – Пауза. После: – Барбара, вероятно се справяш много добре... – В гласа на Йейтс-Браун се прокраднаха умолителни нотки. – Но много те моля да не рискуваш и да ми съобщаваш незабавно за всеки свой контакт с председателя на директорския съвет!

Тя обеща, а Кийт Йейтс-Браун все още нервно настоя за наличието на сценарий.

Днес, няколко дни след този разговор, Уес Гропети, все така без никакъв сценарий, реши да заснеме заключителните кадри, посветени на програмата за набиране на неквалифицирани работници и на Роли Найт.

Ранна вечер.

В тясната, задушна и зле обзаведена стаичка се бяха натикали цели осем души.

Над Детройт властвуваше зноен летен ден, с пълно безветрие В гетото беше още по-горещо и макар слънцето да се беше скрило зад хоризонта, жегата не намаляваше нито във, нито зад стените на сградите.

Между осемте бяха Роли Найт и Мей-Лу по простата причина, че всички се намираха в тяхното жилище. Макар и малка, стаичката изпълняваше двойно предназначение – беше едновременно всекидневна и спалня, а в „кухията“ (ако така можеше да се нарече малко по-голямото от стенин долап помещение) бяха натъпкани мивка само със студена вода, разнебитен газов котлон и няколко лавици от грубо сковани дъски Баня и тоалетна липсваха. Тези удобства бяха разположени на долния

етаж и от тях се ползуваха обитателите на още десетина квартири.

Роли беше мрачен и очевидно съжаляваше, че се е захванал с цялата работа. Мършава и приличаща на момиченце с тънките си крачета и кокалести ръце, Мей-Лу – в началото напълно шашардисана, постепенно започваше да се свързва под влияние на спокойния и уверен глас на Уес Гропети, който тихо ѝ говореше. Въпреки жегата върху главата на режисьора продължаваше да се мъдри неизбежното черно таке. Зад него се бяха изправили операторът и тонтехникът, които бяха успели да вкврат апаратурите си в тясната стаичка с цената на доста усилия. До тях с отворен бележник в ръце стоеше Барбара Залески, а Брет Делъсантоу с усмивка отбеляза, че слънчевите очила пак са забравени високо в косите ѝ.

В момента снимачното осветление беше изключено, но всички знаеха, че когато го включат, в стаята ще стане още по-горещо.

Ленард Уингейт извади чиста ленена кърпичка и избърса изпотеното си лице. Двамата с Брет се притискаха до стената, старайки се да заемат минимално пространство.

Изведнъж, по таен знак на Гропети, техниците включиха осветлението и ролките на магнетофона се завъртяха.

Мей-Лу примигна от ярката светлина. Режисьорът продължаваше да ѝ шепне и след малко тя кимна и престана да се мръщи. Гропети ловко се плъзна встрани, извън обсега на камерата.

Мей-Лу заговори с напълно естествен глас, сякаш никой около нея не смущаваше мислите ѝ.

– Няма никакъв смисъл да мислим за бъдещето, както ни съветват някои хора. За такива като нас бъдеще никога не е имало... – Сви рамене и добави: – И сега е същото.

– Стоп! – разнесе се гласът на Гропети.

Светлините угаснаха, а режисьорът се приближи до Мей-Лу и отново ѝ зашепна. След няколко минути, през които останалите мълчаливо чакаха, прожекторите отново светнаха, а Гропети се дръпна настрана.

Лицето на Мей-Лу се оживи.

– Ами да, взеха ни цветния телевизор – обяви тя и хвърли поглед към празния ъгъл на стаята. – Дойдоха двама и казаха, че не сме си плащали вноските. Единият искаше да знае защо изобщо сме го купили. Рекох му: „Мистър, точно днеска направих вноската – остави ми го да си гледам довечера! Какво значение имат няколко дни!“ – Гласът ѝ постепенно затихна, когато добави: – А трябваше да му кажа: „Знае ли някой какво ще стане утре?“

– Стоп!

– За какво им е да снимат всичко това? – шепнешком се обърна Брет към изправения до него Ленард Уингейт.

Високопоставеният негър продължаваше да бърше лицето си с кърпичката.

– Работата е там, че тези двамата си имат големи неприятности – прошепна в отговор той. – Видели за пръв път в живота си някакви пари, те се втурнали да купуват като луди – мебели, цветен телевизор и разни други неща. И, естествено, не могат да посрещнат вноските. Сега са им взели част от нещата, но това още не е всичко...

– Какво друго има? – попита Брет.

– Викат му запор – отвърна Уингейт. – Влиза в действие по силата на един мръсен и отдавна изживял времето си закон, който според всички политици трябва да бъде променен, но никой не го променя!

Уес Гропети беше навел глава по обичайния си начин и говореше с Роли.

Уингейт продължи:

– Заплатата на Найт вече е била поставяна под запор. През тази седмица в счетоводството е пристигнало още едно съдебно нареждане за запор, а според колективния трудов договор два запора означават автоматическо уволнение.

– По дяволите! Не можете ли да направите нещо?

– Може би ще мога. Зависи от Найт. Като свършат, ще поговоря с него.

– А струва ли си да разкрива живота си пред камерата?

– Казах му, че не е длъжен – сви рамене Уингейт. – Това е неговият личен живот. Но, изглежда, и на него, и на момичето им е все едно. Пък може и да им се иска да помогнат на някого, знам ли?

Дочула последната фраза, Барбара се обърна към тях:

– Според Уес това ще допълни цялостната картина. Освен това всичко ще бъде редактирано по най-благоприятния за тях начин.

– Нямаше да бъда тук, ако не бях уверен в това – отвърна Уингейт.

Режисьорът продължаваше да инструктира Роли.

С тих, но напрегнат глас Уингейт се обърна към Брет и Барбара:

– Вероятно поне половината от проблемите на Найт се дължат на собственото ни отношение към съществуващата система – на отношението, което имаме към нея вие и аз. Добре – залавяме се да помогнем на някого, както помогнахме на тези две хлапета. И какво? Очакваме, че те моментално ще възприемат всичките онези дребно-буржоазни

ценности, които ние придобиваме след дълги години живот по собствените си норми. Същото е и с парите Макар Нйт да не е свикнал с тях, защото никога не ги е имал, ние очакваме той да борави с тях така, сякаш цял живот е разполагал с пари. И какво става, когато не успее? Предават го на съда, правят запор върху заплатата му и го уволняват. Забравяме, че доста хора от нашите среди са затънали до гуша в дългове, макар че са свикнали да боравят с пари. Но когато това се случи на човек като него – Уингейт кимна към домакина, – нашата прехвалена система моментално го изхвърля на боклука!

– Не позволявайте това! – прошепна Барбара.

– Не съм магьосник – тъжно поклати глава Уингейт, – А такива като Нйт съвсем не са малко.

Светлините отново пламнаха и режисьорът им хвърли предупредителен поглед. В притихналата гореща стаичка ясно прозвуча гласът на Роли Нйт:

– Като поживееш тук, на много неща се научаваш. Знаеш, че по-добро няма да стане, каквото и да ти разправят Освен това нищо не е вечно... – По лицето му внезапно пробягна усмивка, която в следващия миг отстъпи мястото си на обичайното навъсено изражение: – Тъй че е по-добре нищо да не очакваш... Когато нямаш нищо, не боли!

– Стоп! – нареди Гропети.

Снимките продължиха още цял час. Гропети мълчаливо слушаше, после изведнъж започваше да уговаря за нещо Роли. И той разказваше за живота си в гетото, за работата си в монтажния цех. И макар че младият чернокож работник говореше просто и със запъване, думите му обрисоваха съвсем точна картина на съществуващото положение, даваха искрена оценка на собствената му личност – невинаги благоприятна, но неизменно точна. Вече гледала предишните кадри, Барбара беше убедена, че записът на тази изповед ще прозвучи вълнуващо и убедително.

Последният кадър бе заснет, светлините угаснаха и Уес Гропети смъкна такето, за да избърше изпотеното си чело със смачкана кърпа.

– Прибирай! – кратко нареди на техниците той. – Всичко е в торбата!

Един по един присъстващите пожелаваха лека нощ на Роли и приятелката му и бързаха да се измъкнат навън. В стаята остана само Ленард Уингейт. Другите решиха да вечерят в детройтския прес-клуб, където по-късно щеше да ги намери и Уингейт.

Той търпеливо изчака всички да преминат през тясното коридорче с олющена от времето боя и едва осветено от мъждива крушка, да се

спуснат по паянтовото стълбище и да излязат от сградата. През отворената врата нахлу вонята на гниещи отпадъци и Мей-Лу стана да я затвори.

– Искате ли нещо за пиене, мистър? – попита го тя.

Уингейт понечи да откаже, после изведнъж промени решението си.

– Да, моля.

От един рафт на миниатюрната кухничка момичето свали бутилка ром с три пръста течност на дъното и я разпредели по равно в две чаши. Прибави кока-кола и лед и подаде едната на Уингейт, а другата на Роли Найт. После тримата седнаха в пригодената за най-различни цели стаичка.

– За това, което правиха тук тази вечер, хората от киното ще ви изпратят известна сума пари – започна Уингейт. – Няма да бъде кой знае каква, но аз лично ще се погрижа да я получите.

Мей-Лу колебливо се усмихна, а Роли запази мълчание.

Уингейт отпи една глътка и попита:

– Знаеше ли за втория запор?

Роли продължаваше да мълчи.

– Днеска му казали – обясни Мей-Лу. – Наистина ли вече няма да получава пари?

– Няма да получава част от заплатата си. Но ако изгуби работата си, пари няма да получи никой. – Уингейт се зае да им обяснява какво представлява запорът върху заплатата и начинът, по който кредиторите събират парите си по нареждане на съда. Накрая добави, че автомобилните компании, пък и много други работодатели ненавиждат тази система, но са принудени да се подчиняват на закона.

Както и предполагаше, нито Роли, нито Мей-Лу бяха разбрали за първия запор, а Роли нямаше и понятие, че според клаузите на колективния трудов договор между профсъюза и компанията той автоматически губи мястото си при пристигане на нареждане за втори запор.

– За това си има причина – поясни Уингейт. – Запорите създават куп допълнителна работа на счетоводството, а тя струва доста допълнителни средства на компанията.

– Шибана история! – избухна Роли и закричи напред-назад из стаята.

Ленард Уингейт въздъхна.

– Прав си, ако искаш да чуеш честното ми мнение. Точно по тази причина ще направя опит да ти помогна... ако, разбира се, пожелаеш...

Мей-Лу хвърли поглед към Роли и навлажни устните си с език.

– Иска, мистър, как да не иска... Напоследък не е на себе си... Много е разстроен...

Каква ли е причината, запита се Уингейт. Ако действително е научил едва днес за запора, както твърди Мей-Лу, той не можеше да бъде разстроен от това. Реши да не насилва нещата.

– Мога да направя за вас следното – започна той. – При условие, разбира се, че наистина го желаете. Мога да накарам някой да прегледа финансите ви, да ги вкара в ред и да се опита да ви даде последна възможност да започнете на чисто.

После се зае да им обяснява как функционира системата, открита преди години от кадровия директор на „Крайслър“, Джим Робсън, и възприета от почти всички автомобилни компании.

Обясни им, че още днес трябва да му представят пълен списък на взетите на изплащане вещи, които той ще предаде на някой от кадровиците в завода на Роли. В свободното си време този човек ще прегледа списъка, за да получи пълна представа за задълженията им. После ще позвъни на кредиторите и ще се опита да ги убеди да приемат изплащането на дължимите суми на по-малки вноски и за по-продължителен срок, в замяна на което те да оттеглят жалбите си до съдия-изпълнителя. Обикновено при подобни случаи кредиторите проявяват отстъпчивост, тъй като знаят, че ако техният длъжник изгуби работата си, те няма да получат нито цент независимо от наложените запори.

После работникът – в случая Роли Найт – ще бъде запитан каква е минималната седмична сума, с която би могъл да преживява.

След определянето ѝ чекове с седмичната му заплата ще бъдат изпращани директно в „Кадри“. Всеки петък Роли ще се отбива там да ги разписва и да ги предава на човека, който се е заел да оправя финансите му. В този кабинет всеки петък се струпват най-малко петдесет души, каза им Уингейт. И всички те са благодарни, че някой се грижи за финансовите им затруднения.

След това човекът от „Кадри“ ще внесе на свое име парите на Роли, тъй като официално компанията не се занимава с подобни операции. От тази сметка ще изплаща вноските на кредиторите, а за остатъка ще издава чек на името на Роли. Именно с този чек той ще трябва да се оправя през седмицата. Когато всички кредити бъдат погасени, кадровикът ще закрие сметката и Роли отново ще получава пълната си заплата.

Тези финансови операции могат да бъдат проверени по всяко време, а цялата процедура е напълно безплатна, създадена специално за да се помогне на изпадналия в парични затруднения работник.

– Няма да ти е лесно – предупреди го Уингейт. – Ще трябва да караш с много малко пари, ако искаш да се оправяш.

Роли понечи да протестира, но Мей-Лу го изпревари:

– Добре, мистър! – Тя погледна Роли с поглед, в който се долавяше едновременно респект и детинско въодушевление. – Съгласен си, нали? Да, да, съгласен си!

Роли само се поусмихна, и сви рамене.

Съвсем ясно беше обаче, че нещо друго продължава да измъчва Роли Найт. Ленард Уингейт инстинктивно усещаше, че то е нещо сериозно – много по-сериозно от това, за което разговаряха. Още веднъж се запита какво ли е.

– Седим и се питаме дали онези двамата ще съумеят да се измъкнат – обърна се Барбара към току-що седналия на масата Ленард Уингейт.

Тя беше единственият член на прес-клуба, измежду тях и автоматически пое ролята на домакин. Заедно с Уес Гропети и Брет Делъсан-оубяха стояли на бара до пристигането на Уингейт и едва сега се настаниха около една от свободните маси.

Детройтският прес-клуб е един от най-добрите в страната – малък, но с опитно ръководство и отлична кухня. Много хора мечтаеха да станат негови членове. Изненадващо за тесните му връзки с автомобилната промишленост, но вероятно тъкмо за да не се подчертават тези връзки, по стените тук почти липсваха познатите навсякъде из Детройт автомобилни атрибути. Единствено изключение представляваше силно увеличената снимка на заглавна страница от 1947 година, която мрачно обявяваше:

**ФОРД Е МЪРТЪВ
ОТКРИТ Е ВКОЧАНЕН В НЕОТОПЛЕНА
КВАРТИРА,
ОСВЕТЕНА ОТ ГАЗЕНА ЛАМПА**

Но в замяна на това преобладаващата част от стените бяха покрити с военни и космически снимки, които сякаш искаха да докажат на посетителите, че журналистите често страдат от далекогледство.

Едва след като си поръчаха напитки, Уингейт отговори на въпроса на Барбара:

– Иска ми се да отвърна утвърдително. Но не мога да бъда сигурен

и затова е виновна самата система. Вече говорихме за нея. Хора като нас могат да се справят с нея, но за тях не е така.

– Тази вечер говорите като революционер, Ленард – намеси се Брет Делъсантоу.

– Това още не означава, че съм такъв – криво се усмихна Уингейт. – Мисля, че не притежавам достатъчно решителност за подобно нещо, освен това не отговарям на условията... Имам добра работа и пари в банката. А който има тези неща, иска да си ги запази, а не да ги вдигне във въздуха! Все пак ще ви кажа нещо – аз зная какво превръща хората от моята раса в революционери!

При тези думи той неволно докосна издутия вътрешен джоб на самото си. Там бяха документите, които взе на тръгване от Мей-Лу. Фактури, договори, платежни искания на банките. В колата си той им беше хвърлил един поглед просто от любопитство. Това, което видя, го изпълни с възмущение.

Предаде с няколко думи разговора си с Роли и Мей-Лу, без, разбира се, да споменава конкретни цифри. Усети загрижеността на останалите от създалото се положение.

– Нали видяхте как са обзавели стаята си – подхвърли той.

Всички кимнаха, а Барбара каза:

– Не е кой знае какво, но все пак...

– Бъдете честна – прекъсна я Уингейт. – Знаете не по-зле от мен, че цялото им обзавеждане е боклук!

– Но какво от това! – възрази Брет. – След като не могат да си позволят нещо по-добро...

– Едва ли ще повторите думите си, когато разберете колко са платили. – Уингейт отново докосна пачката документи в джоба си. – Токущо хвърлих един поглед върху фактурата за тези мебели и мога да ви кажа, че цената им е поне шест пъти по-висока от реалната. За, парите, които са платили, или по-скоро за това, което са се задължили да изплатят, те биха могли да си набавят наистина качествено обзавеждане от почтени фирми като „Дж. Л. Хъдзън“ или „Сиърс“.

– А защо не са го направили? – попита Барбара.

Ленард Уингейт положи ръце върху масата и се наведе напред.

– Защото, мои мили наивни и състоятелни приятели, те никога през живота си не са виждали нещо по-добро! Защото никой никога не ги е учил да пазаруват, да сравняват цени. Защото, когато си вечно без пари, няма никакъв смисъл да знаеш подобни неща. Защото са отишли в магазин на бели, който функционира в заселен с чернокожи район, и там са

ги измамили... ох, как добре са ги измамили! Защото такива магазини има много, и то не само в Детройт. Зная всичко това, защото се е случвало ѝ на други от нашите хора.

На масата се възцари мълчание. Поръчката им пристигна и Уингейт отпи от своето уиски с лед. Няколко секунди по-късно отново проговори:

– Има и още една малка подробност, пряко свързана с надбавките за мебелите и останалите им покупки. Пресметнах набързо и изчислих, че им събират лихва някъде около деветнайсет-двайсет процента от общата стойност на стоките!

Уес Гропети тихо подсвирна.

– А дали вашият човек от „Кадри“, който ще се срещне с кредитори-те им, ще може да направи нещо за намаление на цените и лихвите? – попита Барбара.

– За лихвите – може би – кимна Ленард Уингейт. – Вероятно аз сам ще се заема с това. Когато позвъним от името на компанията в някоя банка, там обикновено проявяват разбиране. Защото прекрасно знаят, че стига да поискаме, можем да ги подложим на доста осезателен натиск. Но за мебелите... – Той поклати глава. – Нямаме никакви шансове. Онези мошеници ще ни се изсмеят в лицето. Продават стоката си за толкова, колкото могат да вземат, а после препращат документите в банката и искат отстъпка. Малките хорица като Найт плащат разликата... ако, разбира се, успеят да издържат.

– А той ще запази ли работата си? – попита Барбара. – Роли имам предвид.

– Смятам, че мога да обещаю това, ако не се случи нещо друго – отвърна Уингейт.

– Стига с тия приказки, за бога! – намеси се Уес Гропети. – Хайде да ядем!

Брет Делъсантоу, който през цялата вечер беше необичайно мълчалив, не пророни нито дума и по време на храненето. Беше дълбоко развълнуван от всичко, което видя тази вечер – условията, при които живеят Роли Найт и Мей-Лу, тясната мизерна стаичка в порутения и затънал в смет жилищен блок, хилядите подобни сгради в района, някои от които изглеждаха значително по-зле, общата бедност и занемареност на цялото гето. И друг път беше ходил там, но никога досега не беше оставал толкова поразен, никога видяното не беше го разтърсвало толкова дълбоко.

Бе помолил Барбара да присъствува на снимките както от

любопитство, така и поради факта, че тя самата беше всецяло погълната от тях. Но съвсем не очакваше, че видяното ще му донесе толкова дълбоки душевни вълнения.

Не би могъл да каже, че е нямал понятие за проблемите на детройтското гето. Изправил се пред отчайващо мрачните пострройки, той не зададе въпроса, който би задал всеки наивник: защо тези хора не се преместят другаде? Добре знаеше, че живеещите тук хора – особено чернокожите – се намират в здрав капан. И той е както икономически, така и социален. Колкото и високи да бяха наемите в гетото, в предградията те бяха още по-високи. Освен това беше твърде малко вероятно някое предградие да допусне чернокожи заселници, защото, независимо от далеч по-прикритите си и изтънчени форми, расовата дискриминация продължава да съществува навсякъде. Така например в Диърборн, където е главната квартира на „Форд“, при последното преброяване не беше регистриран нито един чернокож жител. Този факт лесно можеше да се обясни с враждебното отношение на сравнително добре обезпечените бели семейства, които твърдо подкрепяха коварните маневри на своя кмет – човек със солидни връзки и обществено положение.

Брет знаеше и друго – изпълненият с добри намерения Комитет за нов Детройт, превърнал се неотдавна в корпорация „Нов Детройт“ и създаден непосредствено след расовите размирици през 1967 година, прави немалко опити да подпомогне обитателите на гетото. Неговите хора бяха успели да съберат известни средства за започване на ново строителство. Но един от тях откровено призна: „Притежаваме лозунги в излишък, но не ни достигат тухлите.“ И макар че от вълненията през 1967 г. бяха минали доста години, не беше направено нищо друго, освен някои епизодични опити за подобряване на положението, довели до тях. А как би постигнал нещо един отделен човек, след като колективните усилия на толкова хора не са довели до нищо, запита се Брет.

После си спомни, че и по отношение на Нейдър бяха поставяли абсолютно същия въпрос.

Усети погледа на Барбара върху себе си и се обърна. Тя му се усмихна, но не го подкачи за необичайната му мълчаливост – двамата вече се познаваха достатъчно добре, за да обясняват настроенятия си. Тази вечер тя изглежда великолепно, помисли си Брет. По време на разговора одухотвореното ѝ лице издаваше неподправен интерес, интелект, сърдечност. Нито една от познатите му жени не беше на нивото на Барбара и именно поради този факт той продължаваше връзката си с нея въпреки упоритото ѝ нежелание за интимност.

Брет знаеше, че Барбара е изключително доволна от работата си върху филма и сътрудничеството си с Уес Гропети.

Междувременно режисьорът отмени чинията и взе салфетката, за да избърше устата и буйната си брада. Все така с неизменното черно таке на глава, дребничкият Гропети беше успял да унищожи огромна порция „Бьоф Строганов“, гарнирана с макарони и обилно полята с вино. Издаде звук на задоволство и се облегна назад в стола си.

– Ями кажете, Уес – започна Брет, – вълнували ли сте се някога истински от това, което снимате?

На лицето на режисьора се появи учудено изражение.

– Всъщност ме питате дали тръгвам на кръстоносен поход, дали се опитвам да вадя душата на хората?

– Да – кимна Брет. – Точно това имах предвид.

– Пазил ме бог! – възкликна Гропети. – Естествено, аз, съм заинтригуван... трябва да бъда такъв. Но това трае само докато снимам. После – сбогом! – Той потърка брадата си и махна парчето макарон, което беше убягнало на салфетката. – Няма никакво значение дали снимам ли вада с лютичета или клоака – вълнуват ме единствено точният ъгъл на снимките, най-подходящият обектив, осветлението, синхронът на звука... нищо друго! Пълната ангажираност е за хората, които си имат щатно място!

Брет кимна с разбиране и промълви:

– И аз мисля така.

В колата, вече на път към дома на Барбара, Брет попита:

– Е, как е? Добре ли върви филмът?

– Отлично! – отвърна тя, гугушила се до него на седалката. Беше толкова близо, че лицето му докосваше косите и, когато се извърщаше към нея.

– Радвам се за теб, знаеш ли?

– Зная – тихо отвърна тя.

– Никога не бих искал жената, с която живея, да няма нищо лично свое – нещо, което да си е само нейно...

– Ще запомня това в случай, че ми се наложи да живея с теб.

За пръв път от няколко месеца насам отваряха въпрос за възможността да живеят заедно.

– Мислила ли си за това от тогава?

– Мислила съм – отвърна тя. – И това е всичко.

Брет млъкна, тъй като оживеното движение на пресечката между Джефърсън и магистралата Крайслър ангажира вниманието му. Малко по-късно попита:

– Искаш ли да поговорим за това?

Тя поклати глава.

– Колко още ще продължат снимките?

– Вероятно около месец.

– И все ще бъдеш заета?

– Сигурно. Защо питаш?

– Заминавам за Калифорния – отвърна Брет.

Тя се опита да разбере причините за внезапното му пътуване, но той не ѝ каза нищо определено.

ГЛАВА ДЕВЕТНАЙСЕТА

Дългата черна лимузина забави ход, сви наляво и безшумно се плъзна между потъмнелите от времето каменни колони, след което пое по една извиваща се павирана алея, водеща към жилището на Ханк Крайсъл в Грос Пойнт.

Зад волана седеше униформеният шофьор на Крайсъл, а зад него върху седалките от скъпа материя се бяха разположили домакинът и неговите гости – Ерика и Адам Трентън. Сред луксозното обзавеждане на колата фигурираше и малък бар, от който производителят на автомобилни части обслужваше гостите си по време на пътуването.

Беше късна вечер в края на юли.

Вечеряха в детройтския Атлетически клуб, където си бяха определили срещата. На масата им имаше и едно впечатляващо момиче с блестящи очи и подчертано френски акцент, което Крайсъл представи само с името Зоуи, добавяйки, че тя е ръководител на едно от новооткритите му бюра за контакти.

След вечерята Зоуи, която се оказа много интересна събеседница, се извини и ги остави. А Ханк Крайсъл предложи да ги отведе у дома си със своята кода.

Идеята за тазвечерната им среща възникна още в края на уикенда в „колибката“ на Крайсъл. Известно време след това производителят на автомобилни части позвъни на Адам и се уговориха да се видят. В началото Адам беше малко нервен, защото поканата включваше и Ерика, но после реши, че може да разчита на дискретността на своя домакин по отношение на всичко станало в „колибката“ и най-вече за Роуина. Той все още не можеше да се освободи от спомена за тази жена, но тя принадлежеше на миналото. А както благоразумието, така и здравият разум изискваха тя да си остане там. Оказа се, че напразно се е притеснявал. Ханк Крайсъл прояви необходимата дискретност и разговорът им се въртеше около съвсем други теми – шансовете на „Детройтските лъвове“ в предстоящия бейзболен шампионат, скорошния скандал в общината, ориона. Компанията на Крайсъл вече произвеждаше някои детайли за новата кола, и то в огромни количества. Адам се отпусна, но в същото време продължаваше да се пита какво ли ще поиска от него Ханк Крайсъл.

Беше абсолютно сигурен, че Крайсъл ще иска нещо, защото и Брет

Делъсантоу му беше загатнал за подобна вероятност. Те с Барбара също бяха поканени тази вечер, но не успяха да дойдат. Барбара продължаваше да е прекалено заета с работата си по филма, а Брет имаше някои неотложни неща за уреждане, тъй като скоро заминаваше за Западното крайбрежие. Предния ден двамата с Адам се видяха за малко и Брет каза:

– Разбрах какво ще иска от теб Ханк и искрено се надявам, че ще се опиташ да му помогнеш, тъй като в идеята му има много повече от елементарната лична изгода.

Адам се подразни от цялата тази тайнственост, но Брет отказа да му даде повече подробности.

Лимузината вече спираше пред ниската, обвита в бръшлян къща и Адам се успокои – скоро всичко щеше да се изясни.

Шофьорът заобиколи колата и помогна на Ерика да слезе. Двамата с Адам направиха няколко крачки по добре поддържаната морава и се спряха пред голямата къща, чиито очертания се губеха във все по-сгъстващия се мрак. Крайсъл се присъедини към тях.

Еlegantната и безупречно поддържана градина с акуратно подрязани дървета и храсти, издаващи присъствието на опитен градинар, плавно се спускаше към Лейк Шор Роуд – широк и потънал в зеленина булевард, движението по който беше толкова слабо, че не можеше да наруши спокойствието, внушавано от прекрасната панорама на езерото Сейнт Клеър.

Въпреки сгъстващата се тъмнина то все още се виждаше – малки вълни с бели гребени очертаваха бреговете му, а далеч навътре проблесваха светлинките на шлепове. Доста по-близо до брега закъсняла платноходка включи извънбордовия си двигател и забърза към пристана на яхт-клуба.

– Красиво е – промълви Ерика. – Но винаги когато съм тук, си мисля, че Грос Пойнт всъщност съвсем не е част от Детройт.

– Ако живеете тук, бързо ще се убедите в противното – отвърна Крайсъл. – Повечето от нас вонят на бензин, а някога са имали и черно под ноктите си...

– Ноктите на почти всички обитатели на Грос Пойнт отдавна са чисти – сухо отбеляза Адам, макар да разбираше накъде бие Крайсъл.

Пет малки градчета носеха наименованието Грос Пойнт и всички те бяха традиционни бастиони на потомствените богаташи, въпреки че на книга бяха неразделна част от света на автомобилите – както всеки друг район на Голям Детройт. Ако човек се спусне по улицата надолу,

неизбежно ще стигне до Грос Пойнт Фармс – мястото, където някога беше живял Хенри Форд Втори и около което бяха пръснати именията на сегашните му издънки. Тук живееха още много автомобилни магнати – милионерите от „Крайслър“ и „Дженеръл Мотърс“, а също и техните главни доставчици, чиито фамилии отдавна бяха на почит в автомобилния свят – Фишър, Андерсън, Олсън, Мулен... Имаше и известно количество новобогаташи като Крайслър, разбира се. Съвременните пазители на златния телец се срещаха в клубове, достъпът до които беше строго ограничен. Най-популярен сред тях беше душният и скърцащ от старост Кънтри К्लъб. Списъкът на желаещите да станат негови членове беше толкова дълъг, че младежът без необходимите връзки може да разчита на членство едва когато вече се е превърнал в немощен старец. Но въпреки снобската елитарност, която лъхаше от него, Грос Пойнт си оставаше едно приятно място. Именно по тази причина неголяма група високоплатени служители на големите автомобилни компании се беше установила тук, предпочитайки местната „семейна“ атмосфера пред претъпкания с началници Блумфийлд Хилс.

Преди години коренящите от Грос Пойнт високомерно мръщеха патрициански носове при среща с новозабогателите автомобилни босове. Но това отдавна беше се превърнало в минало и днес парите на тези босове господстваха тук точно така, както господстваха и над целия град Детройт.

Откъм езерото изведнъж полъхна хладен ветрец и листата над главите им зашумяха. Ерика неволно потръпна.

– Хайде да влизаме – предложи Ханк Крайслър.

Тръгнаха към къщата. Шофьорът, който явно беше и иконом, тържествено разтвори пред тях масивната входна врата.

Адам пристъпи и в следния миг се закова на мястото си.

– По дяволите! – продума смаяно той.

Поразена не по-малко от него, Ерика също се спря. След няколко секунди изведнъж избухна в смях.

Гостната, в която се озоваха, беше обзаведена изключително елегантно – дебел килим, удобни кресла, канапета, масички за сервиране, лавици с книги, картини. От боксовете на висококачествената стереоуредба се разнасяше приятна музика, а дискретното осветление допълваше чувството на уют. В центъра на всичко това беше вкопан внушителен по размери плувен басейн.

Дължината му бе десетина метра и целият беше облицован с приятни сини плочки. В единия си край беше плитък, а над другия се

издигаше тристепенен трамплин.

– Извинете ме, Ханк – промълви Ерика. – Но всичко това е толкова... толкова неочаквано.

– Защо пък да не се разсмеете? – любезно отвърна домакинът. – Почти всички реагират така. Някои мислят, че съм луд, а всъщност аз просто обичам да плувам... Обичам и удобствата.

Адам продължаваше да се оглежда със смаяно изражение на лицето.

– Но това е стара къща! Сигурно цялата сте я изкормили!

– Разбира се.

– Престани да се правиш на инженер! – скастри го Ерика. – Хайде да поплуваме!

– Наистина ли искате? – Крайсъл явно беше поласкан.

– Вие разговаряте с островитянка. Да плувам, се научих, преди да мога да говоря!

Крайсъл я поведе към един коридор.

– Втората врата. Вътре има купища хавлии и бански костюми. Дватамата с Адам влязоха в съседната съблекалня.

Само след няколко минути Ерика се изкачи на най-високия трамплин и демонстрира великолепна „лястовица“.

– Най-хубавата гостна, която съм посещавала! – възторжено възкликна тя, едва подала главата си над повърхността.

Ханк Крайсъл само се усмихна и скочи от по-ниския трамплин. Адам го последва от ръба на басейна.

Поплуваха известно време, след което Крайсъл ги поведе през покритата с дебел килим стая и ги настани в дълбоки кресла, върху които шофьорът иконом беше застлал плътни хавлии.

В едно от тях беше седнала слаба сивокоса жена, а до нея имаше чаши за кафе и напитки. Ханк Крайсъл се наведе да я целуне и попита:

– Как мина денят?

– Спокойно.

– Съпругата ми Дороти – обяви Крайсъл, след което представи Ерика и Адам.

Адам едва сега разбра защо Зоуи остана в центъра.

Без да показва каквото и да било учудване от факта, че вечерята в града е минала без нея, мисис Крайсъл завърза непринуден разговор, по време на който дори се заинтересува от качеството на храната в детройтския Атлетически клуб.

Вероятно Дороти Крайсъл отдавна се е примирила с двойствения

живот на съпруга си, помисли Адам. С всичките му любовници, които, както Адам вече чу, бяха маскирани из разните му „бюра за контакти“. Вероятно Крайсъл не ги и криеше – в противен случай Зоуи едва ли би присъствувала на тази вечеря.

Ерика бърбеше оживено. Ханк Крайсъл явно ѝ допадаше, а вечерята извън дома и особено плуването преди малко ѝ се отразиха отлично. В момента направо сияеше и младостта ѝ си личеше повече от всякога. Сред многобройните бански костюми в съблекалнята тя беше избрала едни бикини, които просто се лепнаха на високата ѝ стройна фигура. Адам на няколко пъти забеляза интереса, с който Крайсъл я оглеждаше.

След известно време домакинът започна да проявява леки признаци на нетърпение. Накрая се изправи и каза:

– Ще се облечете ли, Адам? Искам да ви покажа нещо и да си поговорим...

„Най-накрая стигнахме до същността на нещата“, помисли си Адам. Какво ли го очакваше?

– Много сте тайнствен, Ханк – усмихна се Ерика. – Ще бъда ли допусната и аз?

Ханк Крайсъл лепна на лицето си обичайната крива усмивка:

– Само мога да се радвам.

След няколко минути се извиниха на мисис Крайсъл, която кротко продължи да пие кафето си, и напуснаха гостната.

След като се облякоха, Крайсъл ги поведе през многобройните помещения на етаж и докато се придвижваха, успя да им обясни, че къщата е била строена от отдавна починал автомобилен магнат, съвременник на Уолтър Крайслър и Хенри Форд.

– Солидна постройка. Външните ѝ стени са направо крепостни. А от вътре я изкормих цялата, после наново я построих.

Производителят на части отвори една плъзгаща се врата и ги поведе по извито като спирала стълбище. Ерика внимателно го последва, а след тях заслиза и Адам.

Прекосиха малко коридорче в приземието и спряха пред сива метална врата. Ханк Крайсъл избра един ключ от връзката си и я отвори. С влизането им помещението се освети от ярки луминесцентни лампи.

Намираха се в нещо като експериментална работилница, реши Адам. Беше просторна и в идеален ред. През целия си съзнателен живот Адам беше виждал само няколко толкова добре оборудвани технически лаборатории.

– Тук прекарвам голяма част от времето си – обясни Крайсъл. –

Експериментирам. Когато заводите ми получават нова поръчка, всичко започва оттук. Изчислявам и проверявам най-рационалния и най-евтиния начин за производство. Струва си парите.

Адам си спомни какво му беше разказвал Брет Делъсантоу – Ханк Крайсъл не притежава инженерска диплома и преди да се залови с бизнес, е бил механик и заводски майстор.

– Насам – каза Крайсъл и ги поведе към ниска и широка работна маса. На нея имаше някакъв покрит с платнище предмет. Крайсъл дръпна платнището и Адам с любопитство впи поглед в странната метална конструкция, която приличаше на нещо като двоен велосипед с множеството си стоманени пръти, листове ламарина и зъбчати колела... От страни на всичко това стърчеше някаква ръчка. Адам я завъртя и част от конструкцията оживя.

– Предавам се, Ханк – сви рамене той. – Кажете, за бога, какво е това?

– Прилича ми на нещо, което ще бъде изложено в Музея за модерно изкуство – изказа предположението си Ерика.

– Може и така да се получи – усмихна се Крайсъл, после попита – Познавате ли селскостопанските машини, Адам?

– Не много добре – Отвърна последният и отново завъртя ръчката.

– Това е зърномелачка – кратко обясни Крайсъл – Досега никой не е произвеждал такава малка. Освен това работи добре. – В гласа му изведнъж се долови ентузиазъм, който нито Адам, нито Ерика бяха усещали до този момент. – Тази машина може да мели всякакво зърно – пшеница, ориз, ечемик. Три до пет бушела³⁰ на час. Имам снимки, които го доказват...

– Вече ви познавам достатъчно – прекъсна го Адам. – Щом казвате, че работи, значи наистина е така.

– Има и нещо друго – цената. При серийно производство ще струва сто долара.

По лицето на Адам се изписа съмнение. Той познаваше производствените разходи така, както треньорът по футбол познава основните игрови системи.

– Вероятно в тази цена не включвате енергийните разходи – моментално се ориентира той, после млъкна и изведнъж попита: – Всъщност какъв е вашият енергиен източник? Акумулатор? Малък бензинов

30. Бушел – английска, а по-късно възприета и в Америка мярка за обем с приблизителна вместимост 36 литра. – Б. пр.

двигател?

– Знаех си, че точно това ще попитате – отвърна Крайсъл. – Ще ви кажа. Моят енергиен източник е от по-особен характер – просто ей тая ръчка тук трябва да се върти от един човек. Точно както вие я въртахте преди малко. С тази разлика, че това ще правите не вие, а някой стар азиатец със сламена шапка наред джунглата. Когато му отмалеят ръцете, ще го смени я жена, я дете... Просто с часове ще си седят край машината и ще си въртят ръчката... Ето защо цялата работа ще излезе само сто долара.

– Без енергиен източник! – възкликна Адам, после се разсмя: – Жалко, че не можем да правим и колите по този начин!

– Моля ви да не се смеете – със сериозен вид продума Крайсъл. – Можете да мислите каквото си искате, само не се смейте!

– Добре, няма. Но никак не мога да си представя, че точно в Детройт някой ще се захване да произвежда серийно селскостопанска машина, която на всичкото отгоре е без енергиен източник – Адам кимна към мелачката – и за да работи, ще трябва с часове да въртиш ръчката й!

– Ако сте били там, където аз съм бил, нямаше да говорите така – развълнувано промълви Крайсъл. – Светът не е само Детройт. Поне половината от бедите ни се дължат на факта, че забравяме останалия свят. Забравяме, че има хора, които не мислят като нас. Въобразяваме си, че навсякъде е като в Детройт или поне трябва да бъде така. И каквото става – ще става както ние си го представяме. Ако другите мислят различно, значи грешат, *защото ние сме Детройт!* Така разсъждаваме и за маса други неща. Замърсяването. Безопасността. Тези проблеми станаха Толкова остри, че се налага да се преустроим. Но хората носят в главите си още много и най-различни мисли. А те са като религия.

– Чиито първожреци не искат развенчаването на старите догми! – вметна Ерика.

Адам й хвърли раздражен поглед, който искаше да й каже: „Остави това на мен!“ После възрази:

– Доста хора от нашия браних, които са за прогреса, говорят за преосмислянето на стари идеи и това започва да се усеща съвсем осезателно. Но когато ми говорите за ръчно задвижвана машина, независимо каква е тя, това вече не е напредък. А напротив – то ни води назад, към времето преди Хенри Форд. – Млъкна за миг, после добави: – Но както и да е. Аз се занимавам с производство на леки коли и камиони. А това тук е селскостопанска машина.

– Вашата компания произвежда и селскостопанска техника.

– Нямам нищо общо с този клон и вероятно никога няма да имам.

– Но други ръководители имат, а вие контактувате с тях. Те вероятно ценят мнението ви.

– Показвали ли сте своето изобретение на нашия селскостопански отдел? – попита Адам. – Не беше ли отхвърлено от тях?

Производителят на части кимна с глава.

– Показвах го и на тях, и на други като тях. Трябва ми човек, който да внесе проекта в дирекционния съвет и да заинтригува членовете му. Разчитам на вас.

Най-накрая стана ясно какво иска Крайсъл – Адам да му помогне да се добере до висшето ръководство на компанията, вероятно до самия председател на дирекционния съвет или до президента.

– Не можеш ли да му помогнеш? – попита Ерика.

Адам поклати глава, а на въпроса ѝ отговори Ханк Крайсъл:

– Първо трябва да повярва в идеята.

Стояха и гледаха машината с нейната ръчка – машина, която беше безкрайно далеч от всичко, с което напоследък се занимаваше Адам Трентън.

Той добре знаеше, че макар и да звучи странно, автомобилните компании понякога се залавят с дейности, които нямат нищо общо с производството на коли. „Дженеръл Мотърс“ беше пионерът в производството на изкуствено сърце, приложимо в хирургията; създаде и друга медицинска апаратура. „Форд“ и до днес се занимава с производството на комуникационни спътници, а „Крайслър“ – с жилищно строителство. Имаше и други примери в това отношение. Ханк Крайсъл съвсем правилно беше доловил кой стои зад всичко това – просто някой високопоставен ръководител е проявил личен интерес към дадена идея и съответно я е реализирал на практика.

– За тая мелачка ходих чак във Вашингтон – каза Крайсъл. – Срещнах се с доста хора от Държавния департамент. Всички намират идеята за чудесна. Ще поръчват по двеста хиляди бройки годишно за своята програма за подпомагане на бедните. Това е добро начало. Но Държавният департамент не може да ги произвежда.

– Но защо ви трябва друг да ги произвежда, Ханк? Защо, след като сте убеден в успеха, не започнете да ги произвеждате сам?

– По две причини. Първата е престижът. Аз нямам име. Има го голяма компания като вашата. Вие имате и могъща търговска мрежа. Аз я нямам.

Адам кимна в знак на съгласие. Всичко това беше вярно. – Втората

причина е финансова. Аз не бих могъл да събера толкова капитал, че да започна широкомащабно производство.

– Но при доброто ви финансово състояние банките биха...

– До гуша съм в заеми – усмихна се Ханк Крайсъл. – Затънал съм дотам, че те сигурно вече са започнали да се питат как съм успял да им измъкна толкова пари! Никога не съм разполагал със свободен капитал. Понякога направо се чудя колко много може да направи човек и без налични пари!

И това беше познато на Адам. По този начин съществуваха не само много хора, но и цели компании. Беше твърде вероятно заводите на Крайсъл с цялото им оборудване, тази къща, а и вилата на езерото Хигинс да са ипотекирани до последния цент. Ако някога Крайсъл реши да продаде бизнеса си или дори само част от него, положително ще получи милиони суха пара. Дотогава и той, подобно на много други хора, трябва ежесечно да се бори с тежки финансови проблеми.

Производителят на части отново завъртя ръчката и механизмът се задвижи – на празен ход, без полезен ефект, – зъбците му чакаха зърно, което някой трябваше да постави в неколкокилограмовата хранилка на върха.

– Разбира се, всичко това е крайно необикновено... Моя отдавнашна мечта, бих казал... – Ханк Крайсъл се посмути от признанието си, после продължи: – Идеята за пръв път ме споходи в Далечния изток. Гледах как селяните стриват зърното с камъни. Много труд, слаби резултати. Стигнах до убеждението, че нещо трябва да се направи. И се заех с тая щуротия. Оттогава насам не съм спирал работата си по нея... Ще ви кажа нещо, Адам – продължи Крайсъл. – И на вас, Ерика. Нашата страна не се занимава с износ на селскостопанска техника за чужбина. Продава съвсем незначителни количества. Техниката ни е прекалено скъпа и сложна. Вече казах защо – защото се отнасяме към нея като към религия. Всичко трябва да има двигател-електрически, бензинов или бог знае какъв. Забравяме нещо важно – далекоизточните страни имат работна сила в излишък. Извикай един да върти тая ръчка – петдесет ще се отзоват... Ще налетят като мухи или като мравки... Но на нас това не ни харесва. Ние не обичаме да гледаме как носещи камъни на гръб кули³¹ строят язовири. Самата представа за такова нещо ни се струва обидна. Веднага пресмятаме, че това е неефективно, не е по американски. Спомняме си, че така някога са строили пирамидите. Но какво от това?

31. Кули – наемен работник в Индия, Япония и други далекоизточни страни. – Б. пр.

Не можем да променим фактическото положение. И вероятно никога няма да можем. А има и друго – там, в онези страни, съвсем не е тъпкано с работилници за ремонт на сложна техника. Затова машините им трябва да са прости. – Той отдръпна ръка от ръчката на мелачката, която продължаваше да се върти, и добави: – Тази тук е точно такава.

Интересна работа, помисли си Адам. В този момент Ханк Крайсъл, висок и слаб, излагайки доводите си с несвойствено за него красноречие, изведнъж му заприлича с нещо на Линкълн.

Дали идеята му може да се осъществи, запита се Адам. Наистина ли имаше нужда от подобни машини? Дали си заслужава една от трите най-големи автомобилни компании в света да заложи името си в подобен проект?

После у него взе връх специалистът по проблемите на производственото планиране, врял и кипял в критическия анализ. Той засипа домакина си с въпроси: за предполагаемото търсене, за пазара, доставките, монтажа по места, разходи, резервни части, начин на транспортиране, сервизно обслужване, ремонт. На всеки въпрос получаваше точен и добре обмислен отговор с всички необходими данни – тези отговори даваха представа и за начина, по който Крайсъл беше преуспял в своя бизнес.

Накрая Ханк Крайсъл лично ги откара обратно в центъра, откъдето взеха собствената си кола.

Движеха се по магистралата Джон Лодж на север към дома.

– Ще направиш ли това, което иска Ханк от теб? – попита Ерика. – Ще го свържеш ли с председателя и останалите?

– Не зная – отвърна Адам и в гласа му се прокрадна съмнение. – Не съм сигурен дали ще бъде разумно...

– Според мен трябва да го направиш.

– Трябва и толкоз, така ли? – хвърли й шеговит поглед той.

– Точно така – твърдо отвърна Ерика.

– Не беше ли ти онази, която непрестанно ми натяква, че съм прекалено затрупан с работа? – Адам си спомни за предстоящото предствяне на ориона, което означаваше, че през следващите няколко месеца той ще бъде под още по-голямо напрежение. А макар и още в начален стадий, проектът „Фарстар“ също изискваше часове упорита работа – както в службата, така и у дома.

От главата му не излизаше и проблемът със Смоуки Стивънсън. Знаеше, че трябва без отлагане да реши въпроса с инвестициите на

Тереза в автомобилното представителство, а това означаваше, че в най-скоро време ще трябва да проведе сериозен разговор със Смоуки. През следващата седмица непременно ще намери време и за тази задача.

„Дали действително ми се иска да се захвана с още нещо?“ – запита се той.

– Няма да ти отнеме много време – каза Ерика. – Ханк иска само да го представиш, за да може да демонстрира машината си.

– Много съжалявам! – засмя се Адам. – Но нещата не стават така просто!

После се зае да и обяснява. Всяка нова идея, предлагана на вниманието на висшето ръководство, трябва да бъде придружена от задълбочен анализ и компетентно експертно мнение – не можеш да я подхвърлиш на бюрото на президента или председателя на дирекционния съвет просто така. Дори когато имаш работа с Илрой Брейтуейт и Хюб Хюйтсън – първия вицепрезидент, – тези правила си остават задължителни. Никой от тях няма да придвижи идеята по-нагоре, без да разполага с подробен анализ за разходите, потенциалните пазари и още куп специфични данни.

И трябва да бъде така. В противен случай компетентните инстанции ще бъдат затрупани от стотици безумни идеи – а това неизбежно би ги затруднило при вземането на правилни решения.

В конкретния случай основната работа трябваше да свърши именно Адам, макар че по-късно неизбежно ще бъдат включени и други хора.

Имаше и още нещо – след като Отделът за производство на селскостопанска техника вече е отхвърлил зърномелачката на Ханк Крайсъл, повторното ѝ представяне неизбежно би настроило враждебно към Адам немалко хора от този отдел, независимо дали идеята ще се наложи, или ще се провали. Макар и доста по-малък от основните производствени звена, Отделът за селскостопанска техника си оставаше неразделна част от компанията и по тази причина беше излишно да си създава врагове в него.

Адам си призна, че е останал впечатлен от идеята на тазвечерния им домакин. Но какво би спечелил, ако вземе отношение? Дали няма да бъде глупаво да протезира Ханк Крайсъл?

Мислите му бяха прекъснати от гласа на Ерика:

– Дори и да се наложи да поработиш, тази работа ще бъде много по-полезна от всичко, което вършиш напоследък.

– Предполагам, че искаш да се откажа и от ориона, и от фарстара – саркастично попита той.

– А защо не? Те никого няма да нахранят, докато машината на Ханк точно това ще направи!

– Орионът ще нахрани теб и мен.

Още докато изричаше тези думи, Адам почувствува, че се държи глупаво самодоволно и отново ще подхванат никому ненужен спор.

– Май това е единствената ти грижа! – сопна се Ерика.

– Де да беше така. Още куп неща са ми на главата.

– Например?

– Ами например фактът, че Ханк Крайсъл си пада малко използвач!

– Аз пък го харесвам!

– Забелязах.

– Какво искаш да кажеш с това? – с леден глас попита Ерика.

– О, по дяволите! Нищо!

– *Какво искаш да кажеш?* – повтори тя.

– Е, добре – раздразни се Адам. – Не те ли събличате с поглед дока-то стояхме край басейна? Ти отлично го забеляза, но нямаше нищо против!

Бузите на Ерика поруменяха.

– Точно така! Забелязах го и няхах никакви възражения! Дори ми беше приятно, ако искаш да знаеш!

– Но не и на мен! – изръмжа Адам.

– Интересно защо?

– Това пък какво означава?

– Означава, че Ханк Крайсъл е мъж и се държи като мъж! По този начин кара и жената да се чувствува жена!

– Аз, разбира се, не предизвиквам подобни емоции...

– Точно така! Не предизвикваш нищо подобно! – Яростта ѝ го заля като гореща вълна и той почувствува, че този път отиват твърде далеч.

– Слушай, напоследък може и да не съм бил много... – примири-телно продума Адам, но тя вече не го слушаше.

– Не ти беше приятно, защото Ханк ме накара да се почувствувам добре, да се почувствувам желана!

– Съжалявам. Казах го, без да мисля! – Той замълча, после добави: – Освен това и аз те желая!

– Така ли?!

– Разбира се.

– Тогава защо вече не ме любиш? Не си ме докосвал цели два месеца! И още колко седмици преди това! Защо ме караш да се унижавам, защо?

Бяха излезли от магистралата. Почувствуваха угризения на съвестта, Адам отби встрани и спря. Ерика хлипаше, с глава, облегната на страничното стъкло. Той нежно докосна ръката ѝ.

– Не се доближавай! – рязко се отдръпна тя.

– Слушай, аз наистина съм пълен идиот...

– Не! Не казвай това! Нищо не казвай! – преглътна сълзите си Ерика. – Да не би да си мислиш, че искам сега да ме любиш?! След като съм те помолила?! Как си представяш състоянието на жената, която е принудена да се моли за такова нещо?!

Той не знаеше какво да каже и безпомощно млъкна. После запали мотора и разстоянието до Куортън Лейк беше изминато в пълно мълчание.

Както обикновено той изчака Ерика да слезе и едва след това вкара колата в гаража. Тя отключи и вече спокойно промълви:

– Дълго съм мислила върху тези неща. Не само тази вечер. Ще поскам развод.

– Ще поговорим по този въпрос.

Ерика поклати глава.

Когато Адам я последва в къщата, тя вече се беше заключила в гостната. За пръв път от началото на съвместния си живот през тази нощ двамата спяха в отделни стаи.

ГЛАВА ДВАЙСЕТА

– Казвай какви са лошите новини! – нареди Смоуки Стивънсън на счетоводителката си Лоти Потс. – Колко сме вътре?

Лоти, която не само приличаше, но и често се държеше като Юрая Хийп³² в рокля, беше надарена с остър като бръснач ум.

– Като включа колите, които току-що продадохме, мистър Стивънсън, сър... – тя драсна още няколко цифри с тънкия си златен молив – точно четирийсет и три хиляди долара.

– А колко имаме в банковата си сметка?

– Колкото да платим заплатите за тази и идущата седмица. Не повече, мистър Стивънсън, сър.

– Хм! – Смоуки Стивънсън разтърка буйната си брада, после се облегна на стола и скръсти ръце над коремчето си, което напоследък даваше явни признаци на нарастване. Разсеяно си помисли, че скоро ще му се наложи да вземе някакви мерки срещу напълняването... някаква диета може би. Никак не му стана приятно от подобна перспектива.

Смоуки не беше особено развълнуван от неочакваната финансова криза, в която се оказа тази сутрин бизнесът му. Беше се справял с доста подобни ситуации в миналото – все някак ще се оправи и с тази. Размишлявайки над цифрата, която му даде Лоти, той се зае да прави собствени изчисления.

Беше първият вторник на месец август. Дватамата се намираха в кабинета на Смоуки, заемащ част от мецанина в просторната сграда на автомобилното представителство. Облечен все в същото синьо копринено сако и ярка вратовръзка, които му бяха нещо като работно облекло, Смоуки седеше зад бюрото си. Срещу него, разположила около себе си няколко счетоводни книги, почтително чакаше Лоти.

Такива жени вече почти не се срещат, помисли си Смоуки. Но, волю-неволю, трябва да компенсираш с нещо, когато природата по рождение те е лишила от толкова много неща! Господи, каква муцуна! Истински пес! Лоти беше около трийсет и пет годишна, но изглеждаше на петдесет. Лицето ѝ беше грубо и несиметрично, зъбите – криви, а косата с неопределен цвят стърчеше на всички посоки, сякаш беше поникнала от кокосов орех! Гласът ѝ напомняше стърженето на метални обръчи по

32. Герой на Дикенс от „Дейвид Копърфийлд“, известен със своя злодейски и лицемерен вид и характер. – Б. пр.

едър паваж... Смоуки с усилие отклони мислите си в друга посока. Напомни си, че Лоти му е предана до пълно себеотрицание, че на нея може да разчита за абсолютно всичко, че вече неведнъж двамата са се измъквали от такива заплетени ситуации, от които в никакъв случай не би могъл да се измъкне сам.

През целия си съзнателен живот Смоуки се беше придържал към един основен принцип – искаш ли една жена да стъпи и в огъня заради теб, тя трябва да бъде грозна. Красивите момичета са лукс, но постоянството съвсем не е сред техните добродетели. Грозните са тези, които вадят кестените от огъня.

Причина за очерталата се тази сутрин криза стана една друга грозница. И Смоуки ѝ беше дълбоко благодарен за това.

Името ѝ беше Йоланда и късно снощи тя му беше позвънила по телефона.

Йоланда работеше в банката, която кредитираше Смоуки и се занимаваше с финансовото положение на фирмата му. Изпълняваше длъжността секретарка на един от банковите заместник-директори и имаше неограничен достъп до поверителната информация.

Притежаваше и още една забележителна черта – тежеше точно деветдесет и пет килограма!

Смоуки я видя за пръв път преди около година по време на едно от посещенията си в банката. Моментално усети, че тя лесно ще стане негов съюзник. За тази цел ѝ звънна по телефона и я покани на вечеря. От този миг насам отношенията им ставаха все по-близки. Срещаха се приблизително по веднъж на два месеца, а в промеждутъците Смоуки не забравяше да ѝ изпраща цветя и особено бонбони, които тя унищожаваше в огромни количества. На два пъти му се наложи да прекара нощта с нея в един от крайградските мотели. Предпочиташе да не си спомня за тези моменти, но Йоланда, на която рядко се случваха подобни неща, остана възхитена от тези срещи и му се отплащаше с периодична, но много ценна информация от банката.

– Нашите ревизори започват внезапни проверки на стоковата наличност в редица автомобилни представителства – съобщи му снощи тя. – Твоето име фигурира в списъците им и аз си помислих, че ще искаш да знаеш това.

– Кога започват? – незабавно се наостри Смоуки.

– Утре сутринта, но това се пази в строга тайна. – Йоланда замълча, после извинително добави: – Не успях да ти звънна по-рано, защото се забавих в банката, а не ми се искаше да използвам служебния телефон.

– Умница! Колко имена има в списъка?

– Осем. Аз за всеки случай си ги преписах. Искаш ли да ти ги прочета?

– Разбира се, скъпа!

„Благодаря ти, господи, че си я надарил поне с предвидливост“ – отпрати една безмълвна молитва той.

С известно облекчение откри, че неговото име е предпоследно в списъка. По всяка вероятност ревизорите ще карат поред, а това му даваше най-малко три денонощия, считано от този момент Пресметнато точно, той разполагаше с два пълни дни, което съвсем не беше много, но все пак беше далеч по-добро от ревизия още на следващата сутрин Той си записа имената на останалите търговци. Трима от тях му бяха приятели и тях щеше да предупреди още в момента. Друг път те ще му върнат услугата.

– Много мило, че ми се обаждаш, бебче – проговори в слушалката той. – Отдавна не сме се виждали!

Разговорът приключи с дълга размяна на любезности, от която Смоуки разбра, че няма да му се размине без още една нощ в мотела. Но информацията струваше много повече, Рано на следващата сутрин той извика Лоти, която също се радваше на периодична благосклонност от негова страна, но въпреки това никога не го наричаше другояче освен „мистър Стивънсън, сър“. От доклада ѝ стана ясно, че фирмата на Стивънсън се намира в онова състояние, което според банковата терминология се нарича „злоупотреба с доверието“

Този термин означаваше, че Смоуки Стивънсън е продал доста коли, без да уведоми банката, която е отпуснала парите за закупуването им. Именно колите бяха гаранцията на банката за отпуснатия от нея кредит. А след като не беше известена за продажбата им, тя автоматически приемаше, че колите продължават да се намират в склада на Смоуки. А всъщност бяха продадени коли за цели четирийсет и три хиляди долара!

Наистина през последните няколко седмици той беше докладвал известен брой продажби, но далеч не всичките. И това без всякаква трудност щеше да бъде установено от ревизията, която беше част от рутинната практика на всички банки и други кредитни учреждения.

Бившият автомобилен състезател потърка замислено брадата си. Подобно на всички търговци на коли той знаеше, че периодичната злоупотреба с доверието е повсеместна практика. Номерът беше да не се увличаш и да не те хванат.

Това положение се дължеше на факта, че търговецът трябва да

плати в брой на производителя за всяка нова кола в склада си. Обикновено парите за тази цел се заемаха от банките и другите кредитни институти. Понякога обаче заемът не достигаше. В определени моменти търговците се нуждаеха от големи суми за закупуването на по-големи партии търсени марки коли. И въпреки оживените продажби те продължаваха да чувствуват недостиг от налични средства за покриване на разходите си.

Точно в тези случаи търговците прибегваха до по-бавна обработка на документите за продажба. Получил парите за продадената кола, всеки от тях се стремеше да обработи и представи на банката съответните документи поне със седмица закъснение. През това време парите се изразходват за други цели, а тъй като продажбите не спират и Той продължава бавно да обработва документите, за непосредствените разходи остават доста свободни пари. С една дума, търговецът просто жонглира.

Разбира се, банките и кредитните институти познават тези фокуси, но въпреки това си затварят очите. В резултат всеки търговец получава възможност за „нарушаване на доверието“, естествено, до определена степен. Но в случая със Смоуки, който им дължеше една доста крупна сума, те едва ли биха си затворили очите.

– Лоти – меко проговори той. – Налага се да върнем в магазина няколко от продадените коли, преди да пристигнат ревизорите.

– Знаех, че точно това ще поискате, мистър Стивънсън, сър, затова изготвих един списък. – Счетоводителката се пресегна и му подаде два листа, скачени с кламер. – Това са продажбите ни за последните две седмици.

– Браво, момичето ми! – похвали я Смоуки и очите му пробягнаха по списъка. С чувство на одобрение отбеляза, че в него фигурираха не само моделите и цените на продадените коли, но и адресите и телефонните номера на клиентите. Започна да си отмята адресите на онези от тях, които живееха най-близко. После кратко нареди:

– Сядаме на телефоните и двамата! За начало съм отбелязал четиринайсет имена. Вземам първите седем, а ти ще се заемеш с останалите. Колите трябва да бъдат тук утре сутринта. Знаеш какво да говориш.

– Да, мистър Стивънсън, сър. – Лоти, която неведнъж, се бе занимавала с подобна дейност, започна да преписва отбелязаните от Смоуки имена. Разговорите щеше да проведе от своята остъклена канцелария на долния етаж.

Лоти излезе, а Смоуки Стивънсън се зае да набира първия номер от списъка. Отсреща прозвуча приятен женски глас и Смоуки побърза да

се представи.

– Просто реших да звънна – със сладкостомията на светски човек започна той. – Да ви попитам как намирате новата си кола, която имах честта да ви продам, добри хора...

– Харесваме я – учудено отвърна жената. – Защо? Нещо не е наред ли?

– О, не, госпожо, нищо подобно! Просто лично проверявам дали нямате някакви оплаквания. Правя го с всички мои клиенти... при мен това е принцип.

– Принципът ви никак не е лош – отвърна жената. – Едва ли много хора постъпват като вас в днешно време.

– Считаме, че това е наше-задължение. – Смоуки, който вече беше успял да запали пура, качи краката си върху писалището и отместе стола си назад. – Имаме една-единствена грижа – по най-добрия начин да задоволим изискванията на своите клиенти. Ето защо ще ви направя едно предложение.

– Да?

– Вече сте покарали колата си. Защо утре не ни я докарате да я прегледаме най-внимателно в нашия сервиз? Може би ще отстраним някоя дребна неизправност, ще извършим и необходимите реглажи...

– Но ние я купихме само преди седмица...

– Тъкмо затова – скъпернически процеди Смоуки. – Искаме да бъдем сигурни, че е в ред. Мога да ви уверя, че ще направим всичко по най-добрия начин... И напълно безплатно, разбира се.

– Вие май наистина ще се окажете по-различен от останалите търговци на коли – промълви жената от другия край на жицата.

– Иска ми се да бъде така, госпожо. Във всеки случай беше ми приятно да го чуя от вас!

Споразумяха се колата да бъде в сервиза в осем сутринта на следващия ден. Смоуки се извини за ранния час, но обясни, че иска проверката да бъде извършена от най-добрите му механици, които по това време са по-малко натоварени. Жената отвърна, че съпругът ѝ използва колата за работа, но утре ще се придвижи с някой познат или ще вземе автобуса.

И вторият му разговор приключи с подобен резултат, но при следващите два срещна съпротива – хората съвсем не бяха склонни да се разделят с колите си за цял ден. Доловил твърдостта им, той се отказа да настоява. При петото позвъняване обаче реши да смени тактиката – просто защото му омръзна да говори все едно и също.

– Не сме напълно уверени – каза той на собственика, който лично вдигна слушалката, – но според нас колата ви има някои фабрични дефекти. Чесно казано, малко ми е неудобно да ви безпокоя, но при нас грижата за клиента стои над всичко.

– Няма какво да се притеснявате – отвърна клиентът. – Радвам се, че сте решили да се обадите. Казвайте.

– Допускаме, че известно количество изгорели газове проникват в купето поради лошо уплътнение на ауспуховите тръби. Вие и хората, които возите с вас, няма да го усетите, но все пак съществува известна опасност. Откровено да ви кажа, че подобен дефект открихме в две от получените през тази седмица коли и решихме да проверим всички продадени бройки от тази партида, за да бъдем сигурни. Неприятно ми е да говоря за това, но става дума за малък пропуск от страна на производителя.

– Зная много добре как стават подобни неща и без да ми го казвате – отвърна клиентът. – Аз също съм в този бизнес и непрекъснато ми се налага да се боря с подобни проблеми. Днес е пълно с хора, на които изобщо не им пука! Ето защо ценя високо вашето отношение към клиентите!

– В моята фирма такова отношение е закон! – обяви Смоуки. – Уверен съм, че и вие прибягвате до подобни закони във вашата. Значи можем да разчитаме, че утре сутринта колата ви ще е тук?

– Разбира се. Ще я докарам рано.

– Ох, камък ми падна от сърцето! Цялата услуга ще бъде безплатна, разбира се, но за всеки случай ще ви помоля утре да карате колата си с отворен прозорец! – Артистът у Смоуки никога не пропускаше да се прояви.

– Благодаря за съвета. А ще ви кажа и още нещо, мистър. Впечатлен съм от вашето отношение и няма да се учудя, ако след време отново се обърна към вас!

С широка усмивка на уста, Смоуки положи слушалката.

Някъде към единайсет Лоти Потс и, нейният работодател се събраха да сверят получените резултати. Счетоводителката беше убедила четирима собственици да докарат колите си, а Смоуки – петима. Девет коли бяха напълно достатъчни, ако, разбира се, всички се появят. Но до утре сутринта има много време и някои от собствениците спокойно можеха да се откажат. Решил да се застрахова, Смоуки избра още осем имена от списъка и двамата с Лоти продължиха да въртят телефоните. Към обяд притежателите на тринайсет коли се бяха съгласили, под

въздействието на най-разнообразни доводи, да върнат своите возила във фирмата „Стивънсън Мотърс“

След това Смоуки проведе разговор с началника на сервиза Винс Миксън.

Жизнерадостен и приличащ на хрътка плешивец, Миксън приближаваше седемдесетте, но въпреки това ръководеше сервиза като опитен метрдотел. Имаше рядката дарба да определя повредата на всеки модел кола за броени секунди, освен това беше много добър организатор и се харесваше на клиентите. Но имаше и една сериозна слабост – беше алкохолик. Десет месеца в годината не близваше нито капка, но през останалите така се запиваше, че забравяше всичко на света, включително и работата си.

Едва ли някой друг работодател би търпял това положение и Миксън отлично го знаеше. А знаеше и друго – изгуби ли работата си, шансовете му да намери друга на тази възраст бяха съвсем нищожни. От своя страна Смоуки беше претеглил всички плюсове и минуси и както винаги безпогрешно беше открил изгодата за себе си. Когато не пиеше, Винс Миксън работеше великолепно, а когато влезеше в пиянския си цикъл, Смоуки съумяваше да се оправи и без него. Между двамата не съществуваха проблеми от морален характер и в ситуация като тази Смоуки можеше да разчита изцяло на Миксън.

Заеха се да организират утрешната работа.

Всяка пристигнала кола щеше да бъде щателно измита и почистена с прахосмукачка. Моторите също щяха да бъдат забърсвани, за да се застраховат срещу евентуалното хрумване на някой ревизор да повдигне капаците им. Всички лични вещи на собствениците щяха да бъдат извадени от колите, поставени в пластмасови пликове и надписани, за да могат да бъдат върнати обратно. Регистрационните номера също щяха да бъдат свалени, като и тук щяха да се водят най-внимателни сметки за избягване на евентуалните грешки. Гумите щяха да бъдат боядисани с черна боя, особено там, където протекторът е влизал в съприкосновение с пътната настилка.

След приключването на тези операции колите (най-вероятно десетина на брой) щяха да бъдат закарани в ограденото с телена мрежа празно място зад магазина, което служеше за склад на още непродадените коли.

И това беше всичко. Никой нямаше да се занимава повече с тях и два дни по-късно собствениците им щяха да си ги получат в абсолютно същото състояние, в което ги бяха докарали.

Междувременно обаче ревизорите щяха да ги включат в преброяването си и Смоуки се надяваше, че банката ще остане доволна от стоковата му наличност.

– Тия типове може би няма да се появят преди вдругиден – замислено промълви той. – А хората ще си искат колите още утре вечер. Следобед ще трябва пак да ги изредиш и да намериш някакъв претекст за задържането им.

– Бъди спокоен – отвърна Миксън. – Ще измисля каквото трябва.

– Ще бъда наистина спокоен, ако съм сигурен, че няма да докопаш шишето – изгледа го изпод вежди Смоуки.

Приличащият на хрътка началник-сервиз вдигна тържествено ръка и заяви:

– Докато трае всичко това, няма да близна дори и чаена лъжичка!

От опит Смоуки знаеше, че веднъж дадено, обещанието ще бъде спазено, но също така от опит беше сигурен, че времето на опустошителния запой приближава. Като шеф той рядко прибягваше до подобни предупреждения, но сега искаше да бъде абсолютно сигурен, че през следващите четирийсет и осем часа Винс Миксън ще бъде налице.

– А километражите? – сети се началникът на сервиза. – Колите сигурно са навъртели по неколкостотин мили.

Смоуки се замисли. Тук съществуваше реална опасност – някои банкови ревизори бяха запознати с трюковете на търговците и подлагаха на щателна проверка именно километражите на новите коли. Всяко превъртане на показанията се наказваше от закона, освен това тазгодишните модели пристигаха с фабрично пломбирани километражи.

– На тоя свят няма нищо, дето да не може да бъде разпломбирано – разсея съмненията му Миксън, след което измъкна от джоба си комплект миниатюрни гаечни ключове с особена форма. – Виждаш ли ги? Прозводство на специализираната фирма „Експърт Спешълти“ в Грийнвил, Южна Каролина. Всеки може да си ги купи и трябва да ти кажа, че вършат страшна работа. Няма километраж да им устои – само казваш колко да посочва!

– Ами новите модели с белите ограничители, които падат веднага, ако решиш да превърташ цифрите?

– Пластинките се пластмасови и се чупят при външна намеса. Но фирмата, която продава тези ключове, пусна на пазара и комплекти от тези пластинки, които не се чупят. Долар парчето. Вече си доставих две дузини, а поръчах и още. – Винс Миксън се ухили: – Остави тая работа на мен, шефе. Ще върна всеки километраж, който показва повече от

петдесет изминати километра. А преди да върнем колите на собствениците, ще ги наглася както са си били.

Смоуки доволно потупа своя служител по рамото.

– Винс, както винаги ние сме в отлична форма!

Някъде към единайсет сутринта на следващия ден това изявление се превърна в действителност.

Точно според прогнозата на Смоуки три коли не се появиха, но останалите десет бяха напълно достатъчни за начинанието им. В сервиза беше прекратена всякаква търпяща отлагане работа и всички работници се заеха с миене, чистене и боядисване на гумите. Лично Винс Миксън откара в склада първите обработени коли.

А банковите ревизори бяха започнали работа точно според подредането на имената в продиктувания от Йоланца списък, което беше добра новина. Двама от тримата търговци, на които Смоуки се беше обадил, вече телефонираха за пристигането на ревизорите. От всичко това можеше да се заключи, че ревизията на „Стивънсън Мотърс“ ще започне утре, макар че фирмата беше готова за нея още днес следобед.

Смоуки нямаше причини за тревога, ако, разбира се, истинското състояние на стоките му запаси остане в тайна през днешния и утрешния ден. В общи линии бизнесът му вървеше много добре, фирмата му беше солидна и тон беше сигурен, че само след около месец ще оправи счетоводството си и дефицитът му ще бъде почти напълно ликвидиран. Само пред себе си призна, че този път беше попрекалил. Но и друг път му се беше налагало да рискува – в противен случай едва ли би съумял да се задържи на гребена на вълната.

В единайсет и половина Смоуки се оттегли на почивка в кабинета си, където му беше поднесена обичайната смес от кафе и коняк. В същия час, незабелязан от никого, в магазина влезе Адам Трентън.

Посещенията на Адам – вече няколко на брой от началото на годината – постепенно започнаха да притесняват Смоуки. А в ден като днешния направо му беше неприятно да го види.

– А, здравейте! – учудено продума търговецът. – Не знаех, че имате намерение да ни посетите.

– Вече цял час съм тук – отвърна Адам. – Бях в сервиза. – Изражението му беше такова, че Смоуки притеснено се размърда в креслото си.

– Все пак бихте могли да ме уведомявате предварително за посещенията си – изръмжа той. – Тази фирма е моя в края на краищата...

– Шях да постъпя точно така, ако още в началото не бяхте ми казали... – Адам разтвори една черна пластмасова папка, от която не се разделяше при своите посещения тук, и започна да я прелиства: – Ето ... „за вас всичко тук е широко отворено, все едно, че е публичен дом с вдигнат покрив... Можете да прегледате счетоводните ни книги, досиетата, складовата наличност – всичко, на което има законно право вашата сестра.“ Това са ваши думи. А по-късно ми казахте...

– Добре, добре – прекъсна го Смоуки. – Не знаех, че сте записали думите ми... – После с внезапно подозрение впи очи в госта си и попита: – Да не би и сега да сте включили някой микрофон?

– Бих ви предупредил – отвърна Адам. – А иначе просто се радвам на добра памет и когато се заема с нещо, имам навика да си водя подробни записки.

„Кой Знае какво още има в тази папка с черни пластмасови корици“ – рече си Смоуки.

– Сядайте – покани го той. – Кафе?

– Благодаря – отказа Адам. – Ще постоя прав. Дойдох да ви кажа, че за последен път съм тук. Както и да ви уведомя, че ще препоръчам на сестра си да продаде своята част от предприятието. – Адам докосна папката в ръката си и глухо добави – А това тук ще предам в търговския отдел на нашата компания.

– Какво?!

– Чухте ме много добре – спокойно отвърна Адам.

– *Но какво, по дяволите, има вътре?!*

– Доста неща. Между другото и факта, че точно в този момент вашият сервиз методично сваля от употребявани коли всичко, което издава наличието на собственик, след което ги поставя на склад заедно с новите. Между другото вашият началник-сервиз е написал фалшиви поръчки за гаранционно обслужване, които без съмнение ще бъдат препратени за заплащане на нашата компания. А такова обслужване изобщо не е правено. В момента аз наистина не зная точно с каква цел вършите всичко това, но лесно мога да се досетя. И понеже става въпрос за интересите на Тереза, възнамерявам да позвъня в банката ви и да съобщя за всичко, което видях. Предполагам, че те ще ме осветлят по въпроса по-подробно...

– Господи Исусе! – тихо изстена Смоуки.

Сякаш покривът се срути върху главата му, и то в момент, в който най-малко го очакваше. Едновременно с това осъзна каква фатална грешка допусна, когато реши да се разкрие пред Адам и да му позволи

да надникне в „кухнята“ на неговия бизнес Беше решил, че Адам просто е един приятел и несъмнено умен човек с добро положение. Положение, до което едва ли би достигнал, ако не беше способен. Грешката на Смоуки беше, че го подцени, решавайки, че този човек едва ли има някакво понятие от неща като търговията с автомобили. Точно поради това свое заключение Смоуки реши да го обезоръжи със своята откровеност, която би трябвало да приспи у него всяка бдителност. Освен това Смоуки считаше, че веднъж уверил се в коректното му отношение към Тереза, Адам ще престане да се интересува от подробностите. Сега разбра на колко погрешен път е бил, но вече беше твърде късно.

– Направете ми една услуга – примоли се той. – Дайте ми ми-нута-две за размисъл, а после нека поговорим!

– Ще мислите единствено за начините, по които бихте могли да ме спрете – отвърна Адам. – Затова предварително ви предупреждавам, че нищо няма да се получи! Освен това вече сме говорили за всичко.

– Откъде, по дяволите, знаете какво ще мисля? – повиши глас търговецът.

– Е, хубаво... не зная. Зная само едно – вие сте мошеник.

– Мръсна лъжа! Бих могъл да ви дам под съд за обида!

– Изгарям от нетърпение да повтора епитета си пред свидетели, за да получите възможност да се оплачете в съда – отвърна Адам. – Но съм убеден, че няма да го направите!

Смоуки реши да измъкне каквото може.

– Но защо да съм мошеник? – примирително попита той.

Адам се отпусна в креслото срещу писалището му и разтвори черната си папка.

– Наред ли да карам?

– Разбира се, да ви вземат дяволите!

– Първото ви мошеничество е свързано с гаранционното обслужване. Начислявате си разходи за неположен труд. Подменяте напълно здрави части, след което отново ги използвате.

– Искам да ми посочите поне един конкретен пример! – настоя Смоуки.

– Разполагам с доста повече, но ето един от най-фрапиращите – в „Стивънсън Мотърс“ пристига една почти нова кола, която се нуждае от елементарен реглаж на карбуратора – започна да чете той. – Вместо реглаж обаче вашият сервиз сменя целия карбуратор и сметката за новата част се изпраща на фирмата производител, тъй като колата е все още в гаранция. След това подмененият карбуратор е регулиран, поставен в

склада и след известно време продаден за нов.

Адам разполагаше с датите и номерата на поръчката, фактурата и фабричния номер на подменения карбуратор.

– А кой ви е разрешил да си пхате носа из моя сервиз?! – яростно избухна Смоуки.

– Вие самият.

Адам знаеше, че за предотвратяване на злоупотреби от подобен характер съществува цяла наредба. Всяка компания от Голямата тройка разполагаше с такава. Но поради огромните мащаби на самите компании и големия обем на работата им по сервизното обслужване търговци като Смоуки съумяваха редовно да заобикалят правилниците.

– Не съм в състояние да следя за точното изпълнение на всяка поръчка в сервиза – започна да протестира търговецът.

– Но отговорността е ваша. Винс Миксън ръководи сервиза както му наредите вие – в момента също прави точно това. Между другото той върши и още една нередност – фалшифицира работното време по отделните коли и събира допълнителни такси. Искате ли примери?

Смоуки поклати глава. И през ум не му беше минавало, че този мръсник ще се окаже толкова внимателен наблюдател, че ще види и разбере толкова много неща. В главата му със светкавична бързина се за подреждаха всички възможни решения – по този начин някога преценяваше как да задмине състезателя пред себе си.

– Ще ви кажа и още нещо, което е свързано с измамата на клиентите ви – добави Адам. – Вашите продавачи продължават да начисляват лихва от сто долара при продажбите на кредит, въпреки че Актът за кредитирането отдавна обяви подобни лихви за незаконни.

– Но хората продължават да ги предпочитат!

– Искате да кажете, че вие ги предпочитате. Особено в случаите, когато вашите „девет на сто“ в действителност означават не по-малко от шестнайсет процента годишно!

– И какво толкова лошо има в това?

– Наистина съвсем не е лошо. Предполагам, че на това мнение са и всички търговци, които използват този трик. Но те едва ли биха изпаднали във възторг, ако разберат как работите вие в моменти на разпродажба... Как слагате стари дати на поръчките, как ги изпълнявате, когато ви изнася...

– Стига, стига! – простена Смоуки и вдигна ръце в знак на отчаяние.

Адам млъкна, а Смоуки за сетен път се увери, че тоя гип *наистина*

знае всичко! На практика той би могъл да обори част от предишните обвинения, както и да се изплъзне от други. Но с последното съвсем не беше така. За определени, строго фиксирани периоди от време фирмите производители прибягваха до отпускането на специални търговски премии за продажбата на залежали марки коли. Обикновено те се движеха между 50 и 100 долара на бройка и тъй като ставаше въпрос за хиляди коли, тези разпродажби се провеждаха по строго установени правила. Естествено, начини за заобикалянето им все пак съществуваха и Смоуки ги знаеше всичките. Но търговските отдели на фирмите производители се отнасяха изключително строго към тях.

Смоуки се запита дали Адам е успял да научи и за демонстрационните коли – миналогодишен модел, които фирмата му продаде за нови, след като им превъртя километражите. Сигурно!

Но как, по дяволите, успя този човек да научи толкова много неща за нула време?!

Адам би могъл да му обясни как. Би могъл да му каже, че за човек, който се занимава с производствено планиране в автомобилната промишленост, всичко това – внимателното проучване, систематичното проследяване, проверка и анализ на получената информация и сглобяването и в едно хармонично цяло – са неща, естествени като дишането. Освен това лично той бе свикнал да работи бързо.

Смоуки беше вперил поглед в писалището пред себе си и очевидно използваше времето, за да мисли – точно както беше помолил преди малко. Накрая вдигна глава и тихо попита:

– Но на чия страна сте вие в края на краищата? Чии интереси защитавате?

Адам очакваше подобен въпрос. Сам бе започнал да си го задава още снощи, а на няколко пъти и тази сутрин.

– Дойдох при вас като пълномощник на Тереза, която е моя сестра и притежава четирийсет и девет процента от тази фирма. И все още съм такъв. Но това съвсем не означава, че трябва да си затварям очите пред мошенически операции. И Тереза, и Клайд (ако беше жив) биха постъпили по същия начин. Ето защо ще изпълня всичко, за което ви предупредих.

– Нека поговорим. Казахте, че най-напред ще се обадите в банката. Така ли беше?

– Точно така.

– Е, добре, господин благородник, нека сега пък аз ви кажа какво ще се случи по-нататък! Банката ще изпадне в паника. Още днес

следобед тук ще гъмжи от инспектори, а утре рано ще вземат разрешение от прокурора, ще конфискуват активите ми и ще окачат катанците на вратата! Такааа... Споменахте, че после ще предадете записките си на търговците от вашата компания... И знаете ли как ще постъпят тези типове?

– Предполагам, че ще ви отнемат представителството.

– Излишно е да предполагате. Точно това ще направят!

За известно време двамата останаха безмълвни, без да отделят поглед един от друг. После търговецът се наведе над писалището и тихо попита:

– И, какво ще се случи на Тереза и дечицата? Колко според вас могат да струват четирийсет и девет процента от един умрял и погребан бизнес?

– Бизнесът няма да умре – отвърна Адам. – Компанията ще назначи тук свой временен пълномощник, след което ще намери и човек, на когото да продаде представителството...

– Пълномощник! И как според вас ще бъде ръководена тази фирма? От човек, който едва ли знае нещо за бизнеса? Всичко ще приключи с един красив фалит!

– Когато говорите за фалит, не трябва да забравяте, че сам сте тръгнали към него!

Смоуки стовари юмука си върху бюрото с такава сила, че всичко отгоре му се заклати.

– Няма да има никакъв фалит, ако ме оставите да играя играта както си знам! – изрева извън себе си той. – Ще фалирам само ако изпълните това, което сте намислили!

– Вие казвате така.

– Няма значение какво казвам! Сега ще извикам тук счетоводителката си и ще ви го докажа!

– Вече прегледах счетоводните ви книги заедно с мис Потс.

– А сега ще ги прегледате още веднъж, този път с мен, да ви вземат мътните! – Смоуки скочи от мястото си и заплашително се надвеси над Адам. Огромните му юмуци конвулсивно се свиваха и разпускаха, а очите му бясно пламтяха.

Адам сви рамене, а Смоуки вдигна слушалката и повика Лоти. Дишаше тежко и на пресекулки.

Работата им отне около час.

Час, в който Смоуки Стивънсън доказваше и убеждаваше, подкрепяше доводите си с набързо направени изчисления, които постепенно покриха цялото писалище. Едновременно с това Лоти Потс обясняваше начина, по който се водеше счетоводството, и съпоставяше най-новите данни с цифрите от предишни години.

Накрая Адам беше принуден да признае вътре в себе си, че, Смоуки *действително* би могъл да стъпи на краката си, ако, разбира се, получи възможност още поне месец да се отклонява от общоприетата практика и ако сегашната тенденция към съживяване на търговията с нови коли се запази. Алтернативата беше една – поемането на бизнеса от някой временно назначен човек, което, както правилно отбеляза Смоуки, почти сигурно ще доведе до катастрофа.

Но за да остане „Стивънсън Мотърс“ на повърхността, Адам ще трябва да си затвори очите пред измамата, която очакваше банковите ревизори. Времето на догадките отмина и той вече знаеше всичко. По време на разговора им Смоуки призна, че е „злоупотребил с доверието“ и описа начина, по който възнамерява да се справи с предстоящата ревизия.

Усети, че никак не му се искаше да научава за всичко това. Искаше му се никога да не беше се замесвал в тази бъркотия, което направи по молба на сестра си. За пръв път разбра колко са мъдри забраните, наложени от Комисията за защита интересите на компанията, предпазвайки нейните служители от финансови и всякакви други контакти с автомобилните представителства.

Лоти Потс събра книгата си и напусна стаята. Смоуки Стивънсън застана пред Адам с ръце на кръста и предизвикателно го изгледа.

– Е?

– Нищо не се е променило – поклати глава Адам.

– Ще се промени, но тази промяна ще засегне и Тереза! – меко и почти гальовно започна Смоуки. – Този месец ще си получи хубавичкия тлъст чек, но другия няма да получи нито цент! И още нещо – обвинихте ме във всички смъртни грехове, но не казахте нито дума за отношението ми с Тереза... Не казахте, че съм я мамил например...

– Защото не сте. Това е единствената област, в която нещата ви са в пълен ред!

– Но съм могъл да мамя и нея, нали?

– Предполагам, че е така.

– А аз не съм го правил! Нали точно това дойдохте да проверявате?

– Не съвсем – уморено отвърна Адам. – Сестра ми настояваше да се

запозная с перспективите пред фирмата... – Замълча, после добави: – Освен това имам и морални задължения към компанията си.

– Но не *те* ви изпратиха тук!

– Така е. Но не очаквах, че ще открия всички тези неща... А като служител на компанията нямам право да ги прикривам.

– Сигурен ли сте? Дори и заради Тереза и дечицата?

– Сигурен съм!

Смоуки Стивънсън замислено потърка брадата си. Яростта го беше напуснала и когато проговори отново, гласът му прозвуча съвсем спокойно:

– Адам, само за едно ще ви помоля. Наистина то ще помогне на мен, но вие ще го направите заради Тереза.

– Какво ще направя?

– Ще си вдигнете чуковете оттук още сега, в този момент! – разпали се отново Смоуки. – Ще забравите всичко, което научихте днес! И ще ми дадете два месеца да се стабилизирам финансово, защото във фирмата ми няма нищо, което да не може да се оправи за такъв период от време. Вие знаете, че е така!

– Не, не зная.

– Тогава знаете друго – предстои продажбата на ориона, а тя ще се отрази отлично на нашия бизнес!

Адам се поколеба. Орионът беше слабото място в цялата система на поведение, към която беше решил да се придържа. Ако беше убеден в успеха на тази кола, той не можеше да не се съгласи, че нейната продажба ще донесе солидни приходи и на „Стивънсън Мотърс“.

– Да допуснем, че приема вашето предложение – рязко каза той. – Какво ще се промени след два месеца?

Търговецът махна с ръка към папката с черни корици.

– Ами пак ще предадете бележките си на вашите хора от търговския отдел – точно така, както възнамерявахте да го направите. Е, тогава сигурно ще ми се наложи да продам всичко и да изгубя вашето представителство, но поне ще продам едно процъфтяващо предприятие. Кое то ще позволи на Тереза да получи поне два пъти повече за своя дял, а при всички случаи доста повече от това, което би получила сега – при една принудителна продажба.

Адам отново се поколеба. Въпреки че продължаваше да включва в себе си елемент на мошеничество, предложеният компромис обладаваше желязна логика.

– Само два месеца! – умолително промълви бившият автомобилен

състезател. – Не е чак толкова много!

– Един месец! – отсече Адам. – Един месец, считано от днес, и точка!

Смоуки въздъхна с облекчение, а от широката му усмивка Адам разбра, че е бил изигран. Почувствува се потиснат, защото беше направил компромис със съвестта и здравия си разум. Но взе твърдото решение, че точно след един месец бележките му за състоянието на фирмата „Стивънсън Мотърс“ ще се появят в търговския отдел на неговата компания.

За разлика от него Смоуки направо сияеше. Доверявайки се на здравия си търговски нюх, той инстинктивно беше поискал два месеца, макар че един му беше напълно достатъчен.

За един месец можеха да се случат много неща, между които и някой нелош шанс.

ГЛАВА ДВАЙСЕТ И ПЪРВА

Стройната стюардеса, обслужваща чакалнята на Юнайтед Еърлайнс, донесе чаша кафе в залата „Клуб 100 000“ на детройтското летище Метрополитън и я постави пред Брет Делъсантоу, който държеше телефонната слушалка. Наближаваше девет сутринта и за разлика от препълнената обща чакалня тук цареше приятна тишина. В тази зала никога не звучаха прирпените и следващи едно след друго съобщения за предстоящи полети, тъй като обслужването на високопоставените пътници се осъществяваше по един по-изтънчен и по-интимен начин.

– Няма защо да бързате особено много, мистър Делъсантоу – проговори момичето, след като остави чашата на масичката до креслото му с подвижна облегалка, – но до полет осемдесет и едно за Лос Анджелис остават още няколко минути.

– Благодаря – отвърна Брет, после отново притисна слушалката до ухото си и продължи разговора, който водеше с Адам Трентън: – Скоро ще трябва да тръгвам. Вълшебната птица вече чака да ме отнесе в рая!

– Трудно ми е да си представя Ел Ей³³ като рай – отвърна Адам.

Брет отпи глътка кафе:

– Човече, това е част от Калифорния, а сравнена с Детройт, Калифорния си е истински рай!

Адам беше в кабинета си в административната сграда на компанията, където току-що бяха приключили поредното обсъждане на ориона. Преди няколко дни – само две седмици преди началото на серийното производство, бяха възникнали сериозни проблеми във връзка с цветовото решение на тапицерията и вътрешното обзавеждане на колата. Групата за наблюдение на Отдела по дизайн, която внимателно следеше новия модел във всички етапи на производството му, беше стигнала до заключението, че някои от пластмасовите елементи на таблото изглеждат твърде „студени“ – един доста сериозен според нея недостатък, – а тапицерията и подовата настилка не хармонират помежду си.

Цветовите винаги създаваха проблеми. Всяка кола е съставена от най-малко стотина отделни фрагмента, които трябва да хармонират помежду си. Но материалите, от които са произведени те, твърде често притежават коренно различни химически съставки и пигментна основа

33. Популярно название на Лос Анджелис, образувано от първите букви на името му. – Б. пр.

и поради този факт съчетанието им в единен цветови отгънък е доста трудно. Адам току-що бе научил, че екипът от дизайнери и стилисти беше успял да реши успешно всички цветови проблеми въпреки кратките срокове.

На Брет му се прииска да отвори приказка за фарстара, работата по който бе задвижена паралелно по няколко линии, при това с удивителна бързина. Но той навреме се усети, че говори по открит телефон и се намира в клуб, в който сигурно чакат своите полети и представители на конкуренцията.

– Ще ти кажа нещо, което ще те зарадва – проговори Адам – Реших да помогна на Ханк Крайсъл с неговата мелачка Изпратих младия Кас-талди в Грос Пойнт да получи преки впечатления. Върна се много енту-сиазиран и това ме накара да говоря с Илрой Брейтуейт. Той също прие благосклонно идеята. В момента готвим доклад за Хюб.

– Чудесно! – с неприкрито удоволствие възкликна младият дизай-нер. Знаеше, че беше действувал по чисто емоционални подбуди, когато реши да говори с Адам, но какво от това? Напоследък все по-често сти-гаше до заключението, че автомобилната промишленост е длъжник на обществеността и именно нещо от рода на тази мелачка би й предоста-вило възможност да изкупи част от греховете си.

– Ти разбираш, че цялата работа може никога да не получи благос-ловията на Хюб – предупреди го Адам.

– Да се надяваме, че ще му докладваш в ден, в който „прахта е на стълбче“!

Адам добре знаеше какво иска да каже Брет – ако първият вицепре-зидент Хюб Хюйтсън хареса някоя идея, той започва да я защитава тол-кова разпалено, развива такава невероятна дейност в нейна полза, че – както казваха най-близките му сътрудници – „прахта няма време да се слегне върху земята и стои във въздуха, събрана на стълбче“. Едно от „стълбчетата прах“ на Хюб Хюйтсън беше орионът и то все още не се беше слегнало. Той имаше и други подобни стълбчета, които далеч не-винаги се оказваха успешни, но провалите бързо се забравяха и Хюйт-сън незабавно издигаше нови.

– Ще гледам да случя такъв ден – обеща Адам. – Желая ти приятно пътуване!

– Сбогом, приятелю! – Брет глътна наведнъж остатъка от кафето си, приятелски потупа по задните части стюардесата и се насочи към из-хода за заминаващи пътници.

Полет 81 на „Юнайтед“, който щеше да преодолее разстоянието

между Детройт и Лос Анджелис без междинни кацания, започна точно според разписанието.

Подобно на много хора, които на земята живеят напрегнато, Брет използваше само първа класа на трансконтиненталните лайнери. Такова пътуване осигуряваше четири-пет часа добра почивка, накъсвана по приятен начин от поднасянето на напитки, вкусна храна и от безупречното обслужване. Всичко това беше придружено от блаженото усещане, че никой не може да те хване по телефона или по някакъв друг начин независимо от броя на неотложните задачи, които се трупаха там долу, в ниското.

Този път Брет използва по-голямата част от тази почивка за мислене. За целия си живот, за миналото, настоящето и бъдещето. Вгълбен в себе си, той изведнъж откри, че от началото на полета бяха изтекли почти четири часа. Това стана, когато от репродуктора над главата му се разнесе приятният глас на командира на самолета.

– В момента пресичаме река Колорадо, приятели. Тук се събират границите на три щата – Калифорния, Невада и Аризона. Навсякъде времето е хубаво, над сто километра видимост. Седящите отдясно могат да видят Лас Вегас и района на езерото Мийд. А онези, които са отляво, ще видят точно под себе си водите на езерото Хавасу, където се монтира пренесеният от Англия Лондонски мост.

Брет, който беше сам на цял ред седалки от лявата страна, бързо се наведе напред. По небето нямаше нито едно облаче и въпреки че летяха на цели тринайсет хиляди метра, долу ясно се различаваха контурите на моста.

– Около тоя мост има куп смешни истории – непринудено продължаваше капитанът. – Хората, които го купили от англичаните, направили грешка. Те били убедени, че купуват моста, изобразен на всички рекламни дупляни за Лондон, а когато разбрали грешката си, вече било късно. На дупляните е изобразен мостът Тауър, а Лондонският, за който платили солидна сумичка, се оказал едно паянтово и допотопно съоръжение, което се намирало доста по-нагоре по реката. Ха-ха!

Брет продължаваше да гледа надолу и скоро по релефа на местността разбра, че вече летят над Калифорния.

– Бог да благослови родния ми край с неговото ярко слънце, с неговите огромни портокали, отвейни политици, най-различни религии и откачени манияци! – тържествено произнесе той.

– Казахте ли нещо, сър? – попита минаващата край него стюардеса – младо момиче със стройна и гъвкава фигура. Лицето ѝ беше силно

загоряло, сякаш цялото си свободно време прекарваше на плажа.

– Разбира се, че казах – отвърна Брет. – Питам се как ли прекарва вечерите си едно чудесно калифорнийско момиче като вас?

Стюардесата дяволито се усмихна:

– Това зависи най-вече от съпруга ми. Понякога предпочита да вечеряме у дома, а понякога отиваме...

– Ясно, ясно – прекъсна я Брет. – И да върви по дяволите цялата женска еманципация, нали? Едно време самолетните компании незабавно уволняваха момичетата, които са решили да се омъжат... и тогава всеки знаеше кому са подрязали крилцата!

– Стига това да ви утешава, бих казала, че сигурно щях да бъда заинтригувана, ако не трябваше да си ходя у дома! – отвърна момичето.

Дали и това не е част от инструкцията за поведение на стюардесите то време на полет, запита се Брет. Мислите му бяха прекъснати от отново оживелите репродуктори:

– Пак съм аз – вашият капитан, приятели. Изглежда, трябваше да настоявам да обърнете внимание на онази видимост от сто километра, за която споменах преди малко Току-що получих последната синоптична прогноза за района на Лос Анджелис. Там има тежък смог и видимостта е едва около километър:

Капитанът добави, че след петдесет минути кацат, и изключи уредбата.

Първите следи на смога се появиха над планината Сан Бернардино. Полет 81 се намираше на деветдесет километра от брега на океана и погледнал отново През илюминатора, Брет ужасено си каза: „И това е на цели деветдесет километра!“ Преди около година пак беше пътувал по същия път, но тогава смогът се появи чак над Онтарио, разположен на четирийсет километра от крайбрежната ивица. Май при всяко свое пътуване ще открива, че отровната фотохимическа мъгла е пропъзляла още по-навътре в континента и като зловонна гъба обхваща земята, която някога наричаха „златния щат“. Техният „Бойнг-720“ започна плавно да се снижава към международното летище на Лос Анджелис, но вместо да става по-контрастна и по-ясна, панорамата под крилата му се размиваше все повече в постоянно сгъстяващата се сиво-кафява мътилка, в която постепенно потънаха багрите, слънчевата светлина, крайбрежната ивица... Внушителната панорама на залива Санта Моника, която някога вълнуваше пристигащите по въздуха пътници, отдавна се беше превърнала в спомен. Настроението на Брет Делъсантоу спаднаше заедно с неотклонното снижение на самолета в гъстата отровна мъгла.

На десет километра източно от летището, точно според предсказанието на капитана, видимостта вече беше само километър и земята под тях едва се различаваше, макар че часовниците показваха едва 11:30 среднотихоокеанско време.

В сградата на „Юнайтед“ го очакваше пъргав млад човек от местния клон на компанията, на име Баркли.

– Дошъл съм със специална кола, мистър Делъсантоу – енергично каза той. – Къде ще отидем – направо в хотела или ще се отбием в колежа?

– Първо в хотела – отвърна Брет.

Главна цел на посещението му беше местният Колеж по дизайн към Центъра на изкуствата, но той реши да отиде там по-късно.

Макар и угнетен от вида на любимата му Калифорния, затисната под похлупака на разяждащото я отровно наметало, Брет се пооживи от суматохата, царяща около района на летището. Поотделно или заедно, колите винаги му правеха впечатление, а това с особена сила важеше в Калифорния, където хората просто живееха на колела и където бяха концентрирани над 11 процента от всички автомобили на Съединените щати. Именно това беше причината за прекомерното замърсяване на въздуха – Брет вече усещаше, че очите му започват да смъдят, а характерното дращене в ноздрите му доказваше, че смогът прониква и дълбоко в дробовете.

– Отдавна ли е толкова зле? – обърна се той към Баркли.

– Вече цяла седмица. Рядко имаме дори и половин ден, в който можем да видим синевата на небето... а цял ни се пада по-рядко и от Коледа. – Младият човек сбърчи нос – Опитваме се да обясним на хората, че не всичко идва от колите, а голяма част от мътилката се причинява от промишленото замърсяване.

– А вярваме ли си?

– Трудно е да се каже на какво вярваме, мистър Делъсантоу. Вие например вярвате ли, че проблемът с вредните газове на автомобилите отдавна е решен, както твърдят хората от автомобилния бранш?

– Когато съм в Детройт, вярвам. Тук обаче не съм толкова сигурен.

Брет знаеше, че проблемът се свежда до баланса между икономия и количество. Отдавна вече бяха в състояние да създадат двигател без никакви вредни газове, но той би струвал толкова скъпо, че колата би се превърнала автоматически в недостижима за обикновения потребител вещ – такава, каквато някога е била благородническата карета за босоногия селяк. За да бъде задържана цената на автомобила на приемливо

ниво, производителите прибягваха до технически компромиси, Но дори и с тях днешните коли изпусаха далеч по-малко отровни газове от недалечните си предшественици. Ала количеството си казваше тежката дума – броят на колите се увеличаваше с всеки ден, всяка седмица, всеки месец, всяка година. И крайният резултат на това стълпотворение личеше най-ярко именно тук, в Калифорния.

Стигнаха до колата, предназначена за Брет.

– Дайте да карам аз – каза той и взе ключовете от ръцете на Баркли.

Малко по-късно, вече настанил се в хотел „Бевърли Хилтън“ и освободил Баркли, Брет седна зад волана и се насочи към Колежа по дизайн, който се намиреше на Трета западна улица. Близо до него се издигаха сградите на телевизионната компания Си Би Ес, а от другата му страна беше Фермерският пазар. В колежа го очакваха с нетърпение и му устройоха радушно посрещане – той беше представител на една от компаниите, които назначаваха на работа немалък брой випускници, а и сам беше възпитаник на този колеж.

Сравнително малките сгради на учебното заведение както винаги бяха претъпкани със студенти. Тук всеки квадратен метър площ се използваше с пределна рационалност, без никакво разточителство. Не особено просторният входен вестибюл представляваше нещо като естествен придатък към класните стаи и често се използваше за неофициални събрания и приятелски разговори. Тук се усамотяваха и онези студенти, които искаха да се съсредоточат върху учебния материал.

Ръководителят на катедрата по промишлен дизайн поздрави Брет сред глъчката на несекващите нито за миг разговори:

– Някой ден ще трябва да помислим за създаването на по-спокойно местенце...

– Ако не бях предварително убеден, че е невъзможно, бих ви посъветвал да не го правите – отвърна Брет. – Това място трябва винаги да си бъде такъв парен котел, какъвто е в момента.

Той добре познаваше царящата тук атмосфера – всичко се въртеше около работата и професионалното ориентиране. *Тук няма място за аматьори!* – предупреждаваше един от особено популярните лозунги. *Тук трябва здраво да се работи!* За разлика от някои други факултети тук се изискваше максимално напрежение на силите. Студентите трябваше непрекъснато, ден и нощ, в почивните дни и ваканциите да работят и творят. Нямахме време за странични занимания. Някои от тях

периодично започваха да се бунтуват срещу непосилното натоварване, а други просто се отказваха. Но повечето успешно се приспособяваха и доказваха на практика написаното на друг лозунг. *Защо трябва да си внушаваме, че животът, за който се готвим, ще бъде лек? Той съвсем не е лек и никога няма да стане такъв!*

Последователното изграждане на трудови навици у младежите и високите изисквания на ръководството бяха двете основни причини, поради които производителите на автомобили уважаваха факултета и поддържаха постоянен контакт с учещите в него студенти. Компаниите често се конкурираха в предлагането на изгодни договори на най-добрите далеч преди тяхното дипломиране. Колежи по дизайн съществуваха и на други места, но местният Център на изкуствата единствен беше организиран специализиран курс по автомобилен дизайн. По тази причина всяка година поне половината от пристигналите да работят в Детройт млади дизайнери идваха от тихоокеанското крайбрежие.

Заобиколен от група студенти, Брет скоро привърши огледа на сенчестото вътрешно дворче, в което младежите си почиваха, пиеха кафе или безалкохолни напитки и хрупаха орехови ядки.

– Нищо не се е променило – заключи той. – Сякаш пак съм у дома.

– Само дето е толкова пълно, че игла да хвърлиш, няма къде да падне – обади се един от младежите.

Брет се засмя. Както всичко в тази сграда, дворчето беше толкова малко, че студентите използваша лактите си, за да могат да си намерят място. Но въпреки теснотията именно тук се учеха най-талантливите момчета, а тежкия тригодишен курс изкарваха само най-упоритите от тях.

Обменът на мнения и идеи – главна причина за присъствието на Брет – не спираше нито за миг.

Най-злободневна, разбира се, беше темата за замърсяването на въздуха – дори и тук, в малкото вътрешно дворче, смогът присъществуваше съвсем осезаемо. Слънцето, което би трябвало да блести ослепително ярко от лазурносинята шир, едва-едва проблясваше сред дебелия и издигащ се на много метри височина пласт мътилка. Тук също се усещаше щипане в носа и очите и Брет си спомни едно от предупрежденията на Американската здравна организация, в което се сочеше, че дишането на замърсения нийоркски въздух се равнява на изпушва-нето на пакет цигари дневно и по този начин нищо неподозиращите непущачи са изравнили шансовете си да заболят от рак с хората, които редовно пушат. Без съмнение в Лос Анджелис това важеше с много по-голяма сила.

– Е, нека чуя какво мислите по този въпрос – подкани компанията си Брет. Нали след десетина години именно тези момчета ще определят индустриалната политика на страната?

– Всеки, който живее тук, рано или късно стига до убеждението, че все някога нещо трябва да отстъпи – обади се един глас зад него. – Ако продължаваме така, скоро всички в този град ще умрем от задушаване!

– Лос Анджелис е особен случай – отбеляза Брет. – Поради географското разположение на града, резките температурни промени и обилната слънчева светлина могат тук е много по-лош, отколкото на други места.

– Случаят едва ли е толкова особен – възрази друг студент. – Ходили ли сте напоследък в Сан Франциско?

– А в Ню Йорк?

– А в Чикаго?

– Или пък в Торонто?

– Пък дори и в малките провинциални градчета в пазарен ден?

– Чакайте! – извиси глас Брет. – Тези настроения едва ли са най-подходящите за бъдещата ви професия! Защо тогава трябва да конструирате автомобили?

– Защото сме луди по тях! Защото ги обичаме! Но това не ни пречи да мислим, да знаем какво става, да се тревожим... – Тези думи принадлежаха на дългнест младеж с рошава руса коса, който се беше изправил в първата редица. Той прокара ръка по непокорните си къдрици и Брет забеляза дългите изящни пръсти на художника.

– Ако слушате какво говорят хората в Западните щати, а и не само там, ще стигнете до заключението, че бъдещето принадлежи на обществения транспорт – умишлено ги подкачи Брет.

– Стари приказки!

– На практика никой не желае искрено да използва обществения транспорт – обобщи едно от малкото момичета в групата. – Особено ако колата е практична и всеки може да си позволи да я купи. От друга страна, идеята за обществен транспорт си е чиста заблуда. Ако изчислите субсидиите, данъците и цената на самото пътуване, ще видите, че общественият транспорт е по-скъп и по-неефективен от личния. На практика всички са измамени. Всеки жител на Ню Йорк или Сан Франциско ще ви каже това!

– В Детройт бихте имали голям успех! – усмихна ѝ се Брет.

– Не го казвам заради това! – нетърпеливо тръсна глава момичето.

– Ясно – каза Брет. – Значи приемаме, че поне още половин век

автомобилът ще бъде основното транспортно средство. Но какъв трябва да бъде този автомобил?

– По-добър – отвърна един спокоен глас. – Много по-добър от сегашния... Освен това и на автомобилите количеството трябва да се намали.

– По въпроса за качеството спор няма – то наистина трябва да бъде далеч по-добро. Но интересно как може да се намали количеството?

– Длъжни сме да мислим по този въпрос, мистър Делъсантоу. Ако искаме да сме далновидни и разбираме, че това е за наше собствено добро.

Брет с любопитство огледа говорещия, който разбута останалите младежи и излезе напред. Още почти момче – ниско, мургаво и набито, вече с малко коремче, то далеч нямаше вид на интелектуалец, но тихият му глас звучеше толкова убедително, че останалите тутакси се умълчаха и сякаш доброволно му предоставиха думата.

– Доста често спорим – започна мургавият студент. – Онези от нас, които са избрали за своя специалност транспортния дизайн, искат да работят в автомобилната промишленост. Тя ни привлича страшно много. Колите са нашата страст. Но това съвсем не означава, че за Детройт ще тръгнем с капацити на очите.

– Продължавайте – помоли го Брет.

Връщането в студентските години, слушането на откровени младежки мнения, които все още не носят белега на поражения, разочарования, финансови и практически ограничения – за Брет всичко това беше едно вълнуващо събитие, нещо като своеобразно зареждане на душевните акумулатори.

– Автомобилната промишленост отдавна работи с чувство за отговорност – продължи мургавият. – Нейните критици често не искат да го признаят, но то е факт. Новият полъх се чувства съвсем осезателно – темите за замърсяването на околната среда, за безопасността, за качеството вече не са само теми за разговор. По тях се работи, и то сериозно!

Останалите продължаваха да мълчат. Междувременно към групичката се присъединиха още няколко младежи, явно от други курсове. Макар че в колежа се преподаваха още десетина художествени специалности, автомобилният дизайн привличаше вниманието на всички студенти.

– Но автомобилната промишленост има и други отговорности – продължи ниското момче. – Една от тях е именно количеството на произведените коли.

Странно – на летището сам се бе замислил за количеството на

автомобилите, сети се Брет.

– Нас ни изяждат именно бройките – говореше с тих глас мургавият студент. – Те провалят всяко усилие на производителя. Да вземем например безопасността. Уж произвеждаме все по-обезопасени коли, а какво става на практика? Броят на автомобилите по пътищата расте, а оттам расте и броят на катастрофите. Същото е и при замърсяването на въздуха. Днешните коли имат двигатели, които доскоро бяха само мечта. Почти не замърсяват въздуха. А доколкото ми е известно, скоро ще бъдат внедрени още по-чисти от екологическа гледна точка двигатели. Не е ли така?

– Така е – кимна Брет.

– Но *бройките* растат. Хвалим се, че произвеждаме по десет милиона коли годишно, но това означава, че каквото и да правим за контрола на отработените газове, замърсяването на въздуха ще продължава да расте. А това е ужасно!

– Да допуснем, че всичко, което казахте, е вярно. Но къде тогава е изходът? Да ограничим продажбите?

– А защо не? – попита някой.

– Ходили ли сте някога на Бермудските острови, мистър Делъсантоу? – зададе му неочакван въпрос мургавото момче.

Брет поклати глава.

– Главното островче има площ от едва трийсетина квадратни километра. Местното правителство е принудено да ограничава продажбата на коли просто за да имат място да се разминават. Първо поставиха ограничение върху кубатурата на двигателите, след това върху дължината и широчината на купетата. А накрая стигнаха до закон, според който едно домакинство не може да притежава, повече от един автомобил.

– Това са глупости! – обади се един от новодошлите.

– Не искам да кажа, че и ние трябва да бъдем толкова стриктни – отвърна мургавият. – Искам да кажа само, че все някога ще ни се наложи да теглим чертата. Според мен автомобилната промишленост няма да изпадне в криза, ако не произвежда днешните огромни количества, а и хората едва ли биха изпитвали някакви трудности. На Бермудите всички се чувствуват отлично.

– Подобно нещо тук вероятно ще доведе до национална революция – отбеляза Брет. – Освен това ограничаването на продажбите под нивото на търсенето ще означава, че атакуваме свободната инициатива. – Той се усмихна и добави: – Чиста ерес, нали?

Подобна мисъл действително би се сторила еретична на повечето

хора в Детройт. „Но нима наистина е такава? – запита се Брет. – Докога все пак автомобилната промишленост – наша и чуждестранна – ще произвежда все по-големи количества автомобили независимо от начина им на хранване? Няма ли някой някъде и по някакъв начин да обяви както на Бермудите: «Стига!» Не се ли приближава денят, в който контролът върху качеството на готовата продукция ще стане неизбежен в името на общественото благо? Почти навсякъде вече е ограничен броят на такситата и товарните автомобили. Защо да не бъде ограничен и броят на частните коли? Ако това не стане, един ден Северна Америка ще заприлича на задръстено кръстовище, каквото някъде е и днес. Следователно ръководителите на автомобилната промишленост биха проявили много по-голяма прозорливост и мъдрост, ако сами поемат инициативата за самоограничаване.“

Брет обаче силно се съмняваше, че някой от тях би проявил толкова здрав разум.

– Не всички тук споделяме мнението на Харви – обади се друг глас.
– Някои смятаме, че на света има място за още много коли.

– И възнамеряваме доста от тях да са наше дело!

– Точно така, по дяволите!

– Извинявай, Харви, но светът още не е дорасъл за твоите идеи!

Тези изявления обаче бяха последвани от глъчка на недоволство, която показа, че мургавият Харви има доста верни съмишленици.

Длъггнестият русоляв младеж, който беше казал, че са луди по колите, извика.

– Кажете нещо за ориона!

– Дайте ми скицник – отвърна Брет. – Ще ви го покажа!

Подадоха му някакво блокче и той бързо започна да скицира, а над главата му се струпаха всички, които бяха наблизко. Със смайваща окото бързина Брет нарисова колата отстрани и отпред, тъй като познаваше контурите на рожбата си така, както скулпторът познава силуета на фигурата, над която е работил години наред.

Наоколо се разнесоха възклицания:

– Грандиозно! Това вече е нещо!

Посипаха се въпроси. Брет отговаряше напълно откровено. Студентите често се радваха на подобни привилегии, тъй като именно те подхранваха интереса им към бъдещата професия. Но в края на разговора той все пак не забрави да прибере в джоба си нахвърляните скици.

Студентите се пръснаха по аудиториите и малкото вътрешно дворче опустя. По-късно Брет изнесе официална лекция, проведе

индивидуални разговори със студенти по автомобилен дизайн и даде оценката си на няколко изградени изцяло от студентите експериментални автомобила.

С изненада откри, че този випуск притежава особено изразена склонност към строгите и икономични форми, съчетани с максимална функционалност и целесъобразност. Любопитното беше, че към същите идеи се бяха насочили и самите те – той, Адам Трентън, Илрой Брейтуейт и останалите членове на екипа в онази паметна нощ преди два месеца и половина, в която започна да се избистря идеята за бъдещия фарстат. Докато обликът на бъдещата кола бавно и трудно се оформяше в строго охраняваното му ателие, той непрекъснато чувствуваше колко точна беше дефиницията на Адам. „Грозното е красиво!“ Тук, в Лос Анджелис, той още веднъж усети това.

Историята отдавна е доказала, че художествените тенденции, които лежат в основата на комерсиалния дизайн, винаги са възниквали по най-неочакван начин. Никой не знае как и защо се променя художественият вкус, кога точно се появява новата тенденция – вероятно човешките възприятия и предпочитания се намират във вечно движение и винаги са склонни към промяна. Докато разглеждаше студентските работи, без, разбира се, да обръща внимание на неизбежния за този етап процент на наивност и несъвършенство, Брет си спомни собствените си скици през последните месеци и изпита радостна възбуда от факта, че продължава да бъде на гребена на вълната и работи в духа на една едва зараждаща се принципно нова тенденция.

Очевидно част от неговия ентузиазъм се беше предал на студентите, с които разговаря през втория ден на посещението си в колежа. В резултат на тези разговори той се спря на двама от бъдещите випускници, които щеше да препоръча на кадровата служба на своята компания. Единият беше niskият мургав Харви, с когото разговаря във вътрешното дворче. Неговият скицист издаваше наличието на ярък талант и богато творческо въображение, рязко открояващи се от нивото на останалите. В Детройт несъмнено го очакваха сериозни трудности и конфликти, независимо къде точно щеше да постъпи. Защото притежаваше оригинално мислене и беше особняк, комуто едва ли биха затворили устата, когато вземе да защитава своите убеждения. За негов късмет автомобилните компании обикновено бяха благосклонни към особняците, макар че невинаги ги поощряваха. Търпяха ги, защото се беше наложило мнението, че именно техните възгледи са най-доброто средство срещу закостенялото мислене на останалите.

Но независимо от развоя на събитията Брет беше убеден, че двамата с Харви ще намерят общ език на детройтска почва.

Вторият му избраник беше върлинестият младеж с непокорния рус перчем, който също притежаваше ярък талант. Изслушал предложението на Брет, младежът каза, че вече има ангажимент с една от компаниите на Голямата тройка, която му осигурявала място на дизайнер веднага след дипломирането.

– Но ако мога да работя с вас, мистър Делъсантоу, аз положително ще предпочета вашата компания – откровено му каза той.

Брет беше трогнат и поласкан, но не знаеше какво да му отговори.

Причина за неговата несигурност беше решението, до което стигна в самотата на хотелската си стая през изминалата нощ – след около четири месеца, в края на годината, да напусне автомобилната промишленост завинаги! Ако, разбира се, нещо драстично не го задържи още известно време.

В самолета, който го отнасяше обратно на изток, той взе още едно решение – първият човек, който трябва да научи за това, несъмнено ще бъде Барбара Залески.

ГЛАВА ДВАЙСЕТ И ВТОРА

През август, по същото време, по което Брет Делъсантоу беше в Калифорния, в завода, където работеше Мат Залески, цареше истински хаос.

Вече две седмици редовното производство беше спряно. В цеховете се настанаха специализираните бригади, които трябваше да демонтират старата поточна линия и да сглобят онази, на която предстоеше да се произвежда моделът „Орион“.

За изпълнението на тази задача беше определен един месец. В края на този срок от конвейера трябваше да слезе първият сериен орион, а през следващите три-четири седмици щяха да се сглобяват онези количества, които щяха да заемат мястото си в изложбените зали на автомобилните представителства непосредствено след официалното показване на новия модел, определено за месец септември. После, в случай че прогнозите на търговския отдел се потвърдяха, темпото рязко щеше да нарасне и всеки месец от завода щяха да излизат по няколко десетки хиляди ориона...

Първите две седмици от срока за преустройство вече отминаваха и както обикновено в подобна ситуация Мат Залески се питаше дали ще издържи на прекомерното натоварване.

Голяма част от редовните работници бяха пуснати в годишен отпуск – за повечето от тях принудителен, а следователно и неплатен. На работа идваха само най-необходимите за преустройството работници и служители. От този факт на Мат Залески и останалите ръководители съвсем не им ставаше по-леко, тъй като обемът на работата непрекъснато нарастваше, а заедно с него нарастваха и неприятностите от постоянните неуредици, които имаха такъв характер, че пред тях обикновеният работен ден изглеждаше спокоен като водите на планинско езеро.

Специализираните фирми, които на практика преустройваха завода, бяха взискателни като окупационна армия. Не по-малко взискателни бяха и инженерите от главното управление на компанията, които помагаша на монтажниците със съвети и съдействие, но нерядко само им се пречкаха.

Директорът на завода Вал Рейскайнд и Мат попаднаха под кръстосания огън на постоянни искания за информация, спешни заседания и още по-спешни задачи, които обикновено не търпяха никакво отлагане.

Мат се занимаваше с голяма част от въпросите по практическото ръководство на завода, тъй като Рейскайнд беше още нов на своята длъжност. Беше заменил предишния директор Маккърнън само преди няколко месеца и макар че притежаваше отлични дипломи от Политехниката и Търговския институт, той далеч не притежаваше опита на Мат за решаването на практически проблеми – опит, придобит с цената на двайсетгодишен напрегнат труд. Въпреки разочарованието си, че не получи мястото на Маккърнън и началник му стана едно съвсем младо момче, Мат хареса Рейскайнд, който беше достатъчно умен, за да признае открито малкия си опит и да се отнася с необходимото уважение към по-възрастния си заместник.

Най-големите им неприятности бяха свързани с монтажа на новите и изключително сложни металообработващи машини, които само на теория работеха добре. От техническа гледна точка отговорността за функционирането на цялата система носеха фирмите предприемачи, но Мат Залески (добре знаеше, че те ще си отидат и той сам ще трябва да се справя с всяка възникнала впоследствие техническа неизправност. По тази причина той неотклонно следеше монтажните работи.

Най-големият им враг бяха изключително късите срокове. При смяна на конвейера времето никога не стигаше – поне той не помнеше случай, при който е можел да каже, че всички системи не действуват дни, а дори и часове преди изтичането на крайния срок. Цялата работа твърде много приличаше на строителството на жилищен блок, който никога не е готов в деня, определен за нанасяне на новодомиците. С тази разлика, че новодомиците можеха да почакаат, а производството на коли и камиони – не.

Неприятностите на Мат нараснаха и по друга, съвсем неочаквана причина. Ревизията на складовите наличности при прекратяване на производството на предишния модел разкри такива огромни липси, че им се наложи да проведат тотално и задълбочено разследване. Няма автомобилен завод, който да не понася значителни загуби от кражбите на различни части и атрибути. При наличието на хиляди работници в една смяна за крадците (външни или вътрешни) беше детинска игра да изнесат от завода задигнатите части.

Но в случая явно ставаше въпрос за добре организирана шайка, тъй като липсваха Над триста четиристепенни скоростни кутии, стотици гуми, значително количество радиоприемници, касетофони, климатични инсталации и други части.

В резултат заводът буквално бе залян от хората на охраната и

наетите отвън детективи. Мат не носеше пряка отговорност за случило се, но въпреки това бе принуден часове наред да разяснява начините, по които частите се изписват и влагат в готовата продукция. Досега не бяха открили никаква следа, но началникът на охраната сподели:

– Имаме определени подозрения и когато твоите работници се върнат, ще се наложи да разпитаме няколко от тях.

Междувременно детективите продължаваха да се могат наоколо и присъствието им досаждаше на всички останали, които се задъхваха от напрежение, за да изпълнят в срок поставените задачи.

Въпреки това напрежение Мат успешно преодоляваше трудности-те. С изключение на една, която за щастие не забеляза нито един заводски ръководител.

Това стана в кабинета му, в събота следобед. При смяна на модели-те седемдневната работна седмица беше нещо съвсем обикновено й Айрис Айнфелд – една от по-възрастните му секретарки, реши да му занесе чаша кафе. Мат с благодарност отпи от горещата течност, когато извед-нъж, без да разбере причината, усети как чашата се изплъзва от ръката му и кафето обля дрехите му.

Ядосан на собствената си небрежност, той понечи да се изправи, но вместо това се просна в цял ръст сред стаята. Когато по-късно размиш-ляваше за инцидента, си спомни, че левият му крак бе отказал да се под-чини, а изплъзналата се чаша беше държал с лявата ръка.

Мисис Айнфелд, която още не беше излязла, се втурна към него и му помогна да седне на стола. Искаше да извика „Бърза помощ“, но той я разубеди. Поседя неподвижен за известно време и усети как чувстви-телността в лявата част на тялото му постепенно се връща. Въпреки то-ва едва ли би успял да закара колата си до дома. Подпомогнат от Айрис Айнфелд, той напусна завода през един от задните входи, след което секретарката го откара със своята кола. По пътя я убеди да не казва на никого за случилото се, защото се страхуваше, че ще започнат да се от-насят с него като с инвалид. А това му беше по-противно от всичко ос-танало на този свят.

Прибрал се вкъщи, Мат успя да се съблече и да си легне. Стана от леглото чак на следващия ден подир обяд, който за щастие се оказа не-деля. Чувствуваше се вече далеч по-добре – само от време на време не-що странно помръдваше в гръдния му кош. В понеделник сутринта се чувствуваше уморен, но нищо повече. Отиде на работа както обикновено.

През време на почивните дни изпита чувство на дълбока самота.

Барбара беше заминала някъде и той бе принуден сам да се грижи за себе си. Когато жена му беше жива, той някак си по-лесно понасяше напрежението по промяната на моделите. Тя проявяваше разбиране, увеличаваше грижите си независимо от часа на завръщането му у дома. На масата неизменно го очакваха неговите любими ястия, приготвени с умение и грижа. Всичко това изглеждаше толкова далеч сега, а от смъртта на Фрида бяха минали всъщност само две години: Мат с тъга призна пред себе си, че никога през съвместния им живот не беше я оценявал както трябва.

Вечната заетост на Барбара не преставаше да го дразни. Той с неприязън приемаше факта, че тя има свой живот и своя работа. Искаше му се да я вижда у дома, изцяло на негово разположение... поне отчасти да запълва празнотата, която майка ѝ остави след себе си. В началото, непосредствено след смъртта на Фрида, Барбара вършеше точно това. Всяка вечер приготвяше нещо за ядене и двамата неизменно се хранеха заедно. Но с течение на времето другите ѝ интереси отново взеха връх, едновременно с това рязко нарасна и обемът на работата ѝ в рекламната агенция. Двамата вече рядко се срещаха в къщата на Ройъл Оук, с изключение на часовете за сън и няколкото забързани минути по време на закуска. Преди три-четири месеца Барбара го помоли да си вземат домашна прислужница, на която без всякакви трудности биха могли да плащат със своите две нелоши заплати. Мат обаче отказа. Сега, претрупан от напрегната работа в завода, съжали за това.

Фактически още в началото на август ѝ каза, че променя мнението си и тя може да потърси домашна помощница. Но Барбара отвърна, че е прекалено заета. Имала много работа в агенцията и съвсем не ѝ било до пускане на обяви и оглед на евентуалните кандидатки. Мат се отнесе пренебрежително към доводите ѝ, защото продължаваше да смята, че за дома трябва да се грижи жената, а мъжът – особено когато е под напрежение няма защо да се занимава с подобни проблеми. Но Барбара съвсем ясно му даде да разбере, че счита своята работа за не по-малко важна от неговата – едно отношение, което той нито приемаше, нито разбираше.

Мат Залески отдавна усещаше, че с течение на годините разбира и приема все по-малко неща от съвременния живот. Всяко разгръщане на вестника го караше да изпитва едновременно яд и смайване. Новините вече не се поднасяха по стандартния начин, старите морални ценности отдавна не означаваха нищо, а установените от векове порядки се рушаха направо пред очите му. Никой вече нищо не уважаваше. Младите се

отнасяха с пренебрежение към конституционната власт, към съдилищата и законността, към своите родители, към директорите на училищата, към армията и системата на свободна инициатива, а дори и към националното знаме, под, което Мат и неговото поколение се бяха сражавали и умирали по време на Втората световна война.

Според него бедата идваше именно от младите и неприязънта му към повечето от тях непрестанно растеше – все по-малко можеше да понася онези дългокоси типове, които не се различаваха от момичетата (той самият все още носеше военна прическа и се гордееше с нея като с медал), онези студенти многознайковци, които се задават с книжлета и цитати на Маклуън, Маркс и Че Гевара; войнствуващите чернокожи, които отказват да подобряват положението си стъпка по стъпка и искат да получат всичко наведнъж; всички онези протестиращи бунтари, които недоволствуват от всичко на този свят и пребиват с юмури всеки, който дръзне да не се съгласи с тях. Мат беше дълбоко убеден, че цялата тази банда е куха и незряла, че не знае нищо за действителния живот и с нищо не допринася за благо на обществото... Всеки път, когато мислеше за младите, изпитваше жлъч и кръвното му се вдигаше.

Макар и далеч от бунтарските настроения на студентите и разните протестиращи младежи, Барбара съвсем открито им симпатизираше. Сякаш бе една от тях. Мат беше убеден, че тези възгледи на дъщеря му се дължат на влиянието на близките и приятели и най-вече на онзи Брет Делсантоу, който му беше несимпатичен, и толкоз.

В действителност, подобно на много хора от неговото поколение, Мат Залески се беше оказал пленник на непроменимите си възгледи за света. В разговори, които обикновено завършваха с яростни кавги. Барбара напразно се опитваше да му внуши, че в света съществува нов начин на мислене, че доскоро непоклатимите убеждения и идеали са били подложени на основна преоценка, която е доказала техния фалш; че всъщност младежите ненавиждат не морала на своите родители, а криещото се зад него двуличие; ненавиждат не самите отдавна установени морални норми, а лицемерието и самозаблудите, които стоят зад тях. Тя беше убедена, че днешното време е време на преоценка и вълнуващи интелектуални промени, от които човечеството ще има несъмнена полза.

Опитите на Барбара завършиха с пълен провал. Лишен от въображение, Мат Залески виждаше в тези промени само негативното и разрушителното.

В подобно настроение, уморен и измъчван от остри болки в

стомаха, Мат Залески се прибра у дома. Барбара също си беше вкъщи, освен това имаше гост.

Гостът беше Роли Найт.

Срещнаха се привечер, след съответното посредничество на Ленард Уингейт. Искаше ѝ се да се запознае, по-отблизо с живота на чернокожите – най-вече с живота на Роли – както в гетото, така и след общуването му с хората от програмата за помощ за най-отчаяните. Очакваше, че наученото тази вечер ще ѝ помогне да попълни текста на документалния филм „Автомобилният град“, който вече беше влязъл в последната фаза на редактирането.

Отначало отидоха в прес-клуба, но там беше необичайно претъпкано и шумно и Роли започна да се притеснява. Импулсивно тя му предложи да го заведе у дома си и той прие.

Пийнаха по едно уиски с вода, след което Барбара набързо изпържи яйца с малко бекон, които изядоха на подноси във всекидневната. Роли постепенно се отпускате и разговорът потръгна.

След известно време Барбара донесе бутилката и двамата си наляха по още едно питие. Навън мракът постепенно се съгъстяваше и ясният летен ден отстъпи място на нощта.

Роли огледа удобната и с вкус мебелирана стая, в която не се долавяше дори и следа от претенциозност.

– На какво разстояние се намираме от пресечката на Блейн и Дванайсета улица? – попита той.

– Около осем километра.

Той усмихнато поклати глава:

– А на мен ми се струва, че са осемстотин!

На пресечката между Блейн и Дванайсета улица живееше Роли. Именно там бяха заснети кадрите от филма, на което присъствуваха Брет Делъсантоу и Ленард Уингейт.

Барбара си записа тези думи, преценявайки, че те съвсем няма да изглеждат зле като встъпление към филма.

Точно в този момент в стаята влезе баща ѝ.

Мат Залески замръзна на мястото си и смаяно се втренчи в невероятната гледка пред очите си – собствената му дъщеря седи на дивана редом с Роли Найт, в ръцете им – чаши, на масата – остатъци от неотдавнашна вечеря, а на пода между тях – начената бутилка уиски. В изненадата си Барбара изпусна бележника си и в момента той не се виждаше никъде.

Въпреки че в завода не бяха разменяли нито дума, Мат Залески и

Роли Найт моментално се познаха. С невярващо изражение на лицето, Мат продължаваше да мести поглед от Роли към Барбара. Явно в опит да демонстрира непринуденост, Роли широко се усмихна и лисна наведнъж остатъка от питието в гърлото си. Но след това изведнъж изгуби увереност и притеснено се размърда, като облизваше устните си.

– Здравей татко – започна Барбара. – Това е...

Острият глас на Мат я накара да млъкне. Втрещил заплашителен поглед в Роли, той рязко попита.

– Какво, по дяволите, правиш в моя дом, седнал като...

За дългите години, през които ръководеше автомобилен завод, завладял почти изцяло от черна работа ръка, Мат се беше научил да ги търпи. Но това беше само привидно. Дълбоко в себе си продължаваше да споделя възгледите на своите родители и техните съседи в Уайъндот, според, които негрите са непълноценни хора. И сега, в момента, в който виждаше, че дъщеря му забавлява един чернокож не някъде другаде, а в собствения му дом, той изведнъж бе обзет от неудържима ярост, към която се прибавиха напрежението и умората от последните дни. Говореше и действуваше, без да мисли за последствията.

– Татко! – остро каза Барбара. – Това е моят приятел мистър Найт. Аз го поканих и няма да...

– Млък! – Мат с мъка извъртя тежкото си туловище към дъщеря си.

– С теб после ще се разправам!

Лицето на Барбара пребледня.

– Какво значи това – да се разправам с мен?!

Мат беше престанал да й обръща внимание. Очите му продължаваха да бъдат заковани върху лицето на Роли, а ръката му рязко посочи кухненската врата, от която току-що беше влязъл.

– Вън!

– Татко! Да не си посмял! – Барбара скочи на крака и бързо тръгна към баща си. Той замахна и главата ѝ се отметна от тежкия плесник.

Сякаш всички бяха актьори в класическа трагедия – сега дойде ред на Барбара да не вярва на очите си. Това не може да бъде истина, помисли си тя. Бузата я болеше и сигурно щеше да се подуе, но сега това нямаше значение. Много по-важно беше вътрешното ѝ състояние. Изпитваше чувството, че някаква огромна скала изведнъж се е откъртила от мястото си – скалата на човешкия напредък и разбирателство, издигала се бавно и търпеливо в течение на векове. А под нея беше зейнала вонящата яма на безразсъдната ненавист и фанатизъм, които никога не бяха напускали съзнанието на Мат Залески. А тъй като беше дъщеря на този

човек, вината беше и нейна!

Отвън долетя шум на пристигаща кола.

Роли също беше станал на крака. Само преди миг го беше напуснала и последната следа от увереност, тъй като той се намираше в непознатата среда. Но увереността му бързо се върна и той презрително изгледа Мат.

– Плюя на теб, свиньо!

– Казах – вън оттук! Махай се! – с разтреперан от ярост глас повтори Мат.

Барбара затвори очи, „Плюя на теб, свиньо?!“

Но защо не в края на краищата? Не беше ли точно това мръсният живот? На омразата се отвръща с омраза!

За втори път през последните няколко минути външната врата на къщата се отвори. На прага застана Брет Делъсантоу, който жизнерадостно извика:

– Звъня, звъня – а никой не ме чува!

Той отправи широката си усмивка към Барбара и Мат, а после забележа Роли Найт:

– Здравсти, Роли! Радвам се да те видя. Как е животът, приятелю?

Мат Залески изпита леко чувство на несигурност, чул приятелския поздрав на Брет.

– Плюя и на теб! – отвърна му Роли, после хвърли изпълнен с презрение поглед към Барбара и излезе.

– Какво става тук, по дяволите? – смаяно запита Брет.

Идваше направо от летище Метрополитън, където преди по-малко от час се беше приземил самолетът му от Калифорния. Искаше да види Барбара веднага и да сподели с нея решението да промени целия си живот, да обсъдят планове му за бъдещето, които по време на полета към дома бяха започнали да се избистрят. Настроението му беше чудесно и именно то бе причина за шумното му нахлуване. Но вече разбра, че в този дом има сериозни проблеми.

Задавена от напирещите сълзи, Барбара едва успя да поклати глава.

Брет се приближи и нежно я прегърна през рамото.

– Успокой се, каквото и да се е случило! По-късно ще говорим.

Мат неуверено се обади:

– Вижте, аз може би...

– Не искам да те слушам! – кресна Барбара.

Успяла да се овладее, тя се отдръпна от Брет, а той на свой ред се обади:

– Вижте... ако си имате семейни недоразумения и искате да си вървя...

– Искам да си тук! – каза Барбара. – А когато си тръгнеш, и аз ще тръгна с теб! – Тя замълча и потърси очите му. – Нали вече два пъти ме питаш дали искам да дойда да живея при теб? Ако все още го желаяш, аз съм готова!

– Много добре знаеш, че го желая! – разпалено отвърна той.

Мат Залески, който уморено се беше отпуснал в близкото кресло, долови последните реплики и рязко вдигна глава:

– Да живеете заедно?!

– Точно така! – с леден глас отвърна Барбара. – Няма да създаваме семейство, защото никой от нас не го иска! Просто ще живеем в едно жилище, ще споделяме едно легло...

– Не! – изрева Мат. – За бога, не!

– Опитай се да ме спреш! – предизвикателно отвърна тя.

Няколко дълги секунди двамата се гледаха в очите, после Мат сведе поглед и хвана главата си в ръце. Раменете му потръпваха.

– Сега ще си взема само най-необходимото – обърна се към Брет Барбара. – А утре ще дойда за останалите неща.

– Чакай – каза Брет, без да отделя очи от сгърчената върху стола фигура. – Знаеш, че искам да сме заедно. Но трябва ли да става точно по този начин?

– Когато научиш какво стана тук, тогава ще разбереш! – хладно отвърна тя. – А сега или ме вземай със себе си, или се махай по дяволите! Мога да отида и на хотел!

– Ще те взема, разбира се – побърза да каже той.

Барбара се качи на горния етаж и за няколко минути двамата мъже останаха сами.

– Нямам представа какво е станало тук, мистър Залески – притеснено промълви Брет. – Но каквото и да е то, аз съжалявам...

Не получи отговор и побърза да излезе навън. Реши да изчака Барбара в колата.

Повече от половин час Брет и Барбара обикаляха из пустите улици, напразно надявайки се да открият Роли Найт. След като изнесе куфара си и колата потегли. Барбара забързано му разказа цялата история. Лицето на Брет видимо помръкна.

– Бедното момче! – промълви след известно мълчание той. – Нищо

чудно, че нападна и мен!

– А и мен!

– Вероятно е убеден, че всички сме еднакви. А и защо пък да не мисли точно така?

Преминаха бавно по поредната пуста улица. Малко преди ъгъла фаровете осветиха някаква сянка, но това се оказа един от съседите на Залески, който се прибираше у дома.

– Роли си е отишъл – каза Брет и хвърли кос поглед към седалката до себе си. – Ние обаче знаем къде живее...

В гласа му се долови колебание и двамата прекрасно разбираха на какво се дължи го. През нощта гетото на Детройт е опасно. Там твърде често стават въоръжени нападения и грабежи.

– Тази вечер не можем да направим нищо повече – поклати глава тя. – Да си вървим у дома.

– Нека не забравяме главното – отвърна той и отби до тротоара. Взе я в прегръдките си и устните им се сляха в продължителна целувка.

Доста по-късно двамата лежаха спокойно един до друг в тъмната спалня на Брет.

– Отворени ли са очите ти? – тихо попита Барбара.

– Да. – Брет лежеше по гръб и с ръце под главата, беше втренчил поглед в едва очертаващите се контури на тавана над него.

– Какво мислиш?

– Мисля за една глупост, която преди известно време изтърсих пред теб. Спомняш ли си?

– Да, спомням си.

Ставаше въпрос за онази вечер, в която Барбара приготвяше вечерята, а Брет доведе на гости Ленард Уингейт – първата им обща среща. Тогава, получил поредния отказ на Барбара да прекара нощта с него, той беше казал: *Ти си на двайсет и девет години, не е възможно да не си опитвала. За какво се противиш?*

– Но ти не възрази нищо! – опита да се оправдае Брет.

В отговор долетя нежният ѝ смях:

– Ако човек предварително знае...

– Добре, добре. – Въпреки тъмнината тя усети усмивката му и се извърна с лице към него.

– Но защо все пак не ми каза? – поиска да узнае той.

– Ох, не зная. Трудно ми е да говоря за подобни неща. Толкова ли е важно в края на краищата?

– За мен е важно!

Известно време лежах в мълчание, после Барбара отново проговори:

– И за мен е важно, ако искаш да знаеш. Винаги съм си мислела обаче, че трябва да го направя с някого, когото действително обичам! – Пресегна се и прокара пръсти по лицето му. – Най-накрая това стана.

Брет я прегърна и телата им отново се сляха.

– Аз също те обичам – прошепна той.

Съзнаваше, че в момента преживява нещо, което в живота рядко се повтаря. Все още не беше й казал за взетото в Лос Анджелис решение, не беше споделил и бъдещите си планове. Знаеше, че ако го направи сега, ще говорят до сутринта. Но тази нощ не му беше до разговори.

След миг неудържимото желание отново се появи и двамата забравиха всичко на този свят.

– Ако искаш, мога да ти кажа нещо... – въздъхна Барбара, когато отново лежах успокоени един до друг.

– Давай!

– Едва ли бих чакала толкова дълго, ако знаех, че е така хубаво! – притисна се към него тя.

ГЛАВА ДВАЙСЕТ И ТРЕТА

В началото на юни известно време след като Адам Трентън запозна Пиер Флодънейл със съпругата си на връщане от „колибката“ на езерото Хигинс, започна и романът на Ерика.

Няколко дни след онази неделна вечер Пиер се обади по телефона и предложи да обядват навън. Тя прие и срещата им се осъществи в малко уютно ресторантче в Стърлинг Хайтс.

След седмица отново се срещнаха, но този път след обяда се отправиха към един мотел, където за Пиер беше запазена стая. Без много приказки се озоваха в леглото и там Пиер показа такива качества, че Ерика успя да ги оцени едва когато се прибра у дома. От месеци не беше изпитвала такова пълно физическо и психическо удовлетворение.

През целия юни и по-голямата част от юли се виждаха при всяка предоставила им се възможност – както през деня, така и вечерите, в които Адам я предупреждаваше, че ще закъснее.

За Ерика тези срещи бързо се превърнаха в липсващото ѝ от дълго време насам блажено сексуално преживяване. С огромно удоволствие се наслаждаваше на младостта и свежестта на Пиер, на пламенната страст, която собствената ѝ физика събуждаше у него.

Всяка тяхна среща представляваше пълна противоположност на онова, което преди няколко месеца си бе позволила с ризи търговски пътник Оли. Макар да не ѝ беше никак приятно, тя понякога се сещаше за него и в такива, мигове потръпваше от погнуса. Изпитваше срам, защото бе допуснала това, колкото и дълбоко да бе отчаянието ѝ по онова време.

Сега отчаяние нямаше. Нямаше представа колко дълго ще продължи романът ѝ с Пиер, но много добре знаеше, че това ще си остане само роман, който все някой ден трябва да свърши. За момента му се наслаждаваше с всички фибри на тялото си, а очевидно същото важеше и за Пиер.

Насладата им носеше сигурност, а тя от своя страна бързо ги доведе до неизбежната в подобни случаи непредпазливост. Двата често започнаха да се появяват заедно на обществени места.

Едно от най-любимите им места беше „Дийрборн Ин“ – приятен ресторант в колониален стил с безупречно обслужване. Там ги привличаше и друго – зад ресторанта бяха издигнати няколко малки хижи, една

от които беше точно копие на жилището, обитавано някога от Едгар Алан По. Именно нея си бяха харесали двамата влюбени. На първия етаж имаше две уютни стаички с малка кухня, а на втория, непосредствено под стръмния алпийски покрив, беше спалнята. Двата етажа бяха напълно изолирани помежду си и се даваха поотделно на гостите на „Дийрборн Ин“.

При два от случаите, в които на Адам се налагаше да пътува извън Детройт, Пиер Флодънейл наемаше долния етаж, а Ерика – горния. И когато входната врата беше заключена, никой не можеше да знае кой ползува вътрешната стълба.

Ерика хареса толкова много малката историческа хижичка с нейните старинни мебели, че веднъж се тръшна на леглото и извика с пълен глас:

– Това е идеалното място за влюбените! И не би трябвало да се използва за нищо друго!

На което Пиер само изръмжа. Както обикновено той не само не беше способен да поддържа и най-елементарен разговор, но отказваше да проявява интерес към всичко, което не беше свързано с автомобилните надбягвания и секса. За състезания Пиер можеше да говори с часове, но всички останали теми го отегчаваха. На няколко пъти Ерика се опита да го увлече в разговор по някои актуални проблеми, за политика, изкуство... Но той или се прозяваше, или се въртеше на мястото си като непослушно хлапе, което не може да се съсредоточи за повече от няколко секунди. Всичко това я дразнеше и въпреки не-скритата си чувствена наслада понякога тя се улавяше, че страстно желае връзката им да бъде така пълноценна и в някои други отношения.

Някъде по времето, когато това желание беше започнало да се превръща в леко недоволство, имената им се появиха на страниците на „Детройт Нюз“.

За тях писа Елинор Бритмейър в своята страница за светска хроника. Мнозина я считаха за най-надарената в своята област журналистка на цяла Северна Америка, тъй като нито едно що-годе значително събитие от светския живот на автомобилния град не убягваше от вниманието ѝ. Ето какво беше написала сега:

„Красивият плейбой и автомобилен състезател Пиер Флодънейл и младата и не по-малко красива Ерика Трентън – съпруга на известния с качества си на плановик в автомобилостроенето Адам Трентън – продължават да се радват на взаимната си близост. Миналия петък те обядваха във «Волан» и както обикновено бяха изцяло погълнати от себе си

и едва забелязваха околния свят.“

Отпечатани във вестника, тези думи нанесоха тежък удар на Ерика. Първата ѝ мисъл беше, че още преди края на деня хиляди хора в Детройт и околностите му, между които немалко семейни приятели, ще прочетат бележката и ще направят съответните коментари. Внезапно ѝ се прииска да изтича до отворения гардероб и да се скрие в него. Едва сега осъзна колко глупаво непредпазливи са били и двамата – сякаш нещо ги тикаше нарочно да се излагат на показ! И ето че дойде времето горчиво да съжалява за това.

Бележката в „Детройт Нюз“ се появи в края на юли – около седмица преди Ханк Крайсъл да ги покани на вечеря в Грос Пойнт. Адам както обикновено беше донесъл у дома вестника и двамата си го разделиха, над чашите картини, които си бяха приготвили преди вечеря.

Ерика взе женската страница, на която се помещаваше и светската хроника, а Адам се зае да преглежда новините на първа страница. Той обаче винаги хвърляше по един поглед и на останалите страници, ето защо Ерика основателно се опасяваше, че светската хроника може да привлече вниманието му.

Стигна до извода, че ще направи грешка, ако се опита да изнесе част от вестника навън. Адам сигурно би забелязал, колкото и ловко да го направи.

Вместо това тя отиде в кухнята и реши да побърза с поднасянето на вечерята, като сметна, че зеленчуците са готови. Те не бяха, но тя видя, че до момента, в който остави вестника, за да седне на масата, Адам все още не беше стигнал до вътрешните страници.

След вечеря той се върна във всекидневната и както обикновено разтвори куфарчето с очакващите го документи. Ерика разтреби трапезарията и влезе при него. Подреди разбърканите илюстрирани списания, пръснати до чашата с кафе на съпруга ѝ, след което се зае да подрежда и разпръснатите страници на вестника.

В този момент Адам вдигна глава и каза:

– Остави ми вестника. Още не съм свършил с него.

През цялата вечер Ерика стоя на тръни. Разтвори някаква книга, но очите ѝ не изпусаха и най-дребното му движение. За нейно огромно облекчение той затвори куфарчето и се насочи направо към спалнята, вероятно изобщо забравил за вестника. Тя незабавно го скри, а на следващия ден го изгори без остатък.

Естествено, знаеше, че изгарянето на един екземпляр не означава нищо и Адам може да научи новината от всеки свой познат, който би

могъл да му покаже бележката или пък просто да я коментира по някакъв начин (което беше едно и също). Без съмнение мнозина от колегите му вече бяха прочели или най-малкото чули за тази сочна клюка. По тази причина през следващите няколко дни тя беше в постоянно състояние на нервно очакване, съзнавайки, че съпругът ѝ може да повдигне въпроса всеки момент.

В едно беше сигурна – ако Адам научи за бележката в „Детройт Нюс“, тя веднага ще го разбере. Съвсем не беше в характера му да избягва обсъждането на въпроси от всякакво естество, а още по-малко беше от онези съпрузи, които биха си извадили някакво заключение, без да изслушат и другата страна. Той обаче не каза нито дума и след около седмица Ерика започна да се успокоява. По-късно тя си обясни това странно състояние на нещата по единствения възможен начин – всички са били сигурни, че Адам е информиран по въпроса, и просто от неудобство или смущение са избягвали да го споменават пред него. Но каквито и да са били причините, Ерика изпита огромно облекчение.

Изпита това чувство и по друг повод – инцидентът ѝ даде възможност да постави на везни отношенията си с двамата мъже: Адам и Пиер. Във всичко, с изключение на чувствената наслада и твърде малкото време, което прекарваха заедно, резултатът беше в полза на Адам. Но за нещастие, а може би и за щастие сексът все още играеше важна роля в живота ѝ, ето защо тя отново се съгласи да се види с Пиер след няколко дни. Но този път взе всички предпазни мерки и срещата им се състоя отвъд реката, в Уиндзор, на канадска територия. Оказа се обаче, че тази е най-неудачната от всичките им дотогавашни срещи.

Беше принудена да признае пред себе си, че продължава да изпитва възхищение от интелекта на Адам, докато това качество напълно липсваше у Пиер. Въпреки изключителната си заетост Адам никога не губеше връзката си с околния свят, никога не беше се разделял с изключителното си чувство за отговорност и с твърдите си убеждения. Ерика изпитваше неподправено удоволствие да го слуша как говори, особено когато разговорът не се въртеше около проблемите на автомобилната промишленост. В същото време веднъж запита Пиер за мнението му относно скандала около общественото строителство – една тема, която вече седмици наред не слизаше от първите страници на детройтския печат – и изведнъж се оказа, че Пиер дори не беше чувал за него!

– Не ме засяга! – отсече той.

По същата причина не беше гласувал нито веднъж през живота си: „Не зная дори как се прави... не ми е интересно...“

Постепенно Ерика започна да разбира, че леглото съвсем не е достатъчно за една пълноценна интимна връзка. А когато си зададе въпроса с кого измежду всичките си познати мъже би завързала флирт – честно и бързо си отговори, че това може да бъде само Адам.

Разбира се, ако Адам си направи труда да изпълнява всичките си съпружески задължения!

За съжаление той рядко го правеше.

Не престана да мисли за него и в следващите няколко дни. Посещението им при Ханк Крайсъл я накара да изпита чувството, че бившият морски пехотинец неизвестно как съумя да изкара на бял свят най-добрите черти от характера на Адам. Тя прехласнато слушаше разговора им за мелачката и изключително умело задаваните въпроси на Адам. Чак на път за дома се сети и за другата страна на този човек, която някога беше притежавала – за пламенно влюбения в тялото ѝ мъж, който безвъзвратно си беше отишъл. Изпита отчаяние и гняв.

Именно под влиянието на това чувство тя му съобщи за решението си да иска развод и действително възнамеряваше да го направи. Нямахме смисъл да продължават по този начин съвместния си живот. Не промени това решение нито на другия ден, нито в дните, които последваха.

Наистина не предприе никакви конкретни действия за изпълнение на решението си и продължи да живее в къщата в Куортън Лейк, но окончателно се премести да ношува в стаята за гости. Просто прие, че за да свикне, ще ѝ е необходимо време и трябва да поживее в чистилището.

Адам не изрази никакъв протест. Очевидно беше убеден, че разногласията им, ще бъдат изгладени с течение на времето, въпреки че Ерика мислеше обратното. Тя продължаваше да поддържа домакинството, но и не отказа да се види с Пиер, който ѝ позвъни между две автомобилни ралита.

– Нещо не е наред! – заяви Ерика. – Усещам го, въпреки че мълчиш!

Пиер беше смутен и несигурен. Подобно на повечето младоци той не умееше да прикрива настроенятия си.

– Няма такова нещо – промърмори, излегнал се на леглото до нея.

Ерика се надигна на лакът-. Пердетата бяха спуснати и мотелската стая беше полутъмна. Все пак всичко в нея се виждаше съвсем ясно – безличното обзавеждане и типичните за всички мотели евтини мебели. Часът беше два следобед и те се намираха в едно от предградията на Бърмингам. Поради липса на време Пиер отказа продължителното

пътуване до Канада. Навън времето беше мрачно. В края на обедната информационна емисия по радиото съобщиха, че се очакват превалявания.

Тя се извърна към Пиер, чието лице също се очертаваше съвсем ясно в здрача. Той ѝ се усмихна, но зад усмивката му прозираше безпокойство. Светлите му коси стърчаха на всички, страни – без съмнение благодарение на ръцете ѝ, които само допреди минута бяха заровени в тях.

Вече беше успяла искрено да се привърже към този човек. Въпреки явната му посредственост в интелектуално отношение той си оставаше привлекателен. Дори прекалено високото му на моменти самочувствие, явно дължащо се на звездния синдром, тя възприемаше само като още едно доказателство за неговата мъжественост.

– Я престани да увърташ! – сопна му се тя. – Казвай какво ти тежи на душичката!

Пиер посегна към захвърлените до леглото панталони и затършува из джобовете за цигари.

– Е, хубаво – отвърна той, без да я гледа. – Мисля, че става въпрос за нас двамата...

– Какво за нас двамата?

Той запали и издуха дима към тавана.

– Отсега нататък все по-често ще бъда на пистата. Рядко ще идвам в Детройт. Помислих си, че трябва да го знаеш...

Замълча, а Ерика усети как я облива студена вълна. Направи усилие да не потръпне и тихо каза:

– Това ли е всичко, или има и още нещо?

Пиер притеснено се размърда:

– Какво друго?

– Ти по-добре знаеш!

– Не... Просто си мислех... Виждахме се прекалено често... вече от дълго време насам...

– Наистина. – Ерика направи опит да се сдържа, защото ясно съзнаваше колко ще бъде глупаво, ако изпадне в нервна криза. – Цели два месеца и половина!

– Ами! – в гласа му се прокрадна неподправена изненада. – Наистина ли станаха толкова?

– На теб май ти се струваше, че са много повече!

Пиер направи опит да се усмихне.

– Не е така.

– А как е тогава?

– По дяволите, Ерика! Просто няма да се виждаме за известно време, и толкоз!

– Какво значи известно време? Месец? Шест месеца? Година?

– Зависи как ще тръгнат нещата – неопределено отвърна той.

– Кои неща?

Той сви рамене и замълча.

– И какво ще Стане след това неопределено време? – настоя Ерика.
– Ти ли ще ми се обадиш, или аз на тебе? – Чувствуваше, че отива твърде далеч, но се дразнеше от неговите увъртания. Той отново не отговори и тя добави: – Значи оркестърът свири „Време за раздяла“, а? Значи ми даваш пътя? Ако е така, защо не ми го кажеш направо и да свършим веднъж завинаги?

Той моментално се възползува от предоставилата му се възможност:

– Май наистина е така!

– Благодаря ти за честния отговор! – Ерика си пое дълбоко дъх и добави: – Сега поне зная как стоят нещата.

Общо погледнато, тя едва ли имаше основание да се чувствава-обидена. Настоя за отговор и си го получи, макар че още от началото на разговора усети накъде вървят нещата. В душата ѝ се бореха най-различни емоции, но над тях постепенно взе връх наранената ѝ гордост, защото винаги беше считала, че тя първа ще прекрати тази връзка. Оказа се, че не е била готова за подобна стъпка и сега заедно с обидата в душата ѝ се промъкваха мъката, тъгата и самотата. Имаше достатъчно разум, за да не започне да спори и настоява. Това нямаше да промени нищо. Отдавна знаеше, че Пиер просто се пресята и взема събудилите любопитството му жени, а след това се отървава от тях точно по начина, до който прибягна сега. При мисълта, че. Отново ще остане сама, изведнъж ѝ се доплака, но направи усилие да се овладее. „Проклетата да бъда, ако му позволя да разбере колко дълбоко ме е засегнал“ – стисна зъби тя. После хладно продума:

– При създалите се обстоятелства не виждам защо трябва да стоим повече тук.

– Хей, я не откачай! – извика Пиер и протегна ръце изпод завивките. Тя рязко се отдръпна, скочи от леглото и се отправи към банята, взела дрехите си в ръце. При други обстоятелства Пиер би я последвал и игриво би я върнал в леглото. Така както беше направил в началото на тяхната връзка при едно от първите им скарвания. Но сега не направи

нищо подобно, макар че някъде дълбоко в душата си Ерика го очакваше.

Когато излезе от банята, откри, че и Пиер е напълно облечен и готов за излизане. Минути по-късно те бегло и почти машинално допряха устните си и се разделиха. „Доволен е, че раздялата стана мирно и тихо“ – бегло си помисли Ерика.

Пиер запали мотора на колата си и рязко подаде газ. Гумите остро изсвириха и в следващия миг на мотелския паркинг нямаше и следа от него. Ерика бавно го последва с откритата си кола. За секунда, докато той ѝ махаше с ръка, тя зърна познатата топла и приятелска усмивка.

Когато стигна първата пресечка, Пиер отдавна беше изчезнал.

Караше бавно и едва след като измина цял квартал, разбра, че не знае накъде отива. Часът беше близо три и навън започна да пръска си-тен и досаден дъждец – точно според прогнозата на синоптиците. Къде да отиде, какво да прави? През останалата част от деня... през останалата част от живота си? Внезапно, със силата на неудържим порой, тя бе обхваната от мъка, болка и разочарование – всички онези емоции, които в мотела беше успяла да контролира. Почувствува се отхвърлена и никому ненужна. По бузите ѝ се търкулнаха сълзи, но тя не ги забеляза. Продължаваше механично да шофира и бавно навлезе в района на Бърмингам.

Съвсем определено не ѝ се искаше да се прибере у дома, в празната къща на Куортън Лейк. Там я очакваха твърде много спомени, недовършени задачи и хиляди дребни проблеми, с които никак не ѝ се занимаваше точно сега. След като измина още няколко преки и съвсем произволно завиваше ту наляво, ту надясно, изведнъж се оказа в квартала Трой, на същия онзи зает от магазинчета площад, от който преди почти цяла година бе задигнала първото си шишенце със скъп парфюм. Тогава беше разбрала, че съчетанието на ум, бързина и здрави нерви може да ѝ донесе най-различни печалби. Паркира колата си и се насочи към покритите пасажи между магазините, без да обръща внимание на все по-усилващия се дъжд.

Под навесите спря и с едно-единствено движение избърса от лицето си и дъждовните капки, и сълзите.

Повечето магазини в търговския център бяха отворени. Ерика бавно се разходи из някои от тях, спирайки за малко пред обувките на „Бали“, играчките на „Ф.А.О.Шварц“ и пъстрото многообразие на някакъв моден бутик. Движеше се механично и не изпитваше желание да купи нищо от това, което виждаше. Настроението ѝ ставаше все по-вяло и

потиснато.

Готвеше се да, напусне поредния магазин, който предлагаше чанти и всякакви кожени изделия, когато вниманието ѝ изведнъж бе привлечено от едно куфарче. Бяха го поставили върху стъклена масичка в дъното на магазина, кафявата му кожа – истински английски бокс – матово проблясваше. Очите ѝ бавно обходиха магазина, след което отново се спряха върху куфарчето. „Нямам никаква нужда от такова куфарче“ – помисли си тя. Никога не бе искала да притежава подобна вещ и едва ли някога ще поиска. Още повече, че куфарчето символизираще всичко онова, което не можеше да понася – тиранията на донесената у дома служебна работа, всички онези вечери, които Адам прекарваше надвесен над собственото си широко отворено куфарче, безконечните часове, които ѝ бяха откраднати именно с помощта на подобни приспособления. И изведнъж, въпреки всичко, тя поиска да притежава това куфарче. Желанието ѝ беше диво, необуздано, силно! Трябва да го има – тук, сега, още в този миг! И ще го има!

Може би ще го подари на Адам в мига на раздялата. Ще бъде един великолепен подарък, натежал от многозначителна ирония.

Но дали да не го плати? Тя, разбира се, може да го плати. Но ще бъде далеч по-вълнуващо, ако просто го свали от поставката и си излезе – така, както бе правила много пъти досега. Това би ѝ запълнило деня, би прогонило скуката и отегчението.

Преструвайки се, че разглежда изложените стоки, Ерика внимателно огледа магазина. Усети как тялото ѝ бавно бива обземано от приятна възбуда – както винаги в подобни ситуации. Замайваше се от страха и дързостта, които се преплитаха в съзнанието ѝ.

Отбеляза, че магазинът се обслужва от трима продавачи – едно момиче и двама мъже, единият от които по всяка вероятност беше самият управител. И тримата бяха заети с клиенти. Двама-трима души се въртяха из магазина подобно на Ерика. Най-близо до нея някаква бабичка с миша физиономия разглеждаше етикетите на изложените куфари.

Старайки се да не привлича вниманието, Ерика бавно се приближи към масичката, върху която беше изложено коженото куфарче. Вдигна го и започна да го оглежда, сякаш го виждаше за пръв път. Бързият поглед наоколо я увери, че тримата продавачи продължават да са заети със своите клиенти.

Продължи да върти куфарчето из ръцете си. След миг го отвори и внимателно, пусна вътре висящите на конци етикети. После отпусна ръцете си – сякаш имаше намерение да постави обратно на поставката

малкото куфарче, но пръстите ѝ останаха върху дръжката. Още веднъж огледа магазина. Двама от разхождащите се клиенти си бяха излезли, а пред единия от продавачите се беше изправил нов клиент. Всичко друго си оставаше непроменено.

Без да бърза, тя завъртя куфарчето в ръката си и тръгна към изхода. Тесен проход водеше към двата съседни магазина. Разпънатата над прохода пъстра тента предпазваше купувачите от капризите на времето. От мястото си Ерика можеше да види малък фонтан, от който долиташе тих плясък на вода. Отвъд фонтанчето, застанал с гръб към нея, униформен служител от охраната разговаряше с някакво дете. Дори и да, я види навън, пазачът едва ли ще я заподозре в нещо, помисли си Ерика, докато посягаше към входната врата. Никой не я спря, никой не ѝ каза дори една дума. Колко лесно е всичко!

– Момент!

Строгийт и безкомпромисен глас долетя някъде изотзад и Ерика стреснати се обърна.

Гласът принадлежеше на онази тиха старица с мишото лице, която допреди миг изглеждаше толкова погълната от цените на куфарчетата. Сега обаче тя не изглеждаше нито тиха, нито стара. Очите ѝ гледаха твърдо, а устните ѝ бяха сурово стиснати. Тя се насочи с бързи крачки към Ерика и извика:

– Мистър Янси, насам!

В следващия миг около китката на Ерика се сключиха железни пръсти. Тя безуспешно се опита да изтръгне ръката си.

Обзе я паника.

– Пуснете ме! – опита се да протестира тя и просто усети как се изчервява.

– Кротко! – нареди ѝ старицата, която между другото се оказа на не повече от четирийсет години. Изглеждаше по-възрастна заради дрехите си, вероятно нарочно подбрани. – Аз съм детектив! А вие сте заловена в момент на кражба!

Управителят с бързи крачки се насочи към тях и полицейската служителка добави:

– Тази жена открадна куфарчето, което държи в ръката си! Спрях я в момента, в който се готвеше да напусне магазина.

– Добре – отвърна управителят. – Нека отидем отзад. – Подобно на полицейската служителка той също се държеше спокойно – сякаш предварително се беше примирил с неприятната задача, която му предстоеше. Ерика беше удостоена само с един бегъл поглед и изведнъж се

почувствува безлична като истинските престъпници.

– Хайде, тръгвай! – Детективката я дръпна към задната част на магазина, където вероятно се намираха канцелариите.

– Не! – Ерика се дръпна и разкрачи крака за по-голяма устойчивост. – Имате грешка!

– Грешките ги правят такива като теб, сестричке! – отвърна другата и хвърли ироничен поглед към управителя. – Случайно някой от тези да ви е казал нещо друго?

Човекът показваше явни признаци на притеснение. Ерика беше извикала доста високо и намиращите се наблизо хора извърнаха глави. Управителят съвсем не желаше сцени и красноречиво кимна с глава към дъното на магазина.

В този миг Ерика направи основната си грешка. Ако се беше подчинила, цялата история положително би приключила съвсем тихо и мирно, в съответствие с отдавна установените за подобни случаи правила. Щяха да я разпитат – е, сигурно не съвсем любезно, ако се съдеше по поведението на полицейската служителка, след което Ерика щеше да признае вината си и да помоли за снизхождение. По време на разпита щеше да излезе наяве и високопоставеното положение на нейния съпруг. След признанието, което тя, макар и неохотно, трябваше да напише със собствената си ръка, щяха да я пуснат да си върви и инцидентът – поне за нея – щеше да бъде приключен.

Показанията на Ерика щяха да бъдат изпратени в Бюрото за разследване, което функционираше от името на асоциацията на търговците на дребно. Там щяха да проверят дали нейното име фигурира в списъците на извършителите на други подобни кражби, след което щяха да преценят дали да я предадат на прокуратурата. Едва ли щеше да се стигне дотам, тъй като това беше първата ѝ официално регистрирана кражба.

Притежателите на магазини в детройтските предградия – особено на тези, които бяха разположени в райони като Бърмингам и Блумфийлд Хилс, имаха печален опит с доста жени, които без никаква нужда задигаха вещи от щандовете. И съвсем не им бяха необходими психологически познания, за да бъдат запознати с причините, които се криеха зад подобен род дейност. Най-често това бяха емоционалната неудовлетвореност, самотата и липсата на внимание – все състояния, в които най-често се оказват съпругите на изтъкнати деятели от автомобилния бранш. Но притежателите на магазини знаеха и друго – съдебното дело, в което е замесено името на някой влиятелен човек от автомобилната промишленост, ще им донесе повече вреда, отколкото полза. Хората от

този бранш притежават силно развито чувство за солидарност и сигурно биха бойкотирали всеки магазин, чийто собственик е имал неблагоприятното да заведе дело срещу някого от тях.

По тази причина магазините прибегваха до съвсем друга тактика. Предлагаха на заловената крадла да плати, откраднатата вещ и тя незабавно се подчиняваше. След установяването на самоличността ѝ собствениците изпращаха сметката на домашния ѝ адрес и това обикновено беше напълно достатъчно – повечето жени изпитваха такъв ужас от арестуването и суровия полицейски разпит, че вече-никога не повтаряха злостастния си опит. Но независимо от методите си магазините неизменно държаха да се действа дискретно, без излишен шум.

Но изпаднала в близка до отчаяние паника, Ерика сама си провали възможността да се прибегне до някой от дискретните компромиси. С рязко движение тя се изтръгна от хватката на полицейската служителка и хукна да бяга, без да изпуска от ръцете си куфарчето.

В продължение на цяла секунда изненаданите ѝ противници не предприеха нищо, а тя излетя през вратата и навлезе в прохода между магазините. Първа се окопоти жената детектив. Тя се завтече след Ерика и започна да вика:

– Сперете тази жена! Спрете я! Тя е крадла!

Дочул виковете, униформеният пазач рязко обърна гръб на детето и се изправи. Жената от охраната го видя и извика:

– Дръж онази, дето тича! Арестувай я! Куфарчето в ръцете и е крадено!

Пазачът се впусна след Ерика, а хората в пасажа наблюдаваха инцидента със зяпнала уста. Чули виковете, от магазините наизлязоха и други. Но никой не направи опит да спре бягащата Ерика, чиито токчета бързо почукваха по плочите на терасата. Следвана по петите от пазача, тя излезе на открито.

В съзнанието ѝ по кошмарен начин се запечатваха виковете, призрачно опулените лица и стъпките на приближаващите се преследвачи. Нима всичко това става в действителност? Не, не може да бъде! Всеки момент ще се събуди сред уюта на тихия си дом... да, всеки момент.

Но вместо това продължаваше да бяга към вратата, която отделяше търговската площ от паркинга. Натисна я с цялото си тяло, но въпреки това тя поддаде с влудяваща мудност. В следващия миг вече беше навън под дъжда, само на няколко метра от колата си.

Сърцето лудо блъскаше в гърдите ѝ и тя едва си поемаше дъх. Причина за това ѝ състояние беше не толкова бягането, колкото

вледеняващият страх. За щастие не беше заключила колата си. Мушна под мишница откраднатото куфарче и припряно отвори чантата си, за да потърси ключовете. По асфалта се разпиляха дребни вещи, но тя не им обърна внимание, защото ключовете вече бяха в ръцете ѝ. В движение напипа онзи, който задействуваше двигателя. Когато най-накрая стигна до колата, хвърли бегъл поглед назад и с ужас видя, че пазачът – младодлик здравеняк, е само на няколко крачки от нея, а доста по-назад тичаше и детективката. Разбра, че няма да успее. Не можеше да влезе в колата, да запали двигателя и да потегли, преди да са я настигнали. Инстинктивно почувствува, че сега вече последниците ще бъдат много по-тежки, и изведнъж я обзе отчаяние и ужас.

Точно в този миг пазачът се подхлъзна върху мокрия асфалт и тежко падна. Просна се в цял ръст и в продължение на няколко безкрайно дълги секунди остана зашеметен и неподвижен от болката.

Но неговият лош късмет даде на Ерика времето, от което се нуждаеше. Тя се хвърли зад волана, завъртя ключа и излетя от паркинга с пронизително свирене на гумите. Но едва потеглила, беше обхваната от ново безпокойство – дали преследвачите ѝ бяха видели номера на колата?

Разбира се, че бяха. Освен това разполагаха и с най-подробните й отличителни белези – последен модел открит автомобил, чийто цвят на яркочервен бонбон се различаваше от останалите като пробило снежните преспи пролетно цвете.

А сред разпилените по асфалта предмети се оказа и пачка кредитни карти, които носеха името и подписа на своята притежателка. Детективката започна да събира разпилените вещи, а пазачът, с подгизнала от водата униформа и болезнено навехнат глезен, закуцуква към телефонната кабина да уведоми местната полиция.

Всичко стана толкова лесно, че докато отвеждаха Ерика към своята кола, двамата униформени полицаи се усмихваха. Само преди минута полицейската лимузина се беше изравнила с откритата кола и седящата в нея патрулна двойка направи знак на Ерика да спре, без дори да прибъгва до светлинни и звукови сигнали. Тя незабавно се подчини, защото разбра, че всяка друга реакция от нейна страна би била чиста лудост – такава, каквато беше бягството от магазина.

Млади и симпатични момчета, полицаите действаха решително, но едновременно с това вежливо и коректно. Те далеч не я караха да се чувствува така унижена, както оная противна шпионка в магазина. Във

всеки случай вече се беше примирила. Знаеше, че е изпаднала в непоправима беда и всичко, което щеше да последва, е неизбежно и неумолимо като самата съдба.

– Получихме заповед да ви задържим, госпожо – проговори единият от полицаите. – Моят колега ще се погрижи за колата, ви.

– Добре – едва чуто отвърна Ерика и се насочи към задната част на полицейската лимузина. Полицаят отвори вратата пред нея, а когато я затръшна, тя разбра, че отвътре не може да се излиза, а стъклата, като в затворническа килия, са предпазени от здрави железни решетки.

Забелязал колебанието ѝ, полицаят добави:

– Такъв е правилникът, госпожо. С удоволствие бих ви поканил да седнете отпред, но ако някой ме види, сигурно аз ще заема мястото ви отзад!

На устните на Ерика се появи нещо като усмивка. Беше съвсем ясно, че не я считат за опасен престъпник.

– Друг път арестували ли са ви? – попита полицаят. Тя поклати глава.

– И аз тъй си помислих. Първия път няма страшно. Ако се държите както трябва, разбира се.

От районния полицейски участък запомни само полираното дърво на скамейките и покрития с плочки под. Там ѝ припомниха нейните права и задължения, след което я разпитаха за станалото в магазина. Ерика отговаряше кратко и ясно, съзнавайки, че времето на увъртане-то е минало. Направиха ѝ очна ставка с жената от охраната и пазача, които не криеха своята неприязън към нея, макар че тя потвърди напълно техните показания. Официално разпозна откраднатото куфарче и за пръв път се запита за какъв дявол ѝ беше притрябвало. След това я накараха да подпише показанията си и ѝ предложиха да телефонира – ако иска, на адвокат, ако иска, на съпруга си. Тя отказа. Отведоха я в малко помещение в задната част на участъка и я оставиха сама.

Началникът на районния участък Уилбър Аренсън не беше от хората, които лесно се размърдват. Много пъти по време на дългогодишната си кариера беше имал възможност да се убеди, че спокойствието и липсата на припряност са неща, към които си струва да се придържа човек – естествено, ако обстоятелствата позволяват. Сега, без да бърза, преглеждаше протоколите за кражбата в един магазин от района си. Внимателно изчете всичко – от опита за бягство до задържането на нарушителката от алармирана по радиото дежурна кола. Името на жената беше Ерика Маргарет Трентън, двацет и пет годишна, омъжена, с местожителство

в Куортън Лейк. Беше подписала протокола с пълните си самопризнания доброволно, без никаква съпротива.

По всичко личеше, че на делото трябва да бъде даден ход. Жената щеше да бъде обвинена в кражба и вероятно осъдена. Но в този районен полицейски участък на Детройт далеч не всичко се вършеше съгласно инструкциите.

Така например началникът не беше длъжен да преглежда документите за всяко дребно престъпление, но в някои случаи подчинените му преценяваха, че трябва да ги види и те се появяваха на писалището му.

Трентън. Това име му беше познато. Шефът не знаеше при какви обстоятелства го беше срещал, но сигурен, че паметта няма да го подведе, той не се напрягаше да си спомни на всяка цена, а спокойно продължи да чете дознанието.

Друго отклонение от инструкциите извърши дежурният сержант, който, познавайки добре начина на работа на своя началник, все още не беше вписал в официалния регистър данните на арестуваната. По този начин репортерите не можеха да получат информация за самоличността на арестуваната и предявеното срещу нея обвинение.

Няколко обстоятелства по това дело възбудиха любопитството на шефа. На първо място между тях беше фактът, че мотив за деянието съвсем не бяха финансовите проблеми. В откритото сред изпадналите от чантата на обвиняемата вещи портмоне имаше над сто долара в брой, значително количество кредитни чекове на „Америкън Експрес“ и „Дайнърс К्लъб“, както и карти за кредитиране от редица големи магазини. А чековата книжка, която беше открита вътре в чантата, издаваше наличието на солидна банкова сметка.

Шефът Аренсън знаеше всичко за обезпечените жени, които крадяха из магазините, знаеше всичко и за техните подбуди. Ето защо не остана изненадан от паричната страна на въпроса. По-интересно беше нежеланието на арестуваната да даде сведения за своя съпруг и отказът ѝ да се свърже с него по телефона.

Това, разбира се, не можеше да ѝ помогне. Дежурният следовател беше проверил на чие име е регистрирана колата ѝ и се оказа, че тя е собственост на една от трите най-големи автомобилни компании. След кратка справка с нейния отдел за охрана стана ясно, че това е една от двете коли, които са отпуснати на мистър Адам Трентън.

Макар и да не беше длъжен да го прави, човекът от охраната им беше дал необходимите сведения. Извършилият проверката полицай беше отбелязал този факт в своето донесение. И сега едрият набит полицейски

началник Уилбър Аренсън – приближаващ шейсетте мъж с оредяла коса, се зае да прави преценка на създалото се положение.

Той отлично знаеше, че куп служители на автомобилните компании разполагат със служебни коли. Но по две получаваха само най-високопоставените от тях.

Не му беше необходима кой знае каква проникателност, за да стигне до заключението, че задържаната Ерика Маргарет Трентън (намираща се в момента зад вратата на една малка стая за разпит вместо в обикновена килия – друга предвидлива постъпка на дежурния сержант) е съпруга на влиятелен човек.

Шефът искаше да знае само едно – точно колко влиятелен е той? Каква беше неговата власт, с какви връзки разполагаше?

Шефът отделяше толкова време за подобни въпроси именно по причината, заради която обитателите на детройтските предградия държаха да имат отделни полицейски участъци за всеки район. В градската управа периодично се повдигаше въпросът за обединяване на разпокъсаните полицейски сили на Голям Детройт в една обща административна единица с централно управление. В подкрепа на тази идея се изтъкваше, че подобна реорганизация би подобрила рязко ефективността на полицейските действия във всички градски райони и би елиминирала дублирането, а оттам ще се стигне и до снижение на разходите за издръжка на полицията. Посочваше се, че на много други места централизацията вече дава отлични резултати.

Но предградията – Бърмингам, Блумфийлд Хилс, Трой, Диърборн, Грос Пойнт и много други – неизменно и решително се противопоставяха на такива мерки. А поради факта, че най-влиятелните граждани на Детройт живеят именно там, проектът неизменно търпеше провал.

Вероятно съществуващата система на малки и независими полицейски сили действително не беше най-удачната за осигуряване на еднаква закрила за всички детройтски граждани, но именно тя предлагаше на местните жители с известни имена онези малки вратички, през които, в случай на дребни закононарушения, се измъкваха самите те, членовете на техните семейства и техните приятели.

Момент, момент! Шефът изведнъж си спомни къде беше чувал името Трентън. Преди шест-седем месеца беше ходил да купи кола за жена си от автомобилното представителство на Смоуки Стивънсън. Беше една събота и там, в изложбената зала, Смоуки го запозна с Адам Трентън от главното управление на компанията. По-късно, докато уточняваха условията на продажбата, Смоуки отново спомена името на

Трентън, предсказвайки му бляскава кариера, която може да стигне дори до президентското кресло.

Връщайки се отново върху инцидента и възможните последици от него, шефът Аренсън изпита чувство на дълбоко удовлетворение от въздържаността, която беше проявил. Сега вече не само беше сигурен, че задържаната е важна клечка, но и знаеше към кого трябва да се обърне за допълнителна и вероятно още по-полезна информация.

Вдигна слушалката на директния си телефон и набра номера на Смоуки Стивънсън.

ГЛАВА ДВАЙСЕТ И ЧЕТВЪРТА

Сър Пърсивал Макдауел Стайвесънт и Адам Трентън се познаваха и бяха приятели вече повече от дваисет години. Приятелството им се характеризираше с наличието на големи паузи – понякога по две-три години нито се виждаха, нито се чуваха, но оказали се в един и същи град, те неизменно намираха начин да се срещнат и отношенията им се подновяваха с такава лекота, сякаш никога не бяха се разделяли.

Вероятно една от причините за трайността на това странно приятелство се дължеше на коренната противоположност на характерите им. Макар и с богато въображение, Адам беше преди всичко прагматик и отличен организатор, който умееше да реализира на практика всичките си начинания. Също с богато въображение и все по-нарастваща напоследък репутация на изключителен учен, сър Пърсивал си остана отчаян мечтател, който преодоляваше ежедневните проблеми с цената на върховни усилия. В общи линии той беше от онзи тип хора, които без никаква трудност биха изобретили оригинален цип за закопчаване, но самите те непрекъснато забравят да вдигнат ципа на собствените си панталони.

Двамата се отличаваха коренно и по своя произход. Сър Пърсивал беше последна издънка на стар английски земевладелски род. Благородническата му титла беше съвсем автентична, наследена от неговия баща. Докато бащата на Адам беше един обикновен стоманолеяр от Бъфало, щата Ню Йорк.

Запознаха се в университета в Пардю. Бяха връстници и завършиха по едно и също време – Адам Политехниката, а Пърсивал, когото всички наричаха просто Пърс – Физическия факултет. В продължение на Няколко последвали години Пърс събра в колекцията си най-различни научни титли, и то с такава лекота, с каквато децата берат полски цветя. Известно време след това се занимаваше с научноизследователска дейност в компанията на Адам и сътрудничеството му с „мозъчния тръст“ остави ярки следи – именно Пърс беше ученият, който разработи нови насоки в приложението на електронните микроскопи.

През онези години двамата бяха неразделни. Адам все още не се беше оженил за Ерика, а Пърс доста време след това си остана заклет ерген.

До един момент Адам проявяваше умерен интерес към хобито на

Пърс да майстори старинни цигулки, върху които неизменно се гравираше марката „Страдивари“, но по-късно не откликна на предложението му да изучават заедно руски. Пърс се залови самичък с тази задача по една съвсем проста причина – неизвестно кой го беше абониран за някакво съветско списание. След по-малко от година той вече с лекота го изчиташе от край до край.

На външен вид сър Пърсивал Стайвесънт беше кльощав дългуч със скръбна физиономия (което не отговаряше на действителния му темперамент) и разсеян вид (което беше вярно). Според Адам годините изобщо не бяха го докоснали. Рядко губеше вроденото си добродушие, но когато се концентрираше върху някой научен проблем, светът наоколо – включително седемте му буйни деца – преставаше да съществува. Този контингент планомерно нарастваше с по една бройка годишно от мига, в който се беше оженил. Беше се решил на тази съдбоносна за него стъпка малко след като напусна автомобилния бранш. Жена му беше приятна, с апетитна външност луда глава, на която най-малко от всичко подхождаше импозантната титла лейди Стайвесънт. През последните няколко години непрекъснато увеличаващото се семейство се беше настанило в една къща близо до Сан Франциско, която приличаше на щастлива лудница.

Именно от Сан Франциско беше долетял Пърс сега. И то със специалната задача да се срещне с Адам. Срещата им се състоя в кабинета на Адам, в късния следобед на един горещ августовски ден.

Предния ден беше телефонираше за пристигането си и Адам му предложи да не търси хотел, а направо да идва в къщата на Куортън Лейк. Ерика го харесваше и Адам се надяваше, че старият приятел ще поразсее напрежението, което продължаваше да се трупа в семейството му.

Но Пърс отказа:

– По-добре да не идвам, старче. Видя ли се с Ерика, тя ще ме попита защо съм дошъл... А предполагам, че ти ще искаш да й го съобщиш със свои думи...

– А защо всъщност идваш? – полюбопитствува Адам.

– Може би да си потърся работа...

Впоследствие се оказа, че сър Пърсивал съвсем не си търси работа, а е дошъл, за да предложи такава на Адам.

Една компания от Западното крайбрежие, която се занимаваше с производството на сложна електронна и радарна техника, изведнъж изпита нужда от енергичен ръководител. Пърс пък се оказа един от

нейните основатели и заемаше длъжността вицепрезидент по научните въпроси. Именно той беше препоръчал Адам на колегите си и в момента разговаряше с него и от тяхно име.

– Ще те направим президент на фирмата, старче! – обяви той. – Ще започнеш кариерата си от самия връх!

– Точно същото казал някога Хенри Форд на Бънки Кнудсен³⁴ – жлъчно отвърна Адам.

– В нашия случай нещата сигурно ще се подредят по-добре, защото мислим да те направим един от главните акционери. – Пърс спря поглед върху Адам и челото му леко се набърчи. – Искам само едно от теб – сериозно добави той. – Да не възприемаш лекомислено Онова, което ти казвам.

– Никога не съм го правил – отвърна Адам и си помисли, че това е едно от нещата, върху които се крепи тяхното приятелство. Винаги се бяха отнасяли с уважение един към друг и имаше защо. Адам беше постигнал вече немалко в автомобилния бранш, а Пърс, въпреки страшната си разсеяност и неувереност при вземането на важни решения, превръщаше в смайващ успех всяко свое научно начинание. Още преди днешната им среща Адам вече беше дочул нещичко за компанията от Западното крайбрежие, която доста бързо си беше създавала солидна репутация благодарение на постиженията си в областта на електрониката.

– Компанията ни е малка – обясни Пърс – Но твърде бързо се разрастваме.

После се зае да разказва как няколко души – учени като него, решили да я основат, за да мотат да приложат на практика изобилието от нови идеи в областта на електронната технология. Насочили се специално към разработката на нови енергийни източници и пренасяне на енергията на далечни разстояния. Техните проекти трябвало да облекчат положението на големите градове с развита промишленост, но едновременно с това предвиждали коренна промяна в начина на снабдяване с хранителни продукти главно на базата на нови методи за увеличаване на поливните площи в селското стопанство. Екипът от учени вече беше постигнал забележителни успехи в някои области и според думите на Пърс „компанията вече не само си изкарва хляба и маслото, но остава и за малко конфитюр“, т.е. пред нея има отлични перспективи.

– Основните си проучвания правим в областта на

34. Уилям Кнудсен (1879–1948) – американски индустриалец, започнал кариерата си при Форд, но впоследствие станал президент на „Дженеръл Мотърс“. – Б. пр.

свърхпроводниците – съобщи му Пърс. – Знаеш ли нещо за тях?

– Много малко.

– Когато направим своя пробив – а ние сме уверени, че ще го направим, – свърхпроводниците ще предизвикат истинска революция в областта на енергетиката и металургията. После ще ти разкажа още много неща... Проектът ни може да се превърне в изключителен успех!

Но в момента компанията се нуждаела преди всичко от опитен ръководител с новаторски идеи.

– Ние, старче, сме учени. Ако ми позволиш подобен израз – под един чадър сме събрали куп умни глави. Но сме принудени да се занимаваме с неща, за които нямаме необходимата подготовка – цялата там ръководна дейност, организация, бюджети, финанси и всичко останало... А искаме да си останем в своите лаборатории, да правим експериментите си и да мислим.

Но колегите му съвсем не били склонни да приемат за ръководител кой да е бизнесмен, поясни Пърс.

– Счетоводители и консултанти – с лопата да ги ринеш. На нас ни трябва личност, трябва ни ръководител с достатъчно въображение и интерес към научните проблеми, човек, който знае как се използва техниката и как се внедряват изобретенията, човек, който умее да дава приоритет на истински важните разработки, и докато ние поддържаеме тила му, той да осигурява необходимите контакти с другите компании. Заедно с всичко това той трябва да бъде и достоен човек. Накратко казано, старче, имаме нужда от теб!

Адам не можеше да остане равнодушен към всичко това. И друг път беше получавал предложения за работа извън автомобилния бранш, всъщност доста повече от останалите си колеги. Но просто поради факта, че отлично познаваше Пърс, неговото предложение му се представи в съвсем различна светлина.

– А какво мислят твоите съдружници? – попита то той.

– Те се доверяват на моите преценки. Мога да ти кажа, че направихме кратко списъче на евентуалните кандидати. Много кратко списъче, тъй като в него фигурира само едно име – твоето!

– Това ме ласкае – отвърна Адам и наистина мислеше така.

Сър Пърсивал Стайвесънт си позволи една от своите редки замислени усмивки.

– Би могъл да бъдеш поласкан и от някои други неща. Готов съм да говорим за заплата, премии, положението ти като акционер, опции. Само кажи че искаш.

– Не сега – поклати глава Адам. – Не зная дали изобщо ще стигнем до това. Работата е там, че аз всъщност никога не съм се замислял сериозно над възможността да напусна автомобилния бранш. Колите бяха и продължават да бъдат смисълът на моя живот.

Дори и на този етап Адам приемаше разговора им по-скоро като теоретично обсъждане. Въпреки цялото си уважение към Пърс и близкото им приятелство, той не мажеше да си представи, че доброволно би напуснал автомобилната промишленост.

Бяха седнали един срещу друг и Пърс се размърда в креслото си. Имаше навика постоянно да се върти на мястото си – сякаш високата му слаба фигура беше окачена на чувствителни шарнири. Но всяко завъртане означаваше, че мисълта му е потекла в друга посока и скоро ще предложи нова тема за разговор.

Сега съвсем без връзка попита:

– Какво ли ще напишат някога на надгробната ти плоча?

– Не зная дори дали ще имам такава.

– Изразявам се образно, старче – махна с ръка Пърс. – Всички ще си имаме надгробни плочи независимо дали са направени от камък или от въздух. И на тях акуратно ще бъде отбелязано как сме се разпореждали с отпуснатото ни време на тази земя, какво сме оставили след себе си. Мислил ли си някога по този въпрос?

– Сигурно – сви рамене Адам. – Предполагам, че от време на време всички мислим за това.

Пърс сплете пръстите си и се зае да ги разглежда.

– За теб биха могли да се напишат няколко неща. Например: Той беше вицепрезидент на автомобилна компания. Или даже „президент“, ако, разбира се, късметът продължи да бъде на твоя страна и успееш да се справиш с всичките си сериозни конкуренти. Естествено, макар и многолюдна, компанията ти ще бъде добра. Защото, старче, автомобилният бизнес просто гъмжи от президенти и вицепрезиденти... Броят им е такъв, че човек неволно се сеща за населението на Индия...

– Ако искаш да ми кажеш нещо, защо не го кажеш направо? – попита Адам.

– Прекрасно предложение, старче.

Понякога Пърс прекалява с благопристойното си поведение на английски благородник, помисли Адам. За да изучи това, поведение в детайли, му беше необходимо доста време, защото, благородник или не, той беше живял в Съединените щати цели двайсет и пет години и всичките му навици и вкусове бяха напълно американски, с изключение

може би на езика. Същевременно и другата възможност беше напълно вероятна – всеки човек си има своите слабости и слабостта на Пърс беше всичко английско.

Ученият се наведе напред и впи поглед в очите на Адам.

– А знаеш ли какво друго биха могли да напишат на твоята плоча? „Той създаде нещо ново, различно и полезно. Той беше лидер, когато се прокарваха новите пътища, когато се разораваша девствени целини. И онова, което остави след себе си, има непреходни значение.“

Пърс се отпусна в креслото си, сякаш се беше изморил от необичайното за характера му красноречие.

А в настъпилата тишина Адам почувствува, че думите на приятеля му го развълнуваха по странен и необичаен начин. Призна пред себе си, че в тях има много истина, и се запита колко време след амортизацията на новия за момента орион някой ще си спомня за него. Въпросът се отнасяше с пълна сила и за бъдещия фарстар – две коли, които в момента сякаш бяха най-важното нещо на света за много хора, сред които бе и той. Но такива ли щяха Да бъдат те, погледнати през призмата на времето?

В кабинета цареше тишина. И тук, както в останалите помещения на административната сграда, се усещаше как след края на работното време отминава и напрежението. Секретарките и останалите административни служители се готвеха да си тръгват. От своето място Адам можеше да следи движението по магистралата, което рязко се засилваше в часа, в който хората напускаха работните си места.

Срещата им стана по това време, тъй като Пърс настоя да поговорят поне един час на спокойствие.

– Разкажи ми нещо за свръхпроводниците и революцията, която очакват от тях – помоли го той.

– Те ще бъдат главните носители на огромни маси енергия – тихо започна приятелят му. – Ще ни дадат възможност да пречистим околната среда, ще създадат изобилие, каквото тази планета не познава!

От другия край на кабинета се разнесе настойчивото жужене на служебния телефон.

Адам хвърли раздражен поглед към бюрото си. Още преди пристигането на Пърс беше наредил на секретарката си Ърсюла да не го свързва с никого. Насреща приятелят му също изглеждаше недоволен от прекъсването.

В същото време Адам отлично знаеше, че Ърсюла не би си позволила да наруши заповедта му без основателни причини. Той се извини

на Пърс, прекоси помещението и вдигна слушалката.

– Не бих ви безпокоила, сър – прозвуча в нея приглушеният глас на секретарката му. – Но някой си господин Стивънсън настоява да говори с вас по изключително важен въпрос.

– Смоуки Стивънсън?

– Да, сър.

Адам се ядоса:

– Поискайте му номер, на който мога да го открия довчера. Ще му се обадя, щом се освободя. В момента съм зает!

Ясно долови-колебанието на Ърсюла:

– Точно така му казах, мистър Трентън. Но той настоява. Каза, че няма да му се сърдите, като разберете за какво става въпрос.

– По дяволите! – изруга Адам и хвърли извинителен поглед към Пърс. – Още ли е на телефона?

– Да.

– Свържете ме тогава! – Адам прикри мембраната с ръка и подхвърли на приятеля си: – Няма да ми отнеме повече от минутка!

Хора като Смоуки Стивънсън винаги считат своите работи за най-важното нещо на този свят, помисли си той.

В слушалката нещо прещрака и до него долетя гласът на търговеца:

– Адам, вие ли сте?

– Аз съм – отвърна Адам, без да си прави труд да прикрива раздразнението си. – Разбрах от секретарката си, че сте били уведомен за моята заетост! Налага се да почакате независимо от важноста на въпроса ви!

– Да предам ли това и на вашата съпруга?

– Как да ви разбирам? – с леден тон попита Адам.

– Ами както ви е угодно, господин велики началнико! Толкова сте зает, че не искате дори да вдигнете слушалката, за да чуете какво ще ви съобщи един верен приятел! Жена ви е арестувана! Но не за нарушение на правилата за уличното движение, както може би си помислихте, а за кражба!

Адам смаяно млчеше, а Смоуки продължи да говори:

– Ако възнамерявате да ѝ помогнете по някакъв начин, а и да помогнете на себе си, трябва незабавно да зарежете важните си дела и да дойдете тук, където ще ви чакам. Сега слушайте внимателно, за да разберете как да ме намерите...

Все така замаяно Адам записа указанията на Смоуки и бавно постави слушалката.

– Имаме нужда от адвокат – каза Адам. – Познавам няколко и сега ще звънна на един от тях.

Двамата със Смоуки седяха в колата на търговеца, паркирана пред полицейския участък. Адам още не беше влизал вътре, отстъпил пред убежденията на Смоуки да остане и изслуша обстоятелствата по арестуването на Ерика – така, както му ги беше представил по телефона шефът Аренсън, – обстоятелства, които двамата вече бяха обсъдили в кабинета на началника, докато чакаха Адам. И колкото повече слушаше, толкова по-напрегнат ставаше.

– Разбира се, разбира се – съгласи се Смоуки. – Идете и телефонирайте на адвоката си. А защо не звъннете и на „Нюс“, „Фрий Прес“ и „Бърмингам Иксентрикс“? Те несъмнено ще ни осигурят и фотографии!

– Какво значение има това? Полицията явно е допуснала досадна грешка!

– Няма никаква грешка.

– Жена ми никога не би...

Търпението на Смоуки Се изчерпа:

– Жена ви е извършила кражба! Ще набиете ли това най-последно в главата си? И не само я е извършила, но и си е признала всичко в съответната писмена форма!

– Не мога да го повярвам!

– По-добре го повярвайте! Каза ми го лично началникът на участъка Аренсън, а той няма да ме лъже. Освен това в полицията съвсем йе работят глупаци...

– Зная – въздъхна Адам и бавно изпусна на събралия се в дробовете му въздух. Наложил си да мисли и разсъждава с усилие на волята – за пръв път от рязкото прекъсване на разговора му със сър Пърсивал Стайвесънт преди половин час. Пърс разбра, че се е случило нещо наистина важно, макар Адам да не му даде никакви подробности за внезапния си телефонен разговор. Уговориха се да се чуят по-късно вечерта или на другата сутрин.

Сега Адам седеше до Смоуки Стивънсън, който пафкаше дебела пура и колата се пълнеше с лютив дим въпреки включената на пълни обороти климатична инсталация. Навън продължаваше да вали. Монотонният и навяващ униние дъжд не беше спрял нито за миг от часовете на ранния следобед. Смрачаваше се и преминаващите коли една по една включваха светлините си. Светнаха и прозорците на административните

сгради наоколо.

– Е, добре – въздъхна още веднъж Адам. – Ако Ерика действително е извършила подобно нещо, то трябва да има някаква причина.

Търговецът по навик потърка брадата си. Беше посрещнал Адам без следа от враждебност или съчувствие и продължаваше да се държи така:

– То си е ваша работа – искам да кажа, на вас и жена ви. Същото важи и по отношение на истината и лъжата. Не е моя работа да ви се меся. Сега говорим за създадите се обстоятелства и нищо повече.

До тях паркира полицейска лимузина. От нея двама полицаи свалиха някакъв човек и на минаване край тях внимателно огледаха колата на Смоуки Стивънсън и хората вътре. Човекът, чиито ръце бяха оковани в белезници, не им обърна никакво внимание. Под погледите на Адам и Смоуки тримата се упътиха към участъка.

Всичко това неприятно напомняше за работата на хората тук.

– Значи вие продължавате да твърдите, че Ерика е там вътре и се нуждае от помощ? – още веднъж попита Адам. – И аз мога да направя две неща – да се втурна в участъка, да използвам цялото си влияние, за да я измъкна, като допусна още кой знае колко грешки, или пък да изчакам пристигането на адвокатата си, което би било по-разумно...

– Разумно, неразумно... – изръмжа Смоуки. – Може да стане така, че после да съжалявате за пропуснатия шанс.

– А вие какво предлагате?

– Като начало да отида още веднъж в участъка и да поговоря отново с шефа... този път по ваша молба. После ще видим...

– А защо полицията е позвънила на вас? – сети се най-накрая да попита Адам.

– С шефа сме приятели – отвърна Смоуки. – А той знае, че аз ви познавам.

Смоуки обаче премълча някои неща, за които беше научил в полицейското управление. Всичко беше на път да се оправи, тъй като собственикът на магазина бе склонен да се задоволи само със заплащането на откраднатата вещ и не настояваше нарушителката непременно да бъде предадена на прокуратурата. От друга страна, шефът Аренсън си даваше сметка, че случаят ще възбуди духовете в района, а той искаше да избегне шумотевицата, ако, естествено, получи в замяна пълното сътрудничество и дискретност на заинтересованите лица.

– Признавам, че съм напълно безпомощен – каза Адам. – Ако мислите, че действително сте в състояние да направите нещо – вървете. Аз трябва ли да дойда с вас?

Смоуки остана напълно неподвижен. Ръцете му спокойно лежах на върху волана, а лицето му беше безизразно.

– Е, можете ли да направите нещо, или не? – нетърпеливо повтори въпроса си Адам.

– Предполагам, че мога – бавно отвърна Смоуки.

– Тогава какво чакате?

– Цената – меко продума търговецът. – Всичко на този свят си има цена, Адам Би трябвало да знаете това по-добре от мен.

– Ако ще обсъждаме даването на някакъв подкуп...

– Никога *не споменавайте* тази дума! Нито тук, нито там – вътре! – Смоуки махна с ръка към полицейския участък. – И помнете – Уилбър Аренсън е разумен човек. Ако си позволите да му предложите *каквото и да било*, жена ви положително ще пострада! Вие също.

– Не съм имал подобни намерения – учудено отвърна Адам. – Какво друго може...

– *Мръсно копеле* – изрева извън себе си Смоуки и пръстите му върху волана побеляха от яростното стискане. – Нима вече си забравил, че възнамеряваш да ми вземеш хляба?! Толкова ли малко значение има този въпрос за теб, че дори не си го спомняш?! Един месец, забрави ли? Един месец, след който твоята сестричка ще си дръпне паричките и аз ще остана на улицата! Един месец, след който ще пробуташ мръсното си тефтерче на баровците от твоята шибана компания!

– По този въпрос имаме споразумение – сковано отговори Адам. – Той няма нищо общо със сегашния случай.

– Аз пък мисля, че има, дявол да те вземе! Трябва бързичко да премислиш някои неща, ако искаш жена ти да се измъкне от тая бъркотия, без почтената ви фамилия да влезе в устата на цял Мичиган!

– Няма да е зле, ако ми обясните точно за кои неща става въпрос.

– Предлагам сделка – отвърна Смоуки. – Ако не можеш да проумееш-условията й, значи съм се лъгал относно умствените ти качества.

Адам не можа да прикрие обзелото го презрение и то с пълна сила прозвуча в гласа му:

– Май схващам картинката! Я все пак да проверим: имате намерение да играете ролята на посредник и ще използвате своето приятелство с шефа на полицията, за да освободите жена ми и да предотвратите предявяването на обвинение срещу нея. Срещу което аз ще трябва да посъветвам сестра си да остави парите си във вашия бизнес и да затвори очи пред незаконните методи, с чиято помощ го управлявате!

– Боравите твърде свободно с термини от сорта на „незаконни методи“. Трябва ли да ви напомням, че и вашето семейство прибягва до тях?

Адам не обърна внимание на забележката и попита:

– Правилно ли съм ви разбрал, или греша?

– Умен сте все пак. Разбрали сте ме правилно.

– Е, тогава ще получите и отговора ми. Той е категорично „не“! Нямам намерение да променям съвета, който се готвя да дам на сестра си, при никакви обстоятелства! Това би означавало да помогна на себе си, като се възползвам от нейните средства за съществуване.

Смоуки светкавично прецени този отговор и попита:

– Това означава ли, че ще премислите още веднъж второто си решение? Това, което засяга компанията?

– Не съм казал такова нещо.

– Но не казахте и обратното!

Адам замълча. В колата се чуваше тихото мъркане на двигателя и шепотът на климатичната инсталация.

– Аз ще се задоволя и само с тази част на сделката – подхвърли Смоуки – Нека оставим Тереза настрана. Ще бъда доволен, ако не уведомяте компанията за онова, което открихте при мен. – Млъкна за момент, после поясни! – Няма дори да ви поискам оня черен тефтер. Достатъчно е да ми обещаете, че няма да го използвате.

Адам продължаваше да мълчи.

– Би могло да се каже, че в този момент сте изправен пред доста труден избор – продължи да го обработва Смоуки – Или компанията, или жена ви Много ми е интересно да науча кое доставяте на първо място!

– Отлично знаете, че нямам избор! – горчиво въздъхна Адам.

Съзна, че Смоуки отново го беше изиграл – както при първия им сблъсък, когато беше поискал два пъти повече от необходимото му време. Стар трик на търговците.

Но сега трябва да мисля преди всичко за Ерика, напомни си той. Няма друг начин.

Все пак наистина ли беше така? За миг изпита желание да се откаже от посредничеството на Смоуки и сам да отиде в полицейския участък. Там щеше да научи подробностите на едно абсурдно положение, което продължаваше да приема каю нереален кошмар, а след това щеше да се опита да направи нещо, стига да може, разбира се. Това обаче беше доста рисковано. Простата истина си оставаше една: Смоуки

наистина познава шефа Аренсън и *наистина* знае начините за излизане от подобни ситуации. За разлика от него. Когато преди няколко минути Адам призна, че е безпомощен, беше казал самата истина.

Но съзнаваше много добре, че беше действувал в разрез с моралните си принципи, беше направил компромис със съвестта си независимо от положението на Ерика. Унило си помисли, че това едва ли ще е последният компромис както в личния, така и в трудовия му живот.

Смоуки от своя страна с мъка удържаше ликуването си. В онзи недалечен ден, когато Адам го заплаши с разкритията си – още в мига, в който се добра до едномесечната отсрочка, той изпита увереност, че нещо ще стане и нещата все някак ще се оправят. Тази увереност не беше го напускала нито за миг и ето – нещата действително започваха да се оправят!

Той загаси пурата си и с мъка съдържа усмивката на лицето си, когато каза.

– Адам, да вървим да измъкваме булката ти от пандиза, а?

Всички формалности бяха спазени.

Шефът Аренсън, в присъствието на Адам, отправи сурово предупреждение към Ерика за санкциите, които биха последвали при повторно провинение от подобен характер.

– Мисис Трентън, ако някога това се повтори, срещу вас ще бъде приложена цялата строгост на закона! Разбирате ли ме добре?

– Да – едва чуто отвърна Ерика.

Двамата с Адам бяха седнали на отделни столове с лице към шефа Аренсън, разположил се зад масивното си бюро. Седнал той изглеждаше още по-нисък, а светлината на лампата се отразяваше в голата му глава.

В кабинета бяха само тримата. Смоуки Стивънсън, който беше уредил както срещата, така и изхода от нея, чакаше отвън в коридора.

Когато една жена в полицейска униформа доведе Ерика, Адам вече беше в кабинета. Той скочи и тръгна към нея с протегнати ръце, а тя го изгледа с нескрита изненада:

– Не съм им казвала да те викат, Адам – напрегнато и нервно прошепна тя. – Не исках да бъдеш замесен във всичко това.

Той успокоително я прегърна:

– Нали съпругът е точно за това?

Шефът леко кимна с глава и униформената служителка напусна

кабинета. Миг по-късно двамата се подчиниха на любезната му покана и седнаха на столовете срещу бюрото.

– Ако изпитвате някакви съмнения, моля ви да се запознаете с този документ, мистър Трентън – каза Аренсън и му подаде лист хартия. Беше фотокопие на подписаните самопризнания на Ерика.

Шефът търпеливо изчака Адам да прочете написаното, след което се обърна към нея:

– Мисис Трентън, в присъствието на съпруга ви искам да ви задам един въпрос: доброволно Ли направихте това признание, или бяхте принудена по някакъв начин, чрез употреба на сила например?

Ерика поклати глава.

– Означава ли това, че признанието ви е напълно доброволно?

– Да – отвърна тя, като избягваше да гледа Адам.

– Имате ли някакви оплаквания срещу служителите, които ви арестуваха?

Ерика отново поклати глава.

– Моля ви да го кажете гласно. Съпругът ви трябва да го чуе.

– Не – промълви Ерика, – Нямам оплаквания.

– Още един въпрос, мисис Трентън. Не сте длъжна да ми отговаряте, но ще бъде по-добре, ако все пак го направите. Както за мен, така и за вашия съпруг. От своя страна ви обещавам; че каквото и да отговорите, последици за вас няма да има.

Ерика мълчаливо чакаше.

– Вършили ли сте и друг път подобни кражби, мисис Трентън?

За миг Ерика се поколеба, после тихо отвърна:

– Да.

– Колко пъти?

– Обещахте въпросът да бъде само един! – намеси се Адам. – И вече получихте отговор.

– Добре – въздъхна шефът. – Точка.

Адам усети върху себе си благодарния поглед на Ерика и се запита дали не беше сбъркал с намесата си. Може би беше по-добре всичко да излезе наяве, още повече, че шефът обеща да не предприема никакви санкции. После си помисли, че двамата с Ерика ще изяснят най-добре нещата, когато останат сами.

Разбира се, ако Ерика пожелае това. А то съвсем не беше сигурно.

Дори и в този момент той не можеше да си представи по какъв начин биха изяснили всичко след прибирането си у дома. Как се оправят хората при подобни случаи? Когато изведнъж им съобщават, че тяхната

съпруга е крадец?

Внезапно беше обхванат от пристъп на бясна ярост. *Как може да му сервира всичко това тази Ерика?!*

Точно в този момент шефът Аренсън започна назидателното си слово, на което Ерика само кимаше с глава.

– ...В конкретния случай поради положението на съпруга ви в обществото и неблагоприятния ефект, който несъмнено би имало върху двама ви едно съдебно дело, успяхме да убедим магазина да не повдига обвинение и аз реших да прекратя следствието.

– Отлично знаем, че това стана благодарение на положените от ваша страна усилия, господин началник. И сме ви дълбоко благодарни – намеси се Адам.

С наклонена любезно глава шефът даде да се разбере, че приема благодарностите.

– Сам виждате, мистър Трентън, че понякога районният полицейски участък е доста по-полезен от централната градска полиция. Мога да ви уверя, че ако това се беше случило в центъра на града и делото беше предадено на градската полиция, резултатите щяха да бъдат доста по-различни.

– Ако някога този въпрос бъде-повдигнат, можете да разчитате на пълната ни подкрепа за самостоятелните полицейски сили на предградията! – отвърна Адам.

Шефът остана невъзмутим. Макар и да беше спечелил двама верни привърженици на идеята за запазване на своята автономия, той се придържаеше към мнението, че политическите игри не трябва да се играят прекалено открито. Един ден, в случай, че този Трентън се издигне до висините, които му предричаха, той щеше да има могъщ съюзник в негово лице. Шефът харесваше своя пост и беше решен на всичко, за да съумее да го запази до пенсия. Мисълта, че ако се стигне до сливане на полицейските сили, той ще бъде само един капитан от районно управление, който трябва да дава отчет за всичко на градската дирекция, никак не го блазнеше.

Все пак нямаше смисъл да преиграва. Ето защо, когато семейство Трентън си тръгна, той не напусна креслото си, а само им кимна с глава.

Смоуки чакаше в колата си. Когато видя Адам и Ерика на входа на полицейския участък, той отвори вратата и излезе навън. Тъмнината вече беше пълна, а дъждът беше спрял.

Ерика бавно се отправи към колата, а Адам изчака приближаването на търговеца.

– Дължим ви благодарности – каза му той. – В момента жена ми не е в подходящо настроение, но по-късно сигурно ще ви ги поднесе лично.

Любезното държане му струваше доста усилия, тъй като у него все още напираше възмущението срещу изнудваческата тактика на Смоуки. Но беше достатъчно честен да си признае, че без него нещата сигурно биха имали съвсем друг край.

После си спомни за гнева срещу Ерика, обхванал го внезапно в участъка. Именно тя беше причината за капитулацията му пред Смоуки Стивънсън.

Онзи извади пурата от устата си и се ухили:

– Не ми трябва благодарности. Стига ми да спазите дадената дума.

– Думата си е дума.

– И още нещо, въпреки че не ми влиза в работата. Ще ми се да ви посъветвам да не бъдете прекалено груб с жена си...

– Имате право – отвърна Адам. – Това съвсем не ви влиза в работата.

Търговецът на автомобили невъзмутимо продължи:

– Хората често вършат странни неща... по още по-странни причини. Понякога си струва човек да се замисли повечко именно върху причините.

– Ако някога изпитам нужда от услугите на любител психолог, непременно ще ви се обадя! – Адам му обърна гръб и подхвърли: – Лека нощ!

Смоуки замислено гледаше след него.

На половината път към Куортън Лейк Ерика не издържа:

– Нищо не казваш! Все така ли ще мълчиш?

Тя гледаше право пред себе си и макар гласът ѝ да прозвуча уморено, в него се прокраднаха предизвикателни нотки.

– Мога да кажа една-единствена дума: защо? – През цялото време на пътуването им Адам правеше опити да сподави нарастващия си гняв и възмущение, но сега не издържа и яростно извика: – *Защо, за бога?!*

– И аз си задавам същия въпрос.

– Чудесно! Задай си го още веднъж и се опитай да намериш свестен отговор! Да пукна, ако аз мога да направя това!

– Не е необходимо да крещиш.

– Нито пък ти да крадеш!

– Ако ще се караме, от този разговор няма да излезе нищо! – предупреди го Ерика.

– Искам да получа отговор на един безкрайно прост въпрос и нищо повече!

– И въпросът е „защо“?

– Точно така!

– Ако искаш да знаеш, това ми доставяше удоволствие!... Сигурно вече си шокиран, нали?

– И още как!

Бавно и спокойно, сякаш просто размишляваше на глас, тя продължи:

– Не исках да ме хванат, разбира се. Но самата мисъл, че това може да стане, съдържаше толкова много възбуда! Всичко беше толкова напрегнато и вълнуващо! Чувствах се като пияна! Естествено, когато ме хванаха, беше ужасно! Много по-лошо и от най-мрачните ми очаквания...

– Е, поне започнахме... – промълви Адам.

– За тази вечер – толкоз, ако не възразяваш. Зная, че имаш цял куп въпроси, на които напълно справедливо очакваш да получиш отговор. Но да ги отложим за утре, а?

Адам ѝ хвърли бегъл поглед. Ерика беше отпуснала главата си върху облегалката. Очите ѝ бяха затворени. Изглеждаше невероятно млада, безпомощна и уморена.

– Добре – тихо отвърна той.

Откъм нейната страна долетя едва доловим шепот:

– Благодаря ти, че дойде... Казах ти истината – не исках да те викам там, но се зарадвах, като те видях...

Той се пресегна и покри ръцете ѝ с длан.

Все така сънливо, сякаш някъде отдалеч, Ерика продължи:

– Някой спомена нещо за начало... Ех, ако човек можеше да започне отначало всичко, всичко...

– В какъв смисъл?

– Във всякакъв – въздъхна тя. – Но знам, че е късно.

– А може би още не е толкова късно – неочаквано и за себе си промълви той. После изведнъж си спомни, че именно днес, именно в този кошмарно завършил ден, той получи предложение за ново начало. Предложение от сър Пърсивал Стайвесънт.

Сър Пърсивал и Адам закусуваха в ресторанта на хотел „Хилтън“, където беше отседнал Пърс.

Разговорът между Адам и Ерика беше прекъснат още снощи, защото тя, напълно изтощена, заспа като камък в момента, в който се прибраха у дома. Продължаваше да спи и сутринта, когато, той излезе и се насочи към центъра на града. В един момент реши да я събуди, после се отказа, а по пътя към Пърс съжали, че не го направи. Почти беше решил да се върне, но си спомни, че само след около два часа Пърс отлита за Ню Йорк, а предложението му някак изведнъж придоби нова привлекателност и Адам започна да го разглежда в съвсем друга светлина.

Снощи забеляза, че макар и да се отпрати към стаята за гости, където спеше вече от цял месец, Ерика не заключи вратата си. Положението беше същото и на сутринта, когато той на пръсти се измъкна от дома.

След един час ще й позвъня по телефона, реши той. И ако у нея съществува желание за разговор, той ще пренасрочи част от ангажиментите си в службата така, че да прескочи до дома още преди обяд.

Докато закусуваха, Пърс не обели нито дума за внезапното прекъсване на вчерашната им среща, а и Адам не засегна този въпрос. От любовност Пърс го попита за Грег и Кърк, след което разговорът им се прехвърли върху темата за свръхпроводимостта – област, в която малката научноизследователска фирма се надяваше да направи своя голям удар.

– Най-необикновеното при тези свръхпроводници, старче, е фактът, че обществеността и печатът не знаят за тях почти нищо. – Пърс отпи глътка от чая собствено производство – специална смес от цейлонски и индийски видове, които носеше навсякъде в метални кутийки с особена форма, след което продължи: – Вероятно знаеш, че свръх-проводникът е парче метал или метален проводник с изключително висока електропроводимост и това му позволява да пренася почти без загуби електрическата енергия.

Адам кимна.

Подобно на всички, които са изучавали физика на университетско равнище, той знаеше, че използваните в сегашната практика кабели и проводници притежават известно съпротивление и то е причината да се губи най-малко 15 на сто от пренасяната електроенергия.

– Следователно свръхпроводник със съпротивление, равно на нула, би направил истинска революция в световната енергосистема – заключи Пърсивал. – Между другото, той ще направи излишно цялото, скъпо и сложно оборудване, до което прибягваме днес за пренасяне на

електроенергия. Ще позволи при минимални разходи да се пренасят фантастични количества енергия. Досега главната пречка пред масовото внедряване на свръхпроводниците беше фактът, че те функционират само при изключително ниски температури – някъде около четиристотин и петдесет градуса под нулата по Фаренхайт.

– Това е ужасен студ – отбеляза Адам.

– Така е. Именно затова през последните години учените мечтаят за такъв свръхпроводник, който би действувал и при Стайна температура.

– А има ли шанс тази мечта да се превърне в действителност?

Пърс се замисли.

– Познаваме се вече от доста години, старче – каза накрая той. – Забелязвал ли си някога у мен склонност към преувеличаване?

– Не – без всякакво колебание отвърна Адам. – По-скоро обратното. Ти винаги си бил малко скептик.

– И продължавам да съм такъв – усмихна се Пърс; след което отпи глътка чай и продължи: – Нашият екип все още не е открил действащ при стайна температура свръхпроводник, но по време на изследователската си дейност открихме редица други твърде обнадеждаващи явления. Бих казал, че сме на прага, на голямото откритие.

– И какво, ако наистина е така?

– Ако наистина е така, *действително* ще имаме революция. Нито една област на съвременната техническа дейност няма да остане незагнетата, а качествените изменения ще бъдат от глобален мащаб. Нека ти приведа само два примера.

Адам слушаше с нарастващ интерес.

– Няма да се спирам на всички хипотези относно магнитното поле, но съществува едно нещо, което се нарича свръхпроводников кръг. Това е жица, която акумулира и *без никаква загуба задържа в себе си* огромни количества електроенергия. Ако успеем да се справим с още някои трудности от техническо естество, ние спокойно ще можем да използваме това на пръв поглед доста странно свойство. На практика това ще означава, че ще бъдем в състояние да пренасяме огромни количества електроенергия просто като го товарим на камиони, кораби и самолети... Помисли си какво ще е приложението на това откритие за пустинните райони, за джунглите... Просто качваш един пакет енергия на самолета и го пренасяш без никакви генератори или акумулатори. И пренасяш толкова, колкото ти трябва! А можеш ли да си представиш този свръхпроводников кръг, монтиран в автомобил? Той ще превърне акумулаторите в такива реликви, каквито днес са лоените свещи!

– След като ми задаваш такъв въпрос, трябва откровено да ти призная, че малко ми е трудно да си представя всичко това – отвърна Адам.

– Немного отдавна хората трудно си представяха атомната енергия и космическите полети – припомни му Пърс.

Наистина е така, помисли си Адам, а на глас каза:

– Ти спомена нещо за два примера...

– Наистина. Друго любопитно свойство на свръхпроводника е неговият диамагнетизъм, тоест способността му да създава изключително мощно поле на отблъскване, когато е съчетан с обикновен магнит. Усещаш ли възможностите, които се разкриват пред нас, старче? Представи си какъвто Искаш механизъм, сглобен от метали, чиито части изобщо не се допират. Явно ще бъдем в състояние да създадем лагери без никакво триене. Вие ще можете да направите кола, в която металните части не се трият помежду си, а следователно не се и износват. Това е само малка част от възможностите, които се разкриват пред нас. След тях ще има още много и много други...

Нямаше начин да остане безразличен към убедеността, с която говореше Пърс. Ако беше чул всичко това от друг човек, Адам вероятно щеше да го възприеме като научна фантастика или в най-добрия случай – като нещо което ще стане в далечното бъдеще. Но когато за тези неща му говореше Пърс Стайвесънт – широкоизвестният със своя здрав разум и немалки постижения учен, нещата се променяха.

– Имахме късмет, че постигнахме доста в тази и други области, без да привличаме вниманието върху себе си – продължи Пърс – Но скоро ще се радваме на всеобщо внимание и можеш да си представиш какво ще бъде то! А това е още една причина да имаме нужда от теб.

Адам усилено размишляваше. Беше дълбоко развълнуван от разказа и идеите на Пърс, но продължаваше да се пита дали това вълнение може да се сравни с чувството, което го обзема при създаването на един нов автомобил, например на ориона или фарстара. Дори и в този момент не можеше да възприеме мисълта, че ще престане да има отношение към автомобилостроенето. В съзнанието му обаче здраво се беше загнездила, една от мислите на Пърс по време на вчерашния им разговор – за прокарването на нови пътища, за разораването на девствени земи...

– Ако трябва да говорим наистина сериозно, аз бих искал да дойда в Сан Франциско и да се срещна с твоите хора – внимателно продума той.

– Ние ще бъдем изключително доволни от подобно разрешение, старче. Ела колкото можеш по-скоро. Естествено – Пърс красноречиво

разтвори ръце, – не всичко, което ти описах, може да се развие по най-благоприятния начина защото в науката революцията става революция едва след като бъде реализирана на практика. Но без съмнение *предстоят* събития, чиято важност не може да не те завладее. Това мога да ти обещаю. Помниш ли какво беше казал Шекспир? – Хорските дела се състоят от приливи и отливи... Именно при приливите постигаме своите успехи... И тъй нататък.

– Помня тази мисъл – отговори Адам.

После се запита дали не е дошло времето на прилива и в отношенията му с Ерика и къде би могъл да ги отнесе той.

ГЛАВА ДВАЙСЕТ И ПЕТА

През месец февруари Роли Найт за пръв път влезе във връзка с организираната престъпност в завода. Това стана през същата онази седмица, в която му бяха дадени доказателства за подкупността на; Франк Паркланд – човека, когото почти бе започнал да боготвори. Същата седмица, през която сподели с Мей-Лу:

– В този огромен свят няма нищо друго освен фъшкии!

В началото имаше чувството, че участието му в незаконните операции е повече от скромно. Започна с приемане на залози за нелегалното тото. Всеки ден събираше парите на работещите близо до него играчи и записваше печелившите числа. Парите и попълнените жълти фишове предаваше на снабдителя от главния склад Лестър Татето, който от своя страна ги придвижваше по пътя им, свършващ при организаторите на цялата игра в центъра на града. От дочутите разговори Роли спи на до извода, че този път се покрива изцяло с маршрута на камионите, които превозваха материали към и от завода.

Франк Паркланд не му правеше въпрос за кратките отсъствия от работното място, които налагаше дейността му като представител на черното тото. Когато го нямаше, майсторът просто пращаше някой от резервите на негово място и му правеше кротки забележки само в случаите, при които се бавеше прекалено дълго. Беше явно, че продължава да получава своя подкуп.

Това беше през февруари. В началото на май Роли започна да работи за лихварите и хората, които осребряваха нередовни чекове. На територията на завода тези дейности бяха твърде оживени и често тясно се преплитаха.

Една от причините да се залови с това се съдържаше във факта, че той самият беше взел пари в заем и изпитваше трудности при връщането им. Освен това заплатата, която в началото му се струваше едва ли не състояние, изведнъж започна да не му стига – резултат от рязко повишените разходи на Мей-Лу. И ето че започна да предлага заеми на другите, след което следеше за редовното им погасяване.

Въпреки изключително високата лихва заемите се сключваха без никакви трудности. Всеки от работниците можеше да поиска в началото на седмицата примерно двацет долара, но при изплащането на петъчните надници трябваше да върне двацет и пет. Въпреки явното

грабителство заеми (и то за далеч по-крупни суми) се сключваха постоянно.

В деня на заплатата лихварите, които иначе бяха работници като всички останали, изведнъж се превръщаха в неофициални касиери, които обменяха срещу суха пара чековете на всеки желаещ, като естествено си приспадаха отпуснатия заем и съответната лихва.

За неофициалния касиер обикновено оставаха центовете над кръглата сума. Ако например чекът е издаден за сумата сто долара и 99 цента, касиерът прибира центовете. Минималната му такса беше твърдо установена – 25 цента. Но поради големия обем на сделките от подобен характер, които включваха и вноските по отпуснатите заеми, касиерите нерядко разполагаха с повече от двайсет хиляди долара в налични пари. При тези случаи те, срещу съответното заплащане, разбира се, наемаха лични телохранители – пак обикновени работници.

Всеки длъжник трябваше да изплаща редовно сключения заем. Онези, които си позволяваха отклонения, нерядко се оказваха със счупен крак или ръка, и то при леките форми на наказание. Най-лошото беше, че и след наказанието те си оставаха длъжници и трябваше да мислят преди всичко за вноските си, за да не пострадат още веднъж. Малцина бяха късметливите като Роли, които получаваха привилегията да изплащат дълга си заедно с огромната лихва чрез пряка служба в услуга на лихварите. Но дори и за тях основната сума на заема трябва да бъде изцяло възстановена.

По тази причина Роли беше непрекъснато зает, особено в края на седмицата, при изплащането на заплатите. Тогава зарязваше всичко друго и действуваше само като посредник между лихварите и длъжниците. И въпреки това продължаваше да изпитва нужда от пари.

През юни започна да пласира наркотици.

Направи го без желание, защото усещаше как все повече затъва в незаконните машинации и пред него все по-често се явяваше големият кошмар на живота му – нарастващата опасност да бъде разкрит, арестуван и изпратен в затвора с тежка присъда. Макар и изложени на същите рискове, колегите му без полицейско досие рискуваха много по-малко – дори и да ги хванат и съдят, те ще бъдат третираны като хора, които нарушават за пръв път закона. За Роли не беше така – него щяха да съдят като рецидивист и законът щеше да бъде приложен с цялата му строгост.

Живееше в постоянен страх и именно той беше причина за мрачно-то му настроение по време на снимките в неговото жилище за филма

„Автомобилният град“, – събитие, станало също през юни. Тогава Леонард Уингейт добре беше усетил тревогата му, но не посмя да го разпитва за нея.

Също някъде по това време Роли научи и една друга проста истина – в престъпния кръг се влиза лесно, но се излиза трудно. Това съвсем ясно му беше показано от Големия Руф, когато той се опита да се изплъзне от шайката, разпространяваща марихуана и ЛСД на територията на завода.

Месеци по-рано двамата се оказаха редом пред писоарите и тогава Големия Руф му намекна, че някои хора държат на неговото включване в част от игрите. А когато днес намекът вече се бе превърнал в реално предложение, Роли проумя и друго – Големия Руф е замесен почти във всички тъмни афери на завода.

Когато стана въпрос за пласирането на наркотици, Роли рязко се дръпна.

– Хич не ми трябва тая торта! – заяви той. – Друг ще си намериш, чуваш ли?

Разговаряха край купчина празни варели, струпа ни непосредствено до конвейера, по време на една от почивките, далеч от любопитни уши.

– Май си напълнил гащите! – изръмжа Големия Руф.

– Може и тъй да е!

– Ама босът хич не обича страхливите котки. Изнервят го!

Роли благоразумно не попита кой е този бос. Беше сигурен, че има такъв – вероятно извън заводските стени, – така както беше сигурен в съществуването на цяла нелегална организация.

Ето как получи доказателство за това. Една вечер, вместо да си тръгнат след края на смяната, той и още няколко работници останаха на територията на завода. Предварително ги предупредиха внимателно и незабелязано да се насочат към площадката за отпадъчни материали. Когато се събраха на посоченото място, там вече чакаше един камион и те го натовариха със струпаните наблизно сандъци. Роли веднага разбра, че в сандъците има нови материали, а не отпадъци. Сред тях можеха да се видят гуми, радиоапарати и климатични инсталации, а големите сандъци, които повдигнаха с телфер, съдържаха цели трансмисии.

Камионът замина, но след него пристигна друг и товаренето продължи още цели три часа, без никой да си прави труд да се прикрива. Макар че отдавна се беше стъмнило, а в тази част на завода рядко се работеше вечер, площадката беше осветена от ярки луминесцентни лампи. Едва в края на операцията Големия Руф, който ту се мяркаше, ту отново

изчезваше, прояви известни признаци на Нервност и ги накара да побързат. Те нахвърляха сандъците във втория камион и се отправиха към домовете си.

За трите часа работа по товаренето на крупната партида крадени стоки Роли получи двеста долара. Стана му напълно ясно, че шайката, която организира тази тъй ефикасна кражба, действа с размах, защото без солиден подкуп големите камиони ле биха могли да влизат и излизат безпрепятствено от завода. По-късно научи, че трансмисии те и останалата крадена стока може да бъде купена почти без пари от определени магазини за автомобилни части, разположени в околностите на Детройт и Кливланд, а операцията на площадката за отпадъци е била нищожна част от огромна по мащабите си дейност.

– Вече си вътре и с двата крака – каза му Големия Руф по време на разговора зад варелите. – Знаеш прекалено много, за да можеш да се измъкнеш. Ако босът научи, че имаш такива намерения, сигурно ще стане нервен и ще вземе да ти уреди някое шоу на паркинга...

Роли разбра прозрачния намек. В последно време огромните служебни Паркинги на компанията се бяха превърнали в арена за масови побои и въоръжени нападения. Дори хората от охраната влизаха в тях само на двойки. Вчера именно там бяха пребили и ограбили един млад негр. Побоят беше толкова жесток, че в момента младежът се люшкаше между живота и смъртта в една от градските болници.

Роли потръпна от ужас, а Големия Руф изръмжа и Звучно се изплю на пода:

– Това е положението, приятел. На твоє място бих се позамислил здравата...

В крайна сметка Роли се включи и в търговията с наркотици. Направи го както от страх пред заплахите на Големия Руф, така и поради непрестанната си нужда от пари. През юни заплатата му беше блокирана за втори път, а след това влезе в действие предложената от Ленард Уингейт схема на стриктни икономии. В края на седмицата получаваше сума, която едва му стигаше да се прехрани, а за погасяване на заемите си дори не можеше да помисли.

На практика работата по пласирането на наркотиците се оказва съвсем елементарна и на моменти той се питаше дали пък не се е притеснявал напрасно. Беше доволен, че все пак се занимава само с марихуана и ЛСД, а не примерно е героин – една далеч по-опасна дейност. Но в завода проникваше и героин, тъй като Роли познаваше лично някои от онези, които го употребяваха. Това бяха обаче ненадеждни хора – до

един отчаяни наркомани те без никаква трудност биха изплюли името на своя доставчик, ако ги хванеха.

На марихуаната все още се гледаше през пръсти. Неотдавна ФБР и местната полиция уведомиха под секрет ръководствата на автомобилните компании, че няма да разследват случаи, които се отнасят до по-малко от половин килограм наркотик. Причината за това беше съвсем проста – хора за разследване не им достигаха. Постепенно тази информация стана известна на всички, ето защо Роли и хората като него внимаваха само в едно – на територията на завода да се внася наркотик само в малки количества.

Когато разбра колко много хора прибягват до марихуаната, дори и той остана поразен. Поне половината от работниците наоколо пушеха най-малко по две-три цигари на ден и мнозина от тях открито си признаваха, че могат да изкарат смяната си само благодарение на наркотика.

– Как се издържа на тая бясна гонка, ако човек не си смръкне! – възкликна веднъж един от редовните му клиенти. – Един фас до половината стига за няколко часа зареждане!

А друг работник, на когото майсторът направи забележка, задето прекалено открито пуши марихуана, направо му тръсна:

– Не можете да уволните всички, които си дърпат. Защото няма да има кой да ви прави проклетите коли!

Търговията с наркотици позволи на Роли Найт най-накрая да изплати заемите си на лихварите, а дори и да заделни някой долар, с който си купуваше наркотик за лично ползване. Сам се увери, че денят действително минава по-леко, когато си посмъркнеш, а и работата повече спори.

С работата си Роли продължаваше да се справя все така добре и Франк Паркланд беше доволен от него, тъй като, общо погледнато, страничните дейности не му отнемаха кой знае колко време.

Поради положението му на работник с ниска квалификация през две от четирите седмици, в които заводът остана затворен за преустройството на конвейера, Роли беше без работа. Върна се едва когато от готовата поточна линия почнаха да слизат първите нови ориони.

Колата събуди у него изключителен интерес – още след първия си работен ден той каза на Мей-Лу:

– Страшно готина каручка! – После, явно възбуден и в по-друг смисъл, добави: – Тая вечер ще се поборичкаме здравата!

Мей-Лу посрещна изявлението му с похотлив кикот, а известно време след това – докато на практика се занимаваха с обещания вид

дейност – Роли продължаваше да си мисли за новата кола и шансовете му някога сам да притежава такава.

Нещата се нареждаха толкова добре, че за известно време Роли Найт забрави почти напълно собствената си максима, според която „нищо на този свят не е трайно“.

Така беше до последната седмица на август, когато обстоятелствата, изведнъж го принудиха отново да си я припомни.

Посланието на Големия Руф получи на работното си място от Лестър Татето – снабдителя от главния склад. Нарездаше му се да остане в завода след края на смяната и да чака по-нататъшни инструкции.

– Ще трябва да хвърля един поглед на тефтера с ангажиментите си, Човече – прозя се Роли.

– Правиш се на голям умник – отвърна Татето. – Ама не на меня тия. Трябва да си тук, и толкоз.

Роли знаеше, че ще се подчини на нареждането. След онези лесни двеста долара на площадката за отпадъци той предполагаше, че и сега става въпрос за някоя подобна работа. Но когато половин час преди края на работното време получи очакваните инструкции, той разбра, че този път ще правят нещо доста по-различно. Татето го предупреди да не бърза да напуска завода, а да се навърта наоколо до застъпването на нощната смяна. След това трябваше да отиде в съблекалните, където щеше да се срещне с останалите, между които бяха както Големия Руф, така и самото Тате.

При звука на сирената, оповестяваща края на работното време, той не се присъедини към тълпата, втурнала се към изходите, а бавно се насочи към стената, до която бяха наредени машините за безалкохолни напитки и закуски.

Взе си една кока-кола, но преди това трябваше да изчака двама души, които опразваха задръстените от монети автомати. С интерес наблюдаваше потока от сребърни монети, който потече в брезентовите чувалчета. Когато първият от автоматите в редицата беше опразнен, той взе своята бутилка и бавно се насочи към съблекалните.

С мокрия си под и вечната воня на урина това помещение приличаше на мрачно подземие. В средата му се издигаха редица каменни мивки – „птичи бани“, на всяка от които след смените се тълпяха по десетина работници едновременно. Останалото пространство беше заето от гардероби, писоари и тоалетни кабинки без врати.

Роли намокри лицето и ръцете си в една от „птичите бани“, след което бавно се избърса с книжна салфетка. В цялото помещение беше

абсолютно сам, тъй като дневната смяна отдавна си беше отишла, а нощната вече работеше. След някое време тук щяха да се появят неизбежните кръшкачи, но сега беше рано дори и за тях.

Една от външните врати се отвори и в умивалнята влезе Големия Руф. За теглото си той се движеше изненадващо безшумно. Погледна ръчния си часовник и се намръщи. Навитите ръкави разкриваха мускулисти ръце. Роли се приближи, но онзи му направи знак да мълчи.

Няколко секунди по-късно през същата врата се появи Лестър Татето. Дишаше тежко, сякаш беше тичал. Челото и изпъстреното му с белези лице бяха покрити със ситни капчици пот.

– Казах ти да не се мотаеш! – изръмжа Големия Руф.

– Бързах! Но те закъсняха... една от машините заяде и ги забави. – Гласът на Татето беше станал писклив от напрежение, а от обичайното му самодоволство нямаше и следа.

– Къде са сега?

– В южното кафене. Лирой ги следи. Ще ни чака на уговореното място.

– С южното кафене свършва и тяхната работа – обяви Руф – Да вървим!

Роли не мръдна от мястото си.

– Къде отиваме? – поиска да узнае той. – Какво ще правим?

– Мърдай по-живичко! – Гласът на Големия Руф продължаваше да звучи приглушено, а очите му не се отделяха от външната врата. – Ще скочим на ония копелета, дето зареждат автоматите! Всичко е обмислено! Мъкнат цял куп мангизи. Те са двама, а ние – четирима. Делът ти ще е екстра!

– Не искам! Никой нищо не ми е...

– Искаш – не искаш, все тая! Вече си вътре. Я дръж това. – Докато се усети, Големия Руф натика в ръката му автоматичен пистолет с късо дуло.

– Не! – опита се да протестира Роли.

– Какво значение има за теб? Вече си бил вътре за въоръжено нападение! Дали сега ще носиш желязо, или няма да носиш, си е все тая. Пак ще си получиш своето! – Големия Руф грубо го блъсна пред себе си и двамата се озоваха извън съблекалнята. Роли инстинктивно затыкна пистолета в колана на панталоните си, за да го прикрие.

Пресякоха по обиколни пътища заводските цехове, правейки всичко възможно да останат незабелязани. Това не беше кой знае колко трудно за хора, които познават обстановката. Роли знаеше къде се

намира южното кафене, макар никога да не беше влизал там. То беше по-малко и се използваше главно от майстори и надзиратели. Вероятно и там има автомати за продажба на дребни стоки – подобни на тези, които са наредени край стената на главния цех и от които Роли си беше взел бутилката кока-кола.

Бързайки редом с другите, той леко се извърна и попита:

– А защо точно аз?

– Сигурно защото много ми харесваш – отвърна Големия Руф. – А може би защото босът вярва, че колкото повече хлътне някой от нашите братя, толкова по-малко му се иска да се измъкне!

– И това ли е работа на боса?

– Нали ти казах, че всичко е обмислено. Вече цял месец проучваме тия типове. И се чудим защо още никой не им е скочил!

Това, беше лъжа.

За всички, които познават действителното състояние на нещата, беше съвсем ясно защо никой не закача събирачите на пари от монетните автомати. А Големия Руф беше точно от тях и отлично съзнаваше какъв огромен риск поемат в момента.

Роли Найт не разполагаше с подобна информация. Ако можеше да научи онова, което Големия Руф криеше от него, той, независимо от последиците, сигурно моментално щеше да побегне.

А информацията беше проста и ясна – търговията с монетните автомати в завода се финансираше и ръководеше от мафията.

В окръга Уейн на щата Мичиган, към който принадлежи и Детройт, мафията се занимава с редица тъмни дела – от открити престъпления като убийствата до полулегален бизнес. И това беше именно мафия, а не американската ѝ дъщеря „Коза ностра“, тъй като цялата дейност беше съсредоточена в ръцете на няколко сицилиански фамилии. Определението „Полулегален бизнес“ също е съвсем точно, защото там, където се чувствава ръката на мафията, човек незабавно се сблъсква и с характерните ѝ прийоми – завишаване на цените, шантаж, подкуп, физическо насилие и принуда.

Корените на мафията в детройтските промишлени предприятия и особено в автомобилните заводи са дълбоки. Тя контролира нелегалното тото и взема процент от повечето лихвари и незаконни касиери. Тя е организатор на повечето крупни кражби в заводите, а после пласира стоката Пипалата ѝ, най-често прикрити зад легални форми на бизнес –

като например фирми за доставка на резервни части и сервизно обслужване, – са проникнали дълбоко в промишлените предприятия.

Но от няколко години насам в детройтската мафия се водеше жестока война за власт. Престарелият дон се оттегли в своето жилище в Грос Пойнт, което много повече приличаше на непристъпна крепост, и остави на произвола на съдбата своята огромна империя. За овакантилото място на върха се поведе ожесточена битка, в която не след дълго се включи и съставената изключително от чернокожи престъпна организация, получила прозвището „Черна мафия“.

Повече от всичко на света чернокожите престъпници желяха мафията да ги признае за свои равноправни членове. Този техен стремеж беше изопачено копие на достойното за уважение желание на цялото чернокожо население на страната да получи истински граждански права.

Големия Руф беше представител на една от групировките на тази организация в завода. Тя се ръководеше от тайнствен и никому неизвестен лидер, който обаче бе обладан от силна войнственост, израз на която бяха постоянните предизвикателства към отдавна установеното фамилно управление. Преди няколко месеца „Черната мафия“ си постави задачата да проникне в доскоро напълно недостъпни за нея области – тя организира свое черно тото и своя лихварска мрежа, която бързо надхвърли рамките на гетото и се разпространи из промишлените предприятия. Скоро към всичко това се прибави организираната проституция и откритите финансови „протекции“. Цялата тази дейност се реализираше именно в местата, които доскоро бяха абсолютно и неоспорвано от никого притежание на „старата мафия“.

Естествено, „Черната мафия“ очакваше ответни мерки и те не закъсняха. Двама чернокожи лихвари бяха нападнати и пребити в собствените им жилища, единият от тях пред очите на ужасените си деца и съпруга. Малко по-късно един от организаторите на черното тото получи силен удар с пистолет в главата, парите и сметките му бяха задигнати, а колата му – запалена. Тези нападения бяха извършени с типичната за мафията жестокост – факт, който признаваха както жертвите, така и техни-те господари.

Сега „Черната мафия“ отвръщаше на удара. Обирът на касиерите на монетните автомати беше само една от шестте планирани наказателни операции, насрочени за един и същи ден и целящи да покажат мощта и решимостта на новата организация в борбата за властта. По-късно вероятно Ще последват още много взаимни репресии, докато най-накрая

бъде сложен край на войната между „бялата“ и „черната“ мафия... Ако това някога изобщо се случи.

И както при всички войни войниците и редовите изпълнители са просто пионки в голямата игра.

Роли Найт, Големия Руф и Татето преминаха тичешком късия подземен коридор и спряха в подножието на метално стълбище. Точно срещу тях се намираще междуетажната площадка, над която стълбището се виеше и изчезваше нагоре.

– Ще чакаме тук! – тихо заповяда Големия Руф.

Едно черно лице се показа над перилата. В него Роли разпозна физиономията на Лирой Колфакс – един от приближените на Големия Руф, пъргав и бързорек пройдоха.

– Там ли са още пиленцата? – тихо го попита Руф.

– Аха. Май ще се помотаят още две-три минути.

– Окей. Ние сме на място. Сега изчезвай, но не ги изпускай от очи и стой наблизо. Ясно?

– Ясно – кимна Лирой Колфакс и изчезна.

Руф се обърна към Роли и Татето, след това махна по посока на малката стайчка под стълбището, в която чистачите държаха метлите и кофите си:

– Ей там.

Тримата с мъка се натикаха в тясното помещение. Големия Руф притвори вратата и попита:

– Маските?

– Ей ги тук – отвърна Татето, най-младият от тях, който видимо трепереше. Вре пак успя да измъкне от джоба си три стари дамски чорапа. Руф взе единия и го нахлузи върху главата си, после с жест подкани другите да направят същото. Навън подземният коридор тънеше в тишина. Грохотът на останалия далеч горе конвейер долиташе дотук като тътен на отминаваща лятна буря. Времето за нападението беше подбрано умно – през нощната смяна в завода обикновено няма оживление, особено в началото на осемчасовата работа.

– Гледате какво правя и тръгвате след мен! – През маската очите на Големия Руф внимателно оглеждаха Татето и Роли. – Пипаме ли чисто, всичко ще стане лесно. Когато набутае тук онези типове, вие двамата здраво ще ги вържете. Някъде наблизо Лирой трябва да е оставил въже. – Той се огледа и махна към две хвърлени на пода кълба тънка жълта

връв.

Чакаха в мълчание. С течение на времето Роли ставаше все по-пририрен. Знаеше, че е вътре и с двата крака и нищо няма да се промени, каквото, и да стане отсега нататък. Последниците, ако има такива, ще се стоварят върху главата му със същата сила, с която ще се отразят и на другите трима. Беше ограничен в избора си; по-скоро избор изобщо нямаше. Решението бяха взели други и той просто трябваше да изпълнява. Така беше ставало през целия му живот.

От джоба на работния си комбинезон Големия Руф измъкна огромен колт с тежка ръкохватка. В ръцете на Татето се появи револвер с късо дуло – същият като на Роли. С едва прикрита неохота Роли посегна към колана си и измъкна своя.

Доловил знака на Големия Руф, Татето замръзна на място. След миг доловиха ясно гласове и тропане на обувки по металното стълбище.

Вратата на стаичката остана полупритворена, докато стъпките не приближиха на два-три метра. Тогава Големия Руф рязко я блъсна и тримата изскочиха на площадката с пистолети в ръце.

Инкасаторите подскочиха от изненада, която бързо премина в ужас.

Бяха облечени в сиви униформи с инициалите на своята фирма. Единият от тях беше червенокос човек с бледо лице, което пребледня още повече, а другият приличаше на индианец с подпухналите си тежки клепачи. Носеха по две праметнати през рамо и свързани с верига и катинар ютени чувалчета. И двамата бяха едри и здрави около трийсетгодишни мъже, които сигурно можеха да се защитават добре. Но Големия Руф не им остави никакви шансове. С рязко движение той тикна револвера си под носа на червенокосия и кимна с глава към стаичката под стълбището.

– Влизай там, сладур!

После леко се завъртя към другия и добави:

– Ти също!

Маската стягаше лицето му и думите долитаха глухо и неясно.

Явно преценявайки възможностите за бягство, индианецът хвърли бърз поглед зад себе си. Случиха се две неща: първото беше, че той видя четвърта маскирана фигура, която се прокрадна по стълбището зад двамата и отрязва пътя им за бягство. Това беше Лирой Колфакс, в чиито ръце проблесна нож с дълго острие. А второто беше наситено с динамика: с цялата си сила Големия Руф стовари дулото на пистолета си върху лицето му. Бузата на индианеца се разцепи и от зейналата рана рукна кръв.

Роли Найт притисна пистолета си в ребрата на червенокосия, който се помръдна с явното намерение да помогне на своя другар.

– Не мърдай! – предупреди го той. – Това, дето си го намислил, няма да стане!

От все сърце желяше насилието да свърши дотук Червенокосият се закова на мястото си.

В следващия миг четиримата нападатели подкараха жертвите си към стаичката.

– Момчета, слушайте! – опита се да протестира червенокосият. – Вие сигурно не знаете, че...

– Млък! – изръмжа Татето, вече явно преодолял първоначалния си страх. – Я дай това! – Той сграбчи брезентовите чувалчета, висящи на рамото на червенокосия, и едновременно с това силно го бутна назад. Човекът се спъна в кофите и метлите зад себе си.

Лирой Колфакс посегна към чувалчетата на другия. Но се оказа, че въпреки кървящата рана на лицето си индианецът съвсем не беше изгубил присъствие на духа Той скочи към Лирой и заби коляно в слабините му, а едновременно с това юрукът му потъна дълбоко в стомаха на младия негър Със светкавично движение на дясната си ръка се пресегна и смъкна маската от лицето му.

Една дълга секунда двамата се гледаха изцъклено.

– Сега вече ще зная кой... – просъска инкасаторът, но думите му изведнъж секнаха и той нададе пронизителен вик.

Острият писък постепенно заглъхна и човекът тежко се строполи върху дългото острие на ловджийския нож, който Лирой заби с цялата си сила в корема му.

– Господи Иусе! – възкликна червенокосият и впери невярващ поглед в сгърчената на пода бездиханна фигура на своя колега. – Мръсни копелета, та вие го убихте!

Това бяха последните му думи, преди да изгуби съзнание, защото дръжката на колта на Големия Руф влезе в съприкосновение с черепа му, издавайки неприятен звук.

Татето, чието тяло отново се разтърсваше от неударжими конвулсии, ужасено заекна.

– Т-т-рябваше ли да правим всичко това?

– Станалото – станало! – изръмжа Големия Руф – Сами си го изпросиха!

Но и в неговия глас се промъкна несигурност. Той вдигна едната двойка свързани помежду си чувалчета и нареди:

– Вземайте останалите!

Лирой Колфакс изпълни нареждането, когато Роли изведнъж просъска:

– Чакайте!

По металните стълби отвън се разнесоха припрени стъпки.

Тази вечер Франк Паркланд се беше задържал в завода до необичайно късен час, тъй като в кабинета на Залески се проведе съвещание с бригадирите и сменните майстори. Трябваше да обсъдят някой въпроси във връзка със серийното производство на ориона. После отиде да си вземе пуловера и някои лични книжа, които още по обяд беше оставил в южното кафене. Прибра нещата си и Се готвеше да си тръгва, когато някъде отдолу долетя приглушен вик и той реши да провери какво става.

Вече подминаваше затворената врата на килерчето, когато нещо се стрелна в съзнанието му и той се обърна. Тогава ясно видя това, което беше мярнал в първия момент, без да му обръща внимание – изпод вратата се проточваше тънка вадичка кръв.

За миг майсторът се поколеба. Но тъй като по природа беше смел човек, той пристъпи и рязко отвори вратата.

В следващата секунда се оказа проснат до телата на инкасаторите с грозна рана на черепа.

Около час по-късно телата бяха открити. Но Големия Руф, Татето Лестър, Лирой Колфакс и Роли Найт вече отдавна бяха далеч. Напуснаха територията на завода през една от оградите.

Индианецът беше мъртъв, а другите двама едва дишаха.

ГЛАВА ДВАЙСЕТ И ШЕСТА

Понякога Мат Залески си задаваше въпроса дали някой извън автомобилната промишленост съзнава колко малко се е променила поточната линия за монтаж на автомобили от времето на първия Хенри Форд.

В момента се движеше край тази, на която застъпилата преди час нощна смяна се занимаваше със сглобяването на новия модел на компанията орион, който все още беше тайна за широката публика. Подобно на повечето ръководители в завода Мат Залески съвсем не считаше, че работното му време е изтекло заедно с края на дневната смяна. Той неизменно оставаше поне час след нея – докато следващата смяна навлезе в нормален работен ритъм – и винаги имаше готовност да се намеси, ако нещо не е в ред. А това неизбежно се случваше, защото както ръководителите, така и обикновените работници все още не бяха усвоили добре новото производство.

На събранието на майсторите в кабинета на Мат, проведено малко след застъпването на нощната смяна, бяха обсъждани точно такива проблеми. Преди петнайсетина минути то приключи и в момента Мат извършваше обичайната си обиколка из цеховете, като опитното му око не пропускаше нито едно от местата, на които евентуално биха могли да възникнат трудности.

Мислите му отново се върнаха към Хенри Форд – пионера на серийното автомобилно производство.

За всеки посетител на автомобилните заводи безспорно най-интересна е линията, от която слизат напълно готовите коли. Дълга около километър и половина, тя прави силно впечатление преди всичко защото пред посетителя се разкрива един цялостен акт на съзидание. Начало то ѝ отбелязваха няколко заварени едно за друго стоманени парчета, които, сякаш оплодени, растяха и се умножаваха, променяха формите си и ставаха все по-познати. Целият процес наподобяваше твърде много растежа на ембриона в утробата на майката. Той беше достатъчно бавен, за да го доловят страничните наблюдатели, и достатъчно бърз, за да предизвика техния интерес. Движението напред наподобяваше течението на река – най-често то се осъществяваше по права линия, но не липсваха острите завои и разклоненията. В процеса на оформянето си всяка нова кола придобиваше своя индивидуалност по цвят, форма, размер, отделни детайли и различни допълнения – всичко това я правеше толкова

различна от останалите, че тя сякаш придобиваше и пол. Накрая, точно както узрелият и вече готов за живота ембрион се разделя с утробата на майката, готовата кола стъпва на своите четири крака и оживява след краткото завъртане на стартерния ключ. Наблюдателят на този процес изпитва чувството, че е свидетел на раждане и чува първия вик на младенеца. А младенецът – поредният нов автомобил – спокойно слиза от конвейера и на собствен ход поема към складовете.

Мат Залески се беше срещал с хиляди посетители, защото всеки пристигнал в Детройт турист иска да се поклони пред олтара, пред люлката на националното автомобилостроене. Всички без изключение се, възхищаваха от наблюдавания процес и без да имат понятие от реалното състояние на нещата, охкаха и ахкаха пред чудесата на автомобилното производство. Заводските екскурзоводи, които бяха обучени да виждат потенциален клиент във всеки турист, разказваха само такива неща, които засилваха възторженото учудване на посетителите. А в действителност поточната линия, пък и целият монтажен цех са лишени от каквато и да било автоматизация и конвейерът продължава да бъде просто една старомодна транспортна лента, окичена с автомобилни детайли като коледна елха. От инженерна гледна точка той е най-малко впечатляващата част от съвременното автомобилно производство, при което качеството на готовата продукция често се колебае като стрелката на развален барометър. А не трябва да се забравя най-главното – работата на конвейера като цяло зависи напълно от качеството на ръчния труд на работниците.

Същевременно цеховете за производство на двигатели, макар и по-малко впечатляващи, отдавна са напълно автоматизирани. Там цяла серия изключително сложни технически операции се върши от роботизирани машини, които, подредени в редици, работят напълно самостоятелно под контрола на компютри. Единствените хора в тези цехове са шепа висококвалифицирани специалисти, които само от време на време правят корекции в заложените програми. В случай че някой от автоматите извърши погрешна операция, той незабавно се самоизключва и чрез вградената в него алармена инсталация привлича вниманието на специалистите. През останалото време си вършеше работата с безукорна точност, съвсем по зададената програма, и нито спираше за обяд, нито прескачаше до тоалетната, нито пък се отбиваше на приказки при съседната машина. Благодарение на всичко това двигателите показваха далеч по-малко дефекти от останалите автомобилни части, разбира се, когато се експлоатираха в съответствие със заводските предписания.

Но ако старият Хенри можеше да излезе от гроба, той вероятно би останал крайно изненадан от факта, че конвейерът на 70-те години се отличава толкова малко от поточните линии по негово време, помисли си Мат Залески.

Поне засега не се забелязваха никакви пропуски в работата и Мат Залески се върна в остъкления си кабинет на мецанина Вече нищо не го задържаше в завода, но съвсем не му се искаше да се прибира в празната къща на Ройъл Оук. От ношта, в която Барбара го напусна, бяха изминали вече няколко седмици, но въпреки това не бяха направени опити за одобряване. Мат се опитваше да не мисли за дъщеря си и нарочно насочваше мислите си към други неща – както например преди малко към Хенри Форд. Но въпреки усилията Барбара не му излизаше от главата. Щеше му се недоразуменията им да се изгладят, по някакъв начин и все очакваше Барбара да му телефонира. Но тя мълчеше. Дълбоко убеден, че не родителят трябва да предприеме първата стъпка, той също не й се обаждаше. Не можеше обаче да се освободи и от една друга мисъл – мисълта, че дъщеря му продължава да живее с онзи вятърничав дизайнер Делъсантоу!

Мат седна зад бюрото си и хвърли поглед върху графика за следващия ден. Тъй като той беше един от дните в средата на седмицата, от конвейера щяха да слязат няколко „специални“ коли, предназначени за висши ръководители на компанията, за техни приятели или просто за хора, които имаха достатъчно връзки и влияние да си осигурят автомобил, сглобен с особено внимание. Майсторите бяха предварително известени за серийните номера на тези коли, същото се отнасяше и за Отдела по контрол. Което означаваше, че всички операции по тяхното сглобяване ще бъдат обект на специално внимание. Работниците по оборудване на купетата бяха получили нареждане да монтират допълнителни възглавнички за глава и да отделят повече време на тапицерията и вътрешното обзавеждане. Двигателите и трансмисиите на тези коли също щяха да бъдат внимателно проверени, след което Отделът по контрол на качеството щеше да се заеме с цялостен оглед за откриване на евентуални пропуски. Двадесетина от „специалните“ коли щяха да получат заводските ръководители, които, използвайки ги за придвижване от и до работното си място, имаха задължението да наблюдават ходовите им качества.

Но Мат Залески знаеше добре, че предварително планираните „специални“ коли, особено онези, които бяха предназначени за шефовете, често им поднасяха сериозни неприятности. Винаги се намираха

работници, които питаеха оправдана или неоправдана неприязън към началството и немалко от тях с охота се възползуваха от възможността „да си го върнат на шефа“. На практика това най-често се осъществяваше чрез превърналата се в легенда бутилка от лимонада, която, „забравена“ в херметически заварения праг под вратите, ще дрънка и тропа до тогава, докато колата се намира в движение. Същият ефект се постига и когато на тези места се „забрави“ някакъв инструмент или обикновено парче метал. Друг номер беше заваряването отвътре на капака на багажника – на опитния електроженист бяха достатъчни само няколко секунди за подобна операция, след като проникне в багажника през мястото на задните седалки. Често се оставяха разхлабени един-два от най-важните болтове. По тази причина Мат Залески и хората с неговото положение предпочитаха да поръчват собствените си коли под фиктивни имена.

Мат постави работния график обратно върху писалището. Няваше смисъл да го преглежда, защото през този ден той вече няколко пъти го беше правил.

Крайно време беше да си тръгва. Надигайки се от стола, отново се запита къде ли е сега Барбара. Изведнъж усети смъртна умора.

Докато слизаше по металното стълбище, той долови някакъв необичаен шум – викове и тропот от бягащи нозе. Спря се и машинално започна да се ослушва, тъй като повечето от произшествията в завода имаха пряко отношение към професионалните му задължения. Шумът идваше откъм южното кафене.

– За бога, доведете някой от охраната – извика нечий възбуден глас.

След секунди Мат Залески вече бързаше към местопроизшествието, а отвън се разнесе вой на приближаващи се сирени.

Чистачът, който беше открил сгърчените тела на двамата касиери и Франк Паркланд, прояви съобразителност и веднага телефонира в полицията. В момента, в който Мат Залески дочу виковете на насъбраните се хора, към местопроизшествието вече се бяха отправили линейката на „Бърза помощ“, заводската охрана и градската полиция.

Все пак той стигна до стайката на чистачите преди тях. Докато си пробиваше път между тълпата възбудени хора, очите му за миг зърнаха сгърченото на пода тяло на Франк Паркланд, с когото се бе разделил преди около час и половина, след приключване на производственото съвещание. Очите на Паркланд бяха затворени, а лицето му или по-скоро

онази негова част, която не беше залята от стичащата се между косите му кръв, имаше сивопепеляв цвят.

Един от административните служители на нощната смяна, който беше дотичал с очевидно безполезна за случая аптечка, беше сложил главата на Паркланд в скута си и измерваше пулса му След миг вдигна глава и срещна погледа на Мат:

– Мисля, че е жив, мистър Залески. Единият от другите двама – също. Само не зная колко ще издържат...

В този момент пристигнаха хората от охраната и от „Бърза помощ“, които незабавно поеха нещата в свои ръце. Малко по-късно към тях се присъединиха и полицейските служители от района – първо униформените, а после и детективи в цивилно облекло.

За Мат вече нямаше работа тук, но той не можеше да си тръгне, защото заводът бе плътно блокиран от кордон полицейски коли. Очевидно полицията беше на мнение, че грабителите убийци (междувременно се потвърди, че единият от тримата нападнати действително е мъртъв) все още се намират на заводска територия.

Не след дълго Мат се върна в своя кабинет на мецанина и тежко се отпусна на стола. Не беше способен да предприеме каквото и да било.

Беше дълбоко разтърсен от вида на тежко ранения Франк Паркланд. Както и от ножа, стръчащ от тялото на човека с индианските черти. Мъртвия той все пак не познаваше, но с Паркланд бяха приятели. Въпреки че заместник-директорът и майсторът често имаха конфликти, а преди около година бяха стигнали и до открит скандал, разприте им се дължаха единствено на напрегнатата работа. При нормални условия те се уважаваха и не криеха взаимната си симпатия.

Защо всичко това се случи на него, на добрия човек, запита се Мат. В завода беше пълно с хора, към които, ако изпаднат в подобно положение, той би изпитвал далеч по-малко съчувствие.

Изведнъж усети, че въздухът не му достига, а в гърдите му се надига някаква заплашителна вибрация – сякаш вътре някаква птица размахва криле и се опитва да излети навън. Изплаши се и лицето му се покри с едри капки пот. Това чувство той познаваше добре. Преди много години, на борда на своя самолет Б-17-Ф високо над европейската земя сред разцъфващите смъртоносни цветя на немските зенит-ки, той неведнъж го беше изпитвал и отлично знаеше какво представлява то. Страх от смъртта!

Усети, че с него става нещо сериозно и се нуждае от помощ. Някак отдалеч, сякаш ставаше въпрос за друг човек, той започна да

размишлява: сега ще вдигне телефона и човекът отсреща незабавно ще извика Барбара – ще ѝ предаде, че баща ѝ иска да разговаря с нея. В момента не знаеше точно какво ще ѝ каже, но беше сигурен, че когато я види, думите ще дойдат сами.

Когато най-после реши да вземе слушалката, откри, че не може да се помръдне. Нещо странно ставаше с тялото му. Цялата му дясна страна беше напълно безчувствена, сякаш кракът и ръката му бяха изчезнали без следа. Направи опит да извика, но за свое голямо учудване и разочарование не успя да направи дори и това. Опита пак, но от гърлото му отново не излезе никакъв звук.

Точно в този миг в съзнанието му внезапно изплуваха – ясни и подредени – думите, които искаше да каже на Барбара: въпреки недоразуменията помежду им тя си остава негова дъщеря и той я обича така, както някога беше обичал нейната майка – жената, на която Барбара толкова много приличаше... Искаше да ѝ каже още, че ако намерят начин за помирение, той ще направи опит да проявява по-голямо разбиране към нея и нейните приятели.

Изведнъж Мат усети, че в лявата страна на тялото му все пак мъждука искрица живот. Реши да се изправи, като се опре само на лявата си ръка, но тялото отказа да му се подчини и той се плъзна на пода между писалището и въртящия се стол. Така го намериха малко по-късно – в пълно съзнание и с широко отворени очи, в които се четеше мъка от собственото му безсилие да произнесе онези слова, които неудържимо напиха на устните му.

После, за втори път през тази нощ, в завода пристигна колата на „Бърза помощ“.

– Вие, разбира се, знаете, че баща ви е имал и друг удар преди този – обърна се към Барбара лекарят от болницата „Форд“ на следващия ден.

– Едва днес го научих – отвърна тя. – Не ми беше казвал нищо.

Сутринта една от секретарките в завода – мисис Айнфелд – съкрушено ѝ призна, че преди няколко седмици Мат Залески е имал пристъп и тя го отвела у дома със собствената си кола. Но той я помолил да не казва на никого и тя го послушала.

– Взети заедно, двата случая напълно се вметват в класическата схема – каза лекарят, специалист кардиолог с почти оплешивяла глава и жълтеникаво лице. Едното му око играеше в нервен тик и Барбара си помисли, че изглежда уморен както повечето жители на Детройт.

– Щеше ли нещо да се промени, ако баща ми не беше скрил за

първия си пристъп? – попита тя.

– Кой знае – сви рамене специалистът. – Щеше да получи някакви лекарства, но крайният резултат спокойно можеше да е същият. Впрочем сега това няма значение...

Разговаряха в коридора, който водеше към реанимационното отделение на болницата. През остъклената врата тя можеше да види баща си на едно от четирите легла в стаята. Червен гумен маркуч водеше от устата му до разположения наблизо апарат за изкуствено дишане, боядисан в мръснозеленикав цвят. С равномерно бръмчене апаратът дишаше вместо него. Очите на Мат Залески бяха отворени. Лекарят ѝ обясни, че сега е под упойка, но впоследствие сигурно ще бъде в състояние да вижда и чува, а Барбара се запита дали баща ѝ усеща присъствието на младата негърка на съседното легло, която също се бореше със смъртта.

– Вероятно някога в миналото баща ви е получил увреждане на сърдечните клапи – продължаваше лекарят. – При първия лек удар парченце тъкан се е откъснало от сърцето и е проникнало в дясното мозъчно полукълбо – онова, което контролира движенията на лявата половина от тялото.

Колко безстрастно, звучи всичко това, помисли си Барбара. Сякаш описва някаква механична операция, а не внезапното рухване на едно човешко същество.

– След този първи удар баща ви се е възстановил само видимо – добави кардиологът. – Това не е било истинско оздравяване. Нарушени са били защитните функции на организма и затова вчерашният удар в лявото полукълбо на мозъка има толкова тежки последици.

Снощи я намериха у Брет, за да ѝ кажат, че баща ѝ е получил инсулт и се намира в болницата. Брет я докара дотук, но остана да чака отвън.

– Ще дойда, ако имаш нужда от мен – стисна съчувствено ръката ѝ той. – Но твоят старец не ме обича и едва ли ще промени отношението си към мен само защото се е разболял. Може би ще се разстрои, ако ни види заедно.

На път за болницата Барбара изпита остро чувство на вина. Запита се дали, напускайки дома си, тя не бе допринесла за това, което се случи на баща ѝ. Внимателното отношение на Брет, за което тя, му беше дълбоко благодарна, само подчертаваше трагичността на собственото ѝ положение – най-скъпите ѝ на този свят същества не могат да намерят общ език помежду си! Безспорно, ако нещата бъдат подложени на внимателен анализ, виновен за това положение е баща ѝ, но въпреки това тя

съжали, че беше престанала да му се обажда. А на няколко пъти много ѝ се искаше да го стори!

Снощи ѝ разрешиха само кратко свиждане, по време на което един млад ординатор ѝ каза:

– В момента той не може да контактува с вас, но прекрасно знае, че сте тук.

Останала без дъх, тя тихичко зашепна всички онези думи, на които Мат без съмнение би се зарадвал, ако можеше да ги чуе: че съжالياва за неговата болест, че ще бъде наблизно и често ще го посещава в болницата. Очите ѝ не се отделяха от неговите. Нищо в неподвижния му поглед не подсказваше, че той разбира словата ѝ, но тя изпита усещането, че у него се надига някакво напрежение – сякаш искаше нещо да ѝ каже... Дали пък не беше ѝ се сторило?

– Какви са шансовете на баща ми? – обърна се тя към кардиолога.

– За оздравяване ли? – изпитателно я погледна той.

– Да. И моля да бъдете напълно откровен. Искам да зная истинското състояние на нещата.

– Някои хора не искат...

– Аз обаче искам!

Кардиологът въздъхна и тихо започна:

– Шансовете на баща ви за пълно оздравяване са равни на нула. По мое мнение той ще остане парализиран за цял живот, с напълно неподвижна дясна част на тялото и тотална загуба на говора.

Настъпи мълчание. След няколко секунди Барбара промълви:

– Бих искала да седна, ако не възразявате.

– Разбира се. – Лекарят внимателно я поведе към близкия стол. – Това е жесток удар за вас. Мога да ви дам успокоително, ако желаете.

– Не, благодаря – поклати глава тя.

– Все някога щяхте да узнаете цялата истина – добави лекарят. – Освен това сама настояхте за откровеното ми мнение.

Двамата насочиха погледи към остъклената врата на реанимацията, зад която Мат Залески продължаваше да лежи напълно неподвижно, без да дава признаци на живот. Апаратът все така дишаше вместо него.

– Баща ви е в автомобилния бранш, нали? – попита лекарят. – В завод за монтаж на коли, доколкото разбрах... – За пръв път от началото а разговора им у него се долови нещо, като човешка топлина.

– Да – кимна Барбара.

– Доста пациенти имаме оттам... доста. – Ръката му направи неопределено движение към града, простиращ се някъде отвъд стените на

болницата. – Все имам чувството, че там се води страшна битка. Дават се много жертви. Страхувам се, че и баща ви е една от тях.

ГЛАВА ДВАЙСЕТ И СЕДМА

Идеята на Ханк Крайсъл за производство и износ на ръчна зърномелачка не получи подкрепа.

Това решение на дирекционния съвет по производствените въпроси се съдържаше в докладната записка, която Илрой Брейтуейт – председател на този съвет – донесе лично и хвърли върху бюрото на Адам.

– Съжалявам – каза Сребърната лисица. – Ти държеше на този проект, а успя да запалиш и мен. Бяхме далеч нелоша компания, тъй като на наша страна беше и президентът!

Новината не беше неочаквана. Президентът беше известен като човек с широки и либерални разбирания, но въпреки това в някои редки случаи прибегваше до авторитарни решения. Очевидно този не беше от тях.

По-късно Адам разбра, че главна причина за отхвърляне на идеята е била съпротивата на първия вицепрезидент Хюб Хюйтсън, който успял да наложи своето мнение на останалите двама членове на съвета – президента и председателя на дирекционния съвет.

Хюйтсън се придържал към тезата, че компанията има за своя основна задача производството на леки и товарни автомобили и след като филиалът за селскостопанска техника се съмнява в рентабилността на тази зърномелачка, те нямат никакво право да ѝ дават зелена улица, изхождайки единствено от алтруистичните си подбуди. И без нея компанията изпитва немалко затруднения при страничната си дейност и само с цената на огромни усилия успява да се справи с натиска на обществеността ѝ законодателните власти, които настояват за по-голяма безопасност, по-малко замърсяване на околната среда, повече работни места за хора с ниска квалификация и още куп подобни неща.

В резултат на всичко това съветът стигнал до следното заключение: ние не сме филантропично дружество, а частна компания, чиято главна задача е да осигурява печалба на своите акционери.

След кратко обсъждане президентът се присъединил към мнението на Хюб Хюйтсън, и, оказал се сам, председателят на дирекционния съвет бил принуден да отстъпи.

– Някой от нас ще трябва да уведоми твоя приятел Крайсъл – заключи Сребърната лисица, – и мисля, че това трябва Да направиш ти.

Ханк Крайсъл прие новината с философско примирение.

– Знаех си, че нямам кой знае какви шансове – промърмори в слушалката той. – Но благодаря, все пак...

– И какво възнамерявате да правите? – заинтересува се Адам.

– Ще се опитам да привлека капитали от други места – прояви своя оптимизъм производителят на части, но Адам знаеше, че това едва ли ще му се удаде Поне не тук, в Детройт.

Същата вечер той предаде на Ерика решението на съвета.

– Разочарована съм – каза тя. – Тази мечта на Ханк съвсем не беше толкова лоша... Освен това той самият ми харесва. Е, поне направи опит да му помогнеш...

В добро разположение на духа, Ерика явно се опитваше да намери общ език с него. Вече две седмици бяха изминали от нейното злополучно задържане в полицията, но отношенията им продължаваха да бъдат неизяснени, а бъдещето им – несигурно, помисли си Адам.

В деня след неприятното събитие Ерика му каза:

– Ако държиш да задаваш въпроси, аз ще се опитам да отговарям, въпреки че нямам желание. Но преди да си започнал, ще ти кажа само едно – най-много съжалявам, че и ти беше замесен. Ако се опасяваш, че мога отново да направя подобно нещо, мога да те успокоя. Заклевам се, че това няма да се повтори, докато съм жива!

Той знаеше, че е искрена и въпросът може да бъде приключен. Ето защо реши да ѝ разкаже за предложението на Пърс Стайвесънт и за собственото си сериозно отношение към него.

– В случай че приема, ще трябва да се преместим в Сан Франциско – приключи той.

Ерика го изгледа с недоверие:

– Мислиш да напуснеш автомобилната промишленост?

Усетил изненадваща лекота в душата си, Адам се разсмя:

– Ако не го направя, ще продължавам да имам затруднения с разпределението на времето си.

– Искаш да кажеш, че ще направиш това заради мен?

– Може би заради двама ни – тихо отвърна той.

Смаяна, Ерика едва съумя да поклати глава и разговорът им спря дотук. Но на другия ден Адам все пак позвъни на Пърс, за да му съобщи, че все още се интересува от предложението, но няма да може да отлети за Западното крайбрежие преди септември, когато беше насрочен дебютът на ориона. Сър Пърсивал прие да изчака още един месец.

Друго важно събитие от този период беше фактът, че приела предложението на Адам, Ерика се завърна в общата спалня. Дори отново

започнаха да се любят, макар и да усещаха, че все още са далеч от пълното отдаване, на което някога се бяха наслаждавали. Липсваше им някаква неизвестна, но важна съставна част. Никой от тях не можеше да каже коя точно е тя, но и двамата бяха сигурни в едно – за момента бракът им се нуждаеше преди всичко от търпение.

Адам се надяваше, че за всичко това ще поговорят на спокойствие далеч от Детройт – предстоеше им пътуване до Таладега, щата Алабама, където в продължение на два дни щяха да наблюдават състезанието на коли – серийно производство.

ГЛАВА ДВАЙСЕТ И ОСМА

Първата страница на „Анистън Стар“ – най-големия вестник на щата Алабама, беше заета от огромно заглавие:

В 12:30 – СТАРТ НА 500 КИЛОМЕТРА

Под него читателят откриваше следната информация:

„Днешното състезание «Кейнбрейк-500» и утрешното «Галадега-800» обещават да се превърнат в най-оспорваната битка в историята на надбягванията със серийно произведени коли.

Днес в тежката надпревара на 500 км, както и в още по-тежките 800 км в неделя, ще имаме възможност да наблюдаваме коли и пилоти, постигнали в контролните обиколки скорост от почти 300 км в час. Пилоти, механици и фирмени представители са изправени пред един сериозен проблем – как да задържат свръхмощните коли върху изпълненото с остри завой трасе на алабамската международна писта, която има дължина само 5 км и върху която ще се състезават едновременно най-малко петдесет машини...“

Малко по-долу на същата страница имаше друго, доста по-кратко съобщение:

„Острият недостиг на кръв за преливане едва ли ще бъде причина за по-разумно темпо по време на състезанията.“

Според съобщението тревогата на местната общественост се дължи на факта, че местната „кръвна банка“ почти няма запаси в момент, в който „съществува сериозна опасност от наранявания на пилоти“.

За да бъде запазено известно количество кръв, всички не особено спешни операции в градската болница „Ситизън“ били отложени за следващата седмица, а гостите и местните жители бяха поканени да дарят от своята кръв в специално определената за тази цел клиника, отворена в събота от осем сутринта.

Когато прочете всичко това, Ерика Трентън неволно потръпна. Прелисти вестника, намествайки се удобно в леглото си в един от апартаментите на анистънския хотел „Даунтаунър Мотър Ин“, и потърси други публикации за предстоящите състезания. На трета страница се

натъкна на бележка със следното заглавие:

ПУБЛИЧНА ДЕМОНСТРАЦИЯ НА НОВИЯ ОРИОН ЩЕ ВИДИМ КОНЦЕПЦИОННИЯ МОДЕЛ

В съобщението се казваше, че създателите на новата кола пазят мълчание по въпроса доколко „стилово концепционният“ модел, който ще бъде показан в Таладега, отговаря на серийната кола, чиято поява на пазара беше предстояща. Но въпреки това публиката проявявала голям интерес към него и пристигащите за състезанията хора се трупали на огромни тълпи около изложбената площадка.

Ерика беше убедена, че Адам отдавна е прочел това съобщение.

Тук пристигнаха на предния ден със служебния самолет на компанията. А рано сутринта, преди повече от два часа, Адам напусна резервирания специално за тях апартамент и заедно с Хюб Хюйтсън се отправи към фирмения бокс за сервизно обслужване, разположен непосредствено до състезателното трасе. Първият вицепрезидент, в качеството си на най-високопоставен представител на компанията на предстоящите състезания, разполагаше с взет под наем хеликоптер. Именно с него екипът му, сред който фигурираше и Адам, се отправи за пистата. Малко преди началото на състезанията хеликоптерът трябваше да докара Ерика и останалите съпруги, включени в делегацията.

Анистън – приятно бяло градче, потънало в зеленина, отстоеше на около десет километра от пистата Таладега.

Компанията на Адам, както останалите производители на автомобили, не беше пряко ангажирана с автомобилните надбягвания. Тя отдавна беше разформирovala своя някога могъщ състезателен екип. Но повечето ръководители от бранша продължаваха, да се интересуват живо от надбягванията и не се спираха пред никакви официални забрани. Хюйтсън и Адам не бяха изключение. Това е само една от причините, паради които големи детройтски екипи присъствуват на всяко състезание. Фактически парите на автомобилните компании продължаваха, марка и неофициално, да финансират надбягванията, като за тази цел се прибегваше до ангажиране имената на техни привидно самостоятелни отдели. Способът, измислен преди години от „Дженеръл Мотърс“, беше много удобен – ако колата на съответната компания спечелеше състезанието, тя моментално се превръщаше в обект на шумна реклама от страна на своите създатели, а ако го загубеше, те просто свиваха рамене и отричаха каквато и да било връзка с нея.

Ерика стана от леглото, изкъпа се и без да бърза, започна да се облича.

Мислите ѝ се въртяха около Пиер Флодънейл, чиято снимка се мъдреше на видно място в сутрешния вестник. В състезателен комбинезон и с каска на главата, той получаваше целувки от две момичета едновременно, а на лицето му грееше ослепителна усмивка. Вероятно беше доволен както от присъствието на обожателките си, така и от факта, че специалистите го поставяха между най-изявените фаворити на днешното и утрешното състезание.

Адам и останалите членове на компанията открито разчитаха на Пиер, тъй като и в двете гонки той щеше да участва с техни коли.

Самата Ерика не можеше да определи какво точно изпитва към младия пилот. Срещнаха се на един от многолюдните коктейли, които градовете домакини на подобни състезания организират непрекъснато. Адам и Ерика получиха покани за шест такива коктейла, но успяха да посетят едва половината. На един от тях се сблъскаха с Пиер – както винаги в центъра на вниманието, заобиколен от блестящи на външен вид, но не особено умни момичета – онези, които наричат „рали-котенца“ и неизменно се навъртат около автомобилните състезатели.

Той я забеляза точно когато Адам я остави за момент сама и се заговори с някакъв познат. Веднага разбута антуража си и се приближи.

– Здравей, Ерика – жизнерадостно поздрави Пиер и пусна познатата си момчешка усмивка. – Чудех се дали ще дойдеш!

– Дойдох, както виждаш – отвърна тя и изведнъж се почувствува нервна въпреки опитите да запази спокойствие. След миг си наложи да се усмихне и добави: – Надявам се, че ще победиш. Ще викам за теб!

Усети, че думите ѝ прозвучаха напрегнато, и разбра, че все още се намира под влияние на неговия магнетизъм.

Размениха няколко незначителни фрази. През цялото време Ерика усещаше върху себе си погледите на околните, включително и на двамата колеги на Адам, които стояха наблизко. Без съмнение повечето от тях бяха чули нещичко за отношенията ѝ с Пиер, а сигурно бяха чели и бележката в „Детройт Нюс“, която навремето толкова много я притесни.

Адам се приближи към тях, пожела успех на Пиер и отново се отдалечи. Малко по-късно Пиер си тръгна с извинението, че трябва добре да се наспи преди състезанието.

Сега вече приближаваше пладне на следващия ден и само след половин час предстоеше стартът на първото от двете големи състезания – „Кейнбрейк-500“

Ерика излезе от апартамента и заслиза по стълбите.

– Е, това вече си е чиста суета! – отбеляза в хеликоптера Катрин Хюйтсън – Но без съмнение е за предпочитане пред задръстванията по пъщцата.

Хеликоптерът беше малък и возеше само двама пътници. Съпругата на първия вицепрезидент и Ерика бяха първата двойка, която щеше да прелети разстоянието от Анистън до пистата Таладега. Симпатична и уверена в себе си жена на петдесетина години, Катрин Хюйтсън се сла-веше като добра майка и съпруга, която като никой друг съумяваше да обуздава избухливия си мъж, когато се наложи, разбира се. И днес тя беше отказала да се раздели с любимото си занимание – плетенето; ръцете й не спряха да работят дори по време на полета.

Ерика само се усмихна на забележката й, тъй като оглушителният рев на двигателя изключваше възможността за нормален разговор. Под тях се стелеше червеникавата земя на Алабама, тук-таме прорязана от яркозелените петна на пасбищата. Слънцето беше високо в безоблачно-то небе, а топлият и сух въздух се освежаваше от леките пориви на вятъра. Макар че от септември ги деляха само няколко дни, приближаването на есента все още не се усещаше. Ерика беше по лека лятна рокля, подобно облекло носеха и останалите жени.

Приземиха се на площадката в центъра на трасето. Наоколо бяха паркирани хиляди коли, а немалко от автомобилните запалянковци бяха прекарали нощта направо тук, в малки палатки. Тунелът под пистата бълваше все нови и нови коли. На площадката за хеликоптери Катрин Хюйтсън и Ерика бяха посрещнати от шофьор на компанията. За няколко минути движението през един от тунелите беше спряно и те профу-чаха през него, насочвайки се към главните трибуни.

Трибуните бяха три – северна, южна и централна. Бяха почернели от хора, които стоически понасяха палещите лъчи на слънцето и негърпеливо поглеждаха часовниците си. В момента, в който двете жени стигнаха до ложата си, разположеният наблизо оркестър засвири националния химн. От високоговорителите се разнесе звънко сопрано и зрите-лите на официалната трибуна се изправиха на крака. Глъчката бавно за-почна да затихва.

Разтягайки по южняшки думите, над множеството се разнесе гласът на един пастор.

– Запази, господи, тези, които след малко ще започнат

състезанието! Благодарим ти, господи, за хубавото време днес, славим твоето име за процъфтяването на този край...

– Този е напълно прав, дявол да го вземе! – възкликна Хюб Хюйтсън от мястото си на първия ред в специалната ложа на компанията. – Касовите апарати не спират да щракат, вярвам, че и нашият не прави изключение. Тук трябва да има най-малко сто хиляди души!

Насядалите около него подчинени и съпругите им сервилно се усмихнаха в знак на съгласие.

Кипящ от енергия дребосък с късо подстригана, черна като катран коса, Хюйтсън се наведе напред и се зае да разглежда тълпата около трасето.

– Автомобилните надбягвания станаха втори по своята популярност спорт – обяви той. – А скоро ще бъдат и първи. Тия тук всичките се интересуват само от конските сили под капака и слава богу, че е така! Въпреки мнението на разни лицемерни глупаци!

Ерика и Адам бяха на третия ред в ложата, а Катрин Хюйтсън се беше настанила в самото ѝ дъно – там, където седалките бяха издигнати и брезентово чергило ги предпазваше от, ярките слънчеви лъчи.

– Никак не се интересувам от състезанията, но Хюб настоява да идвам – сподели тя с Ерика, докато се настаняваха. – Всичко това ме плаши и натъжава... а често се питам какъв е смисълът му.

От мястото си Ерика видя, че тя вече беше успяла да се задълбочи в плетката си.

Ложата на компанията, както всички останали, се намираше на южната трибуна и от нея можеше да се наблюдава цялата писта. Точно пред нея беше стартовата линия, вляво и вдясно започваха завоите, а отсреща беше скоростната права. Под нея се намираха боксовете за техническо обслужване, из които се шураха облечени в комбинезони механици. Те имаха и пряк достъп до трасето.

Между гостите в ложата беше и Смоуки Стивънсън, с когото Адам и Ерика размениха няколко думи. Обикновено тук, при висшето ръководство, рядко се допускаха търговци на автомобили, но Смоуки се радваше на специално отношение, защото мнозина все още го помнеха като някогашна звезда на автомобилния спорт.

В съседство беше ложата на журналистите с дълги маси, върху които бяха поставени пишещи машини. Репортерите бяха единствените, които не станаха на крака при изпълнението на националния химн. Повечето от тях продължиха да чукат на машините и Ерика, която ги наблюдаваше през стъклената преграда, се запита какво ли толкова пишат

след като състезанието още не беше започнало.

Но времето на старта приближаваше. Всички участници в церемонията по откриването – духовници, церемониалмайстори, момичета с барабани и къси поли, оркестранти – започнаха да се оттеглят. Пистата се опразни и върху бетона останаха само петдесетте състезателни машини, наредени в дълга двойна редица. Както винаги в секундите преди стартовия сигнал напрежението сред зрители и състезатели рязко нарасна.

След кратка справка с програмата в ръцете си Ерика откри мястото на Пиер – на четвъртия ред, с номер дваисет и девет.

В контролната кула, извисяваща се над трасето на пистата, беше разположен командният щаб на състезанието. От нея с помощта на радиовръзка, телефони и телевизионни монитори се управляваха стартерите, сигналните светлини по трасето, автомобилите водачи, сервизните и санитарните коли. Зад специален пулт седеше главният съдия – млад и спокоен човек в официален костюм. В кабината до него, с навити ръкави на ризата, седеше коментаторът, чийто глас щеше да се разнася от всички високоговорители. На бюрото зад него двама униформени служители от щатската полиция на Алабама имаха грижата за трафика около района на пистата.

Главният съдия поддържаше постоянен контакт с подчинените си:

– Светлините работят навсякъде? Окей... Трасето е чисто? Много добре... Кулата вика водача, готов ли сте? Добре, палете!

От високоговорителите се разнесе обичайната за всяко автомобилно състезание команда:

– Джентълмени, запалете двигателите!

В следващия миг въздухът се изпълни от грохота на мощните мотори – най-любимата песен на автомобилните запаляковци. Всички шумове потънаха в този мощен концерт – сякаш гигантски оркестър изпълняваше строга и тържествена Вагнерова творба, която се разнесе на много мили наоколо.

С леко поклащане на трасето изскочи колата водач и бързо започна да набира скорост. Зад нея се понесоха състезателните машини, които в продължение на няколко обиколки щяха да запазят предстартовото си подреждане.

Стартираха четирийсет и девет от записалите се за участие петдесет автомобили. Блестящият яркочервен седан, върху който с големи златни цифри стоеше номерът 06, отказа да запали. От бокса притича-ха

механици и се засуетиха около него. Но всичко беше напразно – след няколко секунди колата беше изтикана на ръце извън пистата, а ядосаният пилот захвърли шлема си след нея.

– Горкият! – съжали го някой в контролната кула. – Колата му беше най-елегантната от всички!

– Сигурно е загубил сума ти време да я лъска! – хапливо се обади главният съдия.

След първата предварителна обиколка, а която колите чинно се движеха две по две след водача, от кулата се разнесе новата заповед на главния съдия:

– Да се увеличи скоростта!

Пилотът на колата водач реагира незабавно. Скоростта рязко нарасна, а заедно с нея се убили и грохотът на двигателите.

След третата обиколка колата водач даде сигнал, че се прибира в бокса. На стартовата линия, разположена срещу официалните трибуни, един от уредниците размахна зелено флагче.

Това беше сигнал, че започва истинската напрегната надпревара – сто и тринайсет обиколки по пистата за изминаването на близо петстотин километра.

Още в самото начало се разгоря ожесточена борба при бясно темпо. След първите пет обиколки начело излезе пилотът Дулитъл с кола номер 12, който майсторски задмина няколко коли пред себе си. Зад него се стрелна номер 38, пилотирана от един мисисипец с квадратна челюст, когото всички наричаха Главореза. Не само зрителите, но и мнозина специалисти бяха убедени, че именно той ще спечели днешното състезание.

Трети неочаквано за всички се оказа никому неизвестният пилот Джони Геренц с номер 44.

Малко зад него се нареди Пиер Флодънейл с номер 29.

В продължение на двайсет и шест обиколки водачеството си разменяха първите две коли. После Дулитъл бе принуден на два пъти да спира в бокса поради някаква неизправност в запалителната система. Това му струваше загуба на цяла обиколка, а не след дълго от колата му започна да излиза гъст пушек и той напусна състезанието.

В резултат новакът Геренц излезе на втора позиция, а Пиер – на трета.

На трийсетата обиколка стана авария и във въздуха енергично се размахаха червени флагчета. Състезателите рязко намалиха скоростта, за да дадат възможност на персонала да отстрани отломките от пистата

и да посипе с пясък местата, върху които се беше разляло масло. Джони Геренц и Пиер използваха това време, за да се отбият в боксовете си. За броени секунди там допълниха резервоарите им с гориво и смениха гумите им.

Малко по-късно червените флагове бяха прибрани и състезанието продължи на пълни обороти.

Пиер „се залепи“ зад водачите, които му цепеха въздуха и му позволяваха да пести гориво и да щади двигателя си. Това беше опасна игра, но при продължителни състезания често води до успех, особено ако се играе майсторски. Опитните зрители усещаха, че Пиер нарочно се задържа отзад и пази за последните обиколки цялата мощ на своя автомобил.

– Поне ние си мислим, че е така – обясни Адам на Ерика.

Пиер беше единствен между лидерите с автомобил на компанията и по тази причина всички в ложата, начело с Хюб Хюйтсън и Адам, горещо желяха победата му.

Ерика неведнъж се беше възхищавала на бързината, с която механиците в бокса обслужват своите машини. Трудно ѝ беше да повярва, че екип от петима мъже е в състояние за по-малко от минута да смени четири гуми, да налее гориво в резервоара и да даде необходимите съвети на водача.

– Те се упражняват непрекъснато – обясни ѝ Адам. – Часове наред, цяла година без никаква почивка. Постигат съвършен синхрон в движенията си и не си пречат.

Седналият до тях вицепрезидент по монтажа подхвърли:

– Де да имахме такива хора и на конвейера!

Ерика знаеше, че рядко състезанието се печели именно от механиците в бокса.

На четирийсет и седмата обиколка една сивосиня кола не можа да се справи с острия завой в северната част на пистата. Тя се завъртя няколко пъти върху бетона и изхвърча на покрития с трева банкет, като се обърна на дясната си страна. Пилотът изскочи от нея напълно невредим, но по време на въртенето колата му беше закачила друга машина, която сред порой от искри се хлъзна по ограничителната стена. В следващата секунда изпод капака ѝ пропълзяха яркочервени пламъци. Пилотът с мъка се измъкна от мястото си и подкрепян от медицинския персонал, се насочи към чакащата наблизо линейка. Пожарът, предизвикан от възпламеняването на горивото на злополучния автомобил, беше светкавично потушен. След няколко минути по радиоруредбата съобщиха, че

пилотът се е отгървал само с няколко драскотини по носа. Така цялата бъркотия свърши само с разбиването на две състезателни коли.

Надпреварата продължи при жълт флаг, който изискваше повишено внимание от страна на пилотите. Това означаваше, че им се забранява задминаването. Междувременно аварийната група бързо разчистваше отломките от трасето.

Ерика използва затишието и се премести в дъното на ложата. С наведена глава Катрин Хюйтсън продължаваше да плете. Когато за момент се, изправи, Ерика с изненада откри, че очите ѝ са влажни.

– Не мога да понасям това – промълви Катрин. – Раненият е пилот на компанията ни, откакто го помня. И жена му познавам...

– Нищо му няма – успокои я Ерика. – Получил е съвсем леки наранявания.

– Зная – въздъхна съпругата на първия вицепрезидент и остави плетката настрана. – Май трябва да пийна нещо... Вие искате ли?

Двете станаха и се насочиха към задната част на ложата, където беше уредено подвижно барче.

Малко след като Ерика се върна на мястото си до Адам, предупредителният флаг беше свален и състезанието продължи с пълна сила.

Секунди по-късно Пиер Флодънейл натисна педал до дъно и успя да изпревари новака Джони Геренц с номер 44. Залепи се непосредствено зад Главореза, който продължаваше да води. Скоростта им надвишаваше триста километра в час.

Цели три обиколки никой от двамата не отстъпваше. Пиер на няколко пъти почти се изравняваше с водача, ала с ловки маневри Главореза съумяваше да запази предимството си Но дойде 89-ата обиколка и на правата Пиер успя да го задмине. Трибуните се огласиха от ликуващи викове, които, естествено, бяха най-гръмки в ложата на компанията. До финала оставаха само двайсет и четири обиколки.

– Начело излезе номер двайсет и девет – Пиер Флодънейл! – обяви коментаторът.

Трагедията се разигра в момента, в който водещите машини се насочиха към южния завой, непосредствено срещу главната трибуна и ложите на компаниите.

По-късно се изказваха най-различни предположения за станалото Някои твърдяха, че Пиер е попаднал във въздушен вихър, други – че воланът му е блокирал и той не е успял да задържи колата върху трасето. Според трета версия някакво метално парче от друга кола ударило номер 29 и водачът изгубил контрол върху управлението.

Но каквато и да беше причината, кола номер 29 внезапно поднесе и се удари челно в бетонната предпазна стена, макар че Пиер правеше всичко възможно да я овладее. С грохот, наподобяващ взрив на голяма бомба, колата се разцепи на две. Останките ѝ още се хлъзгаха върху виража, когато машината с номер 44 на Джони Геренц се вряза с пълна скорост в тях. В следващата секунда тя се преобърна на покрив върху тревния банкет, а колелата ѝ бясно се въртяха. Друга кола се вряза в останките на номер 29, след нея трета, четвърта... В сблъскването пострадаха общо шест състезателни автомобили. Пет от тях напуснаха състезанието незабавно, а шестият изкара още няколко обиколки, след което едно от колелата му се откачи и той беше изтеглен до бокса с помощта на въже. С изключение на Пиер, всички пилоти останаха невредими.

Зрителите – в ложата на компанията и по цялата трибуна – с ужас гледаха как две групи санитарии се втурват към останките на номер 29. След миг вече бяха между разцепеното на две купе и започнаха да събират отломките. Директорът на някаква компания погледна през бинокъла си, после побледня и сподавено изстена:

– Господи, боже мой!

След това се обърна към жена си, седнала до него:

– Не гледай! Обърни се!

За разлика от съпругата на директора Ерика не се извърна. Гледаше и все още не можеше да проумее цялата трагичност на инцидента. Знаеше само едно – Пиер е мъртъв. По-късно лекарите установиха, че е умрял моментално – още в секундата, в която номер 29 се е врязала в бетонната стена.

Ерика имаше чувството, че сънува, че присъства на нещо, което няма нищо общо с действителността – сякаш някаква кинолента бавно се върти, без тя да има отношение към нея. След преживения шок Ерика тъпо и безучастно изглежда оставащите до края двайсетина обиколки, последвани от почетната обиколка на победителя – Главореза. В настроението на тълпата се усещаше нещо като разведряване. След катастрофата всички бяха потиснати – настроение, което трябваше да се промени от триумфа на победителя, а и не само от него... Просто от всяко нещо, което би помогнало на зрителите да забравят смъртта и поражението.

В ложата на компанията обаче Настроението продължаваше да бъде мрачно. Не само защото смъртта на младия пилот разстрои дълбоко всички, а и защото „Кейнбрейк-500“ беше спечелено от кола на конкуренцията. Някои от присъстващите тихо започнаха да обсъждат

възможностите за реванш на утрешното надбягване „Галадега-800“, но повечето от служителите на компанията бързо се разпръснаха по хотелите си.

Ерика изпита мъкмата с цялата ѝ сила едва когато двамата с Адам се уединиха в спокойния и тих апартамент на „Мотър Ин“. От пистата се прибраха с една от служебните, коли на компанията. Адам не пророни нито дума по време на пътя. Добрала се най-накрая до спалнята, Ерика се хвърли по очи на леглото и захлипа. Мъкмата ѝ беше задушаваша – не можеше дори да заплаче, не можеше да събере мислите си. В съзнанието ѝ се беше загнездила, една-единствена мисъл – младият и обаятелен Пиер, толкова влюбен в живота, в красивите жени... вече го няма на този свят! Нито една жена вече няма да може да се запознае с него, няма да го люби!

Усети до себе си Адам, който приседна на леглото.

– Ще направим така, както решиш – тихо продума той. – Можем веднага да си тръгнем за Детройт, а можем и да пренощуваме тук... Ще тръгнем утре сутринта.

В крайна сметка решиха да останат и поръчаха вечеря в спокойната обстановка на хотелския апартамент. Веднага след нея Ерика се мушна в леглото и почти моментално потъна в дълбок син.

В неделната утрин Адам отново ѝ предложи да си тръгнат, но тя поклати глава. Пътуването на север означаваше, че ще трябва незабавно да се заеме със събирането на багажа, а това беше усилие, което ѝ се струваше безсмислено. В Детройт не ги очакваше нищо неотложно.

Във вестник „Анистън Стар“ пишеше, че погребението на Пиер ще стане в Дийрборн в сряда, а днес тленните му останки ще бъдат превозени до Детройт със самолет.

След известно време Ерика се обърна към съпруга си:

– Иди да гледаш осемстотинте километра. Нали искаш? Аз мога да остана и тук...

– Наистина ми се иска да видя това състезание, след като няма да си тръгваме – призна Адам. – Но няма ли да ти е скучно сама?

Тя го увери, че всичко е наред, а дълбоко в себе си му беше благодарна за проявената деликатност. Нито вчера, нито днес Адам не зададе въпроси. Очевидно беше наясно, че Ерика е дълбоко травмирана от страшната смърт на познат човек, а ако си задаваше въпроса дали зад мъкмата ѝ не се крие и нещо друго, беше достатъчно умен да не го прави

гласно.

Когато той вече се готвеше да тръгва, Ерика изведнъж почувствува, че не може да остане сама, и тръгна с него.

Пътуваха с кола и придвижването до пистата им отне значително повече време от предишния ден Уединението, което вчера ѝ помогна, днес вече ѝ се струваше непоносимо и Ерика беше доволна, че се намира сред хора. Времето беше превъзходно и алабамските пейзажи радваха окоето.

В служебната ложа на компанията всичко изглеждаше наред. Оживените разговори се въртяха главно около факта, че и двамата фаворити на осемстотин километра ще се състезават с коли, които носят тяхната фирмена марка. Ерика беше виждала единия, Уейн Онпати.

В случай че той или другият пилот на компанията – Бъди Андлър, спечелеха днес, победата им щеше да изтрие напълно спомена за вчерашното поражение, тъй като „Таладега-800“ е по-трудното и по-авторитетното състезание.

Повечето големи надбягвания се провеждаха в неделните дни и по тази причина сред производителите на коли, гуми и автомобилно оборудване съществуваше една особено популярна максима; „Победиш ли в неделя – ще продаваш добре в понеделник!“

Точно както на предния ден служебната ложа беше запълнена до последното място, а Хюб Хюйтсън – явно в отлично настроение – отново седеше на първия ред.

Ерика забеляза, че Катрин Хюйтсън пак се е настанила най-отзад и очите ѝ не се отделят от плетката. Ерика избра едно по-уединено място на третия ред, а Адам седна до нея. Остави я сама само веднъж – когато напусна ложата за кратък разговор със Смоуки Стивънсън.

Малко преди старта търговецът му кимна с глава и посочи изхода. На пистата колите вече навъртаха предварителните обиколки. Излязоха през задния вход на ложата и спряха под яркото слънце. Оттук пистата не се виждаше, но до тях ясно достигаше грохотът на петдесетте състезателни машини, които послушно следваха колата водач.

Адам си спомни, че се беше запознал с Пиер Флодънейл точно в магазина на Смоуки, който по онова време – някъде в началото на годината – работеше там като продавач.

– Жалко за Пиер – промълви той.

– Това момче ми беше като син... – разтърка брада Смоуки. –

Всеки знае, че такова нещо може да се случи, то си е просто част от играта... Навремето и аз го знаех... Пиер също... Но когато наистина стане, изведнъж ти е много трудно да го понесеш...

Смоуки смутено примигна, а Адам с леко учудване разбра, че в характера на търговеца има страни, за които изобщо не е подозирал.

Сякаш усетил мислите му и засрамен от показаната слабост, Смоуки грубо изръмжа:

– Но това стана вчера, а днес е нов ден! Исках да зная дали вече сте говорили с Тереза?

– Още не съм.

Адам не беше забравил, че скоро изтича едномесечният срок, който беше дал на Смоуки и след който възнамеряваше да посъветва сестра си да изтегли своята част от капитала на предприятието му. По въпреки това той не беше информирал Тереза за нещата, които беше открил.

– Не съм сигурен, че ще посъветвам Тереза да продаде своята част – продума той.

Очите на Смоуки Стивънсън изпитателно пробягаха по лицето му. Умни и проникателни очи, които рядко пропускат нещо важно, помисли си Адам. Именно поради тази проникателност той подложи на основна преценка мнението си за състоянието на „Стивънсън Мотърс“. Наистина системата на автомобилните представителства в най-скоро време ще бъде реорганизирана, но Адам вече беше стигнал до заключението, че именно хора от типа на Смоуки ще изплуват и при новите условия – за тях оцеляването е естествено като самото им съществуване. А Тереза и децата едва ли биха намерили по-добро място за влагане на парите си.

– Според мен точно сега е моментът за тихо и спокойно продаване на акциите – отбеляза Смоуки. – По тази причина аз не бързам, а просто изчаквам и се надявам. Зная едно – ако промените решението си, вие ще го направите не за мен, а в интерес на Тереза.

– Тук сте прав – усмихна се Адам. Смоуки кимна с глава и попита:

– Как е жена ви?

– Струва ми се – добре – отвърна Адам.

Ревът на двигателите откъм пистата рязко се усили и двамата се върнаха в служебната ложа.

Автомобилните надбягвания приличат на виното – и при тях има добри и слаби години. За „Таладега-800“ тази година се оказа изключително добра. Състезанието се проведе в бързо темпо, интересно и

напрегнато, с великолепен финал. Водачите непрекъснато се сменяха по време на 188-те обиколки, които представляваха разстояние, малко по-голямо от 800 километра. Уейн Онпати и Бъди Андлър – фаворитите от компанията на Адам – неизменно се задържаха в челото въпреки яростните атаки на поне половин дузина други пилоти. Изключително високата скорост отново взе своите жертви – десетина коли отпаднаха поради технически неизправности, а още толкова бяха смачкани и ожулени. Но за разлика от предния ден тежки произшествия липсваха. Жълтите предупредителни флагчета се вдигаха рядко и значителна част от състезанието премина при пълна скорост, на зелен флаг.

Към края напред излязоха Главореза и Уейн Онпати. Фирменият пилот имаше малка преднина, която беше ликвидирана, след като Онпати влезе в бокса за последна смяна на гумите. Служебната жожа се изпълни с разочаровани възклицания, тъй като Главореза получи преднина от почти цяла обиколка.

Но се оказа, че смяната на гумите е била едно мъдро решение и Онпати получи онова, от което най-много се нуждаеше в момента – по-голяма стабилност при завоите. На последната права той вече беше достигнал Главореза и двете коли се движеха залепени една до друга. Така се насочиха и към финала, а публиката не можеше да разбере кой ще бъде пръв. В последните неколкостотин метра Онпати бавно, но сигурно печелеше сантиметри и пресече финала с половин кола преди своя съперник.

Докато траеха последните обиколки, в служебната жожа вреше и кипеше. Повечето от обитателите ѝ бяха скочили на крака и гръмогласно подкрепяха своя любимец. Няколко души, сред които и Хюб Хюитсън, подскачаха като деца, в пълна забрава.

След финала настъпи тишина, за да се чуе името на победителя. Секунда след произнасянето му трибуните и ложите се заляха от оглушителен рев. Със светнали лица висшите служители и гостите им се тупаха по раменете и стискаха ръцете си. Двама солидни на вид вицепрезиденти се впуснаха в бесен танц между столовете.

– Победа! Нашата кола победи! – ехтеше служебната жожа. Някой запя неизбежното „Победиш ли в неделя – ще продаваш добре в понеделник“ и останалите с весели провиквания подхванаха простичката мелодия. Вдигна се адска врява.

Отначало Ерика гледаше безучастно, но после бавно проумя какво става наоколо. Естествено, радостта на хората ѝ беше напълно обяснима, защото дори и тя проследи последните минути на състезанието с

неподправен интерес въпреки състоянието си. Но това сега! Това безумие, това лекомислие и пълна забрава?!

В съзнанието ѝ изплува вчерашният ден с цялата му мъка и безнадеждност, с високата цена, която всички тези тук бяха платили – цена, която вече беше забравена! А разкъсаното тяло на Пиер още не беше стигнало до вечното си жилище!

Победиш ли в неделя – ще продаваш добре в понеделник!

– И това е *всичко*, което ви интересува! Така ли? – с леден глас произнесе тя.

Тишината не настъпи изведнъж. Но гласът на Ерика беше по-силен от гласовете на стоящите до нея и те млъкнаха. Тогава тя отново зададе въпроса си:

– *Това* ли е *всичко*, което ви вълнува?

Този път всички я чува. В ложата се възцари тишина Няколко секунди по-късно някой попита:

– Но какво лошо има в това?

Ерика не очакваше реакция. Беше се обадила импулсивно, без да се интересува от околните. Понечи да се оттегли и да спести неудобството на Адам, но после изведнъж я обхвана неудържима ярост. Ярост срещу Детройт, срещу неговите нрави, които най-ясно се проявиха именно тук, в тази ложа. Ярост срещу всичко, което този град направи с нея и Адам. Не, тя няма да позволи на системата да я превърне в стандартно чучело, в послушна и самодоволна съпруга на добре платен чиновник!

„Какво лошо има в това“, беше запитал някой.

– Лошо е, защото не живеете... не живеем... за нищо друго на този свят. Освен за коли, продажби и победи – отвърна тя. – Ако не през цялото време, то поне в по-голямата му част. Забравяте всичко останало – например факта, че вчера тук загина човек! Всички познавахме този човек... Ето колко много държите на победите... „Победиш ли в неделя...“ *А онзи човек умря в събота!* Но това беше вчера и вече е забравен! – Гласът ѝ изтъня и тя млъкна.

Почувствува, че Адам внимателно я наблюдава. Но за нейна изненада в погледа му нямаше неодобрение, а дори напротив – ъгълчетата на устата му бяха леко свити, сякаш се готвеше да се усмихне.

Той чу всяка нейна дума. Испита усещането, че слухът му внезапно се е изострил и долавя всички странични звуци – рева на последните финиширащи коли, поздравленията към шампиона Онпати, който се готвеше да започне почетната си обиколка. Видя, че Хюб Хюйтсън се мръщи, а останалите се чудят къде да дянат очите си.

Помисли да се намеси. Защото, обективно погледнато, колкото и истина да имаше в думите на Ерика, тя съвсем не беше избрала подходящия момент за тях. А за настроението на Хюб Хюйтсън не може да не се държи сметка! Изведнъж, само миг преди да проговори, откри, *че пет пари не дава за настроението на своя шеф! Да върви по дяволите! А с него и всички останали!* Чувствуваше само едно – в този момент обича Ерика повече от всякога!

– Адам – обади се със завидно спокойствие първият вицепрезидент.
– Смятам, че ще е най-добре, ако отведеш жена си.

Адам кимна. Така ще е най-добре и за самата Ерика.

– А защо трябва да я отведе?

Като по команда главите на всички се извърнаха към дъното на ложата, откъдето дойде въпросът. Все още с плетката си в ръце, Катрин Хюйтсън се беше изправила между редовете и ги гледаше със сурово стиснати устни.

– Защо? – повтори тя. – Защото Ерика каза онова, което исках да кажа и аз, но не ми стигаше кураж? Защото изрази с думи чувствата на всяка присъстваща тук жена? Защото за наш срам чакахме да го направи най-младата измежду нас? – Тя бавно огледа групичката пред себе си и презрително процеди: – *Мъже!*

Изведнъж Ерика усети, че всички жени в ложата я гледат. Но в погледите им нямаше и следа от враждебност или смущение. След като бяха паднали задръжките, всички я гледаха с открито одобрение.

– Хюбърт! – разнесе се повелителният глас на Катрин Хюйтсън.

В компанията към Хюб Хюйтсън, се отнасяха като към престолонаследник, а често и той самият се държеше като такъв. Но в очите на жена си той явно беше просто съпруг, който знае задълженията си и умее да се подчинява. От лицето му изчезна намръщеното изражение и той кимна с глава. После пристъпи към Ерика и взе ръцете ѝ.

– Скъпа моя! – разнесе се из цялата ложа плътният му глас. – Понякога, от възбуда или припряност... или бог знае защо, ние забравяме за някои прости, но важни неща. И имаме нужда някой да ни напомни за пропуските. Благодаря ви, че сте тук и извършихте точно това!

Напрежението моментално спадна и хората с облекчение се отпавиха към изходите.

– Хей, я да отидем да стиснем ръката на Онпати – предложи някой.

Адам и Ерика вървяха един до друг и държаха ръцете си. И двамата

усещаха, че между тях се е случило нещо важно. По-късно вероятно щяха да поговорят за това. Но в момента не изпитваха никаква нужда от разговор. Просто им беше добре, че са заедно.

– Мистър и мисис Трентън! Моля, почакайте!

Към тях, едва поемайки си дъх, тичаше един служител от Отдела за обществени контакти. Адам задържа колата на паркинга, а човекът се приближи и дишайки тежко, каза:

– Току-що повикахме хеликоптера, който всеки момент ще се приземи на пистата. Мистър Хюитсън ви моли да го използвате първи. Дайте ми ключовете и аз ще се погрижа за колата ви.

Тръгнаха обратно към пистата и служителят вече по-спокойно обясни:

– Има и още нещо. На летище Таладега чакат два от самолетите на компанията.

– Зная – отвърна Адам. – Ще се върнем в Детройт именно с единия от тях.

– Но освен него има и един малък реактивен самолет на разположение на мистър Хюитсън. Той едва ли ще го използва преди настъпването на вечерта и се питаше дали не бихте желали да го използвате вие... Той ви предлага да прескочите до Насо – нали това е родното място на мисис Трентън?... Самолетът спокойно може да се върне до довечера, а вие бихте могли да останете ден-два... В сряда ще го пратим обратно в Насо да ви прибере.

– Великолепна идея! – възкликна Адам. – Но за съжаление в Детройт ме чакат куп вече насрочени срещи... още от утре сутринта.

– Мистър Хюитсън предполагаше, че отговорът ви ще е точно такъв. И затова предварително си е подготвил една реплика, която аз трябва да ви предам: „Поне веднъж забравете за компанията и се посветете изцяло на жена си!“

Видял грейналото лице на Ерика, Адам весело се разсмя. Не можеше да отрече едно от най-добрите качества на първия вицепрезидент – заеме ли се с нещо, той наистина го прави както трябва!

– Предайте му моите искрени благодарности – отвърна той.

Поиска да каже, че в сряда те на всяка цена трябва да са в Детройт, но премълча, В сряда беше погребението на Пиер.

Още преди залез слънце бяха на Бахамските острови и дори успяха да се изкъпят в топлото море и да полежат на пясъка на Изумрудения

плаж, разположен недалеч от Насо.

После, докато слънцето бавно потъваше зад хоризонта, двамата се настаниха в малкото вътрешно дворче на хотела си с питиета в ръце. Вечерта беше топла, а лекият ветрец шумолеше в листата на палмите над главите им. Наоколо беше почти безлюдно, тъй като до зимния туристически наплив имаше повече от месец.

Поднесоха им по още една чаша. Ерика си пое дъх и рече:

– Трябва да ти разкажа за някои неща.

– Ако те имат връзка с Пиер, аз вече ги зная – меко отвърна Адам.

След което ѝ обясни, че получил анонимно писмо, в което някой му пратил изрезката от „Детройт Нюз“ с онова съобщение, което навремето беше изплашило Ерика толкова много.

– Не ме питай защо хората правят подобни неща – добави той. – Предполагам, просто от любов към изкуството.

– Но ти не ми каза нищо!

Ерика си спомни за своята увереност, че ако Адам научи, той непременно ще заговори на тази тема.

– И без това проблемите ни не бяха малко.

– Тогава вече всичко беше свършило – промълви Ерика. После изведнъж си спомни унизителната история с онзи търговски пътник Оли и изпита остро чувство на вина. Но за него няма да каже на Адам *никога!* Искрено се надяваше, че някой ден ще успее да забрави напълно този унизителен епизод от живота си.

– Свършило или не – аз искам ти да се върнеш при мен! – обади се през масата Адам.

– Какъв добър човек си ти! – прошепна Ерика и усети как гърлото ѝ се свива от вълнение. – Явно никога не съм те оценявала така, както заслужаваш!

– Мисля, че това важи и за двама ни – тихо отвърна той. По-късно, вече в леглото, те внезапно откряха, че магията на първите дни е започнала да се връща.

Вече почти заспал, Адам сложи точка на целия им разговор:

– Бяхме стигнали до ръба на раздялата. Предлагам вече да не рискуваме.

След което заспа, а Ерика още дълго лежа с широко отворени очи, вслушвайки се в звуците на нощта, изпълващи стаята през отворените и обърнати към морето прозорци. Накрая заспа и тя, а на разсъмване двамата се събудиха едновременно и отново се любиха.

ГЛАВА ДВАЙСЕТ И ДЕВЕТА

В началото на септември орионът беше официално представен на широката публика, печата и автомобилните представителства.

Пресконференцията за журналистите от цялата страна беше проведена в Чикаго. След нея се състоя разкошен прием с обилни закуски и напитки. Хората говореха, че това е един от последните подобни приеми. Напоследък автомобилните компании бяха стигнали до една проста истина – повечето журналисти пишат това, което виждат, и за техните материали съвсем няма значение дали са били хранени с черен хайвер и шампанско или просто с бира и сандвичи. Защо тогава да се правят тези огромни разходи?

Нищо обаче, поне за близкото бъдеще, не предвещаваше настъпването на дългоочакваните промени в системата на автомобилните представителства, на които новият модел беше показан в Ню Орлиънс, и празненствата продължиха цели шест дни.

Това беше една блестяща феерия на шоубизнеса, на която присъстваха над седем хиляди представители на компаниите и автомобилни търговци, придружени от съпруги и любовници. Пристигаха тук от всички краища на страната с помощта на специално наета въздушна флотилия, сред която фигурираха дори и няколко огромни „Боинг-747“.

Всички големи хотели в града бяха ангажирани, включително „Ривъргейт Одиториъм“ с неговото нашумяло нощно музикално шоу, което, по думите на един изумен посетител, „спокойно може да издържи цяла година по сцените на Бродуей“. Финалът на това шоу беше направо умопомрачителен – пробивайки блестящия Млечен път, под акомпаниента на сто цигулки от небето бавно се спускаше огромна сияеща звезда, която, докосвайки центъра на сцената, се разпръскваше на хиляди искри и под бурните аплодисменти на зрителите разкриваше своята сърцевина – един блестящ орион.

Следващите дни бяха изпълнени с всевъзможни атракция, игри и забавления, а вечер над пристанището се изстрелваха фойерверки, чиито разноцветни пламъци се разпадаха, за да се подредят в нощното небе в огромни сияещи букви:

ОРИОН

Адам и Ерика присъствуваха на този фестивал. Брет Делъсантоу също беше тук, а с известно закъснение към тях се присъедини и Барбара Залески.

Едната от двете вечери, през които Барбара беше в Ню Орлиънс, четиримата отидоха да вечерят в ресторант „Брентън“ във френския квартал. Адам, който добре познаваше Мат Залески, се поинтересува за състоянието му.

– Вече диша самостоятелно и може да движи малко лявата си ръка – отвърна Барбара. – Иначе продължава да е напълно парализиран.

Адам и Ерика промърмориха своите съчувствия.

Естествено, Барбара не спомена за ежедневните си горещи молитви към бога да прибере баща ѝ и да му спести страшната мъка, която се четеше в очите му. Но много добре знаеше, че може и да не умре – някой ѝ беше казал, че най-старият член на фамилията Кенеди – Джоузеф Кенеди, живял цели осем години напълно парализиран.

Разказа на семейство Трентън за плановете си да прибере Мат у дома, в Ройъл Оук, и да му наеме специална болногледачка. Дватамата с Брет щяха да живеят и на двете места – в Ройъл Оук и в апартамента на Брет.

Говорейки за Ройъл Оук, тя се сети и за нещо друго.

– Брет започна да отглежда орхидеи.

След което с усмивка на уста им разказа как Брет поел грижата за зимната градина на баща ѝ и дори си купил специален наръчник за отглеждане на орхидеи.

– Красотата на линиите и цветовете на орхидеята направо ме смайва – поясни Брет, докато се занимаваше с една мида в чинията си. – Може би от тях ще се роди цяла генерация нови автомобили. С готови имена... Какво ще кажете например за двуместно купе с подвижен покрив, което носи името *Aerides masculosum*?

– Събрали сме се тук за ориона – напомни му Барбара. – Пък и името му се произнася далеч по-лесно.

Не каза нищо на Адам и Ерика за едно случило се неотдавна дребно произшествие, защото съзнаваше, че ще постави Брет в неудобно положение.

Дватамата ношуваха на няколко пъти в Ройъл Оук след удара на баща ѝ. Една вечер Брет се беше прибрал по-рано и тя го завари пред разтворения статив, с комплект нови бои до себе си. Рисуваше орхидеи. Покъсно ѝ каза, че за модел използвал онази *Catasetum saccatum*, на която преди близо година се бяха възхищавали заедно с Мат Залески, а след

това старецът се беше ядосал на Брет и Барбара настоя за извинения.

– Дватама с твоя старец стигнахме до заключението, че това цвете прилича на птица в полет – поясни й Брет. – И май това беше единственият въпрос, по който постигнахме единодушие.

Малко неочаквано той беше предложил завършената картина да поставят в болничната стая на баща й така, че той да може да я гледа по всяко време.

– Стариат мишелов няма кой знае какви развлечения там. Обичаше своите орхидеи и сигурно ще му бъде приятно да гледа тази картина.

Тогава, за пръв път след нещастieto с баща й, Барбара не успя да се овладее и се разплака.

Сълзите й донесоха облекчение и не след дълго тя се почувствува далеч по-добре. Разбираше, че просто много й се беше насъбрало и скромният знак на внимание от страна на Брет отприщи дълго сдържани емоции. Тя ценеше това внимание особено високо, защото знаеше, че той работи с пълна пара по новия проект „Фарстар“, който скоро щеше да бъде обсъден от ръководителите на компанията по време на специално заседание за генералните насоки на бъдещото планиране „Фарстар“ поглъщаше цялото време на Брет и той почти не се занимаваше с други неща.

По време на вечерята в Ню Орлиънс Адам също намекна за новата кола, като внимателно избягвате да споменава името й.

– Ще се радвам да видя предстоящата седмица зад гърба си – обърна се към Барбара той – Орионът вече е предаден на търговците и специалистите по маркетинг, а там, в нашата ферма, вече никне нова реколта.

– Още две седмици и голямото плямпане почва – добави Брет, а Адам само кимна с глава.

Барбара чувствуваше, че както Брет, така и Адам са невероятно увлечени от проекта „Фарстар“, и пак се запита дали Брет ще успее да осъществи намерението си да напусне автомобилната промишленост в края на годината. Знаеше, че Адам още не е чул за неговите планове, а когато научи, сигурно ще започне да го разубеждава.

На свой ред и тя им разказа за работата си. Напълно готовият филм „Автомобилният град“ бил посрещнат от критиката с горещо одобрение. Рекламната агенция ОДЛ, Барбара и режисьорът Гропети бяха получили топли благодарствени писма от председателя на дирекционния съвет на компанията и – нещо от особено значение – една от големите американски телевизионни компании беше дала съгласието си да излъчи филма

по време на най-гледаните часове от денонощието с „благодарителна“ цел. В резултат авторитетът на Барбара в агенцията беше стигнал непознати до този момент висини и двамата с Гропети вече бяха получили поръчка за нов филм от друг клиент на ОДЛ.

Трентънови я поздравиха, а Брет просто сияеше от гордост.

Скоро разговорът им отново се завъртя около ориона и разточителния разкош, с който го представяха на търговците.

– Постоянно се питам защо трябва цяла седмица да се празнува – каза Ерика.

– Трябва ѝ ще ти обясня защо – отвърна Адам. – Търговците и посредниците виждат най-добрите страни на новата кола именно по време на подобни празници. За тях тя сега е просто едно бижу, опаковано от „Тифани“. Отнасят тези впечатления у дома си и изгарят от нетърпение да видят новото бижу в своите складове и изложбени зали.

– Но там ще го видят доста по-различно – намеси се Брет. – Прашно и мръсно от транспортирането, без капаци на колелата, с омаслени калници и лайсни, цялото покрито с лепенки. Изобщо, в трагичен вид!

– Точно така – кимна Адам. – Но търговците и посредниците вече са видели колата в най-добрата ѝ светлина. Знаят колко добре изглежда, когато е напълно готова за изложбените зали. Ето защо ентузиазмът не ги напуска и те се заемат да я продават с пълни сили.

– Да не забравяме и помощта на рекламата – каза Барбара с лека въздишка – Познавам доста хора, за които рекламната шумотевица е чисто безумие, но тя все пак дава резултати.

– Искат ми се и в този случай да е така – тихо промълви Ерика. – Не за друго, а просто защото виждам колко дълбоко сте ангажирани и тримата с този орион.

Адам стисна ръката ѝ под масата и се обърна към другите двама.

– Е, сега вече можем да бъдем спокойни!

След седмица – когато орионът зае мястото си в изложбените зали на търговците из цяла Северна Америка, стана очевидно, че той беше прав.

„Не помним друг случай, при който появата на нов модел кола да е предизвиквала толкова голям интерес сред потребителите – писа седмичникът «Отомоутив Нюз», най-авторитетното американско автомобилно издание. – Поръчките придобиват такива размери, че създателите на ориона скачат от радост, производителите му работят до изнемога, а

конкуренцията е в паника“

В този дух бяха мненията и на останалите средства за масова информация.

„Орионът притежава голяма част от онези отдавна обещавани приспособления за сигурност и опазване на природната среда, а освен това с много красив“ – писа „Сан Франсиско Кроникъл“. „Това вече, да!“ – възкликна „Чикаго Сън Таймс“, а „Ню Йорк Таймс“ подчерта „Не е изключено орионът да символизира края на една цяла епоха, която наистина стимулираше техническия напредък, но често отдаваше предпочитанията си на стилистичните еквилибристики. Едва сега можем да кажем, че техническите нововъведения и външното съвършенство вървят ръка за ръка.“

Хюб Хюйтсън и новият орион се появиха на първите корици на „Нюзуик“ и „Тайм.“ По този повод един сияещ от гордост представител на Отдела за обществени контакти заяви:

– За последен път това се беше случвало, когато президентът на „Форд“ Лий Йакока представи модела „Мустанг“!

След всичко това не беше чудно, че ръководството на компанията започна обсъждането на проекта „Фарстар“ в приповдигнато настроение.

Това беше последното и най-важно производствено съвещание от предвидените три срещи на високо равнище. Проектът „Фарстар“ вече беше преминал успешно през първите две и сега или щеше да получи зелена улица (което означаваше, че след около две години на пазара ще се появи новата кола), или пък – подобно на много проекти в миналото – ще бъде отхвърлен и погребан завинаги.

На първите две заседания, които, общо взето имаха неофициален характер, се излагаха най-различни мнения и преценки както в полза, така и против проекта, разгаряха се остри дебати. Същото щеше да се случи и на това решително заседание но вече на най-високо ниво. Сравнено с предишните две, то можеше да се оприличи на официален прием в строго вечерно облекло пред приятелски обяд по риза с навити ръкави.

Съветът по планиране на производството, в който днес бяха включени петнайсет души, започна да се събира малко след девет сутринта. Съвещанието беше насрочено за десет но по отдавна установена традиция хората идваха доста по-рано и запълваха времето си с приятелски разговори.

Съвещателната зала – малка и луксозно обзаведена аудитория с

подковообразна маса от блестящо лакирано дърво – се намираше на петнайсетия етаж на главната административна сграда. Там където подковата се извиваше бяха наредени пет кресла от черна кожа с високи облегалки. На тях щяха да седнат президентът, председателят на дирекционния съвет и тримата вицепрезиденти по производствените въпроси, най-старши от които беше Хюб Хюйтсн. Останалите столове около масата бяха с обикновени облегалки и другите членове на съвета щяха да ги заемат, без да спазват някаква предварително определена йерархия.

Срещу отворения край на подковата беше поставена невисоката катедра за докладчиците. Днес тя щеше да бъде предоставена почти през цялото време на Адам Трентън. Зад нея имаше малък екран за прожекция на филми и диапозитиви.

Малко встрани от подковата беше малката масичка, върху която щяха да работят двете секретарки на съвещанието. В кулоарите и прожекционните кабинети се тълпяха консултанти и експерти с дебели черни бележници в ръце, в които, според думите на един духовит участник в съвещанието, можеше да се намери отговорът на всеки въпрос, който човек би могъл да измисли.

Но въпреки приповдигнатото настроение от успеха на ориона, което би могло да заблуди страничния наблюдател, съвещанието щеше да бъде тежко и напрегнато. Защото именно на такива форуми се решаваше къде да вложи своите милиарди компанията, къде да вложи не само тях, но и своята репутация, своето бъдеще. На подобни форуми се вземаха най-важните и обикновено най-рискованите решения в света на капитала, които често бяха чист хазарт, тъй като всички проучвания и изчисления, от които зависи окончателното „да“ или „не“ по даден проект, се правеха предимно на базата на инстинкта и комерческия нюх.

Малко след като най-подранилите участници в съвещанието започнаха да заемат местата си, в залата се появиха и първите чаши с кафе. Това също беше традиция, в която влизаше и неизменната кана с изстуден портокалов сок за председателя на дирекционния съвет, който изгвгваше да пие горещи напитки през деня.

Аудиторията вече беше почти пълна. Малко преди девет и половина в нея влетя и Хюб Хюйтсн със своята типична енергична походка. Взе една чаша кафе и направи знак на Адам и Илрой Брейтуейт, които разговаряха наблизко. После разтвори папката, която носеше със себе си, пръсна няколко скици върху заседателната маса и самодоволно обяви:

– Току-що ми ги донесоха! Навреме, а?

Към тях се приближи вицепрезидентът по въпросите на

проектирането и промишления дизайн и четиримата се надвесиха над масата. Излишно беше да питат какво представляват тези скици – върху всяка от тях беше отпечатана търговската марка на някоя от трите големи компании и те изобразяваха нови, непроизведени досега автомобили. Очевидно всички те щяха да бъдат конкурентите на „Фарстар“ след около две години, ако, разбира се, проектът получи зелена улица.

Сребърната лисица тихо подсвирина.

Първ проговори вицепрезидентът по дизайна.

– Странно, колко сходни са идеите им с нашите – каза той.

Хюб Хюйтсът сви рамене:

– Ами и те се ослушват точно като нас. Четат същите вестници, правят същите проучвания... Не по-зле от нас виждат накъде върви светът... А и в техните вестници се разписват немалко умни момчета. – Първият вицепрезидент хвърли кос поглед към Адам и попита: – Какво ще кажеш?

– Ще кажа, че нашата кола е далеч по-добра. А имаме предимство и но време.

– Не си ли прекалено сигурен?

– Ако така изглежда отстрани – значи е вярно – сви рамене Адам.

Лицето на Хюб Хюйтсът светна в усмивка.

– И аз пращя от самоувереност – призна си той. – Какво пък, идеите ни са добри... сега остава да ги продадем и на другите!

Той се зае да събира скиците, а Адам си помисли, че не след дълго ще се съберат да изследват конкурентните автомобили до най-дребните детайли и може би ще променят нещо в собствения си проект.

– Често се питам какво ли ни струва сдобиването с подобни скици? – зачуди се той.

– Не толкова много, колкото вероятно допускаш – усмихна се отново Хюб Хюйтсът. – Чувал ли си някога за съществуването на наистина добре платени шпиони?

– Май не съм – поклати глава Адам.

До промишлен шпионаж прибегваха всички големи автомобилни производители, макар че никой от тях не го признаваше открито. Разузнавателната централа на тяхната компания, естествено, под съвсем невинно наименование, се помещаваше в няколко тесни и забутани стаички в Центъра за проектиране и промишлен дизайн и там се стичаше за анализ огромен поток от най-разнообразна информация.

Главни доставчици на тази информация бяха научните сътрудници с инженерно образование от редовете на конкуренцията. Подобно на

събратята си навсякъде по света те умираха да правят публикации, а често в докладите им пред конгресите на разни технически дружества се съдържаха известно количество фрази и изрази, които, макар и сами по себе си незначителни, след съпоставянето им с информация от други източници, нерядко даваха вярна представа за начина на мислене и насоките в дейността на конкуренцията. Хората, които се занимават с автомобилен шпионаж, наричат тези инженери „наивни пеленачета“.

Далеч, по-малко наивен обаче беше потокът от информация, пристигащ от детройтския Атлетически клуб – любимо заведение на цял куп отговорни служители от автомобилния бранш. Често някои от тях се опитваха да смят колегите с нещо ново пред чаша питие. За няколко години агентите на съответните шпионски центрове бяха събрали купища пикантни клюки, но сред тях се откриваха и сведения от изключителна важност.

Друг източник на информация бяха фирмите за производство на металообработващи машини, които нерядко обслужваха едновременно по две, пък дори и по три големи автомобилостроителни компании. В резултат на това клиентът, дошъл да контролира производството на собствената си поръчка, често е в състояние да хвърли по някой уж случаен поглед и върху поръчките на конкуренцията. Един опитен конструктор е в състояние да получи представа за задната или предната част на съответния автомобил само след кратък поглед върху съответната преса, а след това безпогрешно да ги възпроизведе в собствения си кабинет.

Несвързани с автомобилното производство външни централи, за чиято дейност само можеше да се предполага, често прибягваха до различна тактика. Например наемаха уволнени от конкуренцията служители, принуждавайки ги тайно да изнасят техническа документация. Често се стигаше дори дотам, че всяко кошче за отпадъци се подлагаше на внимателна проверка. От време на време някой добър специалист без особени морални задръжки „се внедряваше“ на работа при конкуренцията. Но това бяха груби методи, за които висшето началство предпочиташе да не чува нищо.

Мислите на Адам се върнаха върху фарстара и предстоящото заседание на експертния съвет.

Стрелките на стенния часовник показваха точно-девет и петдесет, когато в залата влезе президентът на компанията, следван от председателя на дирекционния съвет. Някога динамичен и способен ръководител, днес, по мнението на Адам и много други висши служители, президентът вече беше „остарял“. Предстоеше му да излезе в пенсия и

мястото му вероятно щеше да заеме Хюб Хюйтсън.

– Какви модификации на фарстара ще предложите за Канада? – запита един глас до него.

Той принадлежеше на ръководителя на канадския филиал на компанията, когото бяха поканили на съвещанието просто от учтивост.

– Тепърва ще уточняваме този въпрос – отвърна Адам, но въпреки това му даде някои сведения. Беше сигурно, че канадският модел ще носи името „Индипендънт“³⁵ и върху емблемата на капака му ще бъде изобразен кленовият лист³⁶. Иначе колата няма да се отличава по нищо от американския фарстар.

Събеседникът му кимна с глава.

– Достатъчно е да имаме все пак някакви различия, за да можем да се опрем на нещо.

Адам отлично го разбираше. Макар че канадците караха коли, които бяха произведени от работници, членуващи в американски профсъюзи, във филиали под пълния контрол на американския капитал, те от чисто национална гордост продължаваха да се самозаблуждават, че разполагат със своя независима автомобилна промишленост. Голямата тройка години наред се присмиваше на тази заблуда и с прикрито чувство за хумор титулуваше шефовете на канадските си филиали президенти, макар че властта им беше далеч по-малка от тази на някой детройтски директор на завод. В допълнение на тази политика компаниите си бяха направили труда да създадат няколко „изключително канадски“ модела коли. Но отдавна на Канада се гледеше просто като на обикновен регионален пазар и специалните модели (с незначителни промени във външния вид) тихомълком се изоставяха. Вероятно канализираният „Фарстар“ под името „Индипендънт“ ще бъде последният автомобил от този вид.

В десет без една минута всички членове на съвета бяха заели места си Председателят на дирекционния съвет отпи глътка портокалов сок и каза:

– Ако няма други мнения, предлагам да започваме.

Хвърли поглед към Хюб Хюйтсън и запита:

– Кой ще говори пръв?

– Илрой – беше краткият отговор.

Очите на всички се спряха върху вицепрезидента по

35. Независим. (англ) – Б. пр.

36. Канадски национален символ. – Б. пр.

производствените въпроси.

– Господин президент, господа – започна Сребърната лисица, като отчетливо произнасяше думите. – Днес предлагаме на вниманието ви проекта „Фарстар“ с препоръката той да бъде внедрен в редовно производство. Всички вече сте запознати с проекта, планирането на средствата и гипсовия модел. Само след минута ще навлезем в подробностите, но преди това ми се ще да кажа още няколко думи. На първо място, както и да наречем тази кола, тя няма да носи името „Фарстар“. Това кодово название беше избрано просто защото по време на първите ни идеи проектът изглеждаше безкрайно далеч от практическа реализация в сравнение с проекта „Орион“ Но изведнъж положението се промени – проектът вече не е фарстар³⁷ – тази кола ни е необходима днес, тъй като ще бъде произведена само след две години, а на езика на производство то това е едно и също.

Илрой Брейтуейт замълча за момент, поглади сребърната си грива и продължи:

– По наше мнение този тип автомобил, несъмнено революционно нов, с положителност ще завладее пазарите. Впрочем открихме, че и нашите приятели от другата страна са на подобно мнение. – Сребърната лисица махна с ръка към папката със скици пред Хюб Хюйтсън – Ние сме на мнение, че вместо да чакаме фарстара или подобна на него кола да ни бъде наложена от обстоятелствата – както това стана с някои други дейности напоследък, – трябва сами да я предложим на потребителя. Лично аз мисля, че е настъпило времето отново да минем в настъпление и да бъдем Пионерите в бранша Точно тази тенденция лежи в цялата концепция на проекта „Фарстар“ Сега можем да преминем към подробностите.

Брейтуейт кимна на Адам, който чакаше близо до катедрата.

– Да започваме.

Екранът зад Адам оживя и той започна:

– Диаграмите, които виждате, отразяват празнината на пазара, която ще бъде запълнена от фарстар и потенциалното му състояние след две години.

Знаеше изказването си наизуст, тъй като многократно го беше репетирал. През следващите два часа щеше да следва предварително нахвърляния „сценарий“, лежащ на катедрата пред него, въпреки че на подобни съвещания докладчикът често е прекъсван и отрупван с въпроси.

37. Далечна звезда. (англ) – Б. пр.

Докато на екрана се редуваха диапозитивите и Адам кратко ги коментираше, умът му непрекъснато се връщаше върху това, което каза Илрой преди малко. Изненада се от идеята му за открита офанзива на компанията по две причини. Първо, такава забележка изобщо не беше необходима и, второ, Сребърната лисица имаше репутацията на изключително предпазлив ръководител, който внимателно проверява накъде духа вятърът, преди да се ангажира с каквото и да било. Вероятно и Брейтуейт е заразен от новите идеи и онова характерно за целия автомобилен бранш нетърпение във време, когато „старите вълци“ се оттеглят или умират, а мястото им се заема от нови сили.

Думите на Брейтуейт за пионерите напомниха на Адам за сър Пърсивал Стайвесънт, който беше използвал подобен израз в разговора им преди пет седмици. Оттогава насам Адам и Пърс разговаряха още няколко пъти по телефона. Адам все повече харесваше идеята да оглави онази компания на Западното крайбрежие, но все пак взе съгласието на Пърс да отложи окончателното си решение до пускането на ориона и днешното заседание относно бъдещето на фарстара. След него обаче трябваше да реши дали да замине за Сан Франциско за детайлни преговори, или пък направо да откаже на Пърс.

По време на двудневната си почивка на Бахамските острови той отново повдигна въпроса за предложението на Пърс пред Ерика. Тя беше категорична:

– Трябва да решиш сам! Аз, разбира се с удоволствие бих се преместила да живея в Сан Франциско... кой на мое място не би го направил? Но предпочитам да те гледам щастлив в Детройт, отколкото нещастен в някое райско кътче... А и в двата случая ще бъдем заедно, нали?

Той се зарадва от тези думи, но душата му продължаваше да се разкъсва от съмнения и колебания.

Изведнъж излагането на проекта „Фарстар“ беше рязко прекъснато от острия глас на Хюб Хюйтсън:

– Нека спрем за момент и да поговорим за нещо, с което по-нататък неизбежно ще се сблъскаме! Искам да ви кажа, че този фарстар е най-грозният разбойник, който съм виждал някога!

Типично за стила на този човек изказване – дори и да подкрепя някаква идея, той напълно съзнателно повдига възможните възражения и предизвиква останалите към откровени дискусии.

Около подковообразната маса се разнесе одобрителен шепот.

Адам, който очакваше подобно развитие на нещата, спокойно

отвърна:

– Разбира се. Още от самото начало сме си давали сметка за този факт.

След което се зае да обяснява концепцията, криеща се зад проекта на кола от този тип. Концепцията, изразена сполучливо от Брет Делъсантоу на проведеното преди няколко месеца среднощно съвещание: „Имаме пред себе си Пикасо, а продължаваме да правим коли, които сякаш слизат от платната на Гейнсбъро!“

Това стана същата онази вечер, в която Адам и Брет посетиха демонтажната лаборатория и след това проведеха „мъжки“ разговор с Илрой Брейтуейт и двамата млади специалисти от Отдела по планиране, единият от които се казваше Касталди. Именно в тогавашните спорове и разговори се роди концепцията, която защитаваха днес: защо да не предприемат умишлен и дързък опит за създаването на една грозна според действащите стандарти кола, но в замяна на това кола, която отговаря на най-съвременните изисквания за опазване на околната среда, а и на духа на нашето съвремие – ерата на функционалността? И по този начин тази кола да бъде възприета като красива?

Оттогава насам бяха направени немалко корекции и модификации, но основната концепция за фарстар си остана непроменена.

Тук, в тази зала, Адам внимателно подбираще изразите си, тъй като експертният съвет за производствено планиране съвсем не е компания, пред която биха минали поетични откровения. По тази причина сравнението с Пикасо трябваше да отстъпи място на здравия практицизъм, Нямаше как да спомене и Роуина, въпреки че именно споменът за нея го беше вдъхновил през онази нощ. Този спомен все още го топлеше. Естествено, Ерика никога няма да чуе нещо за онази нощ, макар и да беше убеден, че би го разбрала, ако някога реши да ѝ разкаже всичко.

Споровете по външния вид на фарстара приключиха, но Адам знаеше, че скоро отново ще се върнат на този въпрос.

Хюб Хюитсън разлисти дневния ред пред себе си и попита:

– Докъде бяхме стигнали?

– Страница четирийсет и седма – помогна му Брейтуейт.

Председателят кимна с глава.

– Да вървим нататък.

Час и половина по-късно, след продължителни и безплодни дискусии, вицепрезидентът по техническото изпълнение отмени хартиите пред себе си и се наведе напред.

– Ако някой преди година беше дошъл при мен с идеята за

производство на такава кола, аз не само бих го изхвърлил от кабинета си, но сигурно бих му казал да си търси друга работа!

В залата настъпи пълно мълчание. Все още изправен зад катедрата. Адам мълчаливо чакаше.

Шефът на техническото изпълнение Нолан Фрайдхайм – сивокос ветеран от бранша – беше най-стар сред събралите се тук вицепрезиденти. Беше човек с груби обноси, а по набразденото му от бръчки лице рядко можеше да се види усмивка. И той, подобно на президента на компанията, скоро щеше да се пенсионира, но за разлика от шефа си вече имаше определен заместник (присъстваващ на заседанието в момента) и твърд срок за напускане – след около месец.

Възрастният ръководител бавно натъпка лулата си и драсна с клечка кибрит, докато останалите продължаваха да чакат в пълно мълчание. Всички си даваха сметка, че това е последното заседание за него. Накрая той бавно проговори:

– Точно така бих постъпил само преди година! И вероятно щяхме да се разделим с един добър специалист... и с една добра кола! – Дръпна няколко пъти от лулата си и я постави на масата. – Може би точно по тази причина вече ми е време да се оттегля и аз се радвам, че това време настъпва... Не разбирам дооста от онова, което става днес... Много неща не одобрявам и никога няма да одобря! Но напоследък открих и нещо друго – всичко това все по-малко ме засяга... И още нещо: каквото и да решим днес, както и да се потите за тоя фарстар или каквото там име му лепнете впоследствие, аз лично ще си хвърлям въдицата някъде край Флорида Кийс. Спомняйте си за мен, ако ви остане свободно време... Ама май няма да ви остане...

В залата се разнесе добродушен смях.

– Все пак ми се иска да ви оставя в наследство една своя мисъл – продължи Нолан Фрайдхайм. – Още от самото начало бях против производството на тая кола, а и сета съм на същото мнение. Някои части от нея, особено външният ѝ вид, направо обиждат представата ми за съвременен автомобил. Но дълбоко в душата си – там, където се раждат правилните решения на мнозина от нас, чувствавам, че именно тази кола ще завладее пазара, като ѝ дойде времето. – Шефът по техническото изпълнение, се надигна да подаде чашата си за нова порция кафе и приключи: – Вътрешното ми чувство казва „да“. По мое мнение програмата „Фарстар“ трябва да бъде приета!

– Благодаря ти, Нолан – промълви председателят на дирекционния съвет. – И аз изпитвах същите чувства, но ти съумя да ги изразиш

съвършено точно!

Към одобрителните гласове в залата се присъедини и този на президента на компанията. В резултат само след броени минути официалното решение на съвета зае мястото си в протокола: зелена светлина пред проект „Фарстар“!

Адам се почувствува странно празен. В душата му нямаше нищо. Целта беше постигната, а следващото решение щеше да бъде негово и на никой друг.

ГЛАВА ТРИЙСЕТА

От последната седмица на август насам Роли Нант живееше в постоянна тревога.

Тя се породи в стаичката на чистачите, където Лирой Колфакс уби с ножа си единия от инкасаторите на автоматите за закуски, докато другият остана да лежи на пода в несвят редом до майстора Франк Паркланд. По време на паническото им бягство през една от оградите ужасът му продължаваше да се засилва. Оградата беше висока, от гъсто наредена бодлива тел, и те взаимно си помагаха при изкачването ѝ, тъй като отлично съзнаваха, че излязат ли през някой от порталите, неизбежно ще ги запомнят и разпознаят.

Роли лошо набоде ръката си на телта, а Големия Руф се спъна и тежко падна. От този момент нататък той ходеше с усилие и силно куцаше. Въпреки премеждията четиримата успяха да напуснат безпрепятствено заводската територия, след което се разделиха и внимателно заобикаляйки осветените зони, се събраха отново на един от служебните паркинги, където Големия Руф беше оставил някаква кола. Зад волана седна Татето, тъй като глезеът на Руф бързо се поду и целият му крак се схвана. От паркинга се измъкнаха със загасени светлини, които включиха едва след като се озоваха на шосето.

Всичко зад гърба им изглеждаше нормално. По нищо не личеше, че в завода е вдигната тревога.

– Ох, ох... – нервно изпъшка зад волана Татето. – Каква стана тя бе, хора! Ако всичко ни се размине, ще пошурея от радост!

– Още нищо не ни се е разминало! – изръмжа от задната седалка Големия Руф.

С омаслен парцал върху кървящата си ръка, седнал отпред до Татето, Роли си даваше сметка, че думите на Руф са чиста истина.

Въпреки че падна лошо, Големия Руф не изпусна двете завързани с верига торби и успешно ги прехвърли зад оградата. Другите две пренесе Лирой Колфакс. Двамата разпориха торбите с нож и изсипаха сребърните монети върху седалката, след което ги прехвърлиха в книжни кесии. На магистралата, малко преди да влязат в града, Колфакс и Големия Руф изхвърлиха пробитите чували през прозореца.

Стигнаха в гетото без никакви произшествия. Зарязаха колата в една задънена уличка и се разпръснаха. Малко преди да се разделят,

Големия Руф ги предупреди:

– Помнете, че трябва да се държим така, сякаш нищо не се е случило. Ако сме твърди, никой не може да докаже, че тая вечер сме били в завода. Тъй че утре всички да са на работа както обикновено. – Изгледа ги поред с тежкия си поглед и добави: – Ако някой не дойде, ченгетата моментално ще ни подушат!

– Май ще е по-умно, ако духнем – замислено продума Лирой Колфакс.

– Заклевам се, че лично ще те намеря и ще те очистя, ако направиш това! – гневно избухна Големия Руф. – Точно както ти очисти оня нещастник и ни накісна всичките!

– Няма да бягам! – намръщено възрази Колфакс. – Само си го помислих!

– Избягвай да мислиш! Вече доказа, че нямаш капка мозък в главата си!

Колфакс замълча.

Роли не каза нито дума но също му се искаше да изчезне. Ала къде? Каквото и да мислеше, нямаше къде да се скрие. Испита усещането, че животът му изтича подобно на кръвта от наранената му ръка. После си спомни, че веригата от събития, довела го до тази нощ, беше започнала преди повече от година – в онази вечер, когато дебелото бяло ченге го предизвика, а чернокожият му колега му даде картичката с адреса на агенцията за набиране на работна ръка. Очевидно направи груба грешка, като отиде на този адрес. Но дали все пак беше така? Ако не се беше случило това, сигурно нещо друго щеше да се стовари върху главата му.

Мислите му бяха прекъснати от Големия Руф.

– Сега добре си отваряйте ушите! – нареди им той. – Всички сме вътре, затова трябва да се държим заедно. Ще се отървем, ако никой от нас не пропее!

Другите може би му повярваха, но Роли не успя.

После се разделиха, като всеки от тях взе по една от книжните кесии, които Големия Руф и Колфакс бяха напълнили още в колата. Кесията на Руф беше значително по-тежка от останалите.

Съзнавайки напълно ясно какво ще му се случи, ако с тази кесия в ръце го срещне полицейски патрул. Роли внимателно подбираше пътя за дома. Най-накрая се добра до блока си на ъгъла на Блейн и Дванайсета улица.

Мей-Лу вероятно беше на кино, защото квартирата беше празна. Роли изми раната на ръката си, а после грубо я превърза с някакъв

пешкир.

След това се зае да брои парите в кесията, като подреждаше монетите на равни купчинки. Бяха точно трийсет долара и седемдесет и пет цента – сума, доста по-малка от дневната му надница в завода.

Ако Роли Найт бе имал възможност да получи философско образование, той вероятно би подложил на задълбочен анализ онези рискове, които човек е склонен да поеме срещу сумата 30,75 долара, би претеглил шансовете си за спечелването или изгубването на тези пари. В миналото се беше стъписвал и пред други рискове – например риска да откаже да се свърже с организираната престъпност в завода, риска да се оттегли тая вечер (който не посмя да поеме) в онзи момент, когато Големия Руф тикна револвера в ръката му.

Всички тези рискове бяха съвсем реални, в тях нямаше нищо измислено. Големия Руф би могъл да му организира жесток побой, включващ трошене на крайници, и то с такава лекота, с каквато някои хора си поръчват хранителни продукти от бакалницата. И двамата добре знаеха това, ето защо дори и да не беше поел тези рискове, Роли пак щеше да си остане на губещата страна.

Но загубата му при всички случаи нямаше да стигне до сегашното положение, което се равняваше на пълно нещастие. Сега го чакаше доживотен, затвор за участие в предумишлено убийство.

По своята същност рисковете, които Роли Найт поемаше или избягваше, бяха до известна степен идентични с онези рискове, на които се натъкват всички хора в цивилизованото общество. Но някои членове на същото това общество просто се раждат с жестоко ограничен избор и именно те опровергават старата колкото света поговорка, че „всички хора се раждат равни“. Роли и десетки хиляди като него се раждат затънали до туша в нищета, неравенство и ограничени възможности. А получават такова образование, че дори и да им се усмихне добрият шанс, те нямат възможност да го оценят и продължават да бъдат такива, каквито са се родили – губещи. Остава им само едно – да открият точната степен, с която губи в живота всеки от тях поотделно.

По тази причина трагедията на Роли Найт е двойна – родил се в тъмната част на света, той автоматически е лишен от онова образование, с чиято помощ всеки нормален член на обществото би направил опит да се измъкне.

Роли, естествено, не мислеше по този начин. Обзет от черно отчаяние и страх пред утрешния ден, той напъха под леглото сребърните монети на стойност трийсет долара и седемдесет и пет цента, след което

потъна в непробуден сън. Не се събуди дори и когато Мей-Лу се върна в квартирата.

На другата сутрин позволи на Мей-Лу да превърже ръката му с чист бинт. В очите и се четеше въпрос, но тя не получи никакъв отговор. Малко по-късно Роли се отправи към завода.

Там всички говореха за снощното убийство и грабеж. Съобщения за тях имаше и по радиото, телевизията и в сутрешните вестници. На работния участък на Роли най-голям интерес бе предизвикало раняването на Франк Паркланд, който в момента беше в болницата с общо взето, стабилизирано състояние.

– Това е ново доказателство за един отдавна известен факт – заяви някакъв шегаджия по време на почивката. – Всички майстори са дебели глави!

Забележката предизвика всеобщ смях. Никой не изглеждаше кой знае колко разтревожен от обира, никой не съжаляваше за убития, когото малцина познаваха отблизо.

Според друго съобщение един от ръководителите на завода получил удар вследствие на този инцидент, а и на обща преумора. Очевидно втората част на съобщението беше чиста измислица, тъй като всеки знаеше, че да си шеф, е лека и приятна работа.

От работните места край конвейера по нищо не личеше, че нещо се върши във връзка с убийството и обира. Роли пито чу, нито видя да викат някого за разпит.

Мълвата не споменавате никакви конкретни имена.

Въпреки предупрежденията на Големия Руф към съучастниците му именно той не се появи на работа. Някъде към десет сутринта Татето съобщи на Роли, че кракът на Руф е така отекъл, че той не може да се мръдне и се е обявил за болен. Съчинят някаква история за напиване и падане по стълбите.

В началото Татето беше нервен и видимо трепереше, но някъде в ранния следобед вече беше възвърнал част от самообладанието си и отново прескочи до работното място на Роли с очевидното намерение да си побъбрят.

– Стига си се въртял около мен, за бога! – скастри го Роли с тих, но напрегнат глас. – И дръж затворен вонящия си плювалник!

Роли изпитваше опасението, че ако някой се разпее и започнат да се носят слухове, това ще бъде именно Татето.

През този ден не се случи нищо повече за отбелязване. Същото беше и на другия, и във всичките останали дни до края на седмицата.

Облекчението на Роли се засилваше с всеки изминал ден, но безпокойството не го напускаше. Знаеше прекрасно, че има предостатъчно време да се случи най-лошото. Знаеше и друго – докато някои по-дребни престъпления имаха шанс да останат неразкрити, тъй като полицията често прекратяваше разследването си поради липса на хора, при убийство работата е съвсем друга – тук нещата ще се разнищват докрай.

Стана така, че той се оказа отчасти прав, но отчасти сгреша.

Времето на обира беше избрано изключително добре. Именно то насочи полицейското следствие към нощната смяна, като в същото време детективите не бяха сигурни дори дали престъпниците изобщо са хора от завода. Много от престъпленията в автомобилните предприятия се вършеха от външни лица, които проникваха вътре с помощта на фалшифицирани или крадени пропуски.

Полицията разполагаше единствено с показанията на втория инкасатор, който съобщи, че обирът бил дело на четирима – всички без изключение въоръжени и маскирани. Той беше убеден, че всички били чернокожи, но не можеше да даде никакви сведения за физическите им данни. За разлика от своя мъртъв колега този инкасатор не беше успял да зърне лицето на грабителя, чиято маска беше смъкната за момент.

Получил удар още в мига, в който беше влязъл в килерчето, Франк Паркланд не беше видял нищо. Нямаше оръжие, нямаше пръстови отпечатащи. Срязаните чували от парите бяха открити край една от околоръстните магистрали, но този факт не донесе нищо повече от предположението, че онези, които са ги изхвърлили, може би са се насочили към градското гето.

Със случая бяха натоварени екип от четирима детективи, които се заеха с методическа проверка на имената и досиетата на всичките три хиляди работници от нощната смяна. Това им отне немалко време. А докато водеха разследването, екипът изведнъж намаля наполовина, като двамата останали да се занимават със случая детективи имаха още куп странична работа.

Не беше забравена и възможността престъпниците да са измежду работниците от дневната смяна, останали след работа специално за замисленото престъпление. Но тя беше просто една от онези няколко възможности, за чието разследване полицията не разполагаше нито с хора, нито с време.

За разкриване на убийците инспекторите разчитаха най-много на някой от своите многобройни информатори – както в Детройт, така и в цялата страна тежките престъпления се разкриваха главно по този път.

Но в случая не постъпи никаква информация. Явно никой не знаеше имената на извършителите или пък доносниците си бяха прехапали езичите от страх.

Полицията знаеше, че автоматите за храна и за безалкохолни напитки се намират под контрола и финансирането на мафията; знаеше също, че убитият е имал тесни връзки с тази организация. И без да може да го докаже, разбира се, хранеше силни подозрения, че именно тези два факта допринасят за странното мълчание по случая.

След три и половина седмици безплодно разследване детективите получиха нови задачи и престъплението, поне що се отнася до полицията, остана неразкрито.

Това обаче съвсем не беше така за една друга институция. Общо погледнато, мафията не обича някой да се бърка в нейните работи. Тя е особено сурова по отношение на другите престъпници и ги наказва за назидание на всички.

В мига, в който човекът с индианското лице умря под ножа на Лирой Колфакс, убиецът и неговите съучастници бяха осъдени на смърт.

Присъдата беше окончателна и не подлежеше на обжалване по простата причина, че четиримата нападатели в автомобилния завод бяха обикновени пионки в борбата за надмощие в една безпощадна война. Войната между „бялата“ и „черната“ мафия.

След като станаха известни подробностите по грабежа и убийството, детройтската мафиотска фамилия започна методична и спокойна работа, опирайки се на недостъпни за полицията информационни канали.

Отначало пусна хиляди свои агенти в действие. След като те не успяха да научат нищо, беше обявена тайна награда от хиляда долара за разкриването на престъпниците.

За толкова пари повечето обитатели на гетото без колебание биха предали дори и собствената си майка.

Десетина дни след престъплението в завода Роли Найт научи за разследването и тайната награда. Това стана, докато пиеше бирата си в един мръсен бар на Трето Авеню. Както питието, така и очевидната липса на напредък в официалното следствие го бяха накарали да се отпушне и да забрави за миг ужаса, в който живееше непрекъснато от девет дни насам. Но когато чу какво е предприела мафията – разказа му го един от нелегалните разпространители на тотото в гетото, когото всички наричаха просто Мулето, – ужасът се върна с нова сила и той едва не повърна бирата, внезапно придобила вкус на отвратителна помия.

– Хей! – извика Мулето, настанявайки се на бара до него. – Ти нали

бачкаш в съшия завод?

Роли с усилие кимна с плава.

– Що не вземеш да откриеш тия копелета? – започна да го обработва другият. – Аз ще кажа където трябва, после делим мангизите. Става ли?

– Ще се поослушам – обеща той.

Малко по-късно, без да докосва новата си бира, той стана и излезе.

Знаеше къде да намери Големия Руф. Когато влезе в стаята на едрия мъж, срещу него блесна дулото на револвер – вероятно същият, който беше използван преди девет дни. Когато видя лицето на посетителя си, Големия Руф свали пистолета и го натика в колана на панталоните си.

– Дойдат ли ония псета, ще им устроя хубаво посрещане! – заканително изръмжа той.

Иначе изглеждаше странно безразличен и Роли доста по-късно разбира причината за това му състояние – още от самото начало Големия Руф е знаел за опасността от страна на мафията, но просто беше решил да рискува.

Нямаше смисъл да разговарят. Роли се завъртя и излезе.

От този момент нататък дните и нощите на Роли Найт се изпълниха с нов, още по-силен ужас. С нищо не можеше да му се противопостави. Можеше само да чака. Продължи да ходи на работа по простата причина, че макар и късно, беше придобил известни трудови навици.

Издаде ги именно Големия Руф, макар Роли никога да не научи подробностите за това.

Той изплати по най-глупав начин няколко дребни комарджийски задължения изцяло със сребърни монети. Този факт не остана незабелязан и един от съгледвачите на мафията получи съответната информация, която незабавно беше предадена нагоре по веригата. Когато към него се прибавиха и някои допълнителни сведения за Големия Руф, всичко си дойде на мястото.

Заловиха го, докато спеше, и нападението беше толкова внезапно, че той дори не успя да посегне към револвера си. Завързан здраво и със запушена уста, той беше откаран в една изоставена къща край Хайланд Парк. Преди да го ликвидират, инквизиторите му го подложиха на садистични изтезания и той проговори.

На следващата сутрин тялото на Големия Руф беше открито на един от оживените пътища край Хамтрамк, по който нощно време се движеха тежки камиони. Беше прегазено най-малко няколко пъти и

смъртта беше регистрирана като пътна злополука.

Но някои хора добре разбираха какво се е случило. Между тях беше и Роли Найт, който научи за инцидента от разтрепераното Тате.

Лирой Колфакс тръгна да бяга, разчитайки на помощта на свои приятели бунтари. След като успя да се крие успешно цели две седмици, един от неговите приятели доказа на практика, че и политиците могат да бъдат купени като всички останали. Колфакс беше предаден хладнокръвно от своя най-верен приятел, когото всички наричаха „братко“.

Лирой Колфакс беше отвлечен подобно на Руф и ликвидиран в едно далечно предградие. При аутопсията в тялото му бяха открити шест куршума и това беше всичко. Полицията не арестува никого за това убийство, тъй като не разполагаше с никакви сведения.

И Татето побягна. Взе си билет за автобуса с тайната надежда, че ще успее да потъне някъде из нюйоркския Харлем. За известно време планът му имаше успех, но няколко месеца по-късно следите му бяха открити и той завърши земния си път с нож в гърдите.

Далеч по-рано – още след като научи за убийството на Колфакс, Роли Найт изпадна, в безнадеждно отчаяние и с примирение зачака своя ред.

Ленард Уингейт не успя да познае тъничкия женски глас, който прозвуча в слушалката. Освен това беше ядосан, че го търсят посред нощ на домашния му телефон.

– Коя Мей-Лу?

– Момичето на Роли... Роли Найт.

Найт...

Уингейт изведнъж си спомни и попита:

– Но как намери домашния ми телефон? Той не е записан в указателя!

– Ти го написа на картичката си, мистър! Каза да ти се обадим, когато имаме нужда от помощ.

Вероятно е станало онази вечер, когато снимаха филма в квартирата им, помисли си Уингейт.

– Добре Казвай какво има.

Уингейт се готвеше да излиза, тъй като беше поканен на вечеря в Блумфийлд Хилс. Изведнъж му се прииска да беше излязъл малко по-рано или пък да не беше вдигал слушалката.

– Сигурно знаете, че Роли не ходи на работа – прозвуча в слушалката гласът на Мей-Лу.

– Не. Откъде мога да зная това?

– Ами... След като не се появява... – несигурно промълви момичето.

– В този завод работят пет хиляди души. Като началник на „Личен състав“ аз действително отговарям за голяма част от тях, но рядко ми докладват за отделни случаи.

– Ленард Уингейт спря поглед на отражението си в стенното огледало и изведнъж замълча. След което безмълвният упрек бавно се оформи в съзнанието му: „Е, добре, помпозно, важно и преуспяващо копеле с нерегистриран в указателя телефон! Вече успя да й покажеш какво огромно лайно си ти! Да не би случайно да си помисли, че има нещо общо с тебе, макар и цветът на кожата ѝ да е същият като твоя!

Но това не ми се случва кой знае колко често, опита се да се защити сам пред себе си в следващия момент той. Ето, едва сега го забелязвам. Но то ясно показва как се променя отношението на човека към света...“
Беше се наслушал на истории за издигнали се чернокожи, които не поглеждат своите по-малко сполучили събрата.

– Мей-Лу – проговори в слушалката той, – хвана ме в лош момент и аз ти се извинявам. Нали нямащ нищо против да започнем отначало?

Тя му каза, че се тревожи за Роли.

– Не яде, не спи, нищо не прави... Не иска да излиза. Просто седи и чака.

– Какво чака?

– Не иска да ми каже. Не иска дори да разговаря с мене. Изглежда ужасно, мистър... Прилича на... – Мей-Лу мълкна, за да намери подходящите думи, после продължи: – Сякаш смъртта си чака!

– Откога не ходи на работа?

– От две седмици.

– Той ли те накара да ми се обадиш?

– Нищо не ме е карал. Но има страшна нужда от помощ. Зная, че е така!

Уингейт се поколеба. Това не го засягаше. Наистина, беше проявил интерес към програмата за набиране на работна ръка измежду най-отчаяните и все още го проявява. Беше се ангажирал в няколко частни случая, единият от които беше случаят с Роли Найт. Но това беше всичко, което можеше да направи, а този Найт пак беше напуснал работа, вероятно по собствено желание. След тези мисли Уингейт отново изпита

чувство на срам.

– Добре – произнесе в слушалката той. – Не зная дали ще мога да направя нещо, но ще се опитам да отскоча до вас в някой от следващите дни.

– А не можете ли тази вечер? – долетя до него умолителният тъничък гласец.

– Страхувам се, че е невъзможно. Имам среща за вечеря и вече закъснявам.

Долови колебанието ѝ още преди да чуе следващия въпрос:

– Мистър, вие помните ли ме?

– Вече ти казах, че те помня.

– Искала ли съм някога нещо от вас?

– Не, не Си. – Беше уверен, че Мей-Лу едва ли някога е искала нещо и едва ли е получавала нещо от този живот.

– Сега ви моля! Елате тази вечер! За моя Роли!

Той се разкъсваше под напора на противоречиви чувства – от една страна, това беше зовът на кръвта, връзките с миналото, а от друга – сегашният му живот, всичко това, което вече беше постигнал, а и онова, което му предстоеше. Победи зовът на кръвта. Със съжаление си помисли, че изпуска една добра вечеря, но едновременно с това си спомни за по-раншните си подозрения, че домакинята иска да демонстрира модерното си възпитание, като кани на масата си по някоя и друга черна муцуна. Въпреки това в нейния дом поднасяха отлична храна и отлежало вино, а разговорите бяха приятни флиртове.

– Добре – проговори в слушалката той. – Идвам веднага. Мисля, че си спомням къде живеете, но за всеки случай пак ми продиктувай адреса.

Ако Мей-Лу не го беше предупредила, той едва ли би познал в изсъхналото като мумия лице с пепелява кожа и дълбоко хлътнали очи своя стар познайник Роли Найт. При влизането му Роли, който седеше зад дървената маса с лице към вратата, рязко подскочи, после бавно се отпусна на мястото си.

Началникът на „Личен състав“ беше имал предвидливостта да вземе бутилка уиски със себе си. Без да пита никого, той се насочи към миниатюрната кухничка, намери чаши и се върна обратно в стаята. Веднага след пристигането му Мей-Лу се измъкна навън, хвърляйки му кратък благодарен поглед.

– Ще бъда долу – прошепна му тя.

Уингейт наля две солидни дози неразреден скоч и бутна едната

чаша към Роли.

– Изпий това! – кратко му нареди той. – Ако искаш, не бързай, но след като го изпиеш, трябва да започнеш да говориш!

Ръката на Роли се плъзна към чашата, но погледът му продължаваше да бъде забит в дъските на масата.

Уингейт отпи една глътка и усети как алкохолът изгаря вътрешностите му, а после приятно ги стопля. Остави чашата си на масата и каза.

– Ще си спестим доста излишни приказки, ако ти кажа, че зная точно какво си мислиш за мен. Зная и повечето думи, които се употребяват в подобни случаи, макар всички да са глупави: Бял негрър, Чичо Том и прочие. Знаеш ги и ти. Но аз съм единственият ти приятел тази вечер, независимо дали ме мразиш, или обичаш.

Уингейт изпразни чашата си, после си наля нова доза и плъзна бутилката към Роли.

– Така че или започваш да говориш, преди да съм свършил това пиене, или си тръгвам, защото не ми се ще да си губя времето!

Роли пресуши своята чаша, наля си отново и започна. Сякаш самото идване на Уингейт, неговите думи и поведение бяха онази магическа пръчица, отприщила бента на думите. Със своите въпроси Уингейт умело насочваше и ръководеше неговата отчаяна изповед и накрая историята лъсна с цялата си отблъскваща грозота. Започна с назначаването на Роли в завода преди година, премина през придобития опит, през ангажирането с дребни незаконни операции, докато стигна до грабежа с убийство и последиците от тях, до отмъщението на мафията и нейната сурова присъда, очаквана от Роли с примирение и ужас.

Докато слушаше, в душата на Уингейт се бореха нетърпение и жалост, огорчение, безпомощност и гняв. Накрая не издържа и скочи на крака. Роли продължи да говори, а той нервно крачеше из стаята.

Когато най-накрая млъкна, шефът на „Личен състав“ даде воля на напирания в гърдите му гняв.

– Проклет глупак! Дадох ти шанс и беше успял да се откачиш! А накрая всичко отиде по дяволите!

Под напора на чувствата юмруците му конвулсивно се свиваха и разпускаха.

– Аз бих те убил за всичко това!

Роли вдигна глава. За миг у него се върна чувството за хумор, придружено от неизбежната доза наглост:

– Ох, човече! Ако наистина искаш да го направиш, ще трябва да си вземеш номерче и да се наредиш на опашка!

Забележката му накара Уингейт да се опомни. Съзна, че ситуацията е безизходна. Опита ли се да помогне на Роли, той автоматически се превръща в негов съучастник. А от чисто юридическа гледна точка дори и безучастието му може да се тълкува кат о прикриване на убиец! Но от друга страна, ако се откаже да предприеме каквото и да било и си излезе, това би означавало да осъди Роли Найт на неминуема смърт. Отлично познаваше гетото и законите на джунглата, които действаха тук.

Ленард Уингейт още веднъж си пожела да не беше вдигал слушалката или пък да не беше отстъпвал пред увещанията на Мей-Лу. И в единия, и в другия случай сега щеше да си седи удобно около маса с почтени хора, окръжен от блестяща сребърна посуда и бели покривки. Но вече *беше* тук. С усилие на волята си наложи да мисли и разсъждава трезво.

Повярва на всяка дума от историята на Роли Найт. Абсолютно на всяка Спомни си, че беше чел в пресата за надупчения от куршуми труп на Лирой Колфакс, открит от полицията. Беше му направило впечатление, защото Колфакс работеше в неговия завод. Всичко това беше станало едва преди седмица. В момента двама от бандитите са мъртви, а третият беше изчезнал безследно. Вероятно съвсем скоро мафията ще обърне поглед и към Роли. Но колко скоро? Следващата седмица? Утре? Още тази нощ? Уингейт трепна и нервно погледна към затворената врата.

Трябва му бързо мнението на още някого, съобрази той. Мнение, което би затвърдило неговото. Не бива сам да взема решения от такава съдбоносна важност. Но чие мнение? Беше съвсем сигурен, че ако се обърне към своя служебен началник – вицепрезидента по кадровите въпроси, неизбежно би-получил хладен и напълно издържан от юридическа гледна точка съвет – извършено е убийство и вие знаете името на единия от убийците. Следователно трябва да уведомите полицията, която е длъжна да поеме нещата в свои ръце.

Но Уингейт чувствуваше, че независимо от последиците няма да направи това. Поне не без съвета на някого, на когото може да се довери. Изведнъж името на човека, който му трябваше, само изплува в съзнанието му: Брет Делъсантоу.

След първата им среща през ноември Ленард Уингейт, Брет и Барбара Залески станаха приятели. С течение на времето Уингейт започна да изпитва неприкрито възхищение от ума и таланта на младия дизайнер, откривайки, че под привидната си несериозност младежът е просто роден мъдрец със здрав разум и чисто състрадание към хората. Точно от

неговото мнение се нуждае в момента. Още повече, че той познава лично Роли Найт – нали се бяха срещали по времето на снимките на „Автомобилният град“?

Ще му позвъни и ще се срещне с него още тази вечер, реши Уингейт.

Междувременно, незабелязана от никого, Мей-Лу се беше прибрала. Уингейт не можеше да определи колко е чула и колко е разбрала от историята на Роли, но това вече нямаше значение.

– Заклучва ли се? – попита я той и махна по посока на входната врата.

– Да – кимна тя.

– Сега излизам, но скоро ще се върна – обърна се и към двамата той – След мен ще заключите и няма да отваряте на никого. Когато се върна, аз ще ви се обадя. Ще ме познаете по гласа. Ясно ли е?

– Да, мистър. – Очите на Мей-Лу срещнаха неговите. Колко е мъничка, слаба и невзрачна, помисли си той на излизане. Но въпреки това от нея се излъчва сила.

Недалеч от блока с апартаменти под наем на Блейн Авеню Ленард Уингейт откри необходимия му телефонен автомат. Беше разположен във входа на някаква обществена пералня, която работеше денонощно.

Извади тефтерчето си и набра записания в него номер на Брет. Пералните машини и сушилните автомати на магазинчето вдигаха оглушителен шум и той трябваше да запуши ухото си, за да дочуе свободния сигнал по линията. Почака известно време, после окачи слушалката.

Изведнъж си спомни, че Брет му беше казал за някаква среща с Адам и Ерика Трентън в края на седмицата. Уингейт бегло познаваше тези хора, но въпреки това реши да ги потърси там.

Набра централата на компанията и поиска домашния телефон на семейство Трентън. Но, и там никой не му отговори.

Сега вече повече от всичко на света желаше да открие Брет Делъсантоу.

Не след дълго си спомни и още нещо, което беше научил от Брет – бащата на Барбара продължава да е сред болните с опасност за живота в реанимацията на болницата „Форд“. Започна да съобразява по всяка вероятност Барбара и Брет са заедно, а тя сигурно е оставила в болницата адрес или телефон, на който могат да я открият при нужда.

Набра номера на болницата. След като почака няколко минути, той

успя да се свърже със сестрата на етажа и тя потвърди, че действително могат да се свържат с мис Залески.

Уингейт знаеше, че ако не излъже нещо убедително, няма да получи номера.

– Аз съм ѝ братовчед от Денвър и се обаждам от летището – подхваща той. Искрено се надяваше, че бръмченето на пералните машини може да мине за шум от самолетни двигатели. – Дойдох да видя чичо си, но братовчедката държеше първо да се срещна с нея. Каза ми да позвъня в болницата и вие ще ми кажете къде да я намеря.

– Ние тук не сме бюро „Справки“ – язвително отвърна сестрата, но все пак му даде нужната информация – тази вечер мис Залески е на концерт на Детройтския симфоничен оркестър заедно с мистър и мисис Трентън и мистър Делъсантоу. Барбара беше оставила при дежурната дори номера на билетите и Уингейт мислено я благослови за акуратността.

Колата му чакаше пред пералнята. Скочи в нея и бързо подкара към Джеферсън Авеню и Сивик Сентър. Докато разговаряше по телефона, навън беше започнало да ръми и асфалтът стана опасно хлъзгав.

На пресечката между Удуърт и Джеферсън реши да използва шанса си и профуча на жълто, за да закове само миг по-късно пред „Форд Одиториъм“. Сградата, в която свиреше Детройтският симфоничен оркестър, поражаваше със странния цвят на своя мрамор – сивосинкав с тънки, но добре забележими жълти ивици. Около концертната зала се издигаха другите обществени сгради, които съставляваха комплекса Сивик Сентър – Кобо Хол, Мемориалът на ветераните, Общината. Нерядко Сивик Сентър беше сравняван с извора на река – от него започваше програмата за преустройство на целия град Детройт, но за нещастие само главата на проекта беше изцяло завършена, а тялото му си оставаше все тъй невидимо, все тъй далеч в бъдещето.

От главния вход на концертната зала излезе униформен служител, който понечи да каже нещо, но Уингейт го изпревари:

– Трябва да намеря едни хора в залата. Спешен случай! – След което му показа номерата на билетите, записани на лист хартия след разговора с дежурната сестра.

След кратко колебание портиерът му позволи да остави колата си отпред, тъй като представлението вече беше започнало, а движението по булеварда беше слабо.

– Но само за няколко минути и ключовете да са на таблото – предупреди го той.

Уингейт се втурна вътре през двойните остъклени врати. Те безшумно се затвориха зад него и той изведнъж цял се потопи в звуците на музиката.

Една разпоредителка отмести поглед от сцената с оркестъра и тихо прошепна:

– Не мога да ви настаня на мястото ви преди антракта, сър. Покажете ми билета си, ако обичате.

– Нямам билет. – Той накратко ѝ обясни причината за нахлуването си, след което показва записаните номера. Към тях се приближи още един разпоредител.

Оказа се, че местата са някъде напред, в средата на реда.

– Заведете ме дотам и аз ще направя знак на мистър Делъсантоу – примоли се Уингейт.

– Не можем да направим това, сър – твърдо отказа разпоредителят. – Ще обезпокоим цялата зала!

– Колко време остава до антракта?

Разпоредителят не знаеше с точност.

Едва в този момент Уингейт долови музиката, която се изпълняваше. Още от дете беше обикнал класическата музика и без никаква трудност разпозна симфоничната сюита „Ромео и Жулиета“ от Прокофиев. Беше я слушал в най-различни аранжировки.

– Мога ли да видя програмата? – попита той.

Подадоха му я.

Оказа се, че в момента са на „Смъртта на Тибалт“ и според програмата това беше последната част преди антракта. С чувство на облекчение той долови последните акорди.

Дори и при обзелото го нетърпение той не остана безучастен пред величието на музиката. Бурно изливащата се увертюра постепенно прерасна в забързано соло на тимпани, накъсвано от тежките удари на чук, които символизираха смъртта... *Тибалт е убил Меркуцио – приятеля на Ромео. Сега, надвесен над тялото на умирация Тибалт, Ромео изпълнява дадената клетва за мъст...* Звуците на английския рог оплакваха трагичния парадокс на непресъхващата човешка жажда за разруха, оплакваха цялата човешка глупост. Мощта на оркестъра се сля в оглушителното кресчендо на гибелта...

Уингейт усети как настръхва, когато съзнанието му свърза причината за присъствието му в тази зала с изпълняваната в момента музика.

Най-после дойде финалът. Докато публиката бурно изразяваше одобрението си, Ленард Уингейт забързано се насочи към прохода

между редовете, а разпоредителят подтичваше зад него. Почти веднага откри Брет Делъсантоу и помоли да му предадат, че го очаква. Брет се изненада, но без колебание започна да си пробива път към изхода, следван от Барбара и семейство Трентън.

Във фоайето се състоя кратко, но напрегнато съвещание.

Без да се впуска в подробности, Уингейт каза на Брет, че го търси във връзка с Роли Найт. Предложи незабавно да се отправят към квартирата му, защото тъй и тъй се намираха в центъра, недалеч от нея.

Брет веднага прие, но Барбара им създаде известни затруднения с желанието си да тръгне с тях. Стигна се до кратък спор. Ленард Уингейт категорично ѝ забрани да идва в гетото и Брет го подкрепи. Накрая се споразумяха Адам да откара Ерика и Барбара в апартамента на Брет в Кънтри К्लъб Менър и да се чакат там. Никой не изрази желание да се върне в концертната зала.

Уингейт поведе Брет към паркираната си пред входа кола. Дъждът беше спрял. Брет хвърли шлифера си на задната седалка, където вече лежеше шлиферът на Уингейт. Заедно с включването на двигателя Уингейт започна сбития си разказ за всичко онова, което беше научил. Говореше бързо, защото знаеше, че след малко ще пристигнат. Брет слушаше мълчаливо и рядко задаваше по някои въпрос. Тихо подсвирна при описанието на грабежа и убийството. Подобно на хиляди хора, и той беше чел за убийството на територията на завода. За него то, беше свързано и с нещо лично, тъй като същата нощ Мат Залески бе получил инсулт.

Въпреки всичко, което чу, Брет не изпитваше неприязън към Роли Найт. Наистина младият чернокож не беше невинен, но съществуват различни степени на вина, независимо дали законът ги признава, или не. Уингейт очевидно вярваше (и Брет напълно споделяше мнението му), че Роли е затъвал в тресавището на престъпността постепенно и до известна степен против волята си подобно на плувец, чиято съпротивителни сили постепенно отслабват в борбата със силното течение. Но едновременно с това Роли има определена вина, която трябва да бъде изкупена. Никой не трябва и не бива да му помага да избегне разплатата.

– Не трябва в никакъв случай да му даваме възможност да излезне от Детройт – отбеляза Брет.

– И аз мисля така, – отвърна Уингейт.

И двамата знаеха за какво говорят – без съмнение биха се опитали да му помогнат, ако престъплението беше по-леко. Но тук ставаше въпрос за убийство.

– Нуждаем се от това, което този човек никога не е притежавал –

най-добрия адвокат, който може да се купи с пари!

– Той няма пари.

– Аз ще ги събера. Част ще дам от себе си, а ще намеря и други, които биха помогнали – Брет вече мислеше към кого ще се обърне – познаваше хора, които не мислят за благотворителност, а наистина държат на социалната справедливост, лишена от расови предразсъдъци.

– Ще трябва да се предаде в полицията – въздъхна Уингейт – Друг начин няма. Но ако намерим добър адвокат, той може да осигури специална охрана в затвора.

Мислено се запита доколко може да бъде ефективна една такава охрана, с адвокат или без него.

– А може и да се измъкне от цялата бъркотия, ако в съда има добър защитник – добави Брет.

– Може.

– Ще направи ли Найт това, което му кажем?

– Положително – кимна Уингейт.

– Тогава още утре сутринта тръгваме да търсим адвокат. Той ще уреди и въпроса с предаването в полицията. А за тази вечер ще е най-добре, ако Роли и момичето му дойдат да спят у дома.

Човекът от „Кадри“ му хвърли един бегъл поглед.

– Сигурен ли сте?

– Разбира се. Освен ако не предложите нещо по-добро.

Ленард Уингейт поклати глава. Беше доволен, че откри Брет Делсантоу, черпеше увереност от самото му присъствие и трезвите му преценки, въпреки че нищо от това, което младият дизайнер беше казал или извършил до този момент, не се различаваше съществено от собствените му убеждения. У него съществуваше вродено чувство на лидер и опитният Уингейт съвсем съзнателно го признаваше за такъв. Запита се дали Брет ще бъде доволен, ако цял живот си остане един обикновен, макар и безспорно талантлив дизайнер.

Стигнаха до пресечката на Блейн и Дванайсета улица. Пред порутената сграда с олющена боя на фасадата слязоха от колата и Уингейт внимателно я заключи.

Както обикновено навсякъде се разнасяше вонята на гниеща смет.

Докато се изкачваше по паянтовото дървено стълбище до третия етаж, Уингейт си спомни, че трябва да каже името си на барикадираните се в квартирата Роли и Мей-Лу. Оказа се обаче, че това е излишно.

Вратата, която ги беше предупредил да заключат, зееше широко разтворена. Бравата беше разбита от явно нанесен със страшна сила

удар и частите ѝ се въргаляха наоколо.

Ленард Уингейт и Брет влязоха в жилището и завариха Мей-Лу, която тъпчеше протрит картонен куфар с разни парцали.

– Къде е Роли? – попита я Уингейт.

– Отиде си – отвърна момичето, без да вдига глава.

– Къде си отиде?

– Дойдоха някакви хора и го взеха.

– Кога?

– Малко след като излязохте, мистър. – Тя вдигна глава и в очите ѝ проблеснаха сълзи.

– Слушай! – викна Брет. – Опиши ни външния им вид, за да предупредим полицията!

Ленард Уингейт поклати глава. Беше твърде късно. Още от начало то на тая история имаше чувството, че е закъснял. Знаеше какво трябва да направят двамата с Брет – да си тръгнат и подобно на хиляди жители на Детройт просто да забравят...

Брет млъкна.

– Какво смяташ да правиш сега? – обърна се Уингейт към момичето.

– Ще се оправя – отвърна то и затвори капака на куфара.

Брет понечи да бръкне в джоба си, но Уингейт с жест го спря:

– Оставете това на мен!

После извади всичките пари, които имаше у себе си, и без да ги брои, ги тикна в ръката на Мей-Лу.

– Съжалявам! – промълви той. – Предполагам, че сега това няма никакво значение, но наистина съжалявам!

Обърна се и заслизаха по стълбите.

Когато приближиха колата, откриха, че дясната ѝ врата виси на пантата си със счупено стъкло. Двата шлифера бяха изчезнали от задната седалка.

Ленард Уингейт стисна главата си с ръце, а когато я вдигна, Брет видя сълзи в очите му.

– О, господи! – изстена Уингейт и вдигна ръце към черното нощно небе. – О, господи, какъв жесток град!

Трупът на Роли Найт не беше открит никъде. Той просто изчезна.

ГЛАВА ТРИЙСЕТ И ПЪРВА

– Не става въпрос за мен, а за теб – каза Адам и погледна Брет Делъсантоу. – Нямах да ти бъда истински приятел, ако не ти кажа, че избързваш и допусках огромна грешка!

Наближаваше полунощ и петимата – Адам, Ерика, Барбара, Брет и Ленард Уингейт, седяха в апартамента на младия дизайнер. Само преди половин час Брет и Ленард Уингейт се бяха върнали от черното гето. Разговорът не вървеше. Когато изчерпаха темата за Роли Найт, Брет им съобщи за намерението си да напусне автомобилната промишленост, възнамерявайки да подаде оставката си още на следващия ден.

– Само след пет години ще бъдеш ръководител на Центъра – продължаваше да го разубеждава Адам.

– Едно време това беше най-сладката ми мечта – отвърна Брет. – Да стана новият Харли Ърл, Бил Мичъл, Джийн Бординът или Елуд Ейнджъл³⁸. Не ме разбирай погрешно – аз и сега съм убеден, че всички те са били гениални. Но това не е за мен, и толкоз!

– Вероятно имате и други причини? – намеси се Ленард Уингейт.

– Имам. Според мен автомобилните магнати, които планират единствено собствените си интереси, не мърдат и пръст да направят нещо за обществото, в което живеят!

– Някога това сигурно е било вярно – възрази Адам. – Но сега съвсем не е така. Всичко се променя и промените са изключително бързи. Всеки ден сме свидетели на този процес – променя се отношението на ръководството към съществуващите проблеми, променя се отговорността им пред обществото, променя се качеството на произвежданите коли, променят се отношенията с правителството, признават се нуждите на потребителите. Днес нашият бизнес съвсем не е това, което беше дори само преди две-три години.

– Искрено желая да повярвам в това – отвърна Брет. – Дори и само поради факта, че ти вярваш в него. Ала не мога и доста хора мислят като мен. Но както и да е... от днес нататък аз съм външен човек за автомобилния бизнес.

– И какво ще правиш? – попита го Ерика.

– Да пукна, ако зная – отвърна Брет. – Това е честният ми отговор.

– Няма да се изненадам, ако се захванеш с политика – промълви

38. Известни автомобилни конструктори в САЩ от средата на века. – Б. пр.

Адам. – Ако го направиш, аз не само ще гласувам за теб, но и ще бъда един от активните участници в предизборната ти кампания.

– Аз също – намеси се Уингейт.

Странно, помисли си той. Само преди няколко часа се беше запитал докога ли Брет ще се задоволява с професията на дизайнер, усетил ясно магнетичната сила на родения лидер в него.

– Някой ден тези думи ще ви излязат през носа – усмихна се Брет. – Защото имам намерение да ги запомня!

– Той има намерение да се заеме с живопис – съобщи Барбара. – И аз ще настоявам за това, дори ако се наложи да го вържа с верига за статива и да му нося храна. Спокойно можем да се издържаме и с моята работа.

– Като говорим за издръжка, ще ви кажа, че възнамерявам да открия своя собствена фирма за дизайн – поясни Брет. – Съвсем малка, разбира се.

– Едва ли дълго ще остане малка, защото, с каквото и да се заемеш, успехът просто каца на рамото ти – отвърна Адам. – Освен това тогава ще ти се налага да работиш доста повече, отколкото сега.

– Точно от това се страхувам – въздъхна Брет.

Но дори и да стане така, поне сам ще си бъде началник, ще бъде независим. Това беше най-голямото му желание, което Барбара споделяше изцяло. Брет й хвърли изпълнен с обич поглед. Чувствата му към нея се засилваха с всеки изминал ден. Беше убеден, че тя ще сподели с него всички изпитания, които го дебнат в бъдещето.

– Носят се слухове, че и вие напускате – обърна се към Адам Барбара.

– Къде сте ги чули?

– Ами хората говорят...

Трудно се пази тайна в Детройт, помисли си Адам. Сигурно Пърс Стайвесънт или някой негов приятел е пуснал мълвата.

– Е, истина ли е? – настоя Барбара.

– Получих съвсем конкретно предложение – отвърна Адам. – Проучих го много сериозно. И накрая реших да го отхвърля.

Преди един-два дни беше телефонира на Пърс Стайвесънт да му обясни, че няма смисъл да ходи в Сан Франциско за подробни разговори, защото цял живот е бил човек на автомобилния бизнес и възнамерява да си остане такъв.

Беше убеден, че много неща от автомобилната промишленост се вършат погрешно, но че повечето са добри. Чудото на съвременната

кола не се съдържа във факта, че тя понякога излиза от строя, а в обратното – че много рядко прави това; то не се крие зад високата ѝ цена, а напротив, че при вградените в нея толкова много постижения на човешкия технически и дизайнерски гений тя струва удивително малко. Чудото на автомобила съвсем не е в замърсяването на въздуха и задръстването на магистралите; то е в нещо съвсем друго – за пръв път в историята на човечеството хората получиха онова, към което са се стремили винаги – свободата на самостоятелното придвижване.

По тези причини отговорният работник, който се стреми към всестранна реализация, не може да не бъде привлечен неотразимо от този чуден свят.

– Всеки гледа по свой начин на живота – каза Адам, обръщайки се към Барбара – Предполагам, че моят глас завинаги ще бъде в полза на Детройт.

Разстоянието от пресечката на Мейпъл и Телеграф до Куортън Лейк беше съвсем кратко.

– Ти нищо не каза тази вечер – каза Адам, докато двамата с Ерика пътуваха към дома.

– Слушах – отвърна тя. – И размишлявах. Освен това исках да останем сами, за да ти съобщя нещо.

– Сега сме сами.

– Ами... По всичко личи, че съм бременна... Хей, внимавай! Какви са тези резки завои!

Той отби встрани по едно пътче и спря.

– За миг ми се стори, че ще обезумея от радост! – прошепна той. – За в бъдеще избягвай да ми съобщаваш подобни неща по време на пътуване по оживени пътища!

– На кого ли е това пътче?

– Какво значение има, по дяволите!

Той протегна ръце и нежно я целуна.

Ерика плачеше и се смееше едновременно.

– В Насо беше истински тигър! Сигурно там е станало!

– Радвам се, че съм бил такъв – прошепна той. Ето го най-доброто възможно разрешение, проблесна в съзнанието му щастливата мисъл.

По-късно, когато отново потеглиха, Ерика каза:

– Питам се как ли ще се почувствуват Грег и Кърк. Двама големи синове и изведнъж – бебе в семейството!

– Ще бъдат щастливи. Те те обичат, както те обичам и аз – взе ръката ѝ той. – Още утре ще им позвъня.

– Ох – въздъхна щастливо тя. – Излиза, че въпреки всичко ние двамата с теб все още сме в състояние да създадем нещо!

Наистина е така, възторжено помисли той. Почувствува живота си пълен.

Днес има Ерика и тази нова радост.

А утре и през следващите дълги дни в мислите му властно ще се настани проектът на бъдещето – „Фарстар.“

КРАЙ

© 1971 Артър Хейли
© 1992 Веселин Лаптев, превод от английски

Arthur Hailey
Wheels, 1971

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2008

Публикация

Издателска къща „М-Л“, София, 1992
Превод: Веселин Лаптев
Художници: Ивайло Нанов, Лъчезар Русанов
Печат „Полипринт“ АД, Враца

Arthur Hailey. Wheels
Pan Books Ltd, London, 1971

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8457>]